

T.C
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

137399

LEBÎB-İ ÂMİDÎ
HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ VE
DİVÂNİ'NİN TENKİTLİ METNİ

HAZIRLAYAN
İDRİS KADIOĞLU

137399
T.C. DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DANIŞMAN
YARD. DOÇ. DR. HALİL ÇEÇEN

DİYARBAKIR

2003

ÖZET

Anahtar kelimeler:

Şiir, şair, eser, hayat, edebi kişilik, şekil, muhteva, araştırma, inceleme, karşılaştırma, el yazma metin, divan, transkripsiyon.

“Lebib-i Amidi, hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanının tenkitli metni” konulu doktora tezi üç bölümden oluşmaktadır:

Çalışmanın birinci bölümünde, Lebib’in hayatı ve kişiliği araştırılmış, şairin eserleri tanıtılmış, yazma divanının nüshaları incelenmiştir. Buna göre: Lebib, 18.yy’da Diyarbakır’da doğmuş ve yaşamış, 1182/1768’de Diyarbakır’da ölmüştür. Şairliğinin yanısıra ilmi yönüyle de dikkat çekmektedir. Kaynaklar, Lebib’in yirmi yıl müftülük yaptığını yazmaktadırlar. Şairin en önemli eseri divanıdır. Oldukça hacimli bir eser olan divanında 418 şiir vardır. Eserdeki toplam beyit sayısı yaklaşık 5500’dür. Şair Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır. Şiirlerinde, atasözleri, deyimler ve veciz sözler sıkça kullanılmıştır. Lebib, 17.yy şairlerinden Nefi gibi kendini övmekte aşırılığa kaçmaktadır. Şiir ve şair hakkındaki düşüncelerini özellikle “gazel” şeklinde yazdığı şiirlerin son beyitlerinde açıklamaktadır. Lebib, İran şairlerinden Şevket, Türk şairlerinden Neşati ve Diyarbakırlı Vali adlı şairleri kendine örnek almıştır. Lebib’in torunu Diyarbakırlı divan şairi Refi, özellikle dedesi Lebib’i örnek alarak şiirler yazmıştır. Lebib’in Bağdat, Musul, Urfa, Rakka ve Halep şehirlerini seyahat ettiği şiirlerinden anlaşılmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde, Lebib’in şiirleri, şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.

Şekil incelemesine göre: Lebib, “kaside”, “tarih”, “mesnevi”, “lügaz”, “gazel”, “terkib-bend”, “terci-bend”, “tahmis”, “muhammes”, “nazm”, “kıta”, “rubai”, “şarki”, “muamma” ve “müfred” nazım şekilleriyle şiirler yazmıştır. Şairin dini konulu şiirleri, “münacat”, “nat”, ve “miraciye” türünde yazdığı kasideler, “namazın içindeki ve dışındaki şartlar” konulu şiir, “Kuran’ın yedi kıraat üzere okunuşunun kaynağı” konulu şiir “Ramazan ayı ile ilgili” yazdığı şiirlerdir. Lebib, doğum, sünnet düğünü, evlenme, göreve atanma, tarihi eser yapımı, kutlama ve ölüm tarihleri yazmıştır. Lebib’in yazdığı tarihlerden bazıları, tarihi eserlerin kitabelerine

ve şöhretli devlet büyüklerinin mezar taşlarına kazılarak yazılmıştır. Şair, “mektup” ve “dilekçe” türünde mesneviler yazmıştır. Lebib, bilmece türünde “lügaz”lar yazmış, bu tür şiirlerde sade bir dil kullanmıştır. Şairin gazellerinin bir kısmı, başka şairlerin gazellerine “nazire” özelliği taşımaktadır. Yazdığı şarkı da İzzet Ali Paşanın şiirine naziredir. Lebib’in yazdığı “muamma”lar, kişi isimleriyle ilgilidir. Bu bölümde, şiirlerin beyit sayıları, vezin ve kafiyeleri de incelenmiştir.

İçerik incelemesine göre: Lebib divanındaki “aşık”, “sevgili”, “rakip”, “rint” ve “zahit” tiplerinin şiirlere yansıyan özellikleri araştırılmıştır. Divandaki dini, tarihi, efsanevi şahıslar, şairler, eserler, kavim ve kabileler, mezhep ve tarikatlar, diller, ülkeler ve şehirler, astronomi ile ilgili unsurlar incelenmiştir. “Eleştirel perspektifler” başlığı altında Lebib’in sosyal olaylardan nasıl etkilendiği araştırılmış, şairin zamana, insanlara ve kendine yönelttiği eleştirilere işaret edilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde, Lebib-i Amidi divanının karşılaştırmalı metni hazırlanmıştır. Bu bölümde, divanın beş yazma nüshası karşılaştırılmış, şiirler transkribe edilmiş, divanın tam metni ortaya çıkarılmıştır. Arapça, Farsça şiirler; Arapça, Farsça, Türkçe “mülemma” şeklinde yazdığı şiir; Türkçe, Arapça mensur “lügaz”lar, “Arapça, Farsça şiirler” başlığı altında transkribe edilmiştir.

Toplam 533 sayfa olan bu üç bölümün dışında başta önsöz, kısaltmalar, transkripsiyon işaretleri; sonda sonuç, bibliyografya ve divanın orijinal metni (AE1 nüshası) yer almaktadır.

ABSTRACT

Key words:

Poem, poet, work, literary personality, form, meaning, research, inspect, comparative, manuscript text, divan, translation.

This phd. work contains tree chapters in which “Lebib-i Amidi’s life, the literary personnality, works and comparative texte of his divan.”

In the first chapter his life, literary personnality and works of litterature has been inspected and his divan’s manuscript variances minutelly has been examined. According to this: The poet Lebib was born and lived in Diyarbakır by the time 18th century and died in 1182/1768. He is both famous as a divan’s poet and scholar. The sources about him writes that he has made moslem jurist (müftü) for twenty years in Diyarbakır. The most important work of the poet is divan of his poems. There are four hundred and eighteen poems in his divan which is a bulky work of litterature. And there are nearly five thousand and five hundred collective couplet numbers in his divan. The poet Lebib has wrote poems in Turkish Arabic and Persian languages. A lot of proverbs, idioms and terse sayings have been used in his poems. Lebib has prided hissself on, as Nefi who is a divan poet of 17th century. The poet has explained his thoughts about poet and poem, especially in couplets at the end of his qazals. Lebib has been influenced from poet of Persians “Şavkat”, poet of Turks “Naşati” and “Vali” who is a poet from Diyarbakır and has got them as a model for him. Especially Lebib’s grandchild called as Refi has been influenced from his grandfather and wrote his poems with the influence of Lebib. We understand from Lebib’s poems that he travelled Bağdat, Musul, Urfa, Rakka and Halap.

In the second chapter, Lebib’s poems has been deeply inspected from form and meaning point of view. According to form inspection: Lebib has wrote his poems with forms “kasida”, “tarih”, “masnavi”, “lugaz”, “qazal”, “tarkib-bend”, “tarjı-band”, “tahmis”, “muhammas”, “nazm”, “kita”, “rubai”, “şarki”, “muamma” and “müfrad”. The poems of the poet about religion are “münajat”, “nat” and “mirajıya” kasidas in the form of ; and kasidas about “inside and outside conditions of namaz”; “ source to read Quran as seven readings”; “the month Ramazan”. The

poet Lebib has wrote poems about birth days, circumcision feasts, marriages, historical bulding creations, congratulations and deaths. Some of his poems about these topics has been scratched on the incriptions of historical buldings and on the tombstone of famous officials. He has written “masnavi” in the form of letters and formal request verses. He has also written poems in “lugaz” forms, and used a simple and pure language in all these poems. Some of the qazals written by Lebib are similar to qazals of another poets in form and subject. His “şarkı” is a also similar to İzzet Ali Paşa’s şarkı. His “muammas” are about the names of persons. In this part couplet numbers, metres and rhymes of poems has also been inspected.

According to meaning inspection:

The properties of the lover, darling, jolij, religious that reflect to the poems of Lebib in his divan has been researched. Religious, historical and mytheal persons; poets; works of litterature; nations and tribes; sect and ways; countries and cities; astrological elements in divan has been inspected. Under the “critical perspectives” headline the influences of social events on the poet has been researched and his critics about time, people and hisself has been mentioned.

In the third chapter, five differend manuscripts of divan are compared, the poems are translated and the complate text of divan is brought out in this part. His Arabic-Persian poems, Arabic, Persian, Turkish poem in “mülamma” form and Turkish-Arabic prose “luqaz”s are translated under the headline “Arabic and Persian Poems”.

This work has been composed at tree chapters and contained 533 pages. Except these tree chapters there are the prefase, abreviations, transcription signals at head and the result, bibliograpy and manuscription of divan at the end of this study.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Türk Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ensar ASLAN

Üye: Prof. Dr. Himmet UĞ

Üye: Prof. Dr. Hasan KAVRUK

Üye: Doç. Dr. Sadettin ÖZGELİK

Üye: Yard. Doç. Dr. Halil GEGEN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27.10.2024

Prof. Dr. Emine Gülçin

ÖNSÖZ

Klasik Türk edebiyatı, kültür hayatımızda yaklaşık yedi yüzyıl gibi bir zaman dilimini içine alır. Toplumların dünya görüşleri, hayata bakışları, sevinçleri, kavgaları, üzüntüleri, kısaca yaşantıları belli ölçüde edebiyata yansır. Bu yüzden hakkıyla bir tarih yazımı, toplumun sosyolojik ve psikolojik tahlillerinin yapılması, kültür oluşumlarının temellerinin araştırılması, edebi eserlerin yararlanılabilir hale gelmesiyle mümkündür. Sayıları binlerle ifade edilen divanlar incelendikçe kültür tarihimizin en azından bir yönünün aydınlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Bu düşüncelerle biz bu çalışmada, 18.yy'da yaşamış olan Lebib-i Âmidî'nin hayatı ve kişiliğini tanıtarak, divanının tenkitli metnini ilim âleminin dikkatine sunmayı hedefledik.

Öncelikle, şairin divanının İstanbul kütüphanelerindeki dört yazma nüshasını, daha sonra Diyarbakır il halk kütüphanesi el yazması eserler bölümündeki bir nüshayı tespit ettik. Elde ettiğimiz bu beş nüshayı karşılaştırarak divanın tenkitli metnini ortaya koyduk.

Çalışmamız üç bölümden meydana gelmektedir:

Birinci bölümde, şairin hayatı, edebi kişiliği, eserleri araştırılmış, divanının nüsha tanıtımları yapılmıştır. Şairin hayatı, kişiliği ve şiir anlayışına dair, başta tezkireler olmak üzere kaynakların verdiği bilgiler yetersiz olduğundan şiirlerinde hayatına dair ipuçları araştırılmış, şiirlerine yansıyan sanat anlayışı tek tek tespit edilerek şairin edebi kişiliği ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde, divanın şekil ve muhteva özellikleri incelenmiştir. Şairin bütün şiirlerinin incelenmesi sonucunda kaside, gazel, tarih kıtası, mesnevi, musammat, muammâ, lügaz, şarkı, rubâî, müfred nazım şekilleriyle Türkçe, Farsça, Arapça şiirler yazdığı tespit edilmiştir. Her nazım şekli ayrı ayrı incelenmiş, başta vezin, kafiye ve redif olmak üzere şekil hususiyetleri ortaya çıkarılmıştır. Şiirlerin muhteva özellikleri başlığı altında divanda dikkat çeken tipler, şahıslar, mitoloji kahramanları, astronomik ve coğrafi unsurlar incelenmiştir.

İnceleme kısmında, metinden aldığımız örneklerde sırayla nazım şeklinin kısaltması, şiir numarası ve beyit numarası verilmiştir (G.1/3: Birinci gazel, üçüncü

beyit gibi). Metne yaptığımız göndermeleri dipnot olarak değil, parantez içinde gösterme yolunu tercih ettik.

Divanın tenkitli metni çalışmamızın üçüncü bölümünü oluşturmaktadır. Divanın tenkitli metnini hazırlarken takip edilen yolu kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Tenkitli metinde Arap harfli alfabede bulunup da, bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için ilmî eserlerde kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Manzumelerin sıralanmasında en hacimli nüsha (AE2) dikkate alınmış, divanın genel tertibinde ise (AE1) nüshasının divan tertibine uyularak metin oluşturulmuştur. Divan tertibinde nüshalar, genel kabul gören kısaltmalar kullanılarak gösterilmiştir. Kaynak için kullanılan kısaltma, kütüphanelerin adını çağrıştıracak biçimde verilmiştir. Aynı kütüphanede bulunan birden fazla nüsha için (AE1, AE2, AE3) şeklinde kısaltmalar yoluna gidilmiştir. Klasik divan tertibine uyularak oluşturulan tenkitli metinde manzumelerin başlarına sıra numaraları verilmiş, vezinleri yazılmıştır. Verilen şiir numaraları dipnota çekilerek şiirin hangi kaynaklarda yer aldığı varak numaralarıyla gösterilmiştir. Nüsha farkları gösterilirken, asıl metne aldığımız kelimedenden sonra (:) işareti konularak farklı kelime yazılmış; kelime, kelime grubu, mısra veya beyitlerin bulunmadığı nüshalar, kısaltmalarının önlerine konulan (-) işareti ile gösterilmiştir. Aynı mısradaki birden fazla kelimedede nüsha farkı varsa, nüsha farklarıyla verilen kelimelerin arasına (/) işareti konularak gösterilmiştir. Metinde geçen ayet, hadis veya ibareler, transkripsiyon harfleriyle çevrilmiş ve metinde italik olarak gösterilmiştir. Ayet iktibasları dipnotta sure ve ayet numaraları verilerek tercüme edilmiştir. Bir manzume sadece bir nüshada varsa o nüshanın kısaltması ve varak numarası verilmiştir. İnceleme kısmında manzumeler kısaltmalarıyla gösterilmiştir (G.: Gazel, K.: Kasîde, Mh.: Muhammes gibi). Vezni problemlili mısralar dipnotta belirtilmiştir. Manzumelere yazılan başlıkların nüsha kısaltmaları dipnotta verilmiş, başka nüshadaki farklı başlık bu kısaltmadan sonra yazılmıştır. “Ki” ve “Ne” ile yapılan birleşmelerde düşen vokal apostroflarla “ k’ola, n’ola” şeklinde gösterilmiştir. Aslında uzun okunması gerekirken vezin gereği kısa okunun aslî uzunluk vezne uygun şekliyle okunmuştur (tûtî : tûti gibi). Metinde iki şekilde yazılan “big/beg” kelimesi gibi imlası farklı olan kelimelerin tek okunuşunun kullanılması tercih edilmiştir. Tarihlerde, müstensihlerin hesaplayıp yazdıkları tarihleri kabul edilip

hesabı yapılmayan tarih beyitlerine müdahale edilmemiştir. Sayılarının çokluğu dikkate alınarak Arapça ve Farsça şiirler, metinde ayrı bir bölümde tasnif edilerek yazılmıştır.

Metinde Arapça, Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in " Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı çalışması dikkate alınmıştır.

Gerek tenkitli metnin transkripsiyonunda, gerekse inceleme kısmında mümkün olduğunca titiz davranmaya ve yanlışlardan kaçınmaya çalıştık. Buna rağmen eksiklerimizin olmaması mümkün değildir. Elimizde olmayan nedenlerle ortaya çıkacak bu tür aksaklıkların hoşgörüle karşılanmasını ümit ediyoruz.

Böyle bir çalışma yapmam konusunda beni cesaretlendiren ve imkanlar nispetinde yardımlarını esirgemeyen sayın Prof. Dr. Hasan Kavruk'a, çalışmalarım esnasında karşılaştığım zorlukların aşılmasında yardımlarını gördüğüm danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen'e, özellikle Arapça, Farsça şiirlerin transkripsiyonunda müşküllerimizi halleden Dr. Süleyman Çaldak'a, yaptığım çalışmaları değerlendirip beni doğru yönlendiren hocalarım Prof. Dr. Ensar Aslan ve Prof. Dr. Himmet Uç'a ve başta eşim olmak üzere çalışmalarım sırasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi saygılarımla arz ederim.

İdris KADIOĞLU
Eylül 2003 DİYARBAKIR

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
TUTANAK.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XII
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	XIV
I.BÖLÜM.....	1
LEBİB-İ AMİDİ, HAYATI, KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ.....	1
1. LEBİB'İN HAYATI.....	1
1.1. ADI VE MAHLASI.....	1
1.2. LEBİB'İN DOĞUM YERİ VE DOĞUM TARİHİ.....	2
1.3. LEBİB'İN ÖĞRENİM DURUMU VE MESLEĞİ.....	3
1.4. LEBİB'İN AİLESİ, DİYARBAKIR'DAKİ HAYATI VE MADDİ DURUMU.....	5
1.5. LEBİB'İN SEYAHATLERİ.....	13
1.6. LEBİB'İN ÖLÜMÜ.....	16
2. LEBİB'İN KİŞİLİĞİ.....	17
2.1. KİŞİLİK YAPISI VE ÖZELLİKLERİ.....	17
2.2. EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	22
2.2.1. ŞİİR VE ŞAİR HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ.....	23
2.2.2. DİL VE ÜSLÛBU.....	34
2.2.3. DİVANDAKİ ATASÖZLERİ VE DEYİMLER.....	37
2.2.3.1. ATASÖZLERİ.....	37
2.2.3.2. DEYİMLER.....	41
2.3. ETKİLENDİĞİ VE ETKİLEDİĞİ ŞAİRLER.....	43
3. LEBİB'İN ESERLERİ.....	50
II. BÖLÜM.....	54
LEBİB DİVANI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	54

I.ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	54
1.1.KASİDE	54
1.2.TARİH.....	65
1.3.MESNEVİ.....	69
1.4. LÜGAZ	70
1.5. GAZEL.....	70
1.6. RAMAZAN AYI İLE İLGİLİ ŞİİRLER	71
1.7. MUSAMMATLAR.....	71
1.7.1.TERKİB-BEND.....	71
1.7.2.TERCİ-BEND.....	71
1.7.3. TAHMİS	71
1.7.4. MUHAMMES	71
1.8. NAZM VE KITA	72
1.9. RUBAİ	72
1.10. ŞARKI.....	72
1.11. MUAMMA VE MÜFRED	72
1.12. ARAPÇA FARŞÇA ŞİİRLER.....	73
1.13. MENSUR LÜGAZLAR.....	73
2. VEZİN.....	73
II.ŞİİRLERİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	75
2.1. LEBİB DİVANI'NDAKİ TİPLER	75
2.1.1. RİND, ZAHİD, VAİZ	75
2.1.2. AŞIK, SEVGİLİ, RAKİB.....	77
2.2. ŞAHISLAR	79
2.2.1.TARİHİ ŞAHISLAR.....	79
2.2.2. TARİHİ-EFSANEVİ ŞAHISLAR	96
2.2.2.1. PEYGAMBERLER.....	96
2.2.2.2. DİN BÜYÜKLERİ.....	98
2.2.2.3. MİTOLOJİ KAHRAMANLARI.....	99
2.3. ŞAİRLER	110
2.4. ESER ADLARI	110

2.5. KAVİM VE KABİLE ADLARI	111
2.6. MEZHEP VE TARİKAT ADLARI.....	112
2.7. DİL (LİSAN) ADLARI.....	113
2.8. ÜLKELER VE ŞEHİRLER	113
2.9. ASTRONOMİ İLE İLGİLİ UNSURLAR	115
2.10. ELEŞTİREL PERSPEKTİFLER	120
III.BÖLÜM (DİVANIN TENKİTLİ METNİ).....	124
3.1. KASİDELER.....	124
3.2. TARİH KITALARI.....	269
3.3. MESNEVİLER	373
3.4. LÜGAZLAR	386
3.5. GAZELLER	394
3.6. RAMAZANLA İLGİLİ ŞİİRLER	478
3.7. MUSAMMATLAR.....	481
3.7.1. TERKİB-BEND	481
3.7.2. TERCİ-BENDLER	484
3.7.3. TAHMİSLER.....	491
3.7.4. MUHAMMESLER	495
3.8. RUBAİLER.....	502
3.9. ŞARKI.....	504
3.10. NAZMLAR VE KITALAR	505
3.11. MUAMMALAR	508
3.12. MÜFREDLER.....	516
3.13. DİVANDAKİ ARAPÇA VE FARŞA ŞİİRLER.....	518
3.13.1. ARAPÇA ŞİİRLER	518
3.13.2. FARŞA ŞİİRLER	525
3.14. TÜRKÇE, ARAPÇA MENSUR LÜGAZLAR	532
SONUÇ.....	534
BİBLİYOGRAFYA.....	537
DİVANIN ORJİNAL METNİ (AE1 NÜSHASI).....	542

KISALTMALAR

- AE1 Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 381.
AE2 Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 382.
AE3 Ali Emiri Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 234-1.
age. adı geçen eser
AKM Atatürk Kültür Merkezi
Ar. Arapça
Bkz. Bakınız
C Cilt
D Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi İhtisas Bölümü, Nu. 577.
Far. Farsça
G. Gazel
H. Hicri
Haz. Hazırlayan, Hazırlayanlar
Hz. Hazret
K. Kaside
Kt. Kıta
Ktb. Kütüphane
L. Lügaz
M Mesnevi
Mad. Madde
MEB Milli Eğitim Bakanlığı
MEB, Milli Eğitim Basımevi
MFA Mikro Film Arşivi
Mh. Muhammes
Mu. Muamma
Müf. Müfred
N. Nazm
Nu. Numara
öl. Ölümü, ölüm tarihi
R. Ruba‘i

- Riş. Ramazanla ilgili şiirler
s. sayfa
S. sayı
T. Tarih (Tarih Kıtası)
TbB. Terkid-bend
TcB. Terci-bend
TDK Türk Dil Kurumu
TDV Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi
TTK Türk Tarih Kurumu
Ü İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T 234.
vb. ve bunun gibi, ve benzerleri
vd. ve devamı, ve diğerleri
YKY Yapı Kredi Yayınları
yy. Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Arap harfli alfabede bulunup da, bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için, tenkitli basımı yapılan ilmî eserlerde kullanılagelen aşağıdaki transkripsiyon işaretleri kullanılmıştır:

ء	’	س	S	s
ا	A,E a,e	ش	Ş	ş
آ	Â â	ص	Ş	ş
ب	B b	ض	Ž Đ	ž đ
پ	P p	ط	Ṭ	ṭ
ت ة	T t	ظ	Z	z
ث	Ṣ ṣ	ع	‘	
ج	C c	غ	Ġ	ġ
چ	Ç ç	ف	F	f
ح	Ḥ ḥ	ق	Q	q
خ	Ḫ ḫ	ك	K,G,Ñ	k,g,ñ
د	D d	ل	L	l
ذ	Z z	م	M	m
ر	R r	ن	N	n
ز	Z z	و	V (O,Ö,U,Ü)	v (o,ö,u,ü)
ژ	J j	ه	H(E,A)	h (e,a)
		ی	Y (I,Î)	y (ı,i)

-Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri şöyle gösterilmiştir:

ا Â, â
و Ū, ū
ی Î, î, â

-Farsça “vâv-ı ma‘dûle”ler â’dan önce üst konumda (^v) işareti ile gösterilmiştir:

Ḥ^vâb, ḥ^vân gibi.

-Birleşik kelimeler bir çizgi (-) ile ayrılmış, fakat pâdşâh, âftâb gibi tamamen kalıplaşmış bazı kelimelerin bitişik yazılması yoluna gidilmiştir.

-Ön ekler ayrı yazılmış, Farsça son ekler birleştirilmiştir.

I.BÖLÜM

LEBİB-İ ÂMİDİ, HAYATI, KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1. LEBİB'İN HAYATI

1.1. Adı ve mahlası:

Lebib'in asıl adı Abdülğafur'dur. Kaynaklar şairi Lebib mahlaslı diğer şairlerle karıştırmamak için "Lebib Abdülğafur Efendi"¹, Seyyid Abdülğafur Lebib Efendi"², "Lebib Abdülğafur-ı Âmidî"³ gibi adlarla anmaktadırlar. Şair, mesnevi nazım şeklinde yazdığı bir şiirinde, mahlasıyla birlikte asıl adını da kullanarak adının Abdülğafur olduğunu belirtmiştir:

Dâ' i-i devletüñ Lebib-i hazîn
Ya' ni ' Abdü'l-ğafûr o ' abd-i kemîn

M.2/34

Osmanlı Müellifleri,⁴ Kâmûsu'l-A'lâm,⁵ Sicill-i Osmânî,⁶ Fatin Tezkiresi,⁷ Esâmî-i Şu'arâ-yı Âmid,⁸ Şefkat Tezkiresi⁹ ve Tuhfe-i Nâilî¹⁰ Lebib'in adı, mahlası, doğum yeri, ölüm tarihi ve mesleği hakkında bilgi veren ve hayatından kısaca bahseden en önemli kaynaklardır. Günümüz araştırmacılarından Şevket Beysanoğlu da eserinde Lebib'den bahsetmektedir.¹¹ Ancak Beysanoğlu'nun Lebib hakkında verdiği bilgiler de tezkirelerinkinden farksızdır.

Ali Emiri Efendi eserinde, Sicill-i Osmânî'de Lebib mahlaslı iki farklı şair zannedilen Hüseyin Lebib ve Abdülğafur Lebib'in aslında farklı şairler olmadığını, her iki şairin de Abdülğafur Lebib olduğunu belirtmektedir. Eserde konuyla ilgili şu bilgiler verilmektedir: "Sicill-i Osmânî'de hem Hüseyin Lebib Efendi hem Abdülğafur Lebib Efendi gösterilerek Hüseyin Lebib Efendinin vefatı 1182, ve Abdülğafur Lebib Efendinin 1185 seneleri gösterilmiş ise de Abdülğafur Lebib Efendinin 1182 senesinde vefat eylediği kitâbe-i merkadinde muharrer olmasına nazaran Hüseyin Lebib Efendi denilen zatın Abdülğafur Lebib'den ibaret olduğuna şüphe yoktur."¹²

¹ Şefkat, *Tezkire*, Milli Kütüphane, MFA, Nu, 1358, s. 169.

² Şevket Beysanoğlu, *Diyarbakır'lı Fikir ve Sanat Adamları*, Birinci Cilt, Başlangıçtan Tanzimata Kadar, İstanbul, 1957, s. 242.

³ Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C.II, (Haz: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz), Tıpkıbasım-Dizin, Ankara, 2000, s.12

⁴ Bursalı Mehmet Tahir, *age*, s. 12.

⁵ Şemsettin Sâmî, *Kâmûsu'l-A'lâm*, Cilt 5, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996, s. 3986.

⁶ Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmânî Yahut Tezkire-i Şu'arâ-yı Osmâniyye*, C.4/1, (Haz: Mustafa Keskin vd.), Sebül Yay., İstanbul, 1997, s. 103.

⁷ Fatin Davud, *Tezkire*, Süleymaniye Kütüphanesi, Rauf Yekta, Nu., 310, s. 358.

⁸ Ali Emiri Efendi, *Esâmî-i Şu'arâ-yı Âmid*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi Manzum Eserler, Tarih, Nu., 781/1, s. 88.

⁹ Şefkat, *age*, s. 169.

¹⁰ Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nailî, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*, C.2, (Haz: Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı), Ankara, 2001, s.877 .

¹¹ Şevket Beysanoğlu, *age*, s. 242.

¹² Ali Emiri Efendi, *age*, s. 88.

Tuhfe-i Nâilî'de on üç *Lebib* mahlaslı şairden bahsedilmektedir.¹³ Nail Tuman, Ali Emiri Efendinin *Lebib*'le ilgili verdiği bilgileri kabul etmemekte hatta ölüm tarihinin de 1182 değil 1185 olduğunda ısrar etmektedir. "Ölümü" başlığı altında konuyla ilgili geniş bilgi verilecektir.

Şair, şiirlerinde *Lebib* mahlasını kullanmıştır. *Lebib*, *zekî* anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Bu mahlasın şaire kim tarafından verildiği belli değildir. Şair bir kasidesinde *Lebib* mahlasını kastederek, latife yollu, bilgisiz ve anlayışsız birine böyle anlamlı bir mahlas verilmesini iftira olarak yorumlamakta mütevazılığını şu beyitlerde dile getirmektedir:

Böyle sûzişle sü 'âlümden ta' accüble hemân
Oldı bir dânişver-i ' âlem baña pâsuğ-serâ

K.5/20

Didi ey nâ-dân-ı bî-iz' ân-ı bezm-i ma' rifet
Saña bilseydüm *Lebib* ismin kim itdi iftirâ

K.5/21

1.2. *Lebib*'in doğum yeri ve doğum tarihi:

Kaynaklar, Abdülgafur *Lebib* Efendinin Diyarbakırlı olduğunda müttefiktirler. Kendisi de bir gazelinde, Diyarbakırlı olduğunu ancak sahipsiz olduğu için kendisini gurbette hissettiğini belirtmektedir:

Şeyhüñ vaşanda gurbeti tenbîhi bendedür
Âmid'dür işte baña vaşan lîk ben garîb

G.7/6

Beyitte geçen *Âmid* ismi Diyarbakır'ın eski ismidir. Bundan dolayı *Lebib* de "Âmidî (Diyarbakırlı)" olarak anılmaktadır. Beyitte *Lebib*'e nasihatte bulunan şeyhin, hocası ve çağdaşı Diyarbakırlı divan şairi Hâmî olma ihtimali yüksektir. Zira şair Hâmî bir gazelinin matla'ında bu manayı şu şekilde ifade etmektedir:

Ehl-i dil ârâm idüp her kanda kim ragbetlenür
Gâh olur ragbet vatan gâhî vatan gurbetlenür *

Hâmî

Kaynaklarda, ölüm tarihi bile ihtilafli olan *Lebib*'in doğum tarihine rastlanmamaktadır. Sicill-i Osmani ve Şefkat Tezkiresi, şairin *ziyade musinn* (çok yaşlı) olduğunu bildirmektedir. Divanındaki şiirlerinde de *Lebib*'in yaşlı ve hasta olduğuna dair beyitlere rastlanmaktadır. Şair, bir beyitte yaşının altmışı geçtiğini, bir beyitte de yetmişe yaklaştığını ifade etmektedir:

Göründi keşti-i ' ömre sevâhil-i seb'ân
Çoğ oldı geşt-i yem-i gâfletüñ yeter bu hevâ

K.3/33

¹³ Mehmet Nail Tuman, *age*, s.,877 vd.

* *Mecmu'a-i Eş'âr*, Diyarbakır İl Halk Ktb., İhtisas Bölümü, Nu, 577.

Lebib sâhil-i sittîni geçdi keşti-i ‘ömr
Dağı bu dühn-i beden taqviyet kabûl itmez

G.58/8

H.1177 tarihli bir manzumede şair, yaşının yetmişe ulaştığını, gözleri görmeyen yaşlı bir ihtiyar olduğunu bildirmektedir:

Bu hevâlarla düşüp engîne dil yelken kürek
Sâhil-i seb‘îne yetdi keşti-i ‘ömr-i fakîr

T.19/51

‘İllet-i ‘ayn-ı cihân-bînümle oldum şimdi hüd
Pertev-i şems ü şu‘â-ı şem‘den bî-behre pîr

T.19/52

Bu bilgidен hareketle Osmanlı Müellifleri, Esâmi-i Şu‘arâ-yı Âmid’in gösterdikleri Lebib’in vefat yılı H.1182 tarihi ve divandaki H.1182 tarihli kıt‘alar şairin öldüğünde aşağı yukarı yetmiş beş yaşlarında olduğu fikrini kuvvetlendirmektedir. Dolayısıyla şair Lebib’in doğum tarihi olarak yaklaşık H.1107 tarihini, daha doğru bir ifadeyle 18. Yüzyılın başlarını belirlemek doğru olacaktır.

1.3. Lebib’in öğrenim durumu ve mesleği:

Kaynaklar Lebib’in, memleketi olan Diyarbakır’da medrese tahsilini tamamladıktan sonra aynı şehirde yirmi yıl müftülük yaptığını yazmaktadır.

Fatin Davud, Tezkiresinde, Lebib Efendinin Diyarbekir şehrinde doğduğunu, Hâmî Efendiden yüksek ilimleri tahsil ettiğini belirttikten sonra, “...a‘ma olduğu halde yirmi sene müddet şeh-i mezkûrda seccâde-pîrâ-yı fetvâ olmuş...”¹⁴ ifadesini kullanarak şairin müftülüğine işaret etmiştir. Ali Emiri Efendi de Tezkiresi’nde, şairi, “Hânedân ve ulemâ-yı memleketden müftî Abdülgafûr Efendi”¹⁵ diye tanımlamakta, o da şairin alim ve müftî olduğuna işaret etmektedir. Sicill-i Osmânî’de de Lebib’in, Hâmî’nin öğrencisi olduğundan ve Diyarbakır’da yirmi sene müftülük yaptığının bahsedilmektedir.

Lebib’in şiirlerinde Hâmî’den ders aldığına dair bir bilgiye rastlayamadık. Lebib Farsça yazdığı bir gazelinde Semerkandlı Âgâh’ın öğrencisi olduğunu söylemektedir:

Çi men fersûde-ten pîrem ne-geştem bî-haber ammâ
Ki men tilmîz-i Âgâh-ı Semerkandem çi mî-gûyî

Far.G.5/6

Beysanoğlu, eserinde Hâmî’den bahsederken “Semerkand’dan gelerek Âmid’e yerleşen Hafız Balak Âgâh’dan ders almıştır. Âgâh şair ve hattad idi”¹⁶

¹⁴ Fatin Davud, *age*, s. 358.

¹⁵ Ali Emiri Efendi, *age*, s. 88.

¹⁶ Şevket Beysanoğlu, *age*, C.1, s. 211.

ifadelerine yer vermektedir. Bu bilgiye dayanarak Lebib'in, Hâmî'yle beraber aynı hocadan ders aldıklarını söyleyebiliriz.

Lebib, şiirlerinde müftî olduğunu ima ederek konuyla ilgili kaynakların verdikleri bilgileri doğrulamaktadır:

Ben ol fetvâ-nüvîs-i 'ilm ü 'irfânem ki bu 'aşruñ
İder İbn-i Kemâl'i her kemâli benden istiftâ
K.23/61

Müftî-i şehîr ki maşş-ı leb-i şîrîn eyler
Oldı ma' lûm ki fetvâya gelür şûrb-i nebîz
G.21/3

Ziraatla ilgili bir meselede görüşlerini 16 beyitlik bir manzume ile dile getiren şair Lebib, manzumenin son beytinde zamanın müftîsi olduğunu ima etmiştir:

Böyle zabt itdiler bu mes'eleyi
Böyle iftâ ider faķîh-i zamân
K.57/16

Kur'ân'ın yedi kıraat üzere okunmasının menşei ile ilgili 25 beyitlik bir manzume yazan şair, şairliğiyle beraber alimliğini de ortaya koymaktadır. (Bkz.K.59)

Namazın dışındaki şartları ve içindeki rükünleri mesnevi nazım şekliyle yazdığı 13 beyitlik bir manzumede tarif eden şair, dini ilimleri iyi bildiğini ve şiir yoluyla öğretme metodunu kullandığını ortaya koymuştur. (Bkz.M.5)

Lebib, Diyarbakır'a vali olarak atanan vezir ve paşalara sunduğu kasidelerde ve yazdığı tarih kıt'alarında İstanbul'a gitme isteğini, müderris ya da mülazım olma dileklerini her fırsatta dile getirmiştir. Lebib'e maaş olarak Şeyh Çoban köyünün gelirleri tahsis edilmiştir. Diyarbakır valisi Kürt İbrahim Paşaya sunduğu tarihli manzumede, kendisine maaş olarak Şeyh Çoban'ın tevcih edildiğini, köyün durumunun iyi olmadığını, gelirin de çarçur edildiğini ifade ettikten sonra asıl niyetinin daha iyi şartlarda bir memuriyete atanmak olduğunu belirtmiştir. Mülazım olarak İstanbul'a gitmek istediğini dile getiren Lebib, bu konuda İbrahim Paşanın yardımlarını beklemektedir:

Sebeb kim kısmet-i rûz-ı ezel oldıķda düşmişdür
Benüm de hişşe-i vech-i ma' âşum Şeyh Çübân'a
T.22/13

Lisân-ı nâsda bir tekye-i ma' mûre dirlerdi
Velî buldum ben anı soñra göñlüm gibi vîrâne
T.22/14

Mişâl-i perçem-i dil-ber 'akârı târmâr olmuş
Meger kim cem' için meşşâta-i luţfuñ ura şâne
T.22/15

Bu deñlü derd-i bî-hûdemle gör fikr-i ğarîbüm kim
Mülâzım olmak ümmîdindeyüm dergâh-ı sultâna

T.22/21

Velî senden ‘inâyet şartına meşrûtdur fikrüm
Ki mektûb-ı meveddet şeyhü’l-islâm-ı kerem-kâna

T.22/22

Lebib, ayrıca Şeyh Çoban köyüyle ilgili yazdığı müstakil bir manzumede de köyün vasıflarını anlatarak memnuniyetsizliğinin sebeplerini ortaya koymuştur. (Bkz. Th.4)

Şair, müderris ya da müderris yardımcısı olma isteğini Diyarbakır valisi Hakimbaşı-zâde Ali Paşaya sunduğu bir kasidesinde de dile getirmiş ve Paşanın yardımlarını talep etmiştir:

Rağbetüñle ola erbâb-ı ma‘ ârif dâ ‘im
Buğ‘ a-i ‘ âtfetüñde ya müderris ya mu‘ id

K.9/61

1.4. Lebib’in ailesi, Diyarbakır’daki hayatı ve maddi durumu:

Kaynaklarda Lebib’in ailesi, çocuk çocuğu, malı mülkü ile ilgili doğrudan bilgi yoktur. Ancak divanı içinde yer alan beş manzume şairin İbrahim, Refi ve Muhammed Emin adlı üç torunu ile ilgilidir. Kalabalık bir ailesinin olduğunu, geliri düşük olduğu için maddi sıkıntı çektiğini şiirlerinden öğrenmekteyiz.

Terkîb -bend şeklinde yazdığı bir mersiyesinde küçük yaşta kaybettiği torunu İbrahim’in ölümünden duyduğu üzüntüyü dile getirmektedir:

Râhat olduñ mı felek kim beni giryân itdüñ
Gülşen-i ‘ işretümi külbe-i ahzân itdüñ

TbB.I/1

Beyti ile başlayan mersiye yedi bentten oluşmaktadır. Şair, mersiye’nin beşinci bendinde torununun kendisi için çok değerli olduğunu, altıncı bentte de İbrahim’in ölümüyle adeta hayatının karardığını anlatıyor. Ancak Lebib, itikadı sağlam bir kişiliğe sahip olduğu için “Hak virdi Hak aldı” diyerek kadere rıza göstermek gerektiğini de dile getiriyor. Mersiye’nin V. ve VI. Bentlerini buraya alıyoruz:

.....

V

Gülşen-i behcete ruhsârı gül-i âlum idi
Leb-i handîdesi hod gonca-i iqbâlüm idi

Nazar-ı çehre-i mes‘ üdı benüm fâlüm idi
Sohbeti bâ‘ iş-i âsâyış-i ahvâlüm idi

Cünbiş-i dil-keş ü nâzı şağaf-ı bâlüm idi
Rüşd-i nâ-dîdesi ser-mâye-i âmâlüm idi

Ġam hayâtında reh-i şevkde pâ-mâlum idi
‘Ömrüm âyînesine şûreti timsâlüm idi

Çerb-i şîrîni şafâ-yı dil-i pür-hâlüm idi
Lezzeti kaldı dimâğumda ogul bâlum idi

Mîve-i vaşlına ben toymayup oldum maħrûm
Toya bârî semer-i Ĥulda o tıfl-ı ma‘ şûm

VI

Lâmveş kâmetümi kıldı elif kaddüñ lâ
Ĥarf-i nefyem ki idüp nefy-i sivâ-yı Mevlâ

İdemem kimseye isnâd-ı havâdiş ĥâşâ
İ‘tikâdum bu ki Ĥağ virdi Ĥağ aldı ĥağkâ

Mâlikü’l-mülke nice vârid olur çün ü çirâ
Bendeyem bendenüñ ancak işi teslîm ü rızâ

İderüm sûz-ı derûnumla belî ĥayr du‘â
Seni Mevlâ ide ‘uşfûr-ı cinân-ı a‘ lâ

Heman olsun saña nüzhetgeh-i me’vâ me’vâ
Olayum ben ġam u endûh ile merşiyeye-serâ

Vuşlatından beni nâ-kâm iden İbrâhîmüm
Hecr ile şubhümü aĥşâm iden İbrâhîmüm

TbB.V-VI

Şiirlerini incelediğimizde, Lebib’in hayatında bir üzücü bir de sevindirici olayın aile hayatı yönünden etkili olduğunu görmekteyiz. Üzücü olay, küçük yaşta yukarıda bahsettiğimiz torunu İbrahim’i kaybetmesi, sevindirici olay ise İbrahim’in ölümünden hemen sonra diğer bir torunu Refi’in dünyaya gelmesidir. Kaynaklar Refi’in doğum tarihini H.1169 olarak göstermekte ve on üç yaşına kadar dedesi Seyyid Abdülgafur Lebib’in talim ve terbiyesinde yetiştiğini bildirmektedirler. Torununa Refi mahlasını da dedesi Lebib Efendi vermiştir.

Lebib, torunu Refi’ için yazdığı münâcât ve pend-nâme türündeki iki kasîdesinde Refi’e öğütlerde bulunmakta, yüksek makamlar elde etmesi, güzel yazı yazabilmesi ve iyi bir şair olması için duâ etmektedir.

‘İlm-i ‘amel-i şâlih ola şân Refi’ â
Âfâkı duta şöhret-i ‘irfân Refi’ â

K.42/1

Beyti ile başlayan, Lebib’in torunu Refi’ için yazdığı kaside, yirmi beş beyittir. Lebib, kasidenin ilk yirmi iki beytinde torununa özetle şu öğütleri vermektedir:

Lebib torunu Refi'den "âlimlerin meclisine devam etmesini, cahillerle dostluk kurmamasını, marifet sahasında ilerlemesini, aklî ve naklî ilimleri öğrenip çağdaşlarından daha ileri seviyede olmasını; şairler tarafından beğenilen güzel şiirler yazmasını, güzel yazı yazmasını; sofrasının herkese açık olmasını, meclisinde gam ve keder olmamasını, dostlarıyla daima zevk ve neşe içinde vakit geçirmelerini, misafirlerini memnun etmesini; güzel ahlak sahibi olmasını, gururlu kibirli olmamasını, halim selim, hayalî aynı zamanda vakur olmasını; cömert olmasını, yaşlı, yetim ve kimsesizlere acımasını, şefkat etmesini; hile, yalancılık, emanete hıyanet gibi kötü huylarının olmamasını, bilgiyle mücehhez bir kişi olmasını" istemektedir.

Lebib, kasidesinin son beyitlerinde torununun, yukarıda belirttiği nitelikte bir kişiliğe sahip olması için dua etmektedir:

Ümmîdi budur cecdi Lebîbüñ ki meded-dehr
Elîf-ı Hudâ ola nıgehbân Refî' â

Âsâyiş ü emn ü feraḥ üzre süre dâ'im
Olmaya ter aḫzân ile ecfân Refî' â

Her gicesi biñ ḳadr ola herbir günü bir 'îd
Ferḫunde giçe her dem ü her ân Refî' â

K.42/23-24-25

Feyzünle yâ Rabb eyle mükerrerem Refî' ümi
Her 'ilm ü her hünemde müselleme Refî' ümi

K.43/1

Beyti ile başlayan sekiz beyitlik şiirde de Lebib, torunu Refi'in özellikle iyi bir şair olabilmesi için dua etmektedir. Lebib'in duaları şu beyitlerle biter:

Tûḫî mişâli sükker-i 'irfân u 'ilmle
Pür-lehçe-i belâgat işitsem Refî' ümi

Ebkâr-ı ḫaclegâh-ı uşûl ü fûrû' a hem
Sa'y-ı belîḡi eyleye maḫrem Refî' ümi

K.43/7-8

Küçük yaşta dedesi Lebib'in duasını alan Refi, hayatta daima muvaffak olmuş, iyi bir şair olarak, yazdığı mürettep "Divan"ı ve "Cân u Cânân" mesnevileriyle şöhrete kavuşmuştur. Şair Refi', dedesi Lebib'i hürmetle yad etmiş, sanatının şekillenmesinde dedesinin etkisinin büyük olduğunu bir beytinde şu şekilde dile getirmiştir:

Fıkr-i bârîkim Refî' â fehm ider ehl-i hured
Tab' ima dinse becâdur zâde-i tab'-ı Lebîb *

Refi

* Şevket Beysanoğlu, *age*, s. 291.

Refi, dedesinin “ma‘rifet” redifli gazelini de tanzir etmiş ve Lebib’in ilmî yöndeki derinliğini dile getirmiştir:

Lebib:

Bülbül ü gül serv ü sünbül beslemek himmet degül
Bunları terk it Lebîb ol bâğbân-ı ma‘ rifet

G.12/9

Refî’ :

Bülbül olsañ da Refî’ â bul o bâğ-ı hürremi
Kim Lebîb olmuşdur anda bâğbân-ı ma‘ rifet*

Refî

Refi, Lebib’in âşıkâne tarzda yazdığı muhammesine de nazîre yazmıştır. Ve bu nazîreyi kendi eliyle yazdığı Lebib Divanı’nın AE1 nüshasına yerleştirerek merhum dedesinin ruhuna ithaf etmiş, dedesinin güzel yazı yazmak konusundaki tavsiyelerini dikkate aldığını ispatlamıştır:

Hakkâ Refî’ her sühanuñ sihr olur halâl
Hassâd dahî iderse saña hayli bî-me ‘âl
Mir ‘ât-ı tab‘ uñ olmuş iken gamla pür-melâl
Mu‘ ciz degül mi tûti-i kilik-i şeker-makâl
Söyler yine ol âyîne-i pür-gubârdan

Mh.3/IX.Bend

Yârâna ‘ arz-ı mihr iderüz şevk-ı tâm ile
Budur niyâz u ma‘labumuz ihtimâm ile
Hep okuyup bu nazmumı benden selâm ile
Hâk-i Lebîbi bûs iderüm ihtirâm ile
Gûş eylesün nazîremi zîr-i mezârdan

Mh.3/X.Bend

Lebib, diğer torunu Muhammed Emin için de pend-nâme türünde iki kasîde yazmış, Ona da başta güzel yazı yazma ile ilgili olarak çeşitli konularda öğütlerde bulunmuştur. Lebib bu şiirleri de divanına almıştır. (Bkz. K.41, K.44)

Ali Emiri Efendi, tezkiresinde Said Fâiz ve Subhî Efendilerin de Lebib’in torunları olduğunu yazmaktadır.¹⁷

Şiirlerinde Lebib, ömrünün vezirleri sena etmekle geçtiğini söylemekte, vezirler için çok sayıda kaside ve manzume yazdığını belirtmektedir:

‘ Ömrümüñ şatrı şenâ-yı vüzerâ ile giçüp
Söyledüm nice kaçâ ‘id nice nazm-ı ra‘ nâ

T.15/30

H.1138 tarihi ile H.1182 tarihleri arasında Diyarbakır eyaletine atanan otuz dokuz validen on üçü için çok sayıda manzume yazmış olması, Lebib’in yukarıdaki beyitte ifade ettiklerini doğrulamaktadır.

* Ali Emîrî, *Tezkîre-i Şu‘arâ-yı Âmid*, Matbu, C.1, Dersâadet, 1328, Refi mad.

¹⁷ Ali Emîrî Efendi, *age*, s.88.

Lebib'in yaşadığı dönemde Diyarbakır'a atanan ve şâirin kendileri için kasîde ve tarihler yazdığı valiler şunlardır:¹⁸

<u>Diyarbakır valileri:</u>	<u>Tayin edildiği yıl (Hicri):</u>	<u>Görev süresi:</u>
Silahtar Muhammed Paşa	1138	1 sene
Vezir Kürt İbrahim Paşa	1139	2 sene
Vezir Hakimbaşı-zâde Ali Paşa	1142	1 sene
Vezir Çeteci Abdullah Paşa	1153 (1.defa)	1 sene
	1157 (2.defa)	1 sene 10ay
	1162 (3.defa)	1 sene 6ay
	1165 (4.defa)	1 sene 6ay
	1173 (5.defa)	1 sene 8ay
Yahya Paşa	1161	1 sene
Vezir Abdullah Paşa (Boynueğri)	1171	1 sene
Vezir Numan Paşa	1172	1 sene
Feyzullah Paşa	1174	1 sene
Kaymakâm-ı vezaret Ağa-zâde		
Mustafa Paşa	1175	2 sene
Vezir Sarı Abdurrahman Paşa	1175	3 sene
Vezir Gül Ahmed Paşa-zâde Ali Paşa	1180	1 sene
Ragıb Paşa Damadı Hüseyin Paşa	1181	1 sene
Vezir Abdülcelil-zâde M.Emin Paşa	1182	2 sene

Bu valiler içerisinde Çeteci Abdullah Paşanın şair Lebib'in hayatında önemli bir yeri vardır. Çeteci Abdullah Paşa (öl. H.1174) Diyarbakır Çermiklidir. Beş defa Diyarbakır valiliğine atanan ve son atanmasında vefat eden Çeteci Paşa için Lebib, çeşitli vesilelerle on yedi manzume yazmıştır. Beysanoğlu, Çeteci Abdullah Paşayı anlatırken onun Ahi mahlasıyla şiirler yazdığını belirttikten sonra Lebib'le bağlantılı olarak Çeteci Paşayla ilgili şu bilgileri vermektedir: "Ali Emiri Efendi bu zat (Çeteci Abdullah Paşa) için diyor ki: hattat, şair, âlim, fâzıl, şecî ve kerim idi. Arabî, Fârisî ve Türki lisanlarının her üçünde dahi eşâr-ı belîğî vardır. Şuarâ-yı memleketi ihsanına gark etmiş, hatta Lebib-i Âmidî'nin elli dört beyti havi bahariye kasidesinin her beytine bir altın ihsan eylemiştir."¹⁹

Lebib de yazdığı bir kıtada, bahariye kasidesinin her beytini bir altın karşılığında Çeteci Abdullah Paşaya verdiğini, mısralarının ucuza gittiğini belirtmekte, Paşayla aralarında geçen muhavereyi şöyle anlatmaktadır:

Bezm-i hıdv-i dehrde kâdir mi ta' nla
Mısrâ'-ı nazm-ı tab' uma bir kimse el şuna

İtdüm bir gam-ı hâsid o mısrâ' ları fûrûht
Şehbender-i ' inâyete çifti bir altuna

¹⁸ *Diyarbakır Salnâmeleri*, 1.C.,Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., İstanbul,1999, s.32. Buraya sadece Lebib tarafından kendilerine şiirler yazılan Diyarbakır valiler alınmıştır.

¹⁹ Şevket Beysanoğlu, *age*, C.,1, s. 230. Çeteci Abdullah Paşa için ayrıca bkz., Mehmet Süreyya, *age*, C.,3, s. 437. Çeteci Abdullah Paşanın Diyarbakır'da valilik yaptığı tarihler için bkz., *Diyarbakır Salnâmeleri*, C.,1, s.32.

Cevâb-ı Çeteci Paşa:

Degme bahâya virme Lebîbâ metâ' uñı
Silk-i le 'âl-ı nazmuñı aldurma müftine

Her gevherüñ bahâsını a' lâ bilür gönül
Yüz biñ fülûrı isteseñ olmaz mı çiftine

Tekrar cevâb-ı Lebîb:

Çıymet-şinâs-ı cevher-i nazm âşaf-ı kerem
Almaz zülâl-i ma' rifeti gerçi müftine

Her harf-i âferîni ki yüz biñ hazînedür
Yüz biñ fülûrı istemek olsun mı çiftine

Kt.6

Lebib'in şiirlerinden anlaşıldığına göre, Onun Çeteci Abdullah Paşayla aralarının çok iyi olduğu görülmektedir. Lebib'in Çeteci Paşayla gezintiye çıktıklarını, Diyarbakır'daki Kavs adlı bahçenin ve içindeki köşkün vasfı ile ilgili yazdığı kasideden öğrenmekteyiz. Gezinti esnasında Abdullah Paşa gördüğü manzarayı çok beğenir ve şair Lebib'den bu güzellikleri kayd etmesini ister. Şair Lebib de Paşanın isteği üzerine on yedi beyitlik bir kaside ile gördüğü manzarayı tasvir eder.

Çîn-i ebrûsı üzre perçem-i yâr
Oldı işkeste Kavs bâğına târ

K.17/1

Matla'lı kasidede Lebib, Kavs bağının ve köşkünün yerini tarif etmekte, etrafında Kırklar dağı ve Sadi köyünün bulunduğunu belirtmektedir. Şiirde, tarikat ehlinin menzili olan bu bahçe ve köşkün gece gündüz dolup taşıdığı, aynı heyecanı yaşayan insanların bir araya geldiği sosyal aktivite merkezi durumunda olduğu anlatılmaktadır. Lebib, kavsın mahiyetini şu beyitlerde açıklamaktadır:

Kavs'dür tîr-i himmete menzil
Kavs'dür burc-ı şems-i feyz-âşâr

Kavs'dür kim ' uķûd-ı ezhârı
Oldı ma' nâda sübhatü'l-ebrâr

K.17/11-12

Hânķâhında kırklar yediler
Çünki nân-ı ' azîzi leyl ü nehâr

Şükr-i ni' metle her biri itdi
Viridini yâ ' Azîz ü yâ Ğaffâr

K.17/16-17

Çeteci Abdullah Paşa, beşinci kez Diyarbakır valiliğine atandığında orada vefat etmiş, şair Lebib de üzüntüsünü yirmi beş beyitlik bir mersiye yazarak dile

getirmiştir. Beysanoğlu, Lebib'in yazdığı mersiye'nin tarih beytinin Çeteci Abdullah Paşanın mezar taşına kazıldığını haber vermektedir.²⁰ Lebib'in Çeteci Paşanın vefat tarihi ile ilgili H.1174 tarihli beyti şudur:

Düşdi bir mışra' anuñ fevtine târîh Lebîb
Ni'âm-ı 'afv ola zâdı Çeteci Paşanuñ H.1174-M.1760
T.14/25

Beysanoğlu aynı eserinde, Diyarbakır valisi Seyyid Hasan Paşadan bahsederken de, Onun H.1161 tarihinde Diyarbakır'da öldüğünü, şair Lebib'in vefatı için yazdığı altı beyitlik manzum tarihin güzel bir sülüs yazı ile mezar taşına kazıldığını bildirmiş ve bu tarihi eserine almıştır.²¹

Lebib'in vali Hasan Paşa için yazdığı mersiye'nin tarih beyti:

Du'â-gûyî Lebîb imlâ-yı târîh itdi bu levha
Cinâna manşib-ı dehri fedâ kıldı Hasan Paşa H.1161-M.1748
T.36/6

Lebib, 18.yy'da Diyarbakır'da yetişen Âgâh (öl.H.1141), Vâlî (öl.H.1151), Hâmî (öl.H.1160) gibi meşhur divan şairleriyle aynı dönemde yaşamış ve onlarla şiir sohbetlerinde bulunmuştur. Bu şairlerden Hâmî'nin yazlık olarak yaptırdığı Hami Köşkü yazları, şehirdeki Hâmî Konağı da kışları yerli ve yolcu şairlerin şiir sohbetleri yaptıkları yerler haline gelmiştir.

Hâmî'nin yaptırdığı, bugünkü Gazi Köşkü yukarıdaki Hami Köşkü için Lebib ve Hami'nin yazdığı H.1140 tarihli ikişer beyitlik tarih kıt'aları köşkün sofasının iki kapısı üzerine taşlarla kazılarak yazılmıştır.²²

Lebib'in Hami Köşkü için yazdığı kıt'anın tarih beyti:

Tebşîr-i tamâmında Lebîb eyledi târîh
Nev-kaşr-ı şafâ-dâde İrem müjde-bahâdur H.1140-M.1727
T.61/2

Hami'nin kendi köşkü için yazdığı kıt'anın tarih beyti:

Hüsn-i itmâmın görüp Hâmî didüm târîhini
Ahmed-âbâd oldı himmetle bu kasr-ı dil-pesend
1140-1727
Hâmî

Hami'nin köşkünde ve konağında olduğu gibi, şair Lebib'in evinde de şiir sohbetleri yapıldığını Lebib'in, Hemdemî'nin "Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân" adlı eserine yazdığı zeylin şu beyitlerinden öğrenmekteyiz:

²⁰ Şevket Beysanoğlu, *Anıtlar ve Kitabeler ile Diyarbakır Tarihi*, C.2, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Ankara, 1998, s.703.

²¹ Şevket Beysanoğlu, *age*, C.2, s. 751.

²² Şevket Beysanoğlu, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, C.1, s. 212.

Bu şöhetler olup bezm-i fakîrânemde çün bir şeb
Hemân terğibe der-kâr oldı bezmüñ ba' zı ihvânı

K.58/6

Bu 'ac-z-âlûdeye sevķ itdiler kim eylesin tezyîl
O şehden soñra teşrif eyleyen şâhân-ı zî-şânı

K.58/7

Didüm ben naķd-ı nazm-ı kem-'ayârumçün dirîğum yok
Eger noķsâna baķmazsa ma' ârif veznedârânı

K.58/8

18.yy'da Diyarbakır'da yetişen Vâlî, Hâmî ve Lebib gibi şöhretli divan şairleri edebi kültür noktasından yeni yetişen gençlerin ilham kaynağı olmuşlardır. Beysanoğlu, Diyarbakırlı şair Câmî'den bahsederken, "...Esaslı bir tahsil görmediği halde Vâlî, Hâmî, Lebib gibi şöhretli şairlerin meclislerinden eksilmediği için, bu zatlardan faydalanmak suretiyle edebi kültürünü genişletmiş ve oldukça tanınan bir şair olmuştur."²³ Cümlesiyle o dönem şairleri arasındaki usta çırak ilişkisine dikkat çekmiştir.

Lebib, Diyarbakır'da bulunduğu süre zarfında şehrin sosyal hayatıyla yakından ilgilenmiş, gördüğü yanlışları, aksaklıkları anında dile getirmekten çekinmemiştir. H.1171 senesinde Diyarbakır'da yaşanan kıtlığı, halkın çektiği acıları Sultan 3.Mustafa'nın veziri Ragıb Muhammed Paşaya sunduğu "arz-ı hâl" ile dile getirerek Paşanın yardımlarını talep etmiştir. Kaside elli bir beyittir.

Beyân-ı mâ-veķa' dur 'arz-ı hâl-i memleket bi'llâh
Libâs-ı şâ' iriyyetden mu' arrâ bil bu ma' nâyı

K.4/42

Beytiyle yaşanmış bir olayı anlattığını, anlattıklarının hayal ürünü olmadığını ifade etmektedir.

Şair Lebib, sosyal hadiseler karşısında duyarsız değildir. Lebib yazdığı figaniye (K.39), feryad-nâme (K.40), harabiye (K.45) türündeki kasidelerinde ve kizbiye (Mh.2) türündeki muhammesinde yaşadığı devirde gözlemlediği aksaklıkları anlatmaktadır.

Lebib-i Âmidî'nin kalabalık bir aileye mensup olduğunu, maddi durumunun iyi olmadığını, yaşlı, hasta ve zayıf bir bünyeye sahip olduğunu şu beyitlerden öğrenmekteyiz:

'İyâlüm keşretille miñnet ü zank u ma' işetden
Hulâşa 'arz-ı hâl irsâl idüp itmişdüm inhâyı

K.4/44

Za' f-1 çeşm ü za' f-1 tâli' za' f-1 dil za' f-1 beden
Naħv-i ğamda za' fa cem' -i keşret oldum gûyiyâ

K.5/83

²³ Şevket Beysanoğlu, *age*, C.1, s. 264.

Huşûsâ dâ' i-i devlet Lebîb-i pür-kuŝûrâsâ
 'Alîl ü 'âciz ü bî-tâb u tâkat pîr-i nâ-bînâ

K.23/55

Ma' âş zank u yedüm teng ü dil enîn-âheng
 Bu ibtilâ baña ya imtihân-ı Mevlâ'dur

K.24/49

'İyâl bâr-ı ŝakîl u nevâl eḡall-i ḡalîl
 Mecâl-i kesb muhâl olduḡı hüveydâdur

K.24/50

Daḡl eḡall ḡarc ekşer i' dâd-ı 'iyâl andan beter
 Şâhid-i iflâsum oldu şanki ol cemm-i ḡafir

T.19/49

Oldum ey âşaf gehî taḡŝîl ü geh tedrîsde
 Gâh üftâde gehî üftâde-i 'ayş-i 'asîr

T.19/50

Şair evinin maddi durumunu da bir beyitte şöyle anlatmaktadır:

Ḳûtsuz ḡânem ḡüreŝci tekyesiveş ḡürbeler
 Mûş dutmaḡdan ḡüreŝ dutmaḡdadurlar dâ'imâ

K.5/68

Lebib'in, hayatının sonlarında sık sık İstanbul'a gitme arzusunu dile getirdiḡini ancak kendisinin hasta, zayıf ve yaşlı olmasından ve maddi imkansızlıklardan dolayı bu isteḡine kavuŝmadan doḡum yeri olan Diyarbakır'da vefat ederek orada defnedildiḡini öğrenmekteyiz. Şair İstanbul'a gitme isteḡini H.1179 senesinde Diyarbakır valisi Sarı Abdurrahman Paşaya sunduḡu kıt'ada şöyle ifade etmiştir:

Böyle vaḡtümde Sitanbûl'a sefer endîşesi
 Bi'z-zarûr oldu bu 'abd-i kemtere fikr-i ahîr

T.19/53

1.5. Lebib'in seyahatleri:

Lebib, seyahat etmeyi çok seven, her yeri dolaŝmak isteyen, özellikle İstanbul'a gitme isteḡini her fırsatta dile getiren bir şairdir. Devlet ve sanat büyükleriyle tanışmak, onlara hizmet etmek, onların takdirlerini kazanmak isteyen Lebib, imkanlar ölçüsünde Diyarbakır'a yakın olan vilayetlere seyahat etme imkanı bulmuştur.

Lebib'in şiirlerinden anlaŝıldığı kadarıyla, Onun görev icabı Bağdat şehrine, ziyaret için de Halep şehrine gidip geldiḡi görülmektedir. Bağdat'a gidip gelirken de

Musul'a uğradığını, vali Abdulcelil-zâde Muhammed Emin'in misafiri olduğunu, valiye sunduğu kasideden anlıyoruz :

Muqaddem sû-yı Bağdâd'a zehâbumda iyâbumda
Görüp eltâfuñı bi'llâh ferâmûş itmedüm hâlâ

K.26/38

Lebib, Bağdat'ta iken vali Süleyman Paşanın himayesinde güzel günler geçirmiş, şitaiyye türündeki kasidesini Süleyman Paşaya sunmuştur (Bkz.K.8). Lebib, Bağdat'tan Diyarbakır'a dönme isteğini dile getirdiği mesnevi nazım şekliyle yazdığı arz-ı hâli de vali Süleyman Paşaya sunmuştur (Bkz.M.2). Şair Abdülgaffür Lebib, vali Süleyman Paşadan Diyarbakır'a dönmek için izin isteğini ve izin isteme sebeplerini şu beyitlerde açıklamaktadır:

Dâ' i-i devletün Lebîb-i hazîn
Ya' ni ' Abdü'l-gâfûr o ' abd-i kemîn

M.2/34

Ger olursa karîn-i hüsn-i recâ
Eylar izn-i şerîfün istid' â

M.2/35

Ârzû-yı vaţan degül garażı
Mevrûş-ı guşşadur anuñ marażı

M.2/37

Ba' zı aĥvâlini dimek besdür
Evvelâ ĥânedânı bî-kesdür

M.2/38

Vali Süleyman Paşanın gölgesinde günlerinin bayram günleri gibi, gecelerinin de kadir gecesi gibi geçtiğini itiraf eden Lebib, tek sıkıntısının yaşlılık ve hastalık olduğunu, kış ayları gelip yolları kar kapatmadan memleketine dönmek istediğini güzel ve nazik bir dille şöyle dile getirmiştir:

Yoĥsa sâyeñde ey vezîr-i sa' id
Gicesi ĥadr giĥdi gündüzi ' id

M.2/41

Olmasa za' f-ı bünye vü ' illet
Kimse çekdi dimez aña ĥurbet

M.2/42

Luĥfuñ olursa ey himem-pîrâ
Yolları kesmeden cünûd-ı şitâ

M.2/43

Olsun emrũñle nâ 'il-i tevfiķ
Keremũñ kıl aña refiķ-ı ıarıķ

M.2/44

Ŗair Lebib, Halep nakibi Taha-zâde Ebũ Said elebinin misafiri olarak Halep Ŗehrinde bulunmuŖ ve Ŗehrin vasıflarını, yazdığı ‘‘Halep’’ redifli kasidesinde anlatmıŖtır:

Ne gũne vaŖ olınur Ŗehr-i cãn-fezâ-yı Haleb
Ki mest ider ķalem-i Ŗâ' iri havâ-yı Haleb

K.33/1

Matla'ıyla baŖlayan kasidede Ŗehrin havasının çok gũzel olduğunu, bu havanın Ŗairin kalemini mest ettiğini belirtmiŖtir.

Lebib'in Halep'i ziyareti H. 1178 yıllarına tekabũl etmektedir. Bunu Halep nakibi Taha-zâde Ebũ Said elebinin hanesi için yazdığı H.1178 tarihli kıt'adan anlıyoruz:

Mũbârek ola diyũp yaz Lebib aña târiķ
Zihĩ niŖmen-i dil-cũ ĥarem-serâ-yı sa' id

H.1178-M.1764
T.34/11

Lebib, yazdığı diğer bir kasidede de Halvetiye tarikatinin Vefâiye kolundan Halep'teki Ŗeyh Bekir tekyesini ziyaret ettiğini ve tekke Ŗeyhinden çok etkilendiğini belirtmektedir:

Cenâb-ı Ŗeyh Bekir tekyesinde bir nice Ŗeb
Olup bir ehl-i meķârimle ser-be-ceyb-i edeb

K.34/1

Murâd-ı ĥazret-i Tâhâ Efendi-zâde ki arķ
Ķasem iderse anuñ nâm u Ŗânına enseb

K.34/3

Ki oldı ĥimmeti anuñ sebeb-i ziyâretũme
Zihĩ ĥuceste ziyâret zihĩ sũtũde sebeb

K.34/4

Lebib bezm-i ekâbirdũr itme pũr-gũlık
Ŗenâsı ĝâyete olmaz resid çekme ta' ab

K34/11

Lebib, Halep'e gidip gelirken yol üzerindeki eski ismi Ruha olan Urfa Ŗehrine ve Rakka eyaletine de uđramıŖ ve misafir olarak bulunduğu bu Ŗehirlerde devlet bũyũkleriyle dostluklar kurmuŖ, onların hizmetinde bulunmuŖ ve takdirlerini kazanmıŖtır.

1.6. Lebib'in ölümü:

Diyarbakırlı Seyyid Abdülğafür Lebib Efendinin ölüm tarihi konusunda kaynakların gösterdikleri tarihler farklıdır. Fatin Tezkiresi²⁴ ile Kâmûsu'l-Â'lâm²⁵ Lebib'in vefat tarihini H.1160 olarak, Sicill-i Osmânî²⁶ ve Tuhfe-i Nâîlî²⁷ ise H.1185 olarak göstermektedir. Şefkat,²⁸ tezkiresinde Lebib'in H.1185 tarihinde hayatta olduğunu yazmaktadır. Lebib'in vefatı konusunda en doğru bilgiyi Osmanlı Müellifleri²⁹ ve Esâmi-i Şu'arâ-yı Âmid³⁰ vermektedir. Bu iki kaynak Lebib'in H.1182 tarihinde vefat ettiğini yazmaktadır.

Tezkire-i Şu'arâ-yı Âmid'in matbu nüshasında kayıtlı Refi' Mehmed'in hal tercemesinde, Refi'in Abdülğafür Lebib'in torunu olduğu, H.1169 da Diyarbakır'da doğduğu ve büyük babası Abdülğafür'un vefatı tarihinde on üç yaşında olduğu tasrih edilmektedir. Lebib divanında da H.1182 tarihli üç tarih kıt'asının bulunduğu dikkate alınır, diğer kaynakların yanı sıra, Osmanlı Müellifleri ile Esâmi-i Şu'arâ-yı Âmid'in gösterdikleri H.1182 kaydının Lebib'in vefat tarihi olduğu anlaşılabilmektedir. Ali Emiri Efendinin, Lebib'in mezar taşında yazılı H.1182 tarihini görmüş olması Onun vefatının H.1182 tarihinde olduğuna kesinlik kazandırmıştır.

Kaynaklar Lebib'in mezarının Diyarbakır'da Rum Kapısı dışındaki mezarlıkta olduğu konusunda müttefiktir. 1930'lu yıllarda surların dışında yapılan düzenleme nedeniyle bahsedilen mezarlığın da Lebib'in mezarının da izine rastlanamamıştır.

²⁴ Fatin Davut, *age*, s. 358.

²⁵ Şemsettin Sami, *age*, s. 3986.

²⁶ Mehmet Süreyya, *age*, s. 358.

²⁷ Mehmet Nail Tuman, *age*, s. 877.

²⁸ Şefkat, *age*, s. 169.

²⁹ Bursalı Mehmet Tahir, *age*, s. 12.

³⁰ Ali Emiri Efendi, *age*, s. 88.

2. Lebib'in Kişiliği

2.1. Kişilik Yapısı ve Özellikleri:

Lebib, medrese tahsili görmüş zeki bir kişidir. Zekasına o kadar güvenmektedir ki, şiirlerinde zeki anlamına gelen “Lebib” mahlasını kullanmıştır. Ömrünün sonuna kadar da zekasını kaybetmediğini, vefat tarihi olan H.1182’de yazdığı şiirlerinden öğrenmekteyiz.

Torunları Refi‘ ve Muhammed Emin için yazdığı öğüt niteliğindeki manzumelerinden Lebib’in, devrinin ahlak kurallarına bağlı bir kişiliğe sahip olduğunu tespit edebiliriz. Şiirlerinden, şairin adalet ve doğruluktan yana olduğu, haksızlığa tahammül edemediği ve gördüğü kişisel ve toplumsal aksaklıkları anında dile getirdiği anlaşılmaktadır. Lebib, din görevlisi olmasına rağmen kuru ahlakçı bir kişiliğe sahip değildir. Rind meşreb bir mizaca sahip olan Lebib, dinin zahiriyle meşgul olan zahid, sofu ve imamları tenkit etmektedir.

Lebib, hassas bir karaktere sahiptir. İsteddiği mansıbı elde edemediği için çok üzülmeğe, vezirlere yazdığı medhiyelerin arz-ı hal bölümünde sürekli olarak bu hassasiyetini dile getirmektedir.

Cismani kederler ve ruhani elemeler, Lebib’in şiirinin düzenini bozmaktadır. Yer yer şiirlerinde bu manayı ifade etmektedir:

Gehî ekdâr-ı cismânî gehî âlâm-ı rûhânî
Nizâm-ı nazmı i‘lâl eylemişdür itme istib‘âd

T.9/23

Lebib, “tevbe-nâme” (K.60) türündeki şiirini de bu psikoloji ile yazmıştır. Lebib’in tevbe-nâme başlıklı şiiri kendi kendinin öz eleştirisini yaptığı bir şiirdir. Tevbe-nâme’de, yaşamı boyunca yapmış olduğu hatalarından dolayı isteklerine kavuşamadığını anlayan şair, nerede yanlış yaptığını sorgulamakta kalan ömründe daha dikkatli davranacağına söz vermektedir.

Lebib, fizyolojik durumunu yeri geldikçe beyitlerde dile getirmektedir. Şair, yazdığı “tenüm” redifli gazelinde “def”, “tabl”, “çeng”, “ney”, “mûsikâr”, “baba tahir” gibi mûsikî terimlerini de kullanarak vücudunu, fiziki durumunu mûsikî aletleriyle özdeşleştirmek suretiyle şöyle tanımlamaktadır:

Def gibi seylî-i cevri devre şâbırdur tenüm
Dürre-i dest-i cefâya tabl-ı hâzırdur tenüm

Çadd-i ham-geştemle za‘fumlâ enînüm gûş iden
İ‘tirâf eyler ki târ-ı çeng ile birdür tenüm

Ey zebânımdan terennüm-cûy-ı bezm-i üns olan
Ditremekte berd-i pîrîyle benüm dirdir tenüm

Âteş-i gam dâğlarla göz göz itmiş cismümi
Ney gibi sûrâhlardan bezme nâzırdur tenüm

Çarh-ı nâ-sâz üstüh^vân-ı sînem itmiş âşkâr
Meclis-i endûha mûsîkâr-ı zâhirdür tenüm

Pâk-înet mürşid-i pîrûñ inâbetkârıyam
Nağme-sencî-i baba tâhirde mâhirdür tenüm

Nağş-ı dîvâr-ı fenâdur mahv olur bir gün Lebîb
Nağş-bendî tekyesinde şan müsâfirdür tenüm

G.93/1-7

Lebib, yaşlı ve hasta olmasına rağmen seyahat etmeyi, dostluk kurmayı seven bir kişidir. Sosyal yönü güçlü olan şair, gittiği yerlerde özellikle devlet erkânıyla samimiyet içerisinde olduğunu şiirlerine yansıtmıştır. Şiirlerine ilk bakışta, şairin menfaati için dostluklar kurduğu, daha iyi bir mansıb, daha çok caize talebiyle medhiyeler düzdüğü anlaşılrsa da, şair bu eleştirilere muhatap olacağını bildiği için kendi kendini tanıtmaya ihtiyacı duymuştur. Lebib “degülem” redifli redd-i matla‘ şeklinde yazdığı bir gazelinde ne olup ne olmadığını açıklamaktadır. Güzelliğin aşığı olduğunu, ihsan ve caize düşkünü bir karaktere sahip olmadığını, özellikle gazelin hem matla‘, hem de makta‘ beytinde tekrar vurgulamaktadır:

Esîr-i rûy-ı dilem mâ ’il-i ’atâ degülem
Nazîr-i âyîneyem seng-i âsiyâ degülem

Olursa pâdşeh-i ’aşr düşmem üstine hiç
Ben illerûñ didigi sâye-i hümâ degülem

Şeref-dih-i ser-i kadrem mişâl-i gül yoğsa
Ele ayağa düşer şanma ben hınâ degülem

Sen olma bâyi‘ -i rengîn metâ‘ -ı istiğnâ
Ki ben de bûse-zen-i dâmen-i recâ degülem

Hele hülâşa-i mâ-fi’z-zamîr odur ki Lebîb
Esîr-i rûy-ı dilem mâ ’il-i ’atâ degülem

G.91/1-5

Lebib, yazdığı “biz” redifli gazelinde rind-meşrep, harabat ehline has kişiliğinin özellikleri hakkında bilgi verirken bir grubun veya bir meclisin sadık bir üyesi olduğunu bildirmektedir:

Reng-i tebessümüz leb-i cânânelerde biz
İkbâl-i neş’eyüz der-i mey-ğânelerde biz

Zâhir-perest olan bizi gâfil giçüp gider
Genc-i nühüfteyüz dil-i vîrânelerde biz

‘Irğ-ı hudâ katındaki tedbîr-i hikmetüz
Dâru’ş-şifâ hakîmine dîvânelerde biz

Câm-1 şarâb-1 nâbı gören yâd ider bizi
Ma' nâ-yı 'işretüz haç-1 peymânelerde biz

Ûâr içre goncalar gibi kesb itdük i' tibâr
Bî-hûde kalmaduğ bu sitem-ğânelerde biz

Tergîb-i süz-1 'aşk iderüz nâ-resâlara
Gûyâ ki cünbişiz per-i pervânelerde biz

Ïz' ânumuz muhâlif-i akrân ider bizi
Hüşyâr düşmişüz şaf-1 mestânelerde biz

Gördikçe gamz-1 'ayn ider ol meh bizi Lebîb
H'âb-1 girâna düşmüşüz efsânelerde biz

G.54/1-8

Lebib, dedi kodudan hoşlanmayan bir şairdir. "lâf" redifli gazelinde, hem lafçıları tenkit etmekte hem de lafçıların defterine yazılmama hususunda kendi kendini uyarmaktadır:

Bender-i meclisde râyic kâle-i zer-târ-1 lâf
Harc-1 'âlemdür harîd eyler anı tüccâr-1 lâf

G.72/1

Sen de pek da'vâ-yı dâniş kılma âgâh ol Lebîb
Defter-i lâffâfa girme eyle istigfâr-1 lâf

G.72/7

Şiirlerinde, edebin de hünerden sayıldığını ifade eden şair adab-ı muaşerete uymaya özen gösterdiği gibi, yeni yetişenlere de bunu tavsiye etmiştir.

Lebib, bir çok divan şairinde de olduğu gibi felekten, zamandan ve ilgisizlikten şikayetçidir. Şair "senüñ" redifli gazelinin matla'ında feleğin adaletsizliğinden, makta'ında da kıymetinin yeterince bilinmediğinden yakınmaktadır:

Felek nedür garažuñ söyle 'ârifâna senüñ
Ki giçdi hañçer-i bî-dâduñ üstüh'âna senüñ

G.81/1

Hazef mişâli alup şatdı cevherüñ hayfâ
Lebîb kıymetüñi bilmedi zamâne senüñ

G.81/6

İnanç Dünyası:

Ehl-i Sünnet mezhebinin Mâturîdiyye şubesine mensup olan Lebib, sağlam bir itikada sahiptir. Lebib, İslam dininin inanç esaslarına göre Allah'a, Peygamberlere, meleklerle, ahirete, kaza ve kadere inanmaktadır. Allah tarafından

gönderilen ve peygamber tarafından uygulanan şer'î hükümlere sıkı sıkıya bağlı olduğunu, münacat türündeki kasidesinde şu mısralarda açıklamaktadır:

Yedümde hüccet-i şer' iyye hüsn-i i' tikâdumdur
K.1/6a
Teşebbüs-kerde-i hablü'l-metîn-i şer' üñem Yâ Rab
K.1/7a
Ayırma 'urvetü'l-vüşkâ-yı şer' -i pâk-i Ahmed'den
K.1/8a

Şair, peygamberin şefaati sayesinde kurtuluşa ereceğine inanmakta, dua ve tevekkülü elden bırakmamaktadır:

Kirâmen-Kâtibîn itdükde taşşîrâtumı i' lâm
Şefâ' âtüñle 'afv-ı kâdıyü'l-hâcâta şâyân it
K.1/24
Muhaşşal ümmetüñ ümmîdi kaldı şıdk-ı va' düñde
Diler mağfûr-ı rahmân it diler metrûk-ı nîrân it
K.1/25

Lebib'in inancına göre, şeytan, kötü arkadaş ve alçak nefis insanı yoldan çıkaran en büyük üç düşmandır. Bunlardan birincisi alemi fesada veren tahripçi şeytan (K.2/69-70); ikincisi halka iyi görünüp insanı sapkınlığa götüren münafık karakterli kötü arkadaş (K.2/71-72); diğeri de fitne ve hilenin kaynağı olan nefis-i emmâredir (K.2/73).

Kaynaklarda, Lebib'in tarikati ile ilgili bilgi verilmemektedir. Şiirlerinde de doğrudan hangi tarikata bağlı olduğunu kestirmek güçtür. Diyarbakır'daki Kavs bağının tasviriyle ilgili (K.17) yazdığı manzumeyle, Diyarbakır yakınlarındaki Şeyh Çoban köyünün vasıflarını (Th.4) anlattığı şiirlerinde, Lebib'in Nakşibendî tarikatına olan sempatisi dikkati çekmektedir. Şair, bir yerde Şeyhî efendinin arkasından gittiğini, dolayısıyla Nakşibendî tarikatına olan bağlılığını şöyle ifade etmektedir:

Hzret-i şeyhî efendiye idüp pey-revlik
Naş-bend-i hünere bî' at-i iclâl itdüñ
G.84/6

Halep nakibi Taha-zade Ebu Said Çelebinin misafiri olarak Halep'te bulunduğu sırada, şehirdeki Vefâiyye tekyesini ziyaret etmiş, tekkenin ve tekke şeyhi Şeyh Bekir'in medhinde bir kaside yazmıştır(K.34).

Yazdığı "azîz" redifli gazelinde de Lebib, bir şeyhi övmekte ama ismi ve tarikatiyle ilgili ipucu vermemektedir:

Çarîn-i feyz-i sa' âdetdür 'âşiyân-ı ' azîz
' Aceb mi hem-ser-i ' arş olsa ' âsitân-ı ' azîz
Muğime hâriq-ı ' âde neşât bâ' iş olur
Degül mi cây-ı kerâmet bu gülsitân-ı ' azîz

Bu dûdmân-ı sehânuñ mevâyidinde ider
Şeker ‘aķıdesi keşretde baħş-i nân-ı ‘azîz

‘Azîz görseñ eger zayfın itme istiğrâb
Ki mîhmânı ‘azîz itdi mîzbân-ı ‘azîz

Keder kıomaz dil-i ‘ârifde şanki nâzırdur
Riyâz-ı cennete kaşr-ı feraħ-resân-ı ‘azîz

Şerefde şöhreti olmuşdı Bâyezîde mezîd
‘Ulüvv-i kıadr ile ma‘rûfdur zamân-ı ‘azîz

Lebîb zeyn-i kütüb-ħâne-i dü-‘âlemdür
Mücelledât-ı tevârîħ-i ‘izz ü şân-ı ‘azîz

G.59/1-7

Lebib, gerçek şeyhin vasıflarını yukardaki şekilde anlatsa da zamane şeyhlerinden muztarip olduğunu dile getirmekte, melamet mülküne yönelmenin kendi meşrebine uyacağını şu beyitlerde açıklamaktadır:

İrşâd ider Lebîb’i hemân ħüsn-i i‘tikâd
Olmaz zamâne şeyhlerinden bu mültemes

G.60/5

Reh-rev-i mülk-i melâmetdür Lebîb-i bî-şekîb
Zehr-i mâr olsun aña vir bir iki bûs-ı vedâ‘

G.70/6

Lebib, Ramazan ayının kudsiyeti ile ilgili yazdığı şiirlerinde, orucun ve oruç ayının yüceliğini anlatmaktadır (Bkz. Riş.). İslam dininin temel esaslarından olan oruç tutmayı ne kadar önemseydiğini bu şiirlerinde sade bir dille anlatan şair, dünya görüşünü ve ahiret inancını da bu grupta topladığı şiirlerinin birinde şöyle açıklamaktadır:

Ey dil bu cihân tekyesi vîrân olacaķdur
Bu şehri ü kıurâ başķa beyâbân olacaķdur

Dest-i melekü’l-mevtde çengâl-ı ecelden
Eczâ-yı beden cümle perîşân olacaķdur

Ne cinn ü ne insân u ne ħayvâna beķâ var
‘Âlem didigüñ ‘arşa-i nisyân olacaķdur

A‘ mâl-i terâzûsını ħâzırlayup Allâħ
Maħlûķum uyansın diyü fermân olacaķdur

Evlâd-ı ebeveyn ile olup ħaşm o günde
Biri birine dest ü girîbân olacaķdur

Bihbûd-ı şefâ' atle tabîb-i dil-i ümmet
 ' Âşîlerinüñ derdine dermân olacağdur

Maşşerde olan da' vet-i hengâm-ı cân
 Hep şâh u gedâ cümlesi yeksân olacacdur

Dünyâda Lebîbâ nice hândân ola ' âkîl
 Gülşenleri hep külbe-i aḫzân olacağdur

Riş.2/1-8

Diğer özellikleri:

Lebib'in kişiliğinin zenginliği, derinliği ve olgunluğu şiirlerine de yansımıştır. Kendini marifet meclisinin bir üyesi olarak takdim eden (G.82/7) şair, "ehl-i ma'rifet", "ehl-i 'ilm ü 'irfân", "ehl-i kemâl", "ehl-i bezm", "ehl-i sünnet" ile dostluklar kurmuş; "ehl-i riyâ", "ehl-i garaz", "ehl-i tezvîr", "ehl-i rafz"ın şerlerinden sakındığını şiirlerinde her fırsatta dile getirmiştir.

Lebib, şairliği, alimliği ile beraber yazdığı hiciv türündeki şiirleriyle tenkitçi yönünü de ortaya koymakta, yaşadığı dönemle ilgili çarpıcı tespitlerde bulunmaktadır (K.39,40,45,53; Mh.2).

Asıl şairlik gücünü, kasidelerinde ve tarih kıt'alarında gösteren Lebib'in muammâ ve lügaz söylemekte de hüner sahibi olduğunu söyleyebiliriz.

2.2. Lebib'in Edebi Kişiliği:

Kaynaklarda, Lebib'in sanat gücü ve edebi kişiliği ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Şiirlerinin niceliğine baktığımızda, Lebib'in şair tabiatlı, temiz yaratılışlı, kabiliyetli, tecrübeli ve güçlü bir kişiliğe sahip olduğunu görmekteyiz. Şiirlerinin keyfiyetini (niteliğini) ise manzumelerinin muhtevasından ve müstensihlerin Onun sanatıyla ilgili, şiir başlıklarında kullandıkları tavsiflerden anlıyoruz.

Müstensihler, (özellikle AE1 nüshasını yazan Lebib'in torunu şair Refi') Lebib'in şiirlerini birbiriyle seci oluşturacak şekilde şu kelimelerle vasflandırmışlardır: " pākize-edâ(K.1); ra'na, mu'ciz-edâ (K.2); fâzılâne, garrâ (K.3); ra'na, hikmet-edâ(K.9); rengîn(K.8-22, T.19); bî-hemtâ, dil-güşâ(K.14); dil-sûz(K.7); levendâne-edâ(K.13, T.20); yek-tâ(K.24); zîbâ(K.20-22-29, T.1-2-15); hûş-âyende (K.11); mergûbe-i pesendîde-edâ(K.5); ra'na, bî-bedel(K.23, T.1-4-5-9-18); rengîn-i beyân(K.58); mergûbe(T.3); belâgat-ı rengîn(K.10); le'âlî-âyîn(K.34); hakikat-nümâ(K.37); a'lâ(T.7); latîf(T.22); ra'na(T.14); mergûb(M.1); pür-neş'e-i güftâr(G.6); nazm-ı ferah-sâz(G.93); âbdâr, latîf, pāk (G.95); hüzn-âver (TcB.1); bî-bedel,sûziş-fezâ (TbB.1); 'âşîkâne, şâ'irâne (Mh.1).

Şairin sanatçı kişiliğini, yaratılışını niteleme maksadıyla kullanılan, yukarıda verilen kelime ve tamlamaların hepsi olumlu manalar ifade etmektedir. Bunlar tasvip, takdir ve övgü ifadeleridir.

İlmiye sınıftan olan Lebib, medrese tahsili görmüş âlim ve fâzıl bir şairdir. Şairin hisleri ve hayalleri şiirlerin muhtevasına göre değişiklikler arz etmektedir.

Münacat, na‘t ve mi‘râciye türündeki dini konulu şiirlerinde ilim ve faziletlerini ön plana çıkaran şair, i‘cazlı, ârifâne söyleyiş tarzıyla dikkat çekmektedir. Kendine güvenen, mert ve istediğini söyleme kabiliyetine sahip olan Lebib, medhiye türündeki kasidelerinde memduhunu överken aşırı derecede mübalağa göstermiş ve kendi kendini tekrara düşmekten kurtulamamıştır. Kendini övme konusunda da hayli iddialı olan Lebib, özellikle kasidelerinin fahriye bölümlerinde on yedinci yüzyıl şairimiz Nef‘îyi aratmayacak ölçüde mağrur ve mübalağalı söyleyişle dikkat çekmektedir. Yaşadığı dönemdeki sosyal bir olayı anlatırken, şairliği bir yana bırakarak realiteyi bütün çıplaklığı ile göz önüne sermeye çalışmıştır. Mimari bir yapının yapılışı veya tamir edilişi ile ilgili şiirlerinde şairin gözlem gücü ortaya çıkmakta ve bu gücünü özellikle tarih kıt‘alarına yansıttığı görülmektedir. Onun iyi bir gözlemci olduğunu bir şehri ya da manzarayı tasvir ettiği şiirlerinden anlamaktayız.

Lebib, hislerini samimi ve yapmacıktan uzak, olduğu şekilde şiire yansıtmaya çalışmıştır. Bir doğum olayı, bir düğün, bir bayram, bir devlet büyüğü ile karşılaşma Lebib’i haddinden fazla heyecanlandırmakta, sevindirmekte; bir ölüm olayı, bir musibet, bir felaket şairi aynı ölçüde üzüntüye boğmaktadır. Lebib’in sevinçleri ve üzüntüleri olduğu gibi şiire yansımıştır. Mersiye türündeki şiirlerinde ağlamaklı bir ifade tarzıyla karşımıza çıkan şair; kudumiye, tevcihîye, ramazaniye türündeki şiirleri ile viladet-name, sur-name türündeki şiirlerinde oldukça neşeli ve sevinçlidir.

Şiirlerinden anlaşıldığına göre Lebib, gerek Diyarbakır’da gerekse seyahat için gittiği Bağdat, Musul, Halep, Rakka, Urfa gibi eyaletlerde pek çok vezir ve paşaların maiyetinde bulunmuş, onlara ve diğer devlet büyüklerine kasideler sunmuş, onların devlet hizmetlerindeki başarılarını öven, başarısızlıklarını tenkit eden şiirler yazmıştır. Bu yüzden, Lebib’in şiir anlayışının şekillenmesinde, dönemin sosyal ve siyasi şartlarının rolü büyüktür. Cemiyetin çeşitli kurumlarındaki aksaklıklara şahit olan Lebib, özellikle adalet sistemindeki bozukluğu görmüş ve bu durumu tenkit etmiştir.

Lebib, hükümet yönetiminden başlayarak, çeşitli meslek erbabı arasında yaygınlaşan zulüm, hile, yalan, rüşvet, mal ve menale aşırı rağbet, riyakarlık, her işte menfaata bağlılık gibi kötü huyların toplumu kemirmesi karşısında duyarsız kalmayan, gördüğü her türlü aksaklığa anında tepki gösteren bir kişiliğe sahiptir.

2.2.1. Şiir ve Şair Hakkındaki Düşünceleri:

Lebib, şiirlerinde çeşitli vesilelerle şiirden, şairden, kendi şairliğinden söz eder. Her ne kadar buradaki görüş ve düşünceleri mübalağaya kaçsa da, kendi şiir görüşü hakkında bize fikir verebilecek niteliktedirler. Lebib, verilen örneklerde görüleceği gibi şiir ve şairler hakkındaki görüşlerini belirtirken, kendi şairliğini ve şiirlerini övme fırsatını da bulmuştur.

Şiirlerinde sık sık kendi sözünün gücünü dile getirme ihtiyacı hisseden Lebib, na‘t türündeki kasidesinin nesib ve tegazzül bölümünde kendi şiirini tarif etmekte ve edebi kişiliğinin şekillenmesindeki faktörlere vurgu yapmaktadır:

Sözüm ki mu‘ciz-i sihr-âverân-ı ‘âlemdür
Sükût-bağş-ı taḥaddîgerân-ı ‘âlemdür

Sözüm ki hizmetine seb' a-i mu' allakalar
Kemîne çâker-i ebkem zebân-1 ' âlemdür

Sözüm ki kurtâ-i yâkûtetü'l-belâgatdur
Haliyy-i sâmi' a-i kudsiyân-1 ' âlemdür

Sözüm ki çeşme-i mâ'ü'l-hayât-ı ma' nâdur
Revâ-dihende-i dil-teşnegân-1 ' âlemdür

Sözüm ki şa' şa' a-bağ-ı sühâ-yı çarh olsa
Ziyâda mihrî ile tev'emân-1 ' âlemdür

Sözüm ki *inne mine 'ş-si'r* ile müberhendür
Bizâ' a-sâz-1 hikem-perverân-1 ' âlemdür

Sözüm ki zeyline takrîz-i ezkiyâ var kim
Bu lehçe şâhibi âteş-zebân-1 ' âlemdür

Sözüm ki şâf-dilâne selâset-âver olur
'Ukûd-1 nâtiqa-i hâsidân-1 ' âlemdür

Sözüm ki şive-i bârîkin eyleyen idrâk
Dağîka-senc-i cihân nüktedân-1 ' âlemdür

Sözüm ki ma'la' -1 âhirden ola cilve-nümâ
Yanında mihr kûdûret-feşân-1 ' âlemdür

.....

K.2/1-10

Zemîn-i şî're ben ol deñlü virdüm ârâyış
Ki reşk-i sâha-i şad-gülsitân-1 ' âlemdür

Riyâz-ı şafha-i 'irfânuma kalem şu virür
Şarîri bülbül-i dil-keş beyân-1 ' âlemdür

Kelâm-ı bülbül-i gül bâ' iş-i tegazzül olup
Göñül yine hâsed-i bülbülân-1 ' âlemdür

Göñül ki 'aşkuñ ile dâstân-1 ' âlemdür
O dâstâna kalem kışsa-h'yan-1 ' âlemdür

Şabâh-1 'îd o binâgûş-ı şâf lîk ha'atun
Siyâh-bahti-i dil-dâdegân-1 ' âlemdür

Kelâm yok ki çıkarmış vuzûha cevher-i ferd
Dehân-1 tengüñ için tercemân-1 ' âlemdür

Muḳallid-i ruḫūñ olmış çemende şerminden
Dehân-1 gönca te'essüf-kunân-1 'âlemdür

Lebîb şevḳ-1 dil-ârâ ile bu nazm-1 terüm
Müheyyic-i şağaf-1 şâ' irân-1 'âlemdür

.....

K.2/15-22

Şair, “âlemdür” redifli kasidesinin ilk on beytinde “sözüm ki” ifadesiyle beyte giriş yaparak sanat gücünü ve kendisini tanıtmak istemiştir. Bu beytlere göre şairin sözü:

1. Mu' cizâne bir edeya sahip olduğu için herkesi susturmaktadır.

2. Seb' a-i Mu' allakalardan çok daha güçlüdür.

3. Belagat noktasından en üst seviyededir.

4. Hayat suyunun kaynağıdır, gönlü susayanlar bu sözle suya kanarlar.

5. Tesir etme gücü güneş ışığı ile eşit seviyededir.

6. Peygamberin hadisine muvafık olarak hikmetlidir.

7. Çok dokunaklı ve nüktelidir.

8. Saf, temiz ve akıcıdır. Kıskananların sözünü bağlar.

9. Naziktir. Ancak zarif olanlar ve filozoflar çözebilir.

10. Güneş ile kıyaslandığında, sözünün parlaklığı karşısında güneşin bulanıklık, gam ve tasa saçtığı anlaşılır.

Şairin sözünü bu denli güçlü kılan, Onun gönlündeki aşktır. Bu aşk ve şevk Lebîb'in şairlik gücünü harekete geçirmekte, taze ve yeni söyleyiş tarzıyla diğer şairlere meydan okumaktadır.

Kasidenin ilerleyen bölümlerinde de şiirinin gücünü yer yer dile getiren Lebîb, her “şairim” diyenin kendisi ile başa çıkamayacağını iddia etmektedir. Ancak kemal ehline karşı sözünün olmadığını belirterek, gerçek şairlere karşı hürmette kusur etmemeğe çalıştığı anlaşılmaktadır:

Nazîre-gûlîğa her nâ-resâ sezâ olmaz

Benümle başa çıkan kâmilân-1 'âlemdür

K.2/24

Buyursun işte kalem işte levḫ ü işte devât

Beyâza çıksun o ser kim nihân-1 'âlemdür

K.2/25

Kemâl ehline söz yokdur ey dil inşâf it

Ki anlaruñ süḫanı hırz-1 cân-1 'âlemdür

K.2/26

Lebib, haddini bilerek söz vadisindeki yerini belirledikten sonra, gururlanmaya hakkı olmadığını, kendisindeki maharetin kendi kendine kazanılmış olamayacağını, bir ihsan ve ikram olduğunu itiraf etmektedir:

Senüñ ne haddüñ ola böyle dil-nişin âşâr
Bu vâdî vâdi-i dânişverân-ı ' âlemdür
K.2/28

Saña bu tarz-ı tîrâzende feyz-i vahyîdür
Ki tab' ı mülhem-i şad-dâstân-ı ' âlemdür
K.2/29

Her divan şairinde olduğu gibi, Lebib'in de tek endişesi kıymetinin layıkıyla bilinmemesidir. Herkesin kendini anlamayacağını ifade eden Lebib, şiirini, sanatını dolayısıyla kendisini anlayacak olanlarda bazı meziyetlerin olması gerektiğine inanmakta ve bu düşüncesini beyitlerde şu şekilde ifade etmektedir:

Yine bu hâl ile sencîde oldığın lâ-büdd
Bilür sühanda ' ayâr-âşnâ olan ' urefâ
K.8/73

Bilür zamânemüzüñ hep edeb-şinâsânı
Ki oldı bu eşer-i nev müsellemler-i şu' arâ
K.8/74

Bilür debîr-i ma' ârif-nüvîs-i pâk-nihâd
Ki âb-ı zerle yazılrsa kaçîdem ola revâ
K.8/75

Lebib, kendi şiiri ile başkalarının şiirlerinin karşılaştırılmasını imkansız görmektedir. Şaire göre örümcek ağı ile Hind kumaşını mukayese etmek nasıl muhal ise kendi nazmı ile başkalarınınkini karşılaştırmak da o denli imkansızdır:

Yanaşsa nazmuma ger nazm-ı ğayr dinmez mi
Metâ' -ı Hind kücâ nesc-i ' ankebût kücâ
K.8/76

Lebib, şiirinin herkes tarafından beğenilmemesini bir eksiklik olarak görmemekte, eksikliğin şiirini kötüleyen kimselerde olduğunu söylemektedir:

Ta' ne-i haşm-ı bedi lâyıķ-ı ışğâ görme
Kaşd-ı bârikümi bilmezse nola şahş-ı pelîd
K.9/51

Bilmeyen nüktemi ta' rîf-i ma' ânî üzre
Bir gelür hüsn-i belâgatla yanında ta' kıd
K.9/52

Klasik Türk şiirinin ünlü şairlerinden Ruhi-i Bağdâdî, Nef' î; İran şairlerinden Nizâmî, Kelîm, Hüsrev, Sadî, Firdevsî ve Hâkânî'ye meydan okuyan şair Lebib, Neşâtî'den söz açılınca susmakta, sadece Neşâtî'nin meclisinde söz söylemenin

edepsizlik olacağına inanmaktadır. Bu düşüncelerini beyitlere şu şekilde yansıtmaktadır:

Benüm terkîb-i ma' cûn-ı revân-bağşâ-yı eş' ârum
 Bulaydı Rûhi-i Bağdâd iderdi câna dermânı
 K.13/82

Kaşîdem okuyup Nef' î zarar çekmek muğarrerdür
 Öpüp bir iki def' a başı üzre koymasa anı
 K.13/83

Göreydi nazm-ı pür-i' câzumuñ tertîb-i zîbâsın
 Nizâmî mağlaşın tebdîl idüp çordı Perîşânî
 K.13/84

Benüm kim pençeleşse pençeme tâb-âver olmazlar
 Kelîm ü Hüsrev ü Sa' dî vü Firdevsî vü Hâkânî
 K.13/85

Lebîbâ habt u ' işvâ itme refâruñda âgâh ol
 Ayağuñ deng al idrâk it tehî zann itme meydânı
 K.13/86

Neşâfî gibi hallâk-ı ma' ânî var bu meclisde
 Gözet âdâbı hem tayy it lisân-ı hod-fürûşânı
 K.13/87

Lebib, şiir gücünün Örfî seviyesinde olduğunu söylese, bu sözlerinin alay konusu olacağını, hatta kendine dava bile açılacağını belirtmektedir:

Ururlar hadd-i kazfî kâmilâ güftâr-ı hezl için
 Terakki eylesem ' Örfî'yle şer' -i şi' rde farzâ
 K.23/60

Başka bir kasidesinin fahriye bölümünde Lebib, sözünün gücünü, kaleminin şöhretini, mana meydanındaki yerini mübalağalı bir ifadeyle dile getirmektedir. Şiirlerini okuyanlar Onu zamanın Nefisi zannederler. Oysa Lebib, kendini söz mülkünün sahibi olarak görmekte ve Nefî gibi yüzlercesini geride bıraktığını iddia etmektedir. Lebib'e göre Onun sözlerinin güzelliğini sadece Nabi ve Neşati takdir etmekte, onlar ruhlar aleminde kurdukları meclisde Lebib'in sözlerinin güzelliği aşkına bade çekip adeta Onu alkışlamaktadırlar:

.....
 Ol hâlet o şafvet o selâsetle neşîdem
 Dinmez mi ki her nüktesi bir rağl-ı girândur

İnşâf kıl inşâf okundıkça kaşîdem
 Dinmez mi Lebîbâ dağı Nef' î-i zamândur

Ancak beni hem-lehçe-i Nef'î iden aḥbâb
Bâzâr-ı temîzinde anuñ nef'î ziyândur

Meh-tâb-ı hünerdür benüm endîşe-i zihnüm
Farzâ anuñ endîşesi bir ince ketândur

Şan ḥüsn-i edâsıyla baña lâfa gelince
Sâhamda anuñ ejderi bî-tâb u tevândur

Ben şimdilik ol mâlik-i mülk-i sūhanem kim
Şad Nef'î benüm pîş-i rikâbumda revândur

Tâb-ı sūhanüm şa'şâ'a-i ḥüsn-i edâdur
Şît-ı kalemüm velvele-i kevn ü mekândur

Meydân-ı ma'ânide benüm na're-i nazmum
Ehl-i ḥasedin sûrına vird-i ḥafaḳândur

Der-ḥâl şifâ-yâb olur âşâruma baksa
Gûyâ ki midâdum aña dehen be-lisândur

Ṭab'um ki ider ḥâsidi meydânına da'vet
Çûb-ı kalemüm dest-i belâgatda sinândur

Ol ḥ'âce-i nazmum ki nizâmum bülegânuñ
A'yânına ser-mâyede ḥüsn ü beyândur

İşretgâh-ı ervâhda Nabî vü Neşâfî
Ḥüsn-i sūhanüm 'aşqına peymâne-keşândur

K.40/56-67

.....

Şiirinin “lâf u güzâf” olduğunu söyleyen bilgisizleri imtihan meydanına davet eden şair Lebib, akıllı ve insafli hakemler huzurunda herkesle mücadeleye hazır olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:

Güzâf u lâf-ı şî're ḥaml idüp bu nazmumı nâ-dân
Benümle eyleyen var ise ḥâlâ imtiḥan da'vâ

K.23/63

Buyursun kıl temâşâ işte meydân-ı sūhan ḥâzır
Mümeyyiz naşb olinsun ḥ'âce-i inşâf u 'aql ammâ

K.23/64

İşte meydân-ı sūhan varmayalum Şîrâz'a
Eskiden ḍarb-ı meşeldür bu edâ-yı zîbâ

K.18/19

T.C. YAKARMAKULUĞU
DOKUMARİASİYON MERKEZİ

Mecliste edepli olmanın da hünerden sayılacağını söyleyen şair, kalemine seslenerek dizginleri gevşetmemesini istemektedir:

Lîk meclisde te'eddüb de hünerden sayılır
Sen de ey râyîz-i kilk itme ' inânı irhâ

K.18/21

K.25'in ilk on sekiz beytinde Lebib, kendini ve şiirini tarif ederken Arapça, Farsça ve Türkçeye şiir yazacak ölçüde hakim olduğunu, Kanlebi, İbn-i Hücce, Enverî gibi Arap ve Fars şairlerinden; Nabi ve Nef'î gibi Türk şairlerinden geri olmadığını, sanatının onlarla boy ölçüşecek seviyede olduğunu vurgulamaktadır:

Hele i' câz diyemem lîk kerâmet mi disem
Hârîk-ı ' âde nedür bunda olan şavr-ı hasen

K.25/5

' Arabî Fârisî vü Türkî olan nazmuma dir
Lekad ahsente ser-âmed şodî bu şab' la sen

K.25/12

Fehm iden nükte-i bârîkümi taşîn ile dir
Şanlebî misin ey mu' cize-perdâz-ı şühan

K.25/13

İ' tirâfıyla virür hücçet-i teslîm baña
İbn-i Hücce'yle muhâcâta kıyâm itsem ben

K.25/14

Mihr-i şab' um ki benüm meclise tâb-efken olur
Germ-i şeb-tâba döner Enverî-i nâdire-fen

K.25/15

Şand-şâyân-ı şühan dişlisi Nâbî merhûm
Oldı merhûm benüm sükker-i endîşemden

K.25/16

Bî-şaber itdigün itnâb-ı tefâhür fehm it
Lâfi Nef'î-i şühan-gûya şarâm itdün sen

K.25/18

Şair Lebib, söylediği her sözün anlamlı olduğunu, manasız söz söylemenin kendisine yakışmayacağını belirtmektedir:

Lâf şanma hâmeden bu da' vi-i bî-bâkını
Âşnâlık itmemişdür lâf-ı bî-ma' nâ ile

T.2/9

Mûcizâne nefesini nazmda kullansa, nefesinin belâgat rûzgarına dönüşerek söz deryasını dalgalandıracığını, söz sahasındaki meziyetleriyle herkesi şaşkına çevirebileceğini iddia etmektedir:

Ben ol mu' ciz-demüm kim eylesem şarf-ı nefes nazma
İder bâd-ı belâgat mevc-zen baır-ı mezâyâyı

T.4/42

Nazmını değerli bir kumaşa benzeten Lebib, kumaştan anlayanların ancak onu gerçek fiyatıyla alabileceğini, kendi sanatıyla diğerlerinin sanatı kıyaslanınca değerinin anlaşılacağını, sadece kuru gürültüsü olan nice şairle kendisinin aynı kefeye konmamasını istemektedir:

Çumâş-ı nazmumu alma deger degmez bahâsıyla
Kadir-dân-ı ma' ârif bir kerem-girdârsın zîrâ

T.7/44

Benüm tab' umla tab' -ı diğerânı imtiâân eyle
Sühâ şöretlü bir düstûrsın kıl hükmini icrâ

T.7/45

İder şanbûrı âheng-i teşâ' ur nice şâ' ir var
Ve lîkin tel kırar bir gûş-mâl itseñ olur rüsvâ

T.7/46

Sözü uzatmanın doğru olmayacağını söyleyen şair Lebib, az ve öz sözle meramını daha iyi anlatacağını, zira akıllı insanların bir katreyle deryayı ispat etmelerinin buna delil teşkil ettiğini şu beyitlerle anlatmaktadır:

Bir sühan dürr ise de keşreti mergûb degül
Demidür kim idesüñ şıdık u hulûş üzre du' â

T.6/26

Lîk ey hâme sühan kıll u dell lâzımdur
Nazm bu resme ri' âyetle muvaqqar geldi

T.10/12

Sözün icâzı eblağdur huzûr-ı bezm-i âşafda
Ki ' âkıller ider deryâya bir kıtreyle istidlâl

T.23/40

Lebib, şiir hakkındaki düşüncelerini ve şair hakkındaki değerlendirmelerini özellikle gazellerinin makta' beyitlerinde açıklamaktadır.

Şair, şiirin İskender'in tılsımlı aynası ve Cem'in kadehi gibi şeffaf ve temiz olması gerektiğine inanır:

Pür-şafvet ü hâlet gerek eş'âr Lebîbâ
Âyîne-i İskender ile câm-ı Cemâsâ

G.4/7

Mecazı terkedip hakikati bulmak gerektiğini belirtir:

Bülbül ü gül serv ü sünbül beslemek himmet degül
Bunları terk it Lebîb ol bâğbân-ı ma'rifet

G.12/9

Şiirlerinde, üstad şairlerin yolunda giderek geleneğe uymak gerektiğine inandığını açıklamaktadır:

Çılma terk ülfet-i dîrîne mürâ'âtı Lebîb
O hûkûkî gözedürse yine şâ'ir gözedür

G.24/6

Lebib'in şiirini anlayanlar, sözünün inci gibi değerli olduğunun farkına varabilirler. İrfan ehlinin dükkanında marifetten başka bir şey satılmadığını anlarlar:

Dür bilür kıymet-şinâs-ı ma'rifet nazmuñ Lebîb
Fehm iden şî'rüñ dimez erbâb-ı 'irfân söz şatar

G.25/6

Üslûbuyla belagat sahasında meşhur olduğunu, dilinin gösterişten uzak olduğunu belirtir:

Hâme-i nazmuñ bu lehçeyle riyâ itmeme Lebîb
Bülbül-i bâğ-ı belâğatdür diyü meşhûr olur

G.27/7

Şiirinin yeni olduğunu, tanzir edilmeye layık olduğunu söyler:

Lebîb sâdece bir nev-zemîn-i gâzeldür bu
Nazîre eyleseler ehl-i dil münâsib olur

G.28/5

Mevsimlerin değişmesi gibi şiirin de mevsimlere göre değişip tazelenmesi gerektiğini belirtmektedir:

Bahâr râyihası aldı nazm-ı tâze ile
Kümeyt-i hâme Lebîbâ tûyin değışmelidür

G.29/7

Şiirine nazire yazılmayan şairin kaybolacağını, şiiri tanzir edilen şairin gücünün ortaya çıkacağına inanmaktadır:

Bulmak Lebîb şânı terakki bu şi' rimûñ
Aḥbâbdan tenezzül-i tanzîre bağludur

G.30/5

Mana meyhanesinde şarap dağıttığı için şiiri, dostlara neşe ve zevk vermektedir:

Kâse kâse virmede yârâna nazmum pür-neşâṭ
Ṭab'umuz mey-ḥâne-i ma'nâda gûyâ mülcidür

G.32/3

Söz meydanında, hızlı tabiatıyla yarışı her zaman kendisinin kazandığını söylemektedir:

Ḥâme rümḥu's-sebḳ-ı mızmâr-ı belâgatdür Lebîb
Ṭab'-ı çâlâkuñ anı iḥrâz ider ögdülcidür

G.32/5

Şiirleriyle Diyarbakırlı şairlere meydan okuduğunu belirtmektedir:

Cild-i nazmumda sarîr-i kilik zann itme Lebîb
Nâzımân-ı Âmid'e meydân oḳurlar ḥâmeler

G.34/6

Sözlerinin bu kadar güzel ve etkili olmasını çağdaşı Diyarbakırlı divan şairi Vali'ye bağlamaktadır. Şair, tutinin aynaya bakarak konuşmasını öğrenmesi gibi kendisinin de Vali'nin şiirlerini örnek alarak şiir tarzının oluştuğunu belirtmektedir. Şu beyitler divan şiirinde de halk şiirindeki gibi usta çırak ilişkisi olduğunu ispat etmektedir:

Bu ḥarḳ-ı 'âde süḥanlar edâsına ṭab'um
Lebîb cünbiş-i Vâlî-i siḥr-kâra baḳar

G.36/7

Lebîb o âyînedür nazm-ı şâf-ı Vâlî kim
Hemîşe ṭûṭi-i ṭab'um baḳup tekellüm ider

G.38/6

Meziyeti olmayan şairleri taklitçilikle suçlamaktadır:

Olmayan nazmda reh-yâb mezâyâyâ Lebîb
Baḳsañ ekşer süḥan şâ'ir-i meşhûra baḳar

G.39/5

Marifet ehlinin boş konuşmayacağını, ilimsiz olanların boş konuştuklarını, aynı manayı ifade eden iki atasözüyle destekleyerek anlatmıştır:

Sebû-yı pür şadâ virmez tehî hum sâzdan kalmaz
Yesâruñ ketm ider mâl ehli müflis devletin söyler

G.40/3

Sözlerin de çarşıda satılan kumaşlar gibi değişik kalitelerinin olduğunu belirten şair, söz erbabından şiiri ile ilgili olumlu eleştiriler aldığını belirtir:

Lebîbâ her gelen sûdâgerân-ı bender-i ' irfân
Metâ' -1 nazmuña erbâb-ı tab' uñ rağbetin söyler

G.40/8

Şiirlerinde yeni ve taze mana cevherlerinin olduğunu belirterek, ehil olanların bu mana cevherlerini çıkarabileceğini söyler:

Bu şi' ri vir o cevâhir-şinâs-ı nazma Lebîb
Ki zihni hergün ele tâze bir güher düşürür

G.41/13

Şairin tabiat aynasının temiz olması gerekir. Ta ki şiirleri şeffaf ve gösterişsiz olsun. Şiirlerinin temiz ve gösterişsiz olmasını şairlik mizacının temiz oluşuna bağlamaktadır:

Şâhid-i nazm-ı Lebîb elbetde bir şüret bulur
Hâk bu kim âyîne-i tab' uñ vahîdâ pâkdür

G.44/7

Sanattan anlamayan insanların sadece kusurları araştırdığına dikkati çekerek olumsuz eleştirinin yıkıcılığını açıklamaktadır:

' Aşrda nazmdan el çekdigüm budur ki Lebîb
Kemâle bakmayup erbâbı hep kuşûra bakar

G.45/6

Şöhret olmak isteyenleri, yeni ve taze manalarla dolu şiirlerini anlamaya davet etmektedir:

Ziyâ-yı fikrini evvel bu nev-zemîne şalan
Mişâl-i mihr Lebîbâ şehîr olur mı olur

G.47/6

Çok sade olan yeni şiirlerine gençlerin rağbet göstermesini beklemekte, nazm çarşısının taze kumaşı olan şiirinin ucuza gitmesinden endişe duymaktadır:

Pek sâde düşdi çünki bu nazm-ı nevüñ Lebîb
Kesdür civân-ı tab' a bahâriyye sâdeler

G.49/7

Bu nev-kumâşuma ger h^vâcegân-ı bender-i nazm
Lebîb beş dir ise söyle işte benden şeş

G.63/6

Söz meydanında kendisiyle yarışacak irfan ehlinin olmadığını, bu meydanda tek kaldığını belirtmekte, kimsenin şiir konusunda karşısına çıkamadığını ifade etmektedir:

Lebîbâ kalmadı şehriñ silahşorân-ı ‘irfânı
Kimüfile hem-‘inân olsun kümeyt-i kilk-i çâlâküñ

G.78/6

Kıymetinin bilinmemesinden şikayetçidir:

Hâzef mişâli alup şatdı cevherüñ hayfâ
Lebîb kıymetüñi bilmedi zamâne senüñ

G.81/6

Yaratılışı icabı müstagni davrandığını söylemektedir:

O deñlü zülden i‘râz üzredür zâtumda fînet kim
Düşürmem dest ü pâya kendümi reng-i hınâ olsam

G.88/4

Sözündeki tılsıma ve tesire dikkati çekmektedir:

Sâgar-ı şahba-yı nazmumla Lebîbâ bezmde
Bâdesiz ol mest-i hüsn ü ânı ser-hôş eyledüm

G.89/5

İnayet kurasından rakiplerine boş konuşma gücü, kendisine renkli, güzel sözler söyleme yeteneği verildiğini belirtmektedir:

Oldı Lebîb kur‘a-i tevfiğ ile naşîb
Hüssâda sâde lağlağa rengîn-sühân bize

G.115/7

Sözlerinin sıradan olmadığını, her şarım diyenin şiir yazdığını, ancak söyleyişten söyleyişe fark olduğunu ifade etmektedir:

Olur olmaz söze beñzer dime güftâr-ı Lebîb
Farğı çokdur gözümüñ nûrı sühânden sühâne

G.116/5

2.2.2. Dil ve Üslubu:

Lebib-i Âmidî Divanı’na genel olarak baktığımızda, şairin dilinin sade olduğunu, mahalli unsurlara yer verdiğini, atasözleri ve deyimleri yoğun olarak

kullandığını, özellikle gazellerinde redifi oluşturan kelimelerin çoğunu Türkçe kelime ve eklerden seçtiğini, halk söyleyişlerini ustalıklı şaire taşıdığını görürüz.

Şairin ilmi derinliğinden kaynaklanan söz dağarının zenginliği, Arapça ve Farsçayı iyi bildiğini ispatlama düşüncesi, özellikle kasidelerinin dilini ağırlaştırmıştır. Bu tür şiirlerinde, terkiplerin uzunluğu ve alıntı kelimelerden seçilmiş olması dikkat çekmektedir. Lebib, ikili, üçlü, dördü hatta beşli terkipleri beyitlerin ahengini bozmadan mısralara ustalıklı yerleştirmiştir. Şair, miraciye kasidesinde, Cebrail'i tanıttığı aşağıdaki beyitlerinde beşli terkipleri akıcı ve ahenkli bir şekilde kullanma başarısı göstermektedir:

Berîd-i muhterem-i bezm-i kurb-ı küddûsî
Mu'îd-i medrese-i vahy-i menzil-i esnâ

Re'îs-i mekteb-i hayl-i muharrebîn-i kirâm
Ser-i mu'allim-i şeyhü'l-meşâyihî'l-ikrâ

K.3/67-68

Lebib, Türkçenin yanında Arapça ve Farsçayı da şiir yazacak seviyede bilmektedir. Türkçe şiirlerinde yeri geldikçe bir ayet ya da hadisi; Arapça, Farsça meşhur bir sözü, atasözünü, deyimini; meşhur bir şairin bir iki beytini şiirlerine sıkıştırarak kelime bulmakta zorlanmadığını ve bu sayede çok uzun diyebileceğimiz manzumeler meydana getirdiğini söyleyebiliriz.

Yeni mazmunlar, yeni kelimelerle şiirde yenilikten yana olduğunu gördüğümüz şair, bazı kelime ve eklerde zaman zaman arkaik diyebileceğimiz, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini de kullanarak şaire ayrı bir renk katmak istemiştir. Dükkel, kanı, kanda, yohsa, ögdülci, karakollukçu, kışlakçı, söz sağı, kesim sat-, kayar it-, irgür-, nişle-, kiriş giçin- ... gibi kelime ve deyimler bu özellikteki birkaç örnektir.

Şair, daş (kadehdâş), lar (olar), veş (Güneşveş) eklerini de alışlagelen gramer kaidelerine aykırı olarak kullanmış, kurallara fazla bağlı kalmayarak kelime ve ekler üzerinde dilediği gibi tasarruf edebileceğini göstermiştir. Bu kaide kırılcılık şairin kullandığı Arapça Farsça kelimelerde de dikkati çekmektedir. Hızır : Hızır, kadr : kadir, gibi kelimeleri, hem vezne uydurmak hem de halkın kullandığı şekli benimseyip ikinci şekliyle kullanmayı bazı mısralarda tercih etmiştir.

Lebib'in kelime dünyasına bakıldığında, ufkunun hayli geniş olduğu ve kullandığı kelime sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Kelimelerin kullanım yoğunluğuna baktığımızda Arapça kelime sayısının birinci sırada, Farsça kelime sayısının ikinci sırada, Türkçe kelime sayısının üçüncü sırada olduğunu görürüz. Kelimelerin çeşidi yönünden, Arapça isimlerin, Farsça sıfatların, Türkçe fiillerin yoğunluğu dikkat çekicidir. "Olmak", "itmek", "eylemek" fiilleri en çok tekrarlanan fiillerdir.

Menşei ne olursa olsun, toplumu ifade etmeye başlayan kelime ve kavramlar zaman içerisinde o dilin kendi malı haline gelmektedir. Şair Lebib de, Türkçenin malı haline gelen Arapça Farsça isimleri, sıfatları, zarfları, ünlemleri, bağlaçları, birleşik isimleri, birleşik sıfatları, birleşik zarfları, birleşik ünlemleri mezcederek tatlı ve şirin bir tarzda zamanın anlayışına sunmuştur.

Şiirlerinden, sarf nahiv ilimlerini iyi öğrendiği anlaşılan şair, kelimelerle istediği gibi oynamakta, onları en güzel şekliyle beyitlerine yerleştirmeyi başarmaktadır. Şair cümlelerini kurarken belagat ilminin kaidelerine uyarak, sözün

edibane olmasına, mûciz olmasına, güzel olmasına özen göstermektedir. Bedi, beyan ve maanîden sonra şairin anlatımında, özenle üzerinde durduğu konu selasettir. Şair, kendi şiiri ile ilgili değerlendirmelerinde, özellikle söyleyişindeki selasete vurgu yapmış ve bu manayı yeri geldikçe mısralarında dile getirmiştir:

Ol hâlet o şafvet o selâsetle neşîdem
Dinmez mi ki her nüktesi bir rafl-ı girândur
K.40/56

Saña ben eyleyem telhîş-i maşad sen hemân söyle
Talâkatle selâsetle fesâhetle belâgatle
T.29/8

Lebib, edebi sanatların hemen her çeşidini ustalıklı kullanabilen bir şairdir. Tahirül Mevlevî, Edebiyat Lügati'nde³¹ şairin aşağıdaki beytini "teşabüh" sanatına örnek olarak vermiş, aynı beyti Said Paşa da Mizanü'l-Edeb³² adlı eserinde aynı mevzuyla ilgili bahiste örnek olarak vermiştir:

Yanaşsa ğabğab-ı hûrâ-yı Cennet ğabğab-ı yâra
Şanursın şun'-ı Mevlâ ortadan bölmiş bir elmayı
T.4/12

Lebib, kelimelerle oynayarak hüner göstermekten hoşlanan bir şairdir. Lebib'in şiirlerinde bazı beyitler muamma niteliği taşımaktadır. Şair, aşağıdaki beyitte vezir-i a'zam Ragîb Paşanın ihsanına nail olabilmek için *hatâ* kelimesini seçmiş, Paşadan lutfuyla *hata*'nın *ha*'sını kazıyıp yerine *'afv* kelimesinin aynı harfini getirmesini talep etmiştir. Kelimeler üzerinde yapılan bu zekice tasarruftan sonra *hatâ* kelimesi, ihsan bağış anlamına gelen *'atâ* kelimesine dönüşmektedir:

Gizlik-i luţfuñ ile hâ'-i haţâmı hakk it
'Ayn-ı 'afvuñ aña ta'vîz kıll ey kenz-i kerem
T.1/54

Şair, sıkıntılarını vezir-i azam Mustafa Paşaya bildirmek için yazdığı aşağıdaki beyitte, cem sanatını başarılı bir şekilde kullanmış, ihtiyarlık, körlük, zayıflık ve maddi imkansızlıklardan meydana gelen dertlerini bir mısradaki toplamıştır:

Za' f-ı pîrî za' f-ı çeşm ü za' f-ı ten za' f-ı ma' âş
Za' fa cem'-i keşret oldum derd-i lâ-yuḥşâ ile
T.2/50

Şairin üslubu, seçtiği konulara göre değişiklik arzeder (Bkz. Lebib'in edebi kişiliği). Lebib şiirlerinde akıcı ve sade bir üslup kullanmaya özen göstermiştir. Özellikle mesnevi nazım şekliyle yazdığı şiirlerinde mana bütünlüğüne önem veren

³¹ Tahirül Mevlevî, *Edebiyat Lügati*, (Neşreden, Kemel Edip Kürkçüoğlu), Enderun Kitabevi, İstanbul, 1973, s. 168.

³² Said Paşa, *Mizanü'l-edeb*, (Haz, Mahmut Fidancı), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Diyarbakır, 1986.

şair, konuşma tarzındaki üslubuyla dikkat çekmektedir. Yazdığı lügaz türündeki şiirlerinde halk tabirlerini kullanmaya özen göstermiş, herkes tarafından anlaşılır olması için gayret sarfetmiştir. Şairin Ramazanla ilgili şiirlerinde de açık ve anlaşılır bir dil kullanmaya çalıştığı görülmektedir.

Daha çok halk edebiyatımıza mensup şairlerimizin ilgi gösterdiği “ dedim-dedi” şeklindeki söyleyişlere Lebîb Divanı’nda da rastlamak mümkündür:

Didüm ol himmeti iden kimdür
Didi düstûr-ı bâ-semâhatdur

Didüm eyâ ‘ ilâcuñ ismi nedür
Didi meşhûrî bür’-i sâ‘ atdür

K.22/36-37

Şerh idem ismini didüm bir edîb
Didi Türkîce şerhe çekme Lebîb

L.7/7

Didüm o gönca-feme ‘ âşık-ı hazîni gül aç
Didi nezâket ile yer mi baklava güllâc

G.16/1

Didüm bu tîr-i gamuñ sînede me’âli nedür
Didi me’âli *mazâ mâ-mazâ* didükleridür

G.43/2

Didüm ey hûrî-liqâ bâde nedir
Didi harf-i lebümi say bir bir

Mu./15

Nâm-ı zülfüñ söyle didüm didi ol hûrî-nejâd
Zâhir olur nâmı ger bir bir şayılsa harf-i bâd

Mu./16

2.2.3. Lebîb Divanı’ndaki Atasözleri ve Deyimler:

2.2.3.1. Atasözleri:

Atasözleri, atalarımızın pek çok hayat tecrübelerinden sonra vardıkları kanaatleri, elde ettikleri hükümleri hikmetli bir biçimde, çoğu kere öğüt verir bir mahiyette anlatan kısa ve özlü ifadelerdir. Bunların çoğu mecazi bir anlam ifade eden ve yüzyılların ötesinden adeta imbikten geçercesine süzülüp gelerek kalıplaşan, hem yazılı hem de sözlü gelenekte yaşayıp nesilden nesile miras kalan anonim bir mücevher kıymeti taşır.

Öteden beri, darb-ı mesel, durûb-ı emsal, mesel gibi adlar taşıyan ata yadigarı bu güzel sözler, ister yazılı ister sözlü olsun her zaman ifadenin tuzu biberi

durumundadır. Bir gerçeği kısa yoldan ifadenin en güzel örneği, her zaman ona uygun bir atasözüdür. Atasözleri, az sözle çok mana ifade eden kısa ve özlü sözler olduğu için atasözlerinde mana ve söz sanatlarının hemen hepsini bulmak mümkündür.

XV. yy'da Necati ile başlayan ve her dönemde rağbet gören atasözleri ve deyimlere şiirde yer verme temayülü, şair Lebib'de de vardır. Şiire girdiğinde, ölçü ve kafiye uyma zorunluluğundan dolayı atasözlerinin klişeleşmiş yapılarında bazı değişimler olduğu görülmektedir. Bazı beyitlerde darb-ı mesel, darbü'l-meselveş, darb olunur, meseldür, darbü'l-meseldür gibi ifadelerle atazözü olduğu belirtilmiştir. Beyitlerin bir kısmında da nâs dirmiş, lisân-ı nâsda dirler, dirmiş, dirler, dimişler gibi daha çok -mişli geçmiş zaman rivayeti yoluyla atasözü olduğu sezdirilmiştir. Beyitlerde yer alan bazı sözlerin ise, atasözü olup olmadığını kestirmek güçtür. Bunları kelâm-ı kibardan veciz sözler, hikmetli söylenmiş halk tabirleri olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.

Lebib Divanı'nda tespit edebildiğimiz beyitlerde atasözlerini, kelâm-ı kibardan Arapça Farsça veciz sözleri, hikmetli halk söyleyişlerini bir araya topladık. Tespit ettiğimiz bu sözleri yorum getirmeden, beyitlerde italik olarak şu şekilde gösteriyoruz:

Bu sâl *buz başan eşnâf ayağı düz başdı*
Şıcağda baygını buz balçası keser hâşâ

K.8/18

İşte meydân-ı sühân varmayalum Şîrâz'a
Eskiden darb-ı meşeldür bu edâ-yı zîbâ

K.18/19

Ezelden çünkü nâs *a' mâlüküm a' mâlüküm* dirmiş
Bu hâli kendi taşîrâtımızdan bilmek evlâdur

K.39/33

Şeyh-ı yeteşabbî vü şabî-i yeteşeyyîh
Bu darb-ı meşel şimdi keşrû'l-cereyândur

K.40/10

Belî nazm-ı kitâb-ı vaşfuña bir harf olur ammâ
Dimişler *katre ile mümkün istidlâl-i deryâyı*

T.4/38

Degüldür 'âşîka Bağdâd ırağ ammâ nedür çâre
Herem tâkat-rübâ kıddüm dü-tâ endûh cân-fersâ

T.7/42

Ben Lebîbâ hele bu fikr ile mesrûram kim
Devlet âheste gelince ider îmâ-yı beğâ

T.15/57

Dirmiş inşâf eyleyüp abtâl-ı ‘urbân-ı Hicâz
Mâ semî‘nâ fi’l-mağâzî mişlehû ni‘me’l-vezîr
 T.19/32

Hele çarbü’l-meşelveş söylenürdi ben de bildüm kim
Kerem âyînedür tûtî-i şab‘-ı ehl-i ‘irfâna
 T.22/29

Eger h’âhî selâmet der-kenârest oldu şadmeyle
 Nice söz şâhibi itdi sükûta nuçkın istibdâl
 T.23/5

Ûâsid-i bed-reginûñ çarb olunur haqqında
Meşel-i şenşenetü a‘refehâ min-ağzem
 T.25/20

Meşeldür *çutlu gün dirler tulû‘ından nümâyândur*
 Olup ‘ahd-i şabâdan bunda zâhir feyz-i Mevlâyı
 T.32/4

Şeniden key boved mânend-i dîden hod meşeldür bu
 Bu deñlü ancağ oldum gâ’ibâne ben şenâ-ğ’ânı
 T.33/21

Bir olur lânede şâhîn meşeldür ammâ
 İşte gördüñ anı bu hâne-i rûh-efzâda
 T.41/5

Olmaz hadeng-i çarğ-ı sitemkâra sine sedd
 Ey dil tağammül eyle ki *in nîz be-güzered*
 G.20/1

İnanma dil savaşdum dirse haşm-ı ‘aşkla zinhâr
Mücerredür ki lâf erbâbı dâ’im kuvvetin söyler
 G.40/2

Sebû-yı pür şadâ virmez tehî hum sâzdan kalmaz
Yesârûñ ketm ider mâl ehli müflis devletin söyler
 G.40/3

‘Adûdan intikâm almağda ‘âkıllı sırrın itmez fâş
Fe ammâ sâde diller intizâr-ı firşatın söyler
 G.40/4

Degül maqbûl anuñçün kavli mey-ğ^vâruñ şehâdetde
Ki duht-ı rez gibi bir hum-süvâruñ ‘ ismetin söyler
G.40/5

Didüm bu tır-i gamuñ sînedede me ‘âli nedür
Didi me ‘âli *mażâ mâ-mażâ* didükleridür
G.43/2

Raķibi söyler iken meclise zuhûrı anuñ
Lisân-ı nâsda *vahzur ‘aşâ* didükleridür
G.43/6

Râm eyledüm o şûhı diyü fahr ider Lebîb
Ğayret kişkiye itmedigi kârı söyledür
G.46/5

Olur zıddıyla her şey münkeşif dirler inanmazsın
Kemâl-i ‘aşkı gör kim şekli taşvîr içre göstermiş
G.62/5

Hayâl-i yârsız dil kıalsa vîrânı muķarrerdür
Olur her hâne şâhıbsiz harâb âheste âheste
G.119/6

Lîk bir darb-ı meşel var söylenür dillerde hep
Sâhibi mâlın virür dellâl virmez el-‘aceb
Mh.3/III

Za‘ fla darbü’l-meşeldür ‘âleme
Gûşdan ‘aşık olurmuş âdeme
L.9/5

Olsa telh evveli bezmüñ suyu şîrîn olmaz
İktitâf ile müzehheb ‘ineb-i hançal iken
K.25/20

Dehânı telh olan kim çarh u tefdîl iddi‘ â eyler
İder isnâd-ı semmiyyet içerse âb-ı hayvânı
K.35/6

Eyle firîb dehr-i dükel her sebüg-sere
Bir tâc giydürürse de yüz biñ külâhı var
K.37/7

Olmasa mezheb ü meşrebde tenâfi gelmez
Zâhide mescid ü mey-ğ^vâraye mey-ğâne lezîz
G.21/2

Lebîb kûyına varsam dil eyler istikbâl
Çıkarsa yine garîbe garîb karşı çıkar

G.31/5

2.2.3.2. Deyimler:

“Çoğu, öz anlamından az çok ayrı bir anlam taşıyan klişeleşmiş söz” diye tanımlayabileceğimiz deyimler de, genel olarak atasözlerimizle birlikte ele alınıp incelenmiştir. Türkçe, deyim yönünden dünyanın en zengin dillerinden biridir. Gerek yazıda gerek sözde, farkında olarak veya olmayarak kullandığımız bu deyimler adeta ifadenin tuzu biberi durumundadır.

İfadeye canlılık ve doyuruculuk katmak amacıyla edebiyatın bütün türlerinde kullanılan deyimler, şair ve yazarların gözardı edemeyecekleri çok kıymetli ifade unsurlarıdır. Bu bakımdan şair Lebîb de, şiirlerinde çok sayıda deyime yer vermek suretiyle ifadesini kuvvetlendirmiştir. Deyimler, başta mecaz olmak üzere, tenasüb, tezat, iham ve tevriye gibi sanatları içinde barındırmaktadır.

Deyimleri içeren beyitlerde bazen kelime farklılıkları, vezne veya kafiye redife uydurmak için yer değişiklikleri göze çarpmaktadır. Şiirlerde bazı kelimeler ile yapılan deyimlerin fazlalığı dikkat çekicidir. Bunlar daha çok insan bedenindeki göz, baş, yüz, el, ayak, can ile ilgili deyimlerdir.

Lebîb Divanı’nda tespit edebildiğimiz deyimler, alfabetik sıraya göre aşağıdaki şekildedir:

Ağız miskiyle iftar itdür- : K.10/2	Ayağını al- : G.109/4
Ağızlarından ur- : K.13/59	Bağrı yufka : G.1/2
Ağzı öküz ahır : Mh.2/XVI	Bağrına kan otur- : K.25/3, K.40/5
Ağzı sulan- : T.21/12	Bağrını del- : K.11/10
Ağzında nefesi dökül- : K.40/35	Baş eğ- : T.8/3
Ağzını aç- : M.2/51	Baş koş- : Th.2/IV
Ağzını öp- : G.103/4	Baş üzre tut- : K.13/60
Aklın şehsüvarı giçin- : K.40/42	Başa başka bir sevda gel- : K.23/33
Alıcı gözler : Mh.1/III	Başa çık- : K.2/24
Ardı alın- : G.79/6	Başa ur-(el) : T.8/23
Arkasında ol- L.6/3	Başdan çıkar- : K.8/31
At oynağı : K.16/26	Başına dön- : Mu.5
Ateş-i firkat ile yan- : TbB.1/39	Başına dön- : G.133/2
Ateş-i hacîm ol- : G.82/1	Başına gül tak- : Müf.43
Atına merkeb de- : K.16/3	Başına yıkıl- : T.50/6
Ayağı düz bas- : K.8/18	Başında kavak yeli ol- : G.23/2
Ayağı tozuna yet- : K.3/77	Başlar belası ol- : G.117/1
Ayağı tozunu dîde-i sefide çek- : G.37/3	Başlar tâcı : T.1/6
Ayağı varma- : G.136/4	Bed nazardan bed nefesden hıfz et- : T.23/22
Ayağın çek- : G.69/6	Bel bağla- : G.74/2
Ayağın(1) deng al : Th.3/IV	Beyaza çık- : K.2/25
Ayağına sal- : G.87/5	Biñde birin yaz- : K.25/59

- Bir başka yüz göster- : K.5/7
 Bir bıçakdan çık- : K.58/31
 Bir içim su : G.24/3
 Bir kendi bil- : K.7/52
 Bir söyle bir işit : L.2/6
 Boğaz boğaza gel- : G.127/2
 Bûs-ı dâmen eyle- : K.25/58, T.2/61
 Buz gibi : K.22/24
 Can halas eyle- : T.33/13
 Can kulağıyla dinle- : K.56/5
 Can vir- : G.69/1
 Cana can kat- : K.56/5
 Candan geç- : G.46/2
 Canıma can bağışla- : Kt.3/1
 Canını feda et- : G.107/5
 Canını vakfeyle- : T.39/10
 Cihan yansa hasırım yok : T.16/34
 Cismi ateş-i gam karart- : G.42/4
 Cismini yere sok- : T.14/17
 Çifti bozul- : K.4/13
 Çiftini boz- : K.45/17
 Dağ dağ ol- : K.6/4
 Dağdan gül ahdan sünbül bitir-
 : G.71/2
 Dâmenin bûs eyle- : T.23/23
 Dâmenüñ öpülsün : K.23/69
 Defterden ihrac et- : K.25/48
 Deftere gir- : G.72/2
 Defterinde gör- : K.3/34
 Defterine gir-(lafçılarını) : G.72/7
 Defterlü dâiyân : K.12/22
 Derd üzre derd artur- : Müf.7
 Dîdeler rûşen (gözler aydın)
 : T.19/12, K.5/22
 Dilini bağla- : G.64/2
 Dillerde gez- : K.35/9
 Dinin gibi doğru söyle : G.5/2
 Dişi kitlen- : K.8/9
 Dizgini çek- : K.5/88
 Dümen döndür- : K.25/17
 El çek- : T.36/5, G.45/6, G.140/4
 El sun- : Kt.6/1
 Elden fırsatı kaçır- : G.65/5
 Elden kaçır- : K.13/30
 Ele ayağa düş- : G.91/3
 Ele ayağa sarıl- : K.60/17
 Ele el vir- : T.1/9
 Furta (laf) sat- : T.2/10
 Gec bak- : G.105/5
 Gökten zenbille in- : T.7/20
 Göz açdurma- : K.13/73, T.1/43
 Göz et- : T.1/40
 Göz hapsine koy- : G.5/4
 Göz kulak ol- : K.8/30
 Göz ucuyla gözet- : K.25/61
 Gözden düşür- : G.5/4
 Gözden geçür- : T.9/7
 Gözleri kamaş- : G.113/4
 Gözün aydın : K.11/4
 Gözünden uç- : G.7/2
 Gül gibi açıl- : K.26/33
 Güler yüz tatlı dil : G.79/3
 Gümüş gibi eri- : M.1/43
 Hâk ile zîr ü zeber et- : TbB.1/12
 Hasır işle- : K.8/3
 Hayr ola : K.5/7
 İki taş arasında kal- : M.3/11
 İntikam al- : K.13/71
 İşi inayete kal- : K.3/148
 Kadehtaş ol- : G.18/5
 Kameti düttâ it- : K.8/34
 Kan ağla- : G.1/2
 Kanca sal- : G.104/2
 Kanı kayna- : G.103/4
 Kanına gir- : G.120/8
 Kanını iç- : G.67/5
 Kanını sat- : G.127/1
 Kapa gel : K.12/18
 Kar topu : K.8/19
 Kat kat rahat elbisesi giy- : K.24/6
 Katli vâcib : K.45/20
 Kelle ye- : T.14/19
 Kellesi kız- : G.40/1
 Kelleyi yere ur- : T.14/19
 Kendi kendini iflasa çek- : L.4/5
 Kendi taksiratımızdan bil- : K.39/33
 Kendini göster- : G.95/2
 Kendisi kendi arkasında ol- : L.6/3
 Kırıl- (açlıktan öl-) : K.4/21
 Kışlakçı gezdür- : K.8/8
 Kilimin dört ucunu suya vir- : T.16/34
 Kiriş giçin- : K.11/3
 Koç başın için kurban it- : T.1/64
 Koç başına kurban ol- : K.20/23
 Kol gez- : G.72/3
 Kol kol it- (kol kola gir-) : K.13/48

- Kökünü kaz- (fesat ağacının)
: T.20/34
- Kulp asma : K.23/38
- Kurban eyle- : T.1/64
- Kurban it- : K.1/13, T.10/5, T.24/2
- Kurban kes- : K.7/13, G.118/8
- Kurban ol- : K.20/23, K.25/66,
T.15/22, T.24/2, G.132/6
- Kuş uykusu ver- : K.23/36
- Laf anbarı dolu ol- : G.72/2
- Laf it- : K.41/10
- Laf ol- : TcB.3/II-III-IV-V-VI
- Lâf u güzâf : G.137/5
- Leşe kon- : G.113/3
- Mal bulmuş magribî gibi : K.5/17
- Marifet sat- : T.2/10
- Mînâ bâzârı kur- : G.1/6
- Minnetdâr it- : T.16/44
- Mushaf gibi koynunda taşı- : G.126/4
- Nağmeden mest ol- : G.2/4
- Nakd-i can ile satın al- : T.34/7
- Nâm al- : K.13/71
- Nâm u şânını yücelt- : K.25/47
- Nazar değ- : G.134/1
- Nazar kıl- : K.13/59
- Nazardan koru- : T.4/3
- Nazarı dala değ- : K.12/16
- Oğlan oyuncağı et- : G.136/7
- Olur olmaz söz : G.116/5
- Ölçüp biç- : K.5/75
- Ömrü düken- : K.31/15, K.38/4
- Öpüp başı üzre koy- : K.13/83
- Parmağın dişle- : T.32/27
- Pazarlık edip kesiş- : G.29/5
- Rûhu nûr içre yat- : G.1/3
- Secde-i şükre var- : K.7/16
- Selâm it- : K.25/25
- Sırtını yere ver- : K.16/21
- Silip süpür- : K.5/64
- Sinesini ateş al- : G.138/3
- Söz al- : K.25/21
- Sözü şekerle kes- : K.13/25, K.25/91
- Suyın sür- : K.19/3
- Suyunu buldur- : T.21/33
- Şaşıp kal- : K.25/67
- Tâkat getir- : K.16/23
- Taşı teraziyi düşür- : K.3/117
- Taştan taşa çal- : G.T.19/46
- Tatlu dil : T.32/10
- Taze can vir- : T.15/21
- Tırnağı dökül- (soğuktan) : K.8/7
- Toñ attr- : K.8/2
- Toñdura yaz- : K.8/20
- Topa tutulmuş meymun gibi : T.20/30
- Toz kondur- : K.6/19
- Üstüne düş-91/2
- Üzengi parladıp alay çek- : K.3/111
- Vebâl ol- : G.3/5
- Vebâlı boynuña : K.8/31
- Vebâlı boynunda kal- : G.83/3
- Vekalet ile iş gör- : M.2/12
- Yağa yat- : G.127/1
- Yakayı kurtar- : G.128/2
- Yakasın divşir- : M.2/36
- Yan- yakıl- : TbB.1/8, T.38/3
- Yere gir- : M.2/23
- Yerle bir et- : T.20/35
- Yıldızı barış- : K.40/4
- Yolcu yolunda gerek : K.3/100
- Yüz çevir- : T.19/30
- Yüz çevir-(kibleye) : M.5/5
- Yüz döndür- : G.107/3
- Yüz dut- : T.55/2
- Yüz sürmek (hâk-pâya) : K.24/31,
K.27/12, T.2/15, G.115/4
- Yüz ver- : G.9/3
- Yüzleş- : G.137/7
- Yüzü kız- : G.2/4
- Yüzü nar gibi kızar- : Müf.37
- Yüzü suyuna : K.2/49

2.4. Etkilendiği ve Etkilediği Şairler:

Lebib'in şiiirlerinden, şairin kendisinden önce yaşamış bir çok Arap, Fars ve Türk şairini okuduğunu, onların şiiirlerinden etkilenecek edebi kültürünü ve şiiir zevkini geliştirdiğini anlamaktayız. Arap şairlerinden, Hz. Peygamberin sevdiği

kasidecisi Hassan bin Sâbit ve Kaside-i Bürde şairi İbn-i Zuheyr, özellikle kasidelerinde ve medhiyelerinde Lebib'in ilham kaynağı olmuşlardır. Şaire caize vermenin eski bir adet olduğunu sık sık dile getiren Lebib, Peygamberin kendi elbisesini şiirlerini beğendiği İbn-i Zuheyr'e vermesini örnek göstererek caize vermenin sünnet olduğuna dikkat çekmektedir. Arap şairlerinden İbn-i Sükre de Labib'in, şiirlerini beğendiği ve Ramazaniye türündeki bir şiirine nazire yazdığı bir şairdir.

İran şairlerinden Nizâmî, Kelîm, Hüsrev, Sadî, Firdevsî, Hâkânî, Örfî' ve Şevket'i tanıyan Lebib, Şevket'i beğendiğini, Şevket'le aynı duyguları paylaştığını, şair olarak onunla aynı sıkıntılara maruz kaldığını, Onun iki beytini tazmin ederek ispatlamak istemiştir:

Ğam degül mezc eylesem nazmumla nazm-ı Şevket'i
Biz refîk-i şekveyüz teklîf yokdur beynenâ

*Za' f-1 tâli' bes ki dâred nâ-tüvânem ez-cefâ
Mî-şevved tûfân-ı men çün geh ze-âb-ı kehrübâ*

*Dest ü pâyem bes ki yek câ mânde zîr-i seng-i ğam
Hâr-ı rûy-ı dest-i men ser-mî-güşed ez-püşt-i pâ*

K.5/84-85-86

Lebib'in sanatının şekillenmesinde Klasik Türk şiirinin en önemli şahsiyetleri olan Fuzuli, Hayalî Bey, Nefî, Neşati, Rûhî-i Bagdâdî, Koca Ragıb Paşa, Nabi ve Nedim'in etkileri büyüktür. Lebib, Fuzuli'ye tabi olduğunu onun yolunda olduğunu Fuzuli'nin bir mısraını tazmin ederek şu şekilde ispat etmektedir:

Lağv oldı anuñ va' di benüm de aña vaşfum
Tâbi' belî metbû' unuñ ardınca revândur

*Lâyıkdur o evşâfa bu mışra' -ı Fuzûlî
Aldanma ki şâ' ir sözi elbetde yalandur*

K.40/49-50

Hayali Beyden ehl-i hakikat diye bahseden şair, Onun darb-ı mesel haline gelen meşhur mısraını tazmin etmiştir:

*Cihân-ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler
Ezel bu nazmı bir ehl-i haqîkat söylemiş haqqâ*

T.3/24

Lebib, Şiirlerinde kendini beğenen, aşırı mübalağaya kaçan üslubuyla Nefî'yi; yaşadığı döneme tanıklık etmesi, sosyal olaylara tenkitçi yaklaşımlarıyla Rûhî-i Bagdâdî'yi; halk tabirlerini, atasözleri ve deyimleri şiire sokmadaki becerisiyle Ragıb Paşayı; hikmetli ve didaktik söyleyiş tarzıyla Nabi'yi; sade ve renkli ifade gücüyle Nedim'i kendine örnek almış ve onların başlattığı geleneği devam ettirmiştir. Lebib "olmadı" redifli gazelinde, Nedimane tarzda yazdığı şiirine yeterli ilginin gösterilmediğinden şikayetle şu beyti yazmıştır:

Böyle refâtâr-ı Nedîmâneyle bu nazm ey Lebîb
Zîver-i mecmû‘a-i erbâb-ı ‘irfân olmadı

G.132/7

Lebib’in Neşatî’ye ayrı bir ilgisi ve hürmeti vardır. Şairler meclisinde, Neşatî gibi kıymetli birinin varlığını düşünerek kendini övmeye fazla ileri gittiğinin farkına varmakta ve Neşatî’yi “hallâk-ı ma‘ânî” diye vasıflandırmaktadır:

Lebîbâ habî u ‘ işvâ itme refâtârûnda âgâh ol
Ayağûñ deng al idrâk it tehî zann itme meydânı

K.13/86

Neşâtî gibi *hallâk-ı ma‘ânî* var bu meclisde
Gözet âdâbı hem tayy it lisân-ı ğod-fürûşânı

K.13/87

Lebib, yukarıda adlarını saydığımız meşhur şairler dışında, Kıyâmî, Hırâmî, Hüsâmî, Müdâmî, Nâmî, Fennî ve Selâmî mahlaslı şairleri bir gazelinde kafiye oluşturacak şekilde bir araya toplayarak, onları da anmakta ve Selami’yi beğendiğini ifade etmektedir:

Ğadûñ mazmûn-ı serv-i nâzdur tab‘ -ı Kıyâmî’den
Ğayâl-i tâzedür refâtârûñ eş‘âr-ı Hırâmî’den

Gören şîmşîr-i çâr-ebrûñı dir mecmu‘a-i ğüsne
Ğaza bir kıt‘a taħrîr itdi dîvân-ı Hüsâmî’den

Şarâb-ı la‘ lûñ efkârıyla dil-ğûn olmağ ey sâķî
Baña râciğ gelür mazmûn-ı rengîn-i Müdâmî’den

Sûğanda nâmverlik dağı kem-nâmîye bâ‘ işdür
Baķılsa mağlaşı eşherdür elbet ism-i Nâmî’den

Lebîbâ gel cevâb irsâl iderken şi‘r-i Fennî’ye
Bir iki beyt-i müştâķâne yaz nazm-ı Selâmî’den

G.100/1-5

Âşıkâne ve şâirâne tarzda yazdığı muhammesin altıncı bendinde, şairlerini 17.yy’ın meşhur saz şairlerinden Gevherî’nin şiirleriyle mukayese eden Lebib, hüner sergilemekte kimsenin kendisiyle boy ölçüşemeyeceğini, üslubunun emsalsiz olduğunu dile getirmektedir:

Nazmumla imtiğân ideyüm nazm-ı Gevherî
Bezm-i hünerde ‘aceb var mı gevherûñ yeri
Leb-teşne itdi lehçesine âb-ı kevşeri
Vaşf eyledikçe rûy-ı ‘arağ-rîzûñ ol perî
Dirler dökildi ğâme-i gevher-nişârdan

Mh.1/VI

Lebib, her fırsatta şiirde yenilikten yana olduğunu ispat etmeye çalışmıştır. Şair, eskilerden farklı söyleme gayreti içindedir. Bu yönden, kendinden önce gelen ve özellikle gazellerinde külfetsiz söyleyiş tarzıyla öne çıkan şair Râşid, halk tabirlerini, meselleri, cinasları şiire sokmadaki becerisiyle bilinen şair Sabit, Lebib'in yeni söyleyiş tarzında örnek aldığı şairlerdendir.

Lebib, şair Raşid'in şiirlerini ezberlediğini, Raşid gibi mana üstadından ders aldığı için şiirlerinin ses getirdiğini ve parmakla gösterildiğini şu beyitlerde açıklamaktadır:

Zıll-ı Hâksın dâ'imâ ayrılmasan hâkdan nola
Nazm-ı Râşid'dür ki hâmem itmiş ezber el-emân
K.50/6

Müşâr-ı bi'l-benân olmaz Lebîbâ hâme-i nazmuñ
Sebak-ı hân olmasa Râşid gibi üstâd-ı ma'nâdan
G.97/9

Şiirlerinin şair Sabit tarzında olduğunu belirten Lebib, Sabit'in bir mısramı tazmin ederek bu etkiyi ispat etmek istemiştir:

Şu Şâbitâne edâlarla bir mehe çatdum
Görince sînesin az kaldı gözlerüm kamaşa
G.113/4

Mışra'-ı Şâbiti tazmînden a'lâ yokdur
Düşmeni var ise çoç başına olsun kurbân
K.20/23

Lebib'in sanatının şekillenmesinde ve şiir zevkinin oluşmasında çağdaşı ve hem-şehrîsi Vali-i Amidi'nin büyük rolü vardır. Valinin şairlik gücünü, ondan ne derece etkilediğini her fırsatta dile getiren Lebib'in yirmi beş gazeli Vali'ye nazire niteliği taşımaktadır.

Bu hark-ı âde sühanlar edâsına tab'um
Lebîb cünbiş-i Vâlî-i sihr-kâra bakar
G.36/7

Lebîb o âyînedür nazm-ı şâf-ı Vâlî kim
Hemîşe tûti-i tab'um bakup tekellüm ider
G.38/6

Lebib'in otuz dokuz gazeli kendinden önce yaşamış veya çağdaşı olan sekiz şairin gazeline nazire niteliği taşımaktadır. Bu şiirlerde şekil ve muhteva benzerlikleri dikkati çekmektedir. Ancak özellikle aynı dönem şairlerinden kimin kime nazire yazdığı tam olarak anlaşılmamaktadır. Vali, Hami, Ragıb Paşa, Nabi, Neşati, Nazif, Agah ve Camî mahlasları, Lebib Divanı'nın AE2 nüshasında, gazeller bölümünde, gazellerin sağ ve sol kenerlarına der-kenar olarak yazılmıştır. Bundan

hareketle Lebib'in, Vali'nin yirmi beş; Hami'nin sekiz, Ragıb Paşa ve Nabi'nin üç, Neşati, Nazif, Agah ve Camî'nin de birer gazeliyle aynı vezin ve kafiyede aynı muhtevada şiirler yazdığını, bu şiirlerin kendinden önce yaşayanlarınkine nazire olduğunu söyleyebiliriz.

Diyarbakır İl Halk Kütüphanesi İhtisas bölümü numara 577'de kayıtlı, Lebib'in de içerisinde kasideler ve tarih kıt'alarından seçilmiş şiirleri ile bir muhammesi bulunan, nazire mecmuası özelliğindeki yazmada, Lebib'in gazelleri kendisinden önce yaşamış şairlerin şiirlerine nazire mahiyetindedir. Birbirine nazire olduğunu düşündüğümüz bu gazellerin kime ait olduğunu ve matla beyitlerini aşağıya alıyoruz:

Lebib:

Beyâz-ı gerdenüñle baħş iderse gerden-i mînâ
Olur şerm ile zâhir kılkulundan şiven-i mînâ

G.1/1

Nâbî:

Füzûn oldu bu gülşende dilâ pîrâhen-i mînâ
Gül-i hûş-ı ruħuñ ile olmuş gibi pür dâmen-i mînâ

Vehbî:

Muraşşâ' tâc-ı Cemşîd'e berâberdür ser-i mînâ
Mey-i la' lûñ ile memlû kadehdür efser-i mînâ

Lebib:

Nükte-i hâtır-şiken hâzır-cevâb olmuş saña
Nâz-perverdüm tegâfûl câme-h'âb olmuş saña

G.2/1

Nedim:

Hâddeden geçmiş nezâket yâl u bâl olmuş saña
Mey süzülmiş şişeden ruhsâr-ı âl olmuş saña

Vehbî:

Mest-i nâzum şıklet-i bûs-ı kenâr itmem saña
Bezm-i 'ayş-ı mâye-i renc-i humâr itmem saña

Lebib:

Şikâra befteredür ol nigâh-ı nâz saña
Kâpıldı mürğ-ı dil ey çeşm-i şâh-bâz saña

G.3/1

Nâbî:

Nedür ey şûh bu bî-hûde gağab noldı saña
Meşrebûñ düşmen-i nâz idi 'aceb noldı saña

Fıtnat:

'Âşık ümîd-i luţf ile dil-dâdedür saña
Ey şûh eyle mürüvvet üftâdedür saña

Lebib:

Ġaddâr ile geşt eyleme tîġ-1 dâdemâsâ
Erbâb-1 ma' ârifle enîs ol kalemâsâ

G.4/1

Hâmî:

Ĥifz eyle dahîlûñ ĥarem-i muĥtermâsâ
Olma řaĥın aĥbâb ile gürg ġanemâsâ

Lebib:

Bî- ' ařka nâ-be-kâri-i derd âšnâ belâ
Erbâb-1 ' aşka daġdaġa-i ibtilâ belâ

G.6/1

Nef î:

Ġamze dil-dûz olıcaġ nâz u tegâfûl ne belâ
Dilde şabr olmayıcak nâza taĥammûl ne belâ

Lebib:

Bâġ-1 ' ařkuñ ġüli reng-i ruĥ-1 zîbâdur hep
Ĥârî müġân-1 ciger-dûz-1 dil-ârâdur hep

G.8/1

Nef î:

Bildürdüm derdümi bir âh ile cânâna hep
ĶorĶarum sûz-1 derûnumdan felekler yana hep

Fıtnat:

Bâġda ġüller ruĥuñ seyr ile ĥayrân oldu hep
Kâkülûñ reşkiyle sünbüller perîşân oldu hep

şair Lebib, Diyarbakırlı şairlere meydan okumakta ve onlardan daha ġüçlü bir şair olduğunu her fırsatta dile getirmektedir:

Cild-i naşmumda şarîr-i kilk zann itme Lebib
Nâzımân-1 Âmid'e meydân oġurlar ĥâmeler

G.34/6

Lebib, Ahi mahlasıyla şiirler yazan Diyarbakır valisi Ķeteci Abdullah Paşanın bir matlaını tazmin etmiş ve bu beyti terci-bend şeklindeki bir şiirinde vasıta beyti olarak kullanmıştır (Bkz.TcB.2). Ayrıca Paşanın Farsça bir gazeli Lebib tarafından Farsça tahmis edilmiştir (Bkz.Far.Th.2).

Bunlardan başka Lebib, Zârî mahlaslı Zâreli-zâde Feyzullah Paşanın divan katibi Sirkeçili Ali Efendinin bir gazelinin ve Fâyık mahlaslı Sarı Abdurrahman Paşanın oġlu Mustafa Beyin bir gazelinin tahmis etmiştir (Bkz.Th.2,3). İzzet mahlaslı İzzet Ali Pařa³³ (öl.1147-1734) nın “ Nereye sevdiğüm ugurlar ola” nakaratlı şarkısı yine şair Lebib tarafından tanzir edilmiştir (Bkz. şarkı). İzzet Ali Paşa, şair Nedim'le dost olmuş, Nedim tarzında söylediġi şiirleriyle raġbet görmüştür.

³³ TDVİA, C.23, s.556.

Genelde Türk şairlerinin ve kendi dönemindeki şairlerin, özellikle Diyarbakırlı şairlerin, Lebib'in sanatının şekillenmesinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Lebib, memleketinde yetişen bir çok yeni şaire üstadlık etmiş ve özellikle torunu şair Refi'in yetişmesinde büyük emeği geçmiştir. Şair Refi' de dedesi Lebib'i hürmetle yad etmiş, sanatının şekillenmesinde dedesinin etkisinin büyük olduğunu bir beytinde şöyle dile getirmiştir:

Fikr-i bârikim Refi' â fehm ider ehl-i hıred
Tab'ıma dinse becâdur zâde-i tab' -1 Lebîb

Refi', Lebib'in "ma'rifet" redifli gazelini tanzir etmiş ve dedesinin ilmî yöndeki derinliğini dile getirmiştir. Lebib ve torunu Refi'in "ma'rifet" redifli gazellerinin mahlas beyitleri şöyledir:

Lebib:
Bülbül ü gül serv ü sünbül beslemek himmet degül
Bunları terk it Lebîb ol bâğbân-ı ma'rifet

G.12/9

Refi':
Bülbül olsañ da Refi' â bul o bâğ-ı hürremi
Kim Lebîb olmuşdur anda bâğbân-ı ma'rifet

Refi', Lebib'in âşıkâne tarzda yazdığı muhammesine de nazîre yazmıştır. Ve bu nazîreyi kendi eliyle yazdığı Lebib Divanı'nın AE1 nüshasına yerleştirerek merhum dedesinin ruhuna ithaf etmiştir. Toplam on bentten meydana gelen bu muhammesin son iki bendini buraya alıyoruz:

.....
Hakkâ Refi' her sühanuñ sihr olur halâl
Hassâd dañl iderse saña hayli bî-me'âl
Mir'ât-ı tab' uñ olmuş iken ğamla pür-melâl
Mu'ciz degül mi tûti-i kıl-k-i şeker-mağâl
Söyler yine ol âyîne-i pür-gubârdan

Mh.3/IX.Bend

Yârâna 'arz-ı mihr iderüz şevk-ı tâm ile
Budur niyâz u mañlabumuz ihtimâm ile
Hep okuyup bu nazmumu benden selâm ile
Hâk-i Lebîbi bûs iderüm ihtirâm ile
Gûş eylesün nazîremi zîr-i mezârdan

Mh.3/X.Bend

18. asır şairlerimizden Diyarbakırlı Câmî (öl. 1215-1800) Lebib'in etkisinde kalan şairlerdendir. Lebib'in "biz" redifli gazeli (G.54) şair Câmî tarafından tanzir edilmiştir. Son asır divan şairlerimizden Diyarbakırlı Fâiz de Lebib'in şair torunlarından.

3. LEBİB'İN ESERLERİ:

Osmanlı Müelliflerinde, Lebib-i Âmidî'nin dört eserinin isimleri: "Risâle mine'l-'Usûl, Risâle Mine's-Siyâse, Ta'likât Ale'l-Beyzâvî, Dîvân-ı Eşâr" olarak geçmektedir³⁴. Lebib'in ilmi eserleri olduğunu düşündüğümüz, şiirlerini topladığı divanı dışındaki üç eseriyle ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Beysanoğlu eserinde³⁵, Lebib'e ait olan yukarıdaki dört eserin isimlerini verdikten sonra hepsinin yazma halde olduğunu belirtmiş ve daha fazla bilgi vermemiştir. Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük Tefsir Tarihi'nde³⁶, Beyzavî'nin tefsirine ta'lika yazan müfessirleri anlatırken, Lebib-i Âmidî'nin de Beyzavî'nin tefsirine ta'lika yazdığını belirtmiş, ancak eser hakkında bilgi vermemiştir.

Lebib'in elimizdeki tek eseri yazma haldeki divanıdır. Lebib-i Âmidî Divanı'nda; ikisi Arapça biri Farsça altmış üç kaside; yirmisi beyit, ikisi mısra şeklinde beşi Arapça doksan dört tarih; biri mülemma tarzda altı mesnevi; üçü mensur on beş lügaz; biri Arapça beşi Farsça yüz kırk yedi gazel; Ramazanla ilgili beş manzume; bir terkîb-bend; dört terci'-bend; biri Farsça beş tahmis; üç muhammes; üç nazm; biri Arapça dokuz kıt'a; dokuz rubâ'î; bir şarkı; üçü Farsça kırk yedi muamma; biri Farsça on üç müfred bulunmaktadır.

Lebib Divanı'nın Nüshaları * :

1. (AE1) : Ali Emîrî Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 381.
2. (AE2) : Ali Emîrî Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 382.
3. (AE3) : Ali Emîrî Efendi, Manzum Eserler (Millet Ktb.) 234/1.
4. (Ü) : İstanbul Üniversitesi Ktb., T . 234.
5. (D) : Diyarbakır İl Halk Ktb., İhtisas Bölümü, Nu, 577.

1. AE1 Nüshası:

Bu nüshada, biri münâcât, biri na' t, biri mi' râciyye 17 kasîde; 35 tarih kıt'ası; 3 mesnevî; 10 lügaz; 137 gazel; 1 terkîb-bend; 2 terci'-bend; 1 tahmis; 2 muhammes; 9 rubâ'î; 3 nazm; 5 kıt'a; 36 mu'ammâ; 12 müfred vardır. Bunların dışında 6 Farsça, 7 Arapça manzûme yazılmıştır.

Baş:

Yâ Rab nice bir gaflet-i tâ'ât ideyüm
Saña ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm

Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

Son:

Şifâ-yı hasteye yetmez mi bu numûne Lebib
Ki nâ-ümîd olcağ qarşudan tabîb gele

³⁴ Bursalı Mehmed Tahir, *Age*, s.12.

³⁵ Şevket Beysanoğlu, *Age*, s.242.

³⁶ Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi, Tabakâtü'l-Müfessirîn*, C.1, İstanbul, 1974, s.408.

* Nüsha tanıtımında, İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğunda uygulanan kısaltmalar sistemi kullanılmıştır.

İstinsah tarihi : H.1207-M.1792

İstinsah kaydı : Temmet Dîvânü'l-Lebîbi'l-edîb (sene 1207)

Md. ta. : 127 yk., 207x145-153x100 ölç., ta'lik yazı, 15 st, âbâdî taklîdî kt, hafif yaldız bk, kırmızı szb, ilk çift sayfa yaldız, diğerleri kırmızı; kahverengi yumuşak meşin ct.

Başta Ali Emiri Efendinin vakıf mühürüyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılı ve Ebû Bekir b. İbrahim Paşa ve müderris Mustafa Nazif namına iki temellük kaydı yazılıdır.

2. AE2 Nüshası:

Bu nüshada, biri münâcât, biri na't, biri mi'râciyye 60 kasîde; 89 tarih kıt'ası; 5 mesnevî; üçü mensur 15 lügaz; 141 gazel; 1 terkîb-bend; 4 tercî'-bend; 4 tahmis; 3 muhammes; 1 şarkı; 44 mu'ammâ vardır. Bunların dışında 7 Farsça, 9 Arapça manzûme yazılmıştır.

Baş:

Yâ Rab nice bir gaflet-i tâ'ât ideyüm
Saña ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm

Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

Son:

Du'â me'mûlî ile tâlibîne eyledüm ihdâ
Lebîb ol vaq'ayı bu gûne yazdı hibr Şîrvânî

Md. ta. : 180 yk., 198x142 ölç., rik'a yazı, 17 st, Avrupa kt, arkası meşin ct, üstü bez kaplı.

Başta Ali Emiri Efendinin vakıf mühürüyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılıdır. Bu nüshanın ilk on sayfası fihristtir. Fihrist, madde başı indeksi mahiyetinde olup şiir başlıklarını ihtiva etmektedir. Fihrist bölümü hariç diğer sayfalar müstensih tarafından numaralandırılmıştır. Hem fihristte hem de şiirlerin başlarında yazılı başlıklarda farklılıklar olabilmektedir. Örneğin, na't türündeki kasidenin başlığı fihristte, *Na't-ı şerîf Hâzret-i Resûl-i Ekrem Hâbîb-i Muhterem 'aleyhi's-şalâtü ve's-selâm*, şiirin başında ise *Kaşîde-i na'tiyye Hâzret-i Seyyidü'l-Kevneyn* şeklindedir. Tenkidli metni oluştururken karışıklığa sebep olmaması için iki başlıktan birini kullanmayı tercih ettik.

3. AE3 Nüshası:

Aralarında sayfa noksanı da olan bu nüshada, 65 gazel, temcîd-i Ramazana dair 5 manzûme yazılıdır.

Baş:

Beyâz-ı gerdenuñle baḡ iderse gerdan-i mînâ
Olur şerm ile zâhir kûlḡulından şîven-i mînâ

Son:

Şevvâlde zann itme hemân 'îdi Lebîbâ
Şâlihîlere 'îd oldu her ânı Ramazânûñ

Md. ta. : 19 yk., 236x170-153x100 ölç, rik'a yazı, 14 st, âbâdî taklîdî kt, arkası bez ct, üstü kağıt kaplı.

Başta Ali Emiri Efendinin vakıf mührüyle kütüphanenin resmi mühür ve damgası basılıdır. 71 yapraktan müteşekkil bu mecmuada Lebib'in gazellerinden başka, Şûhî-i Âmidî Divanı ve muhtelif şairlere ait manzumeler yazılıdır.

4. Ü Nüshası:

Bu nüshada, biri münâcât, biri na't, biri mi'râciyye 24 kasîde; 25 tarih kıt'ası; 1 mesnevî; üçü mensur 15 lügaz; 140 gazel; Ramazanla ilgili 5 manzume; 1 tercî' - bend; 2 tahmis; 2 muhammes vardır. Bunların dışında 6 Farsça, 2 Arapça manzûme yazılmıştır.

Baş:

Yâ Rab nice bir gaflet-i tâ'ât ideyüm
Saña ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm

Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

Son:

Şevvâlde zann itme hemân 'îdi Lebîbâ
Şâlihîlere 'îd oldu her ânı Ramazânûñ

İstinsah tarihi: H.1260-M1844

Müstensih: Abdülkadir Şükrî

İstinsah kaydı: Temmetü'l-kitâb nazm-ı Lebîb rahmetu'llâhi 'aleyh harrerehû el-fakîrû'l-hakîri'l-'abîdî'z-za'îf e's-seyyid 'Abdü'l-kâdiri's-Şükriyyi'l-Âmidî el-meşhûr bi-kâtib-zâde min-telâmîz e's-seyyid Hüseyin el-Vehbî ... sene sittîn ve mieteyni ve elfî şehri Şevvâl evâhîr.

Md. ta. : 128 yk, 238x168-171x116 ölç, nesih yazı, 15 satır, Avrupa kağıt, kırmızı szb.ve cl. Koyu vişne rengi yumuşak meşin ct. Başta kütüphanenin resmi mührü basılıdır.

5. D Nüshası:

Bu nüshada, biri münâcât, biri na't, biri mi'râciyye, 14 kasîde; 11 tarih kıt'ası; 1 muhammes; 10 gazel vardır. Bu nüshada bir de Farsça kaside yazılıdır.

Baş:

Yâ Rab nice bir gaflet-i tâ'ât ideyüm
Saña ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm

Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

Son:

Kızbe ikdâr itmesün Hâk kimseyi aḥbâbdan
Levş-i bed-bûy-ı dehendür dūr ola aḥbâbdan
Kızb kavli ben hele fark eylemem çirk-âbdan
Kavl-i kâzib kim şudûr eyler fem-i kezzâbdan
Mağ' ad-ı mebtûndan şavt-ı girye bôridur

Md. ta. : 89yk, 210x120-180x90 ölç, rik'a yazı, 17 satır, Avrupa kağıt, sayfalar renkli, kahverengi yumuşak meşin cilt.

Lebib Efendi Divanı, toplam 281 yaprak olan mecmuanın 1b-89b varakları arasındadır. Lebib'e ait gazeller ise mecmuada dağınık haldedir. Bu mecmuaya Lebib'in şiirlerinden başka Kâmî, Hâmî, Sâmî, Fitnat, Âsım, Ragıb Paşa gibi şairlerin çoğunlukta olmak üzere yaklaşık 65 muhtelif şairin, özellikle gazellerinden örnekler alınmıştır. Bu yönüyle D nüshası nazire mecmuası niteliğindedir.

II. BÖLÜM

LEBİB DİVANI'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

I.ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ:

Lebib-i Âmidî Divanı'nda; ikisi Arapça biri Farsça altmış üç kaside; yirmisi beyit, ikisi mısra şeklinde beşi Arapça doksan dört tarih; biri mülemma tarzda altı mesnevi; üçü mensur on beş lügaz; biri Arapça beşi Farsça yüz kırk yedi gazel; Ramazanla ilgili beş manzume; bir terkîb-bend; dört terci-bend; biri Farsça beş tahmis; üç muhammes; üç nazm; biri Arapça dokuz kıta; dokuz rubâî; bir şarkı; üçü Farsça kırk yedi muamma; biri Farsça on üç müfred bulunmaktadır.

1.1.Kasîde:

Lebib Dîvânı'nda 60 Türkçe kasîde vardır. Kasîdelerin biri münâcât, biri na' t, biri mi' râciyye, yirmi ikisi medhiyye türündedir. Bunların dışındaki otuz beş kasîde ise şairin çeşitli konularda kasîde nazım şekliyle yazdığı manzûmelerdir. Lebib Divanı'nın AEI nüshasında *kasîde* başlığı ile yazılan on iki manzûme şekil özellikleri itibariyle kıt'a olduğu için *tarih kıt'aları* başlığı altında incelenmiştir. Dîvân'daki kasîdelerin şekil özelliklerini sırayla şu şekilde inceleyebiliriz:

1

Ve zin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Münâcât

Beyit sayısı : 25

Baş :

Yâ Rab nice bir gaflet-i tâ'ât ideyüm

Saîna ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm

Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim

Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

Nazımından sonra münâcâta başlamıştır.

Konu : Allah'a yakarış.

Kafiye-redif : Redif, kelime (it)

2

Ve zin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Na' t

Beyit sayısı : 103

Baş:

Yâ Rab budur i'tikâd-ı kalbüm her gâh

Lâ-havle ve lâ-kuvvete illâ bi'llâh

Çün na't-ı Resûlün emr-i zûbâl oldı

Bed' eyledüm işte na'tına Bismi'llâh

Nazımından sonra na'ca başlamıştır.
 Konu : Şairin sözünün gücü ve Peygambere övgü.
 Kafiye-redif : Redif, kelime (' âlemdür)

3

Vezi : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün
 Nazım türü : Mi' râciyye
 Beyit sayısı : 165
 Baş :
Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm
Sâye-i oḡaḡa nazm-ı kerîm

Beytinden sonra mi' râciyyeye başlamıştır.
 Konu : Peygamberin (Hz. Muhammed) Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya yolculuğunu, oradan göğe yükselişini, Allah ile mükâlemesini ve tekrar dönüşünü anlatmaktadır.
 Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

4

Vezi : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün
 Nazım türü : Medhiyye (' Arz-ı hâl)
 Beyit sayısı : 51
 Sunulduğu kişi : Râḡıḡ Muhammed Paşa
 Yazılış sebebi : Sultan Mustafa Han devri vezîr-i a'zamı Râḡıḡ Muhammed Paşaya Diyarbekir'de yaşanan kıtlıkta halkın çektiği sıkıntıları arz etmek için sunulmuştur.
 Kasîde H.1171-M.1757 tarihlidir.
 Kafiye-redif : Redif, ek (-yı)

5

Vezi : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün
 Nazım türü : Medhiyye
 Beyit sayısı : 100
 Sunulduğu kişi : Râmî Paşa-zâde Mustafa Beg
 Yazılış sebebi : Mustafa Begin defterdar olmasını tebrik etmek ve şairin, içinde bulunduğu sıkıntılarını yeni defterdâra arz etmek için sunulmuştur.
 Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

6

Vezi : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün
 Nazım türü : Medhiyye
 Beyit sayısı : 29
 Sunulduğu kişi : Firârî-zâde Boynu eğri Abdullah Paşa
 Yazılış sebebi : Abdullah Paşaya Rûha mansıbında iken mansıbını tebrik etmek için sunulmuştur.
 Kafiye-redif : Redif, kelime (eyledüñ)

7

Veziin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Temmûziyye)

Beyit sayısı : 65

Sunulduğu kişi : Bağdad valisi Ahmed Paşa

Yazılış sebebi : Ahmed Paşanın Erzurum'dan Bağdad'a giderken Diyarbekir'e misâfir olarak gelmesini kutlamak ve Bağdad'daki yeni görevinde başarılı olması dileğiyle sunulmuştur. Kasîde H. 1158-M.1745 tarihlidir.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

8

Veziin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Şitâ'iyye)

Beyit sayısı : 83

Sunulduğu kişi : Bağdad ve Basra vâlisi Süleyman Paşa

Yazılış sebebi : Kış aylarının dondurucu soğuğunu tasvir etmek, valinin himmetini almak ve valiyi övmek için sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

9

Veziin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 61

Sunulduğu kişi : Hakîmbaşı-zâde Ali Paşa

Yazılış sebebi : Eski vezîr-i a'zam Hakîmbaşı-zâde Ali Paşanın Diyarbekir mansıbına atanması üzerine sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

10

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye (' İdiyye)

Beyit sayısı : 20

Sunulduğu kişi : Hakîmbaşı-zâde Ali Paşa

Yazılış sebebi : Ordu komutanı olarak Sivas'ta bulunan Ali Paşanın Ramazan bayramını tebrik etmek için sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redif, kelime (' îd)

11

Veziin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 31

Sunulduğu kişi : Rüstem Aga

Yazılış sebebi : Bağdad ve Basra valisi Süleyman Paşanın kethudâları Rüstem Aganın görevi esnasında gösterdiği başarıları övmek ve onun ihsanına mazhar olmak için sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

12

Vezin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (İ' tizâriyye)

Beyit sayısı : 58

Sunulduğu kişi : Vezîr Muhammed Paşa

Yazılış sebebi : Şâir, Muhammed Paşaya gönderdiği vezâret tarihi ile ilgili kasîdenin yerine ulaşmaması üzerine özür dilemek ve kasîdenin ulaşmama nedenini araştırmak için sunmuştur.

Kafiye-redif : Redif, ek(-1)

13

Vezin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Fethiyye)

Beyit sayısı : 90

Sunulduğu kişi : Bağdad ve Basra valisi 'Ömer Paşa

Yazılış sebebi : Vali 'Ömer Paşanın Bağdad civarındaki eşkiyalarla çarpışması esnasında gösterdiği kahramanlıkları anlatmak ve onu övmek için sunulmuştur.

Kasîde H.1179-M.1765 tarihlidir

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

14

Vezin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Bahâriyye)

Beyit sayısı : 54

Sunulduğu kişi : Çeteci Abdullah Paşa

Yazılış sebebi : Bahar ayının güzelliklerini anlatmak ve vezîrin lutfunun bahar mevsimindeki bolluk, bereket kadar bol olması dileğiyle sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redif, kelime (oldı)

15

Vezin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Tebrik-nâme

Beyit sayısı : 9

Yazılış sebebi : Vezîr Çeteci Abdullah Paşanın haccını tebrik etmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

16

Vezin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Feresiyye)

Beyit sayısı : 36

Sunulduğu kişi : Çeteci Abdullah Paşa

Yazılış sebebi : Çeteci Abdullah Paşa üçüncü defa Diyarbekir mansıbına geldiğinde kendisinden yeni bir at istemek için sunulmuştur.

Kafiye- redif : Redifsiz (Kafiyeli)

17

Vezin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Vasfiyye

Beyit sayısı : 17

Yazılış sebebi : Diyarbekir'deki Kavs adlı köşk ve bahçeyi tasvir etmek için vezîr Çeteci Abdu'llâh Paşanın emri ile yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

18

Vezin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 25

Sunulduğu kişi : Yahyâ Paşa

Yazılış sebebi : Yahyâ Paşanın Kütahya'dan Diyarbekir mansıbına tayinini tebrik için sunulmuştur.

19

Vezin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 17

Yazılış sebebi : Lebib, içinde bulunduğu sıkıntıları Çeteci Abdullah Paşaya arz etmek için bu şiiri yazmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

20

Vezin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Sıhhat-nâme

Beyit sayısı : 23

Sunulduğu kişi : Vezîr Yahyâ Paşa

Yazılış sebebi : Yahyâ Paşa Diyarbekir mansıbında iken oğlu Ali Beyin kızamık çıkarması üzerine şifâ bulması dileğiyle yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

21

Vezin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Kudûmiyye)

Beyit sayısı : 25

Sunulduğu kişi : Feyzullah Paşa

Yazılış sebebi : Zâreli-zâde Feyzullah Paşanın Diyarbekir'e vâli olması nedeniyle hem valiyi övmek hem de mansıb tarihini kaydetmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

22

Vezin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye (Ramazâniyye)

Beyit sayısı : 39

Sunulduğu kişi : Vezîr Nu' man Paşa

Yazılış sebebi : Diyarbeker mansıbında iken Nu‘man Paşanın Ramazânını tebrik etmek için sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dür)

23

Vezin : Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

Nazım türü : Medhiyye (Kudûmiyye)

Beyit sayısı : 71

Sunulduğu kişi : Gül Ahmed Paşa-zâde Ali Paşa

Yazılış sebebi : Ali Paşanın Kütahya’dan Diyarbeker mansıbına atanması üzerine onun yeni görevini tebrik ve şehri teşrîfine tarih düşürmek için yazılmıştır. Kasîde H.1179-M.1765 tarihlidir.

Kafiye-Redif : Redifsiz (Kafiyeli)

24

Vezin : Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 60

Sunulduğu kişi : Râgıb Paşa damadı Hüseyin Paşa

Yazılış sebebi : Hüseyin Paşanın Diyarbeker mansıbına atanması üzerine sunulmuştur. Kasîde H.1180-M.1766 tarihlidir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dur)

25

Vezin : Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

Nazım türü : Medhiyye (Sûriyye)

Beyit sayısı : 98

Sunulduğu kişi : Abdi Paşa-zâde Ali Paşa

Yazılış sebebi : Ali Paşanın oğlu Abdi Paşanın düğünü münasebetiyle sunulmuştur.

Kasîde, H.1181-M.1767 tarihlidir.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

26

Vezin : Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 53

Sunulduğu kişi : Abdü’l-celil-zâde Muhammed Emin Paşa

Yazılış sebebi : Muhammed Emin Paşanın Musul mansıbında iken vezâret rütbesine yükselişini tebrik etmek için sunulmuştur. Kasîde, H.1181-M.1767 tarihlidir

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

27

Vezin : Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

Nazım türü : Tevcîhiyye

Beyit sayısı : 13

Yazılış sebebi : Vezîr Emin Paşanın Diyarbeker’e gelişi nedeniyle söylenmiştir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (merhabâ)

28

Vezin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 45

Sunulduğu kişi : İspanakçı-zâde Hâfız Mustafa Paşa

Yazılış sebebi : Hâfız Mustafa Paşaya mîr-i mîrân rütbesi ile Malatya, Besni, Maden mansıbını tebrik için yazılmıştır. Kasîde H.1180-M.1166 tarihlidir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-i)

29

Vezin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 29

Sunulduğu kişi : Turunc Aga-zâde Ali Aga

Yazılış sebebi : Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşanın kethudâsı Turunc aga-zâde Ali Agaya Diyarbekir mansıbında iken sunulmuştur

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

30

Vezin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 11

Yazılış sebebi : Vezîr Hacı Ali Paşanın enderun çukadarı İbrahim Agaya bazı hususları dile getirmek ve câize talep etmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

31

Vezin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Latife

Beyit sayısı : 15

Yazılış sebebi : Vezîr Hacı Ali Paşanın kethudâsı Ali Agaya caize talebiyle sunulmuştur.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

32

Vezin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye(Arz-ı Hâl)

Beyit sayısı : 9

Yazılış sebebi : Devatdâr Muhammed Paşa Rakka mansıbında iken şâirin yazdığı arz-ı hâlin mukaddimesidir. H.1180-M.1166 tarihlidir.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

33

Vezin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Vasfiyye

Beyit sayısı : 16

Yazılış sebebi : Lebib, Halep'i ziyâret ettiğinde Halep şehrinin güzelliklerini tasvir etmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redif, kelime (Haleb)

34

Veziin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Vasfiyye

Beyit sayısı : 11

Yazılış sebebi : Lebib, Halep'i ziyâret ettiğinde Halep şehrindeki Vefâiyye tekyesinin güzelliklerini tasvir, tekye şeyhi Şeyh Bekir'i tavsif etmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

35

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 11

Yazılış sebebi : Lebib, kötü niyetli kimseleri Vezîr Çeteci Abdullah Paşaya şikâyet etmektedir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-1)

36

Veziin : Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 5

Yazılış sebebi : Vezîr Zareli-zâde Feyzu'llah Paşaya yazılan mektubun mukaddimesi olarak yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

37

Veziin : Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Nazım türü : Hakikat-nâme

Beyit sayısı : 21

Yazılış sebebi : Arif olanların bu dünyaya ibret nazarıyla bakmaları gerektiğini belirtmek, realiteyi gözler önüne sermek için yazılmıştır,

Kafiye-redif : Redif, kelime (var)

38

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 11

Yazılış sebebi : Lebib, içinde bulunduğu sıkıntıları Vezîr Muhammed Paşaya arz etmek için mukaddime olarak bu şiiri yazmıştır.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dür)

39

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Hasb-i hâl (Figâniyye)

Beyit sayısı : 62

Konusu : Zamanın, devrin, kişilerin ve kurumların durumlarını, yaşanan sıkıntıları değerlendirmek için yazılmıştır. Sosyal tenkit niteliği taşıyan bir şiirdir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dur)

40

Veziin : Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

Nazım türü : Hasb-i hâl (Feryâd-nâme)

Beyit sayısı : 73

Konusu : Zamanın, devrin, kişilerin ve kurumların durumlarını, yaşanan sıkıntıları değerlendirmek için yazılmıştır. Sosyal tenkit niteliği taşıyan bir şiirdir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dur)

41

Veziin : Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Nazım türü :Pend-nâme

Beyit sayısı : 26

Yazılış sebebi : Lebib bu şiiri torunu Muhammed Emin için yazmıştır. İtaatin öneminin anlatıldığı öğüt niteliğinde bir manzumedir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (Emîn amân)

42

Veziin : Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

Nazım türü : Münâcât

Beyit sayısı : 25

Yazılış sebebi : Lebib bu manzûmede, divan sahibi torunu şâir Refî'ye öğütlerde bulunmakta ve rütbesinin yükselmesi için Allah'a yalvarmaktadır.

Kafiye-redif : Redif, kelime (Refî' â)

43

Veziin : Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Nazım türü : Münâcât

Beyit sayısı : 8

Yazılış sebebi : Lebib, torunu Refî 'in hayatta muvaffak olabilmesi, güzel yazı yazabilmesi ve iyi bir şâir olabilmesi için duâ etmektedir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (Refî' ümi)

44

Veziin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Pend-nâme

Beyit sayısı : 7

Yazılış sebebi : Lebib bu şiiri de torunu Muhammed Emin için yazmıştır. Güzel yazı yazmanın önemi vurgulanarak, Muhammed Emin hüsn-i hatta teşvik edilmektedir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (hüsn-i hat)

45

Veziin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Hasb-i hâl (Harâbiyye)

Beyit sayısı : 21

Konusu : Zamanın, devrin, kişilerin ve kurumların durumlarını, yaşanan sıkıntıları değerlendirmek için yazılmıştır. Sosyal tenkit niteliği taşıyan bir şiidir. Tamamlanamamıştır.
Kafiye-redif : Redif, kelime (harâb)

46

Ve zin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Hicviyye

Beyit sayısı : 9

Yazılış sebebi : Zamanın adil olmayan hakimlerini ve hakimlere dalkavukluk yapan kimseleri eleştirmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redif, ek (-de)

47

Ve zin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Latîfe

Beyit sayısı : 5

Yazılış sebebi : Lebib, şâire caize vermenin sünnet olduğunu belirterek bazı vezirlere serzenişte bulunmaktadır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

48

Ve zin : Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

Nazım türü : Latîfe

Beyit sayısı : 7

Yazılış sebebi : Lebib, bazı isteklerini dile getirmek için Sarı Abdurrahman Paşa-zâde Mustafa Beye bu şiiri sunmuştur.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

49

Ve zin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Latîfe

Beyit sayısı : 12

Yazılış sebebi : Verdiği sözleri yerine getirmeyen bazı vezirleri ikaz etmek için söylenmiştir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (olsunlar)

50

Ve zin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 6

Yazılış sebebi : Memleketin içinde bulunduğu durumu değerlendirmek için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redif, kelime (el-emân)

51

Ve zin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 4

Yazılış sebebi : Lebib'in bazı şikayetlerini dile getirmek için vüzeradan birine yazdığı tamamlanamamış bir şiirdir.

Kafiye-redif : Redif, kelime (sultânun)

52

Ve zin : Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nazım türü : Şikâyet-nâme

Beyit sayısı : 5

Yazılış sebebi : Sözü nü yerine getirmeyen kimseleri tenkit için yazılmıştır.

Kafiye-redif : Redif, kelime (itdüh benî)

53

Ve zin : Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Nazım türü : Latîfe

Beyit sayısı : 5

Yazılış sebebi : Şair mahalle dostlarından bazılarını içine düştükleri tembellik hastalığına karşı uyarmaktadır.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

54

Ve zin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Vasfiyye

Beyit sayısı : 7

Yazılış sebebi : Şitânın vasfı zımında yazılmıştır. Şair, Çeteci Abdullah Paşanın yardımlarını beklemektedir.

Kafiye-redif : Redif, ek (-dür), beşinci betten sonrası redifsiz.

55

Ve zin : Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Latîfe

Beyit sayısı : 4

Yazılış sebebi : Lebib, Çeteci Abdullah Paşaya Fârisî lügatiyle ilgili bir meseleyi sormak için yazmıştır

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

56

Ve zin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Temcîdiyye

Beyit sayısı : 10

Yazılış sebebi : Ramazan ayının kudsiyeti, Ramazan'da yapılan etkinlikler anlatılmaktadır.

Kafiye-redif : Redif, kelime (temcîd)

57

Ve zin : Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Nazım türü : Didaktik konulu

Beyit sayısı : 16

Yazılış sebebi : Ziraatla ilgili münakaşalı bir konunun hukuki çözümü ile ilgili şairin düşüncelerini yazdığı bir manzûmedir.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

58

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Medhiyye

Beyit sayısı : 51

Konusu : Solak-zâde Hemdemî Çelebinin Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân başlıklı kasîdesine Lebib'in yazmış olduğu zeyldir. Hemdemî'nin kasîdesi 91 beyt olup Osmanlı padişahlarının tahta geçişlerini ve kaç yıl hüküm sürdüklerini anlatır. Eser Osman Gazinin tahta geçişiyle başlar, dördüncü Mehmed'in tahta geçişi ve döneminin anlatılmasıyla son bulur. Aynı veziin ve kafiye ile Lebib-i Âmidî, Hemdemî merhûmun kaldığı yerden Osmanlı sultanlarını methetmeye devam eder.

Çü nazm-ı Hemdemî merhûm buldı bunda pâyânı

İşit min-ba'd zeyl-i dil-keş-i münşî-i dîvânı

Beyti ile başlayan Lebib'in zeyli *müddet-i saltanat-ı selâtin-i âl-i Osmân* başlığı ile kaleme alınmıştır. Lebib'in zeyli 1099 da 4. Mehmet'in hükümetinin sona ermesiyle başlar, H.1171-M.1757'de Sultan Mustafa Hanın tahta geçirilişine kadar devam eder.

Kasîde aynı veziin ve kafiye ile Derviş Mülhem Efendi-i Âmidî'nin 20 beyitli zeyli ile devam eder.

59

Veziin : Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Nazım türü : Didaktik konulu

Beyit sayısı : 25

Yazılış sebebi : Kur'ânın yedi kıraat üzerine okunmasının menşei hakkındaki görüşleri açıklayan bir manzûmedir.

Kafiye-redif : Redifsiz (Kafiyeli)

60

Veziin : Mef' ülü / Mefâ' ilün / Fe' ülün

Nazım türü : Tevbe-nâme

Beyit sayısı : 33

Yazılış sebebi : Şair, dünyada işlediği tüm günahlarının, kusurlarının bağışlanması için tövbe ediyor. Aynı hatalara bir daha düşmeyeceği hususunda Allah'a söz veriyor.

Kafiye-redif : Redif, kelime (tevbe yâ Rab)

1.2. Tarih:

Lebib Dîvânı'nda 94 Türkçe tarih manzûmesi vardır. Tarihlerin 20'si beyt, ikisi mısra, diğerleri kıt'a şeklinde yazılmıştır. 12 tarih manzûmesi AE1 nüshasında

kasîde başlığı ile yazılmışsa da nazım şekli kıt' a-i kebîre olduğu için bu manzûmeleri de tarihler başlığı altında inceledik.

Konularına göre tarihleri şu şekilde tasnif etmek mümkündür:

a. Vezâret ve mansıb tarihleri : İki beyt şeklinde yirmi üç tarih kıt' ası vezirlerin vasıflarını, vezâret tarihlerini; valilerin bir vilâyete atanmalarını ve diğer devlet memurlarının atanmalarıyla ilgili tarihleri konu almaktadır. Bunlar:

1. Vezir Mustafa Paşanın ikinci defa vezir olması münasebetiyle yazılmıştır. 73 beyit. (T.2)
2. Vezir Firârî-zâde Abdullah Paşa (Boynueğri)nın Diyarbekir mansıbına tayini tarihi. 50 beyit, sene:H.1171-M.1757 (T.4)
3. Hacı Mustafa Beyin Diyarbekir defterdarlığına atanması tarihi. 7 beyit, sene:H.1174-M.1760 (T.5)
4. Zâreli-zâde Muhammed Paşanın vezâreti için yazılmıştır.29 beyit, sene:H.1160-M.1747 (T.6)
5. Bağdad ve Basra valisi maktûl Ali Paşa için yazılmıştır. 63 beyit, sene:H.1175-M.1761 (T.7)
6. Çeteci Abdullah Paşanın vezâreti için yazılmıştır. 33 beyit, sene:H.1157-M.1744 (T.9)
7. Çeteci Abdullah Paşanın ikinci defa Diyarbekir mansıbına tayini tarihi. 16 beyit, sene:H.1159-M.1746 (T.10)
8. Çeteci Abdullah Paşanın dördüncü defa Diyarbekir mansıbına tayini tarihi. 5 beyit, sene:H.1173-M.1759 (T.12)
9. Rakka Beylerbeyi Muhammed Paşanın Rûha mansıbına tayini tarihi. 64 beyit, sene:H.1176-M.1762 (T.15)
10. Vezir Muhammed Paşanın vezâreti için yazılmıştır. 57 beyit, sene:H.1179-M.1765 (T.16)
11. Yeniçeri ağası Mustafa Paşanın Diyarbekir mansıbına tayini tarihi. 21 beyit, sene:H.1175-M.1761 (T.17)
12. Sarı Abdurrahman Paşanın vezâreti için yazılmıştır. 31 beyit, sene:H.1175-M.1761 (T.18)
13. Sarı Abdurrahman Paşanın Diyarbekir'e gelişi nedeniyle yazılmıştır. 60beyit, sene:H.1177-M.1763 (T.19)
14. Vezir Sâlih Paşanın Adana mansıbına tayini tarihi. 15 beyit, sene:H.1176-M.1762 (T.24)
15. Vezir Sâlih Paşanın Cidde mansıbına tayini tarihi. 27 beyit, sene:H.1177-M.1763 (T.25)
16. Vezir Abdülcelil-zâde Muhammed Emin Paşanın Diyarbekir mansıbına tayini tarihi. 15 beyit, sene:H.1183-M.1769 (T.26)
17. Vezir Hacı Ali Paşanın kethudası Ali Ağayı azl edip yerine Derviş Ağayı kethudâ atmasına tarih. 19 beyit, sene:H.1181-M.1767 (T.28)
18. Devatdâr Muhammed Paşanın Rakka mansıbına tayini tarihi.15 beyit, sene:H.1180-M.1166 (T.30)
19. Yek-dest dâmâdi Hâfiz İsmâil Efendinin Diyarbekir hekimliğine atanması tarihi. 19 beyit, sene:H.1180-M.1166 (T.31)
20. Pîrî-zâde Osman Efendinin ikinci defa vezâreti için yazılmıştır. 11 beyit, sene:H.1175-M.1761 (T.38)

21. Esîrî-zâde Abdûlbâkî Efendinin Diyarbekir nâibliği tarihi. 7 beyit, sene:H.1175-M.1761 (T.42)
22. Vezir Muhammed Paşa için ayrıca iki tarih beyti yazılmıştır. Tarihsiz.

b.Vilâdet tarihleri: Osmanlı hanedanından yüksek rütbeli devlet memurlarının çocuklarının doğumlarını kutlamak ve doğum günlerine tarih düşürmek için ikisi beyt şeklinde beş tarih yazılmıştır. Bunlar:

1. Sultan Mustafa'nın oğlu 3. Selim'in doğumu nedeniyle yazılmıştır. 73 beyit, tarihsiz. (T.1)
2. Diyarbekir valisi Sarı Abdurrahman Paşanın oğlu Mustafa Beyin Diyarbekir'de doğan kızı için yazılmıştır. 5 beyit, tarihsiz. (T.47)
3. Gül Ahmed Paşa-zâde Ali Paşanın enderun mehterbaşları Log-zâde Hacı Muhammed'in oğlu Mustafa'nın doğumu nedeniyle yazılmıştır. 5beyit, sene:H.1181-M.1767. (T.60)
4. Ayrıca Muhammed adında birinin dünyaya gelişi nedeniyle H.1179-M.1765 tarihli iki tarih beyti yazılmıştır.

c.Fütühat tarihleri: vezirlerin veya valilerin, dönemlerinde kazandıkları zaferleri gösterdikleri kahramanlıkları anlatan dört tarih yazılmıştır. Bunlar:

1. Vezîr-i maktûl Ali Paşanın Baba Süleyman ve taifesini yenmesi esnasında gösterilen kahramanlıkları anlatmak için yazılmıştır. 35 beyit, sene:H.1176-M.1762. (T.8)
2. Çeteci Abdullah Paşanın Hicaz yolunda eşkiya Araplara karşı kazandığı zaferi anlatmak için yazılmıştır. 25 beyit, sene:H.1173-M.1759. (T.11)
3. Vezir Sarı Abdurrahman Paşanın Zaza kalesini feth edip Yezid taifesini ortadan kaldırmasında gösterdiği kahramanlıkları anlatmak için yazılmıştır. 31 beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.20)
4. Vezir Yazıcı-zâde İbrahim Paşanın Erzurum'da ortaya çıkan isyanda eşkiya taifesini ortadan kaldırması nedeniyle yazılmış ve İbrahim Paşaya gönderilmiştir. 45 beyit, sene:H.1174-M.1760. (T.23)

e.İnşâ, binâ ve tamir tarihleri: Câmi, mescid, saray, köşk, çeşme, konak, bahçe vb.nin yapılışı veya tamir edilişi ile ilgili yirmi sekiz tarih yazılmıştır. Bunlar:

1. Vezir Kürt İbrahim Paşanın Diyarbekir sarayındaki büyük divan-hâneyi inşa ve tamir edişi tarihi. 34 beyit, tarih belirtilmemiş. (T.22)
2. Diyarbekir'de Abdurrahman Paşanın yaptırdığı su yolu ve çeşmeye tarih. 35 beyit, tarih belirtilmemiş. (T.21)
3. Malatya a'yânından Şuleli-zâde Bektaş Ağanın Malatya'da yaptırdığı câmiin inşâ tarihi. 25 beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.33)
4. Diyarbekir valisi Muhammed Paşanın Behrâmiye köşkünü tamir ettirmesine tarih. 8 beyit, sene:H.1136-M.1723. (T.35)
5. Halep nakîbi Taha-zâde Seyyid Muhammed Efendinin yaptırdığı haneye tarih. 11 beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.34)
6. Diyarbekir a'yânından Hacı Fethi-zâde Ahmed Ağanın hanesine tarih. 9 beyit, sene:H.1162-M.1748. (T.41)
7. Çeteci Abdullah Paşanın yeğeni Hüseyin Beyin Diyarbekir meydanında inşâ ettirdiği çeşmeye tarih. 2 beyit, sene:H.1168-M.1754. (T.52)

8. Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşanın Diyarbekir’de İbrahim Ağa için yaptırdığı çeşmeye tarih. 10 beyit, H.1180-M.1766. (T.64)
9. Diyarbekir şâirlerinden meşhur Hâmî Efendinin bahçe ve kasrına tarih. 2 beyit, sene:H.1140-M.1727. (T.61)
10. Hacı Mustafa Ağanın tamir ettirdiği havuzbaşına tarih. 3 beyit, sene:H.1168-M.1754. (T.58)
11. Vezir Çeteci Abdullah Paşanın otağına tarih. 13 beyit, sene:H.1158-M.1745. (T.13)
12. İsmâil Ağa-zâde Ebû Bekir Ağanın tamir ettirdiği hâneye tarih. 33 beyit, sene:H.1173-M.1759. (T.32)
13. Habâbî-zâde Halil Ağanın inşâ ettiği konağa tarih. 5 beyit, tarih belirtilmemiş. (T.37)
14. Sarı Abdurrahman Paşanın inşâ ettiği çeşmeye tarih. 6 beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.48)
15. Muhammed Emin Ağa-zâde Hatice Hanımın inşâ ve tamir ettiği kendi hânesine tarih. 7 beyit, sene:H.1177-M.1763. (T.50)
16. Rûz-nâmecî Abdullan Efendinin tamir ettiği otağa tarih. 7 beyit, sene:H.1139-M.1726. (T.51)
17. Diyarbekir a’yanından Hacı Emin-zâde Hasan Ağanın tamir ve inşâ ettiği konağa tarih. 9 beyit, sene:H.1175-M.1761. (T.53)
18. Muhammed Paşanın kethudâsı Rûhâvî Çelebi Efendinin Rûha’da inşâ ettiği medreseye tarih. 4 beyit, sene:H.1181-M.1767. (T.54)
19. Diyarbekir müftüsü Bey-zâde Hacı Hüseyin Efendinin tamir ettiği yemek-hâneye tarih. 3 beyit, sene:H.1176-M.1762. (T.56)
20. Hâşim-zâde Ahmed Beyin tamir ve inşâ ettiği hâneye tarih. 3 beyit, sene:H.1170-M.1756. (T.62)
21. Küçük Ahmed-zâde Osman Efendinin inşâ ettiği hâneye tarih. 3 beyit, sene:H.1182-M.1768. (T.67)
22. Abdurrahman Paşanın inşâ ettiği kütüp-hâneye tarih. 2 beyit, sene:H.1178-M.1764; ayrıca tek beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.72)
23. İzveli Hasan Efendinin inşâ ettiği hâneye tarih. Tek beyit,sene:H.1163-M.1749. (T.74)
24. Ayrıca H.1181-M.1767 tarihli üç beyit ve iki mısra binâ ve inşâ tarihi olarak tespit edilmiştir.

f.Vefât tarihleri: Yedisi beyt şeklinde on yedi vefât tarihi yazılmıştır. Bunlar:

1. Vezir Çeteci Abdullah Paşanın vefâtına tarih. 25 beyit, sene:H.1174-M.1760. (T.14)
2. Diyarbekir vâlisi Hasan Paşanın vefâtına tarih. 6 beyit, sene:H.1161-M.1748. (T.36)
3. Diyarbekir nâibi vâkîf Abdullah Efendinin vefâtına tarih. 10 beyit, sene:H.1145-M.1732. (T.39)
4. Diyarbekir veznedârı Muhammed Ağanın vefâtına tarih. 5 beyit, sene:H.1165-M.1751. (T.43)
5. Diyarbekir ayânından Hacı Emin Ağa-zâde Hasan Ağanın vefâtına tarih. 5beyit, sene:H.1176-M.1762. (T.44)
6. Halep ve Kilis mutasarrıfı Sarı Abdurrahman Paşanın cariyesi Nevruz’un vefâtına tarih. 3 beyit. (T.45)

7. Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşanın enderun çukadârı İsmail Ağanın vefâtına tarih. 7 beyit, sene:H.1180-M.1166. (T.63)
8. Müderris-zâdelerden Emin Efendinin yeğeni Abdişin vefâtına tarih. 4beyit, sene:H.1163-M.1749. (T.57)
9. Şire Kâtibî-zâde Hüseyin'in vefâtına tarih. 5 beyit, sene:H.1181-M.1767. (T.49)
10. Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşanın hazinedarları Hacı Hüseyin Ağanın vefâtına tarih. 8 beyit. (T.66)

Bunların dışındaki yedi vefat tarihinin biri rubâî, altısı beyt şeklindedir.

g.Lihye (sakal bırakma) tarihleri: Biri beyt şeklinde üç lihye tarih kıtası yazılmıştır. Bunlar:

1. Diyarbekir vâlisi Sarı Abdurrahman Paşanın oğlu Mustafa Beyin lihye tarihi. 5 beyit, sene:H.1179-M.1765. (T.40) Ayrıca H.1179-M.1765 tarihli bir beyit yazılmıştır.
2. Vezir Hafız Mustafa Paşanın Mühürdârı Ahmed Paşanın lihye tarihi. 16beyit. (T.27)

h.Katlı tarihleri: İki beyt şeklinde dört katlı tarih yazılmıştır. Bunlar:

1. Sarı Abdurrahman Paşanın Panuki eşkıyasından Panuki Muhammed ve oğlunu öldürmesine tarih. 2 beyit, sene:H.1178-M.1764. (T.59)
2. Bağdat vâlisi Ali Paşanın öldürülmesine tarih. 3 beyit, sene:H.1177-M.1763; (T.71) yine aynı konu ile ilgili H.1177-M.1763 tarihli bir beyit yazılmıştır.
3. H.1170-M.1756 tarihli bir beyit.

Bunlardan başka izdivaç, rütbe-i tedris, taleb-i caize ve cülûs ile ilgili birer tarih manzûmesi yazılmıştır. Bunlar:

1. Bağdat ve Basra valisi Süleyman Paşanın enderun ağalarından Musullu İsmâil Ağanın evlenme tarihi. 4 beyit, sene:H.1176-M.1762 (T.55)
2. Diyarbekir valisi Sarı Abdurrahman Paşanın oğlu Mustafa Beyin medrese tahsili için İstanbul'a gönderilmesine tarih. 9 beyit sene:H.1178-M.1764 (T.46)
3. Taleb-i câize ve bayram tebriği için yazılan tarih. 7 beyit, sene:H.1182-M.1768 (T.75)
4. Sultan Osman'ın tahta cülûsuna tarih. Beyit şeklinde, sene:H.1168-M.1754

1.3.Mesnevî:

Lebib Dîvânı'ndaki altı manzûme mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır. Mesnevîlerden birinin ilk on beyti Arapça, Farsça yazıldığı için bu mesnevî tenkitli metinde Arapça şiirler içinde yer almaktadır.

Mesnevîler aruzun, Fe' ilâtün/ Mefâ' ilün/ Fe' ilün kalıbıyla yazılmıştır. Bunlar:

1. Maden Emîni Abdullah Efendiye yazılan mesnevidir. Mektup türünde yazılan şiir 60 beyittir.
2. Lebib'in Bağdat'ta iken vali Süleyman Paşaya izin istemek için yazdığı mesnevîdir. Arz-ı hâl türündeki şiir 63 beyittir
3. Bağdat vâlisi Ahmet Paşaya verilen mesnevîdir. İ'tizâriyye türündeki şiir 15 beyittir.

4. Vezir Çeteci Abdullah Paşaya verilen i'tizâriyye türündeki mesnevî ise 30 beyittir.
5. Namazın içindeki ve dışındaki şartları öğretmek için yazılmıştır. Didaktik konulu manzûme 13 beyittir.
6. Vezir Sarı Abdurrahman Paşanın Ramazanını tebrik için yazdığı mesnevîdir. Arz-ı hâl türündeki 29 beyitli şiirin ilk on beyti Arapça, Farsça'dır. Mülemmâ tarzındaki bu mesnevî tenkitli metinde Arapça şiirler içerisinde yer almaktadır.

1.4. Lügaz:

Lebib Dîvânı'nda *elgâz-ı rengîn-i imtiyâz be-esmâ'-i müteferrika* başlığı altında 12 lügaz (bilmece) tespit edilmiştir.

Lügazlardan biri aruzun Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Fe'ûlün kalıbıyla, ikisi Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün kalıbıyla, dokuzu Fe'îlâtün/ Mefâ'îlün/ Fe'îlün kalıbıyla yazılmıştır. Lügazlardan biri gazel nazım şekliyle, diğerleri mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.

Lügazların üçü 6 beyit, dördü 7 beyit, biri 8 beyit, üçü 9 beyit, biri de 10 beyittir. *Ol redür, nedür ol, ol ne şeydür* gibi soru kelimeleriyle başlayan lügazlarda şair, çeşitli cisimlerin isimleriyle ilgili sorular sorup cevabı okuyucuya bırakmaktadır. Lügazlarda sâde, anlaşılır, halkın anlayabileceği bir dil kullanılmıştır.

1.5. Gazel:

Lebib Dîvânı'nda 141 Türkçe gazel vardır. 141 gazelin kırk üçü beş beyitli, otuz ikisi altı beyitli, kırk biri yedi beyitli, dokuzu sekiz beyitli, on ikisi dokuz beyitli, birer tanesi de on, on bir, on altı, on dokuz beyitlidir.

Gazellerin altısı gazel-i müzeyyel şeklinde yazılmıştır. Gazel-i müzeyyellerin ikisi yedi beyit, ikisi dokuz beyit, biri on altı beyit, biri de on dokuz beyittir.

Gazel yazarken Lebib'in tercihini beş ve yedi beyitli gazellerden yana kullandığı görülmektedir.

Gazeller dokuz ayrı aruz vezni ile yazılmıştır. Bunlar:

<u>Vezinler:</u>	<u>Gazel sayısı:</u>
Mefâ'îlün / Fe'îlâtün / Mefâ'îlün / Fe'îlün	41
Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün	27
Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün	23
Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün	22
Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün	13
Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün	10
Fe'îlâtün / Mefâ'îlün / Fe'îlün	3
Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Fe'ûlün	1
Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün	1

Gazellerde kafiye ve redife baktığımızda, şairin tercihinin daha çok rediften yana olduğunu görüyoruz. Rediflerin çoğunluğu kelime halindedir. Toplam 141 gazelden 81'i kelime, 40'ı ek halde rediflidir. 20 gazel ise redifsiz yani kafiyeli yazılmıştır.

1.6. Ramazan Ayı İle İlgili Şiirler:

Divanda, *mâh-ı Ramazân-ı meymenet-feyzânunı temcîdine müte'allık şiirlerdür* başlığı altında beş manzume gazel nazım şekliyle yazılmıştır. Manzumelerin biri kafiyeli, dördü rediflidir. Redifler kelime haldedir.

Şiirlerin dördü aruzun Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün kalıbıyla biri de aruzun Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün kalıbıyla yazılmıştır. Şair, bu şiirlerde sade, anlaşılır, külfetsiz, herkesin anlayabileceği bir dil kullanmıştır.

1.7. Musammatlar:

Lebib Dîvânı'nda bir terkîb-bend, dört terci'-bend, dört tahmis, üç de muhammes yazılıdır.

1.7.1. Terkîb-bend:

Lebib, İbrahim adındaki torununun küçük yaşta ölümü üzerini teessürlerini yedi bentlik bir mersiye yazarak dile getirmiştir. Mersiye'nin altı bendi altışar beyitli, sor bendi dört beyitli olup toplam beyit sayısı kırktır.

Aruzun, Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün vezniyle yazılmıştır.

1.7.2. Terci'-bend:

Dîvân'da terci-bend başlığı altında dört manzume yazılmıştır. Bunlar:

1. Hâdimî Muhammed Said Efendinin ölümü üzerine Diyarbekir valisi Sarı Abdurrahman Paşanın emriyle yazılan mersiye'dir. Mersiye, sekizer beyitli beş bentten oluşmaktadır. Beyit sayısı kırktır.

Aruzun, Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün vezniyle yazılmıştır.

2. Şairin, Çeteci Abdullah Paşanın bir beytine söylediği terci-benttir. Manzume dörder beyitli beş bentten oluşmaktadır. Beyit sayısı yirmidir.

Aruzun, Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün vezniyle yazılmıştır.

3. Musullu İsmail Ağa için yazılan terci'-bend-i müseddestir. Manzume altı bentten oluşmaktadır.

Aruzun, Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün vezniyle yazılmıştır.

4. Hacı Ali Paşanın kethudası Derviş Ağa için yazılan terci'-bend-i müsebbâ'dır. Manzume beş bentten oluşmaktadır.

Aruzun, Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün vezniyle yazılmıştır.

1.7.3. Tahmis:

Lebib Dîvânı'nda dört tahmis bulunmaktadır. Tahmislerin birinde şair "gonca" redifli kendi gazelini, ikisinde adları belirtilmeyen iki şairin gazelini tahmis etmiştir. Dördüncü tahmis ise, Şeyh Çoban köyünün vafını yazdığı manzumedir.

1.7.4. Muhammes:

Dîvân'da üç de muhammes bulunmaktadır. Muhammeslerden birincisi yedi bent, ikincisi yirmi bir bent, diğeri ise on bentten oluşmaktadır. Birinci muhammes kizbiyye türünde yazılmış hasb-i hâl, ikincisi Lebib'in âşıkâne ve şâirâne

muhammesi, üçüncüsü ise Lebib'in âşıkâne muhammesine torunu şâir Refî tarafından yazılan nazîredir.

1.8. Nazm ve kıt'a:

Lebib Dîvânı'nda *mukatta'ât-ı Lebîb-i edîb* başlığı ile sekiz manzûme yazılmıştır. Bunlardan üçü nazm olup altı beyittir. Nazımların kafiyelenişi a,a,x,a şeklinde olup her biri ikişer beyittir. Kıt'âların kafiyelenişi x,a,x,a... şeklinde olup beyit sayıları eşit değildir. Kıt'âlardan biri üç, biri altı, diğerleri de ikişer beyitlidir. Kıt'âların konuları muhtelifdir.

1.9. Rubâî:

Lebib Dîvânı'nda dokuz rubâî yazılıdır. Aruzun ahreb kalıplarıyla yazılmıştır. Rubâîlerin kafiyelenişi a, a, x, a şeklindedir. Rubâîlerden beşi redifli, dördü ise kafiyelidir. Rediflerden ikisi kelime, üçü ek haldedir.

1.10. Şarkı:

Lebib Dîvânı'nda "Merhûm 'İzzetüñ zemn-i tâzesine nazîre olan eş'âr-ı latîfe" başlığı ile altı dördlükten oluşan, bir şarkı bulunmaktadır. "Nereye sevdiğim uğurlar ola" nakaratlı manzûme Fe' ilâtün/ Mefâ' ilün/ Fe' ilün vezniyle yazılmıştır.

1.11. Mu'ammâ ve müfred:

Lebib Dîvânı'nda biri dördlük kırk üçü beyt şeklinde kırk dört mu'ammâ yer almaktadır. Mu'ammâlar, matla şeklinde olup musarrâdır, yani mısralar birbirleriyle kafiyelidir. Muammalar çoğunlukla tek isimle ilgilidir. İki isimle ilgili üç, üç isimle ilgili de bir muamma vardır. Muammâlarda sorulan isim şiirin başlığı olarak yazılmıştır. Be-ism-i..., Be-nâm-ı... ibaresiyle sorulan isim başta yazılarak okuyucuya ipucu verilmiştir. Muammaların ikinci mısraları çözüm için gerekli ipucunu taşımaktadır. Lebib Divanı'ndaki muammalar şu isimler ile ilgilidir:

Yahyâ, Sabûr, Ali, Sa'dî, Emîn, Lebîb, Ramazan, Melek, İbrâhim, Şems, Sıraç, Câlînus, Nu 'man, Selim, Alâ, Bakrat, Emîn, Söhrâb, Veysî, Âdem, Abdullah, Reşkî, Esîrî, Yûsuf, Bilâl, Mesîh, Bekir, Şeref, Ömer, İmam, Suhre, Gamze, Hüseyin, Esed, Murat, Takî, Nakî, Muhammed, Ali, Behram, Kâmil, Kemâl, Melik, Müctehid.

Dîvân'da *ebyat-ı âzâde ve müfredde* başlığı ile on iki müfred bulunmaktadır. Müfredlerden biri hariç, diğerleri matla şeklindedir ve mısralar birbirleriyle kafiyelidir.

Mu'ammâ ve müfredler on ayrı aruz vezni ile yazılmıştır. Bunlar:

Ve zinler:

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün	7
Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün	18
Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün	2
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün	8
Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün	8

Muammâ ve müfred sayısı:

Mef' ûlû / Mefâ' îlû / Mefâ' îlû / Fe' ûlûn	6
Fe' îlâtûn / Mefâ' îlûn / Fe' îlûn	3
Fe' îlâtûn / Fe' îlâtûn / Fe' îlûn	1
Mefâ' îlûn/ Mefâ' îlûn/ Fe' ûlûn	1
Fâ' îlâtûn / Fâ' îlâtûn / Fâ' îlûn	1

1.12. Arapça Farsça şiirler:

Lebîb Dîvânı'ndaki dokuz Arapça, on bir Farsça, bir Arapça-Farsça-Türkçe mülemmâ manzûme Arapça Farsça şiirler başlığı altında toplanmıştır.

Arapça şiirler: Arap şâirlerinden İbn-i Sükre'nin kâfât-ı şitâ'iyyesine nazîre olarak yazılan bir Ramazâniyye, vezîr-i a' zam Râgıb Muhammed Paşa için yazılan bir gazel-i müzeyyel, bir kıt'a, bazı kişilerin vasfı ile ilgili bir latîfe, çeşitli konularda yazılan beş tarih kıt'ası bulunmaktadır. Tarihlerden ikisi katl tarihi, biri câmi inşâsı tarihi, biri Yahyâ Paşanın inşâ ettiği Diyarbakır sarayındaki odanın inşâsı tarihi, biri Diyarbakır nâ'ibi Hafız İsmâil Efendinin mansıb tarihi olarak yazılmıştır. Ayrıca Arapça, Farsça, Türkçe mülemmâ olarak Sarı Abdurrahman Paşanın Ramazanını tebrik için yazılan bir mesnevî Arapça şiirler arasında bulunmaktadır.

Farsça şiirler: Vezir Çeteci Abdullah Paşanın dördüncü defa Diyarbakır mansıbına atanmasına yazılan yirmi beş beyitli bir kasîde; Çeteci Abdullah Paşanın Farsça gazeline Lebîb tarafından nazîre olarak yazılan altı bentlik bir tahmis; ikisi beş, biri altı, biri yedi, biri de on bir beyitli beş gazel; üç mu'ammâ ; bir de müfred bulunmaktadır.

1.13. Mensur lügazlar:

Lebîb Dîvânı'nda ikisi Türkçe biri Arapça üç mensur lügaz vardır. Türkçe lügazların birincisinde sorulan bir isimle ilgili ipuçları sıralanmakta, araya bir beyit sıkıştırmak suretiyle çözüm kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır. Mensur lügazın son cümlesinde lügaz çözülmektedir. İkinci Türkçe lügazda ise, üç harften meydana gelen bir isim sorulmakta, isimle ilgili ipuçları sıralandıktan sonra yine son cümlede lügaz çözülmektedir. Arapça mensur lügaz, Diyarbakır naibi Hafız İsmail Efendinin yazdığı mensur lügaza cevap olarak yazılmıştır. Lebîb, mensur Arapça lügazın içerisine Arapça bir beyit ve bir hadis yazarak lügazla ilgili delilleri çoğaltmak istemiştir.

2. Vezin:

Lebîb Divânı'ndaki toplam 418 şiirden, dokuz rubai ve bir tarih, rubai vezinleriyle; dokuz Arapça şiir Arap aruzunda kullanılan bahirlerle yazılmıştır. 399 şiir ise Türk aruzunda kullanılan hezec, remel, muzârî, müctess ve hafif bahirlerinden on bir ayrı vezinle yazılmıştır.

<u>VeZinler:</u>	<u>Şiir sayısı:</u>
Hezec:	
Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün	86
Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün	26
Mefâ' ilün/ Mefâ' ilün/ Fe' ûlün	6
Mef' ûlü / Mefâ' ilün / Fe' ûlün	2
Remel:	
Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün	77
Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün	58
Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün	8
Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün	4
Muzârî:	
Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün	35
Mef' ûlü / Fâ' ilâtün / Mef' ûlü / Fâ' ilâtün	1
Müctess:	
Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün	63
Hafîf:	
Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün	33

II. ŞİİRLERİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

2.1. LEBİB DİVANI'NDAKİ TİPLER

2.1.1. RİND, ZÂHİD, VÂİZ

Lebib'in şiirlerinde rind tipi, meyhaneye özdeşleşmiştir. Rind, meyhane meclislerinin daimi üyesidir. Meyhanede içkinin tadını alan rind, kadehi son damlasına kadar yudumlamaktadır. Rind, meyhanenin sahibi pir-i bade veya pir-i mugandan kendisini, duhter-i rez (üzümün kızı: içki) ile kan kardeşi yapmasını istemektedir. Rindin meyhane meclisindeki kişilik özellikleri beyitlerde şu şekilde geçmektedir:

Lebîbâ şalmasa elden nola *rind* tehî kâse
Giçinmekdür ğaraž akmazsa şamlar dâmen-i minâ
G.1/9

Ey pîr-i bâde birbirine çan yalaşdırup
Bî-çâre *rindi* duhter-i rezle birâder it
G.9/6

Lebib'in şiirlerinde zahit veya vaiz tipi, yasakçı, kuralcı, gösteriş düşkünü, riyakar bir zihniyeti temsil etmektedir. Vaiz, kötü niyetli olduğu için sürekli rind-meşreb yaşayışa karşı çıkmakta, rindleri kötülemektedir. Yasakçı zihniyetin temsilcisi zahit ile kötü niyetli tipin temsilcisi vaizin kişilik özellikleri Lebib'in beyitlerinde şu şekilde geçmektedir:

Harâmdur diyü sîm ü zer almağa *zâhid*
Birer birer aradı hücreinde züvvârı
K.12/17

Murâdı rinde bir kulp asma idi *vâ'iz*-i şehrüñ
Hemân bir câm-ı mey kaldı elinde 'urvetü'l-vüşkâ
K.23/38

Rind ile zahid iki zıt karakteri temsil etmektedir. Lebib'e göre, bunların mezhepleri ve meşrepleri birbirine uyuşmadığından zahide mescid, rinde de meyhane hoş gelmektedir. Lebib, bir beytinde zahid ve rindin mekanlarını şöyle anlatmaktadır:

Olmasa mezheb ü meşrebde tenâfi gelmez
Zâhide mescid ü *mey-h'ârâye* mey-ğâne lezîz
G.21/2

Zahid, görünüşte takvaya önem vermekte, günlerini perhiz ve riyazetle geçirmektedir. Şair, zahidin riyazet konusundaki bu davranışını Hristiyanların kilise papazlarının durumuna benzetmektedir:

Giçmede eyyâmı perhîz ü riyâzetle müdâm
Bu şabî'at *zâhidî* dönderdi İsâ dînine
G.122/5

Şair Lebib, bir beyitte zahidin riyakarlık yaptığını, aslında yeme içme konusunda aşırı derecede hırslı olduğunu, zahidi talimli bir hayvana benzeterek şöyle açıklamaktadır:

Şikeste eyledi perhîzi *zâhid*-i murtâz
Görince sofrada yağlı rağîfi hâş u beyâz
G.66/1

Lebib, bir yerde zahidi etrafında riyakar müritleri olan bir tarikat şeyhine benzetmekte, mecliste gösteriş olsun diye göz yaşı döktüklerini, eğlencenin tadını kaçırdıklarını belirtmektedir:

Meclisde mürîdân-ı riyâkâr ile *zâhid*
Eşkin dökerek mezra‘a-i rızkı şuladı
G.127/5

Görünüşte birbirlerine tamamen zıt iki karakter olan rind ile zahid, rind ile vaiz aslında günlerini aynı mekanlarda geçirmektedirler. Bazen rind karakterin temsilcisi camide görülmekte, bazen de vaiz ve zahidin meyhaneye gittiği görülmektedir. Lebib’in bazı beyitlerinde rind ile zahidin barıştığı, birbirine iltifat ettikleri, hatta bazen vaiz ile pîr-i muganın babalı oğullu olarak samimiyet içerisinde oldukları görülmektedir. Bu sıra dışı münasebetler ve davranışlar beyitlerde şu şekilde açıklanmaktadır:

Aşağıdaki iki beyitten birincisinde rindin camide vaizin sohbetini dinlediğine işaret edilmekte, ikincisinde vaizin meyhanede içki içtiğine bezmin sakisi ile dost olduğuna işaret edilmektedir.

Meyin kürsîde *vâ‘iz* rinde rağmen hürmetin söyler
Ne hikmeddür kızınca kellesi hâşsiyyetin söyler
G.40/1

Pend eyler imiş halvet idüp sâkî-i bezme
Çekmiş ayağın çıkmaz imiş bir yere *vâ‘iz*
G.69/6

Aşağıdaki beyitlerde rind ile zahidin aralarının düzeldiği, birbirlerini kötülemek yerine, birbirlerine iltifat ettikleri görülmektedir:

Birbiriyle kaşr-ı emn-âbâdda hüccetleşür
Buldı âsâyiş miyân-ı rind ile *ehl-i riyâ*

Oldı babalı oğullı *vâ‘izi* gördüm bugün
Şevk ile *pîr-i mugâna* çağırur yâhû baba
K.5/11-12

Biri birine şenâ-ğ^vân u merhabâ-gûyân
Hoş-âmedî diyü bezm ehli hep ahibbâdur

‘ Abûs çehreli *zâhid* beşûş olup *rinde*
Mülâtefeyle elif ü laîfe-gûyâdur

K.24/4-5

2.1.2. ÂŞIK, SEVGİLİ, RAKÎB

Klasik şiirde âşık, maşuk ve ağyâr aşk üçgenini oluşturan tiplerdir. Bunlar seven (âşık), sevilen (yâr), ve sevgilinin diğer aşıkları (ağyâr) olarak daha çok gazel türündeki şiirlerde karşımıza çıkmaktadır. Rakîb olarak da bilinen ağyâr, daima aşığın şikayetlerine maruz kalmaktadır. Aşık için rakib kötü, zararlı ve zalimdir. Aşığın nazarında rakibin sevgili ile sıkı münasebeti vardır. Bu durum aşığı haddinden çok üzmektedir. Bu yüzden aşık sevgiliye daima tenbihte bulunur ve rakip hakkında onu uyarır. Buna rağmen sevgili, âşıktan çok rakibe imkan tanır, ağyara yüz verir ve onlarla beraber olur.

Rakip, sevgilinin çevresinden asla uzaklaşmaz. Aşığı sevgiliye yaklaştırmayan rakip, kıskanç ve dedikoducudur. Bundan dolayı âşık ile rakip arasında daima bir mücadele vardır. Sevgilinin mahallesinin bekçisi veya köpekleri konumundaki ağyar, aşığı asla içeri bırakmazlar. Aşık da onları her fırsatta kötüler ve ağyar için çirkin sıfatlar kullanır.

Lebib’in şiirlerine konu olan âşık, sevgili ve rakip karakterleri, klasik şiirin yukarıda kısaca değindiğimiz genel temayülüne uygun davranışlar sergilemektedir.

Dün rakîb ile gezerken çâk çâk oldum görüp
Öyle iblîsi senûñ gibi melek-sîmâ ile

T.2/33

beytinde, rakip ile sevgiliyi birlikte gezerken gören aşığın durumu anlatılmaktadır. Beyitte, âşık ihanete uğramış, bu yüzden gönlü paramparça olmuştur. Rakip, ihanet eden, kandıran, yoldan çıkaran özellikleriyle şeytana benzetilmektedir. Sevgili ise melek yüzlü, günahsızlık ve suçsuzluk timsalidir.

Aşığın tek isteği sevgiliyi görmektir. Bu uğurda tehlikeleri bile göze alarak çok gayret sarf eder. Ancak sevgiliyi başkalarıyla görünce sevinci eziyete döner. Şiirlerde şair âşık rolündedir. Aşağıdaki beyitte âşık rolündeki Lebib’in sevgiliyi başkalarıyla gördüğü andaki durumu anlatılmaktadır:

Gitmiş ârâmuñ görüp ağyâr ile yârı Lebib
Veh ki gayret mâye-bağş-ı ıztırâb olmuş saña

G.2/7

Sevgili, sergilediği davranışlarla aşığı kendine bağlamaktadır. Sevgilinin nazı ve saçları aşığı kendine esir etmektedir:

Hevâ-yı ‘aşka şalup hep fireng-i zülfüñdür
Esîr iden beni ey şûh-ı ‘işve-bâz saña

G.3/4

Sevgilinin aşığa karşı tutumu sert ve acımasız, başkalarına karşı ise yumuşak ve merhametlidir. Aşağıdaki beyitlerde aşığın rakibe gösterdiği yakınlık, aşığa çektiirdiği eziyet anlatılmaktadır:

Hayli söğüş yedi dehen-i yârdan rakîb
Bir hisşe yok mı baña didüm didi yâ naşîb
G.7/1

Hâk oldı bir zamân saña yüz virmedüñ rakîb
Şimdi o hâke ‘ aşık-ı zârı ber-â-ber it
G.9/3

Ben yârüñ olam sâde temâşâsına lâyıq
Ağyâr neden ola ‘ aţâyâsına lâyıq
G.76/1

Rakîb-i nâ-be-kâra yok kerem itmekde taqşîrüñ
Sitemde bozmaduñ ammâ Lebîb-i zâra mu‘ tâduñ
G.80/5

Varınca ğayra gül-i cennet-i na‘îm olduñ
Baña gelince neden âteş-i hacîm olduñ
G.82/1

Âşık, rakip için kötü sıfatlar kullanarak onu sevgilinin gözünden düşürmeye çalışır. Lebîb, bir beyitte rakibi eşeğe, bir beyitte de sevgiliyi sürekli takip eden eğitimli bir köpeğe benzetmiştir:

Şahrâda şaka eyleyerek bindi rakîbe
Sünnet bilürüz binse de câ’iz hâra vâ‘iz
G.69/7

Çıkınca şayda sen ey mîr-i mülk-i hüsn ayrılmaz
Rakîb-i seg-meniş kelb-i mu‘allemveş ‘ aqîbüñden
G.102/4

Âşık’ın elindeki tek güç şiidir. Şiir meclisinde sevgiliyle karşılaşan aşık, onu okuduğu şiiirlerle mest etmekte kendine bağlamaktadır:

Sâğar-ı şahbâ-yı nazmumla Lebîbâ bezmde
Bâdesiz ol mest-i hüsn ü ânı ser-hôş eyledüm
G.89/5

Âşık, sevgilinin ayrılık acısıyla yanan kölesidir. Sevgili ise aşığa eziyet çektirmekten hoşlanmaktadır. Âşık, gece sabaha kadar sevgili yolu gözlemektedir:

Niçün hasretde koyduñ bendeñi ey meh bu şeb âyâ
Der-i ğam-hânede tâ şubh esîr-i intizâr oldum
G.94/3

Bir bakışıyla aşığın gönlüne su serpen sevgilidir. Sevgili aşığa yönelince rakip perişan olmaktadır. Ancak kıskananlar çok olduğu için aşığın mutluluğu fazla sürmez. Başkaları, sevgilinin aşığa teveccühünün devam etmesine izin vermezler. Bir

hile ile aşık ile sevgiliyi birbirinden ayırma hususunda çok becerikli olan rakip, her zaman isteğine kavuşur.

Eyledi albümü mi' mâr-ı nigâhuñ ta' mîr
Yine erbâb-ı ased âne-arâb oldu bugün
G.101/2

Fedâ itdüñ beni bilmem ne âl oldu raibüñden
Vefâ me'mûl iken ey gonca giçdüñ ' andelîbüñden
G.102/1

' Aceb ayâr-ı kâfir-kîşden olmaz mı istifsâr
Nedür bu âteş-i keydüñ söyünmez mi Lebîbüñden
G.102/8

Sevgili, aşığına zulm etmekten hoşlanmaktadır. Sevgilinin gözüne girebilmek için her yolu deneyen aşık, giyimini kuşamını bile sevgiliye göre ayarlamakta ancak bu da fayda etmemektedir:

Reng-i ru-ı nermüñ düşünüp yâr Lebîbâ
Uysun diyü şâlisini gül penbe boyatdı
G.127/7

Mest-i navetsin a zâlim düşmen-i inşâfsın
Bamaduñ bir kez Lebîb'üñ âtır-ı gam-gînine
G.122/6

2.2. ŞAHISLAR

2.2.1.TARİHİ ŞAHISLAR

Lebib, devlet büyüklerine, çeşitli meslek erbabına, şehrin ileri gelenlerine değişik vesilelerle çou medhiye türünde şiirler yazmıştır. Lebib, şiirlerinde şekil yönünden fazla kuralcı davranmamış, kaside, tarih kıtası ve mesnevi nazım şekliyle medhiyeler yazmıştır. Sultan, Padişah, şehzâde, vezîr, vezîr-i azam, vali, beylerbeyi, defterdar, mîr-i mîrân, yeniçeri ağası, kethüdâ, emîn-i maden, mühürdâr, enderun çuhadârı, nâib, voyvoda, ayân, müftî, nakîb, kazasker, veznedâr, mutasarrıf, mukâbeci, kapucıbaşı, enderun ağası, enderun mehterbaşısı vb. Lebib'in şiirlerine konu olan tarihi şahsiyetlerin unvanlarıdır.

Burada, çeşitli vesilelerle Lebib-i Âmidî'nin şiirlerine konu olan devlet erkanı ve onlar için yazılan şiirlerin tasniflerini yaptıktan sonra kısaca muhtevalarına değineceğiz.

Lebib, Osmanlı padişahlarından yedisinin saltanat sürelerini konu alan elli bir beyitlik bir kaside (K.58) yazmıştır. Lebib'in kasidesi, Solak-zâde Hemdemî Çelebi tarafından yazılan *Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân* adlı doksan bir beyitlik eserinin zeylidir. Hemdemî eserinde, başlangıçtan itibaren IV. Mehmet'e kadar olan Osmanlı Padişahlarının saltanat sürelerini manzum olarak yazmış, şair Lebib de aynı vezin, kafiye ve üslupta IV. Mehmet'ten III. Mustafa'ya kadar yedi padişahın saltanat sürelerini ve yaptıkları icraatları yazmıştır. Lebib, kasidesinin ilk dokuz beytinde bu

işe girişmesinin sebeplerini açıklamaktadır. Lebib, kasidesinde şu padişahları anlatmış ve sultanların cülus (tahta geçiş) tarihlerini yazmıştır:

Sultan II. Süleyman (K.58/11-13), cülus tarihi: H.1099.
 Sultan II. Ahmet (K.58/14-16) , cülus tarihi: H.1102.
 Sultan II. Mustafa (K.58/17-22) , cülus tarihi: H.1106.
 Sultan III. Ahmet (K.58/23-35) , cülus tarihi: H.1115.
 Sultan I. Mahmut (K.58/36-43) , cülus tarihi: H.1143.
 Sultan III. Osman (K.58/44-49) , cülus tarihi: H.1168.
 Sultan III. Mustafa (K.58/50-51) , cülus tarihi: H.1171.

Sultan III. Mustafa, Sadrazam Ragıp Paşa, Şehzâde Selim: Lebib, III. Selimin doğumu vesilesiyle yazdığı tarih kıtasında (T.1), Selimin babası sultan III. Mustafa ve III. Mustafa'nın sadrazamı Ragıp Paşanın vasıflarını anlatmakta ve III. Selimin doğum tarihini kaydetmektedir (T.1/72-73). Şiirde, şehzâde Selimin doğumu vesilesiyle yaşanan sevinç ve mutluluk anlatılmaktadır (T.1/17-29). Ülkenin dört bir yanına gönderilen müjdeciler, Şehzâde Selimin doğumu için yapılacak ve yedi gün sürecek düğünü haber vermektedirler. Şehrin her tarafı çeşit çeşit süslerle süslenmiş, zinet eşyalarını takınan güzeller, âşıkları için işveyle raks etmektedirler. Yer yer davul, zurna ve nakarat sesi etrafı kaplamakta, yer yer def, keman ve dâvûdî nefesli ney dinleyenlerin kulağına hoş gelmektedir. Tabyalardan atılan top sesleri gök gürültüsünden bile şiddetlidir. Bu düğün havası yedi gün yedi gece sürmüş, Lebib dışında herkes yapılan eğlencenin zevkine varmıştır. Şair, bunu bir beyitte şöyle dile getirmiştir:

Yedi gice yedi gün sûr u şafâ itdi cihân
 Cümle kâm aldı faķaķ ķaldı Lebîb pür-ġam

T.1/30

Beytinden sonra kendi halini Ragıp Paşaya arz etme fırsatı bulan Lebib, yeri geldikçe şairlik gücünü de dile getirmiş, paşadan kendi şiiri ile başkalarınınkini imtihan etmesini, böylece kimin daha iyi şair olduğunun anlaşılmasını istemiştir.

Sadrazam Mustafa Paşa: Eski vezîr-i azam Mustafa Paşanın ikinci defa vezîr olması nedeniyle Lebib, Mustafa Paşanın vasıflarını anlatmak için bir tarih kıtası yazmıştır (T.2). Şiirde önce kendi şairlik gücünü dile getirin Lebib, şiirini yeni bir gül bahçesine, kendisini de gül bahçesinde taze güller yetiştiren maharetli bir bahçivana benzetmektedir. Lebib'e göre, şairin görevi, belagatın gül bahçesi olan şiir meydanında yeni manalarla, yeni söyleyiş tarzlarıyla kendini tanıtmaktır. Şairin vafsettiği şahıslar yenilenirken, onlar için yapılan tavsiflerin de sıradan olmaması gerekir. Şair, aşağıdaki beyti söyleyerek Mustafa Paşanın medhine başlamıştır:

Şems-i pür-nûr-ı himem şadru'ş-şudûr-ı muġteşem
 Nâm-ı nâmîsi 'alemdâr Muştafâ Paşa ile

T.2/12

Şiirde yer yer, Paşaya kendi halini arz etme fırsatı da bulan şair, şiirin son beytinde Mustafa Paşanın ikinci defa sadrazam olmasına tarih düşürmüştür:

Bu me'âl üzre Lebîbâ düşdi bir târîh-i tâm
Şadra 'âlâ dindi 'âlî Mustafa Paşa ile

Sultan I. Mahmud Han, Vezîr-i Azam İbrahim Paşa: Sultan I. Mahmud devrinin vezîr-i azamı İbrahim Paşanın medhi için yazdığı kıtada (T.3) Lebîb, hem Sultan Mahmud'u hem de sadrazam İbrahim Paşayı övmektedir. Şair, sultan Mahmud'u, yazdığı beyitlerde şöyle tanıtmaktadır:

Biçilmiş câme-i çespânıdur ol zât-ı vâlânuñ
Şecâ' at salţanat ğayret ħamiyyet merħamet i' tâ

Ĥudâ zât-ı hümâyûnında merhûn eylemiş anuñ
'Înâyet ma' delet re 'fet kerâmet şefkat istihyâ

T.3/11-12

Lebîb, sadrazam İbrahim Paşanın vasflarını da şu beyitlerle anlatmaktadır:

Mekârim mültecâ devletlü İbrâhîm Paşa kim
Derinde ihtiyâc-ı ehl-i dâniş lafz-ı bî-ma' nâ

T.3/28

Dilîr-i memleket-perver müşîr-i merħamet-güster
Ĥuzûr-ı mu' teber şaf-der dilâver 'âkıll u dâná

T.3/31

Vezîr Râĝib Muhammed Paşa: Lebîb, Sultan III.Mustafa devrinin vezîr-i azamı Ragîb Paşaya arz-ı hâl şeklinde bir kaside yazmıştır (K.4). Şair, yazdığı bu kasidede Diyarbakır'da H.1177 tarihinde yaşanan kıtlığı, halkın çektiği sıkıntıları ve kendi halini anlatmaktadır. Mamur bir şehir görünümündeki Diyarbakır, yaşanan kıtlıktan sonra viraneye dönmüştür. Şiirde, Diyarbakır şöyle tavsif edilmektedir:

Neşât-âbâd-ı 'âlem gördigüñ ma' müre-i Âmid
Olup vîrâne yek-ser lâne-i bûm oldı her câyı

K.4/8

Şehirde yaşanan kıtlıktan sonra halkın çektiği sıkıntılar had safhaya ulaşmış, bütün varlığını, malını mülkünü, hatta giyeceklerini bile kaybeden insanlar, başka şehirlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu durumu fırsat bilen serseriler de şehre inmiş ve her yeri talan etmişlerdir. Beyitlerde halkın durumu şu şekilde anlatılmaktadır:

Ser ü sâ mânı nâ-peydâ libâsı 'ayşdan 'ârî
İdüp riħlet kimisi Şâmî giydi kimi Şebbâyî

Yıkıldı hânesi çifti bozıldı kıyâyesi vîrân
Döküldi şehre indi cû' -1 sâ'il nice hem-pânî

K.4/12-13

Şehirde, yemek için bir parça ekmek bulamayan insanlar açlıktan ölmektedir. Her taraf ölülerle dolu olduğu için sokaklar yürünemez haldedir. Ölen insanların sayısı o kadar fazladır ki, hayır sahipleri bunlar için kefen yetiştirememekte, cenazeler hamalların omuzlarında taşınmakta, sahrada kefensiz olarak gömülmektedir. Bu durum beyitlerde şu şekilde anlatılmaktadır:

Çırılmağda bir ucdan hasret-i nân ile pey-der-pey
Kazâ-yı cenge dönmiş Âmid'ün lâşeyle her cây

Be-her şeb şadm u şadmiyyet havâlî vü cevâmi' de
Yürünmez rehde pâ-mâl itmedikçe nice mevtây

Ne mümkün keşretinden defn ü tekfin ehl-i hayrâta
Taşır hammâllar şahrâlara ber-künde a' zây

K.4/21-22-23

Lebib, kasidenin son beytinde Diyarbakır'da yaşanan kıtlığa tarih düşürmüştür:

Lebîbâ zabt için târîh-i sâli kilik-i mahzûnum
Belâ-yı kaçta a' zam eyledi imlâ' vü inşâ'yı

K.4/51

H.1171-M.1757

Veziir Abdullah Paşa (Boynu eğri): Lebib, Boynu eğri lakaplı eski vezîr-i azam Firârî-zâde Seyyid Abdullah Paşa için iki manzume yazmıştır. Manzumelerden biri, Abdullah Paşanın vali olarak Diyarbakır mansıbına atanması vesilesiyle (T.4), diğeri, Abdullah Paşanın Urfa valisi iken şaire yaptığı ihsana karşı Paşaya teşekkür etmek için (K.6) yazılmıştır.

Abdullah Paşanın Diyarbakır mansıbına atanması sebebiyle yazılan kudûmiye türündeki tarih kıtasında, şehirde yaşanan mutluluk dile getirilmiştir. Vali Abdullah Paşanın özellikleri Eflatun, İbn-i Ebî Süfyan, İbn-i Sina, Hâtem-i Tâî, Cafer, Yahya, Dârâ gibi tarihi ve efsanevî şahsiyetlerin çeşitli yönleriyle karşılaştırılarak anlatılmakta ve övülmektedir (T.4/25-38). Lebib, bu şiirinde de, valiye kendi halini arz etme fırsatı bulmuş ve yer yer şairlik gücünü dile getirmiştir. Lebib, şiirin son beytinde Abdullah Paşanın Diyarbakır mansıbına atanmasına tarih düşürmüştür:

Ahâlî tâcın atdı çarha şevk ile didi târîh
Du' âmuz çekdi gûyâ şehre 'Abdu'llâh Paşayı

T.4/50

Ey keremver şem' -i iqbâlüm firûzân eyledün
Kevkeb-i âmâlûmi mihr-i dirâşân eyledün

K.6/1

Matla'lı teşekkür-nâme türündeki şiirde de Lebib, kendisine bir kat elbise hediye gönderen (K.6/6) Urfa valisi Abdullah Paşaya sade ve samimi bir dille şükranlarını şiir yoluyla ifade etmektedir.

Defterdâr Râmî Paşa-zâde Mustafa Bey: Lebib, defterdar Mustafa Bey için biri mansıb tarihi (T.5), diğeri yüz beyitlik medhiye türünde kaside (K.5), iki manzume yazmıştır. Şair, aşağıdaki beyti hem tarih kıtasının ilk beyti olarak, hem de kasidenin medhiye bölümüne başlarken Mustafa Beyi tanıtmak için yazmıştır:

Necl-i kâmil şâni-i Bûzürcmîhr-i şâf-dil
Râmî Paşa-zâde ya' ni mîr-i Eflâtûn-dehâ

T.5/1, K.5/32

Lebib, Mustafa Beyin defterdâr olmasıyla ilgili şu tarihi düşürmüştür:

Қadr-i vâlâsıyla Hâcî Muştafâ Beg devlete
Oldı defterdâr diyü müjdesi geldi baña

T.5/7

H.1174-M.1760

Vezîr Ahmed Paşa: Lebib, Bağdat valisi Ahmed Paşa için temmûziye türünde bir kaside(K.7), itizariyye türünde bir mesnevi (M.3) yazmıştır. Ahmed Paşa H.1158'de Erzurum'dan Bağdat'a vali olarak tayin edilmiş ve Bağdat'a giderken Diyarbakır'da bir süre misafir kalmış, şair Lebib de vali için bir kaside yazarak yeni görevini tebrik etmiş ve kasideyi kendisine sunmuştur. Kasidede Ahmed Paşanın Diyarbakır'a gelişi coşkulu bir dille anlatılmakta, Onun gelişiyle şehirde bayram havası yaşandığına dikkat çekilmektedir. Valinin şehre geldiğini öğrenen herkesin neşesi yerine gelmiştir. Bu durumu şair beyitlerde şu şekilde dile getirmektedir:

Müjde-i maқdemi bir zât-ı kerîmi's-şânuñ
' Âlemi eyledi ser-tâ-be-қadem maқz-ı sūrûr

Kesdi herkes bu beşâret sebebiyle қurbân
Gûsfend-i gam u âlâmını mânend-i cezûr

K.7/12-13

Ahmed Paşanın önemli bir göreve atandığına dikkat çeken Lebib, aşağıdaki beyitlerden sonra valiyi övmekte, ona dua ettikten sonra valiye yeni görevinde başarılar dilemektedir.

Hâliyâ vâli-i Bağdâd-ı hilâfet-merkez
Sedd-i İskender-i ye'cûc-i 'adû-yı maқhûr

Mün'im-i kâm-revâ hazret-i Ahmed Paşa
Gül-i tâc-ı vüzerâ dâver-i dâna-yı gayûr

K.7/27-28

Yukarıda özelliklerini anlattığımız temmuziye türündeki kasideyi alan vali Ahmed Paşa, Lebib'den bu kasideyi kendi eliyle şiir defterine yazmasını ister.

Ahmed Paşanın şiir mecmuasını eline alan şair, valinin yazısını çok beğenir ve kendi yazısının düzgün olmadığını, valinin yazısının çok güzel olduğunu anlatan on beş beyitlik mesnevi ile Ahmed Paşadan özür diler.

Vezîr Süleyman Paşa: Lebib, Bağdat ve Basra valisi Süleyman Paşa için, şitaiye türünde bir kaside (K.8), mesnevi nazım şeklinde bir arz-ı hâl (M.2) yazmıştır. Şair Lebib, Bağdat'ta iken vali Süleyman Paşanın himayesinde bulunmuş, güzel günler geçirmiştir. Şair, şitâiye kasidesinin nesib bölümünde o yıl çok şiddetli geçen kış ayını anlatmaktadır. Felekten ve zamandan şikayet ederek yer yer kendi durumunu valiye arz etme imkanı bulan şair, Süleyman Paşayı övgü dolu ifadelerle yüceltmektedir. Kasidede, Süleyman Paşanın daha önceki hiçbir vezîre benzemediği belirtilmekte ve beyitlerde vali Süleyman Paşa şöyle tavsif edilmektedir:

Ne âşaf âşaf-ı vâlâ-himem veliyy-i na'îm
Ne âşaf âşaf-ı Dârâ-ğaşem Ferîdûn-râ

Ne âşaf âşaf-ı Cem-menğabet felek-rif'at
Ne âşaf âşaf-ı bâ-ğaşmet ü cihân-ârâ

Mülâzım-ı dihiş ü dâd-ı vâli-i Bağdâd
Kinâyemend-i keşîrû'r-remâd-ı bî-hem-tâ

K.8/37-38-39

Lebib, mesnevi nazım şeklinde yazdığı arz-ı halde de Bağdat valisi Süleyman Paşayı uzun uzun anlattıktan sonra kendi isteğini dile getirmiştir. Şiirde Süleyman Paşanın özellikleri şu şekilde anlatılmaktadır:

İdemem ideyüm disem ta'rif
Saña mi'şâr-ı 'öşrini tavşif

Pâdşâhuñ vezîr-i mümtâzı
Vüzerânuñ ser ü ser-efrâzı

Vâli-i Bağdâd u hem Başra
Şıgmaz evşâfi defter-i haşra

Mülkidür şöhret-i Süleymânî
İrşîdür şan hayâ-yı 'Oşmânî

Sehdür rif'atin görünce dimek
Dûlâb oğlanıdur derinde felek

Dergehüñ rûh-ı Hâlid ü Ca'fer
Çapucı pâyesiyle beklerler

Küremâ zıkr olındı beyne'n-nâs
Yazdılar Hâtem'i aña kavvâs

Zabı idüp cinniyân-ı 'isyânı
Añdurur âdeme Süleymân'ı

Binse yekrânına dir ehl-i raşad
İtdi şems intikâl burc-ı Esed

Cengini gördi h^vâbda Rüstem
Yere girdi didi nemîr-i sitem

.....

M.2/14-23

Lebib, vali Süleyman Paşanın enderun ağası Musullu İsmail Ağanın evliliği dolayısıyla H.1176 tarihli dört beyitlik bir tarih kıtası (T.55) yazmıştır.

Vezîr Hakîm başı-zâde Ali Paşa: Lebib, eski vezîr-i azam Ali Paşa için iki kaside yazmıştır. Kasidelerden biri, Ali Paşanın Diyarbakır valiliğine atanması vesilesiyle medhiye türünde (K.9), diğeri vali Ali Paşanın bayramını tebrik için îdiyye türünde (K.10) yazılmıştır. Şair, medhiye türündeki kasidesinde doğrudan vali Ali Paşanın medhine başlamış ve şiirin ilk 20 beytinde Ali Paşayı değişik benzetme ve telmihlerle tarif ederek Onun çeşitli özelliklerini anlatmıştır.

Vezîr Ali Paşa Sivas'ta ser-asker iken şair Lebib, Paşanın Ramazan bayramını tebrik etmek için "îd" redifli bir kaside yazmış, bu şiirinde de Ali Paşayı överek Onun iltifatını kazanmaya çalışmıştır.

Kethüdâ Rüstem Ağa: Lebib, Bağdat'ta bulunduğu sırada vali Süleyman Paşanın kethüdâsı Rüstem Ağa için bir kaside yazmıştır (K.11). Kasidede Rüstem Ağanın vasıfları da anlatılmaktadır. Şu beyitlerde, vali Süleyman Paşanın kethüdâsı olduğu belirtilerek Rüstem Ağa tanıtılmaktadır:

Kedhüdâ-yı şeref-âlûde-i fağri'l-vüzerâ
Câ-nişîn-i hulefâ ya' ni Süleymân Paşa

Hâmi-i ' arz-ı ümem hâfız-ı âyîn-i kerem
Hâris-i resm-i kavânîn-i himem Rüstem Ağa

K.11/17-18

Vezîr Zâreli-zâde Muhammed Paşa: Lebib, Muhammed Paşanın vezaretini ve Sivasa vali olarak atanmasını tebrik etmek için bir tarih kıtası (T.6), yazdığı vezaret tarihinin Muhammed Paşaya ulaşmadığını öğrenince de itizâriyye türünde bir kaside yazmıştır (K.12).

Lebib'in Muhammed Paşa için yazdığı tarih kıtası H.1160 tarihlidir. Şair, paşa için şu tarihi düşürmüştür:

Dem-i tebşîrde târîhini itdüm tağrîr
Oldı bâ-kâm vezâretle Muhammed Paşa

T.6/29

Yukarıya son beytini yazdığımız tarih kıtası Muhammed Paşaya ulaşmayınca Lebib de, şiirin neden ulaşmadığını araştırmak için elli sekiz beyitlik itizariyye

türünde bir kaside yazarak onu da Muhammed Paşaya göndermiştir.

Eyâ kalem-rev-i Rûmuñ vezîr-i kakhârî
Sîpihr-i ma‘deletûñ neyyir-i ziyâdârî

K.12/1

Matlaı ile başlayan kasidenin ilk dokuz beytinde, vezîr Muhammed Paşanın vasıfları anlatılmaktadır.

Vezîr Ali Paşa: Lebib, Bağdat ve Basra valisi Ali Paşa için iki manzume (T.7, T.8) yazmıştır. Lebib, yazdığı altmış üç beyitlik H.1175 tarihli tarih kıtasında vezaretle Bağdat ve Basra valiliğine tayin edilen Ali Paşanın vasıflarını uzun uzun anlatmakta, vezaretini tebrik etmekte, şiirin sonunda da Ali Paşanın vezaretine tarih düşürmektedir:

Lebîbâ hâtif-i gaybî didi târîhîni yaz kim
Süleymân mülkine kâ‘im vezîr oldı ‘Ali Paşa

Didüm ben geldi bir târîh-i dîger zihn-i tebrîke
Mübârek ola kim ‘âlî vezîr oldı ‘Ali Paşa

H.1175-M.1761
T.7/62-63

Lebib, Ali Paşanın haricilerden Baba Süleyman Paşaya karşı kazandığı zaferi fethiyye türünde yazdığı tarih kıtasında ilginç savaş tasvirleriyle anlatmakta, Ali Paşanın gösterdiği kahramanlığı övmektedir. Şâir, H.1176 tarihli kıtanın son beytinde Ali Paşanın kazandığı zafere tarih düşürmüştür:

Bir müjdecî geldi didi târîh Lebîbâ
Bildürdi hele düşmene hâddin ‘Ali Paşa

T.8/35

Lebib, vali Ali Paşanın Bağdat kalesinde bir kızılbaş tarafından öldürülmesi üzerine H.1177 tarihli iki tarih (T.71-72) yazmıştır.

Vezîr Ömer Paşa: Lebib, Bağdat ve Basra valisi Ömer Paşa için fethiyye türünde bir kaside (K.13) yazmıştır. Kasidede Ömer Paşanın kahramanlıkları anlatılmaktadır. Ömer Paşa, Bağdat civarında ayaklanan Hazai aşiretine mensup Araplara karşı büyük bir zafer kazanarak onları ortadan kaldırmış, şair Lebib de Ömer Paşa için bir kaside yazarak kazandığı zaferi kutlamıştır. Lebib, H.1179 tarihli doksan beyitlik kasidenin son beytinde vali Ömer Paşanın kazandığı zafer için şu tarih beytini yazmıştır:

Bu fethe biñde bir ancak düşer bu resme bir târîh
‘Ömer Paşa-yı bâ-iqbâl bozdı cünd-i ‘Urbânî

H.1179-M.1765
K.13/90

Vezîr Çeteci Abdullah Paşa: Lebib, vali Çeteci Abdullah Paşa için biri Farsça sekiz kaside (K.14,15,16,17,35,54,55; F.K.1), itizariye türünde bir mesnevi (M.4),

altı tarih kıtası (T.9,10,11,12,13,14) yazmıştır. Ayrıca Lebib, Abdullah Paşanın bir matlamını terci-bend türünde yazdığı şiirde vasıta beyti olarak kullanmış (TcB.2); Abdullah Paşanın yazdığı Farsça gazeli de Farsça tahmis etmiştir (F.Th.).

Çeteci Abdullah Paşa Diyarbakır'ın Çermik kazasından olup, ilki H.1153, sonuncusu H.1173 tarihlerinde olmak üzere beş defa Diyarbakır valiliğine tayin edilmiştir. Şair Lebib, Vali Çeteci Abdullah Paşanın her tayininde ona bir kaside ya da bir tarih kıtası sunmuştur. Şairleri koruması, alimliği, şairliği, güzel yazılar yazması ile bilinen Çeteci Abdullah Paşa, şairlere karşı büyük ilgisi olan bir kişidir.

Lebib, Diyarbakırda vali Çeteci Abdullah Paşanın himayesinde güzel günler geçirmiş, valinin ikram ve ihsanlarına mazhar olmuştur. Lebib, Bahariye türündeki en güzel kasidesini Çeteci Abdullah Paşaya sunmuş ve Kasidenin her beyti karşılığında Abdullah Paşa, şaire bir altın vermiştir.

Çeteci Abdullah Paşa, beşinci defa Diyarbakır valiliğine tayin edildiğinde orada ölmüş (H.1174), Şair Lebib de "mersiye" türünde yazdığı tarih kıtasında valinin ölümüne duyduğu üzüntüsünü dile getirmiştir. Lebib'in Çeteci Paşanın ölümü üzerine yazdığı tarih beyti şöyledir:

Düşdi bir mısra' anuñ fevtine târîh Lebîb
Ni'âm-ı 'afv ola zâdı Çeteci Paşanuñ

T.14/25

Şair Lebib, Çeteci Abdullah Paşanın kethüdası Salih Paşa için iki tarih kıtası (T.24-25) yazmıştır. Şiirlerden biri (T.24), Salih Paşanın Adana mansıbına atanması tarihi, diğeri (T.25) Cidde mansıbına atanması tarihidir. Lebib, Çeteci Paşanın kapıcı başısı, yeğeni Hacı Hüseyin Paşanın Diyarbakır meydanında yaptırdığı çeşme için H.1168 târihli bir tarih kıtası (T.52) yazmıştır.

Vezîr Muhammed Paşa: Lebib, Rakka beylerbeyi Muhammed Paşanın Urfa, Halep ve Rakka valiliklerine tayin edilmesi nedeniyle üç tarih kıtası (T.15,16,30); iki arz-ı hâl mukaddimesi (K.32,38) yazmıştır. Muhammed Paşaya iki tuğ verilerek Urfa valiliğine atanması şair Lebib'i çok sevindirmiştir. Lebib, vezîrin yeni görevini tebrik etmek için altmış dört beyitlik bir tarih kıtası yazmış, Muhammed Paşanın çeşitli kişisel özelliklerini anlattıktan sonra onun yeni görevinin tarihi için şu tarih beytini yazmıştır:

Qıldı bir çâkerin o pâdşeh-i Cem-mesned
Rağqa beglerbegisi nâmı Muhammed Paşa

T.15/64

Lebib, Muhammed Paşanın vezaretle Halep valiliğine atandığını öğrenince de memnuniyetini dile getirmek ve Paşanın vezaretini tebrik etmek için elli yedi beyitlik bir tarih kıtası yazmıştır. Şair, Muhammed Paşanın vezareti ile ilgili şu tarih beytini yazmıştır:

Lebîbâ hâmd ile şükr ile şevk ile didüm târîh
Vezîr oldı efendüm hilye-i yümn-i sa'âdetle

T.16/57

Lebib, Muhammed Paşanın kethüdası Rühâvî Çelebinin Urfa'da yaptırdığı medrese için de H.1181 tarihli dört beyitlik bir tarih kıtası (T.54) yazmıştır.

Vezîr Mustafa Paşa: Lebib, kâim-makâm-ı vezâret yeniçeri ağası Mustafa Paşanın Van'dan Diyarbakır mansıbına atanması tarihini kaydetmek için yirmi bir beyitlik bir tarih kıtası (T.17) yazmıştır. H.1175 tarihli kıtanın tarih beyti şöyledir:

Lebîb hâme du'â ile yazdı târîhîn
Hemîn muķârin-i 'adl ola Muştafâ Paşa

T.17/21

Vezîr Yahya Paşa: Lebib, Yahya Paşa için biri Kütühya'dan vali olarak Diyarbakır'a atanması vesilesiyle medhiye (K.18), diğeri Yahya Paşanın oğlu Ali'nin Diyarbakır'da iken kızamıktan kurtulması için "sıhhat-nâme" (K.20) türünde iki kaside yazmıştır. Yahya Paşanın Diyarbakır'a vali olarak atanması haberi gelince, şehirde bayram havası esmiş, Lebib de aldığı haberin etkisiyle kederlerinden bir derece kurtulmuş ve bu manzarayı beyitlerde şu şekilde anlatmıştır:

Müjdecî başı gibi ka'be-i maķşûdumdan
Geldi bir nâme-i ser-beste ile peyk-i şabâ

'Aşr-ı mefhûmı bu vech üzre ki oldı vâlî
Âmid'e devlet ile hâzret-i Yaḫyâ Paşa

Gûsfend-i kederi eyleyüp oldum ķurbân
Ser-te-ser oldı ahâlîye çü 'id-i eḫhâ

K.18/2-3-4

Yahya Paşa, Diyarbakır valisi iken oğlu Ali Bey kızamık hastalığına yakalanmış, hastalıktan kurtulması üzerine şair Lebib, sıhhat-nâme türünde yirmi üç beyitlik bir kaside yazmıştır. Kasidede, kızamık hastalığının belirtileri, Ali Beyi nasıl etkilediği anlatılmaktadır. Kaside, şairin Ali Bey için yazdığı dua beyitleriyle ve şair Sabit'in bir mısraını tazmin etmesiyle sona ermektedir (K.20/14-23).

Vezîr Sarı Abdurrahman Paşa: Lebib, vali Sarı Abdurrahman Paşa için, arz-ı hâl türünde bir kaside (K.19), biri Diyarbakır'da çeşme inşası tarihi (T.21), ikisi Diyarbakır çevresindeki eşkıyalara karşı kazandığı zafer tarihi (T.20,59), ikisi atama tarihi (T.18-19), biri Diyarbakır'da yaptırdığı kütüphane inşası tarihi (T.74), toplam altı tarih kıtası, Ramazanını tebrik için mülemma tarzda (Arapça, Farsça, Türkçe) bir mesnevi yazmıştır. Ayrıca, Sarı Abdurrahman Paşanın oğlu Mustafa Bey için de, bir sakal bırakma tarihi (T.40), eğitim için İstanbul'a gönderilmesi tarihi (T.46), Diyarbakır'da doğan kızı için doğum tarihi (T.47), bazı latifeler (K.48) yazmıştır. Divanda, Abdurrahman Paşanın konakçısı Sarı Muhammed'in Diyarbakır'da yaptırdığı çeşme için Lebib, bir tarih kıtası yazmıştır (T.48). Sarı Abdurrahman Paşa Kilis ve Halep mutasarrıfı iken hanımı Nevruz kadın vefat etmiş, Lebib de Onun ölümüne mersiye türünde bir tarih kıtası (T.45) yazmıştır.

Vezîrlikten emekliye sevk edilen Abdurrahman Paşa, Darende'de iken H.1175'te Trabzon valisi olarak tekrar memuriyete atanmış, şair Lebib de bu

sevindirici haberi alınca Abdurrahman Paşanın medhinde otuz bir beyitlik bir tarih kıtası yazarak hem Paşayı övmüş hem de vezaret tarihiyle ilgili tarih düşürmüştür.

Şair Lebib'in, Sarı Abdurrahman Paşanın vasıflarını anlattığı beyitlerinden biri şöyledir:

Felâtûn-fikret Efrîdûn-besâlet Tehmeten-şavlet
Kader-şudret hümâ-himmet felek-rif at vefâ-mu' tâd

T.18/3

Lebib, aynı şiirin son beytinde, Abdurrahman Paşanın Trabzon valiliğine vezaretle atanmasıyla ilgili şu tarih beytini yazmıştır:

Lebîbâ gûş idince bağıteten yazdum aña târîh
Zihî kâm-ı mücedded dâd-ı hâkânî mübârek-bâd H.1175-M.1761
T.18/31

Sarı Abdurrahman Paşa, iki yıl Trabzon valiliğinden sonra vezaretle H.1177'de Diyarbakır valiliğine atanmıştır. Şair Lebib de, yazdığı altmış beyitlik tarih kıtasında hem Abdurrahman Paşayı övmekte hem de Paşanın Diyarbakır'a tayin olduğu haberi işidilince şehirde yaşanan sevinci anlatmaktadır. Lebib, manzumenin son beytinde Sarı Abdurrahman Paşanın Diyarbakır valiliğine atanması ile ilgili şu tarih beytini yazmıştır:

Nefsini herkes bu târîh ile tebşîr eyledi
Müjde-bâd ey dil ki geldi ma' delet-pîrâ vezîr H.1177-M.1763
T.19/60

Lebib, yazdığı "fethiye" türündeki H.1178 tarihli tarih kıtasında, Sarı Abdurrahman Paşa ile Yezidilerden oluşan bir eşkiya takımının Diyarbakır civarındaki Haziz adlı bir kalede yaptıkları savaşı, Sarı Abdurrahman Paşanın kazandığı zaferi anlatmaktadır. Şiirde Abdurrahman paşanın ordu yönetimindeki askeri yetenekleri, yiğitlikleri, cesareti ve kahramanlığı övülmektedir. Şair, manzumenin sonunda kazanılan zafer için şu tarihi düşürmüştür:

Dâ' i-i devlet ü iqbâl-i beğâ-cûyî Lebîb
Yazdı târîh için ol vağ' aya bir beyt-i bihîn

O Yezîd ile Hüseyinî'ye çıkup da' vi-i dîn
Câyını âşaf anuñ kıldı müsâvî-i zemîn H.1178-M.1764
T.20/38-39

Valililik yaptığı yıllarda Sarı Abdurrahman Paşanın, Diyarbakır'a bir çok hizmetleri olmuş, yaptığı icraatla halkın büyük beğenisini kazanmıştır. Abdurrahman Paşanın en büyük hizmetlerinden biri, şehirde yaşanan susuzluğa çözüm bulması ve çeşmeler yaptırmasıdır. Lebib, yazdığı otuz beş beyitlik bir manzumede Abdurrahman Paşanın su ile ilgili yaptığı hizmetleri anlatmaktadır (T.20).

Sarı Abdurrahman Paşanın Diyarbakır'daki eğitim hizmetleri de büyük olmuş ve şehirde yaptırdığı kütüphane özellikle şairlerin büyük ilgisini çekmiştir. Şair

Lebib de, yazdığı H.1178 tarihli kıtada valinin kurduğu kütüphaneye tarih düşürmüştür (T.74).

Lebib, yazdığı arz-ı hâl türündeki kasidede maddi durumunu, hastalığını, zamandan ve kötü huylu insanlardan çektiği eziyetleri vali Sarı Abdurrahman Paşaya anlatmakta, valinin yardımını ve kendisine sahip çıkmasını talep etmektedir (K.19).

Vezîr Kürt İbrahim Paşa: Lebib, Kürt İbrahim Paşa için, hem Diyarbakır sarayında inşa ve tamir ettiği büyük divan-hanenin tarihini kaydetmek hem de kendi halini, Şeyh Çoban köyündeki zaviyesinin durumunu valiye arz etmek için otuz dört beyitlik bir tarih kıtası yazmıştır (T.22). Manzumenin ilk altı beytinde İbrahim Paşanın vasıfları anlatılmakta, yedinci beyitte divan-hanenin yapılışına tarih düşürülmektedir. Şiirin matlaı ve tarih beyti şöyledir:

Vezîr-i şahramân-dil Hâcî İbrâhîm Paşa kim
Zübâb-ı şahrî ser-sâmî virür Nemrûd-ı 'üdvâna

T.22/1

Lebib esbâb-ı dîvân oldu âmâde didüm târîh
Buyur ey şahh-nüvis-i 'âtıfet âmâde dîvâna

T.22/7

Şiirin ilerleyen bölümlerinde Lebib, hem kendi durumunu hem de kendisine verilen Diyarbakır yakınlarındaki Şeyh Çoban köyünün durumunu valiye anlatarak kendisine yardımcı olmasını istemiştir. Şiir, İbrahim Paşa için yazılan dua beyitleriyle sona ermektedir.

Vezîr Yazıcı-zâde İbrahim Paşa: Lebib, İbrahim Paşanın, Erzurum'da ortaya çıkan ayaklanmayı bastırmada gösterdiği kahramanlıklardan dolayı H.1174 tarihli kırk beş beyitlik bir tarih kıtası (T.23) yazmıştır. Şiirin son beytinde İbrahim Paşanın kazandığı zafere tarih düşürülmüştür:

Girince Erzurûm'a dâver-i iclâl pîrâye
Çıkardı şahr ile cünd-i sefeh-cûyânı bî-imhâl

H.1174-M.1760
T.23/45

Vezîr Zâreli-zâde Feyzullah Paşa: Lebib, Feyzullah Paşanın, vali olarak Diyarbakır mansıbına atanmasına duyduğu sevinci dile getirmek, Feyzullah Paşanın vasıflarını anlatmak için "kudumiye" türünde bir kaside (K.21) yazmıştır.

Yirmi beş beyitlik H.1174 tarihli kasidenin son beytinde şair, Feyzullah Paşanın Diyarbakır valiliğine atanması vesilesiyle tarih düşürmüştür:

Müjdesi geldiği gün ben de didüm târîhin
Beldeye oldu bugün Feyz-i İlâhî vâlî

H.1174-M.1760
K.21/25

Lebib, Feyzullah Paşaya göndermek için yazdığı mensur arz-ı hal türündeki mektubun mukaddimesi olarak da beş beyitlik bir kaside (K.36) yazmıştır.

Vezîr Numan Paşa: Numan Paşa Diyarbakır valisi iken şair Lebib, valinin Ramazanını tebrik etmek için Ramazâniye türünde otuz dokuz beyitlik bir kaside (K.22) yazmıştır. Lebib, devlet erkanının Ramazanını tebrik etmenin eski bir gelenek olduğunu kasidede şu şekilde dile getirmektedir:

Şimdi kaçdı hıdv-i devrâna
Bu terâneyle ‘arz-ı hizmetdür

K’ide mâh-ı mübârekin tebrîk
Çünkü dîrîne resm ü ‘âdetdür

K.22/2-3

Vezîr Gül Ahmed Paşa-zâde Ali Paşa: Ali Paşa Kütühya’dan Diyarbakır valiliğine atanmış, Lebib de yazdığı H.1179 tarihli “kudumiye” türündeki yetmiş bir beyitlik kasidesini vali Ali Paşaya sunmuştur. Lebib, kasidenin sonunda valinin şehri teşrif etmesine tarih düşürmüştür:

Ne mümkün vaşf-ı zâtuñla du‘â-yı devletüñ îfâ
Perîşânî-i hâtırla bu deñlü yazdum icmâlâ

Hem itdüm şehre teşrîfimde bu târîhi pâ-y-endâz
Bi-ğamdi’llâh geldi yümn ü devletle ‘Ali Paşa

H.1179-M.1765
K.23/70-71

Ayrıca şair Lebib, Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşanın kethüdası Turunç Ağa-zâde Ali Ağa için iki kaside (K.29-31); kethüdası Derviş Ağa için bir tarih kıtası (T.28); enderun mehterbaşısı Loğ-zâde Hacı Muhammed’in çocuğunun doğum tarihi için bir tarih kıtası (T.60); hazinedarı Hacı Hüseyin Ağanın vefatı nedeniyle mersiye türünde mezar taşına kazılmak için bir tarih kıtası (T.66) yazmıştır. Enderun çuhadarı İbrahim Ağa için de bir kaside (K.30); İbrahim Ağanın vefatı nedeniyle mersiye türünde bir tarih kıtası (T.63); İbrahim Ağanın hayrına yaptırdığı çeşme için bir tarih kıtası (T.64) yazmıştır. Bu şiirlerde de Lebib, yer yer vezîr Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı Ali Paşadan bahsetmektedir.

Vezîr Hüseyin Paşa: Lebib, Ragıb Paşanın damadı Hüseyin Paşanın Diyarbakır mansıbına atanması üzerine yazdığı H.1180 tarihli altmış beyitlik medhiye türündeki kasideyi (K.24) vali Hüseyin Paşaya sunmuştur. Şair, şiirinde uzun uzun Paşanın vasıflarını anlattıktan sonra, kasidenin sonunda Hüseyin Paşanın Diyarbakır valiliğine atanması tarihini şu şekilde kaydetmiştir:

Gelen vezîr-i mükerrer nîzâm-ı ‘alemdür
Gelen müşîr-i mufahham Hüseyin Paşadur

K24/16

Çalem de bu dem-i zîbendeye didi târîh
Bu demde şehrimüz âşafıla ‘adle me’vâdur

H.1180-M.1766
K.24/60

Vezîr Abdülcelil-zâde Muhammed Emin Paşa: Lebib, vezîr Muhammed Emin Paşanın Musul ve Diyarbakır mansıbına atanması üzerine iki kaside (K.26-27), bir tarih kıtası (T.26) yazmıştır.

Emin Paşa vezaretle Musul valisi olduğunda Lebib, valinin yeni görevini tebrik için H.1181 tarihli elli üç beyitlik bir kaside yazarak Paşaya sunmuştur. Şair, Bağdat şehrine gidip gelirken vali Emin Paşanın yanında misafiri olarak kalmış ve Paşanın iltifatını kazanmıştır. Lebib, kasidenin sonunda Emin Paşa için dua ettikten sonra Onun vezaretine şu tarihi düşürmüştür:

Hasûd-ı nâm u kâmi reşk ile nâ-kâm ola dâyir
Vezîr oldı bi-ğamdi'llâh âsaf-re'îy Emîn Paşa H.1181-M.1767
K.26/53

Vezîr Muhammed Emin Paşanın Diyarbakır'a atanmasına çok sevinen şair Lebib, "merhabâ" redifli on üç beyitlik tevcihiye türünde bir kaside yazarak sevincini samimi bir dille ifade etmiştir. Kasidenin matlaı şöyledir:

Ey himem-pîrâye düstûr-ı mükerrerem merhabâ
Merhabâ ehlen ve sehlen hayr-ı mağdem merhabâ K.27/1

Lebib, yazdığı H.1182 tarihli on beş beyitlik kıtada da, Emin Paşanın Diyarbakır'a atanmasına şu tarihi düşürmüştür:

Lebibâ söyledüm teşrîfine berceste bir târîh
Emîn Paşa-yı kâmil eyledi bu şehri emn-âbâd H.1182-M.1768
T.26/15

Mîr-i Mîrân İspanakçı-zâde Hafız Mustafa Paşa: Lebib, Hafız Mustafa Paşanın Malatya, Besni, Maden beylerbeyi olarak atanması üzerine yazdığı H.1180 tarihli medhiye türündeki kasidede (K.28) Mustafa Paşanın vasıflarını anlatmakta ve Paşaya yeni görevinde başarılı olması için dua etmektedir. Kasidenin sonunda Lebib, Mustafa Paşanın yeni görevi için şu tarihi düşürmüştür:

Düşdi bir târîh-i ra' nâ hâtıra ilhâmveş
Oldı vâlî ma' den-i ' izzet alup ma' denleri H.1180-M.1766
K.28/45

Lebib, Hafız Mustafa Paşanın mühürdârı Ahmed Paşa için yazdığı on altı beyitlik tarih kıtasında (T.27) da, Hafız Mustafa Paşayı övmekte, mühürdârı Ahmet Paşayı nasıl göreve getirdiğini anlatmakta ve şiirin son beytinde Mühürdâr Ahmet Paşanın sakal bırakmasına tarih düşürmektedir (T.27/16).

Naib Hafız İsmail Efendi: Naip, şeri mahkemelerin hakimlerine verilen unvandır. Lebib, Yek Dest damadı Hafız İsmail Efendinin Diyarbakır naipliğine atanması üzerine bir tarih kıtası (T.31) yazmıştır. H.1180 tarihli kıta yirmi beş beyittir. Şair on dokuzuncu beyitte İsmail Efendinin niyabetine tarih düşürmüştür. Şiirde İsmail Efendinin doğruluğu, dürüstlüğü, adaletli oluşu övülmektedir.

Naib Vakıf Abdullah Efendi: Diyarbakır naibi Abdullah Efendinin ölümü üzerine Lebib, H.1145 tarihli on beyitlik bir tarih kıtası (T.39) yazmıştır. Mersiye türündeki şiirde, dünyanın geçici olduğu “nakş-ı ber-âb” mazmunu ile anlatılmakta, Abdullah Paşanın günahlarının affı için dua edilmekte, son beyitte Onun ölümüne tarih düşülmektedir:

Merkade koydıkda çıkdı bir şadâ târîh için
Cennete vakf eyledi Vâkıf Efendi cânını H.1145-M.1732
T.39/10

Naib Esîrî-zâde Abdülbaki Efendi: Diyarbakır naibi Abdülbaki Efendinin niyabeti için Lebib, H.1175 tarihli yedi beyitlik bir tarih kıtası (T.42) yazmıştır. Şiirde Abdülbaki Efendinin bir gözünün kör olduğuna, lakabının Esîrî-zâde olduğuna dikkat çekilmektedir. Abdülbaki Efendinin Diyarbakır’da adaleti tesis edeceğine inandığını belirten şair, şiirin son beytinde Baki Efendinin Diyarbakır naibi oluşuna tarih düşürmektedir.

Voyvoda İsmail Ağa-zâde Ebû Bekir Ağa: Voyvoda, İslavca bir kelime olup reis, ağa anlamına gelmektedir. Osmanlılarda tahsil memurlarının unvanıdır. Diyarbakır eyaletinde voyvodalık yapan Muhammed Emin Ağa-zâde Vahap Ağanın tabilerinden olan İsmail Ağa-zâde Ebu Bekir Ağa, voyvodalık göreviyle Diyarbakır’a atanmış, şehirde güzel bir ev yaptırmıştır. Şair Lebib, hem Bekir Ağanın yeni görevini tebrik etmek hem de yaptırdığı evin vasıflarını anlatmak için H.1173 tarihli otuz üç beyitlik bir tarih kıtası (T.32) yazmıştır.

Lebib, bir beyitte Ebû Bekir Ağanın ismine istinaden bu şehre Diyâr-ı Bekr dendiğini belirtmektedir:

Diyâr-ı Bekr anuñla oldı gûyâ kim Diyâr-ı Bekr
Hayâl it irtibât-ı lafz-ı esmâ’ u müsemâyı
T.32/13

Bakıldığında gönle ferahlık veren bu yapı, beyitlerde şöyle tasvir edilmiştir:

Hilâl-i nev dime gördükde gerdûn parmağın dişler
Bu evyân-ı şafâ-bünyânı bu tâğ-ı felek-sâyı

İderler i’ tirâf-ı ‘aciz tarzında mühendisler
Sinemmâr idemez görse o da da’vâ-yı bennâyı

T.32/27-28

Şiirin son beytinde Lebib, Bekir Ağanın evi için tarih düşürmüştür:

Lebib altun kalemle ketb olınsun aña bu târîh
Mübârek eylesün Mevlâ bu dâr-ı hûb u zîbâyı
H.1173-M.1759
T.32/33

Malatya Ayanından Şuleli-zâde Bektaş Ağa: Lebib, Malatya ayanından Şuleli-zâde Bektaş Ağanın Malatya yakınlarındaki Aspuzi şehrinde yaptırdığı cami için H.1178 tarihli yirmi beş beyitlik bir tarih kıtası (T.33) yazmıştır. Şiirde, Bektaş

Ağanın kişilik özellikleri, cami yaptırmasının nedenleri, yaptırdığı caminin vasıfları anlatılmaktadır. Lebib, bu yapı için gördüklerini değil duyduklarını anlattığını (T.33/21), dolayısıyla işitilenlerin görülenler gibi tasvir edilemeyeceğini bir Farsça atasözyle açıklamaktadır:

Şenîden key boved mânend-i dîden hod meşeldür bu
Bu deñlü ancak oldum ğâ'ibâne ben şenâ-ğ^vânı

T33/21

Şair, şiirin sonunda caminin yapılışıyla ilgili tarih düşürmüştür:

Lebîbâ ben de bu ħüsn-i ħitâma söyledüm târîğ
Zihî nev-ıarğ u zîbâ câmi' -i tğ'ât-i Rabbânî

H.1178-M.1764
T.33/25

Müftî Muhammed Said Efendi: Hâdim müftîsi el-Hâc Muhammed Said Efendinin vefatı üzerine Lebib, vali Sarı Abdurrahman Paşanın emriyle beş bentten oluşan kırk beyitlik mersiye türünde bir terci bend (TcB.1) yazmıştır.

Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
Vâ ħasretâ göçdi cihândan Ebû Sa'îd

TcB.1/8-16-24-32-40

Beytini her bendin sonunda vasıta beyti olarak kullanan şair, Muhammed Said Efendinin ilmî yöndeki derinliğine işaret etmek için, özellikle ikinci ve üçüncü bentte Onun okuduğu ilmî ve fikrî eserlerin adlarına yer vermekte, bazı alim ve filozof adlarını vererek Said Efendiyi onlarla kıyaslamaktadır.

Müftî Beyzâde Hacı Hüseyin Efendi: Diyarbakır müftüsü hacı Hüseyin Efendinin konağındaki mutfâğın inşası için Lebib, H.1176 tarihli üç beyitlik bir tarih kıtası (T.56) yazmıştır.

Nakîb Taha-zâde Ebû Said Çelebi: Lebib, seyahat için gittiği Halep şehrinde Halep nakibi Taha-zâde Ebû Said Çelebinin misafiri olmuş, yaptığı kendi evi için bir tarih kıtası (T.34) yazmıştır. H.1178 tarihli on bir beyitlik kıtanın sonunda şair, Said Efendinin evinin yapılışına tarih düşürmüştür (T.34/11).

Vali Silahtar Muhammed Paşa: Lebib, Diyarbakır valisi Silahtar Muhammed Paşanın Diyarbakır'daki Behram Paşa köşkünü tamir etmesi üzerine H.1136 tarihli sekiz beyitlik bir tarih kıtası (T.35) yazmıştır. Şiirde Muhammed Paşa övülmekte, yaptırdığı köşkün vasıfları anlatılmakta, Behram Paşa köşkünün yenilenmesine tarih düşülmektedir.

Vali Hasan Paşa: Lebib, eski vezîr-i azam Diyarbakır valisi Hasan Paşanın Diyarbakır'da vefatı üzerine H.1161 tarihli altı beyitlik bir tarih kıtası (T.36) yazmıştır. Lebib'in mersiye türündeki kıtası Hasan Paşanın Mezar taşına kazılarak yazılmıştır (Bkz. Lebib'in Diyarbakır'daki hayatı).

Kazasker Pîrî-zâde Osman Efendi: Lebib, ikinci kez Rumeli kazaskeri olan Osman efendi için H.1175 tarihli on bir beyitlik bir tarih kıtası (T.38) yazmıştır. Şiirde, hem Osman Efendinin kişilik özellikleri anlatılmakta hem de sadr-ı Rum (Rumeli kazaskeri) mansıbına tarih düşülmektedir.

Hacı Fethi-zâde Ahmet Ağa: Diyarbakır ayanından Ahmet Ağanın Diyarbakır'da yaptırdığı konağı için Lebib, H.1162 tarihli dokuz beyitlik bir tarih kıtası (T.41) yazmıştır. Şiirde Ahmet ağanın kişilik özellikleri, yaptığı konağın vasıfları anlatılmakta, konağın yapılışına tarih düşülmektedir.

Veznedâr Muhammed Ağa: Diyarbakır veznedârı Muhammed Ağa hacdan döndükten birkaç gün sonra Diyarbakır'da vefat etmiş, Lebib, Onun ölümü üzerine H.1165 tarihli beş beyitlik mersiye türünde bir tarih kıtası (T.43) yazmıştır. Şiirde, Muhammed Ağanın kişilik özellikleri anlatılmakta, şiirin son beytinde ölümüne tarih düşülmektedir.

Hacı Emin Ağa-zâde Hasan Ağa: Lebib, Diyarbakır ayanından Hacı Emin Ağa-zâde Hasan Ağanın tamir ettiği konağı için H.1175 tarihli dokuz beyitlik bir tarih kıtası (T.53), Hasan Ağanın Diyarbakır'da ölümü üzerine de mersiye türünde H.1176 tarihli beş beyitlik bir tarih kıtası (T.44) yazmıştır. Hasan Ağanın ölümü üzerine yazdığı şiirin matla beytinden, bu kıtanın Hasan Ağanın mezar taşına kazılmak için yazılmış olabileceği anlaşılmaktadır. Şiirin matla şöyledir:

Oķı bir fâtiħa ey zâ'ir-i aşhâb-ı kubbûr
Merķad-ı Hâcî Emîn-zâde Ağadur bu mezâr

T.44/1

Kâtibî-zâde Hüseyin Efendi: Diyarbakır ayanından Hüseyin Efendinin Diyarbakır'da ölümü üzerine Lebib, mersiye türünde H.1181 tarihli beş beyitlik bir tarih kıtası (T.49) üzüntüsünü dile getirmiştir. Şairin bu kıtayı, Hüseyin Efendinin mezar taşına kazılmak için yazdığı şiirin beyitlerinden anlaşılmaktadır:

Yatan bu merķad içre işte bir nev-res civândur kim
Olup 'irfâna naķd-ı vaķtini şârif şitâ vü şayf

T.49/2

Muhammed Emin Ağa-zâde Hatice Hanım: Lebib, Hatice hanımın Diyarbakır'da tamir ve inşa ettiği kendi evi için, H.1177 tarihli yedi beyitlik bir tarih kıtası (T.50) yazmıştır. Şiirde, Hatice hanım tanıtılmakta, yaptırdığı evin vasıfları anlatılmakta, şiirin son beytinde Hatice hanımın yaptırdığı ev için tarih düşülmektedir.

Mukabeleci Abdullah Efendi: Lebib, Diyarbakır mukabelecisi Ruznâmecî-zâde Abdullah Efendinin yaptırdığı şehnişîn (balkon) için H.1139 tarihli yedi beyitlik bir tarih kıtası (T.51) yazmıştır. Şiirde Abdullah Ağa tanıtılmakta, tamir ettiği oda ve odaya çıkardığı balkonun mimari özellikleri anlatılmaktadır.

Kara Hacı-zâde Hacı Mustafa Ağa: Lebib, Hacı Mustafa Ağanın Diyarbakır'da tamir ettiği konağa yaptığı havuz için H.1168 tarihli üç beyitlik bir tarih kıtası (T.58) yazmıştır.

Haşim-zâde Ahmed Bey: Lebib, Ahmed Bey ve Ahmed Beyin damadı Arnavud-zâde Muhammed Bey için Diyarbakır'da yaptığı evleri için H.1170 tarihli üç beyitlik bir tarih kıtası (T.62) yazmıştır.

Küçük Ahmed-zâde Osman Efendi: Lebib, Osman Efendinin Diyarbakır'da yaptırdığı konağın tamir ve yeniden inşası nedeniyle H.1182 tarihli bir tarih kıtası (T.67) yazmıştır.

İzveli Hasan Efendi: Lebib, Hasan Efendinin Diyarbakır'da yaptığı güzel evin yapılış tarihini belirlemek için H.1163 tarihli bir beyit (T.73) yazmıştır.

2.2.2. TARİHİ-EFSANEVİ ŞAHISLAR

Bu bölümde, Lebib'in şiirlerinde geçen peygamberler, din büyükleri, Arap, İran, Türk ve Yunan mitolojilerinin efsaneleşen kahramanları incelenecek ve beyitlerde hangi yönleriyle anıldıklarına kısaca temas edilecektir.

2.2.2.1. PEYGAMBERLER

Hız. Muhammed : İslam peygamberi Hız. Muhammed için Lebib divanında yüz üç beyitlik bir na't, yüz altmış beş beyitlik bir mi'raciye bulunmaktadır. Lebib, övgü ifadelerinin en güzellerini Hız. Muhammed için kullanmıştır. Münâcât, Na't ve Mi'raciye türündeki kasidelerde şâir, Hız. Muhammed'in vasıflarını şu kelime ve terkiplerle tavsif etmiştir:

Ahmed, Şâh-ı lev-lâk, Hazret-i İbnü'z-zebîheyn, Fahr-i 'âlem, Fahrü'l-enbiyâ, Mahbûb-ı Yezdân, Şefî'ü'l-müznibîn (K.1/8-10-13-14-16-22-23); Seyyidü'l-kâinât, Efdalü'l-hayât, Cenâb-ı Hazret-i Sultân, Şefî'-i Mahşer, Emîr-i beşîr-i cinn ü beşer, Nübüvvet-efser-i âhîrzamân, Dilîr-i bü'l- 'azamet, Mahbit-i fetedellâ, Karîn-i ev-ednâ, Nedîm-i kurb-ı Hudâ, Hidîv-i fitne-güdâz, Dilîr-i bî-enbâz, Dil-nevâz, Hulüvvü'l-lisân, Muhammed-i 'Arabî, Şehryâr-ı veliyyü'n-ni'am, Sâyebân-ı 'âlem, Âftâb-ı Risâlet, Nâfizü'l-kilem-i bezm-i 'âlem, Şehenşeh-i 'İklîm-i merhamet, Habîb-i Hudâ, Rehber-i tarîk-ı hüdâ, Dâver-i huçeste-meniş (K.2/34-35-35-35-36-36-38-38-38-41-41-41-42-43-44-51-57-60-66-66-67); Peyemberân-ı Hudâ, Nâzenîn-i sa'âdet-serâ-yı lâhûtî, Sebeb-i halk-ı kainât, Emîn-i vahy-i Hudâ, Seyyidü'l-'âlem, Şehryâr-ı Rusûl, Seyyid-i kevneyn, Emîr-i Rusûl, Sâdıkü'l-va'd, İmâm-ı dîn-i mubîn, Yek-tâ, Fahr-i cihân, Gül-i ra'nâ, Zayf-ı Rahmân, Şehsüvâr-ı Şeri'at, Server, Şâh-ı hitta-i lev-lâk, Şehenşâh-ı mülk-i istignâ, Şeh-i kevneyn, Nûr-ı şeref, Nahl-ı hikmet, Cenâb-ı hayr-ı verâ, kürsî-nişîn-i kurb-ı Hudâ, Cenâb-ı hâzin-i dîn, Kâfile-sâlâr-ı bender-i Gufrân, Mefhar-ı dü-cihân, Meh-i semâ vü serâ (K.3/1-40-70-78-78-79,119-80-86-91-93-95-96-97-99-98-100-101-102-111-118-121-122-127-136-138-143-143).

Peygamberin şefaatine nail olma dileğini her fırsatta dile getirin Lebib, miraciye kasidesinin sonunda Peygambere salât ve selamla şiirini tamamlamıştır.

Hemîşe zâtına hem âline şalât ü selâm
İlâhî şalli ve sellim ‘aleyhi teslîmâ

K.3/165

Hz. Süleymân: Davut peygamberin oğlu Hz. Süleyman, ihtişam, iktidar ve gücün timsali olarak Lebib divanında on üç yerde (K.5/29-91,8/48,13/41, 28/34, 50/3; T.3/15,20/1, 7/10-11-62, M.2/17-21) anılmıştır. Bir yerde şöhretli veziri İbn-i Barhayâ ile birlikte, bir yerde tahtıyla, bir yerde yüzüğü ve mührüyle, bir yerde karınca hadisesi ile, bir yerde cinleri istihdam etmesi yönüyle övülenin benzeyeni olarak anılmaktadır.

Cüneydî-menzilet Başrî-başîret Kâdirî- kudret
Melek-sîret Süleymân-salţanat sultân-ı mülk-ârâ

T.7/10

Zabı idüp cinniyân-ı ‘isyânı
Añdurur âdeme Süleymân’ı

M.2/21

Hz. Yûsuf: Yakup peygamberin oğlu olan Yûsuf, İsrailoğulları peygamberlerindedir. Şiirlerde güzelliği, kardeşlerinin kıskanmasıyla kuyuya atılması, kendisine hile yapılması, ayrılık, hüznün timsali ve Mısır azizi olması yönleriyle anılmaktadır. Şair, sevgilisini güzelliğinden dolayı Yusuf’a benzetmekte, kendisini de zamanın ve dostlarının hile, kıskanma tuzağına düştüğü için Yûsuf ile özdeşleştirmektedir. Lebib divanında on yerde anılmaktadır (K.2/23-76, 37/4, 52/1; FK.1/3; G.15/3, 20/5, 48/3; TbB.1/23). Aşağıdaki beyitte her ismi Yûsuf olanın, Mısır ülkesinin azizi ve zamanının en güzeli olan Hz. Yûsuf olamayacağı dile getirilmektedir.

Tâ olmayınca hûsn ü bahâda ferîd-i ‘aşr
Her Yûsuf ism ile meh-i Ken‘ân olur mı hiç

G.15/3

Hz. İsâ-Mesîh: Kendisine kutsal kitap olarak İncil indirilen İsrailoğullarının son peygamberidir. Şiirlerde mucizeleriyle özellikle dokunması ve nefesiyle körleri gördürüp hastaları iyileştirmesi, ölüleri diriltmesi yönüyle anılmaktadır. Şair, övdüğü kişiyi ve sevgiliyi, nefesinin ve konuşmasının diriltici özelliği ve can bağışlaması yönleriyle Hz. İsa’ya benzetmektedir. Hayat verici özelliği ile daha çok “nutk-ı Mesîh”, Mesîhâ-dem”, “İsî-dem” terkipleriyle Lebib divanında yedi yerde (K.4/41, 10/16; T.1/50, T.2/41, 4/39, 30/12), dünya malına itibar etmeyişi, riyazete verdiği önemle de bir yerde (G.122/5) anılmaktadır

Tâze can virdi peyâmuñ baña dil mürde iken
Dem-i İsâ gibi nuţkuñ beni kıldı ihyâ

T.15/21

Hızır: Âb-ı hayatı içip ölümsüzlüğe kavuştuğuna inanılan, peygamber veya ermiş bir kişi olabileceği hususunda değişik rivayetler bulunan Hızır, beyitlerde daha çok yol gösterici (mürşid-i kâmil) olması yönüyle anılmaktadır (K.1/5; K.13/89;

K.15/3; K.22/12). Bir yerde ölümsüzlük suyunu bulması yönüyle (T.21/24) adı geçmektedir. Bir beyitte gonca, nesebi itibarıyla Hızır'a nispet edilmektedir (Th.1/III). Bazı beyitlerde de Hızır, hızlı hareket etmesi ve darda kalanların imdadına yetişmesi özelliği ile anılmaktadır (K.27/8). Aşağıdaki beyitte Hızır, şairin hamisi vali Muhammed Emin Paşanın benzeyeni olarak anılmıştır:

Âmid-i sevdâyı cünd-i fitne eylerken helâk
Hızır irişdüñ Müşil-ı hâdrâdan ol dem merhabâ

K.27/8

Beyitteki “Hızır irişdüñ” ibaresi, “Hızır gibi imdadımıza yetişdin” anlamındadır.

Lebib divanında Hz. Nûh, uzun ömürlü olmasıyla bir yerde (K.5/92); Hz. Dâvûd, sesinin güzelliğiyle bir yerde (T.1/22); Hz. Âdem, Cennetten kovulmasına telmihen bir yerde (G.85/3) anılmışlardır.

Sen keşfde ol Cennet iken Âdem'e me'vâ
Bâ' iş şecer 'alem idi ihrâca ke-mâ-ķil

G.85/3

2.2.2.2. DİN BÜYÜKLERİ

Çâr-yâr: dört dost anlamına gelen çâr-yâr, dört büyük halifeye verilen isimdir. Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali. Lebib divanında iki yerde dördü birlikte Çâr-yâr olarak (K.2/96, 45/19) anılmışlardır. Ebû Bekir, bir yerde (K.13/10), Ömer, beş yerde (K.13/11, K.59/7-8-14-17), Osman, bir yerde (K.13/11), Ali, bir yerde gerçek adıyla üç yerde (K.25/43, T.7/29, 11/19) lakabı “Hayder-i Kerrâr” olarak anılmaktadır. Aşağıdaki beyitlerden birincide Çâr-yâr, Hz. Peygamberin has dostları olarak anılmakta, ikincide Şiiler ve Alevilerin ilk üç halife (Ebûbekir, Ömer, Osman)'yi tanımadıklarına işaret edilmektedir.

Nedîm-i hâşuñ olan Çâr-yâr hürmetine
Ki her biri sebab-i 'izz ü şân-ı 'âlemdür

K.2/96

Çâr-yârüñ üçini silüp ikinci nâmına
Eyledi bir sürh-ser bu mülki bî-pervâ harâb

K.45/19

Sahabeler: Sahabeden Hişâm İbn-i Hakîm, Kur'ân'ın yedi kıraat üzere okunmasının kaynağı konulu bir şiirde (K.59) Hz. Ömer ile aralarında geçen münakaşa sebebiyle beş defa anılmaktadır.

Şahâbîden Hişâm İbn-i Hakîm ol ikrâ'-ı aḥkem
İdüp cehriyyede bir vaķt erfâ' şavt-ı elhânı

K.59/4

Hadis nakledenlerin en meşhurlarından olan Buhârî, iki yerde (K.3/122, 59/3) anılmaktadır. Bir yerde şair, Hz. Ömer ile Hişâm İbn-i Hakîm arasındaki tartışma meselesini Buhârî'nin Sahih adlı eserinden nakletmektedir.

Bu ma' nâyı Buhârî çünki râvîdür Şaḥîḥ'inde
K'anuñla baḥş-ı derrâk-ı ḥadîsüñ yokdur imkânı
K.59/3

Sahabeden İbn-i Ebî Süfyân iki yerde (K.4/28, 5/27), Amr İbn-i Âs bir yerde (K.5/27) anılmışlardır.

Mezhep İmamları: Hanefî mezhebinin kurucusu İmâm-ı Azâm bir yerde, isabetli görüşleri örnek alınan kişi olarak anılmaktadır.

İmâm-ı A' zâmuñ râyâtın itdi pîş-i ceşinde
Anuñla eyledi teşvîk ü istimdâd-ı rûḥânî
K.13/49

Tarikat şeyhleri ve diğerk âlimler: Gülşenî tarikatının kurucusu İbrâhim Gülşenî bir yerde (K.14/5), Bektâşîliğin kurucusu Hacı Bektâş-ı Velî bir yerde (K.14/8), Bayrâmî tarikatının kurucusu Hacı Bayrâm-ı Velî bir yerde (K.10/4), Cüneydî, Basrî, Kâdirî birlikte bir beyitte (T.7/10), Gavs-ı Azam bir yerde (T.1/12), Fahreddin Râzî bir beyitte Tahâvî ile birlikte (T.1/41) iki yerde, Ebû Yûsuf üç yerde (K.57/10, T.3/20, T.18/24), hoca Şîrvânî bir beyitte (K.59/25), İbn-i Kesîr bir beyitte (G.96/1) meslek ve meşreplerinde öne çıkan yönleri ile anılmışlardır.

2.2.2.3. MİTOLOJİ KAHRAMANLARI

Hüsrev: İran'ın meşhur hükümdarlarından olan Hüsrev, beyitlerde hükümdarlıktaki şöhreti ve övülenin benzetilene olarak geçmektedir. Bazı beyitlerde iktidar yönünden kendi gibi güçlü olan Cem, Süleyman ve İskender'le birlikte anılmaktadır:

Hüsrev-i Cem-câh u âgâh u Süleymân-bârgâh
Ser-te-ser iklîm-i dîn ü devletin İskender'i
K.28/34

Cem, Cemşid: Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı olup İran mitolojisine göre yediyüz yahut bin yıl yaşamıştır. İktidarı, ululuğu, halka hizmetleri, şarabı bulması yönlerinden şiirlere konu olmuştur. Lebib'in şiirlerinde yaklaşık yirmi beş defa anılmaktadır. Lebib, beyitlerinde daha çok Cem'i memduhunun benzeyeni olarak zikretmektedir. Bu tür beyitlerde şairin hâmîsi, "âsaf-ı Cem-menkabet", "âsaf-ı Cem-kadr", "âsaf-ı Cem-câh", "âsaf-ı Cem-pâye", "âsaf-ı Cem-ḥaşmet", "âsaf-ı Cem-dâstân", "vezîr-i Cem-ḥaşem", "müştîr-i Cem-ḥaşem", "Cem-rütbet", "şeh-i Cem-câh", "pâdişeh-i Cem-mesned", "Cem-kevkebe", "ḥıdv-i Cem-cenâb", vezîr-i Cem-câh", "Cem-debdebe", "Cem-hidem" sıfatlarıyla vasıflandırılmaktadır. Aşağıdaki beyitte Cem'in efsaneleşen şöhretine işaret edilmektedir:

Ne âşaf âşaf-ı Cem-menkabet felek-rif at
Ne âşaf âşaf-ı bâ-ḥaşmet ü cihân-ârâ
K.8/38

Aşağıdaki beyitte, üzerinde yedi hat bulunan Cem'in tılsımlı kadehinin insana verdiği neşeye işaret edilmektedir. Beyitte İskender'in aynası temizliği ile, Cem'in kadehi de insana başka bir keyif vermesiyle anılmaktadır:

Pür-şafvet ü hâlet gerek eş'âr Lebîbâ
Âyîne-i İskender ile câm-ı Cemâsâ

G.4/7

Lebib'in şiirlerinde Cemşîd, bir yerde Dârâ ile birlikte (K.24/24), bir yerde Cem ile birlikte (T.1/2) kudret ve iktidarı yönüyle övülenin benzeyeni olarak anılmakta, bir yerde de şarabın mucidi olduğuna işaret edilmektedir (K.9/35).

Nerîmân, Sâm, Zâl, Rüstem (Tehmeten veya Tehemten),: İran mitolojisinde kahramanlıklarıyla ve yiğitlikleriyle meşhur olan bu dört şahıs, aynı zamanda sıra ile baba ve oğuldurlar. Kahramanlıkları ve pehlivanlıklarıyla meşhur olan bu şahıslar, Lebib'in şiirlerinde daha çok şecaat yönünden övülenin benzetileni olarak anılmaktadırlar. Şiirlerde bu kahramanlardan Rüstem, biri Tehmeten lakabıyla (T.18/3), biri Pûr-ı Zâl lakabıyla (K.7/27) on bir yerde anılmaktadır. Bir beyitte şair, memduhunun cengi ile Rüstem'in cengini kıyaslamaktadır (T.19/31). Bir beyitte İsfendiyâr ile birlikte anılan (K.8/48) Rüstem, bir mersiyede onun da ölümlü olduğu yönüyle anılmıştır (T.14/3). Bu kahramanlardan Nerîmân, övülenin benzetileni olarak dört yerde, Sâm da aynı yönden Neriman'la birlikte iki yerde anılmıştır. Zâl, doğuşta saç, kaşı ve kirpiği beyaz olduğu için ihtiyarlığı temsil etmektedir. İki yerde bu yönüyle anılmış ve Zâl-ı çarh, Zâl-ı felek tamlamalarıyla dünya ve felek için benzetilen olarak anılmıştır.

Merd-i Hâtem-menişâ şaf-der-i Rüstem-menişâ
Ey sehâvetde şecâ'atde olan 'aşra ferîd

K.9/32

Rüstem ü Sâm u Nerîmân u Ferîdûn'a degin
Güşt-gîr-i ecel aldı ayagûñ merdânûñ

T.14/3

Ferîdûn (Efrîdûn): Pişdadiyan sülalesinin altıncı hükümdarı olan İranlı meşhur padişah, şiirlerde iktidarı ve adaleti yönünden anılmaktadır. Beyitlerde bir yerde Dârâ ile birlikte (K.8/37), bir yerde Dahhâk ile birlikte, bir yerde Felâtûn ve Tehmeten ile birlikte dört yerde anılmaktadır.

Felâtûn-fikret Efrîdûn-besâlet Tehmeten-şavlet
Kâder-şudret hümâ-himmet felek-rif'at vefâ-mu' tâd

T.13/3

Dârâ: İran'ın Keyâniyân sülalesinin dokuzuncu ve son hükümdarıdır. Büyük İskender ile yaptığı savaşta ölmüştür. Şehnâmede adı geçen kahramanlardan biridir. Beyitlerde ihtişamı, adaleti, cesareti yönüyle övülenin benzeyeni olarak üç yerde adı geçmektedir. Şair üç yerde de memduhu ile Dârâ'yı mukayese etmektedir. Dârâ bir

beyitte Feridûn ile birlikte, bir beyitte Cemşîd ile birlikte, bir beyitte de Cem ile birlikte anılmaktadır.

O düstûr-ı mükerrerem bir hıdv-i muhteşemdür kim
Nizâm-ı haşmetin düşde ne Cem gördi ne hod Dârâ

K.26/23

✓ İsfendiyâr: Keyâniyân sülalesinden Rûyîn-ten lakaplı büyük kahramandır. Rüstem'le yaptığı savaşta ölmüştür. Lebib, bir yerde Rüstem'le birlikte anmıştır.

Gören rüsûm-ı berâzın dimek muqarrerdür
Hezâr Rüstem ü İsfendiyâr saña fedâ

K.8/48

✓ Nûşirevân (Kisrâ): İran'ın Sasanî sülalesinden adaleti ile ün yapmış bir hükümdardır. Asıl adı Hüsrev olup Kisra lakabı da ilk defa ona verilmiştir. Nuşirevân-ı Âdil olarak meşhur olmuştur. Lebib divanında bir yerde Nûşirevân (K.40/44) bir yerde Kisrâ (T.14/8) olarak övülenin benzeyeni yerinde anılmıştır. Bir yerde meşhur sarayı Tâk-ı Kisrâ (T.51/4) ile, bir yerde de şöhretli tacı Tâc-ı Kisrâ (Th.2/IV) ile anılmaktadır. Beyitte adaletsiz hakimler, şair tarafından tenkit edilirken görünüşte onların Nuşirevan gibi adil olduğunun zannedildiğini belirtmektedir:

Kül olmuş iken âteş-i zulm ile re'âyâ
Söyletseñ anı 'adilde ol Nûşirevân'dur

K.40/44

Büzürcmihr: Sasanî meliklerinden meşhur Nuşirevân-ı âdil'in veziri olup, akıl ve hikmet ile meşhurdur. Şair, memduhu için zamanın Büzürcmihr'i veya ikinci Büzürcmihr sıfatlarını kullanmıştır. Lebib divanında üç yerde anılmaktadır. Aşağıdaki beyitte defterdâr Râmi Paşa-zâde Mustafa Bey akıl yönüyle Eflâtun'a, kalp yönüyle Büzürcmihr'e benzetilmiş ve zamanın Büzürcmihr'i olarak vasıflandırılmıştır:

Necl-i kâmil şâni-i Büzürcmihr-i şâf-dil
Râmi Paşa-zâde ya'ni mîr-i Eflâtûn-dehâ

K.5/32

Key, Peşen: İran hükümdarlarından olan bu iki şahıs tarihte bıraktıkları şöhretleriyle bir beyitte anılmışlardır.

Bağ tevârîha bunuñ şîve-i şîrânesini
Ne Nerîmân u ne Sâm itdi ne Key ü ne Peşen

K.25/34

Keyhüsrev, Efrâsiyâb: İran'ın efsanevî hükümdarlarından Keyhüsrev ile yıllarca İranlılarla savaşan Türklerin efsanevî hükümdarı Efrâsiyâb (Alp Er Tonga) bir beyitte anılmışlardır.

Sen o düstûr-ı eyâlet zîb-i vâlâ-rütbesin
Reşk ider derbânuña Keyhüsrev ü Efrâsiyâb

K.32/2

Erdşîr: Eski İran hükümdarlarından birkaçının adı olan Erdşîr, bir beyitte anılmıştır.

Nerde şîr-i tahtda giçmezdi hükmi bir pula
Ger göreydi mühreteyn-i ‘izz ü câhuñ Erdşîr

T.19/19

Dahhâk: İran’ı Cemşîd’den alarak hükümdar olan ve insanlara yaptığı zulümlerle meşhur olan bu şahsın hayatı efsaneleşmiştir. Rivayete göre Dahhâk’ın zulümlerine dayanamayan demirci Gâve “Direfş-i Gâvyânî” adlı bayrağı açarak halkı etrafına toplamış ve Dahhâk’ı öldürerek yerine Ferîdûn’ı tahta çıkarmıştır. Lebib, bahariye kasidesinde sembolik olarak bu hikayeye telmihte bulunmuştur. Beyitte Ferîdûn adaleti, dolayısıyla baharı; Dahhâk zulmü, dolayısıyla kışı; Direfş-i Gâvyân özgürlüğü, dolayısıyla baharda bayraklarını açan sığır dili gibi bitkileri temsil etmektedir:

Ferîdûn-ı havâ tedmîr için Dahhâk-ı sermâyı
Lisânü’s-sevr hem-kâr-ı Direfş-i gâvyân oldı

K.14/11

İbn-i Barhayâ (Asaf): Süleyman peygamberin meşhur veziri Âsaf bin Barhayâ edebiyatımızda devlet idaresindeki gücü, ileri görüşlülüğü ve fazileti ile anılmaktadır. Lebib divanında, bir yerde övülenin benzeyeni olarak idare ve tedbir yönünden (K.22/14), bir yerde de adaletin timsali olarak Süleyman’la birlikte anılmıştır (K.5/29).

Ya disem kesb-i vuķûf-ı mülk ü ‘adl ü dâd için
Biri hem-mülk-i Süleymân biri İbn-i Barhayâ

K.5/29

Hârûnu’r-Reşîd: Abbâsî halîfelerinin beşincisi olup ilme, eğitime verdiği önemle, alimlere ve sanat erbabına gösterdiği hürmetle ve himayesindekilere yaptığı iyilikler ve ihsanlarıyla meşhur olmuştur. Lebib divanında üç yerde anılmaktadır. İki yerde Bermekiyân soyundan Yahyâ ile birlikte, bir yerde de meşhur âlim Ebû Yûsuf ile birlikte anılmaktadır. Beyitlerde şair, Harun Reşîd’in, himayesindekilere ettiği ihsanla ve gösterdiği hürmetle övdüğü kişinin ihsanlarını ve sanatçılara gösterdiği hürmeti karşılaştırmaktadır.

Kethudâ beg hele Yahyâ’yı bilür olduğımı
Nesl-i Bermekk müşîr-i der-i Hârûn-ı Reşîd

K.9/44

Göreydi hürmetin ehl-i ‘ulûmâ ger Ebû Yûsuf
İlâ-yevmi’l-tenâd itmezdi Hârûnu’r-Reşîd’i yâd

T.18/24

Hâtem-i Tâî: Arap kabileleri arasında cömertliği ile tanınmış olan İbn-i Abdullah b. Sa'd'ın lakabıdır. Çok zengin olduğu bilinmektedir. Lebib divanında on üç yerde adı anılmaktadır. Beyitlerin çoğunda şair, memduhunun cömertliği ile Hâtem'inkini karşılaştırmakta övdüğü kişinin daha cömert olduğu sonucunu çıkarmaktadır. Şair bir beyitte Hâtem'i, memduhunun Cuma namazı çıkışı yolunu bekleyen dilenciler safında (T.6/10), bir beyitte de memduhunun hazinelerinin bekçileri arasında göstererek Hâtem'in cömertlikteki ününün ortadan kalktığını dile getirmiştir.

Hâtem-i cûdıyla temhîd itdi nâm-ı Hâtem'i
Bermekîlerden de İbn-i Hâlid ile Ca'fer'i

K.28/31

O şehâ-menkabe kim Cum'aya teşrîfinde
Şaf-ı deryûzeğerânında turur Hâtem-i Tâ

T.6/10

İbn-i Hâlid, Yahyâ, Ca'fer, Ma'n: cömertlikleriyle meşhur bu dört şahsın ilk üçü Abbâsî devletinde Bermekîler olarak tanınan vezir ailesindedir. Hâlid, Abbâsî halifelerinden Ebû Cafer Mansûr zamanında vezâretle "beytü'l-mâl" a memur olmuştur. Halid'in oğlu Yahyâ, Ebû Cafer Mansûr ve Hârûn Reşid'in hükümdarlığı zamanında vezirlik yapmıştır. Yahyâ'nın oğlu Cafer de Harun Reşid zamanında vezirlik yapmıştır. Şairleri, alimleri ve sanat erbabını himaye etmeleri, onlara sınırsız imkanlar hazırlamalarıyla tanınan Bermekîler, sonunda Harun Reşid'in gazabına uğrayarak tarih sahnesinden silinmişlerdir. Lebib divanında Cafer dokuz, Yahyâ sekiz, Ma'n üç, Hâlid ise bir yerde anılmaktadır. Şair, övdüğü veziri cömertlikleriyle tanınan Bermekî vezirleri Halid, Yahya, Ma'n ve Ca'ferle karşılaştırmaktadır.

Senûñ mü'essir-i ihsânûñ elde hâzır iken
Hikâyedür kerem-i Ma'n u Ca'fer ü Yahyâ

K.8/67

Der-i cûduñda Hâtem bir gulâm-ı halkadur gevşek
İki hidmet-güzâr-ı nuqre-pâşuñ Ca'fer ü Yahyâ

T.7/40

Eş'ab: Abdullah İbn-i Zübeyr'in âzatlî kölelerinden hırs ve tamanın şiddetiyle bilinen Eş'ab b. Cübeyr tamahkarlık yönüyle Lebib divanında iki yerde anılmaktadır (K.60/14, T.11/11).

Atılmağa hem çü keş-i Eş'ab
Her reng-i semâya tevbe yâ Rab

K.60/14

İskender (Sikender): Lebib divanında bir yerde Sikender olarak toplam on yerde anılmaktadır. Şiirlerde adı anılan İskender'in, Makedonya kralı Filip'in oğlu, Aristo'nun öğrencisi Büyük İskender mi, vaktiyle Yemen'de hüküm süren Arap hükümdarlarından Hârisü'r-Râyiş'in oğlu peygamber olduğu rivayet edilen

Zülkarneyn lakaplı İskender mi olduğu belli değildir. İskender'in beyitlerde anılış sebepleri farklıdır. Şiirlerde, bütün alemin hükümdarı olduğuna dikkat çekilmekte, aynasıyla bütün dünyayı gözleyebildiğine işaret edilmekte, düşmana karşı set yaptığı belirtilmektedir. Şair, iki yerde kudreti yönünden, düşmanlara ve belalara set çekmesi münasebetiyle (K.4/40, K.7/27), üç yerde meşhur aynası ile birlikte (K.5/28, G.4/7, G.120/5), bir yerde âb-ı hayatı bulamadan öldüğüne telmihle (T.64/3), dört yerde saltanatının haşmeti yönüyle övdüğü kişinin benzeyeni olarak anmıştır.

Ya disem ahvâl-i 'âlemden haberdâr olmağa
Biri İskender biri âyîne-i 'âlem-nümâ

K.5/28

Hâliyâ vâli-i Bağdâd-ı hilâfet-merkez
Sedd-i İskender-i ye 'cüc-i 'adû-yı mağhûr

K.7/27

✓ Melik Şâh, Nizâmü'l-Mülk: Melik Şâh Selçuklu hükümdarlarından Alparslan'ın oğludur. Nizâmü'l-Mülk'ün padişahı olarak bir yerde anılmaktadır. Nizâmü'l-Mülk, Melik Şâhın veziri olup tedbir ve adaleti ile meşhurdur. Âlim, edip ve kadirşinaslığı ile bilinen Nizâmü'l-Mülk, Lebib divanında beş yerde övülenin benzeyeni olarak anılmaktadır. Şâir, Bir beyitte Felâtûn ile birlikte zekâveti yönünden (K.5/93), üç beyitte şan ve şöreti yönünden (K.23/49, K.27/6, T.18/13), övdüğü kişiyi Nizâmü'l-Mülk'e benzetmiştir. Bir yerde de memduhu ile Nizâmü'l-Mülk'ü karşılaştıran şair, memduhunu daha yüksek derecelere çıkarmaktadır.

Melik Şâh'ıñ Nizâmü'l-Mülk'i senden hâtırâ kaldı
Ki itdüñ nâm u şân u şöretin nâ-bûd-ı nâ-peydâ

K23/49

Mülk-perver kim Nizâmü'l-Mülk girse bezmine
Yüz sürer dâmânına şad-şerm ü istihyâ ile

T.2/15

İbn-i Sînâ: Meşhur Türk filozofu, hekimi İbn-i Sînâ, doğu edebiyatında ilim ve irfanın, hikmet ve felsefenin timsalidir. Lebib divanında dört yerde anılmaktadır (K.22/15, K23/17, T.4/32, T.7/37). Şair, övdüğü kişiyi hikmetle iş görmesi yönüyle İbn-i Sînâ ile kıyaslamakta, İbn-i Sînâ'yı memduhunun anlayış ve zekasına göre anaokulu seviyesinde görmektedir.

İdenler fehm işârât-ı hikem-perdâz-ı aşkâmın
Yanında tıfl-ı mekteb add iderler İbn-i Sînâ'yı

T.4/32

✓ Gaznevî (Mahmut): Gazneli devletinin büyük hükümdarıdır. Sultan unvanını taşıyan ilk hükümdar olması, şair ve şiire itibar etmesi, caizeyi ilk icâd eden olması yönleriyle meşhur olmuştur. Lebib divanında bir yerde şairin memduhu Sultan Mahmut ile mukayese edilmek için anılmıştır.

Şerîf-bağş-ı serîr-i mülk o Maḥmûdü'l-fa'âl oldı
Sezâdur Gaznevî olursa anuñ menķabet-ḥ'ânı

K.58/37

✓ Şeh Sencer: Büyük Selçuklu devletinin altıncı hükümdarıdır. İran şairlerinden Enverî, onu çok medhettiği için çok zaman adları birlikte anılır. Lebib divanında bir yerde Enverî ile birlikte anılmıştır. Lebib, memduhu ile Sencer'i şairlere gösterdiği iltifat yönünden mukayese etmektedir.

Bâ-ḥuşûş erbâb-ı nazme görse eltâfin bunuñ
Enverî olurdı nâdim vaşfına Şeh Sencer'i

K.28/30

İbn-i Kemâl: Şemseddin Ahmed b. Süleyman, Kemâl Paşazâde olarak tanınmıştır. Sultan ikinci Bâyezid devrinin ünlü âlimlerinden olup, sultan Süleymân hân devrinde şeyhü'l-islâm olmuş ve müftiyyü's-sekaleyn unvanı kendilerine tevdi edilmişti. Lebib, bir yerde kendisini müftî olarak bu zamanın İbn-i Kemâl'i olarak takdim etmektedir.

Ben ol fetvâ-nüvîs-i 'ilm ü 'irfânem ki bu 'aşruñ
İder İbn-i Kemâl'i her kemâli benden istiftâ

K23/61

✓ Tîmûr: Türk-Moğol soyundan bir hükümdar olan Timur-leng, Altınordu devletini yıkıp Timur İmparatorluğunu kurdu. Şiirlerde savaşlarda gösterdiği başarıları, haşmeti, şöhreti ve zalimliği yönlerinden anılmaktadır. Lebib divanında üç yerde Sivas'ta halka yaptığı zalimlikleriyle (K.45/13, K.50/5, T.6/3), iki yerde savaşlardaki başarısı ve şöhreti yönünden (K.7/46, T.14/14), bir yerde de (Rub.2) elem timsali olarak anılmıştır.

Bu vilâyetde olan zulm-ı re'âyâ-sûz ile
İtmedi Sîvâs'ı Tîmûr-ı fiten-cüyâ ḥarâb

K.45/13

Hülâgû: Moğolların meşhur imparatoru Cengiz'in torunu olup İran'da İlhanlılar devletini kurmuştur. Lebib divanında bir yerde cesareti yönünden (G.78/4), bir yerde de çok insan öldürmüş olmasıyla Timur'la birlikte anılmıştır.

Vâdi-i rezmde Tîmûr'a olup hem-reftâr
Tîg-ı fettâki ḥased-bağşı Hülâgû ḥânıñ

T.14/14

✓ Hüseyin Baykara: Timur-leng sülalesinden Mîrza Mansûr'un oğlu olan Baykara, Herat şehrinde hükümdarlık yapmış, devrinde Herat şehri âlimler, şâirler ve sanatkarlar mecmâi haline gelmiştir. Meşhûr Türk âlim ve şâiri Mîr Ali Şîr Nevâî vezîri, şâir Molla Câmî yakın dostu idi. Meşhûr ressâm Bihzâd da Hüseyin Baykara meclisinin müdâvimlerindendi. Lebib, beğendiği vezirleri Hüseyin Baykara'ya, hoşuna giden meclisleri de Hüseyin Baykara'nın menkıbevî meclislerine

benzetmiştir. Şair, defterdâr Râmi Paşazâde Mustafa Bey ile Ragıb Paşa damadı Diyarbakır valisi Hüseyin Paşayı Hüseyin Baykaray'la mukayese ederek övmüştür. (K.5/60, K.24/22-23).

Görse anuñ vâdi-i nâdi-i 'ilm ü şöhetüñ
Vâdi-i Türkâna senden şerm iderdi Baykara

K.5/60

Kırım Hânı: Lebib divanında bir yerde övülen kişi ile karşılaştırılmak için Cem ile birlikte anılmaktadır. Girây lakaplı kırk üç Kırım Hânından hangisi olduğu belli değildir.

Aña nisbetle Kırım hânı kesim şatmadadur
Kâse-şûlarla gelür bâb-ı hümayûnına Cem

T.1/7

Eflâtûn (Felâtûn): Sokrates'in öğrencisi, Aristo'nun hocası olan ünlü Yunan filozofudur. Akıl, hikmet ve isabetli görüş timsali olarak şiirlerde anılmaktadır. Bu yönleriyle Lebib divanında beş yerde Eflâtûn (K.5/32, K.35/5, T.19/15, T.5/1, T.27/2), beş yerde Felâtûn olarak (K.5/93, K.28/15, T.7/38, T.20/3, G.120/3) anılmıştır. Bir yerde, şair kendisini ilim ve akıl yönünden Eflatun ile karşılaştırmıştır (G.120/3). Aşağıdaki beyitlerde Eflâtûn akıl, hikmet ve isabetli görüş timsali olarak şairin övdüğü kişiyle mukayese edilmektedir.

Huşûsâ re'y ü fikri eyler Eflâtûn'ı dem-beste
Mühimmât-ı umûr-ı devlet itdiginde im'ânı

T.27/2

Hibr-i hikmet mefhar-i erbâb-ı câh u menzilet
Mîr-i mîrânüñ Felâtûn-fikret ü şöhretveri

K.28/15

Aristo (Ristâlîs-Risto): Klasik felsefenin kurucusu ünlü Yunan filozofudur. Eflatun tarafından kurulan Akademia'da yirmi yıl Eflatun'un asistanı olarak görev yapmıştır. Edebiyatta ilim, akıl, isabetli görüşe sahip olma, mantık ve hizmet sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönleriyle Lebib'in şiirlerine de konu olan ünlü filozof bir yerde Aristo (T.27/1), bir yerde Risto (TcB.1/18), üç yerde Ristâlîs olarak ilim, akıl ve mantık yönünden övülenin benzeyeni olarak anılmıştır.

Fer' idi Pejdevî aña fenn-i usûlde
Ristô'yı koydı mekteb-i nisyâna hikmeti

TcB.1/18

O bir kâr-azmâ dânişlü dâverdür ki şek yokdur
Olmaz nezd-i tedbîrinde Ristâlîs'e 'aql isnâd

T.18/18

Veâret rütbesin ihrâzda fikr-i Felâtûn'üñ
Hünerde rûh-ı Ristâlîs'e gösterdi yed-i tûlâ

T.7/38

Müsta'sım: Otuz yedinci Abbâsî halîfesi Müstasım Billâh , Lebib divanında bir yerde hazineleriyle anılmaktadır.

Haṭṭ ile kihter-i engüştime gelmez yâkut
Şanmasun kendüyi genc-i dür-i Müsta'sım'dan

K.25/54

İbn-i Mukle, İbn-i Hâcib: Bağdatlı meşhur hattat İbn-i Mukle, Lebib divanında övülen kişi ile kıyaslanmak için iki yerde (K.25/55, T.1/40) anılmıştır. Malikî fıkıh âlimlerinin meşhurlarından İbn-i Hâcib de bir yerde İbn-i Mukle ile birlikte anılmaktadır.

Baş eger cünbiş-i ebrûsına İbn-i Hâcib
İbn-i Muḳle göz ider olmağa şâkird-i ḳalem

T.1/40

Bih-zâd: Büyük bir Türk minyatür ressamı olan Bihzâd, Herat'ta yaşamış, Hüseyin Baykara ve Mîr Ali Şîr Nevâî'nin teşviklerini görmüştür. Lebib divanında iki yerde (T.9/21, T.50/4) anılmıştır.

Mânî: Çinli meşhur bir nakkaş ve ressamdır. Maniheizm'in kurucusu olup Nigaristan ve Erjeng adlı eserleriyle ünlüdür. Lebib divanında bir yerde Bih-zâd ile birlikte (T.50/4) üç yerde övülen kişinin eseriyle mukayese edilerek anılmıştır.

Bi-ḥamdi'llâh muvaffâḳ oldu bir resm-i nev-âyîne
Ki mişlin ḥ'âbda görmiş degüldür Mâni ü Bih-zâd

T.50/4

Sinimmâr, Havernâk: Sinimmâr, Fırat nehri kıyısında eşsiz güzellikteki Havernâk sarayının mimarıdır. Bu saray Numan İbn-i Münzir tarafından Sinimmar'a yaptırılmış, bir benzerini daha yapmasın diye eserin mimarı yaptığı sarayın damından atılarak mükafat yerine cezalandırılmıştır. Lebib, mimari eserlerin vasıflarıyla ilgili yazdığı tarihlerde mimar Sinimmâr ve eserine telmihte bulunmuştur. Bir yerde Sinimmar ve Havernak birlikte anılmış (T.35/5), iki yerde Sinimmâr (T.32/28, T.50/5), bir yerde Havernak (T.51/4) anılmıştır.

Ḥıred-âmûz-ı Sinimmâr-ı hüner kim itdi
Ḳaşr-ı Behrâm'a da bir başka Ḥavernâḳ peydâ

T.35/5

İderler i' tirâf-ı 'acız tarzında mühendisler
Sinimmâr idemez görse o da da'vâ-yı bennâyı

T.32/28

İrem: Şam veya Yemen'de eski Âd kavminin kralı Şeddâd tarafından cennete benzetilmek için yapılan meşhur bahçedir. Şiirlerde daha çak Bâğ-ı İrem olarak karşımıza çıkmaktadır. Lebib divanında iki yerde Bâğ-ı İrem, iki yerde İrem olarak övülen kişinin yaptırdığı bahçenin veya bir yerin güzelliği tasvir edilirken anılmıştır.

İrem göreydi bu üslûbı dirdi nâdim olup
Ne hâcet idi baña Bâğ-ı Cennet'i taqlîd

T.34/8

Mansûr, Nesîmî: İran doğumlu ünlü sûfî Hallâc-ı Mansûr, tasavvuf yolunda fenâfillah mertebesine yükselmiş, Ene'l-Hak (Ben Hakkım) dediği için işkence çektirilerek öldürülmüştür. Nesîmî gibi sûfiler tarafından örnek alınan ve saygı gösterilen Mansûr'un hayatı menkîbeleşmiş, edebiyatımızda bu menkîbelere telmihte bulunulmuştur. Lebib divanında Mansûr, hak mezhebin kurucusu olarak bir yerde Nesîmî ile beraber anılmış, iki yerde inancı uğruna her şeye göğüs germe ve ölmenin sembolü olarak anılmıştır (M.4/7, G.123/2).

Hakk mezheb-i Mansûr'dur it fikrin idâre
Hallâc u Nesîmî saña tenkîli 'ıyândur

K.40/19

Çerkes, Kayser, Sâsân: Çerkes, Kafkasya'nın müslüman kavimleri; Kayser, eski Roma ve Bizans imparatorlarının lakabı; Sâsân, İran'da sâsâniyân devletini kuran Ardeşîr'in babası. Lebib divanında, tarihte bıraktıkları şöhretleri yönünden Çerkes, Kayser, Sâsân, Key ve Kîsrâ bir yerde birlikte anılmışlardır.

Enbiyâ vü hulefânûñ siyerin 'ârif hem
Çerkes ü Kayşer ü Sâsân u Key ü Kîsrâ'nuñ

T.14/8

Lokmân: Hikmet ve hekimliğin piri olarak bilinen Lokman, Lebib divanında bir yerde şairin övdüğü kişinin benzeyeni olarak anılmıştır (T.21/10).

Nabz-ı aḥkâmda müsebbiḥası
Çûb-ı ta' lîm-i ḥikmet-i Lokmân

T.21/10

Hârût: Arkadaşı Mârût ile Kur'ân'da adları anılan, büyü ve sihir ile meşhur olmuş bir melek olan Hârut, şiirlerde Bâbil, Çâh-ı Bâbil, câdû, kâkül, zülf, sihir ve büyü ile birlikte anılmaktadır. Lebib divanında altı yerde sihir ve büyücülük yönünden anılmaktadır. (T.16/27, G.2/5, 27/3, 64/1, 80/2, 89/2)

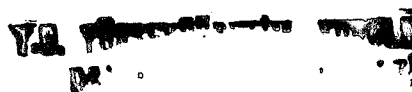
Sihr-i Hârûtî çeh-i Bâbil'den olmuş ser-zede
Soñra gelmiş kâkülünde pîç ü tâb olmuş saña

G.2/5

Senüñ her târ-ı zülfüñ kıldı biñ Hârût'ı dem-beste
Bu sihrî kimden öğrendüñ a kâfir kimdür üstâduñ

G.80/2

Ebrehe: Müslümanlar için kutsal olan Kabe'yi yıkmakla görevlendirilen Habeş ordularının komutanıdır. Ebrehe, filleriyle Kabe'ye saldırdığı için tarihte bu olay "fil vakası" olarak geçmektedir. Ebrehe'nin güçlü ordusu dağ kırlangıcı olarak bilinen Ebâbil kuşları tarafından bozguna uğratılmıştır. Lebib divanında bir yerde,

aşığın gönül Kabesini yıkmaya çalışan düşman olarak sembolize edilen Ebrehe, tayr-ı Ebâbil ile birlikte anılmıştır.

Dil ka' besini yıkma şakın oluruz âhir
Biz Ebrehe-i düşmene çün tayr-ı Ebâbil

G.85/2

Yezîd: Muaviyenin oğlu ve Emevî devletinin ikinci halifesi Yezid, Kerbelâ vakasından dolayı şiirlerde düşman safında anılmaktadır. Lebib divanında, fethiye türündeki tarih kıtasında (T.20/9-19-39) şairin övdüğü kişinin düşmanı olarak üç yerde anılmıştır.

Fikr-i dîrîni idi sıbt-ı Resûlu'llâhuñ
Câsir-i kaşlı olan âl-i Yezîd-i bed-gîn

T.20/9

Nemrûd: Hz. İbrahimi ateşe attırmasıyla ünlü, Babil kralı. Lebib divanında iki yerde şairin övdüğü kişinin düşmanı (T.22/1, 23/12), bir yerde aşığa acı çektiren olmasıyla (TcB.1/5) anılmıştır. Aşağıdaki beyitte, Nemrud'un burnundan girerek ona acı çektiren sinekle Nemrud arasındaki olaya telmihte bulunulmuştur.

Vezîr-i şahramân-dil Hâcî İbrâhîm Paşa kim
Zübâb-ı kaşrı ser-sâmî virür Nemrûd-ı 'üdvâna

T.22/1

Firavn: Hz. Musa tarafından imana davet edilen, bu daveti reddedip tanrılık davasında bulunan ünlü Mısır kralı. Hâmân adlı vezirine yaptırdığı kuleye çıkarak Musa'nın tanrısına erişebileceği iddiasında bulunmasına telmihen bir yerde anılmaktadır. Aynı beyitte, aşığın sevgilisini gözlemek istediği için rakîbe Firavn ve kâfir denmektedir.

Başmasun qaddüñe gösterme rakîb-i Fir'avn
Ne cesaretle o kâfir şecer-i tûra bakar

G.39/2

Haccâc: Emevî komutanlarından olup çok sayıda insan öldürdüğü için "zâlim" lakabıyla meşhur olmuştur. Lebib divanında bir yerde İbn-i Abdü'l-azîz ile birlikte anılmaktadır. Şair, tenkit ettiği kişinin vasıflarını sayarken zâlim Haccâc'ın ona nisbetle İbn-i Abdü'l-azîz olduğunu belirtmektedir.

Aña nisbetle zâlim Haccâc
İbn-i 'Abdü'l-'azîz idi gûyâ

T.70/4

Lebib divanında, efsaneleşmiş hikayelere ve hikaye kahramanlarına da telmihte bulunulmuştur. Bu hikayelerden "heftân" cengi (T.7/33, 23/20, M.2/5), "vaka-yı Kays" (G.48/4) ve "hikâyet-i Ferhâd" (G.48/4) ile bu hikayelerin efsanevî kahramanları Rüstem, Kays (Mecnûn) ve Ferhâd, Lebib divanında adları geçen

hikâye ve hikâye kahramanlarıdır. Lebib, şiirlerde övdüğü kişiyi, gösterdiği kahramanlıklardan dolayı Şen-nâmede anlatılan Heft-hân hikayesinin kahramanı Rüstem'e benzetmekte, çektiği acılar ve sıkıntılar dolayısıyla da kendisini Leylâ ve Mecnûn, Ferhad ile Şirin hikayelerinin âşık rolündeki kahramanları Kays ve Ferhâd'la karşılaştırmaktadır.

2.3. ŞÂİRLER

Lebib divanında, Arap şairlerinden Hassân b. Sâbit, dört yerde (K.1/9, 2/63, 45/21, TcB.2/18), Kab İbn-i Zuheyr, üç yerde (K.31/10, T.75/6, TcB.3/IV), Lebid, bir yerde (K.9/49), İbn-i Sükre, Lebib'in Ramazanla ilgili şiirine Arapça nazîre yazdığı şair olarak bir yerde (Ar.Şiirler/1) anılmaktadır.

İran şairlerinden Nizâmî, bir yerde (K.13/84), Enverî, iki yerde (K.25/15, 28/30), Kanlebî, bir yerde (K.25/13), Kelîm, Hüsrev, Sadî, Firdevsî, Hâkânî beşi birlikte bir beyitte (K.13/85), Örfî, bir yerde (K.23/60), Şevket, iki yerde (K.5/84, 9/39), Hüccet (İbn-i Hücce) bir yerde (K.25/14) Lebib'in şairliğini ve şiirlerini kıyasladığı şairler olarak anılmaktadır.

Türk şairlerinden Mîr Ali (Ali Şîr Nevâî), bir yerde (K.20/18), Solak-zâde Hemdemî Çelebi, üç yerde (K.58/1-2-4), Bahâyî, Atâyî ile birlikte bir beyitte (L.1/4), Fuzûlî, iki yerde (K.40/50, L.3/5), Hayâlî, bir yerde (T.8/1), Nef'î, dört yerde (K.13/83, 25/18, 40/57-61), Neşâtî, üç yerde (K.13/87, 40/67, G.26/9), Nâbî, üç yerde (K.6/26, 25/16, 40/67), Rûhî-i Bağdâdî bir yerde (K.13/82), Nedîm, iki yerde (K.25/77, G.132/7), Kıyâmî, Hırâmî, Hüsâmî, Müdâmî, Nâmî, Fennî, Selâmî yedisi birlikte isimleri kafiye oluşturacak şekilde bir gazelde (G.100), Gevherî, bir yerde (Mh.1/6), İzzet Ali Paşa, şiirine nazîre yazılan şair olarak bir yerde (Şarkı.1/5), Râşid, iki yerde (K.50/6, G.97/9), Sâbit, iki yerde (K.11/13, G.113/4), Fehîm, bir yerde (T.2/37), Hâmî, bir yerde (T.61/1), Lebib'in torunu Refî, dedesinin muhammesine yazdığı nazîre ile bir yerde (Mh.3/IX), vali Sarı Abdurrahman Paşanın oğlu Mustafa Bey "Fâyık" mahlasıyla bir yerde (Th.3/5), vali Zâreli-zâde Feyzullah Paşanın divan katibi Ali Efendi "Zârî" mahlasıyla bir yerde (T.2/5), Vâlî, altı yerde (G.18/5, 36/7, 38/6, 56/8, 108/7, 113/5), Nâzımân-ı Âmid, bir yerde (G.34/6) Lebib'in şiirlerini ve şairliğini kıyasladığı şairler olarak anılmaktadır.

Bu şairlerden, Arap şairi Hassân, İran şairi Şevket, Türk şairleri Neşâtî ve Vâlî, Lebib'in beğendiği, kişiliklerine ve özellikle şiirlerine saygı duyduğu, onları hürmetle andığı şairlerdir (Bkz. Lebib'in etkilendiği şairler bölümü).

2.4. ESER ADLARI

Lebib divanında en çok anılan eser Müslümünların kutsal kitabı Kur'ân-ı Kerîm'dir. Bir yerde âyât-ı Kur'ân (G.121/1), beş yerde Mushaf (G.34/5, 97/3, 121/5, 126/4, 140/4), bir yerde Kur'ân-ı Mecîd (T.31/4) sekiz yerde Kur'ân (K.13/55, 59/1-13, T.33/10, M.5/11, Riş.3/4, 4/5-7) toplam on beş yerde adı geçen eserlerin başında gelmektedir. İran şairi Firdevsî-i Tûsî'ni Şeh-nâme adlı eseri üç yerde (K.7/46, T.23/2, G.34/5), Kabe duvarına asılan Seb'a-i Mu'allaka bir yerde (K.2/2), İran şairi Sadî'nin Gülistân adlı eseri iki yerde (K.2/15, K.14/4), İran şairi Câmî'nin Bahâristân adlı eseri iki yerde (K.14/2, T.4/40), Fuzûlî'nin Gül Kasîdesi, bir yerde (K.12/13), İshak Divanı, bir yerde (K.5/67), Lebib'in kendi eseri Risâle, iki yerde (K.18/13-21), Sâlim Tarihi, bir yerde (K.26/43), meşhur hadis kitabı Sahîh-i

Buhârî, bir yerde (K.59/3), Hayâlî Divanı, bir yerde (T.8/1), İbn-i Nüceym ile İbn-i Vekîl'in fûrua, Süyûtî'nin nahve ait eserleri El-eşbâh ve'n-Nezâyir, bir yerde (M.1/8), Gazâlî'nin Kimyâ adlı eseri bir yerde (G.43/17), Mânî'nin Erjeng adlı eseri bir yerde (G.52/1), Tezkire-i Dâvûd, bir yerde (G.138/1), Hâşiye-i Mesûd, bir yerde (G.138/4) meşhur eserler olarak anılan, tespit edebildiğimiz eser adlarıdır.

Lebib, tercî-bend türünde yazdığı bir mersiyede(TcB.1), ölen kişinin ilmî yönündeki derinliğine dikkati çekmek için, onun okuduğu kitaplar olarak şu eser isimlerini zikr etmektedir: Şemâyil 11, Nuhbe 11, Şemsü'l-maârif 12, Nüşa-i Edeb 12, Sadru's-şerfa 13, Keşşâf 17, Arâis 19, Mecestî 20, Hey'et 20, Telhîs 21, Miftâh 21, Kenz 22.

2.5. KAVİM VE KABİLE ADLARI

Lebib divanında Arap, Acem, Türk, Yunan, Hindû, Tatar, Çerkes, Ermeni, Çingâne, Kürd gibi ırk veya kavim adları anılmaktadır.

Arap kavmi, kahraman savaşçıları, şöhretli şairleri, dünyaca meşhur olan cömert insanlarıyla şairin övdüğü kişiyle karşılaştırma ve teşbih unsuru olarak, beyitlerde en çok ismi geçen kavimdir. Şu beyitlerde Arap kavmi, saydığımız özellikleriyle anılmaktadır:

Şavlet-i ceng-i felek-sûzına nisbetle olur
Ceng-i şüc'ân-ı 'Arab mel'abe-i muđhik-i sūr
K.7/42

Şu'arâ-yı 'Arab'a itdigi ihsânı anuñ
Tâkat-i hâme degül havşala-gîr-i tağdîd
K.9/45

Senüñ cûd-ı cihân-sûduñ ecâvîd-i 'Arab duysa
Kubûrından nubû'eylerdi hûy-ı şerm ü istihyâ
K.23/51

İslam peygamberi Hz. Muhammed, Arap ırkından olması nedeniyle bir yerde (K.2/42), Muhammed-i Arabî olarak anılmıştır. Şair, bir yerde (T.25/18) övdüğü vezirin düşmanlarını Arap oğlağına benzetmektedir.

Lebib divanında en çok adı anılan ırk veya kavimlerden biri de Hindû'dur. Daha ziyade siyah olan renkleriyle ele alınırlar ve sevgilinin saç (G.68/7), beni (G.49/4), hatı (G.129/2) için müşebbehünbih olarak kullanılırlar. Bir beyitte dilenciye benzetilerek anılmışlardır (K.3/15). Aşağıdaki beyitte renginin siyahlığı ile anılmaktadır:

Fikri dehân u dîde vü dilden birindedür
Hindû gibi o hâl-i siyeh der-be-der gezer
G.49/4

Acem ırkı, bir yerde (K.14/27) oyuncularıyla (Acem kûçekleri), bir yerde (T.1/8), şairin övdüğü kişinin benzeyeni "şâh-ı Acem" olarak anılmıştır. Lebib, mülemmâ tarzda yazdığı şiirinde Arap ve Acem isimlerini dil, lisan anlamında kullanmış, Türçenin Arap ve Acem dillerinden üstün olduğunu belirtmiştir:

Cünbiş-i güft-gû gelüp kaleme
Çıkdı cân-bâzveş 'Arab u 'Acem'e
Ar.10/11

Yunan, bir yerde (K.35/5) meşhur filozof Eflâtûn'un mensup olduğu ırk olarak anılmaktadır.

Türkler, bir yerde (K.5/60) ilme, sanata, edebiyata verdikleri önemle ve kurduğu ilim meclisleriyle ünü yayılan Hüseyin Baykara ile birlikte anılmaktadır. Şair bir yerde "Kastamonu Türkü" ve "Türk-i Karaman" tamlamalarını eleştirel bir yaklaşımla kullanmıştır:

Ba'zılarınıñ menşe'yi tefiş olunınca
Ya Kaştamonı Türk'i ya Türk-i Karaman'dur
K.40/45

Tatar, yağmacı, istilacı, kavgacı yönleriyle dört yerde (K.40/7, T.3/35, 10/8, 39/9) anılan Türk kavimlerindenidir.

Feryâd ki Tâtâr-ı gamı eyledi târâc
Sâmân-ı şu'ûrum dimedi yahşi yamandur
K.40/7

Ye'cûc, Nuh peygamberin oğlu Yafes zürriyetinden Mecûc ile birlikte dünyayı fesada vereceklerine inanılan bir kabile. Lebib divanında üç yerde bela, düşman, sıkıntı ve güçlük olarak karşımıza çıkan Yecûc, bir yerde gönül mülkünü istila etmek isteyen sevinç "Yecûc-i neşât" olarak (G.76/5) anılmaktadır.

Hâliyâ vâli-i Bağdâd-ı hilâfet-merkez
Sedd-i İskender-i Ye'cûc-i 'adû-yı mağhûr
K.7/27
Mülk-i dili Ye'cûc-i neşât almak olur mı
Sultân-ı gamuñ himmet-i vâlâsına lâyıq
G.76/5

Çerkes, övülen kişinin müşebbehünbihi olarak bir yerde (K.45/15), Ermeni, ağıyar için benzetme unsuru olarak bir yerde (G.141/3), Çingâne-Kürd, çalgıcılık ve oyunculuk vasıflarıyla, birlikte bir yerde (Th.4/IV) anılmaktadırlar.

Ashâb-ı Resûlullâh (K.13/72), Hâşimî (TcB.1/9), Âl-i Osmân (K.13/72), Bermekîler (K.28/31, 24/27, 40/46, 9/44, T.53/6), Benî Hazâî (K.13/35), Urbân-ı Hicâz (T.19/32), Ekrâd (T.9/24, 8/19), Evbâş (T.8/12, 9/25), Saçaklı-Ocaklı (K.26/35) gibi kabile veya taifeler çeşitli vesilelerle beyitlere konu olmuşlardır.

2.6. MEZHEP VE TARİKAT ADLARI

Lebib divanında, Ehl-i Sünnet ve'l-cemaât iki yerde (K.13/34-35), Sünnîyân iki yerde (K.13/58-59), Ehl-i Rafz üç yerde (K.13/34-44, 11/23), Kızılbaş (Sürh-ser)

dört yerde (K.13/66-73, G.41/16, 140/5), Rafizî-Haricî bir yerde (K.58/33), Âl-i Yezîd bir yerde (T.20/9), Nemrûdîler bir yerde (T.23/12), Melâmet, bir yerde (G.70/6), Dehrî-mezhep, bir yerde (G.121/1) adları anılan belli başlı mezheplerdir.

Divanda adları anılan tarikatler ise şunlardır: Nakşibendî, altı yerde (K.17/8-14-15, G.84/6, 93/7, TcB.1/29), Gülşenî, üç yerde (K.14/5, 17/13, G.95/2), Vefâiye, bir yerde (K.34/9), Hulûfî, bir yerde (L.2/5), Celvetî-Halvetî bir yerde (L.12/7), Mevlevî, bir yerde (G.47/2) anılmaktadır.

2.7. DİL (LİSAN) ADLARI

Lebib divanında geçen belli başlı dil adları, Arapça, Farsça ve Türkçedir. Şair, bir beyitte bu üç dili birlikte mülemmâ olarak kullanmıştır:

‘ Arabî Fârisî ü Türkî olan nazmuma dir
Lekad ahsente ser-âmed şodî bu tab‘ la sen

K.25/12

Şair, dil adlarını bir yerde Türkîce (L.7/7), bir yerde Fûrsî Türkî (L.11/7), bir yerde Arabî, Fârisî, Türkî olarak kullanmıştır. Lebib, mülemmâ tarzındaki bir şiirinde, Türkçenin Arap ve Acem lisanlarına üstünlüğünü dile getirmiştir:

Cünbiş-i güft-gû gelüp kaleme
Çıkdı cân-bâzveş ‘ Arab u ‘ Acem’e

Ar.10/11

Lebib, vezir-i azam Mustafa Paşayı medhederken, manasız ve kıymetsiz bir lehçe olan “Lehçe-i Kürdâne” ile meramını ancak bu kadar ifade edebildiğini mütevazıg bir şekilde dile getirmektedir:

‘ Afvuñi aldum kefil inşâd idüp bu nazmumu
Lehçe-i Kürdâne-i kem-şadr ü bî-ma‘nâ ile

T.2/68

Beyitteki “lehçe” kelimesi, üslup, tarz, anlatım biçimi anlamındadır. Zira şair, bir yerde kendisini “hem-lehçe-i Nef’î” olarak tanıtmaktadır:

Ancak beni hem-lehçe-i Nef’î iden aḥbâb
Bâzâr-ı temîzinde anuñ nef’î ziyândur

K.40/58

2.8. ÜLKELER VE ŞEHİRLER

Lebib divanında, Hindûsitân (Hindûstân), Hind, Rûm, Freng, Habeş, İnan, Turan, Irak, Mısır, Bedehşân, Yemen, Çin, Maçın, Fas, Bengale gibi ülke adları anılmaktadır. Bu adlar, bazen mecâz-ı mürsel yoluyla ülke değil, içinde yaşayan insanlar ve onların özellikleri dolayısıyla anılırlar. Hind ve Habeş kelimesi tamamen siyahlığı ifade etmektedir. Bu yüzden beyitlerde Hind, Habeş “saç ve ben” için müşebbehünbihtir. Rum kelimesi beyazlığı temsil etmekte ve “sîne” için müşebbehünbih olarak kullanılmaktadır. Aynı şekilde Freng, güzellik ve kırmızılık

timsali olarak yanağı sembolize etmekte ve yanak için müşebbehünbih olarak geçmektedir. Rûm, Freng ve Habeş saydığımız özellikleriyle bir yerde üçü birlikte anılmaktadır:

Şeh-i memâlik-i hüsn oldu âhir ol mehveş
O sine Rûm'dur ol ruğ Fireng o hâl Habeş
G.63/1

Freng, sevgilinin saçının renk unsuru olarak yedi yerde (G.3/4, 17/1, 30/1, 37/4, 77/4, 124/4, 135/4), sevgilinin yanağının güzellik unsuru olarak iki yerde (G.5/2, 63/1), yeniliği çağrıştırmak için "fasl-ı firengi" tamlaması ile bir yerde (T.23/30) anılmaktadır. Sevgilinin yanağı kırmızılığı ve güzelliği nedeniyle Freng'e benzetilmiştir.

Dînüñ gibi gel toğrısını söyle efendi
Dinmez mi Fireng-i ruğ-ı yâra kızılalma
G.5/2

Habeş, yazı, saç ve ben için benzetme unsuru olarak dört yerde anılmaktadır.

Şeh-i memâlik-i hüsn oldu âhir ol mehveş
O sine Rûm'dur ol ruğ Fireng o hâl Habeş
G.63/1

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Rûm, dört yerde (K.8/17, T.7/59, 18/10, G.63/1), Hind, zamanında meşhur olan çekmeceleriyle "çekmece-i Hind" olarak iki yerde (T.34/6, 41/8), ülke adı ve benzetme unsuru olarak beş yerde (K.7/40, 8/17-76, T.7/35, G.126/5), İran-Turan bir yerde (K.13/74), Irak, dört yerde (T.7/5-12-59, 16/18), Bedehşân, bir yerde (K.11/6), Çin, bir yerde milket-i Çin olarak (G.118/1), bir yerde Maçin ile birlikte iki yerde (G.122/4), Fas, bir yerde Bengâle ile birlikte (G.68/7), Yemen, meşhur kahvesi ile birlikte bir yerde (NKt.4/1) anılmaktadırlar.

Lebib divanında, dini yapılarını ve belli bir bölgeyi kastetmek amacıyla da bazı coğrafi terimlerin kullanılması dikkati çekmektedir. Bunlar, Diyâr-ı Ermen (G.105/4), Kâfiristân (G.121/5), Bilâd-ı Kâfiristân (K.58/28), Belde-i İslâm (K.56/10, T.20/2), Mülk-i Osmânî (T.3/9-29), Hitta-i vâsıt (K.13/7), Mülk-i Zevrâ (K.13/11, T.7/16) gibi coğrafi yer adlarıdır.

Lebib divanında, başta şairin doğduğu, yetiştiği ve görev yaptığı yer olan Diyâr-ı Bekr (Âmid), seyahat ettiği yerler olarak Bağdat, Musul, Rûha, Rakka ve Şehbâ (Helep), sürekli gitmeyi arzuladığı yer olarak İstanbul, en çok adı geçen şehirlerdendir. Burada, Lebib divanında adı geçen şehirlerin isimlerini ve nerede geçtiğini (geçtiği yerlerden en fazla beşini) vermekle yetineceğiz.

Diyâr-ı Bekr, (K.4/7-49, 23/1, 45/1-14 ... toplam on altı yerde)

Âmid, (K.4/8-11-21, 9/22-33 ... toplam yirmi altı yerde)

Bağdâd, (K.8/39-77, T.7/28-42-55 ... iki yerde Mülk-i Zevrâ, toplam on dört yerde)

Halep (Şehbâ), (K.33'ün redifi Halep ... altı yerde Şehbâ, toplam yirmi dört yerde)

Sitanbûl, (K.9/42, 4/37-45, T.2/11...bir yerde İstanbul, toplam on iki yerde)

Rakka, (K.32/5, T.15/15-64, 30/3-7-15)
 Basra, (K.13/32, T.7/28)
 Necef, (K.33/6, G.18/3)
 İsfahân (Sıfâhân), (K.1/19, 2/13, 13/75)
 Ka'be, (K.2/53, 18/2, 27/5, T.43/3, G.137/7)
 Mekke, (K.3/49, 14/24, T.64/5)
 Keşmir, (G.62/4)
 İçil, İzmir (G.30/1)
 Nîşâbûr, (K.7/40)
 Horasan, (K.13/14)
 Tarâmûn, (K.5/18)
 Şehrîzor, (Ar.2/7)
 Revân, Gence, Tiflis, Tebriz, Hemedân (K.58/31)
 Üsküdâr, (K.58/33)
 Şâm, (K.4/12, 14/16, T.16/18)
 Aspuzi, (T.33/3)
 Erzurum, (T.23/4-45)
 Hicaz, (T.18/10, 11/9-25, 64/6, 66/5)
 Maden, Malatya, Behisni (K.28/37)
 Kastamonu, Karaman (K.40/45)
 Şîrâz, (K.18/19)
 Hoten, (K.25/67)
 Musul, (K.26/8, 27/8)
 Sivas, (K.45/13, 50/5, T.6/3-5)
 Rühâ, (K.6/26)
 Kerbelâ, (T.20/14, 21/14)
 Cidde, (T.25/27, 64/5)
 Adana, (T.24/10)
 Ergani, (T.27/10)

Divanda, yukarıda saydığımız ülke ve şehir adları yanında Tâk-ı Kısra (T.51/4), Mescid-i Aksâ (K.3/92), Mescid-i Kuds (K.3/93), Nahle-i Tûr (K.7/34), Sahrâ-yı Nemnem (K.13/35), Sedd-i Ye'cûc (K.4/40), Nehr-i Ceyhûn (T.21/8), Kasr-ı Behrâm (T.35/5), Bahr-ı Aden (K.25/2), Kırklar (dağı) (K.17/6), Sadî (köyü) (K.17/7), Şeyh Çoban (köyü) (T.22/13-18), Kavs (bahçeleri) (K.17/1-2-11-12), Bağ-ı İrem (K.33/2, T.7/35), Şeyh Bekir tekyesi (K.34), Kağıthane, Sadâbâd (K.9/26, T.18/30), Beyt-i Ümmehânî (K.3/65) gibi özel yer adlarına da rastlanmaktadır.

2.9. ASTRONOMİ İLE İLGİLİ UNSURLAR

Lebib divanında, astronomi ile ilgili gezegen ve yıldızların sıkça kullanıldığı görülmektedir. Burada, astronomik unsurların bütünü ile ilgili bir tahlile girmemiz mümkün değildir. Biz sadece, divanda adı geçen gezegen ve yıldızların şairimiz tarafından hangi yönlerine temas edildiğini belirtmeye çalışacağız.

Divanda, pek çok yerde adı geçen ve “ çarh, sipihr, gerdûn, âsmân, gök” gibi kelimelerle de karşılanan “felek”, dönüşü ile diğer yıldız ve gezegenleri üzerinde barındırmakta ve feleğin insanın kaderine etki ettiğine inanılmaktadır. Bu yüzden, şairin şikayetlerinin çoğu felekten, eleştirilerinin büyük çoğunluğu da feleğe karşıdır.

Divanda yaklaşık seksen beş yerde anılan “felek”, bazen ihtişamı yönünden “felek-rütbe”, “felek-rifat”, “felek-kadr” sıfatları ile şairin övdüğü vezirler için müşebbehünbih olarak kullanılmakta, bazen icracı müşahhas bir varlığı temsil etmekte, bazen şairin şikayet ettiği kaderi temsil etmekte, bazen de dönme fiilini icra etmesiyle anılmaktadır.

Divanda felek, çoğu yerde diğer gök cisimlerini üzerinde taşıması yönüyle, yükseklik ve yüceliğinin timsali semâ âlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Felek, aşağıdaki birinci beyitte dokuz kat göğü, ikincide şairin şikayetlerini yönelttiği müşahhas bir varlığı, üçüncüde üzerinde taşıdığı gök cisimleri ile ihtişamı, dördüncüde icracı kaderi temsil etmektedir

Zücâc-ı mihr ile çespîde nüh felek anuñ
Celâli saķfina âyinedân-ı ‘âlemdür

K.2/56

Felek didükleri nâ-merdden şikâyet mi
‘Înâyet ü keremüñle niyâzum eşfâdur

K.24/37

Meh ü mihr iki tûbı çarķ taşu zühre raķķâsı
Felek eyvânuña bir iki günlü aşma sâ‘atdür

K.38/9

Ĥulle-ber-dûş-ı ĝinâyum baķma hiç noķsânuma
Aţlasın virsin felek almam ten-i ‘üryânuma

G.120/1

Yunanlılarda Apollon, Romalılarda Febüs adı ile tanrılaştırılan “güneş”, şems, mihr, hurşîd, âftâb gibi kelimelerle de karşılanmakta ve divanda en fazla anılan gök cismi olarak karşımıza çıkmaktadır. Lebib divanında “şems”, yirmi yerde, “mihr”, kırk yedi yerde, “hurşîd” otuzbir yerde, “âftâb” yirmi yedi yerde “güneş” beş yerde toplam güneşle ilgili kelimeler yaklaşık yüz otuz yerde anılmaktadır. Beyitlerin çoğunda güneş (mihr, hurşîd, şems, âftâb), ay (kamer, mâh, meh, bedr) ile birlikte nurlu ışık kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Güneşle ilgili kelimeler divanda, şefkat, adalet, himmet, saltanat, şeref, şöret, kudret, güzellik timsali olarak kullanılmakta ve şairin övdüğü kişi için müşebbehünbih olarak anılmaktadırlar.

Güneş ve güneşle ilgili kelimelerin geçtiği yerlere ve hangi yönlerden temas edildiğine örnek olarak aşağıdaki birkaç beyti verebiliriz:

Yüzümi kara iden pertev-i ‘irfânuñdur
Nitekim şûret-i insânı yaķar Şems-i münîr

K.29/7

Gözi âteşli tûlû‘ itmede çün pertev-sûz
Mihre kim kevkeb-i dürrî dinilürdi meşhûr

K.7/22

Anuñçün Müşteri’ye Mihr ü Mihr’e Müşteri eyler
Bu sa‘de olmaduķ nâ’il diyü birbirine şekvâ

K.23/5

Biri birine rakîb oldu ruḥuñ ‘aşkıyla
Ra‘ d zann itme Meh ü Mihr’de gavgadur hep
G.8/2

Cihânı kabzaya aldı bu sâl o rütbe şitâ
Ki düşdi pençe-i Hürşîd’e lerziş-i sermâ
K.8/1

O Âftâb-ı risâlet ki bi‘ set-i zâtı
Tulû‘-ı kevkeb-i sa‘ d iktirân-ı ‘âlemdür
K.2/51

Nedür bu lezzeti yok kıl ü kâl bi-hûde
Güneş gibi sebebi ‘ârife mücellâdur
K.24/13

Yunanlılarca Diyanos, Romalılarca Artemis adlarıyla tanrılaştırılan ay (kamer, mâh, meh, bedr), beyitlerde güzellik ve saflık timsali olarak anılmaktadır. Beyitlerin çoğunda, nuranî olması ve parlaklığı sebebiyle güneş ile birlikte kullanılan ay, şairin övdüğü kişinin veya sevgilisinin müşebbehünbihidir. Lebib divanında toplam yaklaşık yüz otuz sekiz yerde adı geçen “ay”ın elli beş yerde “meh”, elli iki yerde “mâh”, on dört yerde “kamer”, on iki yerde “bedr”, beş yerde “hilâl” olarak anıldığını görmekteyiz. Ay tutulması, şakk-ı kamer mucizesi, güzellik unsuru, sevgilinin müşebbehünbihi olması yanında mevsim anlamında “mâh-ı mübârek”, “mâh-ı rûze”, “mâh-ı rahmet”, “mâh-ı ‘id, “mâh-ı âb”, “mâh-ı Ramazân” ve “meh-i ibâdet”, “meh-i Nisân” tamlamalarıyla da Ramazan ayı kastedilmektedir. İki yerde, güzelliğinden kinaye olarak Hz. Yûsuf “meh-i Kenân” olarak anılmaktadır.

Ay ve ayla ilgili (meh, mâh, kamer, bedr, hilâl) kelimelerin geçtiği yerlere ve şiirlerde aya hangi yönlerden temas edildiğine örnek olarak aşağıdaki birkaç beyti verebiliriz:

‘Umûm mu‘ cize-i enbiyâya maşdar iken
Huşûş şakk-ı Kamer oldu âyet-i uhrâ
K.3/49

Nezd-i hüsniñde şehâ hüsni bütân mestûr olur
Şemse kurbında Kamer görmez misin bi-nûr olur
G.27/1

Bağın nûr-ı vücûd-ı zîr ü bâlâya bilür kim hep
O mâhuñ Mâhdan mâhîye deg mâhiyyetin söyler
G.40/7

Geh Meh gehî Hürşîd dinür rûyuña cânâ
İtdüm hele taḥkîk ki gökden iner esmâ
G.5/1

Zeyn olan sîm seper eşheb-i pür-zûrında
Bedr-i Mehdür ki ider burc-ı esed üzre zuhûr
K.7/47

Hilâl şanma görüp farḫ-ı rif at-i kâdrin
Dehân-ı hayrete gelmiş benân-ı ‘âlemdür
K.2/47

Yunanlılar tarafından Ares, Romalılar tarafından Mars adıyla bilinen Mirrih (merih), nahs-ı asgar (küçük uğursuzluk) olarak kabul edilir. Şiirlerde celâdet timsali olarak şairin övdüğü vezirlerin cellatları yiğitlik, kuvvet, savaş ve öfke gibi özelliklerinden dolayı “mirrîh” ile mukayese edilmişlerdir. Mars adıyla savaş tanrısı kabul edilip elindeki kılıç veya mızrakla cellâd için müşebbehünbih olan mirrîh, bazı beyitlerde sevgilinin gamzesi için de benzetme unsuru olarak kullanılmaktadır. Beyitlerde, celâdet, cellâd, tîg, tîr, gamze kelimeleriyle birlikte anılmaktadır.

Celâletden elin yur âb-ı tîgıyla anuñ Mirrîh
Eger cellâdınuñ bir cüz'-i vaz'ın eylese işgâ

K.26/8

Zühâl (Keyvân), Yunan mitolojisinde Kronos, Roma mitolojisinde Satürn ismiyle tanrılaştırılan, nahs-ı ekber (büyük uğursuzluk) olduğuna inanılan bir gezegendir. Eski coğrafyaya göre yedinci feleğe hakim olup siyah rengi temsil etmektedir. Lebib divanında altı yerde Keyvân, üç yerde Zühâl adıyla anılmaktadır. Keyvan, beyitlerde uğursuzluğun, bulanıklık ve kirliliğinin timsali olarak karşımıza çıkmaktadır. Sâysis, jeng-i nuhûset, çirk-i nuhûset, palâs-ı nahs gibi kelime ve terkiplerle birlikte anılmaktadır. Bir beyitte Keyvân, kendisiyle tamamen zıt özellikleri olan Müşterî (Sad-ı ekber) gezegeni ile birlikte anılmıştır. Şair, memduhuna kavuşma günündeki sevinci görse Keyvan'ın da üzerindeki uğursuzluğu silerek mutlulukta Müşteri ile yarışacağını şöyle ifade etmektedir:

Ne rûz ol rûz-ı hurremdür ki düşse yâd-ı Keyvân'a
İder bahş-i sa'âdet Sa' d-ı ekberle o bî-pervâ

K.23/4

Gezegen, Zühâl adıyla anıldığı yerlerde de benzer özellikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Şair, miraciye kasidesinde “Nûr-ı şeref” sıfatıyla andığı Hz. Peygamberin Zühâl gezegenin emrinde olduğuna inanılan yedinci kat göğe çıktığında, Zühâl'in uğursuzluğunu gizlemeye çalıştığını şöyle tasvir etmektedir:

Semâ'-ı heftüme baş eyleyince Nûr-ı şeref
Palâs-ı naşsını itdi Zühâl be-düş-ı hafâ

K.3/118

Müşterî, Yunanlılar tarafından Zeus, Romalılar tarafından Jupiter diye adlandırılan altıncı felekteki bir gezegendir. Yıldız ilmine göre, bu gezegenin etkisi altında olanlar, terbiyeli, utangaç, iyi ve yumuşak huylu, alçak gönüllü ve cömert olurlar, düzgün söz söylerler. Müşteri, “sad-ı ekber” (büyük kutluluk) olarak kabul edilmiştir. Mavi reng Müşteri yıldızına aittir. Merih ile Ay dost yıldızları, Zühre ile Utarid ise düşman yıldızlarıdır. Şiirlerde özellikle medhiyelerde, övülen kişiler müsbet özellikleri ile Müşteri yıldızına benzetilmiştir. Gezegen, Lebib divanında beş yerde Müşterî, iki yerde Sad-ı ekber olarak anılmıştır. Bir yerde şair, zamandan şikayet ederken cahillerin Mihr, Müşterî, Kevkeb'in özelliklerini yansıtarak hep ön planda olduklarını, alimlerin ise bu asrın siyah yıldızı (Zühâl) olduğunu eleştirel bir bakışla dile getirmektedir:

Gürûh-ı câhili hep Mihr Müşterî Kevkeb
Ma' ârif ehli bu 'aşruñ siyeh sitâresidür

G.42/5

Şair, bir yerde Müşterî yıldızının mutluluk özelliğini övdüğü vezirden aldığı, dolayısıyla memduhunun Sa' d-1 ekber (Müşterî), Müşterî yıldızının da Sa' d-1 sagîr (Zühre) olması gerektiğini belirtmektedir.

Sa' din oldı Müşterî bâyi' muhaqqâk kim dinür
Sa' d-1 ekber âşafa şimdi aña Sa' d-1 şağîr

T.19/25

Utarid, Yunan mitolojisinde Hermes (Ermis), Roma mitolojisinde Merkür adıyla tanrılaştırılmıştır. Yıldız ilmine göre Utarid'in hakim olduğu burçlarda doğanlar anlayışlı, zekî ve kurnaz olurlarmış. Katip ve yazarların piri sayılan Utarid, ikinci felekte yer edinmiştir. Güzel söz ve yazı ile sanatkarlığın sembolüdür. Lebib divanında dört yerde anılmaktadır. Utarid, bir yerde usta bir şairin kalemi için müşebbehünbih olarak kullanılmıştır:

Ger engüş-t-i 'Utârid olsa kil-k-i şâ' ir-i mâhir
Yine vaşfında kâşîrdur ne deñlü eylesem iþrâ

T.19/25

Zühre (Nâhid), Yunan mitolojisinde Afrodit, Roma mitolojisinde Venüs adıyla tanrılaştırılmıştır. Üçüncü felekte olup, "sa' d-1 asgar" (küçük kutluluk) sayılır. Yıldız ilmine göre bu yıldızın tesiri altındaki burçlarda doğanlar, güzel, zarif, zevk sahibi, zekî, maharetli ve sanatkar olurlar, fazla hissîdirler.

Lebib divanında sekiz yerde Zühre, bir yerde Nâhid olarak anılmaktadır. Zühre, feleğin sâzendesi olarak bilinmektedir. Bu yüzden şiirlerde, "sâzende", "rakkâse", "nagme", "mehterbaşı", "kânûn", "raks eylemek" gibi mûsikî terimlerinden oluşan kelimelerle birlikte anılmıştır. Aşağıdaki beyitlerden birincide Zühre, zevk ve neşe içinde dans eden şuh bir kadın için müşebbehünbih olarak anılmış, ikincide ise Nâhid adıyla rakkâseli saat için benzetme unsuru olarak zikr edilmiştir:

Nevâ-sencî-i kil-k-i nazmınuñ şevk u neşâtıyla
Felekde Zühre rakş eyler 'Utârid eyler istihyâ

T.7/54

Nice âşaf ki şenâsıyla simâ' itmekde
Şalma rakşâşeli sâ' at gibi dâ'im Nâhîd

K.9/4

Süreyyâ (Pervîn, Ülker), semanın kuzey yarım küresinde toplam yedi yıldızdan oluşan bir yıldız kümesidir. İnci dizisi veya gerdanlığa benzetildiği için "ıkd-1 süreyyâ" şeklinde de kullanılır. Lebib divanında iki yerde Pervîn, yedi yerde Süreyyâ adı ile anılmaktadır. Süreyyâ, şekli ve parlaklığı itibarıyla beyitlerde benzetme unsuru olarak kullanılmaktadır. Şiirlerde bir yerde inci dizisine (G.118/1),

bir yerde temizlik aleti süngere (K.3/116), bir yerde hazine kilidine (K.9/20), bir yerde mücevher kutusuna (K.28/26), bir yerde üzüm salkımına (K.39/4) benzetilmektedir. Aşağıdaki beyitlerden birincide Pervin, sevgili için müşebbehünbih olarak, ikincide Süreyyâ, üzüm salkımına benzetilerek, aşıkların yetişmeleri güç nimetler olarak kullanılmıştır:

Zülf-i pür-tâbuñ iderse cebhe-i pür-çîne baḡş
Cephe-i pür-nûr ider Ḥurşîd ile Pervîn'e baḡş

G.14/1

Ḳazâ taḡsîmde dest-i tenâvülden ba'îd itmiş
Naşîb-i ehl-i dil 'âlemde 'unḡûd-ı Şüreyyâ'dur

K.39/4

Sühâ, büyükayı yıldız kümesinin en küçük yıldızıdır. Küçüklüğü dolayısıyla eskiden gözlerin görüş kuvvetini ölçmede kullanılırdı. Bu yıldızı görebilen göz, keskin sayılırdı. Lebib divanında dört yerde adı geçen Sühâ, bir yerde (K.22/15) ışığın güneş ışığı ile mukayesesinin imkansızlığı yönüyle, bir yerde (G.43/4) mihr ve mâh ile birlikte küçüklüğü yönüyle, bir yerde (K.2/5) mihrî ile birlikte ışık saçması yönüyle anılmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, hata defterinin kara sayfalarını çokluk yönünden gece karanlığına, güzel amellerinin parıltısını da azlığı ve küçüklüğü yönünden Sühâ yıldızına benzetmektedir.

Sevâd-ı defter-i cürmümle nûr-ı ḡüsn-i 'amel
Zalâm-ı şeble Sühâ'dan nişân-ı 'âlemdür

K.2/78

Yukarıda özelliklerini açıkladığımız ve beyitlerden örnekler verdiğimiz gezegenlerle birlikte Lebib'in şiirlerinde hamel (K.3/114), sünbüle (K.8/7), burc-ı esed (K.7/47, M.2/22), burc-ı delv (G.49/1) gibi burç adları da anılmaktadır. Gökte meydana gelen değişik ışık olaylarından "kâhkeşân" bir yerde, "kavs-ı kuzah" (ebem kuşağı) iki yerde şiirlere konu olmuştur. Yıldız bilimi ile uğraşan "münccimîn, ehl-i rasat ve ehl-i necm" de divanda adları anılan astroloji terimleridir.

2.10. ELEŞTİREL PERSPEKTİFLER

Klasik Türk edebiyatında Fuzûlî'nin şikâyetnâmesi, Bağdatlı Rûhî'nin meşhur terkîb-bendi, Nâbî'nin hayriyesi sosyal tenkit konularında öne çıkan eserlerdendir. Bunların yanında bir çok şairin divanlarında, toplumda aksayan yönlere dikkat çeken müstakil şiirler veya beyitler vardır. Şairler, daha çok arz-ı hâl ve hasb-i hâl türündeki kasidelerde, bazen bir gazelde, bazen mesnevilerde, bazen latife ve şikayet muhtevalı şiirlerde, bazen pendnâme türündeki müstakil şiirlerde zamana, insanlara, hayata, kadere, feleğe karşı tenkitlerini, şikayetlerini dile getirmişlerdir. Şair Lebib'in de, çağının cesur bir tanığı olarak bu tür eleştirilere yer veren manzum örnekleri vardır.

Lebib, "figâniye", "feryâd-nâme", "kizbiye", "harâbiye" diye isimlendirdiği hasb-i hâl türündeki dört manzûmede memleket, insanlar, değerler ve zaman ile ilgili değerlendirmelerini dile getirmektedir.

Kemâlât ehlinüñ fikr-i ğınâsı nev‘ -i sevdâdur
Cehelsiz ârzû-yı şervet itmek mâl-ı hÿlyâdur

K.39/1

matla‘lı “figâniye” diye adlandırdığı şiirde şair, sosyal hayatın bozulan yönlerini eleştirmektedir. Şiirde dünya, ednâ lafzının müennesi olduğu için tenkit edilir. Toplumda revaç bulan hile, aldatma, yalan gibi kötü hasletler ve bu özellikteki insanlar tenkit edilmektedir. Şair, halkta birlik ve düzen olmadığından fitne ve fesadın kol gezdiğini ifade etmektedir. Toplumda sözü geçen erkân ve ayân üzerine düşen görevleri yapmadığı için sosyal çözümler meydana gelmektedir. Müftüler, fetvalarını kendi kafalarından verdikleri için, hakimler adalet ve eşitliği bir yana bırakıp dalkavukların sözlerine inanarak hüküm verdikleri için eleştirilmektedir.

Feryâd felekden ki işi ğadr u ziyândur
Feryâd ki feryâduma ol ğande-kunândur

K.40/1

matlalı “feryâd-nâme” diye adlandırdığı şiirde şair, sesinin tonunu biraz daha yükselterek bağırmaya devam etmektedir. Şiirde felek ve insanlar tenkit edilmektedir. Şair, toplumdaki bütün değerlerin alt üst olduğundan, her şeyin tersine döndüğünden, gençlerin ihtiyarlar ihtiyarların gençler gibi davrandığından şikayetçidir. Şiirde başlıca riyakarlar, ayân ve adaletsiz hakimler tenkit edilmektedir. Şiirin sonunda şair, felekten ve insanlardan bu kadar şikayet etmesinin sebebini şöyle açıklamakta ve isteklerini dile getirmektedir:

Yâ Rab bu şikâyet ya felekden ya beşerden
Hep luţfuñ için oldığı ğod saña ‘ayândur

Bir ğahr ile ğahr eyle ğasûdîña disünler
Ħağdan bu cezâ-yı sitem-i fitne ğirândur

Ol vağti ğarîben bize vir kim dimesünler
Erbâb-ı dilüñ ğaşşası feryâd u figândur

K.40/71-72-73

Şair, “kizbiye” olarak adlandırdığı, muhammes şeklinde yazdığı şiirinde, yalan ve yalancılığın kişisel ve toplumsal hayatta meydana getirdiği aksaklıkları dile getirmektedir. Şiirde, insanların sözlerinde ve davranışlarında doğruluğu elden bırakmamaları tavsiye edilmektedir. Toplam yirmi bir bentten oluşan şiirin bir bendini buraya alıyoruz:

Kizb ider tebrîd ef‘ âl-i şalâĦ-ı ‘âbidi
Ħûşmend iseñ te‘emmül ğıl bu ‘âdil şâhidi
Kim burûdetle anuñçün vaşf iderler zâhidi
‘ÂĦıl itmez ğavline elbâs-ı kizb-i bâridi
Şıdğ endâm-ı kelâmuñ ğâĦum u semmûridur

Mh.2/VII

Şair, “harâbiye” diye adlandırdığı tamamlanmamış şiirinde, halkın özellikle fakir insanların çektikleri acıları, uğradıkları zulümleri dile getirmektedir.

Zulm ile âh oldu bu ma‘ mûre-i zîbâ harâb
Kalmadı tâb-ı re‘ âyâ oldu vâveylâ harâb

K.45/1

matlalı şiirde şair, “mamûre-i zîbâ” olarak vasıflandırdığı Diyarbekir şehrinin insanlarına yapılan zulmü tenkit etmektedir. Şiirde, insanlar arasında nifak ve bozgunculuğun meydana getirdiği sonuçlar değerlendirilmekte, fitne ve cahilliğin kişi ve toplum hayatına verdiği zararlara değinilmektedir. Şiirin genelinde halka zulmeden, adaletsiz davranan kişiler özellikle hakimler eleştirilmektedir.

Lebib, müstakil olarak yazdığı arz-ı hâl türündeki kasidelerinde veya mensur arz-ı hallerin mukaddimesi olarak yazdığı manzumelerde yeri geldikçe toplumda aksayan yönlere işaret etmiş, kendi hali ile beraber toplumun halini de devlet büyüklerine arz etmiştir. Şair, vezîr-i azam Râgıb Muhammed Paşaya yazdığı arz-ı hâl türündeki kasidesinde Diyarbekir’de yaşanan kıtlığı dile getirmiş, halkın çektiği sıkıntıları anlatmıştır. Bu arada şehrin adalet sistemindeki bozukluğu da yer yer dile getirme fırsatı bulan şair, halkın yaşadığı işkencenin bøyutlarını bütün çıplaklığı ile gözler önüne sermiştir. Şair, aşağıdaki beyitlerde adalet sistemindeki bozukluğu eleştirmektedir:

Bu eyyâm ise şehri aç da‘ vâcılar almış hep
Ziyâfet ‘add iderler bâb-ı hâkimde tekâzâyı

Mübâşirlerse bâkî çavuşı gibi re‘ âyâdan
Şoyup almağda bâkî bulduğu eşvâb u eşyâyı

Şehirden hod nice da‘ vâ-yı a‘ yânide süfliler
Der-i hükkâmda gamz ile taħrîb itdi dünyâyı

K.4/33-34-35

Şair, yeri geldikçe söz verip de sözünü yerine getirmeyen yöneticileri (K.31, 47, 51, 52, TcB.3), kahve köşelerinde tenbel tenbel oturarak vakit geçiren mahalle dostlarını (K.53) latife yollu iğneleyici bir üslup ile eleştirmektedir.

Lebib, gazel nazım şekliyle yazdığı şiirlerinde, bir gazelin tamamında ya da bazı beyitlerde imkanlar el verdiği ölçüde eleştiri yapmaktan çekinmemiştir. Şair, manasız, boş konuşmaları “lâf” redifli (G.72) gazelinde tenkit etmekte, felek ve zaman için eleştirilerini “senûñ” redifli (G.81) gazelinde sıralamaktadır. Riyakarları, münafıkları, ham sofuları ve yalancıları tenkit için de bir gazel (G.83) yazmıştır. Şair, bazı gazellerin mısralarını da sevgiliyi eleştirmek için yazmıştır (G.80/5, 82/1-6, 102/1-2-4, 115/3).

Lebib, yeri geldikçe kendini eleştirmekten de geri durmamıştır. “Tevbe Yâ Rab” (K.60) redifli manzumede şair, ömrü boyunca yaptığı hatalar için kendini sorgulamakta, öz eleştirisini yapmaktadır. Şair, bir yerde sırrını mecliste yare açtığı için (G.67/6), bir yerde, kendi yanlışlarını görmeyip sadece başkalarının hatalarını

gördüğü için (Mh.2/XX), bir yerde herkese medhiye yazdığı için (G.121/6) kendi kendini eleştirmektedir.

Muqaddem sen şikest itdün Lebîbâ kâdr-i 'irfânı
Medâyiğ-nâme inşâd eyledün her nâ-sezâyâna

G.121/6

Lebib, torunları Refî ve Muhammed Emîn için yazdığı “pend-nâme” türündeki manzumelerde (K.41,42,43,44) , torunlarının şahsında tüm gençliği uyarmakta, hayatta kazandığı tecrübelerini ve bilgisini onlarla paylaşmaktadır.

“Emîn amân” redifli kasidede (K.41) şair, torununa şu öğütlerde bulunmakta, onu ikaz etmektedir:

“Mükemmel bir insan olmak için okumaya önem ver. Câhil insanlarla dostluk kurma. Nefsine hakim ol. Bilgili ol, güzel konuş. Güzel yazı yazmaya çalış. İlminle birlikte yazın da güzelleşsin. Çocukça davranışlardan uzak dur. Sözlerinde yalan olmasın, safsataya pirim verme. Yalan söyleyene hürmet edilmez. Topluluk içinde doğru konuşmaya özen göster. Pişman olacağın bir işi yapma, kimseye kefil, vekîl, vasî olama. Davet olunmadığın yere gitme. Tevekkülü elden bırakıp aç gözlü olma. Bir kimseyle konuşurken dikkat et, sözlerini başkaları duymasın. Topluluk içinde boş boğazlık etme. Başkalarının hatalarını görmezlikten gel. Mecliste söz hakkı verilmedikçe konuşma. Sende şeytanın mesleği olan kibir, gurur, büyüklenme olmasın. Dış görünüşe önem verme. Farzları yerine getirmede tenbellik gösterme. Nefsine uyma, hakikati dinle. İsmine uygun davran, emanete hıyanet etme. Fasıklarla sohbet etme, öylelerden uzak dur. Daima eksiklerini tamamlamaya çalış, yüksek ahlak sahiplerini kendine örnek al”.

III.BÖLÜM (DİVANIN TENKİTLİ METNİ)

Dîvân-ı Lebîb-i Âmidî*
Bi-smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm**

KAŞİDELER

*Yâ Rab nice bir gâflet-i tâ'ât ideyüm
Saña ne yüzümle 'arz-ı hâcât ideyüm*

*Naqqâş-ı dükân-ı cürmem ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm*

1 Münâcât

Kaşîde-i münâcât be-dergâh-ı kâdıyü'l-hâcât kaşîde-i pâkize-edâ***

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 İlâhî mest-i nûş-ı gâfletem hüşyâr-ı 'irfân it
Hümâr-âlûd-ı cürmem neş'emend-i câm-ı gufrân it
- 2 Devâ-cûy-ı kerem şâhib-firâş-ı renc-i 'isyânem
Amân bihbûd bür'ü's-sâ'a-i 'afvüñla dermân it
- 3 Sevâd-ı defter-i zenb ü kuşûrumla siyeh rûyem
Sefidâc-ı beyâz-ı rahmetüñle setr ü pinhân it
- 4 Rızâdan bî-haber bî-hûde gerdân-ı hevâ oldum
Peşimânem yeter nüzhet-güzîn-i bâg-ı Rıdvân it
- 5 Beni sû'-i qarîn üftâde-i dâm-ı dâlâl itmiş
Reşâd-ı râh-ı Hâkka Hızr-ı tevfiķuñ nigejbân it
- 6 Yedümde hüccet-i şer' iyye hüsn-i i' tikâdumdur
Hemân hüsn-i me'âlüm mûcibince emr ü fermân it
- 7 Teşebbüş-kerde-i hablü'l-metîn-i şer' üñem yâ Rab
'İnâyetle beni âzâd-ı çâh-ı keyd-i ihvân it
- 8 Ayırma 'urvetü'l-vüşkâ-yı şer'-i pâk-i Ahmed'den
Bu 'abd-i bî- nevâyı pîr ü bâb-ı bürhân it

* AE2 : Hazâ nazm-ı Lebîb rahmetu'llâhi 'aleyh Ü, Dîvân-ı Lebîb Efendi D

** AE1 : Besmeleden sonra, Şûret-i ser-gûş-ı âlim AE2,Ü,D

1. AE1, 1b ; AE2, 2 ; Ü, 1b; D,1b

*** Başlık AE1 : Münâcât-ı Hazret-i Cenâb-ı Perverdigâr AE2

2a, renc: derd AE2,Ü, D

8b'de vezin eksik.

- 9 Elümde hâme-i na' tı ' aşâ-yı âbnûsîdür
Şenâ-ğ^vân-1 kirâmından beni Hassân'a derbân it
- 10 Lebîbâ sen de kilk-i nazmuñı bir maṭla' -1 nevle
Der-i devlet-medâr-1 şâh-1 lev-lâke şenâ-ğ^vân it
- 11 Hudâyâ dilde bir şevk-1 sa' âdet var firâvân it
Bu şevkumla beni dîvâne-i sırr der-beyâbân it
- 12 Düşüp arz-1 Hicâz'a ya' ni tevfiğât-1 luṭfuñla
Şabâveş şâh-râh-1 kûy-1 maḥbûbuñda pûyân it
- 13 Fedâdur kebş-i cânım Hazret-i İbnü'z-zebîheyn'üñ
Harîm-i sūddegâh-1 sidre maḥsûdında kurbân it
- 14 Gedâ-yı fahr-i ' âlem pâdşâh-1 ' âlem-i faḥrem
Dü-rûze ḥidmet ile ben gedâyı dehre sultân it
- 15 Hadîsinde kebâ'ir ehli mev' üdü'ş-şefâ' atdür
Ne var bu kemterüñ de ḥişşe-i incâza şâyân it
- 16 Kavî za' f üzre ḥâlâ herze-gerd-i deşt-i taqşîrem
Der-i âdâb-1 faḥrû'l-enbiyâda pâ-be-dâmân it
- 17 Ḥayâl-i vaşl ile şeb-zindedâr-1 ḥasretem tâ şubḥ
Civâr-1 ravza-i Cibrîl-i peymâsında miḥmân it
- 18 Döküp eşk-i nedâmet pîş-i şebbâk-i şerîfnde
Beni bu girye-i ḥûnîn ile maḥşerde ḥandân it
- 19 Gözümde tûtyâdur ḥâk-i dergâh-1 felek-sâyı
' Alilü'l-' aynem istignâ-ken-i kehl-i Şifâhân it
- 20 Bu eltâfa beni mazhar kılup zımn-1 ziyâretde
Şerefmend-i şuhûd-1 meşhed-i aşḥâb u yârân it
- 21 Nücûm-1 ihtidâ-yı ümmet-i merḥûmedür cümle
' İbâda her birin burc-1 şefâ' atden dıraḥşân it
- 22 Eyâ deryûzegâr-1 şurre-i raḥmet bu mevsimde
Biraz da vaşf-1 ḥâlüñ ' urza-i maḥbûb-1 Yezdân it
- 23 Şefî' ü'l-müznibînâ dest-i cürmüm dâmen-i luṭfuñ
Daḥîlem âstân-1 merḥamet mu' tâde iḥsân it

11a, şevk-1 sa' âdet var : şevk u ṭarab vardur AE2,Ü,D

16a, kavî : kuvâ AE1

20b, aşḥâb u : aşḥâb-1 AE1

- 24 Kirâmen-Kâtibîn itdükde taqşîrâtumı i' lâm
Şefâ' âtüñle 'afv-1 kâdıyü'l-hâcâta şâyân it
- 25 Muhaşşal ümmetüñ ümmîdi kaldı şıdk-1 va' düñde
Diler mağfûr-1 rahmân it diler metrûk-1 nîrân it

2 Na' t

*Yâ Rab budur i' tîkâd-1 kalbüm her gâh
Lâ-ğavle ve lâ-ğuvvete illâ bi'llâh*

*Çün na' t-1 Resûlüñ emr-i zû-bâl oldı
Bed' eyledüm işte na' tına Bismi'llâh*

Der-na' t-1 seyyidü'l-kâinât 'aleyhi efđalü'l-hayât kaşîde-i ra' nâ vü
mu' ciz-edâ*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Sözüñ ki mu' ciz-i sihr-âverân-1 ' âlemdür
Sükût-bağş-1 tahaddîgerân-1 ' âlemdür
- 2 Sözüñ ki hizmetine seb' a-i mu' allakalar
Kemîne çâker-i ebkem zebân-1 ' âlemdür
- 3 Sözüñ ki kurta-i yâkûtetü'l-belâgatdur
Huliyî-i sâmi' a-i qudsiyân-1 ' âlemdür
- 4 Sözüñ ki çeşme-i mâ' ü'l-hayât-1 ma' nâdur
Rivâ-dihende-i dil-teşnegân-1 ' âlemdür
- 5 Sözüñ ki şa' şa' a-bağş-1 sühâ-yı çarğ olsa
Ziyâda mihrî ile tev'emân-1 ' âlemdür
- 6 Sözüñ ki *inne mine 'ş-şî'r* ile müberhendür
Bizâ' a-sâz-1 hikem-perverân-1 ' âlemdür
- 7 Sözüñ ki zeyline takrîz-i ezkiyâ var kim
Bu lehçe şâhibi âteş-zebân-1 ' âlemdür
- 8 Sözüñ ki şâf-dilâne selâset-âver olur
'Ukûd-1 nâtıka-i hâsidân-1 ' âlemdür

2. AE1, 2b ; AE2, 3 ; Ü, 2b; D,2b

* BaşlıkAE1 : Na' t-1 şerîf hazret-i Resûl-i Ekrem Habîb-i Muhterem 'aleyhi's-şalâtü ve's-selâm AE2

- 9 Sözü ki şîve-i bârîkin eyleyen idrâk
Daķıķa-senc-i cihân nüktedân-1 ' âlemdür
- 10 Sözü ki maţla^ç-1 âhirden ola cilve-nümâ
Yanında mihr küdüret-feşân-1 ' âlemdür
- 11 Kımâş-1 nazm ki zîb-i dükân-1 ' âlemdür
Sevâd-1 maħbere Hindûstân-1 ' âlemdür
- 12 Sefîne-sâz-1 tefârîķ-1 nazm-1 rengînüm
Benümle kâle-i nev-râygân-1 ' âlemdür
- 13 Sevâdı sürme-i çeşm-i hüner dü-mışra^ç umuñ
Miyânı câdde-i İşfahân-1 ' âlemdür
- 14 Gel it bu cevheri zîb-i tabakçe-i hâtır
Ki raġbet eyleyecek armaġân-1 ' âlemdür
- 15 Zemîn-i şi^ç re ben ol deñlü virdüm ârâyış
Ki reşk-i sâħa-i şad-gülsitân-1 ' âlemdür
- 16 Riyâz-1 şafħa-i ' irfânuma kalem şu virür
Şarîri bülbül-i dil-keş beyân-1 ' âlemdür
- 17 Kelâm-1 bülbül-i gül bâ^ç iş-i tegazzül olup
Göñül yine ħased-i bülbülân-1 ' âlemdür
- 18 Göñül ki ' aşkuñ ile dâstân-1 ' âlemdür
O dâstâna kalem kışşa-ħ^van-1 ' âlemdür
- 19 Şabâħ-1 ' id o binâgûş-1 şâf lîk ħaţuñ
Siyâħ-baħti-i dil-dâdegân-1 ' âlemdür
- 20 Kelâm yok ki çıkarmış vuzûħa cevher-i ferd
Dehân-1 tengüñ için tercemân-1 ' âlemdür
- 21 Muķallid-i ruħuñ olmuş çemende şerminden
Dehân-1 ġonca te'essüf-kunân-1 ' âlemdür
- 22 Lebîb şevķ-1 dil-ârâ ile bu nazm-1 terüm
Müheyyic-i şaġaf-1 şâ^ç irân-1 ' âlemdür
- 23 Velî her âfete da^ç vâ-yı Yûsufi düşmez
Bu ħod müsellem-i şâħib-dilân-1 ' âlemdür

9b, cihân nüktedân : ħikem-perverân AE1
10b, yanında : başında AE2,D

- 24 Nazîre-gûlîğa her nâ-resâ sezâ olmaz
Benümle başa çıkan kâmilân-ı 'âlemdür
- 25 Buyursun işte kalem işte levh ü işte devât
Beyâza çıksun o ser kim nihân-ı 'âlemdür
- 26 Kemâl ehline söz yokdur ey dil inşâf it
Ki anlaruñ sühanı hırz-ı cân-ı 'âlemdür
- 27 Yeter bu vâdi-i nâdir ber-â-ber ü küstâh
Bu hod-furûşi-i kem-dânişân-ı 'âlemdür
- 28 Senüñ ne haddüñ ola böyle dil-nişîn âşâr
Bu vâdî vâdi-i dânişverân-ı 'âlemdür
- 29 Saña bu tarz-ı tîrâzende feyz-i vahyîdür
Ki tab'ı mülhem-i şad-dâstân-ı 'âlemdür
- 30 Anuñ da nuţkına olmışdı bâ' iş ey gâfil
O şevk kim sebab-i 'izz ü şân-ı 'âlemdür
- 31 Ne şevk nâtıka-bağş-ı cemâd-ı lâ-yefhem
Ne şevk zerresi revh-ı revân-ı 'âlemdür
- 32 Ne şevk şevk-ı neşât-âver-i dil-i zu' afâ
Ne şevk merhem-i dil-hastegân-ı 'âlemdür
- 33 Ne şevk şevk-ı sitâyişgerî-i fahr-i cihân
Ki 'aczi mu' terif-i ins ü cân-ı 'âlemdür
- 34 Cenâb-ı hazret-i sultân enbiyâ-yı kirâm
Ki hâdimî şeh-i İslâmiyân-ı 'âlemdür
- 35 Şefî '-i maşşer emîr-i beşîr-i cinn ü beşer
Nübüvvet-efser-i âhîrzamân-ı 'âlemdür
- 36 Melâz-ı ümmet o düstûr-ı sâmiyü'l-himmet
Dilîr-i bü'l-' azamet kâr-dân-ı 'âlemdür
- 37 Hemîşe vahy ile gûyâ o nuţk-ı nâ-be-hevâ
Bu remze *in hüve illâ** a' yân-ı 'âlemdür

29a, saña : baña AE2,Ü,D

31. beyt : - Ü,D

35b, nübüvvet : risâlet AE2,Ü,D

37a, hevâ : hûy AE1

* O (nun konuşması kendisine) vahyedilenden başkası değildir. Kur'ân-ı Kerim, 53/4

- 38 O mahbiṭ-i *fetedellâ* qarîn-i *ev ednâ**
Nedîm-i ḳurb-1 Hudâ mihrbân-1 ‘âlemdür
- 39 Şeh ü melek ḳademe zîb-i ‘arş-1 nih-ḳademe
Cevâhir-i kereme ḳalbi kân-1 ‘âlemdür
- 40 Ḳulûb-1 mu‘cizenâkı rumûz-1 derrâkı
Harîm-i ravza-i pâki cinân-1 ‘âlemdür
- 41 Hıdîv-i fitne-güdâz ü dilîr-i bî-enbâz
O dil-nevâz o ḫulüvvü’l-lisân-1 ‘âlemdür
- 42 Ki nâm u şân-1 şerîfi Muḫammed-i ‘Arabî
Meḫâmediyle dehen dür-feşân-1 ‘âlemdür
- 43 O şehryâr-1 veliyyü’n-ni‘am ki dergehiniñ
Faḳîr ü sâ’ili hep kâm-rân-1 ‘âlemdür
- 44 Hıyâm-1 re’fet ü iḫsânı virdi âsâyiş
‘Aceb ki sâyesi yok sâyebân-1 ‘âlemdür
- 45 Nevâziş-i yedi vaḳf-1 erâmil ü eytâm
Nigâh-1 luṭfi kes-i bî-kesân-1 ‘âlemdür
- 46 Meḫâsini hele gencîde-i şümâr degül
Düşenler ol hevese nâḳışân-1 ‘âlemdür
- 47 Hilâl şanma görüp farṭ-1 rif‘at-i ḳadrin
Dehân-1 ḫayrete gelmiş benân-1 ‘âlemdür
- 48 Benât-1 na‘ş ḳıyâs itme ol şâhensâhuñ
Semend-i ḳadrine sîmîn ‘inân-1 ‘âlemdür
- 49 Yüzi şuyına cihân buldı sâhil-i hestî
Ki dâmen-i şerefi bâdbân-1 ‘âlemdür
- 50 Hazân-1 fetret ile olmuş idi pejmürde
Nesîm-i ‘adli ṭarâvet-resân-1 ‘âlemdür
- 51 O âftâb-1 risâlet ki bi‘set-i zâtı
Ṭulû‘-1 kevkeb-i sa‘d iḳtirân-1 ‘âlemdür
- 52 ‘Aceb mi olsa nihâl-i beḳâyâ piçîde
Şerîf-i şer‘i ki her dem civân-1 ‘âlemdür

* Sonra ona yaklaştı ve sarktı. İki yay kadar yahut daha yakın oldu. Kur’ân-ı Kerim, 53/8-9

39a, şeh ü : şeh-i AE1,Ü

41a, dilîr : ḫıdîv AE2,Ü,D

- 53 Çekilse şafha-i dîvâra naqş-ı ka' bı eger
Çü Ka' be kıble-i rûhâniyân-ı 'âlemdür
- 54 Derûn-ı tabla-i sîmîn-i mehde maḥv-ı kamer
Sihâm-ı mu' cizesinden nişân-ı 'âlemdür
- 55 Firâz-ı kadrine rif' atle sidre yetmez ise
O kadre sidre pesîn nerdubân-ı 'âlemdür
- 56 Zücâc-ı mihr ile çespîde nüh felek anuñ
Celâli saḳfına âyînedân-ı 'âlemdür
- 57 O nâfizü'l-kilem-i bezm-i Hâḳ ki her ḫarfi
Ḫalâs-nâme-i şad-müznibân-ı 'âlemdür
- 58 Biraz da ḫâmeyi mesrûr-ı iltifât ideyüm
Ki dil-güşâ-reviş-i nâzımân-ı 'âlemdür
- 59 Resûl-ı mu' teberâ serverâ kerem-hünerâ
Eyâ ki dergehi kehfü'l-emân-ı 'âlemdür
- 60 Sen ol şehenşeh-i iklîm-i merḫametsin kim
Nizâm-ı pür-ḫikemüñ pâsbân-ı 'âlemdür
- 61 Tûlû' -ı mihr-i cihântâb-ı bi' setüñle senüñ
Hezâr Ḫüsrev ü Cem bî-nişân-ı 'âlemdür
- 62 O şeb ki göklere şalduñ tezelsül-i teşrif
Henüz o vâkı' a ḫâtır-nişân-ı 'âlemdür
- 63 Medîḫa-gûyuñ olanlar çü Ḫazret-i Ḫassân
Egerçi merd-i sa' âdet-nişân-ı 'âlemdür
- 64 Ve lîk bende o vaşf-ı melek-pesendüñ için
Liyâḳat olmadıḡı ḫod 'ayân-ı 'âlemdür
- 65 Ğaraz bu kim bu bahâneyle 'arz-ı ḫâl ideyüm
O ḫâk-pâya ki dârü'l-emân-ı 'âlemdür
- 66 Eyâ ḫabîb-i Ḫudâ reh-ber-i ḫarîḳ-ı hüdâ
Derüñde bây u gedâ kâm-rân-ı 'âlemdür

55a, yetmez : dinmez AE2,Ü,D

57. beyt : -Ü,D

58a, ḫâmeyi : ḫâme-i AE2,Ü,D

- 67 Budur şikâyetüm ey dâver-i hüceste-meniş
O pişgâha ki ‘adl-âşiyân-1 ‘âlemdür
- 68 Bir iki üç fiten-endîşe dil girifte olup
Hemîşe kubb ile şöhret-feşân-1 ‘âlemdür
- 69 Birisi vaşfi *mine’l-münzarîn** olan bed-kâr
Ki şânı müfside-i şâlihân-1 ‘âlemdür
- 70 Binâ-yı şıdk-1 şalâhum harâbezâr itti
O kim muharrîb-i şad-hândân-1 ‘âlemdür
- 71 Biri muğıll-1 dâlâlet-girifte sû’-i qarîn
Ki halka yahşi bilinmiş yamân-1 ‘âlemdür
- 72 Belâ-yı vaz’-1 şadâkat-nümûn-1 idlâli
Müdâm safsaşa zîb-i cinân-1 ‘âlemdür
- 73 Birisi nâkes-i mekkâre nefsi emmâre
Ki hâl-i gâlibi zabt-1 ‘inân-1 ‘âlemdür
- 74 İtâle eylediler her biri yed-i tezvîr
Ki her biri sebep-i ifitân-1 ‘âlemdür
- 75 Dirîğ kaç’-1 tarîk-1 sidâdüm eylediler
Olar ki reh-zen-i şad-kârbân-1 ‘âlemdür
- 76 Firîb-i nerta’ ü nel’abla Yûsuf-1 ‘aqlum
Esîr-i çâh-1 mekîdet nişân-1 ‘âlemdür
- 77 Muķîm-i künc-i şanem-hâne-i hevâ oldum
Göñül bu töhmet ile müstehân-1 ‘âlemdür
- 78 Sevâd-1 defter-i cürmümle nûr-1 hüsn-i ‘amel
Zalâm-1 şeble Sühâ’dan nişân-1 ‘âlemdür
- 79 Olur kuşûrîma munzamm disem hezâr kuşûr
‘Ayâra gelse kuşûrum vezân-1 ‘âlemdür
- 80 O rütbedür günehum kim taşavvur eyleseler
Tamâm tesliye-i müznibân-1 ‘âlemdür
- 81 Hâkîm ü ‘Âdil ü Qahhâr’dan hirâs iderüm
O gün ki mev’id-1 pîr ü civân-1 ‘âlemdür

* Allah (İblise), “haydi, sen bilinen güne kadar mühlet verilenlerdensin” buyurdu. Kur’ân-ı Kerim, 38/80

71a, girifte : -AE1

- 82 Keremle herkes o gün sûdmend olur yoğsa
Ki ‘adli mûcib-i farç-ı ziyân-ı ‘âlemdür
- 83 O gün ki na‘ra-i *hel min mezîd** idüp Dûzah
Gürisne-i ten-i ‘isyâniyân-ı ‘âlemdür
- 84 O gün ki haşr olunur saña hall-i ‘ağd-ı umûr
Livâ-yı mekremetüñ sâyebân-ı ‘âlemdür
- 85 O gün ki nîk ü bedi herkesüñ beyâza çıkar
Netîce-i ‘amel-i ins ü cân-ı ‘âlemdür
- 86 O gün ki ‘arz olunur hüsni ü kubbı her ‘amelüñ
O gün ki bâ‘ iş-i âh u figân-ı ‘âlemdür
- 87 Huzûra ‘arz ideler bendeñi bu vech ile kim
Bu rû-siyâh dağı na‘t-ı hân-ı ‘âlemdür
- 88 Ne var bu ‘abd-i za‘îfüñ de mazhar olsa eger
Aña ki hişşe-i vârestegân-ı ‘âlemdür
- 89 Dağil-i merhametüñdür Lebîb-i zâr senüñ
Bu resm-i mu‘teber dûdmân-ı ‘âlemdür
- 90 Şefâ‘atüñle anı hûşmend-i ihsân it
O dem ki vaç‘ası dehşet-resân-ı ‘âlemdür
- 91 Sülâfe-i keremüñ neş‘e-bağış ola yoğsa
Humâr-ı hayret ile ser girân-ı ‘âlemdür
- 92 Müdâm dökmede bâm-ı bedenden eşk-i terüm
Dü-dîde girye ile nâvdân-ı ‘âlemdür
- 93 O tevbelerle nedâmet-pezîr-i cürmem kim
Qabûli mâye-i emn ü emân-ı ‘âlemdür
- 94 Derüñde kes elümi kesme dâmen-i luţfuñ
Bu resme ‘arz-ı recâ râygân-ı ‘âlemdür
- 95 Bu derdmendüñi setr eylemezse zeyl-i kerem
Fazîl-i maşher ‘isyâniyân-ı ‘âlemdür
- 96 Nedîm-i hâşuñ olan çâr-yâr hürmetine
Ki her biri sebab-i ‘izz ü şân-ı ‘âlemdür

* ... o da “daha var mı?” der. Kur’ân-ı Kerim, 50/30

84a, hall-i : hall ü AE1

89a, zâr senüñ : sultânüm AE1,D

94b, râygân : râ’igân AE2,Ü,D

- 97 Kapañda eyleme bu ‘abd-i ‘âcizi me’yûs
Kemîne hâk-reh-i sâ’ilân-ı ‘âlemdür
- 98 O bâb-ı re’fet-eşerden ki ilticâsı müdâm
Medâr-ı devlet-i şâhenshân-ı ‘âlemdür
- 99 Derüñde câ’ize ancak du‘â-yı dil-keşdür
O da naşîb-i sühân-perverân-ı ‘âlemdür
- 100 Aña binâ idüp itdüm bu güne hatm-i sühân
Ki i‘tibârî şehîr-i miyân-ı ‘âlemdür
- 101 Hemîşe tâ ki cevâhir-fürûş-ı na‘t-ı şerîf
Ümîd-i ‘afv ile gevher-feşân-ı ‘âlemdür
- 102 Bu nazm tâ şeref-i na‘t-ı pâk ile nice kim
Şahîfe zîb-nüvisendegân-ı ‘âlemdür
- 103 Saña o deñlü ola her nefes şalât ü selâm
Ki ‘öşr-i ‘âşiri vird-i zebân-ı ‘âlemdür

3 Mi‘râciyye

Bi-smi’llâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm
“Sâye-i otâka-i nazm-ı kerîm”*

Mi‘râciyye-i efdâlü’l-kâ’inât ‘aleyhi etemmü’t-taḥiyyât ve
ekmelü’t-teslîmât kaşîde-i fâzilâne vü garrâ**

Mefâ’ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ’ilün / Fe‘ilün

- 1 ‘Urûc-ı ‘arş-ı kemâle peyem-berân-ı Hudâ
Resîde her biri *lâ-raybe fih**** âmennâ
- 2 Hem evliyâ-i şerî‘ at ki şüphemüz yokdur
Kerâmetinde kim inkâr ider anı hâşâ
- 3 Tevaḳḳu‘ üzreyüz ol cümleñüñ şefâ‘atine
Bu i‘tikâddan itme bizi İlâhî cüdâ
- 4 Ve lîk müsterakân-ı hevâ-yı nefsânî
İdüp tehiyye birer sellim-i ḥadî‘a-nümâ

3. AE1, 6b ; AE2, 10 ; Ü, 6a; D,4b

* Besmeleden sonra, Şekl-i çeleng-i ser nazm-ı kadîm AE2,Ü,D

** Başlık AE1 : Mi‘râciyye-i Cenâb-ı Muştafâ ‘aleyhi ekmelü’t-taḥiyyât ve
ekmelü’s-selâm AE2

*** Kendisinde hiçbir şekilde şüphe olmayan o kitap... Kur’ân-ı Kerim, 2/2

- 5 Kimisi hibr-i tebaḥḥur-güzîn-i fazl ü fûnûn
Nihâde zevraḡ-ı 'ucbunda lenger-i ḥuyelâ
- 6 Kimisi hey'et-i şâfiyyede ta'ammuk ider
Girifte aḡına sâḥil-nişîn olan cühelâ
- 7 Diseñ bu zevraḡ-ı deryâdur virür o zu' munca
Ḥadîş-i inneme'l-a'mâl ile cevâb saña
- 8 Kimisi muştalâhât-ı müneccimîn üzre
Kemendi yıldıza atmaḡdadur şabâḡ u mesâ
- 9 Olur bu şu'bede-i dil-firîb ile dâ'im
Nedîm-i bezm aña bir muḡarreb-i vüzerâ
- 10 Kimisi nazm ile maḡşûdına nizâm virüp
Şaḡife-i 'amelin kizb ile ider sevdâ
- 11 Tefennünât-ı mezâmîn-i şî'rîn itmededür
Ya nârven ya çemen ya semen ya bâd-ı şabâ
- 12 Kimi sûtûn-ı şanevber kimi ḡad-ı 'ar'ar
Kimi 'amûd-ı şabâḡ u seḡerde cilve-nümâ
- 13 Kimisi perçem-i kâkül kimi şurâḡi-i mül
Kimi nihâl-i güle oldı bülbül-i şeydâ
- 14 Kimisi medḡ-i mülûk-ı tavâyıf-pîşîn
Kimi şenâ-i selâḡîn-i vaḡt ile gûyâ
- 15 Kimi devâtını ümmîd-i câ'izeyle ider
Kedû-yı hindû-yı cerrâr nâ-be-şerm ü ḡayâ
- 16 Kimisi dâ'ie-i surre ile levḡûñ ider
Lu'âma taḡte-i deryûze-i dürûḡ u riyâ
- 17 Gehî ḡaşâ'id-i şeh ki menâḡıb-ı eslâf
Gehî medâyiḡ-i nâdir ber-â-ber-i ümerâ
- 18 Bu destḡâhda mâ-gûy ḡâmesi çıkarur
Kimi çiçekli ḡitâbî kimi zerî dîbâ
- 19 Kimisi âh-ı bülendin irişdürür çarḡa
İder cesâret-i inkâr-ı ni' met-i Mevlâ
- 20 Birer bahâne bulur ya'ni kesb ü taḡşîle
Ḥarîş-i müşteriyân-ı zehârif-i dünyâ

- 21 Benüm de hâme-i kavvâlümü çü nây-ı şebân
Dem-i cehâletüm itmişdi demdeme-pîrâ
- 22 Ve lîk hâtıra geldi bu gûne hâtıra kim
Nedür bu pey-revi-i gâfilâne-i bî-câ
- 23 Nedür bu safsaşa-i bî-nihâyet-i evzâ'
Nedür bu mağlata-i nâ-be-gâyet-i şî' râ
- 24 Nedür bu şâyibe-i şirke imtizâc-ı sühan
Nedür bu dağdağa-i nâ-be-kâri-i süfehâ
- 25 Nedür bu ta'ne-i nâ-dân kesb-i istihkâk
Nedür bu töhmet-i dünyâ kağîha-i 'uqbâ
- 26 Kelâmuñ añlamayan her cehûl-ı şıgarü'l-yed
Tefevvüh ile seni ister eylemek rüsvâ
- 27 Hele o gûne sefeh-meşrebân-ı ehl-i ğaraż
Degül çü behrever-i i'tibâr-ı ehl-i dehâ
- 28 Ya sende yok mıdur inşâf ki idesin güherüñ
Kılâde gerden-i nâ-müstahakka bî-pervâ
- 29 Saña bu lehçe mün' im-i kadîr-i zü'l-' izzüñ
Çanı rızâsını taşşîle itdigüñ inşâ
- 30 Çanı kuşûruñ için âhlar nedâmetler
Çanı günâhuñ için çâk-ı sîne çanı bükâ
- 31 Çanı kıyâmet için ' arz-ı haller taħrîr
Çanı teşebbüs-i ezyâl-i re'fet-i şüfe' â
- 32 Lebîb hâşılı tefrîtüñ eyledüñ ifrât
Tedârükünde ol ey bî-nevâ-yı ' acz ü ' aña
- 33 Görüñdi keşti-i ' ömre sevâhil-i seb' in
Çok oldu geşt-i yem-i ğafletüñ yeter bu hevâ
- 34 Güzeşte cürme *mezâ mâ-mezâ** diyüp geçme
Ki defteründe görürsin tamâmını ferdâ
- 35 Hemân tevessül-i zeyl-i şeff' -i maşşer idüp
Vücûduñ eyle bu gird-âbdan ğalâş ü rehâ

21b, demdeme : zemzeme AE2,Ü,D

24. ve 25. beyt : - AE1

27b, dehâ : du'â AE1

* Olan oldu geçen geçti.

- 36 Ne deñlü vaşf-ı şerîfnde gerçi kâşır iseñ
O i' tirâf dağı vaşfına olur ıtrâ'
- 37 O nûrı vâşta-i âferîniş-i 'âlem
O zıllı mâye-i âsâyiş-i ğaniyy ü gedâ
- 38 Zemîne düşmez idi yoğsa sâyesiz şanma
Tecessüm eyledi ol sâye adı oldu hümâ
- 39 'Ulüvv-i kadrine şad şad-hezâr yıllardur
Ber-â-ber olmağa Cennet'de bûy çeker Tûbâ
- 40 O nâzenîn-i sa' âdet-serâ-yı lâhûtf
O hem-nişîn-i gürûh-ı melâ'ik ü havrâ
- 41 Odur ki ân-ı vilâdetde nuţk-ı pâkinden
Recâ-yı ümmet-i merhûmesiyle geldi şadâ
- 42 Odur ki nefsiñe meşğûl iken cemî' -i rusûl
Bu *ümmetî* diyü nefsin ider haşirde fedâ
- 43 Odur ki ruşsat alup 'arşa-i kıyâmetde
Livâ-yı hamdi açup ümmetin ider eyvâ
- 44 Necât-bağş-ı esîr-i selâsil-i 'isyân
Hayât- bağş-ı kaţil-i süyûf-ı cürm ü hatâ
- 45 O nâzenîn-i rusüldür ki andan istedi Hakk
Hitâb-ı âyet-i *yu'tike Rabbük** ile rızâ
- 46 Rusülden itmege şân-ı şerefini mümtâz
İder Hudâ ana *Yâ eyyühe'n-nebi** nidâ*
- 47 Ki zıkr olunca şalât ile eyledi me'mûr
'Umûmen ümmeti şallû 'aleyh ile Mevlâ
- 48 'Umûm mu' cize-i enbiyâya maşdar iken
Huşûş şakğ-ı kamer oldu âyet-i uhrâ
- 49 Birisi dağı cünûd-ı muvâhhidîn ile ol
Dühûl-i Mekke'ye ruşsatla oldu müsteşnâ
- 50 Birisi dağı çü nûr-ı nehâr-ı vâzihdur
Ziyâ'-ı mu' cize-i hâş-ı Leyle-i Esrâ

38a, şanma : -AE1

* Pek yakında Rabbin sana verecek ... Kur'ân-ı Kerim, 93/5

** Ey Peygamber, Biz seni hakîkaten ... Kur'ân-ı Kerim, 33/45

- 51 Gel ey Hüdâ'dan utanmaz yerâ' a-i bed-kâr
Gel ey haţadan uşanmaz dil-i melâmet-zâ
- 52 Güzeşte cürmüne me'mûldur mükeffir olur
Biraz da vaķ' a-i Mi' râcî eyleseñ imlâ
- 53 Hemân temenni-i intâķ-ı müste'ân iderek
Bu nehc ile anı taķrîre başla kim âyâ
- 54 Ne şebdür ol ki sebebdür o tâ-be-rûz-ı cezâ
İder mefâhire birbiriyle arz u semâ
- 55 Birisi mevlid-i sa'düm diyü tebâhîde
Birisi maş' ad-ı ķurbum dir eyler isti' lâ
- 56 Ne şebdür ol ki mişâli felekde nâ-mesbûķ
Ne şebdür ol ki hayâli muhayyir-i 'uķalâ
- 57 Ne şebdür ol ki zebân-ı fuķûl-ı ümmetden
Vesîle oldu şudûra muķâlîfât-ı edâ
- 58 Kimisi eyledi ta' bîr-i dil-pezîr-i vuķû'
Kiminüñ oldu lisânı mu'abbir-i rû' yâ
- 59 Kimi tekellüm-i rûķânî kimi cismânî
İdince oldu rivâyât-ı ihtilâf-nümâ
- 60 Hele mesâg yok inkâra naşş ile şâbit
Vuķû'-ı mu'ciz-i Esrâ vü Mescid-i Aķsâ
- 61 Velî ta' addüd-i Mi' râc ile ider tevfiķ
Bu ihtilâf-ı rivâyâtı ekşer-i 'ulemâ
- 62 Lisân-ı vaķ' a-nüvîsân-ı Leyle-i Mi' râc
Bu resme eyledi ol vaķt-i hürremî imlâ
- 63 Ki şehr-i rûze ya şehr-i Receb'den ol giceyi
Ya on yedi ya yigirmi yedi yazar fużalâ
- 64 Be-vefķ-ı aşdaķ-ı ihdâ rivâyeteyn ol şeb
Ziyâfet eyledi maķbûbını cihân-ârâ
- 65 Olup ya mescid ü ya beyt-i ümmehânîde
Firâş-ı göster-i büyütet ol şeh-i dü-serâ

- 66 Egerçi çeşmi şeker-^vâb-ı nâzdaydı anuñ
Teyakğuz üzre idi qalb-i âgehi ammâ
- 67 Berîd-i muhterem-i bezm-i qurb-ı quddûsî
Mu'îd-i medrese-i vahy-i menzil-i esnâ
- 68 Re'îs-i mekteb-i hayl-i muqarrebîn-i kirâm
Ser-i mu'allim-i şeyhü'l-meşâyihî'l-iqrâ
- 69 Sefîr-i vahy-i Hudâ Cebreil kim lakabı
Geh oldı Rûhu'l-emîn ü gehî Şedîd-i quvâ
- 70 Nüzûl idüp didi rabbik selâm idüp buyurur
Ki gelsün ol sebeb-i halk-ı kâ'inât baña
- 71 Buyur ki saña faqat qasr-ı lâ-mekânîde
Selâmlıq idüp ister seni Hudâ tenhâ
- 74 Buyur ki işte bu ferhunde leyl için olacak
Nüzûl-ı âyet-i *esrâ bi'abdihî leylâ**
- 75 Ki çıkmamışdı o sünbülîstân-ı Cennet'den
Henüz metnini mess itmemişdi z'în aşlâ
- 76 Şemîm-i perçemin aldı bozuldı nâfe-i müşg
Görince zülfünü tellendi turra-i havrâ
- 77 Yiler gezer gice gündüz fezâ-yı 'âlemde
Ayağı tozına yetmez ne şarşar u ne şabâ
- 78 Emîn Vahy-i Hudâ'dan o Seyyid-i 'âlem
İdince böyle peyâm-ı beşâreti ışgâ'
- 79 O şehryâr-ı rusûl devlet ü sa'âdetle
Qıyâm idüp hemân ol demde didi yâ Mevlâ
- 80 Rükûb irâdesin itdükde Seyyid-i kevneyn
Buraq seng-i rikâbâ yanaşmayup aşlâ
- 81 Ne deñlü oldı o mehmîz-ğürde-i ilhâh
İtâ'at eylemeyüp tevsen-i hırvanâsâ
- 82 Bu vaz'ı Hazret-i Cibrîl'e oldı şerm-âver
Ki hüsni-ğulqınuñ itmişdi vaşfinı ıtrâ'

* Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübârek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götürren Allah noksan sıfatlardan münezzehdir. Kur'ân-ı Kerim, 17/1

75b, metnini : messini Ü

- 83 Lisânuñ itdi aña tâ ziyâne-i tevbîh
Ki ey şu'ûrına bî-gâne mübtelâ-yı haîâ
- 84 Saña aşılta tabî'at midur bu ser-keşlik
Yağud tağallüfe şimdi mi geldi emr-i Hüdâ
- 85 Ya bilmedüñ mi 'aceb râkibüñ kim oldığını
Nedür bu devletüñi depmeden ğaraž âyâ
- 86 Beyân-ı 'özü idüp ol dem cenâb-ı Cibrîl'e
Ki ey emîn-i rusül kı l biraz 'inân irhâ
- 87 Sebeb diyü bu şümâr itdigüñ birisi degül
Ve lîk pâyumı bend eyledi benüm bu recâ
- 88 Ki 'arşagâh-ı kıyâmetde Vâhibü'l-âmâl
Bu servere idecek kırık biñ Burak ihdâ
- 89 Beni unutmasun ol günde kıoymasun maħrûm
Şıtabl-ı ye's ü elemde esîr-i ğam-ı tenhâ
- 90 Bu maḡlabın idicek 'arz ħâk-pây-ı şerîf
Buyurdı maḡşadını va'd ile 'inâyet aña
- 91 Olınca nâ'il-i vâ'di o Şâdıku'l-va'din
İtâ'at eyleyüp itdi kuşûrın isti'fâ
- 92 Netîce Mescid-i Akşâ'da buldı kendisini
Rikâba pâ-y-ı şeref-baḡş olmadın ber-câ
- 93 Girince Mescid-i Kuds'e İmâm-ı dîn-i mübîn
Melekler eyledi ervâḡ-ı enbiyâya şalâ
- 94 İmâmet eyledi ol muḡtedâlara ol şeb
Ḥuzûr-ı kalb ile hep itdi ol şalâtı edâ
- 95 Baḡup o cem'a cevâhir-şinâslar didiler
Şufûfi sübḡa-i dürr lîk imâmesi yek-tâ
- 96 Ya bir kı lâde-i nûr idi gerden-i dîne
Vücûd-ı faḡr-i cihân şemsetü'l-kılâde aña
- 97 Ya bir şaḡîfeye taşvîr-i enbiyâ yazılup
Muşavver işledi ser-levḡasın gül-i ra'nâ

85a, râkib : râ'if AE2,Ü,D
94b, edâ : - AE2,Ü

- 98 O şehsüvâr-ı şerî' at seferli olduğına
Şalâtını seferî iki rek' at itdi edâ
- 99 Tamâm idince namâzı o zayf-ı Rahmânî
Nişâr-ı şekker-i şükr itdi hem du'â vü şenâ
- 100 Didi o servere Cibrîl yolcu yolda gerek
Buyur ki muntazırudur firîştegân-ı semâ
- 101 Vişâl-i şevkı ile eyleyüp hemân nühuft
O şâh-ı hıttâ-i lev-lâk o mâh-ı burc-ı 'alâ
- 102 Çekildi rân-ı hümâyûnına Burâk ol dem
Süvâr olup o şehensâh-ı mülk-i istîgnâ
- 103 'Înânı cezbe-i Hakk hatve-i nuhustı felek
Rikâbdârı melek perdesi perend-i şabâ
- 104 Mübeşşirân pey-â-pey sipihre itdi şitâb
Ki geldi işte o sultân-ı tahtgâh-ı vefâ
- 105 Melâ'ik aldı yemîn ü şimâl ü pîş ü pesûñ
O mevkib ile idüp 'azm-ı târam-ı vâlâ
- 106 O ferr ü haşmet ile oldı menzil-i evvel
Firâz-ı mesned-i oñâk-ı künbed-i hağrâ
- 107 Hâyâl-i kıll ne ticâretdür ol ki gâbrâya
Ziyâ virüp yerine âftâb aldı semâ
- 108 Gözüñ silüp iyü bağ aya şanma mađv-ı kamer
Türâb-ı mağdemine gök gözinde eyledi câ
- 109 Nücûm şanma ki sağkâ-i çarđ o pâdşehüñ
Şu saçdı yolına oldı reşâşeler peydâ
- 110 Ya çintedâr-ı felek 'âdet-i mülûk üzre
Yolında eyledi çil pâre ol şehüñ ilķâ
- 111 Ya mağdem-i şeh-i kevneyne fağr idüp arza
Üzengi parladup alay çekdi cünd-i semâ

98b, sefer : sıgar AE1

104b, gâh : şâh AE1

105a, pesûñ : pesin AE2,D

110a, çinte : cennete / dâr : var Ü

- 112 Ya hûriyân egilüp huld-den temâşâyâ
Şünûf-bend olan elmaslar virürdi ziyâ
- 113 Ya hod anuñçün açıldı hazâ'in-i melekût
Şaçıldı sâhasına şeb-çerâğlar her câ
- 114 Kebâb olursa nola nesr-i tâ'ir ü vâkı'
Hamel kudûmına kurbân için k'olımdı fedâ
- 115 Rüsûm-ı pâdşehân üzre şâh-râhında
Şu sepdî müşg-i şehâb ile delü olup saqqâ
- 116 Mişâl-i sâyis alup sünger-i şüreyyâyı
Silüp Burâkıını Keyvân-ı çarh ser-tâ-pâ
- 117 Felek de taşı terâzûyü düşürüp mîzân
Mesîr-i muhtesib-i dîne oldı râh-güşâ
- 118 Semâ'-ı heftüme baş eyleyince nûr-ı şeref
Palâs-ı naşsını itdi Zühâl be-dûş-ı hafâ
- 119 Qurıldı anda çü ordu-yı şehryâr-ı rusül
Otâkı sidre vü evrâkı filkeler gûyâ
- 120 Kelâmı nâzım-ı Mi'rac olanlaruñ ekşer
Mağall-i Sidre'de olmışdı ıztırâb-nümâ
- 121 Kimisi 'arşdan evvel kimisi fevka'l-'arş
O nağl-ı hikmetüñ itdi mağallini imlâ
- 122 Velî rivâyet-i 'allâme-i Buğârî'den
Budur hadîş-i şahîh-i cenâb-ı hayr-ı verâ
- 123 Hülâşa anda irişdi Cenâb-ı Cibrîl'e
Nidâ'-ı nâfiye-i devr-pâş-ı mâ-minnâ
- 124 Benüm habîbüm ile sırr-ı vahdetüm vardur
Reh-i muğarreb-i Refref kifâyet eyler aña
- 125 Burâk'a dağı urıldı ki dest-i tevfiğ
Çalup hazîn-i firâk u esîr-i âh u bükâ
- 126 Fenâ'-ı memleket-i quds başka neş'e virür
Degül mesîre ki halbetü'l-kümeýt o fezâ

113a, hazâ'in : hazâyin AE1

115b, sepdî : saçdı AE2,Ü,D

119b, Otâk-ı sidrede olmışdı ıztırâb-nümâ AE2

- 127 Şad-ihtirâm u şad-ikrâm u şad-kerâmet ile
İrişdi ‘arşa o kürsî-nişîn-i kurb-ı Hudâ
- 128 Görince atlas-ı çarh inbisât gösterdi
Aña göre ne kumaş olduğım bilür zîrâ
- 129 O şevk-ı vuşlat ile o sülûk-ı sür‘ at ile
Giçüp hezâr hezârân-ı mesâfe-i pehnâ
- 130 Çü Refref’in de tamâm oldu hadd-i ma‘hûdî
Te‘âkıb üzre gelüp adın *minnî* ile nidâ
- 131 İdüp hezâr bu adı o nûr-ı kudsî güzâr
Ne Hemdemî ne Refikî vahîd ü bî-hem-tâ
- 132 İrince menzil-i ser-hadd-i Kâbe Kavseyn’e
Çıkınca kabza-i tahmînden o nûr-ı hüdü
- 133 Degüldi cârî bu eşnâda mâ’ u mâhiyyet
Ne gûne vaşf olunur lafzı olmayan ma‘nâ
- 134 O bezme girmemege imtinâ‘ olup derbân
Ne ‘aqla râh u ne keyf ü ne kem ne çûn ü çirâ
- 135 Tecerrüd itdi mezâyâ libâs-ı ketminden
Alup virildi derârî-i dürc-i mâ-evhâ
- 136 Beyânı mahrem-i ‘aql olmayan ‘atâyâya
Cenâb-ı hâzin-i dîn nâ’il oldu müstevfâ
- 137 Berîsi yok ne cihâtuñ ne istikâmetüñ
Ne cevher ü ne ‘arâz var ne harf var ne şadâ
- 138 Alup o kâfile-sâlâr-ı bender-i gufrân
Hezâr bâr tefârîk-ı kâm-ı sûd-efzâ
- 139 Ne meymenetli ziyâfetdür ol ziyâfet kim
Muzîfi ola rızâ-cûy u zayfi ‘ayn-ı rızâ
- 140 Vücûdı rahmet idi ‘âleme anuñ çün kim
Aña bu luţfi Hudâ ‘âlemi idüp ihyâ

127a, ikrâm : i‘zâm AE2,Ü,D

129a, o sülûk : ol sülûk AE1

133a, mâ’ ü : mâ’-ı AE2,Ü

133b, vaşf : hadd AE1

- 142 Tefâhur itmek için ümmeti bu ni‘met ile
Beşâret itmege izn itdi Hâk’dan istid‘â
- 143 Bu nâm u şân u bu taşşîl-i kâm-ı devlet ile
O mefhar-ı dü-cihân ol meh-i semâ vü şerâ
- 144 Nüzûl idince zemîne çü âyet-i rahmet
Pür itdi ‘âlemi hep şîh-ğürrem-i büşrâ
- 145 Lebîb-i mücrim ü ‘âşî vü hâtî vü sâhî
Siyâh-rûy-ı kerem-cûy u müstehân-ı verâ
- 146 İdüp neğâyışa cism ü cevârihin itlâf
İrişdi bi’l-âhere süstî-i havass u kuvâ
- 147 Ne elde mâ-ğaşal u ne cerîdesinde ‘amel
Ne zâd-ı âhîret ü ne fevâid-i dünyâ
- 148 İhâta itmiş anı çâr mevce-i hayret
İşi ‘inâyete kalmış ğarîk-ı baħr-ı belâ
- 149 Ümîd-i câ’ize-i ‘afv ü mağfiretle alup
Bu naql-ı mu‘cizede olmağa sühân-ğuyâ
- 150 Ne deñlü ğaddi degülse bu ‘arşagehde yine
‘Asâ-yı ğâme ile leng ü lüng ola püyâ
- 151 Ve lîk sâ’ile ihsân için bahâne arar
Kerem ğalîfe-i zâtiyesi olan küremâ
- 152 (Benüm) bu ‘arz-ı ğâlüm ile mağlabum şefâ‘attür
O müstmendini me’yûs eylemez ğaşâ
- 153 O ğün ki şayğa-i *hel min mezîd** idüp Dûzah
Fezâ-yı mağşer olur na‘ragâh-ı vâveylâ
- 154 Beni mezellet ile ğaşrde ğören dimesün
Yazık ki bî-kes imiş bu fağîr ü bî-ser ü pâ
- 155 Amân İlâhî esîr-i firâş-ı ‘isyânem
Olursa şerbet-i ğufrân olur bu derde devâ
- 156 Amân İlâhî yüzüm ğarasın urup yüzüme
Beni bu ümmet içinde ider misin rüsvâ

152a, benüm : - AE2,Ü,D

* Daha var mı? Kur’ân-ı Kerim, 50/30

153b, olur : ola AE1

- 157 Amân İlâhî beni ins ü cinn şeyâtîni
Düşürdi dâma idüp ‘aql u fikrümü yağmâ
- 158 Koma bu ‘abd-i za‘îfüñ ayaklar altında
O sâhalarda beni kılma hânde-i a‘dâ
- 159 Dilümdedür sebkat-i *rahmeti* ‘alâ-ğadabî
Bu kuluñ oldu müdâm elde ‘urvetü’l-vüşkâ
- 160 ‘İbâda sâ’il için didüñ *fe lâ-tenher**
Kapuñdan eyleme redd ile ben fakîri cüdâ
- 161 Amân İlâhî habîbüñ şefâ‘atiyle beni
Bu varçalardan emîn eyle ‘afv ile sezâ
- 162 Dağı o kimseyi kim gûş idüp bu feryâdum
Terahhum ile baña eyleye bükâ ya du‘â
- 163 Dağı o kimseyi kim oldu sevğ ü terğîbi
Bu nazm-ı kâşırı inşâduma vesîle baña
- 164 Hem ol şehenseh-i dînüñ hem âl u ‘izzetinüñ
Derinde tâ ki gedâdur ‘umûm-ı şâh u gedâ
- 165 Hemîşe zâtına hem âline şalât ü selâm
İlâhî şalli ve sellim ‘aleyhi teslîmâ

4

‘Arz-ı hâl-i kağıta berây-ı vezîr-i efham u ekrem Râgıb Muhammed
Paşa vezîr-i a‘zam-ı devr-i Muştafâ Hân

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Eyâ şevketlü sultânüñ vezîr-i şâ‘ibü’r-râyı
İden zât-ı şerîfiyle müşerref şadr-ı vâlâyı
- 2 Kitâb-ı zâtuñ ebvâbı tamâm ahlâk-ı mergûbe
Fazîlet merhamet şefkat şehâmet kâr-dânâyı
- 3 Rızâ Allâh’a râgıb bir vezîr-i dâd-güstersin
Anuñcün saña Râgıb kıldı Mevlâ zıll-ı Mevlâ’yı

* (Yoksula gelince) sakın onu azarlama. Kur’ân-ı Kerim, 93/10
164a, hem : ben AE2,Ü
4. AE2 , 32 ; Ü, 18b; D,15b

- 4 Vekîl-i muṭlaḳ olduñ iki şâhenşâh-ı zî-şâna
Be-feyz-i kâr-dânâyı be-yümn-i ‘adl-fermâyı
- 5 Nizâm-ı mülk ü milletde firâş-ı râhatuñ maṭvî
Harâm itdi bu fikrûñ çeşme ḥ^vâb-ı şihhat-ârâyı
- 6 Benân-ı ihtiyâruñ nabz-ı mülke eyleyüp mevḳûf
Tecessüs şîve-i ṭab‘ uñdur aḥvâl-i re‘âyâyı
- 7 Diyâr-ı bekr’uñ aḥvâlüñ beyâna ruḥşat iḥsân it
Ahâlî ḳullaruñ tâ ḥâk-i pâya ide inhâyı
- 8 Neşât-âbâd-ı ‘âlem gördigüñ ma‘mûre-i Âmid
Olup vîrâne yek-ser lâne-i bûm oldu her câyı
- 9 Nuḳûd-ı himmetüñle fikr-i himmet ḳıl esîr itmiş
Bu sâl efrenc-i renc ü ḡam re‘âyâyı serâyâyı
- 10 Perîşân oldu bîrûn-ı derûn-ı memleket bi’llâh
Ki ḡuş itmiş degüldük böyle ḳaḫt-ı dehşet-efzâyı
- 11 Düşünce zulmet-i ye’se ma‘âşından siyeh-rûzân
Sevâd-ı Âmid-i sûdâduñ itdi terk-i sevdâyı
- 12 Ser ü sâ mânı nâ-peydâ libâsı ‘ayşdan ‘ârî
İdüp riḫlet kimisi şâmî giydi kimi şebâyî
- 13 Yıḳıldı ḫânesi çifti bozuldu ḳaryesi vîrân
Döküldü şehre indi cû’-ı sâ’il nice hem-pânî
- 14 Harâm itmiş giceyle ḥ^vâbı çeşme ḡuş itdikçe*
Bükâ-yı tıflı âh-ı mâderi feryâd-ı âyâli
- 15 Sifâl u sengi maḥv itmiş şufûf eyler zarûretle
Bunuñla ehl-i faḳr işbâ‘ ider eṭfâl-ı nev-pâyı
- 16 Dem-i mezbûḫı ḳiraz şerbeti mânendi nûş eyler
Düşürmez yere cevfinden ḳıḫan aḫşâ vü im‘ânı
- 17 Kilâb u ḡurbanüñ âhû vü örneb gibi şaydından
Kemîn idüp der ü bâmı ararlar zîr ü bâlâyı
- 18 Segâna loḳma olmuş mürdegân-ı cû’uñ ecsâmı
Ṭaḡılmış heb seri bir kûçede bir kûçede pâyı

* 14a’da vezin eksik olduğu için çeşme kelimesi ilave edilmiştir.

- 19 Mekânı zindegân u mürdegânı seg tenâvülde
İlâhî virme bir şehre bu devr-i sîne-fersâyı
- 20 Peder mâder çü berd-i zibh iderler tıfl-ı ma' sûmuñ
Ciger biryânı pür-giryân olur gör qahr-ı Mevlâ'yı
- 21 Kırılmağda bir ucdan hasret-i nân ile pey-der-pey
Kazâ-yı cenge dönmiş Âmid'üñ lâşeyle her câyı
- 22 Be-her şeb şadm u şadmiyyet havâlî vü cevâmî' de
Yürünmez rehde pâ-mâl itmedikçe nice mevtâyı
- 23 Ne mümkün keşretinden defn ü tekfin ehl-i hayrâta
Taşır hammâllar şahrâlara ber-künde a' zâyı
- 24 Budur icmâl-i hâl-i memleket ey âşaf-ı devrân
Nigâh-ı rahm ile bârî şiyânet kıl beğâyâyı
- 25 Olursa câ'iz inhâsı serîr-i 'adl-i pîrâye
Habîr it şehrimüzden şehryâr-ı 'âlem-ârâyı
- 26 'İmâretle şifâsı kaldı tedbîr-i hümâyûna
Muvaffaq ide haq şâhensehe o reng-i pîrâyı
- 27 Re'âyâsından ol İskender-i 'adl ezmiyâ giçmez
Degül râzı harâbe böyle bir mülk-i dil-ârâyı
- 28 Re'âyâ yok re'âyâ şâhibinden tâb u tâkat yok
Kim eyler cây-ı 'imrân böyle vîrân deşt ü şahrâyı
- 29 Ne tuhm u ne zirâ' at kaldı şehrüñ şark u garbında
Kim añlar pâdşâh imdâdı olmazsa re'âyâyı
- 30 Alur cebr ile tuhm u nüşesin kâdir degül ref' a
'Aşâ'ir eşkıyâsıyla levend-i herze-pûyâyı
- 31 Ne çâre müdde' idür şer' le da' vâsı var diler
Degüldür meşreb-i hükkâm zecr itmek eşirrâyı
- 32 Olur müntec kıyâsıyla ne şüret virdiler ref' a
'Aķım oldu ricâl-i beldenüñ her şekl ile râyı
- 33 Bu eyyâm ise şehri aç da' vâcılar almış hep
Ziyâfet 'add iderler bâb-ı hâkimde tekâzâyı

21b, kazâ : fezâ AE2

26a, 'imâret : ħimâret AE2

- 34 Mübâşirlerse bâkî çavuşı gibi re'âyâdan
Şoyup almağda bâkî buldığı eşvâb u eşyâyı
- 35 Şehirden hod nice da'vâ-yı a' yânide süfliler
Der-i hükkâmda gamz ile taħrîb itdi dünyâyı
- 36 Bu hâletler yine vâkı' olup şehre bir eşnâda
Serîr-i 'adl u dâda eylemişler 'arz-ı şekvâyı
- 37 Cenâb-ı şehryâr-ı vaqt-i a' yân eylemiş ta' yîn
Sitanbûl'dan bu şehre çâr-merd-i kâr-bînâyı
- 38 Çerâğ itmiş 'imâret şartı ile eylemiş şehrüñ
Kimüñ ağa-yı gılmânânı kimüñ mîrâlâyı
- 39 Olup hem-düş-ı gayret çâr-esâfîn-i kavıyy-i zât
Esâs olmuşlar istiħkâma tanzîm-i re'âyâyı
- 40 Ne var kudretlü şâhenşâh-ı baħr u ber Sikender-fer
İ'âde eylese ol sedd-i Ye'cûc-ı belâyâyı
- 41 İderdi mürdegân-ı zulmı zinde rûh-ı himmetle
Eger şarf eyler ise bir nefes nuṭṭ-ı Mesîhâ'yı
- 42 Beyân-ı mâ-vaḳa' dur 'arz-ı hâl-i memleket bi'llâh
Libâs-ı şâ' iriyyetden mu'arrâ bil bu ma'nâyı
- 43 Şadâ'-ı şıḳletümden çekme ser devletli başuñçün
Biraz da diñle aħvâl-i perîşân-ı Lebîbâyı
- 44 'İyâlüm keşretiyle miħnet ü zank u ma'îšetden
Hulâşa 'arz-ı hâl irsâl idüp itmişdüm inhâyı
- 45 İki sâl oldı dâmâdum ḳuluñ bekler Sitanbûl'ı
Ġarîb u 'âciz u mehcûr esîr-i künc-i tenhâyı
- 46 Ne var bu 'abd-i pîrüñ eyleseñ şâyeste-i re'fet
İdüp intâḳ dâmâdum buyursın luṭf-ı işğâyı
- 47 Hüşûşâ mâl-ı 'ayşum böyle hengâm-ı felâketde
Ne hâcet 'arza zihni şâfuñ a' lemdür mezâyâyı
- 48 Hemân şevketlü kudretlü mehâbetlü 'adâletlü
Cihânbanî mü'eyyed ide te'yîdât-ı Mevlâyı

- 49 Be-tevfikât-ı Bârî hazret-i sultânumuñ dağı
Nezîd-i rişte-i tevfiķ ola her cevher-i râyı
- 50 Kâbâ-yı ‘ömrine zeyl ide tûl-ı ‘ömr-i dünyâyı
Cemâl-i câhına zeyn eyleye gîsû-yı ibkâyı
- 51 Lebîbâ zabt için târîh-i sâli kilik-i maħzûnum
Belâ-yı kaħta a‘zam eyledi imlâ vü inşâyı H.1171-M.1757

5

Kaşîde-i mergûbe-i pesendîde-edâ defterdâr-şoden-i Râmî Paşa-zâde
el-Hâc Muştafâ Begefendi*

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Defter-i luğf-ı Hudâ’yı yazmağa kilik-i kazâ
Nûrdan çarħa zer-efşân oldu zeyyenne’s-semâ
- 2 Defter-i mihre güşâyış virmede her gün felek
Hâverîdür rûz-nâme kîsedârı gûyiyâ
- 3 Şebt ü tahrîr itmege âşâr-ı şun‘-ı hurremi
Rûy-ı arzuñ zav‘-ı şems âhârîdur ser-tâ-be-pâ
- 4 Hüsrev-i hürşîdden her gün terâkķî almada
Mâh gûyâ bir sipâhîdür hilâlî ibtidâ
- 5 İktirânât-ı sa‘îdiyyeyle istidlâl idüp
Bir feraħ var dirdi lâ-büdd tab‘-ı tencîm-âşnâ
- 6 Kûrş-ı mihr ile hilâl añlar gören ammâ degül
Cevri terk ü hulf için etmek kılıç koydı semâ
- 7 Hayr ola bir başka yüz gösterdi çarħ-ı kînever
İtmede ber-vaķf-ı âhiş devre zîrâ ibtidâ
- 8 Var bu eşnâda bir iş Haķ bed-naẓardan şaķlasun
Sû-be-sû olmaķda esbâb-ı şetâret rû-nümâ
- 9 Cümle maħsûsât-ı ‘âlem inbisât esbâbıdur
Hüsni me’lûfından itdi i‘tirâ gûyâ kuvâ
- 10 Bu ne hikmetdür ki dehşet-baħş olan âvâz-ı ra‘d
Tûb-ı ‘idâsâ virür erbâb-ı ‘irfâna şadâ

5. AE1, 47b ; AE2, 38 ; Ü, 21b; D,18b

* BaşlıkAE2 : Kaşîde-i ra‘nâ berây-ı defterdâr-şoden-i Râmî Paşa-zâde Muştafâ Big AE1
9b, hüsni : hişş AE1 / itdi : -AE1

- 11 Birbiriyle kaşr-ı emn-âbâdda hüccetleşür
Buldı âsâyiş miyân-ı rind ile ehl-i riyâ
- 12 Oldı babalı oğullı vâ‘ izi gördüm bugün
Şevk ile pîr-i muğâna çağırur yâhû baba
- 13 Bozdı tavr-ı cevri ni divşürdi dâm-ı mekrini
Kalmadı gerdûn-ı dînuñ kayd-ı keydi gâlibâ
- 14 Nâsda bir âmed ü ref-ı muşâfât u neşât
Sû-be-sû halva-pezân-ı aşını eyler şalâ
- 15 Hâl-i ‘âlemden beni bi’llâh âgâh it diyü
Bir vuķûf ehlin bulup itdüm aña şarf-ı recâ
- 16 Bu ne keyfiyyet ne hâletdür diyü taķķık için
Eyledüm iķdâm-ı istikşâf-ı sırr-ı mâ-cerâ
- 17 Mâl bulmuş mağribîveş kâm-yâb u kâm-rân
Zulmet-i gam yok göñüller maşrıķ-ı mihr-i şafâ
- 18 Kîmyâger miydi ‘âlem şimdi oldı dest-res
Pûte-i taķķıka mı geldi Tarâmûn-ı hıtâ
- 19 Yoħsa devletden size bir müjde mi itdi zuhûr
Meymenetlü pâdşeh bâşıyçün inhâ kıl baña
- 20 Böyle sûzişle sū ‘âlümden ta‘accüble hemân
Oldı bir dânişver-i ‘âlem baña pâsuħ-serâ
- 21 Didi ey nâ-dân-ı bî-iz‘ân-ı bezm-i ma‘rifet
Saña bilseydüm Lebîb ismin kim itdi iftirâ
- 22 Halk saña dideler rûşen diyü tebrîkde
Çeşm-i kalbûñ gerd-i gafletle senûñ ħod sürmesâ
- 23 Dide-bâz ol ħ‘âb-ı gafletden idüp tevcîh-i gûş
Diñle ey bî-çâre ey bî-gâne-i zihn ü zekâ
- 24 Pâdşâh-ı rub‘-ı meskûn-ı kerâmet-güstere
Geldi çün telħiş-i ilhâm-ı cenâb-ı kibriyâ
- 25 Kim vezîrûñ râğıb-ı fermânuñ âşaf-ıñnetüñ
Eyle câh-ı defterîde müsteşâr u mu‘tenâ

- 26 Server-i 'âlemle geldi şadr-ı a'zam bir yere
Biri hürşîd u biri mâh-ı cihân-tâb-ı dehâ
- 27 Ya disem İbn-i Ebî Süfyan ile 'Amr İbn-i 'Âş
Oldılar tanzîm-i dîn ü devlete şûrâ-nümâ
- 28 Ya disem aḫvâl-i 'âlemden ḫaberdâr olmağa
Biri İskender biri âyîne-i 'âlem-nümâ
- 29 Ya disem kesb-i vukûf-ı mülk ü 'adl ü dâd için
Biri hem-mülk-i Süleymân biri İbn-i Barḫayâ
- 30 Buldı istiḫrâr re'y-i pâdşâh-ı dîn-penâh
K'ola defterdârı bir vâlâ-neseb rüşd-âzmâ
- 31 Nevr-i nûr-efzâ-yı gülşenzâr-ı şıdḫ u i'timâd
Necm-i burc-ârâ-yı çarḫ-ı i'tibâr u ıştıfâ
- 32 Necl-i kâmil şâni-i Büzürcmihr-i şâf-dil
Râmi Paşa-zâde ya'ni mîr-i Eflâtûn-dehâ
- 33 Mazḫar-ı luḫf-ı hümâyûn-ı cihânbanî olup
Oldı defterdâr-ı ḫayr-endiş-i devlet ḫâliyâ
- 34 Ḥamd li'llâh kim bu hengâm-ı feraḫ-peygâmda
Oldı yâḫût-ı icâbet ḫurḫa-i gûş-ı dehâ
- 35 Ḥamd li'llâh kim dimâg-ı câna ḫuvvet-baḫş olup
Gîsu-yı maḫşûdımı itdi havâlar 'ıtrşâ
- 36 Ḥamd li'llâh oldı sûḫ-ı kâm-rânîde bu sâl
Dil bedestân-ı şetâret ḫâme dellâl-ı şafâ
- 37 Hâle-i âgûş-ı isti'dâda aldı maḫlabın
Der-kenâr oldı maḫalliyle o mâh-ı dil-rübâ
- 38 Dirdüm elbet boş degül şandûḫa-i esrârdan
'Âleme bir cevher-i şâdî olur pertev-nümâ
- 39 Müjdeci başıydı gûyâ ḫa'be-i ümmîdden
Bûy-ı 'anberle 'abîşerle gelüp bâd-ı şabâ
- 40 Nûr-ı zihni zulmet-i ketm-i umûrı ḫarḫ ider
Necm-i şâḫıb eyler anuñ fikr-i tîzûñ reh-nümâ

39a, gûyâ : geldi AE2,Ü,D

40b, fikr-i tîzûñ : fikretinden AE2,Ü,D

- 41 Oldı ol mîr-i mükerrerem pîr-i erbâb-ı raqam
Hâme gûyâ dest-i cûdında qalembeg bir ‘aşâ
- 42 Devha-i bâlâ-yı qadr u himmeti ol rûtbe kim
Naql-i Tûbâ himmeti yanında bir kûteh keyâ
- 43 Olsa pertev-sâz-ı pertev-sûz-ı re`yi bir yere
Sâye rengiyle qalur etrâfda zav`-ı zekâ
- 44 Hüsrevânî kenzdür gûyâ ferâmîn ü berât
Bekler ol kenzi dem-i imzâsı hem çün ejdehâ
- 45 Hâme vü haqq vâlid-i mâcidlerinden müntakîl
Qaraqolliqçılarında iki tâbi`dür aña
- 46 Ben dağı başeski qaldum defter-i etbâ` da
Eylemez hâşâ nigâh-ı nevle dâ`îsin cüdâ
- 47 Hâme-cünbân olsa ihyâya ider ihyâ beni
Dağme-i himmet qalemdânuñdur ey kenz-i vefâ
- 48 İntisâbum kırk sâli giçdi hâk-pâyûña
Qırqdur qırqâs-ı `ömri âh muqrâz-ı qazâ
- 49 Quşca cânım başuña döndersin âzâd eylesün
Dâm-ı zank-ı `ayşda tâ-key qalam bend-i belâ
- 50 Dîdemün bü-yı piyâz-ı gam aqıtdı eşkini
Sil anı gül-berg-i dâmânuñla ey bâğ-ı vefâ
- 51 İstidâneyle temessük virdigüm dânilere
Eyledüm va`dümde vaqt-ı luţfuñı vaqt-i edâ
- 52 Tâ ezelden hem efendüm hem veliyyü`n-ni` metüm
Luţfa taqşîr itmedün haqqumda bî-reyb ü riyâ
- 53 Ğayra `arz-ı ihtiyâca himmetün râzı degül
Dergehün ta`cîze de mâni` beni şerm ü hayâ
- 54 Lîk hâk-pây-ı re`fet-zâ-yı şadr-ı a`zamı
Maqqadumdur dîde-i feryâda itmek tûtyâ

43b, zekâ : ziyâ AE2,Ü,D

48b, kırqdur : kırqdı / qazâ : `anâ AE1

51. beyt : - AE1

- 55 Kim odur ancak harîdâr-ı metâ‘ -ı ma‘rifet
Hem odur şeh-bender-i iklîm-i ‘irfân u ‘atâ
- 56 Dâmen-i eltâfidur kehfü’l-emân-ı ‘âcizîn
Hîrmen-i a‘tâfidur rûzî resân-ı bî-nevâ
- 57 Himmeti kâfidür ehl-i hâcetüñ âmâline
Müsteniddür elde *küllü’s-şaydı fi-cevfi’l-gırâ*
- 58 Müstakillen ‘arz-ı hâle virmez ammâ ruşsatı
Gâh derbân-ı edeb geh dürre-i bîm-i hatâ
- 59 Pîşgâhı ‘âlem-i tahkîk-ı şad-‘ilm ü kemâl
Her nigâhı oldı ‘aql-ı evvele nûr-ı hüdâ
- 60 Görse anuñ vâdi-i nâdî-i ‘ilm ü şöhetüñ
Vâdi-i Türkâna senden şerm iderdi Baykara
- 61 Bu mehâbetle nice kâbil aña ‘arz-ı sühân
Yok bu da‘vâda dürûgum şâhid-i ‘adlüm Hudâ
- 62 Kılma istinkâf sultânüm huzûr-ı âsafâ
Tercemân-ı hâl-i zârüm ol ‘inâyet kıl bana
- 63 Vâkı‘-ı irâd kem harq-ı maşârîf müttesi‘
Sûzen-i himmet rûfû kılmazsa ahevâlüm fenâ
- 64 Müstakillât u ‘ağârı qalmayup evkâfı hep
Pâk idüp sildi süpürdi kayyim-i kaçt u galâ
- 65 Sakfî sâcid hâ’îti râki‘ vezâ’if-h^vârı hod
E’t-tahîyyâta oturmuş ser-be-ceyb-i ittikâ
- 66 Ben dağı seccâdeyi serdüm tevekkül bâbına
Vird-i yâ Fettâh u yâ Rezzâk ile şubh u mesâ
- 67 Okuyup dîvân-ı İshâk eyledüm sedd-i ramak
Şimdi *zîkrü’l-‘ayş nışfi’l-‘ayş*dur baña gîdâ
- 68 Kûtsuz hânem güreşci tekyesiveş gûrbeler
Mûş dutmağdan güreş dutmağdadurlar dâ’imâ

65a, hâ’îti : hâyit / vezâ’if : vezâyif AE1

65b, ser-be-ceyb-i ittikâ : rû-be-mihrâb-ı du‘â AE2,Ü,D

67a, İshâk : Bîshâk AE1

68b. 69a. : - AE1

- 69 Dâne çekmekden çeküp el zühde çekdi mûrlar
Bî-nevâlar oldılar şavm-ı vişâle mübtelâ
- 70 Bir rebî' var mâlikânem reb'-i mîrîsin eger
Virse anı eylemezdüm reb'-i meskûna fedâ
- 71 Nânuma ancak medâr iken nice sâl eyledüm
Himmetüñ âşârı nışf-ı zâviyeyle iktifâ
- 72 Sakı iderdüm âb-ı rûyumla anuñ mezra' ların
Şenligin hıfz için eylerdüm vülâta ilticâ
- 73 Şûm-ı şirket geldi çün mânende-i seylü'l-' irem
Gitdi anuñ da ahâlîsi bu sâl idi sebâ
- 74 Ben ne hâcet vahdet-i Mevlâ'ya sevgend eyleyem
Oldı bürhân-ı temânu' la müberhen müdde' â
- 75 Anı da ölçüp biçüp maşşûlın aldum tuhm-ı ye's
Hırmen-i gâh oldı gam dil oldı kûh-ı kehrübâ
- 76 Eyledüm nem var ise ta' dâd hâk-pâyuña
İşte îrâdum budur ancak *Hudâ-dâned Hudâ*
- 77 Mâlikânem himmet-i düstûr-ı a' zamdur fakat
Şaçdı dil tuhm-ı ümîdi hâk-pâye câ-be-câ
- 78 Nâzım-ı dîvân-ı ' adl eyvân-ı dâru's-salţanat
Kâr-bend-i maşlahat çavuşbaşı şâbıkâ
- 79 Nûr-ı zihniyle biraz âgâhdur inbâ ider
Kılsañuz hâl-i perîşânumdan istinbâ añâ
- 80 Kavl u fi' linde şadîk-ı salţanat buldum anı
Pîşgâh-ı âşafide ketme itmez ictirâ
- 81 Tengnâ-yı gamdayum tengî-i dest ü ' ayş ile
Oldı dil zindân-nişîn-i tengnâ-der-tengnâ
- 82 Pây-bûsı dilden olmaz dûr ammâ çâre ne
Kâmet-i himmet bülend ü dest-i kudret nâ-resâ
- 83 Zâ' f-ı çeşm ü zâ' f-ı tâli' zâ' f-ı dil zâ' f-ı beden
Nağv-i gamda zâ' fa cem'-i keşret oldum gûyiyâ

73a, şûm : şu'm AE1
75a, ye's : nâs AE2,Ü,D
81a, dest ü : dest-i AE1

- 84 Ğam degül mezc eylesem nazmumla nazm-ı Şevketi
Biz refîk-i şekveyüz teklîf yokdur beynenâ
- 85 *Ža‘f-ı tâlî‘ bes ki dâred nâ-tüvânem ez-cefâ*
Mî-şevved tûfân-ı men çün geh ze-âb-ı kehrübâ
- 86 *Dest ü pâyem bes ki yek câ mânde zîr-i seng-i Ğam*
Ğâr-ı rûy-ı dest-i men ser-mî-güşed ez-püşt-i pâ
- 87 Kût-ı eltâfı olur kuvvet-resân-ı ‘âcizân
Zîr-i seng-i Ğamda hâşâ kalmağa virmez rızâ
- 88 Şanma meydânı tehî çek dizgini besdür Lebîb
Sâha-i taşdı‘ de sûk-ı şad-semend-i müdde‘ â
- 89 Var iken düldül-süvâr-ı ‘âlim-i ‘ilm ü kemâl
Ğazret-i düstûr-ı a‘zam gibi bir mu‘ciz-edâ
- 90 Telhi-i şıket tamâm ey hâme inşâf it yeter
Ba‘d-ez-în bezme şükür-pâş-ı du‘â olsuñ sezâ
- 91 Evvelâ sultân-ı devrân-ı Süleymân-mesnedi
İtmesün taht-ı Süleymân’dan Ğudâ bir dem cüdâ
- 92 Rûh-ı ‘âlem yûh-ı eflâk-ı himemdür vire Ğak
‘Ömr-i Nûhı nuşret ü fevz ü fütûhıyla aña
- 93 Sâniyâ şadr-ı Felâtûn-iqtidâr-ı kâm-kâr
Kim kiyâsetde Nizâmü’l-mülke urdı püşt ü pâ
- 94 Ğüsn ü ânı şadr-ı vâlânûñ odur bî-reyb ü şek
Şadrı ansız kimseye göstermesün Bârî Ğudâ
- 95 Şâlişâ re’fetlü defterdâr efendinüñ müdâm
Defter-i bahtı olup zîb-âver-i dest-i ‘alâ
- 96 Câhinüñ âgâz u encâmı sa‘id-ender-sa‘id
‘İzz ü şânı iki ra‘nâ gevher-i tâc-ı beğâ
- 97 Tâ ki encüm ola rîk-efşân-ı evrâk-ı sipihr
Kevkeb-i iqbâline itsün ‘Utarid iqtidâ

87a, olur : olup AE2,Ü,D

88b, şad : - AE1,Ü,D / semend : - AE2

93b, kiyâsetde : kiyâsetle AE2,Ü,D

- 98 Ey kerem-perverdesi haqqumda luṭf-ı ez-ḳadım
Zeyl-i ‘afv u re’feti pûşide-i cürm ü ḫaṭâ
- 99 Mañşibuñ târîhini tebrîk-nâmem zeyline
Bundan aḳdem eylemişdüm zîb-i ser-saṭr-ı şenâ
- 100 Şimdi tekrâruñ münâsib görmeyüp ḳaşr eyledüm
Oldı taḳşîrâtuma dâmân-ı ‘afvuñ mültecâ

6

Firârî-zâde vezîr-i şehîr Boyniegri e’s-seyyid ‘Abdu’llâh Paşa
Rûha’da mañşıb iken virilen nazm-ı rengîndür

Fâ’ ilâtün / Fâ’ ilâtün / Fâ’ ilâtün / Fâ’ ilün

- 1 Ey keremver şem‘-i iḳbâlüm firûzân eyledüñ
Kevkeb-i âmâlümi mihr-i dirâşşân eyledüñ
- 2 Lâl ider tûṭî-i tab‘um meclis-i ‘irfânda
Şimdi mir’ât-ı nevâzişle sühandân eyledüñ
- 3 Dil ḫazân-ı ḫüzn ile olmuşdı berg-endâhte
Feyz-i luṭfuñla anı reşk-i bahârân eyledüñ
- 4 Ḫâk-pâyüñ ḫasretiyle dâğ dâğ olmuşdı dil
Şimdi her bir dâğımı bir derd-i ḫandân eyledüñ
- 5 ‘Ankebût-ı guşşa bend itmişdi sûḳ-ı sînemi
Sen ḳumâş-ı iltifâtuñla bedestân eyledüñ
- 6 Gönderüp bir ḳat mükemmel câme-i nev-dûhte
Bendeñe başdan ayağa ḳat ḳat iḫsân eyledüñ
- 7 Pîşgâh-ı ‘izzüñe oldıḳça me’zûn olmuşuz
Nuṭḳ-ı cân-baḫşuñla iḫyâ-yı dil ü cân eyledüñ
- 8 Bilmem aḫlâḳ-ı ‘alâî nüşḫa-i zâtuñ mıdur
Kim cihâna ḫüsn-i aḫlâḳuñ nümâyân eyledüñ
- 9 Hem telâṭüf hem mehâbet hem tevâzu‘ hem seḫâ
Cem‘-i ezdâd eyleyüp dünyâyı ḫayrân eyledüñ
- 10 Böyle bir vâlâ vezîrüñ var diyü ecdâdını
Rûḫ-ı ḫân Maḫmûd’a ḫuld içre şenâ-ḫ‘ân eyledüñ

99a, zeyl : ṭayy AE1

99b, eylemişdüm : eyledüm çün AE2,Ü,D

6. AE2, 45 ; Ü, 25a; D,22a

- 11 Herkesi talâtif ü te'lif eyledüñ ammâ beni
Hâric-i izfâf kalam mümtâz-ı akrân eyledüñ
- 12 Şît-ı cûduñ 'âlem-i ervâha te'sîr eyleyüp
Şöhretinden Hâtem-i Tâ'î peşimân eyledüñ
- 13 Şâkir-i ni' met kadîmî dâ'î-i dirîn idüm
İn şekertüm nazmını haqqumda i' lân eyledüñ
- 14 Âsafâ yemm-muşrîfâ kulzüm-kefâ kenz-i vefâ
Hâk-pâya kilik-i nazmı menkâbet-h'ân eyledüñ
- 15 Hânedân-zâd-ı vezâretsin vezîr ibn-i vezîr
Şânuña şâyeste ikrâm-ı firâvân eyledüñ
- 16 İbtidâ'-i fâl dutdum farı-ı luţfuñ kim beni
Bir mekârim-pîşe bir miğyâfa mihmân eyledüñ
- 17 Mîzbânım her melek-şaşlet rażiyyü'l-hulq kim
Ülfetiyle tâ-be-maşşer fahre şâyân eyledüñ
- 18 Rağbetüñ haqqumda idrâk eyleyen ehl-i nazâr
'İzz ü ikrâm eyledi me'nûsı a'yân eyledüñ
- 19 Merdümek bildükde toz kondırmadılar üstüme
'Ayn-ı a'yâna beni gûyâ ki insân eyledüñ
- 20 Cümleñ maşcûbiyam ez-dil sitâyiş-kâriyam
Cümlesiyle bendeñi ihvân u yârân eyledüñ
- 21 Nâ'il olmak isterüm düstûr-ı düstûrâneña
Çünkü eltâfuñ baña bî-hadd u pâyân eyledüñ
- 22 Bir zamânda fahr idüp hem-şehriyâna eyleyem
Naql u inhâ kim ne gûne luţf u ihsân eyledüñ
- 23 Epsem ey kilik-i nevâ pür-dâr-ı bezm-i ma' rifet
Meclis-i ma'nâda besdür bunca cevlân eyledüñ
- 24 Bir teşekkür-nâmedür taşşirini 'afv eyleyen
Ta'n ider mi saña kim şüküründe noşşân eyledüñ
- 25 Sen de ey kilik-i hünerver şeh-süvâr-ı nazm-ı ter
Eşşeb-i nazma yeter tevsî'-i meydân eyledüñ
- 26 Mevlid-i Nâbî'dür âdâbuñ gözet çek dizgini
Sen ne zühd ile Rühâ'da 'arz-ı irfân eyledüñ

- 27 Kıl du‘ â kim ola mendel-sây-ı hüsni hâtime
Bâde-i taşdı‘ da gitdüñ şitâbân eyledüñ
- 28 Yâ Rab efdâl-ı ‘amîmüñle hıdv-i a‘zamuñ
Nâm-ı nâmîsin tîrâz-ı ‘izz ü ‘üvân eyledüñ
- 29 Câh-ı iqbâlin füzûn it ‘ömrini hâdden birûn
Nitekim elķâbını düstûr-ı devrân eyledüñ

7

Kaşîde-i temmüziyye-i dil-sûz berây-ı vâli-i Bağdâd Aĥmed Paşa*

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Bir seĥer kim irişüp destüme dâmân-ı şu‘ûr
Gördüm almış turur etrâfumı esbâb-ı sürûr
- 2 Dilde bir şevķ u tarab sînede bir şûr u şaĥab
Ĥarf-ĥâhiş be-leb ü ķalb-i aĥibbâda ĥuzûr
- 3 Bir yaña yâr-ı vefâ bir yaña yârân-ı şafâ
Bir yaña şavt u nevâ bir yaña ķeng ü ķanbûr
- 4 Bir yaña şâhid-i mey bir yaña âvâze-i ney
Bir yaña şîve-i pey-der-pey-i ķeşm-i maĥmûr
- 5 Didüm âyâ bu ‘aceb düş mi ĥayâlât mıdur
Ĥârķ-ı ‘âde neden itdi bu ĥâlât zuhûr
- 6 Birisin mu‘rız idüp ĥarf-i ĥiĥâba fi‘l-ĥâl
Didüm ey düşmen-i endûh u ĥam olsun ma‘zûr
- 7 Ĥayr-ı maĥdem ne gelişdür bu ne zaĥmet ne ‘aceb
Ĥanda siz ķanda bu ĥam-ĥâne-i teng ü deycûr
- 8 ‘Acebâ ‘îd midür sûr mı şehr-âyîn mi
Bende yok gerķi ki âlâmdan eyyâma şu‘ûr
- 9 Söyle bi’llâh nedür böyle muvâfiķ ĥareket
Ĥarĥdan ‘ömrümüz oldıķça degüldi manzûr

27b, gitdüñ : gitdi AE2

7. AE1, 21b ; AE2, 47 ; Ü, 26a; D,22b

* BaşlıkAE1 : Vezîr-i ķahraman-ķudret ĥazret-i vâli-i vâlâ-şân-ı Bağdâd Aĥmed Paşa
ĥazretleri Erzurum’dan Bağdâd’a mürûrında misâfûretle Diyârbekr’e meķşi esnâsında
virilen Kaşîdedür AE2

8b, ki : kim AE1

- 10 Oldı bu resme şeker-ğ^vây-ı edâ-yı dil-keş
Ki ey âzürde-dil-i gam-zede-i nâ-be-ğuzûr
- 11 Bu ne gaflet bu ne bî-gânegi-i devletdür
Bu ne gûne hareketdür bu ne cehl-i mevfûr
- 12 Müjde-i mağdemi bir zât-ı kerîmi's-şânuñ
‘Âlemi eyledi ser-tâ-be-ğadem mağz-ı sürûr
- 13 Kesdi herkes bu beşâret sebebiyle ħurbân
Gûsfend-i gam u âlâmını mânend-i cezûr
- 14 Sen henûz olmada âvâre-i deşt-i ħayret
Ėayriler kimisi ‘îd itmededür kimisi sûr
- 15 Çün bu ferğunde peyâm irdi şimâğ-ı câna
Oldum inşâ'-ı ferağ def'-i kederle me'mûr
- 16 Secde-i şükre varup ħâme mişâli itdüm
Ben de bu nazm-ı dil-âvîz ile tevşîğ-i suğûr
- 17 Virdi ifrâğ-ı ħarâretle bu rûz-ı bâğûr
Âteş-i ħüsn-i cihân-sûz-ı dil-ârâya fütûr
- 18 Dökme zülf-i siyehüñ gerden-i kâfûr üzre
Âh efendüm bu havâlarda giyilmez semmûr
- 19 Ėâlibâ yandı miyânındaki farğ-ı vâziğ
Ki temâyüzde degül birbirine nâr ile nûr
- 20 Sîne şahrâsına gûyâ ki eser bâd-ı sümûm
Sîneye ħarf-ı gelûdan ki nefes ide mûrûr
- 21 Mihr ü mâh ağker-i sûzende olup eylediler
Buna ecrâm-ı eşriyyeyi tefsîde tennûr
- 22 Gözi âteşli ħulû' itmede çün pertev-sûz
Mihre kim kevkeb-i dürrî dinilürdi meşhûr
- 23 Mâh ise muğriğ-ı sîm gibi tâ-be-seğer
Oldı sûziş-fiken-i ceyb-i şağârâ vü buğûr
- 24 Şun zülâl-i lebüñ ey şûğ Lebîb-i zâra
K'oldı ħummâ-yı firâğûnda ħariğ u mağrûr

10a, edâ : cevâb AE1
21a, eylediler : söylediler AE2

- 25 C y-1  s yiŐi yoğ t b-1 hav dan  arĐuŐ
Ya meger zeyl-i ser  perde-i d st r-1 vağ r
- 26 Ya' ni devletl  sa'  detl  vezir ibn-i vezir
Server-i Ő f-1 zamir  saf-1 d n -y1 fağ r
- 27 H liy  v li-i Bagd d-1 hilafet-merkez
Sedd-i Iskender-i ye'c c-i 'ad -y1 mağ r
- 28 M n' im-i k m-rev  hazret-i Ahmed Paşa
G l-i t c-1 v zer  d ver-i d n -y1 gay r
- 29 B reka'll h zih  Ő hret   n m s u vağ r
İde All h zih  kevkebe-i n -be-ĐuŐ r
- 30 G rmed k miŐlini esl f tev rifinde
GelmemiŐd r dağı gelmez de be-Đavl-i cumh r
- 31 Ki zuh r itdi idelden beri zikir   fikri
Őard-1 a' d  ile te'min-i ver  sedd-i Ő g r
- 32 K r her  anda ki d Őv r ola elbet  ılınur
Dest-i tedbirine teslim-i mağ lid-i um r
- 33 Zihn-i veĐĐadı m fessir olıcağ eŐy ya
Nez' ider kisve-i eŐk li mez y -y1 um r
- 34 Necm-i iğb li ziy -bağŞ-1 g list n olsa
Şu' le-puŐ eyley idi nağlini  n nağle-i Ő r
- 35  uvvet-i bağt-1 cih n-girini y d itse eger
Ő fdan cebr ile 'anĐay1 atar bir 'asf r
- 36 Eylese nehy-i ta' alluğ edev t-1 lehve
Rişte-i s b a olur z hide t r-1 Őanb r
- 37 Feyz-i temkini eger d ŐŐe  eh-i sim ya
İztir bı gid p efs rde  alur  n bill r
- 38 Ehl-i tezvir n m y n olamaz m lkinde
Fecr-i k zibde gezer gezse eger Ő hid-i z r
- 39 Zehr-i  ahrından eger b gda Ő hbet giŐse
D ne-i  anzal olur t kda  abb-1 eng r

- 40 Düşse tâb-ı ğağabı Hind'e 'iyâzü bi'llâh
Kûre-i nâra döner şubhgeh-i Nîşâbûr
- 41 Degse bir kimseye şeşt üzre cirîdi bir gün
Var şe müjde k'ider kim yine olduñ mesrûr
- 42 Şavlet-i ceng-i felek-sûzına nisbetle olur
Ceng-i şüc'ân-ı 'Arab mel'abe-i muğhik-i sûr
- 43 Vaşfa ğod cûd u 'aţâyâsını ğâcet yokdur
Ki zer-efşâni-i ğurşîd ü ğuldür mestûr
- 44 Ğâl-i icmâli bu kim mazhar-ı ihsânı olur
Kîmyâgerlik ile ğalkuñ içinde meşhûr
- 45 Ğâlibâ seyr iden âlây-ı mülûkânesini
Değset itmez biraz âsûde olur bûm-ı nüşûr
- 46 Böyle dârât u ğaşem yazmadılar eslâfa
İşte Şeh-nâme ile hâtifi-i şeh Tîmûr
- 47 Zeyn olan sîm seper eşheb-i pür-zûrında
Bedr-i mehdür ki ider burc-ı esed üzre zühûr
- 48 Bir taraf tâbiş-i yalmân-ı rimâh-ı ser-tîz
Bir taraf lem'a-i rağşîden-i seyf ü şâfûr
- 49 Pîşgâhında keşîde olunur ğaşmet ile
Kûh peykerlü esed na'ralu çendân sûtûr
- 50 Ger süvâr olduğı dem eylese ırcâ-yı 'inân
Ferr ü iclâl ü şükûh ile o düstûr-ı cesûr
- 51 Menzili ğaţve-i evlâda olur tağmînen
Arz-ı pehnâ-yı vehimden dağı şad-merğale dûr
- 52 Hele ta'yîn-i mağall sehv-i kalemdür tevbe
Vardığı 'âlemi bir kendi bilür bir de sûtûr
- 53 Şayda kim râkib olur itmez ümîd-i şîğhat
Arzda cevî-i semâda ne vuhûş u ne tûyûr
- 54 Nüh-semâ kırtulamaz mağleb-i şeh-bâzından
Nesr-i tâ'ir dağı eflâkden eylese zühûr

45.beyt : - Ü

52b, kendi : kendü AE1

- 55 Dâverâ merd-i sipehdâr-ı mağâzî-hünerâ
Eyledüñ devlet ü dîn ugrına şarf-ı mağdûr
- 56 Şulhla ‘âleme ser-mâye-i emniyyet olup
Sîne-i hâşda urduñ yine zağm-ı nâsûr
- 57 H^vâhiş-i kalb ile bir semte sefer itseñ olur
Hâşmîñ kârı ya şulh ya hezîmet ya nüfûr
- 58 Cümlesi bildi veliyyü’n-ni‘ am-ı ‘âlemsin
Eylese herkese ma‘ rûf seni Rabb-i Şekûr
- 59 Nice kâbil ki şümâr olma hüsniyyâtuñ
İtdigüñ hıdmet-i mebrûre degüldür maşşûr
- 60 Nice vaşf ide perîşâni-i hâtırla seni
‘ Abd-i dâ‘ î-i sitem-dîde Lebîb-i mehcûr
- 61 Hâkkuñ îfâ idemez hâme-i şî‘ r ü inşâ
Olsa tûmâr eger evşâfuñ içün sâl u şühûr
- 62 Enseb oldur ki du‘ â birle virüp hüsni hitâm
İtmeye tûl-i sühan tab‘ -ı şerîfüñ rencûr
- 63 Manşıbuñ eyleye meymûn u mübârek Mevlâ
Hâne-i ‘ ömriñi müstaşkem esâs u ma‘ mûr
- 64 Sen hemân ‘ izz ü ‘ inâyetle ser-efrâz olasın
Pertev-i hâşmetüñ a‘ dâlarıñı eyleye kûr
- 65 Hem-rikâb eyleye tevfiķını Allâh saña
Ola her hâlde her kârda sa‘ yûñ meşkûr H.1158-M.1745*

8

Kaşide-i şitâ’iyye-i rengîn der-vaşf-ı vâli-i Bağdâd Süleymân Paşa-
yı gevher-nigîn*

Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Cihânı kabzaya aldı bu sâl o rütbe şitâ
Ki düşdi pençe-i hürşide lerziş-i sermâ
- 2 Keşide kâhkeşân şanma şukka oldı bedîd
Ham-ı sipihre toñ atdurdı iştîdâd-ı havâ

* Tarih AE2

8. AE1, 16b ; AE2, 50 ; Ü, 28a; D,24b

* BaşlıkAE1: Şitâ’iyye der-sitâyiş-i vâli-i vâlâ-şân-ı Bağdâd ve Başra vezîr-i bâhiri’l-
hamdi ve’n-naşr Süleymân Paşa ‘aleyhi’r-rağme AE2

- 3 Degül seher görinen şekl-i iştibâk-ı nücûm
Şabâh olunca haşır işledi açıkda semâ
- 4 Zemîne berf degüldür düşen vefret ile
Şıvasın eyledi kâşâne-i felek ilkâ
- 5 Degül bu sâ'ir olan cirm kurş-ı mihr ü kamer
Şavuklar eyledi nîl-i felekde şâl icrâ
- 6 Şadâ-yı râ' d degül incimâd-ı saķf-ı sipihr
Virür mişâl-i suķûf-ı haşeb atîṭ ü şadâ
- 7 Dökildi tırnağı ciddî burûc-ı gerdûnuñ
Gögerdi sünbülesi fart-ı berd ile ammâ
- 8 Şehâb-ı tîreyi kış hayme-i siyâh diyü
Çemende şarşarı kışlakçı gezdürür gûyâ
- 9 Temeyyüzden kalup âteş-gedeyle buz-hâne
Semenderüñ dişi kitlendi kaldı kuflâsâ
- 10 Daḫîlüñüz diyü mâhîler itdi vaķd-ı sefir
Hep oldılar küre-i nâra el-amân gûyâ
- 11 Kerâmet issi bizüm şeyḫ efendiden şavudum
Ki ol 'azîzi ısıtmaz ne cübbe vü ne ridâ
- 12 Girince ol vera' -ı bârid ile ḫammâma
İder cehenneminiñ issi ḫalvetüñ me'vâ
- 13 Taḫammül eylemeyüp şiddet-i bürüdetden
Havâ-yı Dûzah'a eyler teḫassür ehl-i hevâ
- 14 Soğuk ṭabî' at elfâza deg ider te'sîr
Taşarrufı dükenüp câmid oldu hep esmâ
- 15 'Alev de ditrer efendi firâz-ı aḫker de
Ki ateşüñ daḫı kalbinde zâhir oldu şitâ
- 16 Kıpandı keşret-i berf ile hep cibâl ü vahâ
Gümüş fezâsı dinür şimdi Rûm'a ser-tâ-pâ

9.10.beyt : - Ü,D

10a, daḫîlüñüz : daḫîlüz AE1

14a, soğuk : şavuk AE2,Ü,D

- 17 Hezâr reşk ü hâsed ehl-i arz-ı tis'îne
Ki Rûm'a nisbeten iklîm-i Hind'dür meşelâ
- 18 Bu sâl buz başan eşnâf ayağı düz başdı
Şıcağda baygını buz balçası keser hâşâ
- 19 Bahâr olursa da nesrîn ü yâsemen yerine
Çemende kar topıdur açılan bu yıl tenhâ
- 20 Cemed-fürûş mısın ey kalem bir inşâf it
Cihâhı toñdurayazduñ nedür bu bârid edâ
- 21 Biraz da münkal-ı meyle makâmı kızdıralum
Biraz da muṭrib-i 'irfânı eyle germ-i nevâ
- 22 Giçer bu cümle hevâdur füsürde-ṭab' olma
Saña ben eyleyeyüm işte bir gâzel inşâ
- 23 Semend-i sâğara vir sâkıyâ 'inân-ı 'atâ
Fezâ-yı meclisi kııl hâlbetü'l-kümeyt-i şafâ
- 24 Amân selâşe-i gâssâle şun tamâm olsun
Şitâ-yı gam cemerâtı budur dimiş 'uqalâ
- 25 Bizümle olmaduñ ülfetde çünki germ-â-germ
Şoğuk mu' âmeleñe borcımız nedür cânâ
- 26 İder mi pend o mehüñ kalb-i âhenîne kâr
Şavuk demür ne dögersin gönül nedür bu 'añâ
- 27 Haṭ-ı nevüñle biter cümle zemherîr-i firâk
Bahâr faşlı selâmet beḳâsıdur zîrâ
- 28 Nefes virür mi görince çeker döker câmı
Bizüm maḫalle imâmından eyleñiz ihfâ
- 29 'Abâ vü rîş-i sefid ile zühd-i bârid ile
Yakında zâhid olur ḳarcıbaşı taḫmînâ
- 30 O serve göz ḳulağ olmuş gelür diyü bâğa
Gül-i bahâr-ı ḫucesteyle nergis-i şehlâ
- 31 Esîr-i silsile-i zülfüñ eyledüñ beni âh
Vebâlı boynuña başdan çıkarduñ anı şehâ

25b, şoğuk : şavuk AE2,Ü,D

26b, demür : teymür AE1

31b, çıkarduñ : çıkardın AE1,D

- 32 Hezâr bûse virüp ehl-i bezme hiç dimedüñ
Bir iki bûse dağı bî-nevâ Lebîb'e cebâ
- 33 Ne itdi bir nefes âsûde rûzgâr beni
Ne geldi tuğm-1 ümîde felekde neşv ü nemâ
- 34 ' Aceb ne hâl idi toğrılmadı benümle bu çarğ
Ki itdi kâmetümi gamla kendi gibi dü-tâ
- 35 Lisâna zâğ virüp çarğa çekmeñ encâmın
Hemân muhâsemedür dilde maqşad-1 aqşâ
- 36 Felek felek yeter incitdüñ ehl-i ' irfânı
Ki senden âşaf-1 devrâna eylerem şekvâ
- 37 Ne âşaf âşaf-1 vâlâ-himem veliyy-i na' im
Ne âşaf âşaf-1 Dârâ-ğaşem Ferîdün-râ
- 38 Ne âşaf âşaf-1 Cem-menğabet felek-rif' at
Ne âşaf âşaf-1 bâ-ğaşmet ü cihân-ârâ
- 39 Mülâzım-1 dihiş ü dâd-1 vâli-i Bağdâd
Kinâyemend-i keşîrû'r-remâd-1 bî-hem-tâ
- 40 Görülmedi bu nüfûz u bu nazm-1 mülk-i vasîf
Selef giçen vüzerâ-yı ' izâmdan hâşâ
- 41 Meger ki nâm-1 Süleymânı şaklamışdı felek
Ki ol hıdıve ide naqş-1 hâtem ü imzâ
- 42 Meger ki tab' -1 sehâ beyt-i mâla vaz' olnup
Anuñ vücûd-1 cihân-sûdı muşrif olmuş aña
- 43 Meger ki nâm-zed olmuş anuñ tabî' atına
Ezelde bânû-yı midhat-serâ-yı hilm ü hayâ
- 44 İderse reng-i hiçâbın gül-i sefid hayâl
Olur füsürdesi dest-i benât-1 bâğa hınâ
- 45 Numûne faşl-1 bahâr i' tidâl-1 luğfindan
Emâredür sülhanından şedâyid-i germâ
- 46 Peleng-i pîşe-i heycâ neheng-i bağr-1 vegâ
Hâdeng-i sine-i a' dâ çeleng-i tâc-1 ' alâ
- 47 Vezîr-i kâdr-şinâs u cedîr-i şükr ü sipâs
Dilîr-i dir' u libâs u müşîr-i mâh-likâ

- 48 Gören rüsûm-ı berâzın dimek muğarrerdür
Hezâr Rüstem ü İsfendiyâr saña fedâ
- 49 Çıkınca Cum'aya hürşîdi hıyre-çeşm eyler
Fürûğ-ı raht u rikâb u sürûc-ı sîm-i tîlâ
- 50 O kûh-peyker o sîmîn-siper yedekleri kim
Cibâhı pertev-i *ve'l-âdiyât* gurre-nümâ
- 51 Basît-i arzda cünbişleri o hey'etle
İder güsiste-reg-i metn-i gâvı ser-tâ-pâ
- 52 Gidince şayda vaşıyyet-kunân olur cümle
Vuhûş-ı pîşe-i şahrâ tıyûr-ı cevvi-i semâ
- 53 Hirâs-ı pençe-i bâzından olmağa me'mûn
Toğancıbaşidan elbet hafır alur 'anķâ
- 54 Anuñ ki pehlesine bî'at itmese her gâh
Neden sa'âdet ile şöhre-yâb olurdu hümâ
- 55 Hıdıv-i bahır-i kefâ âşafâ semâ-şerefâ
Eyâ kemîne-i ilkâ be-mefhâri'l-vüzerâ
- 56 Muğâldür şu'arâya mekârimüñ ta'dâd
Şıgar mı lü'lü-i kilke telâtum-ı deryâ
- 57 'Ale'l-huşûş bu bîmâr-ı künc-i nâ-kâmı
Esîr-i pister-i gam mübtelâ-yı renc ü 'anâ
- 58 Ne tâb-ı tab' ile eyler sitâyîşüñde kıyâm
Ne kudret ile ider haķķ-ı midhatüñ ifâ
- 59 Se-sâla vardı ki bâsıd gam u firâķ oldum
Vedâ' ile şeref-i hâk-pâye nâşıyesâ
- 60 Henüz perde-keş-i intizârdur dîdem
Cemâl-i şâhid-i maķşûda hasretem hâlâ
- 61 Henüz ümîd ile zulmet-nişîn-i arzûyam
Ki bâd-ı şurta-i tevfiķ ola derîçe-güşâ
- 62 Sipihr-i kîneverüñ seng-i imtiħânından
Havâ'ic-i emel oldu şiken şiken her câ

* Harıl harıl koşanlara... Kur'ân-ı Kerim, 100/1

62b, havâ'ic : cevânih AE1

- 63 Ledîg-i hayye-i hürmânem ey tabîb-i zamân
İder hemân beni tiryâk-ı re 'fetûn ihyâ
- 64 Tevaqqu' eyledigüm emr-i sehli şa' b itdi
Bir ibn-i vaqt u enîs-i cefâ ' adû-yı vefâ
- 65 Cevâhir atmağa beñzer kalîb-i nâ-pâke
Denî vü el-ka" u süflî nihâda şarf-ı recâ
- 66 Kerem buyur beni memnûn-ı nâ-kesân itme
' İnâyetüñ neme yetmez eyâ muhîf-i sehâ
- 67 Senüñ mü 'essir-i ihsânüñ elde hâzır iken
Hikâyedür kerem-i Ma' n u Ca' fer ü Yahyâ
- 68 Aşılta va' d-ı kerîmine sebkat itmiş idi
Ki her umûrîñı kıl ' arz-ı hâl ile inhâ
- 69 Ne gûne luţfuña hadd ü liyâkatüm var ise
Bilür huzûr-ı şerîfüñde nuţk iden nüdemâ
- 70 Ki oldı her biri mızmar-ı hayr-ı 'âhîde
Selef-rev-i kaşabü's-şabk-ı şıdk u zihn ü zekâ
- 71 ' İnâyetüñ beni tenşitâ himmet eyleyicek
Yerâ' a vaşfuñı ya böyle mi ide inhâ
- 72 Ne ise şimdi perîşani-i kulûbümle
Bu çend beyt-i perîşânı eyledüm inşâ
- 73 Yine bu hâl ile sencîde oldıgın lâ-büdd
Bilür sühanda ' ayâr-âşnâ olan ' urefâ
- 74 Bilür zamânemüzüñ hep edeb-şinâsânı
Ki oldı bu eşer-i nev müselleme-i şu' arâ
- 75 Bilür debîr-i ma' ârif-nüvîs-i pâk-nihâd
Ki âb-ı zerle yazılsa kaşîdem ola revâ
- 76 Yanaşa nazmuma ger nazm-ı gayr dinmez mi
Metâ' -ı Hind kücâ nesc-i ' ankebût kücâ
- 77 Medîh kâdı-yı fâzıl vezîr-i Bağdâd'a
Degül mi nazmuma nisbetle nazm-ı bî-ma' nâ

64b, vaqt u : vaqt AE1

68b, umûrîñı : umûrı AE2

- 78 Tefahhür añlamasunlar bu kavle garazum
Ki tab'ı kuvvet-i iqbâlün eyledi gûyâ
- 79 Nihâl-i kadrümi de himmetüñle eyle bülend
Çoma ayakda beni pây-mâl ide a' dâ
- 80 Yeter Lebîb yeter tayy-ı defter-i sülhan it
Hulûş-ı bâl ile olsun güşâde dest-i du' â
- 81 Hemîşe tâ ki gülistân-ı dehre 'ârız olup
Bu çâr-faşl bahâr u hazân u şayf u şitâ
- 82 Riyâz-ı devlet ü iqbâline o düstürüñ
Hazân irişmeye mânend-i Cennetü'l-Me'vâ
- 83 Güşâd ide gül ü sünbüllerin hemîşe bahâr
Be-yümn-i terbiye-i bâğbân-ı feyz-i Hudâ

9

Kaşîde-i ra' nâ vü hikmet-edâ der-vaşf-ı Hakîmbaşî-zâde 'Ali Paşa *

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Câme-i şevk u tarab ermede çün mevsim-i 'id
Şeref-i maqdem-i âşafdan olındı tecdîd
- 2 Nice âşaf ki kelef-sûde-i 'ayb oldı kamer
Filke-i hayme-i vâlâsın idelden taqlîd
- 3 Nice âşaf ki medîhinde 'Utarid eyler
Pây-ı gülgîn ü hal-âlûde-i 'acz-i terdîd
- 4 Nice âşaf ki şenâsıyla simâ' itmekde
Şalma rakqâşlı sâ'at gibi dâ'im Nâhîd
- 5 Nice âşaf ki kütüb-hâne-i iclâlinde
Muşhaf-ı kadrine bir noқта-i zerdür hurşîd
- 6 Nice âşaf ki murâd eylese şâkird olamaz
Darbet-i tîğda cellâdına Mirrîh-i 'anîd

80b, bâl ile : bâlla AE1

83b, sünbüllerin : sünbüllerün AE2,Ü,D

9.AE1, 14b ; AE2, 56 ; Ü, 31a; D,27a

* BaşlıkAE1 : Vezîr-i a'zam u esbak u efham Hakîmbaşî-zâde 'Ali Paşa hazretleri
Diyârbekr'e manşîb oldıkdâ virilen nazmdur AE2

1a, ermede : âmede AE2,D

5.beyt : -Ü,D

- 7 Hücree-i tekye-i şıdkında aransa bir habîs
Zühd-i maşnû' ile töhmetli bir âlûde mürîd
- 8 Hele keyvânı ider jeng-i nuhûsetten pâk
Karâkollıkcısınıñ birisi itse tehdîd
- 9 Ma' delet-güster ü re' fetver ü ferhunde-eşer
Memleket-perver ü ceng-âver ü dâna vü reşîd
- 10 Hüner-âmûz-ı veğâ saf-şiken-i dehşet-edâ
Dil-nevâz-ı fuqarâ ' ârif-i şâhib-tecrîd
- 11 Kâ'id-i leşker-i iqbâl ' Ali Paşa kim
Hüsn-i ahlâkına dil-bestedür ahrâr u ' abîd
- 12 O civân-baht ki ceng içre nazîrin göremez
Zâl-ı çarh olmasa da dîde-i idrâki sefid
- 13 Menzil-i lâyıķına varmadı dirler farazâ
Kaşd-ı lu' b ile ufukdan ufuka atsa cirîd
- 14 Diyü a' dâya şihâb oldı kemîn-bendesinüñ
Hançer-i tîzine âvîze olan sırma şerîd
- 15 Meclis-i hilmi revâc-âver-i kâlâ-yı recâ
Gevher-i nüktesi revnaķ-şiken-i mürvârîd
- 16 Zehr-i қаһrında ' ayân merg-i müfâcât-ı nüfûs
Қand-ı luḡfında mezâyâ-yı hayât-ı câvid
- 17 Nigeh-i ' âḡfeti ebr-i maḡır-i iḡsân
Ṭab' -ı semmâḡı ṭarâvet-dih-i gülzâr-ı ümîd
- 18 Kayd-ı zâ'id ider itdükde şümâr-ı küremâ
Nâm-i nâmîsin iden lafz-ı kerîme taḡyîd
- 19 Zâtına ḡaşşadur şaḡşına nisbet nev' üñ
Yed-i ṭûlâ-yı deheş ḡâtıra-i dâniş ü dîd
- 20 Pul degül çeşm-i ' anâsında bütûn nukre-i dehr
Urmasun hiç seped-i çarḡa Şüreyyâ'yı kilîd

14b, âvîze : âviḡte AE1
18a, zâ'id : zâyid AE1
20b, seped : sebet AE1

- 21 Bâg-ı ‘adline o yek-meşreb-i ‘âlî-câhuñ
Güle hem-reng-i leţâfet bulunur sâye-i bîd
- 22 Geldi âşâr-ı cemîl-i berekât-ı beledi
Geleli Âmîd’e teşrîfini tebşîre nüvîd
- 23 Cümleden biri ki bu hıttanuñ olmışdı ezel
Keşret-i berf ü şitâsı sebab-i ‘ayş-ı rağîd
- 24 Nice sâl idi riyâzet-keş olup nâmiyeler
Buğ’a-i hâkde kalmışdı yübûsetle kadîd
- 25 Berf beñzetdi bu dem deşti gümüş ma‘denine
Gurre-i nâşiye-i luţf-ı mezîd oldı bedîd
- 26 Ya Kağıd-hânenüñ iţlâkına mazhar düşdi
Sa‘d-âbâd idicek şehri bu peygâm-ı sa‘îd
- 27 Ya o düstûra şu dîbâsı ider pâ-endâz
Ebre tebcîl için itdükde kazâ emr-i ekîd
- 28 Şimdi emniyyet ümîdinde yüz ey dil zîrâ
Cümle âsâyîşe dâ’irdür olan güft ü şinîd
- 29 Bağlamış mâde-i kalbindeki şirret tatalum
Âb-ı tîgı gibi şerbet mi var eşrâra müfid
- 30 Yok bu eyyâmnda maĥbûs-ı elem bezm içre
Nefes-i ney-zen ola neyde meger ĥabs-i mezîd
- 31 Gül ile kimse bugünlerde urulmaz dir idüm
Muţribân itmese neĥkâreye ta‘zîr-i şedîd
- 32 Merd-i Hâtem-menişâ şaf-der-i Rüstem-menişâ
Ey sehâvetde şecâ‘atde olan ‘aşra ferîd
- 33 Mesned-i kürsi-i dîvân-serâ-yı Âmid
Ĥayliden görmedi zâtuñ gibi bir şeyĥ-i sa‘îd
- 34 ‘Arz-ı ĥâlüm var efendüm saña iĥsân eyle
Dergeh-i merĥametünden beni itme teb‘îd
- 35 Hissemend oldı devâ-ĥâne-i eltâfuñdan
Kimi tiryâĥ-ı raĥîkî kimi câm-ı Cemşîd

22b, tebşîr : peygâm AE1

35a, eltâfuñ : eltâfin AE1

- 36 Bu fakîrûñ dahı bîmâr-ı belâ-yı gam iken
Şu mekârimkedede qalmaq olur mı nevmîd
- 37 Dâverâ sende ümîdüm qatı çoqdur ammâ
Şimdi sevdâlarumuñ birisin itsem tesvîd
- 38 Lîk taşdı' a cesâret dahı müşkil ideyüm
Zât-ı pâküñ gibi remz-âgehe taşrîh-i mezîd
- 39 Hâsb-i hâlümdür eger eyler isem maşzarda
Beytini Şevket-i zîbende-edânuñ te'kîd
- 40 Hâşm-ı dîrîne-i erbâb-ı ma'ârif-gerdün
Reh-güzâr-ı emele çekmededür sedd-i sedîd
- 41 Bulmadum sen gibi re'fetlü veliyyü'n-ni' amı
Bu telâş ile giçürdüm nice evkât-ı medîd
- 42 Ki Sitâbul'da mülâzımlara oldıqça düçâr
Eylerem hasret-i cân-sûzı gönülde te'kîd
- 43 Hâzretüñden dahı eşyâ' -ı derüñden dilerem
İdesiz naqd-i mekârimle beni 'abd-i harîd
- 44 Kedhudâ beg hele Yahyâ'yı bilür oldıgımı
Nesl-i Bermekk müşîr-i der-i Hârûn-ı Reşîd
- 45 Şu'arâ-yı 'Arab'a itdigi ihsânı anuñ
Tâkat-i hâme degül havşala-gîr-i tahdîd
- 46 Nola sultânımı terğîb ile himmetler idüp
Gevher-i minnetini eylesem âvîze-i cîd
- 47 Anlar ümmîd ile Hârûn'a şenâ itdikçe
Renciş-i qalbine eylerdi devâ-yı tekmîd
- 48 Anlara dâ' i-i devletden eyâ merd-i müşîr
Belki da'vâ-yı tefazzul dahı olmaya ba'îd
- 49 Hilye-i zâtuñı ben zînet-i nazm eylemişem
Lügat-ı nâdiredür şan'at-ı güftâr-ı Lebîd
- 50 Hâk-pây-ı şerefe kuvvet-i iqbâlüñle
Bunca lü'lû-i girân-mâye olındı tenfid

44a, beg : big AE1

50b, olındı : - AE1

- 51 Ta'ne-i haşm-ı bedi lâyıķ-ı ıŖgâ görme
Kaşd-ı bârîkümi bilmezse nola Ŗaşş-ı pelîd
- 52 Bilmeyin nüktemi ta'rif-i ma'ânî üzre
Bir gelür hüsn-i belâgatla yanında ta'ķîd
- 53 Kurretü'l-'ayn olan evşâfuñı serd eylemişem
Bu bahâneyle meger nazmumu eyler tebrîd
- 54 Vâdi-i menķabe-güyânı Lebîbâ terk it
Ücretüñ himmet al it defter-i da'vâyı resîd
- 55 Sende var mı meger ol nâtıķa-i vaşfa sezâ
İt bu tevfiķa hemân raķb-ı zebân-ı taķmîd
- 56 Secde-i sehv ile me'mûra döner vâşifını
İdicek ser-be-fürû haclet-i noķşânı bedîd
- 57 Bir du'â eyle hemân şıdķ ile ol dâvere kim
İde erkânını ihlâşla nazmuñ teşyîd
- 58 Tâ cihânda vüzerâ devlet ile giydikçe
Yeñi manşıblar için ħil'at-i semmûr-ı cedîd
- 59 Ola bed-ĥ'âhlaruñ dûş-ı ħased-pûşında
Ĥırka-i ye's ü te'essüf be-ķarîķı't-te'bîd
- 60 Resen-i ķasve-i menfûrı kemer-bend-i beyân
Ribķa-i zillet ü idbârı olup ħabl-i verîd
- 61 RaĖbetüñle ola erbâb-ı ma'ârif dâ'im
Buķ'a-i 'âţifetüñde ya müderris ya mu'îd

10

Vezîr-i mükerrerem Ĥakîmbaşı-zâde 'Ali Paşa ħazretleri Sivas'da ser-
'asker-i revân iken virilen nazm-ı belâgat-ı rengîndür

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Olur der-âşnâyân-ı firâķa vuşlat-âver 'îd
Virür zehr-âbe nûş-ı iştüyâķa şîr ü sükker 'îd
- 2 Bahâneyle ider taķbîl ħâl-i la'l-i dildârı
AĞız miskiyle ifţâr itdürür 'uşşâķa ekşer 'îd

61b, müderris : mülâzım AE1
10. AE2,59 ; Ü, 33a; D,29a

- 3 Mübârek-bâda geldi bezm-i ' ayşa tehniyet-gûyân
Getürdi manşib-ı ' işret-güzârâna muşarrer ' id
- 4 Otuz gün cenge der-kâr oldu cünd-i rûzeyi âhir
Be-yümn-i Hâcı Bayrâm-ı Velî kıldı müdemmer ' id
- 5 Degül mihr-i şu'â'î kesr-i âşâm-ı ' ibâd eyler
Şabâh oldıkda dehri gösterür şemşir-i şeşper ' id
- 6 Ze'âmet zabt ider maşşûlî gufrân-ı İlâhîdür
Oruçbeg-zâde dirler nâmına şöhretde eşher ' id
- 7 Hilâl-i mâh-ı şevvâl añlama düstûr-ı devrânûñ
Hâsûd-ı câhını tehdîd için gösterdi hançer ' id
- 8 Degül tekbîr-i ' id anûñ görince rif'at ü kadrûñ
Çeker gül-bang-ı isti'câbidur Allâhuekber ' id
- 9 Keremde nâ-şabûr eşgâlde şabr-ı mücessemdür
Yanında bir fakîrûñ celb-i kâlbiyle ber-â-ber ' id
- 10 Merâhim-pîşe âşafdur k'ider erbâb-ı hâcâta
Beşâsetle edâsı her demin bir cilve-güster ' id
- 11 Semiyî-i sâki-i kevşer hıdîv-i mu'teber-gevher
Ki behcet-nâme-i ' ahdüñ sezâdur itse ebter ' id
- 12 Hıdîvâ hürmet-i hilmünçün ısgâ eyle feryâdum
Egerçi güft-gûyı hep meserret-perver ister ' id
- 13 Hevâ-yı iltifâtuñla ' umûmen ehl-i hâcâtuñ
Güşâd eyler riyâzî hâtırında tâze güller ' id
- 14 Benüm de dest-gîr ol ref' için üstümdeki ' özri
Beķâyâ-yı hayâtum devletüñde ola yek-ser ' id
- 15 Bu günde maşşadum tahrîrine emrûñ sudûr itse
Efendüm himmetüñle ' idüm olmaz mı mükerrer ' id
- 16 Beni tâbût-ı ye'se koyma farzâ mürde-i ' özrem
Mesîhâ-demlik it olsun baña bir rûh-perver ' id
- 17 Saña şad-hacc-ı ekber baña ' id-i ekber olmaz mı
Tavâf-ârâste kân-ı ka'beñ itsün mi mükerrer ' id

5a, kesr : - AE2

6b, eşher : şehîr AE2

- 18 Dağl-i dũdmãnuñdur Lebîb-i zâr sultãnum
Aman görme revâ kim eyleye mağzũn u muğber 'id
- 19 Cihân tũrdıkça tũr iğbãlũñ olsun rũz u Şeb efzũn
NeŐãt-ı ħãtũrında iğtibãs-ı feyz idũp her 'id
- 20 Őebũñ ħãdr u mağãmuñ Şadr-ı a' lâ Őõhretũñ vãlã
İde eyyãm-ı 'õmr-i devletũñ Mevlã ser-ã-ser 'id

11

ĶaŐide-i ħõŐ-ãyende berãy-ı kedħudã-yı vãli-i Bağdãd*

Fe' ilãtũn / Fe' ilãtũn / Fe' ilãtũn / Fe' ilũn

- 1 Görinũp tãrf-ı kũlãhında o zũlf-i bũyã
Oldı dil-besteleri yek-sere yãhũ gũyã
- 2 Yũzi ağ alnı ağık gezmez idi bedr-i mũnũr
Meh-cebĩninden eger eylemese istiħyã
- 3 Kim kiriş giçinũr ey dil o kemãn-ebryã
Çile-i 'aşkı kıyãs itme çekilũr ma' nã
- 4 Yãd idũp çeşm-i siyãh ile olur tehniye-sãz
Gõzũñ aydın diyũ birbirine ãhũ-yı ħıta
- 5 Tãb-ı ħurŐid ile reng-i gül idũp ãmĩziŐ
Yapdı ruħsãre-i envãr aña Şun' -ı Mevlã
- 6 Diline ħan oturur la' l-i BedehŐãn'ũñ ger
Ķafes-i fikrine girse o leb-i cãn-bağŐã
- 7 Olamaz sũb-i zenaħdãnı gibi cãn-perver
Bulsa sũb-i Őıfahãn ãb-ı ħayãt ile nũmã
- 8 Şafvet-i ma' den-i billũr ile revħ-ı kãfũr
Ķatılup birbirine oldı o gerden peydã
- 9 Lũgat-ı 'aŐkıda gõrdũm ki Őarĩħan yazmış
Sĩne-i Őãfina mir 'ãt-ı Őafã-yı ħavrã
- 10 Bağrını deldi ħased dũrr-i semĩn-i Őadefũñ
Nãf-ı mũŐgĩnini erbãb-ı dil itdũkde Őenã

11. AE1.46b ; AE2,246

* BaŐıkAE1 : Bağdãd ve Başra vãlisi Sũleymãn Paşa merħũmuñ kedħudãları in-cãy-ı 'ãlĩ-vağãr Rũstem Ağa ħãzetlerine virilen nazm-ı rengĩndũr AE2

- 11 Giçmek evlâ görünür vaşf-ı serîninden kim
Ra' şe-nâk olmaya tâ hâtır-ı yârân-ı şafâ
- 12 Toğrısı kâmet ü hey'etde vü fînetde tamâm
Dinilürse yeridür şun' -1 Hudâ ser-tâ-pâ
- 13 Nazmı tecdîd ideyüm kisve-i zîbâsından
Maţla' -1 Şâbit Efendiyle gelür istiftâ
- 14 O semen-pîrehene uymuş o fetvâyî kabâ
Şeh-i hûbân-ı cihândur ve 'aleyhi'l-fetevâ
- 15 Dâmen-i kilküni divşür taqın âdâbı Lebîb
Vaqtidür belki zühûr eyler o fahır-i küremâ
- 16 Şemse-i cild-i hikem maşar-ı tanzîm-i ümem
Hilye-i hilkatı ser-levha-i dîvân-ı vefâ
- 17 Kedhudâ-yı şeref-âlûde-i fahri'l-vüzerâ
Câ-nişîn-i hulefâ ya' ni Süleymân Paşa
- 18 Hâmi-i ' arz-ı ümem hâfız-ı âyîn-i kerem
Hâris-i resm-i kavânîn-i himem Rüstem Ağa
- 19 Rûz u şeb emr-i veliyyü'n-ni' amından hâric
Dil-i gayret-keşine girmez umûr-ı dünyâ
- 20 İtmese fehm-i rızâ hazret-i maḥdûmından
Giremez bezmine kaţ' â ne şefâ' at ne recâ
- 21 O celfî-menḳabe aġa-yı celâdetkârûñ
Ḳorḳusından şüleḫâ zeynine girdi süfehâ
- 22 Gelmemiş mesnedine kendi gibi ḫayr-endiş
Aña sebḳ itmese düstûr-ı mekârim-pîrâ
- 23 Râfizî raġmına teksîr-i cemâ' atle ider
Günde bir mescid ü bir câmi' i ta' mîr ü binâ
- 24 Yokdur eslâf tevâriḫine hep baḳsunlar
İtmemiş itdigi âşâr-ı cemîli hulefâ

13b, istiftâ : istignâ AE1

18b, hâris : hâmi AE2

24b, âşâr : inşâ AE2

- 25 Ey himem-perver eyâ zât-ı semâhat-güster
Tâ-be-key tarz-ı hikâyetde ola resm-i edâ
- 26 Çâşnî-senc-i hitâb olmak için bu dâ'î
İltifât itse nola kilik-i belâgat-pîrâ
- 27 Çünkü luftuñla karîb oldu vedâ' eyyâmı
Yolciyam yollıdur itsem de bu nazm ile du'â
- 28 Beni terğîb ile devletlü veliyyü'n-ni' amuñ
Baħr-ı ihsânına müstağrağ idüp ser-tâ-pâ
- 29 Bu du'â-gûya kuşur itmedüñ ikrâmuñda
Devlet ü rif'atüñ efzûn ide hem-dem Mevlâ
- 30 Mesnedüñde olasin hayra muvaffağ her bâr
Geze bed-h'âhlaruñ havf ile şahrâ şahrâ
- 31 Keremüñden budur ümmîd ki bundan soñra
Beni unutmayasın ey gül-i gülzâr-ı vefâ

12

Vezîr-i müşârün ileyh Muhammed Paşa hazretlerine olan vezâret târîhi irsâlinde cevâbı zühûr itmediginden istifsâr-ı târîh-i vezâret zımnında irsâl olunan nazm-ı i'tizâriyye*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Eyâ kalem-rev-i Rûm'üñ vezîr-i qahhârı
Sipihr-i ma' deletüñ neyyir-i ziyâdârı
- 2 O memleket ki bulur tâb-ı necm-i iqbâlüñ
Revâq-ı çarha urur pertev-i has u hârı
- 3 O şehre maħz-ı inâyet degül midür k'olasın
Müşîr-i mü'temen ü nâzım u nighdârı
- 4 Hoşâ o belde k'ola zîb-i mesned-i hükmi
Efendimüz gibi dehrüñ sütûde-eşvârı
- 5 O hıttalar k'ide hâkinde 'ıtr-ı hulkuñ eşer
Kesâd-ı anberî açmaz dükân-ı atfârı

25b, ola resm-i : olam Rüstem AE1

26a, omak : olmağ AE1

31b, beni : yine AE2

12. AE1, 35b ; AE2, 62 ; Ü, 35a; D,30b

* BaşlıkAE2 :Vüzerâdan birine tebrîk-i vezâret için bir kaşîde inşâd idüp bir ecnebî kimse ile bi'z-zârûre irsâl idüp haberi zühûr itmedükde söyledigi kaşîde AE1

- 6 O merz-i bûm ki tîguñla buldı hûsn-i nizâm
 Kânâti içre anuñ âb-1 tîğ olur cârî
- 7 O memleketlere kim bâd-1 qahruñ ola vezân
 Döner hevâ-yı sa'îre hevâ-yı gülzârı
- 8 Vaqûr-1 seyf ü siperden gören kıyâs eyler
 Hilâl-i şaff-1 cuyûşuñ sipâhî bâzârı
- 9 Hâyâl-i fâsid ile rûh-1 Rüstem-i ma' rûf
 Gelürse cenge kimiñdür 'aceb kafadârı
- 10 Ne ihtiyâç ki evşâfuñı şümâr ideyüm
 Muşessenâtuña yokdur 'adûnuñ inkârı
- 11 Rañîk-i vaşfuñ ile mest-i bî-mecâl oldum
 Biraz da hâme gazel-h^vânlık eylesün bâri
- 12 Yeter nigâhuña teklîf-i merdüm-âzârı
 Amân helâke yetürdüñ o çeşm-i bîmârı
- 13 Görince rûyını ben gül kaşîdesin okuram
 'Aceb ki gül ne okur görse rûy-1 dil-dârı
- 14 Ögerse vâ'izi ol şeh-levend-i nâzum öger
 O kec-revâne çopuşlarla taraf-1 destârı
- 15 Görince bülbül ile goncanuñ açıldığını
 Açıldı üstine gülşende verd-i ruşârı
- 16 Dala deger nazarı şûh-çeşmidür çemenüñ
 Hazer ki nergise gösterme nergis-i yârı
- 17 Harâmdur diyü sîm ü zer almağa zâhid
 Birer birer aradı hücreinde züvvârı
- 18 Lebîb şimdi kapa gel sefine-i şî'ri
 Biraz da dâver-i devrâna derdüñ aç bâri
- 19 Vezîr-i Cem-şaşemâ âşaf-1 kerem-şiyemâ
 Eyâ hükûmetinüñ nûr-1 çeşm-i bîdârı

7a, memleketlere : memleketüñde AE2
 13b, rûy : la'1 AE1
 19a, âşaf-1 : âşafâ AE1
 21b, fezâ'il : fezâyil AE1

- 20 Metâ' -i nazm şatılmağ yasağdur gayra
Senüñ gibi var iken ma' rifet harîdârı
- 21 'Umûmen ehl-i ma' ârif ğarîķ-ı luţfuñdur
Zihî fezâ 'il-i ħalk u zihî keremkârı
- 22 'Ale'l-ħuşûş defterlü dâ' iyânuñdan
Nigâh-ı luţfuña me'lûf olan dil-i zârı
- 23 Ne iħtimâl ki maţrûĥ-ı künc-i ğam koyasın
Esîr-i pister-i şâĥib-firâş-ı bîmârı
- 24 Ħuzûr-ı devlete şekvâlî ' arz-ı ĥâlüm var
Keremle şahĥla da ĥall it bu emr-i düşvârı
- 25 Vezâretüñ işidince berây-ı şükrâne
Muķîm-i ĥıdmet idüp ĥâme-i güher-bârı
- 26 Tırâz-ı cild-i hüner bir kaşîdeli târîĥ
Yazup ' icâle-i vaķt eyledüm o âşârı
- 27 Rızâ efendi ile ĥâk-pây-ı devletüñe
O demde itmiş idüm ' arz-ı tehniyet-kârı
- 28 Ben olmadum hele âĝâh anuñ vüşûlinden
' Aceb ki olmadı bir kimsenüñ de iĥbârı
- 29 Rızâ mı virmedi zâyî' mi eyledi bilmem
Henüz ĥikmetinüñ olmadum ĥaberdârı
- 30 Yaĥud hücûm-ı mesarrât-ı iltifâtuñ ile
Rehîn-i maĥfaza-i ĝaflet oldı izĥârı
- 31 Ya ĥaldı maĥkeme küncinde oldı tu' me-i mûş
Esîr-i hirre-i ĥahr ide Ħaķķ o mekkârı
- 32 Yaĥud sicill-i müzevvir şanup bi-lâ-im' ân
Çü sînem itdi anı çâk-ı dest-âzârı
- 33 Ya ĥıldı ĥoķķa-i ber-şeh anı lifâfe-i râh
Îlâhî semm-i efâ' î ola o murdârı
- 34 Yaĥud şıķı kaĝıdı eyledi tüfengine âh
Nolaydı keyfi gibi çatlasaydı ol bâri
- 35 Ya buldı maĥlaş-ı dîĝerle anı virdi biri
Cihânda bulmaya maĥlaş o ĝüne ĝaddârı

- 36 Ya bir hasûd-ı le 'îm eyleyüp anı ilgâ
Ki ide câ 'izeden men' o dil-keş âşârı
- 37 Yağud efendimüzüñ meşreb-i şerîfince
Muvaffak olmamışuz nazma biz o güftârı
- 38 Yağud hayâl imiş aşlında itmemiş kalemüm
Vişâh-ı şadr-ı saḫâ 'if o dürr-i muhtârı
- 39 Netîce kâdı-ı mâzî kazâya uğrattı
Hemân kazâya rızâya rızâdur vazîfe nâ-çârı
- 40 Şu sırr-ı mübhemi ḫall eyle ey kerem-perver
Bu oldu şikletümüñ hep medâr-ı tekrârı
- 41 Eger vüşûlı qarîn-i ḫıyânet olmuş ise
Belî o mürtekibüñ gerçi olmaz ikrârı
- 42 Yine hükûmet-i 'adlin efendüm a' lemdür
'Înâyetüñle koma se 'rsüz o gaddârı
- 43 Bir öyle mekremete eyle bendeñi mazḫar
Ki istimâ' ı helâk ide öyle tarrârı
- 44 Amân nevâziş-i luḫfuñla eyleme taqrîb
Ḥarîm-i bezmüñe her şûm herze-güftârı
- 45 Qapılma ' arz-ı ḫulûş itmesiyle sulḫânüm
Görince kisve-i tezvîr ile o cerrârı
- 46 Aransa zihn ü zekâsı kelîm-i kürdîden
Temîze kudreti yokdur kumâş-ı zer-târı
- 47 O ḫod-fürûş-ı muğaffil ki zu' m-ı fâsid ile
Geçürmez üstine meclisde qa' bü'l-aḫbârı
- 48 İder mi bender-i ' aql içre sûd o müflis kim
Güzâf ola cühelâya bizâ' a-i kârı
- 49 Çekilse cevheri mîzân-ı imtiḫâna eger
O müşterîlere ma' lûm olurdu mi' yârı

38b, saḫâ'if : saḫâyif AE1

48a, bender : bend AE2,Ü,D

- 50 Mü'eddib olmayıcağ bir şehrde müşkildür
'Adîl-i aḥfeş olur her bezz-i 'alef-ḫ'ârı
- 51 Mümeyyiz olmasa bir yerde ibn-i 'allâfe
Olurdi bâr-keş-i ḫıṭṭa ibn-i enbârı
- 52 Yeter Lebîb yeter itme bezm-i âşafda
Ḥam-ı devâtuñı sen daḫı furṭa enbârı
- 53 Süḫan-fürûşlğın adını hüner mi ḳoduñ
Sani' -i menḳabe-gûdur kelâmuñ ekşârı
- 54 Hemân ḫitâm-ı süḫan bir du'âya bed' it kim
Firiştegân ide te'mine dest-i ber-dârı
- 55 İlâhî tâ ki muḳarriż revâḳ-ı tâḳ-ı felek
Ola muḫîṭ-i yed-i ḳudretüñle aḳtârı
- 56 Ḥıdıv-i dehrüñ ide şâh-bâz-ı iḳbâli
Esîr-i pençe-i taḫcîr nesr-i ṭayyârı
- 57 Medâr-ı maḳşadına döndire zen-i dünyâ
Mişâl-i filke-i miğzel bu çarḫ-ı devvârı
- 58 Ḥasûd-ı câhına olsun kefil ḳahr-ı Ḥudâ
'Uluv-v-i şânına zâmin 'inâyet-i Bârî

13

Ḳaşîde-i levendâne-edâ berây-ı vâli-i Bağdâd 'Ömer Paşa berây-ı
ceng ü feth-i 'Arabân-ı Benî Ḥazâ'î*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Vezân oldı nesîm-i cân-fezâ-yı 'avn-i yezdânî
Ṭarâvet virdi gülşen kesdi kûh u deşt ü 'imrânı
- 2 Ne gülşen gülşen-i nuşret ki ta'rif-i nuḫustîni
Diyânet bâğbânı yümn ü iḳbâl iki derbânı
- 3 Ne gülşen gülşen-i behcet ki bûy-ı perçem-i yâra
Ḥased-baḫş oldı ḫâk-i 'anberîn-i sünbûlistânı

50a, mü'eddib : mümeyyiz AE2,Ü,D

54a, it kim : eyle AE2,Ü

13. AE1, 24a ; AE2 , 72 ; Ü, 40a; D,35a

* BaşlıkAE1 : Bağdad ve Başra vâlisi 'Ömer Paşa ḫazretleri Bağdad ḫavâlîsi A'râbından
Ḥazâ'î 'Arabânını ḳahr u tedmîr ü i'dâm itdükde irsâl olman Fethiyye târiḫli nazm-ı
ḳaşîdedür AE2

- 4 Ne gülşen gülşen-i devlet ki hâl-i la' l-i dildâra
Sevâd-ı lâlesi icrâ ider ahkâm-ı sûdânı
- 5 Ne gülşen gülşen-i rif' at ki itmez nergisi hergiz
Nigâh-ı çeşmine âyîne-i hürşîdi erzânî
- 6 Ne gülşen gülşen-i gayret ki ayrılmaz harîminden
Hamîyyet-kâri-i şemşîr-i tîz-i âşaf-ı şânî
- 7 O âşaf kim debîr-i vaşfına vâkî degül farzâ
Habeş olsa devâtı hıttâ-i vâsıt kalem mânî
- 8 Kalem kürsî-nişîn-i çûb engüşt-i beyân olsun
Ki ola ol hüdîvüñ bezme bir bir menkabet-h'ânî
- 9 O 'âlî-câh u 'âlî-kadr u 'âlî-himmet ü rütbet
Ki me'vâ eylemez sâyisleri eyvân-ı keyvânî
- 10 Vezîr-i nâmdâr-ı dehr Ebû Bekr-i' tibâr-ı 'aşr
Emîrû'l-mü'minîn-i evvelüñ hem-nâm-ı zî-şânî
- 11 Müşîr-i mülk-i zevrâ ma' delet-pîrâ 'Ömer Paşa
İşi 'adl-ı 'Ömer'dür kîşi istihyâ-yı 'Osmanî
- 12 Dilîr-i muhteşem kim mâh-ı nev-haţt-ı şu'âyyla
Sezâ çavuşunuñ destinde olsa sîm-i çevgânî
- 13 O pür-zûr-ı kavîyyü'l-baht kim eyler murâdınca
İdâre mihver-i tevfiğ ile gerdûn-ı gerdânî
- 14 O dâver kim sözi bürhân-ı kâtı' kendi lâyıkdur
Silâhdâr itmege şemşîrine şâh-ı Hıorasân'ı
- 15 Anuñ üç tûğinuñ her birisi bir hulqı müstenbî'
'Aţâ 'ummânı şefkat gülsitânı merhamet kânı
- 16 Gören dir kûh-ı peyker eşheb üzre zeyn-i zerrînüñ
Ufukdan nışfi çıkmış âftâbuñ nışfi pinhânî
- 17 Süvâr oldıkça gâhî seyr-i şahrâ için ol âşaf
Temâşâ eyleyenler kâfda 'anķâ şanur anı
- 18 Ya hod cirm-i felek zanneyleyüp ol eşhebi nâzır
Kıyâs eyler ki gelmiş üstüvâya bedr-i tâbânî

9a, rütbet : zinet Ü

15a, birisi : biri AE2,Ü,D

17a, seyr-i şahrâ için : seyr için şahrâya AE1

- 19 O peykerle anı rakşân ider ol şeh-süvâr ammâ
Ki fark itmez o demde dîde-i mûr ile meydânı
- 20 Bu evşâfında kâdr-i müsterek var ihtimâl ile
Anuñ zîkr-i cemîl-i hâşına tüt gûş-ı iz'ânı
- 21 Kanâ'at eylemem ben böyle itdüñ vaşfına ey dil
Hele bir nazm-ı nevle tâzelendür bezm-i 'irfânı
- 22 Degül dirlik humâr-âlûde içse âb-ı hayvânı
Yine pîr-i muğân ihyâ ider eylerse rindânı
- 23 Taşavvuf bâde-i şâfi baña kâfidür ey sâkî
Kerem kıl bezme takrîb itme şûfi-i girân-cânı
- 24 Turunc-ı gâbgabuñ kâfir esîr itdi beni min-ba' d
Dağı çıkmaz inanmam purtağaluñ bahre korşânı
- 25 Leb-i şîrîn-i dil-ber vardur ey tûfî sükût eyle
Sözüñ kesdüm şekerle itme da'vâ-yı sühandânî
- 26 Seherden katre katre bâgda şeb-nem kıyâs itme
Ruhuñ yâdıyla ağlar gülsitânuñ verd-i handânı
- 27 Kıyâmetden 'alâmet şübhesiz eşrât-ı sâ' atdür
O rakqâşuñ kıyâm-ı kâmet-i pür-şûr u fettânı
- 28 O da refâtârı bozdı şimdi sevdâ-yı temâyülde
Sen itdüñ serve zâlim böyle ta'lim-i hırâmânı
- 29 Fitîl-i nâr-ı hicrânuñla yakduñ dâğlar bir bir
Sen itdüñ sîne-i 'âşıkda îkâd-ı çerâgânı
- 30 Lebîbâ şâ' iriyyetle şadedden çıkma inşâf it
Kaçırma elden evşâf-ı müşîr-i şîr-i cevânı
- 31 Biraz gel gayret-i dîniyyesin vaşf eyle tâ itsün
Du'âlar gûşdârânı şenâ emşâl ü akrânı
- 32 Aña olmuşdı te'mîn-i tıruk der-zimmet-i himmet
Olaldan Başra vü Bağdâd'uñ ol dâver nighbânı
- 33 Muğâfız oldı ol şeh-bender-i emniyyet-i şehreyn
Miyân-ı beldeteyn olmuşken âsâyiş bedestânı
- 34 O dağı ehl-i sünnet ve'l-cemâ'at i' tikâdıyla
İderdi ehl-i rafza hasbeten li'llâh 'üdvânı

- 35 Hâzâ'îler tahazzî' eyleyüp şahrâ-yı Nemnem'de
Ki izhâr ide ehl-i sünnete yalmân-ı tuğyânı
- 36 Hâbîr oldıkdâ ol ğayret-keş-i dîn oldı bî-ârâm
Hemân 'azm-i imâteyle o hey-y-i herze-pûyânı
- 37 Kemer-bend-i ğazâ oldı müretteb eyleyüp der-hâl
Ağâyân-ı birûn u enderûn enşâr u a' vânı
- 38 Kâpusı halkını tertîb idüp ferr ü şükûh ile
Dağı kalpaqlıyân-ı şavlet-âyîn ile sekbânı
- 39 Tevekkül birle Hâk'dan isti'âneyle hulûş üzre
Çeküp alaylar çıkdı öñince şerze şîrânı
- 40 Keşîde-pîş-i alayında hem-râyât-ı ser-mezheb
Olup leşker cemâ'at muğtedâ naşb itdiler ânı
- 41 Bir üslûb üzre kim olmış degüldür kimseye manzûr
O hey'ât-ı Nerimânî o dârât-ı Süleymânî
- 42 Vuşûl-ı cây-ı düşmen şevkı ile ol ğazanfer-dil
İdüp kırk iki sâ'at sa'y ü sür'atle feresrânı
- 43 İrince rezmgâha buldı a' dâ-yı bed-âyînüñ
Girüp hâ'irlara mânende-i hûk-ı neyistânı
- 44 Hem olmış kâr-zâr esbâbınuñ tedbîrine der-kâr
İki şeyh elğabıyla şeyh Necdîneg ü Geylânî
- 45 Birinüñ ismi ger nûs-ı şakâ me'nûs idi anuñ
Biri dağı hamûd isminde bir ğınzîr-ı yabânî
- 46 Teterrüs eylemişler hâ'irât-ı bî-girân içre
Ki itmezdi vuşûle 'aql-ı kül tecvîz-i imkânı
- 47 Fe-ammâ ol ğıdv-i ğahraman-dil dâver-i bâsil
Hemân-dem besmeyle sill idüp şemşîr-i berrânı
- 48 Tedebbürle tefekkürle te'enniyle teğarriyle
İdüp ğol ğol kıyâm-ı ceng içün Rüstemm-i Yezdânî

39a, ğak : ğalk AE1

41a, kim olmış : olmışdur AE1

42a, şevk : ğavf AE1

43b, hâ'ir : ğâyır AE1

- 49 İmâm-ı A' zâmuñ râyâtın itdi pîş-i ceşinde
Anuñla eyledi teşvîk ü istimdâd-ı rûhânî
- 50 Cenâheyni idüp şemşîr-bâzân-ı tüfenk-endâz
Hem itdi pîş-rev-i âheng-i cenge çuqadârânı
- 51 O dâver qalb-i ' asker elde şemşîr-i mücevher hem
Bir elde şeş-per-i zer eyleyüp tesyîr-i şüc' ânı
- 52 Yürütdi âb-gîre ' askeri geh zûr u geh zerle
Gehî qavl-i hâkîmâneyle ol pîlân-ı mestânı
- 53 Ğanemle zî' bi hâkî oldı ol dem şavlet ü vahşet
Telâkıye resîde eyleyince iki haşmânı
- 54 Rivâyât-ı şahîhayla otuz biñ deñlü bed-mezheb
Müretteb münteħab şaff-beste olmış ceng-i cûyânı
- 55 Görüp bu keşreti ammâ o düstûr-ı qaviyyü'l-qalb
Oqurdı dem-be-dem kim min-fieyle nazm-ı Qur'ânı
- 56 Açıldı sûq-ı gîrûdâr cân bâzârı germ oldı
Ğazâya eyledikçe sevq ü agrâ müslimânânı
- 57 Tıtuq cev-v-i semâyı dûd-ı barut eyledi muzlim
Siyeh bir perde çekdi rûyına Ğurşîd-i nûrânî
- 58 Qulûb-ı sünniyânı cerh içündür ceng-i evvel hep
İderdi sebb-i şeyheyn ile kâfir cenge cevlanı
- 59 Bu sırra kııl nazâr kim sünniyânın qurşunı ekşer
Urup ağızlarından kıldı mürd ol herze-gûyânı
- 60 Rû'ûs-ı ser-keşânı tıtdı baş üzre rimâh-ı cünd
Şatardı leşkere her biri bir serdâr ' ünvânı
- 61 Bulup muhliş tüfengüñ tengnâyından firâr itdi
Ten-i a' dâya üsrüb dâneler oldı içoqlânı
- 62 Neheng-i baħr mı yaħud semender mi temîz itmez
Miyân-ı âb u âteşde gören cevlan-ı merdânı
- 63 Telâkıden tecâvüz eyledükde üç bucuq sâ' at
Muħît oldı zalâm-ı inhizâm ol tîre-rûyânı

57a, tıtu - : dut- AE2,Ü,D

58b, sebb : dest Ü

60b, biri : birisi AE1

- 64 Bi-ḥamdi'llâh tebâşîr-i ṭulû' -1 fecr-i maḳşadla
Sefidâc-1 'arûs-1 nuşret oldı 'avn-i Sübhânî
- 65 Zâfer-yâb oldı ol ḥaşm-1 ḳavîye ḳırdı ḳırdıḳça
Ḥuşûşan serleri ger nûs-1 bî-nâmûs-1 şeytânî
- 66 Aḳup şu gibi ḥûn-1 sûrh-ser her sû revân oldı
Edîm-i sûrh ile gûyâ dõşetdi deşt ü yâbânı
- 67 Zübâb-1 cündin itdi muḡtenim aḡnâm-1 düşmenle
Toyırdı kelle-i a' dâ ile şîrân-1 cey'ânı
- 68 Şahâbî-i kirâmuñ intikâmın aldı ol âşaf
Fîrâz-1 çarḫa ḳursun ba' d-ez-în kürsî-i dîvânı
- 69 Bes ey nây-1 ḳalem bes bir nefes vir sen de inşâf it
Biraz da ben o düstûruñ nola olsam şenâ-ḥ'ânı
- 70 Eyâ düstûr-1 nâm-âver faḫûr-1 memleket-perver
Hezârân şükr k'olduñ mazḫar-1 te'yîd-i Rabbânî
- 71 Ğazañ olsun mübârek ḳadr ü şân u şöhretüñ müzdâd
Hemîşe böyle nâm al intikâm al ey kerem kânı
- 72 Bu hem devlet hem aşḫâb-1 Resûlu'llâha ḫıdmetdür
Hem itdi ḡayretüñ maḫfûz şâh-1 âl-i 'Oşmânı
- 73 Ğubâr-1 semm-i yekrânüñ göz açdurmaz kızılbaşa
Hemân itsün tedârik başına var ise dermânı
- 74 Hemân miftâḫ-1 tîḡ-1 nuşretüñ al deste fetḫ ile
Kilîd-i genc-i İrânı der-i iḳlîm-i Tûrânı
- 75 Gözine şoḳsun ehl-i İşfahan keḫlin sen ey dâver
Ğazâ keḫliyle tekḫîl eyledüñ çeşm-i küheylânı
- 76 Mu'înüñ evliyâ ervâḫı tîḡuñ ḫüsn-i niyyetdür
Kimüñ var söylesün böyle silâḫı böyle a' vâni
- 77 Veliyyü'n-ni' metâ devletlü düstûr-1 hümâ-hem-tâ
Ser-efrâz itdi zâtuñ bu zâferle 'avn-i sübhânı
- 78 Ḥudâya secde-i şükrüñle taḫmîd ü teşekkürle
Buyur şâm u seḫer bu ni' mete şâyeste şükrânı

71b, kânı : kârânı AE1

72b, maḫfûz : maḫzûz AE1

- 79 Du'â-gûyânı da yâd eylemeñ nev' -i teşekkürdür
Benüm gibi huşûşâ yekke-tâz-ı deşt-i 'irfânı
- 80 Der-i evşâfuñ aldum zihnümüñ naqd-ı girânıyla
Bu bâzârumda hâşâ çekdürürsin baña hüsrânı
- 81 Ziyâ'-ı âftâb-ı tab'umuñ bir zerre işrâkı
İder âyine-i dîvâr-ı hayret mihr-i raşşânı
- 82 Benüm terkîb-i ma'cûn-ı revân-bağşâ-yı eş'ârum
Bulaydı Rûhi-i Bağdâd iderdi câna dermânı
- 83 Kaşidem okuyup Nef'î zarar çekmek muqarrerdür
Öpüp bir iki def'a başı üzre koymasa anı
- 84 Göreydi nazm-ı pür-i' câzumuñ tertîb-i zîbâsın
Nizâmî mağlaşın tebdîl idüp qordı Perîşânî
- 85 Benüm kim pençeleşse pençeme tâb-âver olmazlar
Kelîm ü Hüsrev ü Sa' dî vü Firdevsî vü Hâkânî
- 86 Lebîbâ habt u 'işvâ itme refâtârûnda âgâh ol
Ayaguñ deng al idrâk it tehî zann itme meydânı
- 87 Neşâtî gibi hallâk-ı ma'ânî var bu meclisde
Gözet âdâbı hem tayy it lisân-ı hod-fürûşânı
- 88 Du'âsı ol vezîrûñ cümleden aqdemdür elzemdür
Teraqqî-yâb ola iqbâl ü baht u câh-ı 'ünvânı
- 89 Ne semte 'âzim olsa Hızr-ı hayr olsun aña reh-ber
Ne hükm eylese naşş-ı kâfî' olsun emr ü fermânı
- 90 Bu fethe biñde bir ancak düşer bu resme bir târîh
'Ömer Paşa-yı bâ-ıqbâl bozdı cünd-i 'Urbânı H.1179-M.1765*

82b, câna : cân AE1

83b, koymasa : dutmasa AE2,Ü,D

* tarih AE2

14

Kaşide-i Bahâriyye-i bî-hem-tâ vü dil-güşâ der-vaşf-1 Çeteci
‘Abdu’llâh Paşa*

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Bahâr oldu havâlar mâye-bağş-1 gülsitân oldu
Yine minkâr-1 kilküm tûti-i şîrîn-zebân oldu
- 2 Yine vaşşâf-1 berg ü bûy u cûy u bâğ u râğ oldu
Yine meclis Bahâristân-1 Câmî’den nişân oldu
- 3 Yine feyz-i bahâr-âşûb cünbiş şaldı mürgâna
Yine kaçnûs-1 hâmem cilveden âteş-feşân oldu
- 4 Yine bir nağş atup nessâc-1 kudret destgâhında
Ben aldum örneğin evrâka reşk-i gülsitân oldu
- 5 Yine bu nesc-i nev-tarhumla kâlâ-1 bahâriyyem
Tarâvet virdi rûh-1 Gülşenî’ye armağan oldu
- 6 Yine âvâz-1 ra‘ d-1 nev-bahârı eyleyüp i‘ lâm
Şitâyı tarda yarlıg-âver-i ceng-âverân oldu
- 7 İdüp H‘ârzemsâh şâh-1 gül mî‘ âdını nev-rûz
Maşârif berd-i serde şû-be-şû emri revân oldu
- 8 Şabâ çil-pâre saçdı gülşene ezhâr-1 bādâmı
Havâ gûyâ mevâcib-dâde-i Bektâşiyân oldu
- 9 Hâbâb-1 cûydan darb itdi yer yer kûbbe çadırlar
Fezâ-yı gülsitân-1 orduña şâhib-kırân oldu
- 10 Sürûş-1 gaybdan imdâd-1 feth ümmîdine bülbül
Olup mahfil-nişîn-i şâh-1 gül fethiyye-h‘ân oldu
- 11 Ferîdûn-1 havâ tedmîr için Dahhâk-1 sermâyı
Lisânü’ş-sevr hem-kâr-1 direfş-i gâvyân oldu
- 12 Çıkardı tûğ-1 feth-ârâsını bîd-i selâm evvel
Kınât-1 nağline mergûle-bend-i gîsuvân oldu
- 13 Şeh-i nev-rûza ordu nâzırıydı nergis-i şehlâ
Yine ibkâ-yı câh-1 şâbıkıyla kâm-rân oldu

14. AE1, 19b ; AE2,82 ; Ü, 46a; D,40a

* BaşlıkAE1 : Vezîr-i müşârûn ileyh Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa hazretlerine virilen bahâriyye
nazm-1 mergûb-1 vâlâdur AE2

13a, ordu : ordı AE1

- 14 Benefşe yemlemeyle dökdi barutuñ zemîn üzre
Derûnın lağma aldı beyhı eşcârûñ nihân oldı
- 15 Hemân ta‘ kıb için berk-i şavâ‘ iğ cünd-i sermâyı
Olup şavlet-fezâ fersân-ı ebre şolucan oldı
- 16 Felek der-kâr idüp kavı-ı kuzahla tır-i bârânı
Şapaşab-ı sihâm-ı cünd-i kudret râygân oldı
- 17 Tegerg üsrüb saçup yağmur mişâli yel tüfenginden
Nihâl-i berg-i sûsen şâhir-i seyf ü sinân oldı
- 18 Süyül-ı tız yürüişle aldı deşt ü hâmânı
Şitânuñ cünd-i tündi cümle bî-nâm u nîşân oldı
- 19 Bi-ğamdi’llâh ye’cüc-i hağardan qalmadı mihnet
Havâlar dil-güşâ tağ üsti bâğ u büstân oldı
- 20 Açıl mecmû‘a vü yârân ile taraf-ı çemenzâra
Lebîbâ bir gazel tarh it ki nazmuñ kût-ı cân oldı
- 21 Ayaklandırmadı dil-ğastesin hayli zamân oldı
Ki sâkı bezme ol bî-rağm u ol nâ-mihrbân oldı
- 22 Lebi goncayla rûyı verd-i terle kıldı bahş ammâ
Benüm de ebr-i nîşân ile dîdem imtiğân oldı
- 23 Nihâlân üzre *tecrî tağtiha’l-ehâr** okur bülbül
Şarîğ-ı naşş ile gülzâr-ı firdevs-i cinân oldı
- 24 Reg-i ebr-i bahârı güleşene mîzâb-ı rağmetdür
Bu mevsim mekke-i güleşen mağâf-ı kudsiyân oldı
- 25 Menâr-ı serve çıkdı eş-şalâ-ğân oldı etrâfa
Seğerden fâğte bî-dâr-sâz-ı ğuftegân oldı
- 26 Boyandı reng-i nîlüferle şûfi taraf-ı destârûñ
Bahâra tâzeden âvîze-bend-i gülsitân oldı
- 27 ‘Acem kûçeklerin ‘uşşâğ çenberden geçürdi hep
Bu devri şûfiyânûñ devr-i bezm-i İşfahân oldı

14b, derûnın : derûnuñ AE2,Ü,D

15a, berk , cünd yer değıştirmiş AE2,D

21b, sâkı , bezme yer değışmiş AE2,Ü,D

22b. benüm de : benümle AE1

* ... Allah onlara içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır... Kur’ân-ı Kerim, 9/100

- 28 Bahâr-1 tab‘a bu feyz-i le‘âfet gelmege bâ‘ iş
Nesîm-i raġbetiyle ol vezîr-i kâr-dân oldu
- 29 Çemen-pîrâ-yı ‘adl u dâd ‘Abdu’llâh Paşa kim
‘Îmâretgâh-1 hükmi gülşen-i emn ü emân oldu
- 30 Vezîr-i bî-mu‘âdil ħahramân-dil âşaf-1 kâmil
Ki hem bezminde hem rezminde yek-tâ-yı zamân oldu
- 31 Müşîr-i şîr-şavlet âsmân-rif‘at ħader-ħudret
Ġayûr-1 mülk ü millet dest-gîr-i ‘âcizân oldu
- 32 Dilîr-i ma‘deletger merħamet-güster ki zâtında
Dilâver mu‘teber şaff-der hünerver nükte-dân oldu
- 33 Mekârim-pîşe ħayr-endîşe darrgâm-1 vegâ-pîşe
Dil-i melhûf-1 pür-teşvîşe emniyyet-resân oldu
- 34 Diyâr-1 bekr’e peygâm-1 ħudûmıyle sefehkarân
Pey-ender-pey der-i *eyne’l-mefêr** den hep revân oldu
- 35 Be-revħ-1 şalveti ħâşiyet-i meh-tâba mâlikdür
Ki her seg-tîynetân-1 şehr o pertevden remân oldu
- 36 O vahşetgâhlar k’olmuşdı reh-zenler kemîngâhı
Ĥarîm-i mescidâsâ cây-1 emn-i zâhidân oldu
- 37 O meclisler ki cây-1 na‘ra-i mestân idi evvel
Bugünler ya şadâ-perdâz-1 kâmet ya ezân oldu
- 38 Ahâlî râhat için terk-i ħ‘âb-1 râhat itmişdür
Refâh-1 nâsda hemvâre dâmen der-miyân oldu
- 39* Lisân-1 ħikmetüñ bir ħarfını ta‘bire ebkemdür
Hevesle ħâme farzâ cây-gîr-i tercemân oldu
- 40 Emîn ü sâlim ü âsûde olduk devr-i lu‘fında
Muħaşşal ħayr-ħ‘âh-1 kihterân u mihterân oldu
- 41 Dilîr-i kâr-dânâ dil-nevâz-1 ehl-i ‘irfânâ
Ĥicâb-1 meclis-i lu‘fuñ baña ‘ıħdü’l-lisân oldu
- 42 Fe-ammâ düşmen-i dîrîn ehl-i ma‘rifet-gerdûn
Benüm ħaħķumda herbir gerdişi zûlm iħtirân oldu

* (O gün insan), kaçacak yer neresi? Diyecektir. Kur’ân-ı Kerim, 75/10

* 39. Beyt : - Ü,D

- 43 Kemân-ı keydinüñ ta' lîmgâhı şahñ-ı sînemdür
Derûn-ı tâğ-ı dil oğçı dükânından nişân oldı
- 44 Kazâ-rû der-kafa-tâzân olur bîm-i enînümden
Hayâl it kim ne rûtbe bende te'sîr-i figân oldı
- 45 Veliyyü'n-ni' metümsin gayra derdüm ' arz-ı hâl itmem
Efendüm rahm iderseñ eyle kim hâlüm yamân oldı
- 46 Baña bu tavır-ı cevri tâ-be-key çarh-ı sitemkârüñ
Dağı çekmez mi el zaım-ı dilümden hûn-çegân oldı
- 47 Yeter geh seng-i ifk ü geh hased gâhî nifâk ile
Zücâc-ı hâtırüm kesr eyleyüp âfet-resân oldı
- 48 Biraz keff itse dest-i dil-hırâşı istitâbuñla
Ne var herkes dem-i luğfinda maħbûb-ı cinân oldı
- 49 Şemâtetden şıyânet kıl Lebîb-i zârı sultânüm
Amân ta' n itmesünler kim taşavvurdan ziyân oldı
- 50 Beni elbette mağziyyü'l-merâm eylersin ammâ kim
Zuhûrî lâ-cerem merhûn-ı evkât u zamân oldı
- 51 Yeter miftâh-ı nazmı ey hağîb-i hâme telhîş it
Ma'ânîzâr-ı nuğkuñ geh bedî' ü geh beyân oldı
- 52 Hudâ gülşen-serâ-yı devlet-i düstûr-ı vâlâyı
Hemîşe nev-bahâr itmek baña vird-i zebân oldı
- 53 Zülâl-ı mekremet bâğ u dilinde selsebîl olsun
Nihâl-i luğfi zîrâ herkese her dem civân oldı
- 54 Hemân aħbâbını handân ide a' dâsını giryân
Dinildikçe bu ' âlemde bahâr oldı hazân oldı

15

Vezîr-i müşârün ileyh Çeteci 'Abdu'llâh Paşa hazretleri hacdan
teşrîfide tebrîk-i haccı müştemil yazılan nazmdur

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hayr mağdem eyâ vezîr be-nâm
Şerefüñ kıldı Şâm'ı münîr-fâm

- 2 Müjde-i maqdemüñle şehriyân
Eyledi hep medâyin-i İslâm
- 3 Her sefer Hızır ola delil-i rehûñ
Yümn ü iqbâl hem-rikâb u zimâm
- 4 Bahti-i baht u nuşr ili yedegüñ
Mevkibüñde keşide ola müdâm
- 5 Serlerine sümûm-ı qahrüñ esüp
‘Araba düşdi ‘illet-i ser-sâm
- 6 Laqabuñ çün nizâm-ı ‘âlemdür
Olasın mâye-i nizâm-ı enâm
- 7 Haccuñı Haq mübârek eyleye hem
Her bir emrüñ qarîn-i hüsn-i hitâm
- 8 Ola Keyvân-ı çarh pîşüñde
Meş‘al-i mihr ü mâh ile ‘ikâm
- 9 Bu du‘â oldı çün ‘ücâle-i vaqt
Bağma taqşîre kıl Lebîb’i be-kâm

16

Müşârün ileyh Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa hazretleri nevbet-i şâlisede
manşîb-ı Âmid iken virilen feresiyye nazımdur

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Ey hıdîv-i kerem ey âşaf-ı ‘âlî-mikdâr
Zîr-i rânında ola eşheb-i nuşret her bâr
- 2 ‘Arz-ı hâl-i dili gûş eyle amân sultânım
Gör ki can-bâz-ı felekden ne şikâyetleri var
- 3 Ben anuñ atına merkeb mi didüm şimdiye deg
Ey efendüm sebep-i cevrini kıl istifsâr
- 4 Yoksa bilmem baña at şatdı kuşûrı qaldı
Atını na‘llemiş ardıma düşmiş gaddâr
- 5 Hayli dem idi bu iştablı-kühen bî-dâda
Çünkü qoymışdı piyâde beni baht-ı bed-kâr

16. AE2,87 ; Ü, 48b; D,42b

5b, qoymışdı : qoymışdur AE2

- 6 Çârsûyı gözedürdüm ki düşüp bir güzel at
Olayum bezmüne luğfına vardıkça süvâr
- 7 Meger itmiş beni fehm eyleyicek çarh-ı le 'îm
Hîle enbânını dûş-ı bukul-ı mekrine yâr
- 8 Binmiş ol mekr ile şeytân atına bî-pervâ
Hud' a kañturmasını zihnine itmiş efsâr
- 9 Şûret-i esbe koyup sihr ile bir gün âhir
Bir büz-i lâgarı itmiş baña bey' ol mekkâr
- 10 Sahtyân itmiş anı zinde iken debbâgân
Kalmamış mûdan eşer cism-i teninde zinhâr
- 11 Gencdür toğdıgı târîhi heşâb eyleyicek
Raşam-ı sinnine bir nokta ço olur dü-hezâr
- 12 Kırşa da ursalar itmez hareket câyından
Esb-i şatranc yanında bunun âhû-yı Tatâr
- 13 Tıfl-ı nev-pâ gibi kaldursam ayağa farzâ
İki üç hañveden artuk idebilmez refâr
- 14 Rîhden tabl gibi sînesi müstahkem ü saht
Cümle menfezleri surnâveş ider şavt izhâr
- 15 Kimi kâ 'id kimi sâ 'iğ anı naql itdük eve
Hânemüz oldu hemân lâşe-i esbâna mezâr
- 16 Çâr-pâ mürdesini halk atar şahrâya
Anı şahrâdan alup geldük eve biz nâ-çâr
- 17 Gözin açmaz yürümez turmaz oturmaz uyumaz
Ser-be-bâlîn-i hacergâh u şa' îre der-kâr
- 18 Mübtelâ-yı marâz-ı âkiledür tahmînüm
Sevğ iden bunu baña nice olur ber-ğordâr
- 19 Nüşâ gösterdi bize eyledi tekmîl-i keder
Yer yatur gicede gündüzde mişâl-i enbâr
- 20 Koñşular kâh u cevin hep buña şarf eylediler
Gâlibâ nañv okımış gibi ider cerr-i civâr

- 21 Virdi şırtın yere ıştabl-ı fakîrânemde
Müntefih lâşe gibi kende vü bed-bû murdâr
- 22 Kimse yaklaşmaz o bed-peyker-i müntin bedene
Şimdi ben kaldum aña sâıis-i sâhib-tîmâr
- 23 Köstegi kırdı kaçup hizmet idenler zîrâ
Bu belâya nice tâkat getürür hizmetkâr
- 24 Hıffet itmez idenüñ düşmen-i cânı görünür
Añlanur silsilesinde var imiş ehl-i vaqâr
- 25 Düş-ı hâmmâla kosañ sür‘ ate ruşsat virmez
Mezhebinde ‘ acele küfre ber-â-ber bir kâr
- 26 Hâsb u hâlin bu kadar söyledigüm kâfidür
Bezm-i hâşuñ degül at oynagı ey fahr-i kibâr
- 27 Virme dizgin kerem it böyle sitem-pîşelere
Tevsen-i mekr ile eyler nicesin zâr u nizâr
- 28 Böyle ta‘ zîre rızâ virme dem-i luţfuñda
Reng ider bâzû-yı nîrengi görürse içdâr
- 29 Şekvemi eyleme ilgâ hemân ışgâ eyle
Gayretüñ hürmetine haşmuma koyma kıala şe‘r
- 30 Hemân emr eyle mübâşir ola mîrâ hûruñ
Eylesün maqşadumı şimdi huzûra ihzâr
- 31 Baña bir hüsni mükâfât buyur kim diyeler
Saña nerden bu vezîrâne semend-i rehvar
- 32 Öyle bir rahş ki gördükde anı şevkümden
Rahtveş gerdenine şarılayum leyl ü nehâr
- 33 Öyle ki bâd-ı şabâ gibi revân oldıkça
Cilve-i rûh-fezâsı kıomaya dilde gubâr
- 34 Öyle ki cünbiş-i mehmîzi hayâl eylemedin
Tek ü tâzında öpe na‘ lîni nesr-i tayyâr
- 35 Gâh dîvâna şaçaklıyla vire zînet ü fer
Gâh meydâna ocaklıyla ide geşt ü güzâr
- 36 Yâl u bâlinda dem ü düş u hurûşında tamâm
Hâşılı dil-keş ü zîbende be-kavl-i baytâr

17

Vezîr-i müşârün ileyh Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa hazretleri Kavs bâğçesine varduğda pesendini meş‘ar emrine binâen yazılan nazmdur*

Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Çîn-i ebrûsı üzre perçem-i yâr
Oldı işkeste Kavs bâğına târ
- 2 Kavs bâğı münâsebetle dile
Bir nice nükte eyledi ihtâr
- 3 Bâ-ğuşûş ide âşaf-ı pür-dil
Vaşfa tahrik ebrû-yı güftâr
- 4 Ya degül mi aña kafadârı
Mâye-i fahr-ı hâme-i eş‘âr
- 5 Nefsü’l-emri budur ki gülşen-i Kavs
Oldı ehl-i kulûba cây-ı karar
- 6 Kırklar* bir tarafda çille çeker
Kavsüñ itme ricâlini inkâr
- 7 Bir taraftan tarîk-ı Sa‘ dînüñ**
Sâliki feyzin itdi cerr-i civâr
- 8 Naş-bendiyye hânkâhıdur
Örneğidür televvün-i ezhâr
- 9 Şekl-i verd-i sefidi mâh-ı münîr
Tûğ-ı şâhîsi necm-i gîsûdâr
- 10 Dergeh-i Haqq’a kef-güşâde müdâm
Mihter-i kadr-i dil çenârı çü nâr
- 11 Kavs’dür tîr-i himmete menzil
Kavs’dür burc-ı şems-i feyz-âşâr
- 12 Kavs’dür kim ‘uğûd-ı ezhârı
Oldı ma‘nâda sübhatü’l-ebrâr

17. AE1, 64b ; AE2, 250

* BaşlıkAE2 : Diyârbekr’de ‘Aziz-zâdelerüñ Kavs nâm köşkine ve bâğçesine söylediği nazm-ı rengindür AE1

1a, üzre : - AE1

* Civarında olan Kırklar dağı muraddurAE1

** Civarında olan Sa‘ dî köyü muraddur. Karye-i Sa‘ dî AE1

- 13 Bâga bülbül-i kûçek mü 'ezzin olup
Gülşenîdür tarîkı faşl-ı bahâr
- 14 Nağş-bendî'den eyleyüp bî'at
Şimdi itdi maqâmı beste-nigâr
- 15 Nağş-bendiyye'nün 'imâretidür
Dil-i âgâh mürşid-i ahyâr
- 16 Hânkâhında kırklar yediler
Çünkü nân-ı 'azîzi leyl ü nehâr
- 17 Şükr-i ni' metle her biri itdi
Virdini yâ 'Azîz ü yâ Gaffâr

18

Merhûm Cennet-mekân Firdevs-âşiyân Yahyâ Paşa hazretleri
Kütahya'dan Diyârbekir manşıbı oldıkda virilen târîhli kaşîde-i mergûbedür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Eyledi şevkle râmişger-i baht-ı dünyâ
Bezme bu maṭla' ı taḫsîm ki mazmûnı şafâ
- 2 Müjdeci başı gibi ka' be-i maḫşûdumdan
Geldi bir nâme-i ser-beste ile peyk-i şabâ
- 3 'Aşr-ı mefhûmı bu vech üzre ki oldı vâlî
Âmid'e devlet ile hazret-i Yahyâ Paşa
- 4 Gûsfend-i kederi eyleyüp oldum ḫurbân
Ser-te-ser oldı ahâliye çü 'id-i eḫhâ
- 5 Dem-i teşrîfde ruḫsâyi-i dâmânı için
Merhale merhale iḫbâl idüp a' lâ ednâ
- 6 Dest-bûsa varıcaḫ ben daḫı istiḫbâle
Bildi dâ' îsi Lebîb oldıgumı bî-inhâ
- 7 Luṭfi var olsun idüp 'arz-ı nevâziş-i her-sû
Eyledi cümleyi maḡbûn-ı mekârim ḫaḫḫâ
- 8 Oldı üslûb-ı ḫakîm üzre o meclisde hemân
Herkeselâyıḫ-ı ḫâlince şeker-rîz edâ

13b, Gülşenîdür : Gülşenîdi AE1
18. AE2, 252

- 9 Nice inkâr olunur luṭfi o vâlâ-câhuñ
Ki ola meclis-i evvelde ḥayr-ḥ^vâh-ı verâ
- 10 Câme ber-vech-i ‘ücâle sene-i tevcîhin
İtmege defter-i eslâfına sebk ü imlâ
- 11 Kudsîyân söyledi târîhîni ber-nehc-i ḥiṭâb
Kıldı ihyâ-yı şeref Âmid’i Yahyâ Paşa
- 12 Âşafâ ebr-i vefâ kân-ı şafâ baḥr-ı kefâ
İtmedüm nazmum ile devletüñe ḥaşr du‘â
- 13 Sâde şâ‘ir dimesün ḥâsid-i fâsid-meşreb
Bir risâlem daḥı var ‘izz-i ḥuzûra ḥâlâ
- 14 Ma‘rifet kadri bilür dâver-i dânişversüñ
İtme âşârumı mestûr-ı gubâr-ı aḥrâ
- 15 Herkesüñ cevherin ursun miḥek-i tecrübeye
Zihn-i veḳḳâdıñı naşb ile mümeyyiz ola tâ
- 16 Reh-zenânı çok olur kâfile-i ma‘rifetüñ
Bî-şuhûd eyleme erbâb-ı ḥilâfi aşlâ
- 17 Ger risâlemde ‘ibârâtumı fehm eyler ise
Beni tilmîz buyur anı re’îsü’l-‘ulemâ
- 18 Esb-i ‘irfânımı sebk eyler ise ögdüldür
İdeyüm destine teslîm-i zimâm-ı da‘vâ
- 19 İşte meydân-ı süḥan varmayalum Şîrâz’a
Eskiden çarb-ı meşeldür bu edâ-yı zîbâ
- 20 Neyleyüm ḥabl-i mübâhât-ı keşâfet-târı
Hüner elbette virür ḥurma teli gibi ziyâ
- 21 Lîk meclisde te’eddüb de hünerden sayılır
Sen de ey râyîz-i kîlk itme ‘inânı irhâ
- 22 Tâ-be-key baş-ı metâ‘-ı süḥan ol düstûra
El virür bezm-i temeyyüzde ‘abâ vü dîbâ
- 23 Sen hemân eyle ḥulûş üzre ḥuzûrında anuñ
Añlasın nazmuñı pîçîde-i minvâl-i du‘â
- 24 Bu kütüb-ḥâne-i ‘âlemde midâd-ı te’lif
Tâ ola vesme-i ebrû-yı suṭûr-ı ‘ulemâ

- 25 O hıdıvüñ ola şîrâze-i iqbâli metîn
Hüsni evşâfi dahı bir nice cild-i ra' nâ

19

Bu dahı vezîr-i müşârün ileyh 'Abdu'r-rahmân Paşa hazretlerine
ba'zı huşûşda virilen nazmdur

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ey hıdıv-i kerîm-i kâm-resân
Menba'-ı âb-ı zindegî-i zamân
- 2 Tarf-ı havzî-i devletinde müdâm
Gonca vü güllerüñ ola handân
- 3 Devr-i luftında âsiyâb gibi
Buldı herkes şuyın sürüp devrân
- 4 'Arz-ı hâl itmege hayâ iderüm
Vâkıf ol soñra luft it anı nihân
- 5 Dimesünler Lebîb bendesine
Bugün olmuş efendisi rencân
- 6 Bañr-ı gamda seyâhat itmekden
Kalmadı dest ü pâda tâb u tüvân
- 7 Kızılrmağ mişâli hûn-ı dili
Nûş idüp harr-i gamda rûz u şebân
- 8 Sâhili yoğ 'azîr-i 'ögr içre
Bîm-i garğ ile olmuş hayrân
- 9 Bir taraftan melâl-i zank-ı ma' âş
Bir taraf derd-i çeşm-i bî-dermâ
- 10 İtdi ba'zı sefih ehl-i garaz
Elli yıllık ma' âşımı noğşân
- 11 Ba'zı da mîrime terağğî ile
İtdi îrâdumı hasâr u ziyân
- 12 Bir taraftan hücûm-ı ehl-i hûkûğ
Şabrı küllî edâya yoğ imkân

- 13 Va' düñ olan kürrâse-i keremi
Oldı te 'hîr dahı hayli zamân
- 14 İdemem serd-i derd tûl u dirâz
Hüzn-i taşdı' uñ oldı ' aqd-ı lisân
- 15 Katredeñ bahre yok mı istidlâl
Bu kadar besdür ey vahîd-i cihân
- 16 Baña ser-mâyedür kısm-ı bâk
O vücûd-ı şerîf-i ' âlî-şân
- 17 Bâg-ı devletde sen hemân sâg ol
Biz olalum saña kul u kurbân

20

Vezîr-i mükerrerem ve muhterem Yağyâ Paşa hazretleri Diyârbekr manşıbında iken mağdûmları ' Ali Beg kızamık çıkarup şifâ-yâb oldıķda virilen şıhhat-nâmedür*

*Meclis-i hâşş-ı hıdfve hâme
Oldı h'ânende-i şıhhat-nâme*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Göncaveş derhem iken hâtır-ı düstûr-ı zamân
Şad-şükür buldı güşâyış çü gül-i bâg-ı cinân
- 2 Müjde-i ' âfiyet-i mîr-i mükerrerem ' Ali Beg
Ser-be-ser oldı ferağ-bağş-ı dil-i gam-zedegân
- 3 Şadef-i cism-i şafâ-güster ü zîbâsından
Çünki dür-dâneler itmişdi zuhûr âbile sân
- 4 Cûşış-i def' -i tabî' iyle olunca ya' ni
Ten-i gül-bergi-i nâzik-teri ser-hîze-feşân
- 5 Oldı ta' bîre o dem şive-tîrâz-ı teşbîh
Tûfî-i bâg-ı belâgat kalem-i nâdire-dân
- 6 Şafha-i cismi zer-efşân-ı kemâl idi yağud
Bender-i devlete gül-bengî kumaş idi hemân

20. AE1, 43b ; AE2, 260

* Başlık AE2 : Kaşîde-i zîbâ berây-ı şıhhat-i ' Ali Big AE1 Not : "Beg" kelimesinin imlâsı AE1 nüshasında "Big" şeklindedir.

4b, gül-berg : gül-perver AE1

- 7 Misket elmasına ya dest-i kader her cânib
Hâl-i sürh ile nümâyişde olup zîb-i resân
- 8 Rik-i zer-rîhte yağud varağ-ı berrâğa
Sîm-i mir 'âta perâkende ya habb-ı rümmân
- 9 Ya düşüp berg-i gül üzre qatarât-ı şeb-nem
İtdi her qatresi reng-i gül-i terle lem'ân
- 10 Dür olup halı-ı redî tayyibe-i tab'ından
Habeş ü tayyibe hâlâtını kıldı izân
- 11 Şâf idüp tînetini madde-i fâsideden
Şerbet-i tenkıye-bağış itdi hakîm-i yezdân
- 12 İ' tidâl üzre olup cünbiş-i nabz-ı 'âlem
Kalmadı şükr ki hummâ-yı kederden buhrân
- 13 Kalmadı dilde qalağ şimdi ya 'îd oldı ya sûr
Ya tonanmâ-yı ferağdur bu dem bî-halecân
- 14 Da' vet-i şihhatuñ olmışdı Lebîb-i dâ'î
Dest-i ber-dâste-i dergeh-i hağ rûz u şebân
- 15 Li'llâhi'l-hamd be-dîdâr olup âşâr-ı kabûl
Herkesi geldi tonanmacı gibi müjde-berân
- 16 Baña da oldı bu tebşîr ile mihrâb-ı du'â
Pişgâh-ı kerem-âlûd-ı vezîr-i deverân
- 17 Hırz-ı bâzû-yı necâbetdür anı ide Hudâ
Tâ ebed mağfaza-pîrâste-i emn ü emân
- 18 Dağı sağf-ı ebede levh-i kemâlin ta'lik
Kıt'a-i mîr 'Ali gibi vire şöhret ü şân
- 19 Görmesün rûy-ı keder âyîne-i 'âlemde
Lâzım-ı zâtı ola pertev-i şihhat her an
- 20 Gonca-i bâğ-ı vezâretdür açılun gelsün
Gülşen-i dehrde güller gibi olsun handân
- 21 Münteşir dehre anuñ nûr-ı kemâl-i zâtı
Münbaşı 'âleme zıll-ı peder-i 'âlî-şân

13a, qalağ : felâğ AE1

15b, tonanma : donanma AE2

- 22 'Adl u dâd ile ola çarb-ı meşel âfâka
Çemen ü devlet ü iqbâli hemîşe reyyân
- 23 Mışra'-ı Şâbiti tazmînden a' lâ yokdur
Düşmeni var ise çoç başına olsun qurbân

21

Zârelî-zâde Feyzu'llâh Paşa hazretleri Diyârbekr'e vâlî oldıkda
virilen târihli nazm-ı rengîn-iştîmâldür*

*Delîl itdüm bu nazmı meclis-i düstûr-ı vâlâyâ
Vezîr-i muhteşem devletlü Feyzu'llâh Paşaya*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Cevr-i 'uşşâkda yokdur ser-i mü ihmâli
Olma ey dil didüm ebrûlarınuñ meyyâli
- 2 Nigeh-i 'arbede-fermâsı anuñ sâğ olsun
Fitne-cûlûkdan eger olsa da hâlî hâlî
- 3 Geldi endîşe-i haţţ perçemi kaydında iken
Müşkil oldı dil-i sevdâ-zedenüñ ahvâli
- 4 Sâkıyâ sâğarı tut devre-i engüşt üzre
Sâk-ı peymânede göster o gümüş halhâlî
- 5 Çeşm-i bîmâruñı da kana şerîk eyledüñ âh
Hem-dem idüp aña gamzem didügüñ kıttâlî
- 6 Hüsni-ı hulkında sezâdur melek ıtlâkına lîk
Aña kâr itmese iblislerüñ idlâlî
- 7 Gülşen-i şehrimüzüñ gonca-lebânı ma' lûm
Söyle ey bülbül-i dil kimdür anuñ emşâlî
- 8 Elde ser-mâye-i tevfiğ bulunmazsa muhâl
Kim senüñ kıymet ü qâdrin ide gâlî mâlî
- 9 Gül ü mül bahşini terk ile Lebîbâ neşr it
'İtr-evşâf-ı kerem-güster-i bâ-efzâlî
- 10 Ya' ni vâlimüz o düstûr-ı mu' azzam ki anuñ
Dihîş ü dâd iki şâhid-i istihâlî

21. AE1,75; AE2,264

* BaşlıkAE2 : Feyzu'llâh Paşaya kudümiyye târihdür AE1

- 11 Atlas-ı nazmuma semmûr-ı şenâsın giçürüp
Hil'at-ı tehniyet-i mansıbın eyle gâli
- 12 Güher-i vaşfına âmîziş iden dürr-i sühan
Şatılur biñ zer-i hürşide be-her mişkâli
- 13 Âşaf-ı dâd-hüner dâver-i Dârâ-fer kim
Nûr-ı 'adl oldı anuñ anuñ pertev-i istiklâli
- 14 Kırş-ı hürşide baķan lâne-i huffâş sanur
Ursa saķf-ı felege şa'ş'a-i iķbâli
- 15 Ra'd zann eyleme gâhıce şadâ 'aķs eyler
Günbed-i çarķa urup debdebe-i iclâli
- 16 Cûd çün Bermekiyân irş-i eķ ü vâlididür
İdemez kimse bu da'vâmda ķil ü ķâl
- 17 Şanmañuz gevher-i vaşfi her ağızdan şatılur
Kâlem-i nâdire-güyımdur anuñ dellâli
- 18 Lîk eyyâm degül aña müsâ'id zîrâ
Şimdilik elde iken hıdmet-i istikbâli
- 19 Devlet ü mecd ü sa'âdetle Diyâr-ı bekre
Şeref-endâz-ı kudûm olsun o zât-ı 'âlî
- 20 Andan eltâf u 'atâ bizden aña hüsni şenâ
Hele vaşfuñ bu ķadarla giçeyüm icmâlî
- 21 Eylemem şimdilik eksâr sühan olmaya tâ
Tab'-ı nâzik-terinüñ bâ'ış-i istişkâli
- 22 Bâg-ı devrinde Lebîb'üñ heman ümmîdi bu kim
İltifâtıyla güşâd ola gül-i âmâli
- 23 Feyz-i Hâķdur diyü haķķâ bu gelen beldemüze
Eyledi ism-i şerîfiyle ahâlî fâlî
- 24 Nâm-ı nâmîsini îmâ ile bir nazm aradum
Ki ola tehniye-i mansıb-ı ferruh-fâlî
- 25 Müjdesi geldiği gün ben de didüm târifin
Beldeye oldı bugün Feyz-i İlâhî vâlî H.1174-M.1760

22

Kaşide-i zîbâ Ramazâniyye*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hâme kim bülbül-i belâgatdür
Nağme-senc-i du' â-yı devletdür
- 2 Şimdi kaşdı hıdv-i devrâna
Bu terâneyle ' arz-ı hıdmetdür
- 3 K'ide mâh-ı mübârekin tebrîk
Çünkü dîrîne resm ü ' âdetdür
- 4 Âşafâ mâh-ı rûzeñ ola sa' id
Bu du' â-vâr hây-ı minnetdür
- 5 Ola kandîl-i tâli' üñ rûşen
Tâ ki meh tâğ-ı çarha zînetdür
- 6 Ni' met-i rûha şâ'im ola o kim
Zâtuña kârı sù'-i niyyetdür
- 7 Her mümsik-i ' aqîde-i kâma
Kâmuñ âlûde-i liyâkatdür
- 8 Zehr-i mâr ola haşmuñ iftârı
Zevkı çün telhî-i hıyânetdür
- 9 Şükrüñ inkârı mücib-i küfrân
İsmüñ âyînedân-ı ni' metdür
- 10 Hüsni tedbîrüñ eylemek inkâr
Ya ğarazdur yağud hamâkatdür
- 11 İhtimâmuñ zehâ'ir-i nâsa
Yed-i inşâfımızda hüccetdür
- 12 O hakîmâne hâkimâne-reviş
Hızr-ı tevfiğdan delâletdür
- 13 Râh-ı re'y-i tarîğ-ı hikemüñde
Meş' aleñ pertev-i kiyâsetdür

22. AE1, 53b ; AE2, 266

* BaşlıkAE1 : Vezîr-i me'âli-' ünvan Nu'man Paşa hazretleri Diyârbekr manşibında iken tebrîk-i Ramazânı müştamil ve hâvî virilen Ramazâniyye nazm-ı rengîndür AE2

- 14 Zâtuña İbn-i Barhayâ-yı vaqt
Dinse ta' bîr-i şıdķ u şıhhatdûr
- 15 Sizi teşbîh İbn-i Sînâ'ya
Âftâbı Sühâya nisbetdûr
- 16 Bu kadar kızbe ictirâ tav' an
Şer' da mâni' -i şehâdetdûr
- 17 Şevķ-ı vaşfuında ' andelîb-i kalem
Tarab-efzâ-yı bâĝ-ı behcetdûr
- 18 Tâze bir maţla' eyleyem inşâ
Ki semâ' ı şımâha kuvvetdûr
- 19 Bakısuñ mülk-i câna âfetdûr
Kopuşuñ fitne-i kıyâmetdûr
- 20 Reng-i nev-pertev-i ruĝ-ı âluñ
Gül-i sad-berg-i bâĝ-ı Cennet' dûr
- 21 Hatt-ı müşĝin-i tarf-ı ruhsârûñ
Ka' be-i hüsn ü âna kisvetdûr
- 22 İbtisâm-ı leb-i nemek-rîzûñ
Hande-i piste-i melâhatdur
- 23 Zevk-ı gül şerbet-i dem-i iftâr
Bûs-ı la' lüñdeki ħalâvetdûr
- 24 Buz gibi kara vâ' iz itmez meyl
Fenn-i tıbda bu ħayli diĝkatdûr
- 25 Ey dil ekşâr-ı nazma imsâk it
Mevsim-i rûze vaqt-i ħürmetdûr
- 26 Virmesün ħâtır-ı vezîre kelâl
Tab' ı zîrâ gül-i nezâketdûr
- 27 Âşafâ yemm-kefâ rızâñı taleb
Baña şad-faĝrdur meziyyetdûr
- 28 Bir leţâfetlü ' arz-ı ħâlüm var
Dinmez ise me' âli şıķletdûr

- 29 Ramazâna hakîm dir marazân
Hele bu söz hilâf-ı hikmetdür
- 30 Bil ki şehri mübârek-i ramazan
Mâh-ı rahmet medâr-ı şöhetdür
- 31 Lîk dâ' i-i devlet ü iqbâl
Bu cihetden esîr-i mihnetdür
- 32 Dem-i iftâr u vaqt-ı imsâkı
Farkdan ' âcizem ne hâletdür
- 33 Şöyle kim kurb u bu' d-ı iftâra
Vâkıf olmak baña su' übetdür
- 34 Eyledüm bir daqîqa-dâna sü 'âl
Bu ne keyfiyyet ü ne ' illetdür
- 35 Didi vardur ' ilâcı bu rencüñ
Lîk merhûn-ı genc-i himmetdür
- 36 Didüm ol himmeti iden kimdür
Didi düstûr-ı bâ-semâhatdur
- 37 Didüm eyâ ' ilâcuñ ismi nedür
Didi meşhûr-ı bür'-i sâ' atdür
- 38 Böyle geçti sühan o meclisde
Mâ-vaqa' ' urza-i ' inâyetdür
- 39 Göresin nice nice rûze vü ' id
Tâ dinür bu meh-i ' ibâdetdür

23

Kaşîde-i ra' nâ berây-ı Gül Ahmet Paşa-zâde ' Ali Paşa *

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Nideyüm meclis-ârâ-yı edeb kilik-i ' iber-güyâ
Bu lehçeyle Diyâr-ı bekr'e oldı tehniyet-pîrâ
- 2 Ki mes' üd u mübârek ola bu şehri dil-ârâya
Bu yümn ü sa' d u behcet zâdehe'l-mevlâ ve ebkâhâ

23. AE1, 56a ; AE2, 111 ; Ü, 62a

*BaşlıkAE1 : Gül Ahmet Paşa-zâde el-Hâc ' Ali Paşa hazretleri Kütahya'dan Diyârbekr manşibına tefrişâne kudüm oldıqda virilen nazm-ı bî-bedeldür AE2

- 3 Hıoşâ ferhunde rûz-1 baht-1 firûz-1 eyâlet kim
İder hurşîd-i hâk-i fîresinden pertev istid'â
- 4 Ne rûz ol rûz-1 hurremdür ki düşse yâd-1 Keyvâna
İder bahş-i sa' âdet sa' d-1 ekberle o bî-pervâ
- 5 Anuñcûn müşterîye mihr ü mihre müşterî eyler
Bu sa' de olmaduk nâ'il diyü birbirine şekvâ
- 6 Bu ol rûz-1 'adeletdür k'olur 'uqqâb-1 'uşfûruñ
Fenâ'-i lânesinde qaraveş hizmetle pâ-ber-câ
- 7 Bu ol rûz-1 telâfidür ki zi'bün bürre-i aġnâm
Emer kanın mişâl-i şîşe-i haccâm-1 istidvâ
- 8 Bu ol eyyâm u rûz-1 mes' adetdür kim her ân için
Hezârân kebş-i 'îd-i ekberün qurbân ider edhâ
- 9 Bu ol hengâm-1 sa' d u meymenetdür kim ba' id olmaz
Olursa beydasından bûme ger ferruġ hümâ peydâ
- 10 Mezâyâ dâniş-erbâb-1 dehâdan eyledüm teftîş
Ki bu şevk u sürûr u behcete bâ' iş nedür âyâ
- 11 Didi itmez tereddüd iktizâ bâ' iş degül illâ
Ķudûm-1 meymenet mersûm-1 düstûr-1 melek-sîmâ
- 12 Anuñ yümn-i kudûmıyçün degül mi şahid-i 'âdil
Ki kaht âşârî şûm-1 zulm ile itmîşken istîlâ
- 13 Nüvîd-i manşıbı geldükde âġuş-1 muzârî' de
'Ataş-1 bezri yek-ser kıldı müşg-i mu' şîrât irvâ
- 14 Semiyy-i şîr-i Yezdân kal' a-kûb-1 hayber-i 'işyân
Mededkâr-1 za' ifân âteş-endâz-1 dil-i a' dâ
- 15 Vezîr-i nâmdâr-1 şehryâr-1 ni' met-i Bârî
Gül-i bâġ-1 vezâret yâdgâr-1 dâver-i dâna
- 16 Müşîr ibn-i müşîr-i Cem-şaşem düstûr-1 ferruġ-dem
Vezîr ibn-i vezîr âşaf-şiyem Hacı 'Ali Paşa
- 17 Telaţţuf tab'-1 pâki kadri ġark eyler nüh eflâki
Fuhûm-1 zihn-i derrâki ġased-bahş-1 'alâ-Sînâ

8a, rûz : yümn AE2,Ü
9b, olursa : olur AE1

- 18 Aşâlet tal'atinden lem' a-perdâz işte diğkat kıl
Necâbet cebhesinden pertev-endâz âftâbâsâ
- 19 Fütüvvet isminüñ hâşiyeti hod oldığı müşbet
Şecâ'at lâzım-ı mahiyyeti bî-reyb ü şekk ammâ
- 20 Semâhat kisve-i çesbân zât-ı re'fet âyâtı
Hamâset şîve-i meydân 'azm-i rezmi bî-pervâ
- 21 Şihâb-ı rumh-ı âteş-tâbuñ atdıkça ser-i haşma
İder nezzâre recmâ *li's-şeyâtîn* âyetin ikrâ
- 22 Gürûh-ı kevkeb-i iqbâli reşk-i encüm-i eflâk
Şükûh-ı mevkib-i iclâli kalb-i kûha rağb-efzâ
- 23 Olup râkib-biniş kaşdıyla rağş-ı kûh-ı endâma
Olursa her ne dem teşrif-sâz-ı cânib-i pehnâ
- 24** O zerrîn raht o zerrîn zeyn o zer feyyâre yedekler
Dırağşından yüzün saqlar Güneş kendin ider ihfâ
- 25 Ne rağş ol eşheb-i ejder-mehâbet şîr-i ner-şavlet
Ne eşheb fehd-sağvet cünbiş-i seyrinde şarsar-pâ
- 26 O hüsn-i şûret ol sür'at o yâl u bâl o hey'etle
Burâka itse da'vâ-yı karâbet vechi var farzâ
- 27 Girân-cism ol kadar kim tursa bir seng üzre yek-lağza
Olurdı kâse kâse hâfirinden şuhre-i şummâ
- 28 Sebük-rev şöyle kim berg-i gül üzre eylese refât
Görinmez nağş-ı mîh-ı na'li im'ân eyleseñ aşlâ
- 29 Mülevven şırmadan zer devhate şekl-i zeber-tengin
Gören kavş-ı kuzahdan farğ u temyîz eylemez ciddâ
- 30 Şahîlin gûş idenler şevk-ı meydân-ı ciridinde
Kıyâs eyler ki inmiş arza ra'd-ı âsmân-peymâ
- 31 Gehî zât-ı kerem-kârın gehî evşâf-ı rehvarın
Beyânı neş'emend itdi beni çün bâde-i hamrâ
- 32 Ne var bir câm-ı nazm-ı nevle ger def'-ı humâr itsem
Gel ey sâkî-i kilik eyle bu luğfuñla beni ihyâ

21a, rumh : tiğ AE2,Ü

* ... Bunları şeytanlara atış taneleri yaptık... Kur'ân-ı Kerim, 67/5

** 24.Beyt : - AE1

29b, farğ : şekl AE1

- 33 Beni ol çeşm-i âhû eylemişken sâ'ir-i şahrâ
Görüp zülf-i siyâhın geldi başa başka bir sevdâ
- 34 O nahl-i nahvetüñ meftûniyam kim eylese reftâr
Güherveş saçılır etrâfa gunc u nâz u istiğnâ
- 35 Aña bu hüsn-i kâmil münhaşırdur haşr-ı 'aql ile
Sözüm ca' lî degül ben kıyâre kıyâre itdüm istiqrâ
- 36 Çemende bülbüle kuş uykusı virdüm zarâfetle
Bu şeb ol gülbün-i nâzı der-âgûş eyledüm tenhâ
- 37 Öpüp hâl-i leb-i şîrîni keyf-i şebâneyle
Murabbâ-yı kıranfil var mezâk-ı 'ayşda hâlâ
- 38 Murâdı rinde bir kılp asma idi vâ' iz-i şehriñ
Hemân bir câm-ı mey kıaldı elinde 'urvetü'l-vüşkâ
- 39 Birer vech-i ma' âş itmiş Lebîb ehl-i ma' ârif hep
Benüm de mâlikânem feyz-i cûd-ı âşaf-ı eşhâ
- 40 Mu' acceldür aña naqd-i girân-ı nazm-ı i' câzum
Du' â-yı hâlişânem rûz u şeb mîrisidür gûyâ
- 41 Sühan-perdâzlık zann itmesün bu vaz' umı hüssâd
Degüldür meşreb-i ehl-i kemâl itrâ-yı nâ-ber-câ
- 42 Hıdvân-ı zamânuñ gâlibâ kıymet-şinâsânı
İderler hubb-ı ehl-i 'ilm ü 'irfânı belî da' vâ
- 43 Hüner 'arzında naş-ı sikke-i dînâr-ı taşîni
Bir iki âferîn-i dil-güşâ vü mefhâret-bağşâ
- 44 Bu vâlâ himmetüñ amma ki anduñ iltifâtıyla
Olur ehl-i ma' ârif kıaf-ı nâm u kâmda 'anqâ
- 45 Hem andan olmadı rencîde-hâtır kimse 'âlemde
Meşâhîr-i selefden var biraz şekvâcılar ammâ
- 46 Letâfet şunda kim şekvâları mağz-ı tefâhürdür
Me' âli cümlenüñ vaşında fazlîdür anuñ zîrâ
- 47 Veliyyü'n-ni' metâ cûdü'l-fetâ kenzü'l-'inâyâtâ
Ma' âli-himmetâ kân-ı şehâ necl-i hümâ hem-tâ

- 48 Beyâna var ise fermân-ı ruḥṣat ‘abd-i nâ-çize
Anuñ ba‘ zıların ben ḥâk-pâya eyleyem inhâ
- 49 Melik Şâh’uñ Nizâmü’l-Mülk’i senden ḥâtırâ kaldı
Ki itdüñ nâm u şân u şöhretin nâ-bûd-ı nâ-peydâ
- 50 Seḥâ bâbında da birkaç ‘azizüñ şöhretin bozduñ
Biri Ma‘n u biri Ḥâtem biri Ca‘fer biri Yaḥyâ
- 51 Senüñ cûd-ı cihân-sûduñ ecâvîd-i ‘Arab duysa
Ḳubûrından nubû‘ eylerdi ḥûy-ı şerm ü istiḥyâ
- 52 Ne‘am lâ lâ-yı ṭab‘-ı nâz-perverdüñdür ayrılmaz
Zebân-ı efşahuñda her edâ mevcûd-ı illâ lâ
- 53* Kerem-kirdâr efendüm raḥm u re’fetkâr sultânüm
Senüñ evşâf-ı ḥüsniyyâtuñı itdikçe istikşâ
- 54 Şümâr-ı ḥüsn-i ḥulḳuñ ḥâric-i ṭavḳ-ı beşer buldum
Meger emvâc-ı bahrı kimse var mı eylemiş ihşâ
- 55 Ḥuşûşâ dâ‘i-i devlet Lebîb-i pür-ḳuşûrâsâ
‘Alîl ü ‘âciz ü bî-tâb u tâḳat pîr-i nâ-bînâ
- 56 Ne zühreyle şenâ-ḥ’ânî-i ḥüsniyyâtuña ḳâdir
Ne tâḳatle ḳalem-cünbânuñı vaşfuñ ider da‘vâ
- 57 Bu i‘zârüm degül devletlü sultânüm ‘ale’l-ıtlâḳ
Şenâ-i zât-ı ‘âlî-şânuña maḥşûşdur tenhâ
- 58 Sebeb oldur ki pîş-i pür-şükûhında mehâbetden
‘Înân-ı tevsen-i ṭab‘um degüldür ḳâbil-i irḥâ
- 59 Ve illâ ṭurf-ı ṭab‘ ol sâḥir-i gerdün belâgatdür
Ki eyler ṭurfe ṭurfe gerd-i na‘lin kehl-i istidvâ
- 60 Ururlar ḥadd-i ḳazfî kâmilâ güftâr-ı hezl için
Teraḳḳî eylesem ‘Örfi’yle şer‘-i şî‘rde farzâ
- 61 Naḡam-sâz-ı letâ’if olsa nây-ı ḥâme-i semtde
Olur şaff-ı na‘âl-ı meclisümde Zühre pâ-ber-câ
- 61 Ben ol fetvâ-nüvîs-i ‘ilm ü ‘irfânem ki bu ‘aşruñ
İder İbn-i Kemâl’i her kemâli benden istiftâ

52a, perverdüñdür : perverdemen AE2

* 53.Beyt : - AE1

55a, ḳuşûrâsâ : ḳuşûruñives AE2,Ü

56b, cünbânuñı vaşfuñ : cünbâni-i vaşf AE1

- 63 Güzâf u lâf-1 şî' re haml idüp bu nazmumı nâ-dân
Benümle eyleyen var ise hâlâ imtihan da' vâ
- 64 Buyursun kıl temâşâ işte meydân-1 sühan hâzır
Mümeyyiz naşb olınsun h^vâce-i inşâf u ' aql ammâ
- 65 Bu cümle himmetüñ şartıyla meşrûf oldı ey âşaf
Ki rûy-1 dilsiz ehl-i ma' rifet nuṭṭ idemez kaṭ' â
- 66 Der-i vaşf-1 cemîlüñdür bu nazm işkeste-ḳadr itme
Muzahraf nuṭṭ-1 bed-gûyânı haḳḳumda idüp ıṣḡâ
- 67 Olup ḫayr-1 bîḫâneyle muvaffaḳ her umûrında
Hemân sû' -i ḳarîni rûyuña ḫasret ide Mevlâ
- 68 Ser-efrâz ol iki ' âlemde ḳadr u şân u şöhretle
Ḥaşûd-1 ' izz ü câhuñ zûll ü nekbetle ola rûsvâ
- 69 Öpülsün dâmenüñ dâ' im leb-i âdâb u ṭâ' atle
Rikâb-1 ḫaşmuñ olsun bûsegâh-1 tûḡ-1 ḫûn-pâlâ
- 70 Ne mümkün vaşf-1 zâtuñla du' â-yı devletüñ îfâ
Perişânî-i ḫâtırla bu deñlü yazdum icmâla
- 71 Hem itdüm şehre teşrîfinde bu târîḫi pây-endâz
Bi-ḫamdi' llâh geldi yümn ü devletle ' Ali Paşa H.1179-M.1765

24

Ḳaşıde-i yek-tâ berây-1 dâmâd-1 Râḡıb Ḥüseyin Paşa *

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Cihân cihân-1 şetâret zamân feraḫ-zâdur
Amân amân bu ne ferḫunde ' ahd-i zîbâdur
- 2 Müferreḫâta mübeddel mükedderât-1 enâm
Miḫen lûgatde bile şimdi nâ-be-ma' nâdur
- 3 Ḳulûb-1 nâs muşâfât-1 incilâda tamâm
Ḡubâr-1 gayzdan âyîneveş muşaffâdur

63a, nâ-dân : yârân AE1

70a, vaşf : ḫüsn AE2, Ü

71a, teşrîfinde : teşrîfüñde AE1

24. AE1, 33a ; AE2, 271

* Başlık AE1 : Merḫûm ve maḡfûrula Râḡıb Paşa dâmâdı Ḥüseyin Paşa ḫazretleri Diyârbekr eyâletiyile manşib oldıḳda virilen târîḫli ḳaşıdedür AE2

- 4 Biri birine şenâ-ğ^vân u merhabâ-gûyân
Hoş-âmedî diyü bezm ehli hep ahibbâdur
- 5 ‘Abûs çehreli zâhid beşûş olup rinde
Mülâtefeyle elîf ü laîfe-gûyâdur
- 6 Libâs-ı râhatı kat kat giyen gönül zîrâ
Kisâ-yı kîneden a‘dâlaruñ mu‘arrâdur
- 7 Vakûr-ı şevk u tarab in‘idâm-ı şûr u şağab
O rütbedür ki dinilmez bu eski dünyâdur
- 8 Bu inşirâh-ı şudûra bu emn-i mevfûra
Sebeb nedür diyü herkesde bir temennâdur
- 9 Tefâvüt üzre olup cifr-i ‘aklı her birinüñ
Kimi didi sebep ityân-ı ‘îd-i edhâdur
- 10 Kimisi didi hevâ-yı bahâr-ı hurremdür
Ki feyzi dillere güller gibi hüveydâdur
- 11 Kimisi didi hemân sa‘d-ı sâl emâretidür
Ki hükmi-yümni zemîn ü zamânda peydâdur
- 12 Bu güft-gûya olup gûş-zed bu ‘abd-i kemîn
Didüm bu cümle saķım u saķîf-i ma‘nâdur
- 13 Nedür bu lezzeti yok kıl ü kâl bî-hûde
Güneş gibi sebebi ‘ârife mücellâdur
- 14 Meger ki bilmediler dâver-i eyâlet olup
Gelen bu şehre o düstûr-ı hıttâ-pîrâdur
- 15 Gelen o âşaf-ı Cem-ķadr u ma‘delet-râdur
Gelen o rûh-ı himem râhat-ı re‘âyâdur
- 16 Gelen vezîr-i mükerrerem nizâm-ı ‘alemdür
Gelen müşîr-i mufahķam Hüseyn Paşadur
- 17 Odur ki dürre-i dîhîm-i dîn ü devletdür
Ki fırķa-i vüzerâda ferîd ü yek-tâdur
- 18 Odur ki ğurre-i mâhı münîr-i şefķatdür
Ki pertevi ufuk-ı ‘adle nûr-baķşâdur

- 19 Derinde ħarcı kesilmez nifāk-pîşelerin
Ĥuzûr-ı devleti bed-gûydan müberrâdur
- 20 Ĥükûmetinde olan ħalk luţf u ħahrı anuñ
Riyâz-ı ma' delet-i mülke verd-i ra' nâdur
- 21 Perend-i tab' -ı kerem-perveri nezâketde
Tenîde-i reg-i berg-i gül-i muţarrâdur
- 22 Yazıldı menħabe-i bezm-i Bayħara tafşîl
Muħassenâtı anuñ hep ħarîn-i imlâdur
- 23 Mücâneset faħat ismindedür yoħsa
Bunuñ meħâsini şad-Bayħara'dan a' lâdur
- 24 Görenler esliħa vü ihtişâm u alayın
Muşır olur ki bu Cemşid'dür ya Dârâ'dur
- 25 Yedeklerindeki raħt-ı muraşşa' ın didiler
Semâda kâhkeşân aña belki hem-tâdur
- 26 'Uluvv-ı himmeti ser-mâye ehl-i 'irfâna
Yed-i seħâveti gencîne-i 'aţâyâdur
- 27 Seħâ vü cûd ile âfâħa şöhret-âver olan
Egerħi Bermekiyân ile Ĥâtem-i Tâ'dur
- 28 Bunuñ 'aţâsına nisbetle cümle pinti ħamîd
Ya baħl ile 'Arab içre seħîr olan mâdur
- 29 Kütüb-ħâne-i cûdında nüşħa-i keremi
Ĥizânedür ya hemân şurretü'l-fetevâdur
- 30 Efendi ħâtıra muġnî Lebîb gelmedi mi
Bu isti'ârede zîrâ baña o evlâdur
- 31 Yed-i niyâzuma âyâ girer mi dâmânı
O ħâk-pâye ki yüz sürme eski ħülyâdur
- 32 Neşât-ı vaşf ile tab' um çıkup hüseynîye
Elümde nây-ı ħalem çünki naħme-pîrâdur
- 33 Murâdı evc ile dem-sâz olup rehâvîye
'Aţâ-yı evfer-i luţf-ı nüħüftin îmâdur

27a, şöhret : keşret AE2

33b, luţf-ı : luţfin AE2

- 34 Virürse re'fet idüp 'arz-ı hâle ruḥşat eger
Bu vech ile dil-i zârum cesûr-ı inhâdur
- 35 Hıdîv-i mu' teberâ âşafâ himem-pîrâ
Eyâ ki mürde-i endûha kârûñ ihyâdur
- 36 Kuluñ da işte o ğam-hûrde mürdelerden bil
Ki pîrehen-i kefen ü pisterüm muşallâdur
- 37 Felek didükleri nâ-merdden şikâyet mi
'Înâyet ü keremüñle niyâzum eşfâdur
- 38 Ki zâyî' itdi beni pîrlik zamânında
Arar şorar daḥı yok ḥâlümü ne da'vâdur
- 39 Raĝîd-i 'ayşda ğarḳ-ı ğanîmet akrânım
Benüm bu bâĝda ancak naşîbüm îvâdur
- 40 Gözümde nûra gönülde sürûra ḥasret olup
Dü-dîde rûz u şeb eşk-i melâle mecrâdur
- 41 Behâya çıkmadı çıkdı hevâya 'irfânım
Bu ḥâk-pâyüñe maḥşûş nev'-i şekvâdur
- 42 Sebeb odur ki ḳâdir-dân-ı ma'rifetsin sen
Bu vaşf efendimüze reybden müberrâdır
- 43 Ki sâye-ĝüster-i ḥükm oldıĝın menâşîbda
'Înâyetüñ 'ulemâ ḥaḳḳına müheyyâdur
- 44 'Ale'l ḥuşûş ki cennet-mekîn efendimüzüñ
Sülûkı ehl-i dile aḥsen-i veşâyâdur
- 45 Anuñ Başîrî'ye iḥsân-ı ğayr-ı münḳatı'ın
Efendimüz de bilür nâ-be-'add u iḥşâdur
- 46 Aña bu 'abd-i kemînin vücûh-ı rüchânı
Ĝuvâhı cümle-i dânişverân-ı dünyâdur
- 47 Nevârisinde buyursın bezm-i başîrimüz
Lebîb'dür ki bu 'irfâna çeşm ü bînâdur
- 48 Murâd-ı sürme-i luḫfuñla ben de bir göz açup
Şafâ-yı ḳalb ile sâyeñde 'ayş-ı evfâdur

- 49 Ma' âş zank u yedüm teng ü dil enîn-âheng
Bu ibtilâ baña ya imtiñân-ı Mevlâ'dur
- 50 'İyâl bâr-ı şakıl u nevâl eķall-i ķalıl
Mecâl-i kesb muñâl oldığı hüveydâdur
- 51 Elüm kesilse dañı dâmenüñden ayrılmaz
O zeyle râbıta-i intisâbum aķvâdur
- 52 Kerîmsin bu ķadar 'arz-ı ıztırâb idenüñ
Ne ise enseb-i ģâli efendüm idrâdur
- 53 Ümîd-i 'afv ile zeyl-i süñan uzandı belî
Egerçi cümle bu aķvâl ģaķķ-ı inhâdur
- 54 Yeter Lebîb yeter sen de ķaşr-ı yed eyle
Ki şıķlet-i germâ a' zam-ı ģaťâyâdur
- 55 Ķaşîde-i ģoķa iskencübîne oldı şebîh
Ki mezc-i ģulv-ı teşekkürle telģ-i şekvâdur
- 56 Du'â-yı devletini nazma ģüsn-i ģâtime ķıl
Devâm-ı devleti zîrâ ehemmi eşyâdur
- 57 İlahî kürsi-i dîvân-ı mecd ü ma' deletin
Metîn ola nitekim 'arş u kürsî ber-câdur
- 58 Hem eyle dergehini melce-i melâz-ı enâm
Ne dem ki zât-ı keremķârı dâd-fermâdur
- 59 Nüvîd-i manşıbı geldükde fâl idüp didiler
Bu sâl her demi şehrüñ dem-i dil-ârâdur
- 60 Ķalem de bu dem-i zîbendeye didi târîģ
Bu demde şehrimüz âşafıla 'adle me'vâdur H.1180-M.1766*

49a, yedüm : dîdem AE2 ; teng ü : teng-i AE2

51a, dâmenüñ : dâmenin AE1

54a, ķaşr-ı yed : cezr-i med AE2

* târîģ AE2

25

Sûriyye-i hazret-i 'Abdi Paşa-zâde 'Ali Paşa-zâde 'Abdi Paşa târifli
nazm-1 rengîndür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Dâr-1 sûr eylemege bezmi ya şah-1 gülşen
Başladı zemzemeye bülbül-i tab' -1 rûşen
- 2 Nice tab' ebr-i güher-bâr-1 belâgat kim ider
Sâha-i şafhayı nazm-1 ter ile baır-1 'Aden
- 3 Nice tab' eyleyicek meclise müşg-efşânı
Bağrına nâfelerüñ kan oturur reşkinden
- 4 Nice tab' eyleyicek çüb-1 kalem gülbün-ter
Açılır şayf u şitâ gülleri nazm-1 terden
- 5 Hele i' câz diyemem lik kerâmet mi disem
Hârık-1 'âde nedür bunda olan tavır-1 hasen
- 6 Arz-1 beyzâ-yı şahâyifde olup haşr-nümâ
İder elfâzını ervâh-1 mezâmîne beden
- 7 Kim temeddîha ta' addî ider elfâzumla
Beni bu feyz-i hudâ dâd-1 feşâhetle gören
- 8 Ben o zer-devr-i kemâlüm ki bulunmaz şimdi
Destgâhumda olan çille-i heştâdı çeken
- 9 Yüzine keffen ider deffe-i haclet görse
Hünerüm bâftesin emti' a-bâfân çeken
- 10 Tab' um ol râyız-1 meydân-1 ma' ârifdür kim
Cünbiş-i cengüme şad-şafıla tayanmaz düşmen
- 11 Gûş-1 inşâf ile işgâ iden ehl-i hünere
Kar' -1 sem' itse bu resme eşer-i müstaşsen
- 12 'Arabî Fârisî vü Türkî olan nazmuma dir
Lekad ahsente ser-âmed şodî bu tab' la sen
- 13 Fehm iden nükte-i bârkümi taşsîn ile dir
Kanlebî misin ey mu' cize-perdâz-1 sühan

- 14 İ' tirâfiyla virür hücçet-i teslîm baña
İbn-i Hücce'yle muhâcâta kıyâm itsem ben
- 15 Mihr-i şab' um ki benüm meclise tâb-efken olur
Germ-i şeb-tâba döner Enverî-i nâdire-fen
- 16 Kând-ğ^vâyân-ı sühan dişlisi Nâbî merhûm
Oldı mehrûm benüm sükker-i endişemden
- 17 Hod-fürûşî bu kadar besdür eyâ kilik-i Lebîb
Keşti-i fahrde döndürme misin gayrı dümen
- 18 Bî-haber itdigün itnâb-ı tefâhür fehm it
Lâfi Nef'î-i sühan-gûya harâm itdün sen
- 19 Bes ki tasdî' a sebep olmasun ekşâr-ı kelâm
Mündell olmaz aña encâmını taşşîr itsen
- 20 Olsa telğ evveli bezmün suyu şîrîn olmaz
İkhtîâf ile müzehhebb 'ineb-i hançal iken
- 21 Ben söz almam ne ise maşşaduña bed' eyle
Kıl yeter fekkünî keff şan'at-ı teşbîbünden
- 22 Durma 'arz-ı garaz it ben saña taqrîr ideyüm
Başka bir vâdi-i nâ-refte vü nehyem ahsen
- 23 Yaz bu ta' bîr ile dîbâce-i maflûbuñı kim
İdesün nuşk-ı nev-âyîn ile işbât-ı lisen
- 24 Diyeyüm 'âlem-i ervâha gider buldumsa
Hâtırumçün bunı dūr itmeyesin hâtırdan
- 25 Şimdilik degdi baña hizmet-i vaşf-ı vüzerâ
Şu'arâ-yı selefte böyle selâm it benden
- 26 Siyyemâ dâver-i devrân-ı ma'âlî-'ünvân
Ziver-i kürsi-i dîvân u güher-pâş-ı minen
- 27 Pûr-ı düstûr-ı fahûr âşaf-ı pür-zûr u cesûr
Gûy-ı çevgânı olan haşmına kûh-ı âhen
- 28 'Uzamânunñ sened ü seyyidi 'Abdi Paşa
Küremânunñ gülidür serv-i 'alâya gülşen
- 29 Nuḥbetü'n-nuḥbe felek-rütbe gâzanfer-heybet
O vezîr ibn-i vezîr ibn-i vezîr-i zü'l-minen

- 30 Âsmân-1 göge Cem-debdebe düstûr-1 vaqûr
K'oldı şad-mertebe meşhûr eb-i ceddinden
- 31 Herbiri kevkeb-i gerdûn-1 vezâretdür lîk
Bundaki pertev iclâl-i güneşveş rûşen
- 32 Ferve-i nûr-1 vezâret olup ârâyîş-i dûş
Hem çü hurşîd aña sinn-i şu'ûdında iken
- 33 Bir tulû' ile tulû' itdi ki mâ-şâ'llâh
Teng olup şöhretine künbed-i gerdûn-1 kühen
- 34 Baq tevârîha bunuñ şîve-i şîrânesini
Ne Nerimân u ne Sâm itdi ne Key ü ne Peşen
- 35 Düşse bir dem nîgeh-i şatveti kûh-1 kâfa
Mürg-1 'anqâya o dem vâcib olur terk-i vağan
- 36 Ru' bı bir memlekete düşse ma'âzen bi'llâh
Hamli teb-lerzede fehm eyler idi âbisten
- 37 'Adli bir şehre ki başı ide bisât-1 râhat
Miñenüñ zâtı için dâd oqınur nûn-1 miñen
- 38 Dâd-1 haqdur aña baq heybet-i mâder-zâdı
Görinür haşma şükûhuyla çü kûh-1 âhen
- 39 Zîrzân eylese şeb-dîzin aña nâzır olan
Kûh kûh üstine gelmiş diyü eyler anı zann
- 40 Seyr iden cünbiş-i cevân-1 küheylânın anuñ
Kimi şîr ü kimi ejder didi kimi evren
- 41 Kâr-zâra ne kafadâr u ne hod maħremi var
Yekke-tâ yekke-vegâ yekke-süvâr u yek-ten
- 42 Hârbe sikkîn ile şemsîr iledür meşvereti
Oldı zîrâ ki anuñ biri kesen biri biçen
- 43 Cenge girse pederi gibi cengî ider
Ya aña Hayder-i Kerrâr dimez mi düşmen
- 44 Re's-i tîgıyla biçüp desteleyüp cümle döker
Sâha-i ma' rekeye haşmını hürmen hürmen
- 45 Allâh Allâh bu bir mevhibedür kim 'âlem
Nâ'il olmaz aña sa'y itmek ile setr ü 'alen

- 46 Baña farz oldı şenâ gördigüm eltâfa göre
Vâlid-i mâcid-i firdevs-i mekîninden ben
- 47 Hâk Te‘âlâ dahı efzûn ide nâm u şânın
Dâmen-i ‘adli ola kehf-i emân ü me‘men
- 48 Dâ‘i-i pîr-i peder-mânde bir bendesiyem
O dahı eylemez ihrâc beni defterden
- 49 Baña bu rütbe şenâsıyla kanâ‘at mı gelür
Leşker-i ‘illete âh olmasa maşşûr beden
- 50 Nîm kurrât-ı zeri şad-‘amel ister ki vire
Nice dinsün kef-i zer-pâşına kân u ma‘den
- 51 Görse rü‘yâda yed-i cûdını bir müflis eger
İrtesi irken olur lâ-büdd emîn-i ma‘den
- 52 Kerem-i dâyimine vaqt-i mu‘ayyen yokdur
Ne lüzezdür ne maşardur ne lücecdür ne bünen
- 53 Hüner-i hüsn-i haşından dahı bahş eylemedüm
Kağı bir cevherini kırta-i gûş itdün sen
- 54 Haş ile kihter-i engüştine gelmez yâkut
Şanmasun kendüyi genc-i dür-i Müsta‘şım‘dan
- 55 Lîka-i maşberesi dîde-i şeyhe müjgân
İbn-i Muşle haşı yanında olur kürde diken
- 56 Eylese maşberesi ‘arz-ı sevâd-ı müşgîn
Nâfe didükleri miskîne bulunmaz mesken
- 57 Kâle-i vaşf-ı haşın kesmede hayyât-ı kalem
Kâtibî yeñli idüp kaşır u beyân itmekden
- 58 Maşşadı ferve-i erkân semûr-ı cûdın
Ziver-i düş olıcağ eyleye bûs-ı dâmen
- 59 Vaşfinuñ biñde birin yazmağa kâdir degülem
Kim çıkar mühre-i ‘add-i kaşarât yemmden
- 60 Çarh-ı nâ-sâz benüm kâmetümi çeng itdi
Hele bir maşla‘-ı nevre vireyüm bezme düzen
- 61 Göz ucıyla gözedür ‘aşıkı şalmaz gözden
Olmasa gamze-i bî-dâdı nigâha reh-zen

- 62 Hüsline gülşen-i 'işret dinür ol serv-i kadûñ
Perçemi sünbül ruḥı gül lebi mül sine semen
- 63 Şanma ârâyış için devḥa bakar mir 'âta
Gösterür 'âşîka gâh sine vü gâhî gerden
- 64 Açmadı gonca-i la' li gibi bir gonca henüz
İşte hep şâḥ-ı güli gör yüri gülşen gülşen
- 65 Sâyeñi mezra' a-i ḥasret olan sîneme şal
Serv-i nâzum saña şâyeste degül gayr-i çemen
- 66 İtme gaflet saña kurbân olayum âgâḥ ol
Tâ ki aḡyâr eline girmeye o dürc-i zekân
- 67 Şaşdı kaldı göricek sürme-i kudretle gözûñ
Virdi ḥayretle boğazı ele âhû-yı Ḥoten
- 68 Şi' re dil-beste olup ḥüsn-i şadedden çıkma
Vaşf-ı âşafda henüz olmadı tab' uñ elken
- 69 Nazmuña ḥâtîme kıl ḥilye-i ḥüsniyyâtın
Soñra tebrîki ile eyleyesin ḥatm-i süḥan
- 70 *Zevvecû* emri ile ümmet-i merḥûmesini
Kıldı me' mûr çün ol pertev-i mişkât-ı minen
- 71 İntisâben aña bu dâver-i ferḥunde-nijâd
Eyledi 'azm-i muşammem k'ide tekmîl-i sünen
- 72 Nesl-i 'âlîsini ibkâya idüp niyyet-ḥîz
Daḡı peyvend-i kifâ'etle kılup müstaḥsen
- 73 Yine bir dâver-i düstûr-ı felek-mertebeye
Kuvvet-i himmet-i şer' iyye ile oldu ḥiten
- 74 Virdi *beytü'ş-şerefi* cümlesine ârâyış
Şadr-ı tevfiḡa vîşâḥ oldu iki dürr-i 'Aden
- 75 Ya iki gonca-i gülzâr-ı vezâretdür kim
Oldı zîb-i ser-i taḡdîr-i ḥudâ-yı zü'l-minen
- 76 Böyle böyle nice ta' bîr-i edîbâne ile
'Urefâ tehniye-sâz oldu idüp 'arz-ı lisen

- 77 Eyledüm ben de bu mısrâ' -ı Nedîm'i tazmîn
Tâk-ı gerdûna yazıldı meşel-i vâfık-ı ten
- 78 Bunda câ'iz degül irhâ-yı 'inân-ı mazmûn
Tekdir-i câdde-i meslûke-i âdâb-ı sühân
- 79 Belî çün sûr-ı veliyyü'n-ni' amîdür ne 'aceb
Herkes esbâb-ı sürûr ile güşâd itse dehen
- 80 Belki idrâk-i hafâyâda olan ehl-i şu'ûr
Fehm iden şîve-i şevk u farazı her şeyden
- 81 Baksan esbâb-ı neşât oldı ser-â-ser 'âlem
Gülşenüñ bülbülü hânende nesîmi ney-zen
- 82 Mısrâ' -ı revzene vü bâbda lerziş şanma
Hem çü râmişger olur nefha-zen-i dürdür ten
- 83 Sûr için olmalıdır müdħike-sâz-ı taqlîd
Diñle gel cehcer-i ceh câmı celâcillerden
- 84 Bu şetâretgeh-i zîbâde vezân oldıkça
Şavt-ı tanbûr virür gûşa riyâh-ı revzen
- 85 Sû-be-sû mel'abe-sâz-ı şeleng-endâzân
Sâ'ir edhâ ki nümâlarda olan şan'atdan
- 86 Ser-nigûn turfe şihâb ile hevâyîler atup
Pîr-i gerdûn dahı gösterdi fişeklik cûdan
- 87 Dâverâ dâdgerâ vâşita kılduñ sûruñ
Ni' metüñden fuqarâ itmege hârden berden
- 88 Her gören baş-ı simât-ı keremüñ tâ-be-ħaşır
Bağl-i mâderle ider hâtem-i ma'nî ma' an
- 89 Baña ħod ni' met-i vaşfuñla şüyu' gelmez hiç
Vehm-i taşdi' ile ammâ olayum ħâme-şiken
- 90 Ey kalem ey kalem epsem ne bu ħafletle reviş
Lâübâlî yürümez meclis-i düstûra giren
- 91 Eyle ħüftârüñi sencîde-i mîzân-ı edeb
Kes şekerle sözüñi beste-leb ol tûti iseñ
- 92 Geldi hengâm-ı du'â şimdi budur istid'â
Sûr yâ Rab ola mes'ûd u mübârek eymen

- 93 Ola hem mefhar u müntec ber-i fâl u benîn
Nesl-i 'âlîsi olup mefhar-i her vaqt ü zemen
- 94 Ola aḥfâdınıñ aḥfâdına cedd-i a' lâ
'Âleme her biri devletle ola sâye-figen
- 95 Kendi cüdi ola mansûr u muzaffer dâyim
Leşker-i şatveti tedmîr-ken-i çeyş-i fiten
- 96 Şeref-i câh ile fer virdigi mansıblarda
Dutâlar maḳdem-i iḳbâlini fâl-i aḥsen
- 97 Yazdılar sırına gerçi nice târîḥ Lebîb
Her biri mu' teber ü münteḥab u müstaḥsen
- 98 Bir daḫı geldi benüm ḥâṭır-ı kem-dânişüme
Mihr ile mihre kırân yâ Rab ola fâl-i ḥasen H.1181-M.1767

26

Veziir-i mükerrem ' Abdü'l-celîl-zâde Muḥammed Emin Paşa
ḥazretleri Muşul mansıbında rütbe-i vâlâ-yı vezâretle Muşul' uñ ibḳâsı
zuhûrında irsâl olınan tarihli ḳaşıdedür

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Beşâret ey ḥaber-ḫ^vâhende kân-ı maṭlab-ı a' lâ
Hezârân müjde ey ḥasret-keşân-ı maḳşad-ı aḳşâ
- 2 Ḥoşâ ḥurrem-nüvîd-i cân-fezâ-yı feyz-i Yezdânî
Zihî rûz-ı sa' id-i rûḫ-baḫşâ-yı cihân-ârâ
- 3 Beyâ ey intizâr-efzâ-yı ḳalb-i arzûmendân
Şafâ geldüñ gel ey ferḫunde maḳdem ey feraḫ-baḫşâ
- 4 Mübârek-bâd-ı bâ-tevfîḳ-ı ḥayr elṭâf-ı ḥâḳânî
Müeyyed-bâd-ı bâ-te 'yîd-i Mevlâ rütbe-i vâlâ
- 5 Ṭulû' -ı âftâb-ı kâma nâzır ehl-i ḥayretden
Budur mazmûn taḳdîm-i beyân-ı şâdıḳu'l-inhâ
- 6 Cihânân-ı mu' azzam şehryâr-ı salṭanat-tev 'em
Vülât-ı mülk-i mevrûtin idüp ta' dâdın istiḳşâ
- 7 Ḥuzûr-ı fânusu'l-vezninde ḥasbe'l-emr-i me 'mûrân
İderken mîr-i mîrân-ı vezîrânı tamâm iḫşâ

- 8 Dinildi biri dağı mîr-i mîrân-ı kirâmından
Eben-‘an-ced ıuluñ vâlî-i mülk-i Mûşıl-ı ğadrâ
- 9 Me‘âlî-menķabet kenz-i kiyâset ma‘delet-şöhret
Emîn-i mülk-i millet şâkirü’n-ni‘ met Emîn Paşa
- 10 O ıutb-ı saltanat nuķ-ı kerâmet-ĥîz ile der-ĥâl
İdüp nazm-ı kerîm-i *en tû ’eddû** emrine îmâ
- 11 Bu ta‘bîr-i hümâyûn ile kim ehliyyet-i zâtı
Sezâdur eyleñüz menşûr-ı düstûriyyetin imlâ
- 12 Ki anuñ vaşf-ı şâyânı degüldür mîr-i mîrânı
Yazılsun şimdi ‘üvânı vezâretle anuñ zîrâ
- 13 Vezîr ibn-i vezîrümdür müşîr-i kâm-kârumdur
Çerâĝ-ı dil-pezîrümdür ıılınsun rütbesi a‘lâ
- 14 Vezîr-i nâmdarumdur müşîr-i bî-nazîrümdür
Ferîdûn iķtidârumdur necâbetmend-i ‘adl-ârâ
- 15 Vezîr-i herze-bînümdür münîr-i dil-nişînümdür
Metînü’r-re’y emînümdür kavî elkâb-ı bî-pervâ
- 16 Vezîr-i kâm-yâbumdur müşîr-i müstetâbumdur
Sezâ-yı intihâbumdur reşîd ü ‘âkıll u dâná
- 17 Vezîr-i kâm-rânumdur müşîr-i kâr-dânumdur
Sadîķ-ı düdmânumdur ĥalîķ-ı luķf-ı lâ-yuĥşa
- 18 Muĥaşşal nice tavşîf-i hümâyûn u telaţţüfle
Ser-efrâz eyledi ol dâveri dâdâr-ı mülk-ârâ
- 19 Bû elţâf-ı cihânbanîyye aķrânı degül mazĥar
Vezâret mevhibetdür gerçi Ħaķdan ehline ĥaķķâ
- 20 Ya inşâf itseler olmaz mı bu elţâfa erzânî
Ħasûd-ı ‘izz ü ‘üvânı degülmîş mu‘terif farzâ
- 21 O düstûr oldı bir mecmû‘a-i aĥlâķ Maĥmûd’a
Kim hem dâd u dihiş hem dâniş ü bînişde bî-hem-tâ
- 22 Vezâret rütbesin buldı diyem ben ol felek-ķadre
Vezâret rütbesin buldı dimeķ şâyestedür ammâ

* Gerçekten Allah size, emanetleri ehil olanlara vermenizi... emreder.Kur’ân-ı Kerim, 4/58

- 23 O düstûr-1 mükerrem bir hıdv-i muhteşemdür kim
Nizâm-1 haşmetin düşde ne Cem gördi ne hod Dârâ
- 24 Hayâl itdüm gümüş kalkınlar andan isti' âreyle
' Aceb olmaz mı arzâ ' arz-1 bezr itmek meh-i garrâ
- 25 Ger engüşt-i ' Utarid olsa kilik-i şâ' ir-i mâhir
Yine vaşında kâşırdu ne deñlü eylesem ıtrâ
- 26 Uşûl ile budur kim çıkmaya kânûndan Zühre
İdince Ninova'da tâ ki mehterbaşısın irzâ
- 27 Anuñ mencûk-1 tûg-1 pür-fürûğundan vekâletle
Olur Hürşîd ' âlem-tâb-1 pertev-güster-i gabrâ
- 28 Celâletden elin yur âb-1 tîgıyla anuñ Mirrîh
Eger cellâdınuñ bir cüz'-i vaz' ın eylese ışgâ
- 29 Hümâ kesb-i sa' âdet itmege dergâhına tâlib
O sevdâlarda kuzgun-meşrebîdür Müşterî ammâ
- 30 Zuhal pâk eyler idi kendüyi çirk-i nuhûsetden
Sa' âdet-hâne-i iqbâlin itse bir nefes me'vâ
- 31 Telaţtûfkâr-1 erbâb-1 ma' ârif bir keremverdür
Bu resme eyle hâk-pâyına bir ' arz-1 hâl imlâ
- 32 Veliyyü'n-ni' metâ zü'l-himmetâ ey dâver-i yek-tâ
Eyâ ferhunde-düstûr-1 fahûr-1 ma' delet-fermâ
- 33 Ser-efrâz-1 cihân oldı bi-hamdi'llâh vâlimüz
Açıldı gül gibi aḥbâb yandı kül gibi a' dâ
- 34 Zamâne bildi kadrüñ işte terfi' eyledi kadrüñ
Sen itdüñ haqq-1 isti' dâd mâder-zâduñ istîfâ
- 35 ' İnâyetkâr efendüm daḥı resm-i şükr-i Mevlâ'yı
Bu fekk-i *in şekertüm* * şüphe yoḡdur kim ider îfâ
- 36 Eyâlet-perverîde ' adl ü dâd u raḥm u re'fetle
Mekârim-güsterîde mürde-i ḥüzni idüp iḥyâ
- 37 Telaţtuf deyr-i kân-1 devr-i nezdikî hisâbında
Gediklü dâ' iyânuñdan şümâr it bendeñi zîrâ

* ... eḡer şükrederseniz, elbette size nimetimi arttıracāğım... Kur'ân-ı Kerim, 14/7

- 38 Muḳaddem sū-yı Bağdād'a zehâbumda iyâbumda
Görüp elṭâfuñı bi'llâh ferâmûş itmedüm ḥâlâ
- 39 Maşûf-ı vâlid-i mâcid vezîr-i zü'l-mehâmidden
Keremler gördüm anuñ sünnetin itmez misin icrâ
- 40 Du' â-gû-yı devâm-ı devletem devletlü başıñçün
Revâ görme beni itmek çeh-i nisyânuña ilḳâ
- 41 'Alîl-i gûşa gîr oldum fenâ fersûde pîr oldum
Du' âdan gayrı tâbum ḳalmadı bir ḥidmete ammâ
- 42 Ḳuşûrumla 'ulüvv-i ḳadrüñe pîrâne pîrâne
Sekiz târîḫi ḥâvî şimdi bir beyt eyledüm inşâ
- 43 Ki her bir mışra' ı bir müstâkil târîḫ-i Sâlim'dür
Degüldür pîş ü kem 'add eylese bir kâtib-i dâñâ
- 44 Daḫı her mışra' uñ âḥâd u 'aşrât u mi'âtından
Birin mışra' -ı âḫirden iden zıddın ile iḫşâ
- 45 Bulur bu altı vechüñ her birin daḫı birer târîḫ
Dil-ârâ dil-güşâ mu' ciz-nümâ ra' nâ vü nev-peydâ
- 46 Lebîbâ itme pür-gûlık olur şâyed şadâ' -âver
Ki oldı ṭab' -ı dâver gül gibi nâzik-ter ü ra' nâ
- 47 Çü yazduñ vech-i istiḫrâc-ı târîḫi yeter min-ba' d
Du' âya geldi nevbet kim odur bu cümleden a' lâ
- 48 İlâhî tâ ki dülâb-ı felek 'âlemde devrânlar
İde düstûr-ı devrânüñ riyâz-ı devlete irvâ
- 49 O bedr-i burc-ı 'üñvâna o gerdûn-ḳadr-i zî-şâna
Olup mes' üd u meymûn u mübârek rütbe-i vâlâ
- 50 Ḥıyer-ḫ^vâh âşnâsı sâyesinde kâm-yâb olsun
Daḫı bed-ḫ^vâh-ı kâfir mâ-cerâsı pâyına ruḫsâ
- 51 Ola ânen fe-ânâ devlet ü iḳbâlüñ efzûn-ter
Daḫı şadr-ı ḳabâ-yı ḳand-ı 'ömrüñ müddet-i dünyâ
- 52 Budur ol beyt-i târîḫ işte yazdum şerm ile ammâ
İdüp taḳşîrini devletlü sulṭânımdan isti' fâ
- 53 Ḥasûd-ı nâm u kâmi reşḳ ile nâ-kâm ola dâyir
Vezîr oldı bi-ḥamdi'llâh âşaf-re 'y Emîn Paşa

Vezîr-i müşârün ileyh Emîn Paşa hazretlerine Diyârbekr tevcîh
olındıkda virilen tevcîhiyye nazmdur

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ey himem-pîrâye düstûr-ı mükerrerem merhabâ
Merhabâ ehlen ve sehlen hayr-ı maqdem merhabâ
- 2 Müjde-i teşrîfün ihyâ itdi şehr-i Âmidi
Merhabâ ey yümn-i iqbâl-i mücessem merhabâ
- 3 Şems-i 'adl u dâdsuñ bir cûd-keşden oldı hep
Tâli'-i sükkân-ı Âmid sa'd u hurrem merhabâ
- 4 Fâl dutduq manşibuñ tevcîhine zarf oldıgı
Mâh-ı mevlûd-ı cenâb-ı fahr-i 'âlem merhabâ
- 5 Nehzat-ı 'adlün Diyâr-ı Bekr'e semt-i kıbleden
Güyyâ virdi nesîm-i Ka'be'den şemm merhabâ
- 6 Hakkı bâtıldan temeyyüz şöhretiyle eylemiş
Şânuñı Mevlâ Nizâmü'l-Mülk'e tev'em merhabâ
- 7 Âsafâ kân-ı şafâ kulzüm-kefâ kenz-i vefâ
Zahm-ı zulme Haq kudumuñ kıldı merhem merhabâ
- 8 Âmid-i sevdâyı cünd-i fitne eylerken helâk
Hızr irişdüñ müşil-ı hadrâdan ol dem merhabâ
- 9 'Anber-i semm-i semendün öyle me'mül eylerüz
Eyleye eşrâre Mevlâ 'ıtr-ı menşem merhabâ
- 10 Ehl-i 'irfân ola eyyâmuñda maqziyyü'l-merâm
Bu du'â vird-i zebânumdur dem-â-dem merhabâ
- 11 'Âlim ü 'ârif kadir-dân-ı ma'ârif oldıgıñ
Cümle meşhûd-ı müberhendür muqaddem merhabâ
- 12 'İlet isti'dâtdan koymış efendüm n'ışleyem
Gerçi hâk-i pâya yüz sürmekdür elzem merhabâ
- 13 Kûhı cezb eyler kemend-i şıdık-ı ahlâk-ı Lebîb
Oldı teşrîfüñle bu da'vâ müselleme merhabâ

28

Ispanakçı-zâde hâfız Muştâfâ Paşa hazretlerine rütbe-i mîr-i mîrânı ile manşib-ı Malatya ve Behisni ve Ma'âdin-i hümâyûn oldıkda irsâl olman târîhli nazmdur

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ma' den-i endîşede cûyân iken nazm-ı teri
Buldı dil dünyâ vü mâ-fihâ döker ol gevheri
- 2 Gevher ammâ gevher-i nâ-yâb-ı mu' ciz-tâb kim
Olmamışdur dest-resi bir benderüñ şehbenderi
- 3 Gevher ammâ kim felek her zerre-i kîrâtına
Biñ meh ü hürşîd ile her gice her gün müşteri
- 4 Gevher ammâ görse âb u tâbını bir lahza ger
Bî' at eylerse sipihrüñ âftâb-ı enveri
- 5 Gevher ammâ kim geçince silk-i hüsni nazmuma
İtmege âvîze ancak gerden-i hürâ harı
- 6 Bir zamân şandûka-i sînemde hıfz itdüm ki tâ
Görmeye ehl-i ma' ârifden anı bir âşeri
- 7 Lîk cifr-i câmi' -i ' aqlından istihrâc idüp
Ba' zı ehl-i ' ilm ü ' irfânuñ hazâkat-perveri
- 8 Didiler bir gurre-i iqbâl gördük sende kim
Ehl-i ' irfâna felek itmez bu deñlü yâveri
- 9 Yoksa bir kenz-i nihân fethiyle olduñ kâm-rân
Mağribîveş sende var mıydı meger efsûngeri
- 10 Bakdum inkâra mecâlüm kalmadı itdüm cevâb
K'ey kemâl erbâbınuñ şâhib-dehâ serverleri
- 11 Bende ümmîdüz olan ser-mâye-i iqbâl ü baht
Kalmadı boş yere çün kim yokdur inkârıñ yeri
- 12 Bir kerîmin gevher-i vaşfin bulup endîşede
Oldı ol ' âli-cenâbuñ dil sitâyiş-güsteri

- 13 Cevher-i kân-1 kiyâset genc-i dürr-i ma' delet
Ma' den-i himmet kerem-pîrâların ser-defteri
- 14 Seyf-i meslûl-1 hıyânet-pîşegân-1 bed-fa' âl
Hâşm-1 hûn-h^vâr-1 sitemger cünd-i cûduñ şaf-deri
- 15 Şabr-1 hikmet mefhar-i erbâb-1 câh u menzilet
Mîr-i mîrânun Felâtûn-fikret ü şöhretveri
- 16 Kâm-bağşâ Muştafâ Paşa-yı vâlâ-menkabet
Mâh-1 câhuñ gurreşi hürşid-i 'adlün hâveri
- 17 Eylemiş tevfiğ-1 haqq zât-1 me' âlî-perverin
Hem hamâset hem hîrâset hem siyâset maşdarı
- 18 Hâfız-1 fenn-i hükûmet kâr-dân-1 memleket
Metn ü şerh-i nüşha-i nazm-1 memâlik ezberi
- 19 Bir letâfet halk olunmuş tîb-1 ahlâkıında kim
Hacletinden bağlasan durmaz yanında 'anberi
- 20 Gülşen içre vaşf-1 bûy-1 hulûkı degmiş gûşına
Jâle şanma şerm ile dürr dökdi verd-i aħmeri
- 21 Bir mehâbet halk olunmuş şöhret ü şânında kim
Gûş idince heybetinden teb dutar şîr-i neri
- 22 Görse rü'yâda eger ceng-i 'ikâb-1 qahrını
Kâfda 'anqâ hirâsından döker bâl u peri
- 23 Şahne-i re'bi ki bir şehre ide anuñ duhûl
Na'ldür ateş firâr itmekdedür müfsidleri
- 24 Piş-h^vân-1 ni' meti zânû-yı hâşş u 'âmnda
Resm-i mün'âmîde müzyâfide yokdur hem-seri
- 25 İhtişâm esbâbı hod ta'rifden vârestedür
Böyle zîrâ naql ider ehl-i vuqûfin ekşeri
- 26 Kim nemekdân-1 mücevher mi şüreyyâ mı dinür
Tepsi-i sîmînine çün çarğ virmiş zîveri
- 27 Sîmli evânîsini vaşf itdi bir ağzı gümüş
Maţbahında bedr-i meh bir orta nâbit lengeri

14b, cûd : cevr Ü

15.beyt : - Ü

- 28 Açmadı bâb-ı şehâsın meclise hâmem henüz
Feth mümkün mi ya meftûh-ı cihân olan deri
- 29 Kîmyâger zann iderler mazhar-ı ihsânını
Güviyâ kibrît-i ahmerdür nigâh-ı kemteri
- 30 Bâ-huşûş erbâb-ı nazme görse elâfın bunuñ
Enverî olurdu nâdim vaşfına Şeh Sencer'i
- 31 Hâtem-i cûdıyla temhîd itdi nâm-ı Hâtem'i
Bermekîlerden de ibn-i Hâlid ile Ca' fer'i
- 32 Hâşılı ' aql u dehâ vü şaff u tedbîrinde hep
Hakğ anı itmiş vülât-ı vağt ü ' aşruñ meşhari
- 33 Mağremân-ı sırr-ı devletden rivâyet şöyle kim
Reb' -ı meskûnın ser-â-ser mâlik-i bağr u beri
- 34 Hüsrev-i Cem-câh u âgâh u Süleymân-bârgâh
Ser-te-ser iklîm-i dîn ü devletin İskenderi
- 35 Nâm-ı nâmîsi zerûñ hüsñ ü bahâsı sikkesi
Mülk-i dîn câmi' lerinüñ hilye-bağş-ı minberi
- 36 Ya' ni sultân Muştafâ dâdâr-ı gerdûn-ıktidâr
Yâd iderken kâr-dânâyân-ı mülk-i kişveri
- 37 Tûğlar luğfiyla ol mîr-i me' âlî perveri
Eyledi Ma' den Malatya vü Behisni dâveri
- 38 Hakğ mübârek ide mülk-ârâlığı bir rütbe kim
Rûh-ı âşafdur her ahkâmında güvâ reh-beri
- 39 El uzatsa arzâ ger toprağ dutar altun olur
Dest-i bağtı böyle bir feyz-i ' azîmüñ mazhari
- 40 Şübhesiz dîbâce-i şân-ı vezâretdür aña
Bu ' inâyât-ı ilâhiyyeyle bu şöhretveri
- 41 Bağt u iqbâli hezarân mertebe efzûn olup
Rû' yet-ifrâzân-ı ' adl u dâduñ ola eşheri
- 42 Râci' -i luğfam ki tağşîrümle tağcîl itmeye
Dâ' i-i devlet Lebîb-i pîr ü bî-tâb u ferî
- 43 Hem olup rîk-i zer-i ' affiyla settârü'l- ' uyûb
Kağd ide cild-i kağbûle neyse bu nazm-ı terî

- 44 Bu sitâyişle kanâ'at mı gelürdi tab'uma
Nişleyem itmiş ihâta cismi 'illet 'askeri
- 45 Düşdi bir târîh-i ra'nâ hâtıra ilhâmveş
Oldı vâlf ma'den-i 'izzet alup ma'denleri H.1180-M.1766

29

Gül Ahmed Paşa-zâde Hacı 'Ali Paşa hazretleri Diyârbekr
manşibında iken kedhüdâları Turunc Ağa-zâde 'Ali Ağaya virilen nazmdur*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Bülbül-i bâğ-ı tarab hâme-i ferhunde-şafir
Oldı çün şafha-i 'irfâna celiyyü't-tahrîr
- 2 Yazdı bir bezm-i ferağ-güster-i cân-perver kim
Gûşdârânuñ olur râh-ı merâmında hafîr
- 3 Ben de yârâna idüp mâ-vaqa'ı serd ü beyân
Tâ vire meclise ta'bîr-i dil-âvîzi 'abîr
- 4 Bir kemâl ehli idüp baht-ı siyehle bir gün
Mağzar-ı 'aqlıda birbirine ta'n u ta'zîr
- 5 Didi ey baht-ı siyeh cümle yüzün qarasıdur
Baña dâ'im felegüñ itdiği cevr ü tekrîr
- 6 Baht ol eşnâda olup cây-ı cevâba kâ'im
Didi ey genc-i hüner kenz-i kemâlât keşîr
- 7 Yüzümi kara iden pertev-i 'irfânuñdur
Nitekim şûret-i insânı yaqar şems-i münîr
- 8 'Aqla bu mes'elede nevbet-i güftâr gelüp
Didi bi'l-cümle 'abeşdür bu huşâm u taqrîr
- 9 Gehî baht u gehî dehre olınan nisbet-i kâr
Şîve-i cehldür itmek gerek anı tahzîr
- 10 Fağr-i 'âlem bize ed-dehrü hüva'llâh didi
Bunu fehmîde olan dehrden olmaz dil-gîr
- 11 Baht ise bir şifât-ı 'ârızadur zâtında
Nisbet olmaz aña ne emr-i hağîr ü ne hağîr

29. AE1,42b ; AE2,293

* Başlık AE2 : Kaşîde-i zîbâ berây-ı 'Ali Ağa kedhüdâ-yı 'Ali Paşa Gül Ahmed-zâde AE1
2b, olur : olup / hafîr : hağîr AE2
9a, gehî : gâh AE2

- 12 ‘Ulemâ hüsn-i ‘aķıdeyle Şekerler yidiler
Ki der-i maķşadı feth eylemez illâ taķdır
- 13 ‘Ādet-i cāriye-i hālık-ı bî-ĉûn üzre
Bir de tevfiķa muķārin ola sa‘ u tedbîr
- 14 Hüsni tedbîr bugün peyk-i merâmın herkes
İtmede hāzret-i āgaya edeble tesyîr
- 15 Nice āga o necîb-i küremâ-yı devrân
Nice āga ki o zâtında Őıfâtında hāķîr
- 16 ‘Ali Āga-yı kerem-pîşe kim oldu hâlâ
Kedhüdâ-yı ‘Ali Paşa-yı vezîr ibn-i vezîr
- 17 Ne vezîr âşaf-ı Hâtem-meniş-i Cem-rütbet
Ne vezîr âyine-i hāŐmeti hursîd-i nazîr
- 18 Naĥl-i bustân-ı himem gonca-i gülzâr-ı kerem
Künye-i sa‘ dı Gül Āhmed Paşa-zâdeyle Şehir
- 19 Maĥz-ı tevfiķ-ı İlâhî eŐeri dinmez mi
Kedhüdâ ola aña böyle bir āga-yı hābîr
- 20 Zihî âşaf-naşafet dāver-i tâbende zamîr
Zihî āga-yı ‘Ali-menķabet-i dād-ı semîr
- 21 Münfiķ u hādım ü maĥdûm-ı ‘Ali nāmıyla
Ne güzel vāķıf-ı Őınn-ı meŐeli đarbe cedîr
- 22 Hem ‘alâ-‘an‘ane-i ma‘delet-efzâ-yı umûr
Hem vefâ Şenşene-i memleket-ârâ-yı başîr
- 23 Kâr-benddür iclâl-i hıdîv-i yek-tâ
Dil-pesend-i nücebâ mazhar-ı elĥâf-ı kâdir
- 24 Hüsni hulķında taĥarrî vü te’ennî der-kâr
Hükmi ammâ ki ĉü Şemşîr-i serf‘ ü’t-te’Şîr
- 25 Őoĥbeti zümre-i aĥbâba gül-âb-ı hoş-bû
Ĥineti müşg-i telatĥüfle olunmuş taĥmîr
- 26 Der-i zihninde olur yüsre mübeddel der-hâl
Nāĥun-ı fikrine vâbeste olan emr-i ‘aşîr

13b, tevfiķ : tavşîf AE2
21a, münfiķ : müttefiķ AE1

- 27 Kedhüdâ böyle gerek böyle vezîre hâkķâ
Bed-nefesden şaşınup hâķ ola emrinde zahîr
- 28 Kendi de pîş-geh-i âşafa itdikçe meşûl
İde dâ'î-i beķâ-cûy-ı kadîmin tezkîr
- 29 Ya'ni dîrîne şenâķarı Lebîb-i zârı
İde ihsân-ı firâvânına şâyân u cedîr

30

Vezîr-i müşârün ileyh Hacı 'Ali Paşa hâzretlerinüñ enderun çuķadârı
İbrâhîm Ağaya ba'zı huşûşda virilen nazmdur

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Göñül vesîle-i kâmin arardı pinhânî
Şımâh-ı 'aķla gelüp bir şadâ-yı rûhânî
- 2 Ki var tevessüle şâyeste âşaf-ı dehrüñ
Bir enderün çuķadârı ağa-yı zî-şânı
- 3 Sütüde-meşreb ü kâmil müzehhibü'l-aķlâķ
Muķarribân-ı kirâmuñ ferîd-i aķrânı
- 4 Mü'essirü'n-nefes-i lâbis-i libâs-ı himem
Ki oldı aķlas-ı himmet ķabâ-yı çespânî
- 5 Bu vaşfın işidicek eyledüm niyâz aña kim
Eyâ celî dehüm dehüm bu şenâ-ķ^vânı
- 6 Ķaşîde câ'izesi düşdi çâh-ı nisyâna
Sicâl-ı dil-keş-i tîzger ile çıkar anı
- 7 İder mi cevher-i nazmuñ izâ' a ķıymetini
Ķadir-şinâs-ı güher öyle bir kerem-kânı
- 8 Revâ görür mi bu 'abd-i kemîne şehrimüzüñ
Şemâtet eyleye her bir sefih ü nâ-dânı
- 9 Hücûm-ı emr-i 'ibâd ola mâni' i yoķsa
Ne ķâbil ide tegâfül ya şuhûd-ı nisyânı
- 10 Rızâ-yı hâķır-ı devlet mü'essiri hâşâ
Zebân-ı hâmeye görmez bu beyti erzânî

11 Hâzînem anda diyüben ümîd-i luţf ideyüm
Hâzîne-mânde ola ol hıdîvüñ ihsânı

31

Vezîr-i müşârün ileyh Hacı ‘Ali Paşanuñ kedhüdâsı ‘Ali Ağaya
ba‘zı laţife-güne virilen nazmdur

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Eyâ re’fetlü dâniş-perver ağâ-yı himem-pîrâ
Mekârim-pîşe tîz-endîşe şâhib-re’y ü mülk-ârâ
- 2 Müdâm aḥkâm-ı hayriyyeyle rif‘at-yâb ola ḳadrüñ
İde hem-râh Hızr-ı ḥüsn-i tevfiḳın saña Mevlâ
- 3 Benüm bir müşkilüm var âşaf-ı Cem-câhdan ḥall it
Sen ol müftî baña bu mes’elemde itdüm istiftâ
- 4 Seḫâ vü cûd ile meşhûr bir düstûr-ı vâlâdur
Görildi vâḳı‘â ihsânı daḫı ekşere ḫâlâ
- 5 Kimisin ḳâḳum-ı semmûr u kimin câh ile mesrûr
İdüp elṭâf-ı mevfür ile ḳıldı rütbesin a‘lâ
- 6 Kimine esb-i rehvâr u kimine dirhem ü dînâr
Kimine mâl-ı bisyâr u cevâriler idüp i‘tâ
- 7 Kiminüñ maṭlabıyçün devlete ‘arz u ‘inâyetler
Kiminüñ cürmini ‘afv ile ta‘yînât-ı müstevfâ
- 8 Ne keyfiyyetdür âyâ ḡayra her dürlü kerem ḫâşıl
Baña geldükde ammâ ḳillet-i îrâddan şekvâ
- 9 O deryâ-yı keremden cümle ‘an-naḳd alup ḫişşe
Ne ḫikmetdür benüm ancak na‘îbüm va‘de-i ferdâ
- 10 Ya Ḳa‘b İbn-i Züheyr’e faḫr-i ‘âlem va‘de mi itdi
Hużûr-ı devletinde eyleyince nazmını inşâ
- 11 Benüm ḫaḳḳumda sultânım bu ḫulf-ı va‘de bâ‘iş ne
Unutdı luṭfinı yâḫud nükûl itdi dimem ḫâşâ
- 12 Ya kenz-i ma‘rifetde terbiyet-yâb olanuñ ḫükmi
Bu midur ola ‘irfânım hevâya münḳalib ḫâlâ

- 13 Meger kim bir 'adû-yı ma'rifet müfsid-mizâc itmiş
Beyân-ı 'özü ü 'illet birle te'ñîrin saña igvâ
- 14 Dil-i bîmâra âşafdan şifâ-yı ruḥşat olursa
İdüp vaşfum o kâfir-kîşi mü'min hânden-i rüsvâ
- 15 Benüm 'ömrüm dükendi ya senüñ 'özrüñ dükenez mi
Yeter senden bu istibâ bu dâ'iden bu isti'fâ

32

Devatdâr Muhammed Paşanuñ Raḳqa manşibında iker irsâl olınan
'arz-ı hâlüñ muḳaddime-i ebyâtıdur

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ey gubâr-ı âstânuñ kehl-i ehl-i intisâb
Nâmi olsun dergehüñ efvâhda ni'me'l-me'âb
- 2 Sen o düstûr-ı eyâlet zîb-i vâlâ rütbesin
Reşk ider derbânuña Keyḫüsrev ü Efrâsiyâb
- 3 Kemterîn-i peşse-i bâb-ı 'ulüvv-i himmetüñ
Şayda şalsañ kâfda 'ankâya itmez irtikâb
- 4 Tîh ü kûha düşse kûs-ı heybetüñden tañtana
Ra'şesi tîhi çeh-i sîm-âb ider kûhı serâb
- 5 Riḳkat-i ḳalbüñ olup bâ'ış re'âyâ ḫaḳḳına
Câh-ı Raḳḳayla seni ḫaḳ ḳıldı mümtâzü'l-cenâb
- 6 Pertev-i ḫükmüñ tebâşîr-i şabâḫü'l-ḫayr-ı şer'
Ṭab'-ı pâküñ oldı meşriḳ nûr-ı 'adlün âftâb
- 7 Ḥüsn-i tedbîrüñ 'arûs-ı mülke oldı gâliye
Ṭîb-ı ḫulḳuñ virdi 'anber âb-ı elṭâfuñ gül-âb
- 8 Eyleye câh-ı cedîr ü mâh-ı 'îdüñ ḫaḳ sa'id
Ḥâsid-i câh u celâlün gird-bâd-ı piç ü tâb
- 9 Hem mübârek ola hem mes'ûd u hem meymûn olup
Sâye-i 'adlünde olsun pîr ü bernâ kâm-yâb H.1180-M.1766

33

Nâzımı'n-nażmı'l-le' âlî Lebîb-i Âmidî Haleb'e varduğda Haleb'i
şenâ zımnında inşâgerdesi olan nazmdur *

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ne gûne vaşf olinur şehr-i cân-fezâ-yı Haleb
Ki mest ider kalem-i şâ' iri havâ-yı Haleb
- 2 Kemîne kaşrınıñ evvel mezâdı Bâğ-ı İrem
Hizâne zîb-i ta' aqqul degül binâ-yı Haleb
- 3 Virürdi pey-zer-i hürşîdi müşterî-i felek
Mezâda çıksa eger hân mân-serâ-yı Haleb
- 4 Nesîm-i ğarbî degül rukye-h'ân olup hıfza
Müdâm okur üfürür kudsiyân berây-ı Haleb
- 5 ' Aceb mi şafvet ile hûriyân-ı Firdevs'e
Secencel olsa ruhâm-ı beden-nümâ-yı Haleb
- 6 Bakılsa âyînecidür yanında arz-ı Necef
Cilâ-yı mişkale-i feyzdür binâ-yı Haleb
- 7 Görilmedikçe bilinmez mişâl-i neş'e-i mey
Beyâna gelmez imiş vâkı' â şafâ-yı Haleb
- 8 Havâ-yı bâğ-ı ' Irâkî Hicâze kısmında
Hemîşe râhatu'l-ervâh imiş nevâ-yı Haleb
- 9 Medîha-gûyma *li'llâhi dürrihî* dinilür
Lebîb hâmeñi kıl hâdim-i şenâ-yı Haleb
- 10 Nazîri var diyen aḥvel-nigehdür âh biraz
Telaṭṭüf-i ğurabâ bilse aĝniyâ-yı Haleb
- 11 Şaḳın ki nefsum için aḥlama te'essüfümü
Ki bende yoḳdur o esbâb-ı iştikâ-yı Haleb
- 12 ' Ale'l-huşûş olayum zayf o zâta kim itmiş
Anı mekârim-i aḥlâkı pişvâ-yı Haleb

33. AE1,65a ; AE2, 308

* BaşlıkAE2 : Şehr-i Şehbâ'nuñ evşâfında söylediği nazmdur AE1

7a, görilmedikçe : görünmedikçe AE2

7b, şafâ : binâ AE1

9b, şenâ : serâ AE2

- 13 O zât kim şeref-i irtifâ' -1 kâdr ile
 'Înân-1 'arşa olur vâşıl irtikâ-yı Haleb
- 14 Necîb ü ecved ü mizyâf-1 nuḥbetü'n-nuḥbe
 Naḳîb ü emced ü eṣrâf-1 muḳtedâ-yı Haleb
- 15 Cenâb-1 ḫazret-i Tâhâ Efendi-zâde ki anuñ
 Olup necâbet ile bâbı mültecâ-yı Haleb
- 16 İlâhî kıble-i erbâb-1 ḫâcet it bâbın
 Bekâ-yı 'ömri ola müddet-i bekâ-yı Haleb

34

Halebü'ş-Şehbâ'da vâḳî' tarîḳ-1 sûfiyyenüñ Vefâ'iyye tekyesi olan
 Şeyh Bekir tekyesi vaş u şenâ zımında inşâ olunan nazm-1 le'âlî-âyîndür

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Cenâb-1 Şeyh Bekir tekyesinde bir nice şeb
 Olup bir ehl-i mekârimle ser-be-ceyb-i edeb
- 2 Faḳaṭ mekâriminüñ zikri naḳşı kâmilden
 Ki şad-meḫâsinle oldı şehre bâb-1 Haleb
- 3 Murâd-1 ḫazret-i Tâhâ Efendi-zâde ki çarḫ
 Ḳasem iderse anuñ nâm u şânına enseb
- 4 Ki oldı himmeti anuñ sebep-i ziyâretüme
 Zihî ḫuceste ziyâret zihî sûtüde sebep
- 5 'Ulüvv-i ḳadrde bu ḫânḳâha câyizedür
 Dinürse 'arşa müsâvî degülse de aḳreb
- 6 'Ale'l-ḫuşûş dinürse bu ḳâ'ide-i şerefe
 Ḳarîm-i cennete mâ-beyn oṭası itme 'aceb
- 7 Kenâr-1 ḫavzına mevzû' olan o maşrabalar
 Kü'ûs-1 kevşer-i dâru'n-na'îme hem-meşreb
- 8 Rehîn-i âb-1 ḫıyâzı şafâ-yı rûḫânî
 Zemîn-i şâf-1 riyâzı secencel-i maṭlab
- 9 Tarîḳ-1 pâk Vefâ'iyye ḫânḳâhidur
 Vefâ'da şeyḫ müşârün ileyh ser-meşzep

14a, necîb ü : necîb-i / mizyâf -1 : mizyâf u AE1

14b, naḳîb ü : naḳîb-i / eṣrâf-1 : eṣrâf u AE1

34. AE2, 309

- 10 Şafâsı sâlikine sekr-i keşf ider işrâb
Şıkmamışken anuñ tâk-ı pâki üzre 'ineb
- 11 Lebîb bezm-i ekâbirdür itme pür-gûlık
Şenâsı gâyete olmaz resîd çekme ta'ab

35

Çeteci Paşanuñ (merhûm) sarây-ı Âmid'de inşâ itdiği bâğçeye yapılan târîhi ba'zı kimesne hilâf-ı inhâ ile ref' itdürdükde müşârün ileyhe yazılan 'arz-ı hâlin muqaddimesi olan manzûm-ı bî-bedeldür

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Eyâ şevketlü hünkârûñ vezîr-i ma' delet-şânı
Fezâ-yı dâd-gîrûñ Rüstem-efgen merd-i meydânı
- 2 Huzûruñ kim Hudâ dîvân-ı erbâb-ı niyâz itmiş
Budur 'âdet gelür hem ehl-i küfrî hem müselmânı
- 3 Niyâzum hâk-pâyüñden budur kim eyleme maħrûm
Bu nazm-ı pâke her taş qaldıran gün yüzli nâ-dânı
- 4 Yakînümdür efendüm eylemez elfâfdan ma' dūd
Benüm haqqumda virmek gayra meydânı şu meydânı
- 5 Velî her şahş-ı fırsat erzed-i keyd-âzmâ var kim
Nihânî hud'asıyla aldar Eflâtûn-ı Yunan'ı
- 6 Dehânı telh olan kim çarh u tefdîl iddi' â eyler
İder isnâd-ı semmiyyet içerse âb-ı hayvânı
- 7 Bu 'abd-i hâşşı çeşm-i i' tibârûñdan düşürmeñde
Degül miydi meger bâ' iş bir iki müfsidet-kânı
- 8 Muşallînüñ şalâtın vesveseyle raħnedâr eyler
Hüner mihrâba yaklařdurmamakđur cins-i şeytânı
- 9 Gezer dillerde *men yeşmil yeħul* ma' lûm-ı devletdür
Ne evvel müstefid ol hem ne soñra eyle țard anı
- 10 Efendümden xanı me'mûl olan dîrîne himmetler
Şemâtet-pîşelerden cây idindüm beytü'l-aħzânı
- 11 Hemân sâğ ol cihânda sâr-mâ-sâr oldu evrâdum
Muqadder böyle gösterdi cemâl-i sırr-ı pinhânı

36

Vezîr-i mükerrem Zârelî-zâde Feyzû'llâh Paşaya yazılan mektûbuñ
muğaddimesidür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Ey kerem-bağş u keremkâr-ı dil-i zâr u hazîn
Devr-i nezdîk huyın itdün beni elîfâ qarîn
- 2 Devletün ed' iyesi karz-ı hasen dînümdür
Lâm u cîm olmaz edâsında bu vech üzre hemîn
- 3 Devr ide kâm u merâmınca bu dülâb-ı felek
İde her bîm ü haşardan seni Allâh emîn
- 4 Mâhdan ber-ter ola rütbe-i kadr ü şânuñ
Rütbe-i haşmuña çün mâh ola mâhî-i zemîn
- 5 Hem Lebîbâ kuluña yâd ile her dem idesin
Sen aña lutf-ı 'aâ ol saña nazm-ı rengîn

37

'İbret-bağşâ-yı 'uçalâ olan çend beyt-i haqîkat-nümâdur

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Mazlûmuñ istinâde ne cünd ü câhı var
Ancağ seherde âteş-i dilden bir âhı var
- 2 Haşmın var ise mîri vezîri şehenşehi
Bî-keslerin bu cümleye gâlib penâhı var
- 3 Aç dîde-i bâşırını yum çeşm-i gâfleti
'Âriflerin bu 'âleme 'ibret nigâhı var
- 4 Keydinden olma ihve-i vaktin Emîn amân
Bilmez misin ki Yûsuf'a deg mekr-i câhı var
- 5 Gâfil kapılma sen bu sürûr-ı se-rûzeye
Sû-yı kazâyâ mûşıla şad-güne râhı var
- 6 De'b-i kazâyı vaşf iden ehl-i hüner dimiş
Tedbîr-i 'abd-i 'âciz için kâhkâhı var

36. AE2, 330

37. AE2, 125 ; Ü, 69b

- 7 Eyle firîb dehr-i dükel her sebüg-sere
Bir tâc giydürürse de yüz biñ külâhı var
- 8 Semmûr giydürür saña hal' -1 hayât için
Hil' atde remz-i hal' a kimüñ iştibâhı var
- 9 Bânû ki nev-' arûs-1 telaţţüfdür añlamaz
Dâmâdın aña kıan dökcek hırş-1 bâhı var
- 10 İğfâl-i hâkim eyleyen aĥbâb alur cevâb
Dîvân-1 ma' nevî-i Cenâb-1 İllâhı var
- 11 Da' vâ-yı ' öZR iderse vülât eylerüz kıabûl
Taşdıkıma bıţâne ĥadışı güvâhı var
- 12 Anlarla bahş terk-i edebdür velî dinür
Ol deñlü kim musâmaĥa-i iktinâhı var
- 13 İşgâ-yı ehl-i fısk nedür yok mı îtimâd
İn câ 'eküm ĥadışiveş emr-i İllâhı var
- 14 İbtâl-i ĥakķ-1 nâs ile iğfâl idenlerüñ
Ĥâşâ vezîre ĥâkime bir ĥayr-ĥ'âhı var
- 15 Her tıfl-ĥurde sâlike ĥükkâm enîs ola
Şi' rin bu olsa vezni dinür mi günâhı var
- 16 Bu neş'elerle mekteb-i şıbyâna döndi bezm
Ne çüb-1 de 'b-i terbiye ne intibâhı var
- 17 Dönderdiler hevâlarına şer' -i enveri
Enfâs-1 bedle ' aylarinde şafâsı var
- 18 Ĥayfâ ki kıaldı şems-i şerî' at kûsûfda
Nûr-1 mübîne ĥâ 'il olur dil siyâhı var
- 19 Mey-ĥâne-i riyâ imiş ey dil lisân-1 ' aşr
İş bitmek ise kıaşduñ eger gâĥgâhı var
- 20 Buğz u nifâķ u müfteriyât u nemîmeden
Efsûs kim şehirde revâc-1 menâhı var
- 21 Dutdum zalâm-1 ceşş-i fiten-âmedi Lebîb
Bu leylenüñ ümîd kim bir sabahgâhı var

Vezîr-i mükerrerem Muhammed Paşa hazretlerine yazılan 'arz-ı hâlûn muqaddimesi olmak üzere mülâhazasıdır

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Göz açdurmaz baña çarh-ı sitemger bu ne hikmetdür
Ki pey-der-pey beni tekdîr aña gûyâ tabî' atdür
- 2 Baña evzâ' ı ya 'illet ya kılet ya melâmetdür
Ya dâmân-ı veliyyü'n-ni' metümden renc-i firqatdür
- 3 Tesellî-yâb-ı eltâfi ki ol düstûr-ı zî-şânuñ
İrişdi gûşa bir mûhiş şadâ kim vaqt-i rişletdür
- 4 Nedür 'ömrüm dükendi ya dükenmez mi bu bî-dâdı
Egerçi şıdık u kızbe muhtemel bir sâde şöhetdür
- 5 Felek bî-dest ü pâ itdi beni bî-dest ü pâ olsun
Beni terk itmez ol âşaf benî kân-ı necâbetdür
- 6 Çü sâ' at 'afv u 'afvum devr-i dâ'imdür şenâsında
Gönül luftıyla zîr-i beste-i zencîr-i minnetdür
- 7 Ziyâ-yı himmetiyle irtifâ' aldum du' âsında
Dağıka fevt idersem şüphesiz fevt-i mürüvvetdür
- 8 Sarây-ı vaşf-ı kadrinde bu beyti eyledüm tazmîn
Ki hem çün sâ' at-i zer zîver-i ceyb-i belâgatdür
- 9 Meh ü mihr iki tûbı çarh taşu zühre rakqâsı
Felek eyvânuña bir iki günli aşma sâ' atdür
- 10 Hıdvâ sâ' at-ı hâtır bozulmuş bakma noqşâna
Benüm şânım haşâ sultânımuñ 'afv u 'inâyetdür
- 11 Cihân tırdıkça tır hem-devr ü nezdik eyleme nisyân
Dinildikçe Lebîbâ eskiden dâ' î-i devletdür

Hasb-i hâl-i memleket el-müsemmâ be-figâniyye

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Kemâlât ehlinüñ fikr-i ğinâsı nev' -i sevdâdur
Cehelsiz ârzû-yı şervet itmek mâl-ı hülyâdur
- 2 Hevâ-yı mülk-i fânî şurredür sevdâ-yı bâkîye
Zen-i dünyâ için mihr-i mu' accel sûr-ı ' uq̄bâdur
- 3 İden taht-ı taşarruf ekser ednâdur bu dünyâyı
Tezekkür kııl ki ednâ lafzınuñ te'nîşi dünyâdur
- 4 Kazâ taqsîmde dest-i tenâvülden ba' id itmiş
Naşîb-i ehl-i dil ' âlemde ' unq̄ûd-ı Süreyyâ' dur
- 5 Naşîbüm var dimezken istemezken raġbet itmezken
Yine bî-emn ü bî-âsâyiş ü bî-dest ü bî-pâdur
- 6 Berü' z-zimmet itdüm maṭlabum yok şâhid olsunlar
Felekde âh-ı ye ' süm hücçet-i işkât u ibrâdur
- 7 Cihânda güft-gû-yı ma' rifet hep raṭb u yâbisdür
Ma' ârifmend için meyl-i ruṭûbet kıurı da' vâdur
- 8 Miñenle hem-terâzûdur kemâli de' b-i ' âlemde
İnanmazsan şümâr it bil ki birbirine hem-pâdur
- 9 Beni maṭlûbdan me' yûs iden de' be ri' âyetdür
Yine terk idemem ṭab' umda bir merkûz-ı ma' nâdur
- 10 Hele âlâma ' ilm ü ma' rifet deñlü sebep bilmem
Ki anuñ müdde' isi ḥâsid-i cühhâlı i' dâdur
- 11 Eger sen *aḥsenü'n-nefy* emrine münqâd iseñ bil kim
Bu taḥrîrüm beyân-ı mâ-vaḳa' da şanma şekvâdur
- 12 Bi-ḥamdi'llâh esâs-ı i' tiḳâdum aḳkem ü emten
' Aḳidem şûb-ı zeyġ u zann u şekden hep muşaffâdur
- 13 Olup sencîde her şey keffe-i mîzân-ı ḥikmetde
Naşîb-i ehl-i ' âlem kimi a' lâ kimi ednâdur
- 14 Ğanî-i muṭlaḳuñdur ḥükm-i ḥikmet kim nizâ' eyler
Cihânuñ mâni' u ma' ṭîsi taḳdîr üzre Mevlâ' dur

- 15 Velî eylersem ebnâ-i zamândan şekve ta' n itme
Ki tab'ı sû'-i zann u sû'-i fi'l ü sû'-i inhâdur
- 16 Miyân-ı zîr ü 'ömre tuğm-ı ifsâd ekmedür kârı
Hemân müftilere ser-mâye-i îrâd fetvâdur
- 17 Kelâm-ı nâsa kâzûrât-ı zihninden virüp ma' nâ
Hâbîş-i meşrebi telvîş-i mâ-beyn-i ahibbâdur
- 18 Hâyâl-i hâtır-ı İblîs'e gelmez müfsidetlerle
Vülâtı nâsa igdâb ile tedbîrinde yek-tâdur
- 19 Dürûğ u kizb ü keyd ü iftirâdur râyic-i meclis
Bu vâdîlerden erbâb-ı diyânet hüd müberrâdur
- 20 Fesâda geh mübâşir geh sebebdür geh muğıll geh dâll
Ya kârı şerr ü zarrdur ya hüd anı ğayra iğrâdur
- 21 Zırâr ile zarardan sâyende yeksân iken ümmet
Teğallûf eyleyen olmaz mı hem 'âşî vü hem ğâdur
- 22 ' Aceb kimdür diyü teşvîşe düşme okı bu nazmı
Kimi igdâb iderse ol sefih-i bî-muğâbâdur
- 23 Ahâlî birbiriyle zi'b ile aĝnâma dönmişler
Meveddet kîne olmuş ğadr ü ğürmet resmi mülğâdur
- 24 Bu hâletlerle vaqt-i fetret oldı vaqtimüz ğayfâ
Yazık kim şehr-i Âmid şimdi herc ü merce me'vâdur
- 25 Yazık kim hâlimüz çün müy-ı zengî oldı piç-â-piç
Açılmaz nâhun-ı fikr ile bir müşkil mu'ammâdur
- 26 Görüp bir böyle şehri böyle tûfân-ı felâketde
Sükût itmek ricâle töhmet-i imrûz u ferdâdur
- 27 Kimin ğubb-ı veled kimin dağı mâl-ı lebed dutmuş
Kimi mağşûl-ı mâl u câh ile nuğkında 'amcadur
- 28 Hele zâtında beytü'l-'ankebûtâsâ bu igdârûñ
Ğabûle ğayr-i lâyığ oldığı ey dil hüveydâdur
- 29 Ya hâkim ğayheb-i ğafletde kendin terke bâ' iş ne
Ki nûr-ı mu'cizât-ı câ'eküm gün gibi iclâdur
- 30 Niçün itmez tefahhuş şıdğ u kizb erbâbı ayrılmaz
Her ahkâmında âĝâh u ğabîr ü kâr-dânâdur

- 31 Hıyâl-i ehl-i mekri nazm-ı *ye 'lûneküm* nâîık
Her inhânũ bu vâkı ıŖgâsı bir müsteb' id ıŖgâdur
- 32 HıŖşûŖâ böyle bir hengâm-ı muhtell ü müŖevveŖde
Ki âbâ ile ebnâ beynini müfsid müheyyâdur
- 33 Ezelden çũnki nâs *a 'mâlüküm a 'mâlüküm* dirmiş
Bu hâli kendi taŖŖrâtımızdan bilmek evlâdur
- 34 Hemân haŖ hayr ile kılsun muvaffaŖ zât-ı vâlâsın
Ki 'adl u dâdı maŖlûkâta râci' bir temennâdur
- 35 Ŗalâh-ı Ŗehr içinde eyleyüp dergâha feryâdı
'Înâyet-kâri-i Bârî recâ-yı pîr ü bernâdur
- 36 Du' âda kimse taŖŖîr itmez ammâ iş kabûlinde
Ki vâkıf ancak esrâr-ı kulûb-ı 'abde Mevlâ'dur
- 37 Bu keyfiyyâtı her bir da'vi-i dîn eyleye munŖıf
Görüp eyleser feryâd u figân kim dir ki bî-câdur
- 38 Yeter ey çarh-ı geç-rev bu sitem inŖâf el-inŖâf
Yeter kim kârı giçdi üstüh'âna bu ne gavgâdur
- 39 Yeter kim çekdi nevbet inkisâr-ı kalb-i maŖlûma
Yeter kim Ŗahrı *zû'l-'arŖi'l-mecîd** üñ senden aŖvâdur
- 40 Yeter kim tîr-i âh-ı bî-günâhâna Ŗeher menzil
Kemân-ı sîneden çikdikda dergâh-ı mu'allâdur
- 41 Yeter kim saña da Ŗur'an'da *yevme teŖaŖkaŖ*** var
Binâ-yı üstüvâruñ mu'rızı i' dâm u ifnâdur
- 42 Figânî vârid-i an-kes ki ânî hâred-i zaŖmî me'âliyle
MeŖel mengûŖ-ı gûŖ-ı hûŖmend-i ehl-i dünyâdur
- 43 Figân kim Âmid'üñ tedbîr-i kârı hayret-efzâdur
Figân kim naŖl-i hâl-i âh u zârı gûŖ-ı fersâdur
- 44 Figân kim mübtelâ-yı keyd ü kizb ekŖer ahâlîsi
Figân kim bî-sebeb tekdîre mâ'il bir temâŖâdur
- 45 Figân kim kâr-bend erkân u a'yânı fenâ bulmuş
Kibâr-ı vâkı lâl u hurde-sâl eŖfâlî gûyâdur

* O Ŗereflî arŖın sahibidir. Kur'an-ı Kerim, 85/15

** O gün gökyüzü beyaz bulutlar halinde yarılacak... Kur'an-ı Kerim, 25/25

- 46 Figân kim her ferûmâyeyle süflî pâyeler şimdi
Yanında hâkim ü vâlîlerün a' lâdan a' lâdur
- 47 Figân kim ser-be-ser halk ihtilâfât-ı kulûb üzre
Umûr-ı memleket bir hem-zen-i tedbîr-i hod-râdur
- 48 Figân kim bî-kesân u 'âcizânun hâli ber-geşte
Kazâyâ muntazır hağdan şalâh-ı nâs cüyâdur
- 49 Fağaç birkaç fiten-cû gün bugündür diyü bî-pervâ
Zuhûr itmîş hemân kârı hevâ-yı nefsi icrâdur
- 50 Havâşî-i vülâta şûret-i şıdk ile çatmış lîk
Şadâ' ı şavt-ı pây-ı mûrdan şad-rûtbe ihfâdur
- 51 Alup şıdk-ı mağâluñ halı idüp âb-ı erâcîfin
Çü şeytân iştirâk-ı sem' ile neşre müheyâyâdur
- 52 Fedâkâr u felek-gerdiş selbü'l-'ârı bed-dürziş
Müselmânâna mekri şerr-i ef'iden de eşrâdur
- 53 Naşîhat hem çü meyyit bî-eşerdür aña zihninde
Dîl-i kâs ü sahtî gûyiyâ seng-i muşallâdur
- 54 Mezâk-ı sâmi' a lezzet virür güftâr-ı şîrîni
Ve lâkin çâşnî-sencâna bir mesmûm halvâdur
- 55 Kuşûr-ı zâhirün gözler başîret nidügin bilmez
'Acebdür kim seni a' mâ bilenler senden a' mâdur
- 56 Mürüvvet âşnâlık itmemişdür âşnâyâna
Vefânun ismi vardur resmi yok gûyâ ki 'anğâdur
- 57 Tevâzu' lu ferîd-i hoğça-bâz bedr-i mehâsinde
Kem-idrâkân zibl-i ibli zann eyler ki hürmâdur
- 58 Sefeh meşrebler ehl-i dânişi ible kıyâs eyler
Riyâ vü rîş-ğand-ı fâhişiyle meclis-ârâdur
- 59 Nice beytü'l-'uyûba kendi hassâsü'l-'uyûb olmuş
Şu'ûr itmez ki nefsi hedk-i nâmûsıyla rüsvâdur
- 60 Bulur herkes cezâsın nevbet-i tağdîr geldükde
Velî âyetde vaşfi nev' -i insânun 'acûlâdur
- 61 Bu nazmumda hilâfum yokdur itmezlerse de taşdığ
O kimse şahidümdür kim 'alîm-i sırr u ihfâdur

62 Lebib ebnâ-yı 'aşrı añlamaz bilmez degül ammâ
Nifâk-âlûdegâna şîve-i 'âkıll müdârâdur

40

Hasb-i hâl-i vaqt ü zamân el-müsem mâ be-feryâd-nâme

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- 1 Feryâd felekden ki işi gadr u ziyândur
Feryâd ki feryâduma ol hânde-kunândur
- 2 Feryâd ki ehl-i dile devrinde şafâ yok
Her devri sitem her sitemi âfet-i cândur
- 3 Feryâd ki ehl-i dilün ihlâkine der-kâr
Kevkebleri gûyû ki anuñ çeşm-i tebândur
- 4 Feryâd barışmadı bizüm yıldızımızla
Gûyâ ki anuñ dûşına bir bâr-1 girândur
- 5 Feryâdından kan oturur bağına benden
Şan ahter-i bahtum aña bir kâ'il çibândur
- 6 Feryâd ki sehm-i siteme eyledi âmâc
Bî-dâdına dâ'im hedef-i sine nişândur
- 7 Feryâd ki Tâtâr-1 gamı eyledi târâc
Sâmân-1 şu'ûrum dimedi yahşi yamandur
- 8 Feryâd ki meydânı fûrû-mâyeler aldı
Nesl-i küremâ yâr-1 hâr-1 zell ü hevândur
- 9 Feryâd bu devrinde te'âküsde her aqvâl
Bezm içre civân pîrlenür pîr civândur
- 10 *Şeyh-1 yeteşabbî vü şabî-i yeteşeyyih*
Bu darb-1 meşel şimdi keşrû'l-cereyândur
- 11 Bu devr-i çeb-endâz ile erbâb-1 ma'ârif
Beyne's-süfehâ mensî vü matrûd-1 muhândur
- 12 Feryâd ki sûr eyledi devri nice kûrı
Deryûzeğârân melce-i deryûzeğârândur

- 13 Tahşîl-i ma‘ârifle olan bâdiye-peymâ
Ger kûh-ı kemâl olsa yine başı dumandır
- 14 Şekvâma haqîkat dimesünler ki müdebber
Hâşâ dimem anı ki fülân ibn-i fülândur
- 15 Cürm-i felegûñ devri nedür kendice kâra
Fi‘âl-i cihân vâhid-i bî-reyb ü gümândur
- 16 Ya devr-i çep ü râst olurmuş yine kâdir
Pîrâhen-i halkumda o ne pîş ü ne yandır
- 17 Yokdur baña yıldız tağınunñ kadri felekden
Kim her biri çün kün zemen halkı berândur
- 18 Kimdür ki felek eyleyem isnâd-ı havâdiş
Ol halı u hatâ safsaça-i hikemiyâtur
- 19 Haqq mezheb-i Mansûrdur it fikrin idâre
Hallâc u Nesîmî saña tenkîli ‘ayândur
- 20 Bu şâdir olan kâli vü kîli kalemümden
Hep laqlaqa resm-i şu‘arâ bir hezeyândur
- 21 Ahbâb eger şekvede tahkîküm ararsa
Havfum bu ki taşrîh anı taşdî‘-resândur
- 22 İcmâl ideyüm bildi çü lâ teyrün gele
Tafşîli için hâme ki bergeşte ‘inândur
- 23 Mazmûn aramazsan sühan-ı sârimı gûş it
Zîrâ ki garâz şekve-i tahkîki beyândur
- 24 Feryâd mürâyîler elinden koca feryâd
Kim ‘âlemi vîrân iden ol bed-güherândur
- 25 Her münkir ü her muzlimesin itmede tevcîh
Hâkimlere ihlalleri rûz u şebândur
- 26 Yok râhat-ı rûh anlar vîrânelerinde
Vâlî kapısı anlar için bâğ-ı cinândur
- 27 Geh cür‘et ü geh cûd u gehî re‘yin idüp medh
Gıybetde aña sum‘a için menkîbe-h‘ândur

- 28 Hükâm aña münkâd o şeytâna musahhar
Zu' munda şanur kendüye bir şöhret ü şândur
- 29 Vâflere îrâd re'âyâya hasâret
Göstermede bî-raḥmet ü dâmen be-miyândur
- 30 İblîs-i beşer bilmiş iken kendüyi 'âlem
Zann eyler o mekkâre ki telbîsi nihândur
- 31 Ya bâb-ı muḥâkim ya der-i ḥâkime her kim
Sâ'î vü mülâzım ola a'yân-ı zamândur
- 32 A'yân u ahâlî ise 'örf-i beled üzre
Maḫlûmları nice pençe-i zâlimden el-ândur
- 33 Amma bizüm a'yânımızın gûşış u sa'yı
Şadr-ı fuḫarâ vü zu'afâya ḫalecândur
- 34 Zîrâ ki re'âyâ olıcaḫ loḫma-i ḫükâm
Sûrı o sitemgerlere ser-mâye-i ḫândur
- 35 Ol müfsidin aḡzında dökülsün o nefes kim
Tefrîḫ-ı re'âyâya fesâdı ser-i yândur
- 36 Ḥâkim daḫı biñ 'adli mühim itmediginden
Hep sûḫ ü sa'âtiyle reh-i zulme revândur
- 37 'Adl ile belî medḫali var fikret ü re'yin
Kim bî-ḫiberin reh-beri de bî-ḫıyerândur
- 38 Her bed-nefese tâbi' ü ser-beste olanlar
Kim re'ydür aḫvâline ḡayrın nigerândur
- 39 Nâdirdür o şadr ehli ki vaşfında dinildi
Zâtında zamânında fûlan ibn-i fûlândur
- 40 Bir gevher-i tâbendedür aşḫâb-ı nesîb kim
Ḳavlinde vü fi'linde celiyyü'l-leme'ândur
- 41 Şimdi 'alem-efrâz-ı ḫükûmet olan ekşer
Aḫvâlini taḫrîre ḫalem beste-dehândur
- 42 Ba'zıları 'aḫlın giçinür şâh-süvârı
Nîk ü bedî temyîz ḫarîḫında yabândur
- 43 Ba'zıları da'vâ-yı itâ'atde velîkin
Tuḡyân-ı ulü'l-emr ile ma'rûf-ı cihândur

- 44 K l olmuş iken  teş-i zulm ile re'  y 
S yletseñ anı ' adlde ol N řirev n'dur
- 45 Ba' zılarınuñ menşe'i tefiş olunınca
Ya Kaştamonu T rki ya T rk-i Karaman'dur
- 46 Ba' zısı anuñ c dı faķat va'd bil rken
Efv hda ş hret-şiken-i Bermekiy n'dur
- 47 V řıflarınuñ vaşfı aña kizb   riy dur
ř hretlerin ñ zıddı ile m ttefik ndur
- 48 İtmif aña v řıflarınuñ kizbi sir yet
Kim va'de-i p ç ile zam nı g zer ndur
- 49 Lağv oldu anuñ va'di ben m de aña vaşfum
T bi' bel  metb 'unuñ ardınca rev ndur
- 50 L yık dur o evş fa bu mışra' -ı Fuz li
Aldanma ki ř 'ir s zi elbetde yalandur
- 51 Ben dağı o v şıflara m l k şayılsam
M nkir deg lem mu'terifem Ėaķķ-ı bey ndur
- 52 Z r  nice n -d na olan nazm-ı nefis m
Kim redd-i yet m ile nef setde vez ndur
- 53 Mevs fsuz olmayıcaķ dinse ' acerb mi
Ya kizb   riy dur bu vey  sebķ-i lis ndur
- 54 Bu ta' ne mağall ise de amm  yine nazmum
Tağs n-şode-i firķa-i mu' ciz- nefes ndur
- 55 N -d n eline d şdi o kıymetli gevherr kim
Revn ķ-şiken-i m ddeğar-ı ma' den   k ndur
- 56 Ol Ė let o şafvet o sel setle neşidem
Dinmez mi ki her n ktesi bir raşl-ı gir ndur
- 57 İnş f kıl inş f oķundıķça kaşidem
Dinmez mi Leb b  dağı Nef'  -i zam ndur
- 58 Ancak beni hem-lehçe-i Nef'   iden ağb b
B z r-ı tem zinde anuñ nef' i ziy ndur
- 59 Meh-t b-ı h nerd r ben m endişe-i zihn m
Farz  anuñ endişesi bir ince ket ndur

- 60 Şan hüsni edâsıyla baña lâfa gelince
Sâhamda anuñ ejderi bî-tâb u tevândur
- 61 Ben şimdilik ol mâlik-i mülk-i sühanem kim
Şad Nef'î benüm pîş-i rikâbumda revândur
- 62 Tâb-ı sühanüm şa' şa' a-i hüsni edâdur
Şît-ı kalemüm velvele-i kevn ü mekândur
- 63 Meydân-ı ma' ânide benüm na' re-i nazmum
Ehl-i hâsedin sûrına vird-i hafakândur
- 64 Der-hâl şifâ-yâb olur âşâruma baksa
Gûyâ ki midâdum aña dühn-i be-lisândur
- 65 Tab' um ki ider hâsidi meydânına da' vet
Çüb-ı kalemüm dest-i belâgatda sinândur
- 66 Ol h'âce-i nazmum ki nizâmum bülegânuñ
A' yânına ser-mâyede hüsni ü beyândur
- 67 'İşretgâh-ı ervâhda Nabî vü Neşâtî
Hüsni-i sühanüm 'aşkına peymâne-keşândur
- 68 Derd-i ser olur hâside alsam ele hâme
Gûyâ ki seri gizligime seng-i fesândur
- 69 Ey hâme yeter sen dağı pek lâfa hûşlama
Gûş eyleyüp a' dâ dimesünler ki vezândur
- 70 Ol nefsi ki aḥbâbuña aşḥâbuña dâ'î
Kim ḥayr du'â disüñ şâḥib-sühanândur
- 71 Yâ Rab bu şikâyet ya felekden ya beşerden
Hep luṭfuñ için oldığı ḥod saña 'ayândur
- 72 Bir ḳahr ile ḳahr eyle ḥasûdîña disünler
Ḥaḳdan bu cezâ-yı sitem-i fitne girândur
- 73 Ol vaḳti ḳarîben bize vir kim dimesünler
Erbâb-ı dilüñ ḥaşşası feryâd u figândur

41

Pend-i itâ' at-i lüzûm berây-ı Emîn molla hafîd-i nâzımu'd-dîvân
(e'ş-şehîr be-Muhammed Emîn)

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Tahşîl-i ' ilme itme tekâsül Emîn amân
Kesb-i kemâle kıılma tegâfül Emîn amân
- 2 Merd-i gubûrı bâr-ı ceĥâlet helâk ider
A' yâ-yı cehle itme taĥammül Emîn amân
- 3 Uyma hevâ-yı nefsüñe her semte eyleme
Mânend-i serv-i bâg temâyül Emîn amân
- 4 Güller gibi gönülleri açsun tekellümin
Ol gülşen-i ma' ârife bülbül Emîn amân
- 5 Meydân-ı hüsn-i ĥaĥta yürüt kıl-k-i dânişüñ
Engüştüñ eyle râkib-i düldül Emîn amân
- 6 Maĥbûb-ı ' ilme ĥaĥtuñı kııl zülf-i ' anberîn
Virsin dimâga nükhet-i sünbül Emîn amân
- 7 Şıbyân ile mülâ' abe düşmez saña yeter
' İzzüñ giçince vaĥti olur zül Emîn amân
- 8 Zinhâr virme kızb ile zînet kelâmuña
' Arz itme şafşatayla taĥammül Emîn amân
- 9 Virür esâs-ı ĥürmetüñe kızb zelzele
Gel şalma ĥaşr-ı ĥadre tenezzül Emîn amân
- 10 Lâf itme meclis ehli saña rîş-ĥand ider
Virme hevâ-yı kızb teĥalĥül Emîn amân
- 11* Onı ĥarâmetüñ olur ekşer nedâmeti
Bir ferde itme ' aĥd-ı tekeffül Emîn amân
- 12 Olma vekîl daĥı vaşî hem veliyy-i vaĥf
Yokdur bu vâvlarda tefe"ül Emîn amân
- 13 Da' vet olunmadıkça tıfil olma kimseye
Çün vâr-ı ' ömrü itme teĥaffül Emîn amân

41. AE2, 135 ; Ü, 75a

* 11. Beyt : - Ü

- 14 Hırş ile sofralarda gözün halkalanmasun
Ol seyr-i çeşm-i hân-ı tevekkül Emîn amân
- 15 Bir kimseye kim tekellüm iderseñ sükûta çek
Kılma kelâm-ı gayra taħallül Emîn amân
- 16 Pür-gûlık itme bezmde çün devr-i âsiyâ
Mecnûn olur esîr-i teselsül Emîn amân
- 17 Ğayretle diĸkat eyle kuşûrın dutulmasun
Sen it kuşûr-ı gayra tecâhül Emîn amân
- 18 Fehm it gelû-yı şîşede iş'âr ider müdâm
Dirlerse saña bezmde kulkul Emîn amân
- 19 Kibr itme olma tâbi'-i iblîs-i bed-meniş
Esbâb-ı la'nı eyle te'emmül Emîn amân
- 20 Hâlık ridâsı olan mürted ü sefih
Dîbâcı dût-ı humre ider çul Emîn amân
- 21 Kıl ihtimâm edâya evânında her birin
İtme ferâyizünde te'allül Emîn amân
- 22 Sen Hâkka tâbi' ol ki seni ser-firâz ider
Bâlâ-yı nefse virme te'tâvül Emîn amân
- 23 Kılma hıyânet ismüne o bedr tabi' atün
İtme emânetinde te'ehhül Emîn amân
- 24 Merd-i füsûkdan kaç esedden kaçır gibi
Şoħbetle virme tab'a temâyül Emîn amân
- 25 Ahlâkuñ it muvâfıq-ı ahlâk-ı kâmilîn
Noķşânuñ aña eyle tekemmül Emîn amân
- 26 İcmâl-ı pend saña budur cedd-i pîrden
Tafşîlin eyle soñra ta'akkul Emîn amân

Münâcât berây-1 irtifâ‘-1 rütbe hafîd-i nâzımu’d-dîvân Refî‘â

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

- 1 ‘İlm-i ‘amel-i şâlih ola şân Refî‘â
Âfâkı duta şöret-i ‘irfân Refî‘â
- 2 Nüzhetgeh-i ‘ilm içre geze olmaya bed-bû
Levş-i habş-1 cehl ile dâmân Refî‘â
- 3 Mızmar-1 küheylân-1 kemâlât ide Allâh
Meydân-1 ma‘ârif ola meydân Refî‘â
- 4 ‘Aklıyye vü naklıyyede ‘allâme mişâli
Rüchânını ikrâr ide akrân Refî‘â
- 5 Behcetde ola qalbine erbâb-1 kemâlin
Ezhâr-1 ma‘ârifle gülistân Refî‘â
- 6 Olup şu‘arâ müntehil-i nazm-1 belîği
Mergûb ola nutq-1 güher-efşân Refî‘â
- 7 Hüsni hata bevvâb dede cedd ola çü ebced
Ser-meşq ideler resmini ihvân Refî‘â
- 8 Her maṭlabını itmege ‘inde müheyyâ
Tevfîk-i İlâhî ola a‘vân Refî‘â
- 9 A‘lâya vü ednâya olup mâ‘ide-güster
Mebûṭ ola her şubḥ u mesâḥvân Refî‘â
- 10 Hem ‘ömri mezîd ola vü hem dest-i garîme
Bî-gâne ola ṭarf-1 girîbân Refî‘â
- 11 Nâ-maḥrem olup bezmine diyü gam-endûh
Dâ‘im feraḥ u şevk ola yârân Refî‘â
- 12 Elḥân u tekellümde olup kendüsi bülbül
Güller gibi ḥandân ola miḥmân Refî‘â
- 13 Endâze-i ḥıyyât-1 kaderle ola her bâr
Semmûr-1 şenâ kisve-i çespân Refî‘â
- 14 Aḥlâk-1 ḥamîdeyle cihânda ola mümtâz
‘Âlem ola ḥulqında şenâ-ḥvân Refî‘â

- 15 Şer' iyle olup vakrı ile hilm ü hayâsı
Âmîziş-i kibr itmeye 'üvân Refi' â
- 16 İ' tâ-yı le 'imâne ile olmaya mecbûl
Agnâ ide muhtâcını ihsân Refi' â
- 17 Ol rütbe gele meşrebine feyz-i şehâvet
Kim mezra' a-i cûd ola reyyân Refi' â
- 18 Dergâhı olup melce-i eytâm u erâmil
Gencîne-i in'âm ola hemyân Refi' â
- 19 Zannında vesâ'itden ide hıfz anı Mevlâ
Emrinde taḥarrî ola idmân Refi' â
- 20 Menfûrı ola keyd ü kizb gâşn u hıyânet
Me'mûn ola her hâlde ḥallân Refi' â
- 21 Taḥşîl-i merâmı ola bî-renc ü meşakḳat
Âmâli olup dâ'ire-gerdân Refi' â
- 22 Dâ'im cihet-i mâldan ola bî-ta'ab u renc
Dînâr-ı ğınâ ile pür-enbân Refi' â
- 23 Ümmîdi budur cecdi Lebîbüñ ki meded-dehr
El'tâf-ı Ḥudâ ola nigeḥbân Refi' â
- 24 Âsâyiş ü emn ü feraḥ üzre süre dâ'im
Olmaya ter aḫzân ile ecfân Refi' â
- 25 Her gicesi biñ ḳadr ola herbir günü bir 'id
Ferḥunde giçe her dem ü her ân Refi' â

43

Pend-nâme-i mergûbe nebîre-i ḥod molla Refi'

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Feyzünle yâ Rabb eyle mükerrrem Refi' ümi
Her 'ilm ü her hünerde müselleḡ Refi' ümi
- 2 Hem eyle ḥâ'iz-i ḳaşabu's-sabḳ-ı' imtiyâz
Mızmâr-ı imtiḥânda her dem Refi' ümi

- 3 Emsâli içre eyle çü şeyh-i 'imâd-ı vaqt
Hüsn-i haţ ile şöhre-i 'âlem Refî' ümi
- 4 Hem rif' at ile fâ'îk-i aqrânı eylesün
Baht-ı sa'id-i tâli' ü hurrem Refî' ümi
- 5 Tevfîk-ı hayr nâzır olup bezm-i ünste
Sedd-i karîne itmeye hem-dem Refî' ümi
- 6 İkbâl-i dâ'imî ide vâsıl merâmına
Bî-kedd ü bî-meşakkat bî-gam Refî' ümi
- 7 Tûfî mişâli sükker-i 'irfân u 'ilmle
Pür-lehçe-i belâgat işitsem Refî' ümi
- 8 Ebkâr-ı haclegâh-ı uşûl ü fûrû'a hem
Sa'y-ı belîğı eyleye mahrem Refî' ümi

44

Terğîb-nâme-i hüsn-i haţ berây-ı Emîn molla hafîd-i hod

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Dîde-i ehl-i kemâlâta cilâdur hüsn-i haţ
Çeşm-i 'ârifde cevâhir tûtyâdur hüsn-i haţ
- 2 Pâk cevher âdem ister kim nümâyiş gayş ola
Şanma her âyîneden şûret-nümâdur hüsn-i haţ
- 3 Âferîn gûyâ gören taşîn idüp eyler du' â
Kâtibîne bâ' iş-i medh ü şenâdur hüsn-i haţ
- 4 Resm-i ferhat-zâsı baqdıkça komaz gerd-i keder
Sîne-i ehl-i nazardan gam-zedâ'dur hüsn-i haţ
- 5 Revh-ı ta' lîmi huşûşâ ola Âdem h'âceden
Şüphesiz dil-mürdegâna cân-fezâdur hüsn-i haţ
- 6 Resm-i râcih münhaşırdur kilik-i isti' dâdına
Hâmesinden gayrı mahz-ı iftirâdur hüsn-i haţ
- 7 Kıt' ası zer tâc bir âyîne-i mergûbedür
Anda gûyâ kim cemâl-i dil-rübâdur hüsn-i haţ

45

Hasb-i hâl-i re'âyâ vü fuḡârâ-yı vaḡt el-müsem mâ be-ḡarâbiyye
lâkin nâ-tamâm şode

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Zûlm ile âh oldı bu ma' mûre-i zîbâ ḡarâb
Ḳalmadı tâb-ı re'âyâ oldı vâveylâ ḡarâb
- 2 Ḳasvet-i ḡalb itmiş istîlâ 'alem çekmiş nifâḡ
Ḳanda olsa bu belâ virmez eşer illâ ḡarâb
- 3 Ḥayf kim *lâ-terkenû** nehyin emir ḡann eyleyüp
Eyledi bu dâr-ı 'ilmi cehl-i dîn-fersâ ḡarâb
- 4 Ḥâkimi irzâ içün terk-i rızâu'llâh iden
Añlamaz mı ḡaşr-ı dînî oldıḡım âyâ ḡarâb
- 5 Câhil-i tahzîr-i naşş-ı *lâ-tuşîbenne'l-lezîn***
Fitne-i tefrîḡ şaldı itdi ser-tâ-pâ ḡarâb
- 6 Bî-muḡâbâ taḡviyet virmekde zûlm-ı zâlîme
Uydılar şeytâna sehven iki üç me'vâ ḡarâb
- 7 Vaşfidur anuñ ḡadıḡ-i *ittikâü faḡşehü*
Ḥayr u şerrüñ farkı yok dünyâ vü hem 'uḡbâ ḡarâb
- 8 Kârı bâzâr-ı cihânda ser şatup âh almada
Hiç dimez sûd u ziyâna ya iyüdüür ya ḡarâb
- 9 Loḡma-i dendân-ı zûlm eyler re'âyâ mâlını
Mâye-i rif'at şanur bu kârı o meşvâ ḡarâb
- 10 Kendi dârı olıcaḡ bî-dâr mâr-ı zûlm idüp
Eyledi biñ dârı çün dâr-ı Ebî Derdâ ḡarâb
- 11 Ba'zı kâfir mâ-cerâ müfsid münâfıḡ bî-ḡayâ
Ḥâkime teşci'-i zûlm ile idüp ḡayfâ ḡarâb
- 12 Ḥazret-i ḡân Muştafâ'ya vâcib oldı 'arz-ı ḡâl
Böyle bir mülk olmaḡa râzı degül ḡaşâ ḡarâb
- 13 Bu vilâyetde olan zûlm-ı re'âyâ-sûz ile
İtmedi Sîvâs'ı Tîmûr-ı fiten-cûyâ ḡarâb

45. AE2, 334

* Zülmedenlere meyletmeyin. Kur'ân-ı Kerim, 11/113

** ... içinizden sadece zülmedenlere erişmekle ḡalmaz... Kur'ân-ı Kerim, 8/25

- 14 Pâdşâhum el-emân itdi Diyâr-ı bekrîni
Çend-i cerrâr-ı tama' hem çün Hasankeyfâ harâb
- 15 Âyet-i mîrâş mensûh oldu döndi mışra şehr
Çerkesî hükm ile oldu Âmid-i sevdâ harâb
- 16 Zülme iş' abdan da itma' kavî-i ğaddârânesi
İki fikr olsun baña olursa da dünyâ harâb
- 17 Çiftini bozdı re'âyâ bozmadı ol çiftesin
Dimeyüp çift ü tek aldı bilmedi aşlâ harâb
- 18 Kimi aldı kimi aldurdı kimi oldu mu'în
Kim harâb itdiyse itsün hânesin Mevlâ harâb
- 19 Çâr-yârûñ üçini silüp ikinci nâmına
Eyledi bir sürh-ser bu mülki bî-pervâ harâb
- 20 Kaṭli vâcib çâr-mezhebde mühîn-i şer' ü dîn
Çâr-tâḳ-ı dîni beyt-i 'ankebûtâsâ harâb
- 21 İktidâdur hazret-i Hassân'a hicv-i câhileyn
Ola dâreyn içre hâl-i câhil-i rüsvâ harâb

46

Ba'zî kimesnenüñ hicv ü müzemmeti zımnında ser-zede nazımdur

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Bu iki sâl-i melâl içre bu eyâletde
Ḳalup ḳulûb-ı deri ḳâlîb-ı esâretde
- 2 Ki aġniyâsı vü evşât-ı nâsı ednâsı
Esîr idi yed-i bî-dâd-ı mekr-i müfsidde
- 3 Sebeb ki hâkim-i vaḳtûñ zimâm-ı aḳkâmı
Rehîn ü râsiḳ idi dest-i şûm-ı ḳâyıdda
- 4 Ne ehl-i zimmete râḫat ne müslime ḫürmet
Çıḳardı âhlar eflâke deyr ü mescidde
- 5 Zalâm-ı zulmı ḳurup ḫayme-i siyâh gibi
Hezâr esâsa ḳazıḳ ḳaḳdı ân-ı vâḫidde

- 6 Mü 'eşşir oldı cemâdâta hevl ü zulm u sitem
Te' avvüz eyler idi mürdegân merâkıdda
- 7 Mülâzım-ı der-i zâlim sarây h'âceleri
Tamâm nüshayı gösterdiler mükâyıdda
- 8 Sokıldı vâv-ı 'amr gibi hâkimüñ dibine
Umûrı kaldı 'ibâduñ yed-i zevâyidde
- 9 Olup muqâdere bir inkılab-ı müstevlî
Kesâd-ı râyice düşdi revâc-ı kâsidde

47

Kibârdan ba' zı vüzerâ-yı muqarrabîne yazılan eş'âr-ı lâtıfe-şî'âr

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Yanaşmadı ne 'aceb bender-i ümîde bu sâl
Yazık ki kaldı nevâhî sefine-i âmâl
- 2 Neden bu dâ' i-i dîrîneyi fedâ itmeñ
Kerîm ider mi beğâ-cûy-ı şâdıqın ihmâl
- 3 Tabîb-i luğf-ı kadîmüñ ki itmeye tedbîr
Çalır mı pîr-i du' â-gûy esîr-i derd-i 'izâl
- 4 Çalem cevâhir-i vaşfuñ şatup gezer şeb ü rûz
Ya yok mı şer' -i Muhammed' de ücret-i dellâl
- 5 'Ale'l-husus ki olur böyle mevsim Ramazân
Tevâbi' -i küremâ nâ 'il-i refâh u nevâl

48

Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşa-zâde Muştafâ Bege ba' zı leğâ 'ife mebnî
yazılan nazmdur

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Ey mîr-i livâ-yı şeref-âbâd-ı vezâret
Üç tûguñ ola 'ilm ü kemâl ahsen-i sîret
- 2 İs' âf-ı recâmı kerem it eyleme te 'hîr
Olmazsa vücûd-ı şeref-âlûduña şıklet

47. AE2, 336

48. AE2, 337

- 3 Olmuşdı veliyy-i ni' amuñ tûti-i tab'ı
Ervâh-ı hadîşinde şeker-hâ-yı belâgat
- 4 Dâ' îlerine va' d-ı ' inâyetlerüñ var ki
Vaqtıyle çıkar lâ-cerem it anı ziyâret
- 5 Bir vaqt neşât-ı keremüñden olup âgâh
Ol va' d-ı kerîmüñ buyur incâzına himmet
- 6 Atbaşı ber-â-berdür anuñ va' d u vefâsı
Gelmez baña luftından atuñ ye 's ü hacâlet
- 7 Sultânım olup sırr-ı ebî ile mürâ'î
Gül goncasısın ol gülüñ ey bâğ-ı necâbet

49

Bu dağı mîr-i müşârün ileyhe ba' zı letâ 'if ü zarâ 'ife mebnî yazılan eş' ârdur

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hâsen kuluñza dimişsin müzekker olsunlar
Didüm ki luft buyurmuş mu' ammer olsunlar
- 2 O necl-i nüktever itmez ahibbesin taħfif
Degül murâdı ki hâşâ muhaqqar olsunlar
- 3 Belî murâdı olur kim ricâl beyninde
' Ayâr-ı nuḡla merd-i muvaqqar olsunlar
- 4 Yaḡud tazarruf-ı ebkâr-ı ma' neviyye için
Zifâf-hâne-i eş' ârda er olsunlar
- 5 Ya zülf-i ṭurra ile ḡaşd kâkül oldığını
İştmemiş dimiş anı ḡaberver olsunlar
- 6 Bu zikri sebḡ iden aḡvâl için eger ruḡşat
Virürse ḡuş-zed-i ḡavl-i dîger olsunlar
- 7 Müzekker ile müzekkir çü birdür imlâsı
Dimiş olur beni tezkîre escer olsunlar
- 8 Ki ba' zı va' di ḡüzer eyleyen mevâ' idüñ
Ḥuşûlma beni îkâz-perver olsunlar

- 9 Tavîle-bend-i tavîlü'z-zamân olup igdic
O bendi hâll için in'âm-perver olsunlar
- 10 Dimâg-ı nâziki bûy-ı vefâ-yı va' de cedîr
Olup hediyeye-ken-i 'ûd u 'anber olsunlar
- 11 Görüp kaşîde-i fetħiyyemi mübâşir olup
Mücedd-i fâtiħa-i şurre-i zer olsunlar
- 12 Biraz letâ'ife oldu sebep mülâtefesi
Hemîşe böyle maķâlâta reh-ber olsunlar

50

Hasb-i hâl-i vaķt-i memleket

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 'Arz-ı hâl-i memleketdür vaķ' a-i şekvâ-nişân
Merħamet-ħ'âhede-i dergâh-ı 'adl-i zü'l-emân
- 2 El-emân ey şehryâr-ı 'adl-perver el-emân
El-emân ey tâcdâr-ı dâd-güster el-emân
- 3 İtmiş istiħķâķla zât-ı hümâyûnuñ Ĥudâ
Dâr-ı mülk-i hem Süleymân u Sikender el-emân
- 4 Pâsbân olmuş nigâhuñ re'fetüñ olmuş kefil
Zimmetüñdür ħıfz-ı ħalk-ı heft-kişver el-emân
- 5 Bî-muħâbâ itdigi cevri-i re'âyâ-sûzını
İtmedi Sîvâs'a Tîmûr-ı sitemger el-emân
- 6 Zıll-ı Ĥaķsın dâ'imâ ayrılmasan ħaķdan nola
Nazm-ı Râşid'dür ki ħâmem itmiş ezber el-emân

51

Ba'zı hâlâtdan beşş-i şekvâ zımnında vüzerâdan birine yazılmışdur
nâ-tamâmdur

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Veliyyü'n-ni' metâ ey âşaf-ı Cem-pâye sulţânüm
Eyâ ehl-i kemâle sâyesi ser-mâye sulţânüm

- 2 Hudâ zıll-ı hümâ-yı yümn ü iqbâlün mezîd itsün
Ser-i miñnet-keşân-ı re 'fet istid' âya sultânüm
- 3 Eger fermân-ı ruşsat var ise bir 'arz-ı hâlüm var
Şadâkatla 'ubûdiyyetle hâk-pâya sultânüm
- 4 Ve lâkin eyleyince eylerüm bir şart ile meşrûf
Ki ta' cüzüm seni esbâb-ı redd olmaya sultânüm

52

Ba' zı kesânun va' d-i 'arqûbiyyesini î mâ zımnında yazılmışdur

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Yûsufam hecrüñle ser-mest-i cünûn itdün beni
Halka-i zencîr-i hasretde zebûn itdün beni
- 2 Hoğka-i ma' cûn-ı firkat geldi mektûbuñ baña
Şıket-i kâbûs-ı hülyâdan maşûn itdün beni
- 3 Ruğ-be-ruğ itdün peyâ ferzâne-kîş olduñ kefil
At sürdüñ şâh kaldurduñ harûn itdün beni
- 4 Ğabn-ı fâhiş var bu bâzârûñ kabûl senün
Söz şatup zâlim giriftâr-ı zebûn itdün beni
- 5 Şubh u şâm ile firîb-efsûnuña virdün şuyı
Va' de-i ferdâ ile zer' -i kemûn itdün beni

53

Maħalle aħbâbı olan efendilere le'â 'ife mebnîdür

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Ehl-i maħallemüzde olan cümle hâşş u 'âm
Kimse bakılsa qalması vâ' iz hañib imâm
- 2 Hep qurb-ı qahve-hânedede tiryâkî taħtasın
Şubh-dem itdi taħta biti gibi iltizâm
- 3 Her biri elde çûb-ı duħân ile keyfine
Tiryâkî çârşûsı gibi virmekteür nizâm
- 4 Olmaz tarîk-ı 'âmda bu sizlere sezâ
Lâsiyyemâ ki ola der-i mescid ol maħâm

- 5 İtmeñ efendiler buyuruñ künc-i hücrede
Şabûn-ı tevbe ile idüñ kesb-i keyf-i kâm

54

Şitânın vaşfı zımında merhûm Çeteci ‘Abdu’llâh Paşaya yazılan
ba‘zı kâfât-ı şitâ’iyye

Mef’ûlü / Mefâ’îlü / Mefâ’îlü / Fe’ûlün

- 1 Ey hâk-i der-i mekremeti mu‘rız-ı hâcât
V’ey dergehi merhemzen-i aşhâb-ı harâbât
- 2 Bu baht-ı felâket-zede görmez mi felekden
Bir cünbiş-i inşâfla bir vaz’-ı mükâfât
- 3 Kırk elli kaşîdem var efendüm k’ider anuñ
Hân-ı derüñe kulluğumu akşeri işbât
- 4 Min-ba‘d fiğân-nâmemi inşâd ideyüm ben
Sen var iken itsün mi beni gayrılar iskât
- 5 Min-ba‘d kimüñ dâmenini melce’ idinsün
‘Arz itmeye dil teng-i ma‘îşetle şikâyât
- 6 Etrâfi alup cünd-i şitâ ser-te-ser oldı
Ma‘mûre-i dil pâ-zede-i fikr-i mü’ennât
- 7 Kâfât-ı şitâdur oqınan şi‘r bu mevsim
Ammâ kuluñ itmem heves-i keşret-i kâfât
- 8 Kâfi mi degül kâf-ı kefil-i keremüñ kim
Mâ-fâtuma zammuñla ola hüsn-i mükâfât

55

Merhûm Çeteci el-Hâc ‘Abdu’llâh Paşadan Fârisî lügat istifsârı
zımında yazılan eş‘âr-ı lañfe

Mefâ’îlün / Fe’îlâtün / Mefâ’îlün / Fe’îlün

- 1 Eyâ vezîr-i zamîr âşnâ-yı ehl-i lisân
Eyâ kemâlde zât-ı Büzürmihr-i zamân
- 2 Bu gice nâ-geh ü bî-gâh ba‘zı endîşe
İdüp bu ‘abd-i kemîni fülât-ı fikre revân

54. AE2, 352

55. AE2, 353

- 3 Ki nâ vü bî'ye maḥal Fârisî lisânında
Ne zâbıt ile olur bilmedüm kavluñ el-ân
- 4 Cevâb şıket-i zihni müşîrûñ olmaz ise
Olur beyânı 'adîl-i hediye-i Ramazân

56

Tercîd-i Ramazân-ı şerîf-i mübârek

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 İder işrâb-ı mecdin şâ'ime vaqt-i seher tercîd
Döker eşdâf-ı gûş-ı nâ'ime dürr ü güher tercîd
- 2 Aña İslâm çavuşı olup her sû mü'ezzinler
İderler ehl-i şavmı ecre terğîb-i zafer tercîd
- 3 Yaḥud mevtâ-yı h^vâba sûr-ı İsrâfil'dür gûyâ
Ki *allâhümme yâ hayy* ile nefî-i rûh ider tercîd
- 4 Oruçpaşa dinür bir mün'im-i şâhib-kerâmâtun
Çadîmen tâbî' idür olmamışdur der-be-der tercîd
- 5 İlâhî-h^vân-ı hoş-elhânı diñle can kulağıyla
Ki câna cân kıtar vaqt-i seherde giceler tercîd
- 6 İder ihyâ kulûbı hem açar güller gibi zîrâ
Şabâ-yı cân-fezâdur bâğ-ı Cennet'den eser tercîd
- 7 Çonup şâh-ı menâre giceci bülbülleri her şeb
Mü'ezzinler lisânında ider âvâzeler tercîd
- 8 Dimâğ-ı cân için kandîli olur kand-ı efsürde
İder gül-deste-i mânend-i naḥl-i ney şeker tercîd
- 9 Degüldür şehr-i rûze şehr-i ḥurd u h^vâb uyan gâfil
Diyü ikâz ider çespîdegânı ser-te-ser tercîd
- 10 Lebîbâ belde-i İslâm'a ibdâ'-ı ḥasendür kim
Bu şehr-i bâ-şerefde oldı resm-i mu'teber tercîd

57

Şûret-i mes'ele-i mezra'a li-manzûm-şode şâhib-i dîvân

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şâhib-i şurre merd-i mes'ele-dân
Oldı naqdîne-pâş-ı muhtâcân
- 2 Yedi vech eyleyüp müzâra' ayı
Eyledi şihhat u fesâdı beyân
- 3 Evvelâ bir taraftan arz olıcak
Bâkı âhirden olsa it iz'ân
- 4 Câ'iz olur ki şâhib-i dâne
Oldı müste'cûze bil o zamân
- 5 Şâniyen itseler birinden emek
Biri bâkıyi virmege peymân
- 6 Bu da câ'iz k'olur o dem 'âmil
Şâhib-i arza ecir kıl im'ân
- 7 Şâlisen arz u bezri virse olup
'Amel-i gâvı gayrıdan cûyân
- 8 Bu üçü şûret-i muzâra' anuñ
Yok fülânî civârda yeksân
- 9 Lîk arz u baqar birinden olup
'Âmil olsa o demde tuhm-efşân
- 10 Buña câ'iz didi Ebû Yûsuf
Zâhir-i naqlde fesâdı 'ayân
- 11 Hâmisen bir taraftan ancağ gâv
Olsa yokdur cevâzına imkân
- 12 Sâdisen bezri de baqar gibi bil
K'oldur andan da mâ-şaşal buñlân
- 13 Sâbi'an cem' olursa bezr ü baqar
Bir tarafta degül fesâdı nihân
- 14 Hâşılı bezr ü gâvdan birisi
Yalıñuz bir taraftan olsa hemân

15 Ya ikisi de bir tarafda faqat
Olsa âb-ı fesâd ider cereyân

16 Böyle zabt itdiler bu mes'eleyi
Böyle iftâ ider faqîh-i zamân

58

Kaşîde-i rengîn-i beyân müddet-i salţanat-ı selâţîn-i âl-i 'Osmân *

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

1* Çü nazm-ı Hemdemî merhûm buldı bunda pâyânı
İşit min-ba' d zeyl-i dil-keş-i münşî-i dîvânı

2 Lebîbâ itmemiş çün bu eşerde Hemdemî merhûm
Cülûs-ı hân Muhammed'den ziyâde hâme cünbânı

3 Ya tahtır eylemişdi biz muzaffer olmaduk yâhud
O eşnâlar anuñ da 'ahd-i 'ömri buldı pâyânı

4 'Aceb bir hem-demi yok mıydı anuñ eyleye tezyîl
Sitanbûl şehri yârânı bu nazm-ı şehryârânı

5 Çü takvîmü' t-tevârîh eyler idi ihtîşâr üzre
Haberdâr ehl-i meclisden niçe ragbet-güzînânı

6 Bu şohbetler olup bezm-i fakîrânemde çün bir şeb
Hemân terğibe der-kâr oldu bezmüñ ba' zı ihvânı

7 Bu 'aciz-âlûdeye sevğ itdiler kim eylesin tezyîl
O şehden sonra teşrîf eyleyen şâhân-ı zî-şânı

8 Didüm ben naqd-ı nazm-ı kem-'ayârumçün dirîğum yok
Eger noxsâna bakmazsa ma' ârif veznedârânı

9 Vefâ-yı va' de hal' -ı hân Muhammed'den şürû' itdüm
Bu üslûb üzre yazdum işte benden eyle gûş ânı

58. AE1, 59a ; AE2,157 ; Ü,87a

* BaşlıkAE1 : Zeyl-i şâhib-i mekârim-i 'ünvân Lebîb-i Âmidî e's-şehîr beyne'l-akrân bi-
'Abdü'l-ğafûrî'l-Lebîb (Şâhib-i dîvân Lebîb Efendi'nün zeyli) AE2

Not: Bu kasîde Solak-zâde Hemdemî Çelebi'nin Fihrist-i Şâhân-ı Âl-i Osmân başlıklı 91
beyitli eserinin zeylidir. Lebîb'in kasîdesini de Derviş Mülhem Efendi-i Âmidî 20 beyitli
kasîdesiyle zeyl etmiştir. Hemdemî'nin Fihrist-i Şâhân'ı ve Mülhem Efendi'nin Lebîb'in
kasîdesine yazdığı zeyli AE2, Ü'dedir. Tenkidli metne alınmamıştır.

*1. beyt :- AE1

4a, eyleye : ki itmedi AE2,Ü

- 10 Anuñ da buldı biñ toqsan toquzda müddeti gâyet
Yüzine urma çarhuñ biñde bir olursa noqsânı
- 11 O târih içre revnaq-yâb olup o reng-i dâdârı
Giçürdiler yerine dâderî sultân Süleymân'ı
- 12 ' Aceb ferr virdi ol dem cevher-i zât-ı hümâyûnı
Nigîndân oldu taht u mülk bu faşş-ı Süleymân'ı
- 13 Se sâl oldıqda taht-ı saltanat pîrâya vü pîrâ
Se rûze dehr-i dündan çekdi dest ü pâ vü dâmânı
- 14 Çü târih irdi biñ yüz ikiye bir naqş atup gerdûn
Süleymândan ayurdu dîvveş mühr-i Süleymân'ı
- 15 Sa' âdet birle teşrîf eyledi o reng-i şâhiye
Şefîk-ı nâmdârı hazret-i hân Ahmed-i şânî
- 16 Olnca çâr sâle çâr bâliş zîb anuñ dağı
Sadâ-yı çâr tekbîri pür itdi çâr erkânı
- 17 Hîrâmân oldu biñ yüz altıda çün bâğ-ı Rıdvan'a
İde Mevlâ o şâhı mazhar-ı fazl-ı firâvânı
- 18 Maqâmına cülûs itdürdiler dârât u haşmetle
Hemân sultân Muhammed-zâde sultân Muştafâ hânı
- 19 O sultân-ı şafâ-perver o hâkân-ı vefâ-güster
O dâd-ârâ-yı baır u berle devlet buldı ' ünvânı
- 20 Toquz sâl eyledi bu nüh revâk-ı dehre dârâlık
Toquza çıqdı fetih ü nuşret ile şöhet ü şânı
- 21 Resîde oldu biñ yüz onbeşe târih-i hicret çün
Görindi saltanatdan hecri bâ-taqdîr-i Rabbânî
- 22 Edirne tahtgâhında gazâyâ ' âzim olmışken
Mizâc-ı devlete virdi halel erbâb-ı tuğyânı
- 23 Tamâm itmişdi mülki farı-ı buhrân-ı fiten geldi
Hakîm-i lem-yezelden şerbet-i hal' ile dermânı
- 24 Karındaşı ' adâlet-pîşesi hân Ahmed-i şâliş
Cülûs itdi serîr-i mülke bâ-te 'yîd-i Sübhânî

10b, biñde : yüzde AE1

13a, pîrâ : pîrâye AE1

- 25 Fe-ammâ bâğ-1 devlet berg-i bî-gâneyle tolmışdı
Anı tahtîre düşdi bâğbân-1 fikr ü iz'ânı
- 26 Hele çârûb-1 tedbîr-i hümâyûn ile pâk itdi
Memâlikden te'ennî birle levş-i bağy u tuğyânı
- 27 Kiyâsetle siyâsetde o deñlü kıldı diğkat kim
Nizâm-1 mülk ü milletde dinildi yoğdur aqrânı
- 28 Tamâm itdükde hüsn-i re'y ile âsâyış-i mülki
'Azîmet kıldı teshîre bilâd-1 kâfiristânı
- 29 Gazâya eyleyüp teşmîr-i sâğ-1 himmet-i vâlâ
Dem-i küffâr ile kıldı muhannâ pây-1 merdânı
- 30 Silâh-1 ceysi düşdi şulh-1 agnâm-1 fütûhâta
İdüp kaşşâb-1 kahr u şatveti ber-çide dâmânı
- 31 Çıkardı bir bıçağdan tîğ-1 nuşret-tâb-1 iğbâli
Revân u Gence vü Tiflîs ü Tebrîz ü Hemedân'ı
- 32 Bu refâtâr üzre târîh oldu biñ yüz kırk üçe bâliğ
Otuzdan iki noğşan olmış idi sâl-1 sultânı
- 33 O dârâ Üsküdâr'a Râfizî kaşdıyla giçdükde
Sitanbûl dâhilinde Hâricîler aldı meydânı
- 34 Kazâ bir muğtezâ-yı hikmet esbâbın ider hâzîr
İrişdükde bir emrûn hûkm-i Rabbânîyle pâyânı
- 35 Hezârân kıl ü kâl oldu ki dil zikrinde lâl oldu
O şeh bergeşte-bâl oldu duyınca sırr-1 pinhânı
- 36 Hemân ol sâ'at itdi câ-nişînî ihtiyârıyla
Birâder-zâdesi sultân Mağmûd-1 cihânbanı
- 37 Şerîf-bağş-1 serîr-i mülk o Mağmûdü'l-fa'âl oldu
Sezâdur Gaznevî olursa anuñ menkabet-h'ânı
- 38 Olup ecdâdı mânend-i kemer-bend-i gazâ ekşer
Müdemmer eyledi bir nice def' a herze-pûyânı
- 39 Hem itdi ol şehûñ mi' mâr-1 fikri nev-be-nev inşâ
Zamânında hezârân muhteri' nâ-dîde bünyânı

27a, kiyâsetle : kiyâsetde AE1
35b, duyınca : tuynca AE2,Ü

- 40 Yigirmi beş sene oldu o dâver saltanat-güster
Hüner-perver muvaqqar mu‘ teber dâd u dihiş kânı
- 41 İrüp târîh-i hicret biñ yüz altmış sekiz sâle
Şalât-ı Cum‘ aya çıkmış idi ol zıll-ı Yezdânı
- 42 Ezân-ı Cum‘ a gûyâ oldu anuñ irci‘ i-ğ‘ânı
Du‘ â-yı Cum‘ a gûyâ kim veda‘ -ı ‘âlem-i fânî
- 43 Saraya ‘avdet itdükde hemân dehlîz-i dergâha
Girince hâzin-i gufrâna virdi cevher-i cânı
- 44 Giçürdiler yerine dâderi sultân ‘Osmân’ı
O sultân ibn-i sultân ibn-i sultân ibn-i sultânı
- 45 Anuñ târîhini câ‘-i nizâmü’l-‘âlem itmişdi
Tefe’ül eyleyüp gerçi Sitanbül’uñ sühan-dânı
- 46 O şeh de ibtidâ-i def‘-i zulme eyleyüp himmet
O sevdâlarla kim taşdıķ ide erbâb-ı ‘irfânı
- 47 Velî *hel yuşlihu’l-‘aţţâr* dan ğafletle zann itdi
Şalâh-ı ‘âlem-i kevn ü fesâduñ vardur imkânı
- 48 Muvaffaq eyleyüp üç sâlden onbir gün eksikte
Meger taqđır imiş nüzhet-serâ-yı ‘adne cevlanı
- 49 Ki oldu pençe-i şîr-i ecelden şîr-i pençeyle
Ķabâ-yı bî-beķâ-yı ‘ömrinüñ çâk-ı girîbânı
- 50 O demde biñ yüz yetmiş bire yetmişdi çün târîh
İrüp şeh-zâdegân-ı ‘ammine ‘ahd-i cihânbanı
- 51 Giçürdiler hezârân şevket ü dârât u haşmetle
Yerine hân Ahmed-zâde sultân Muştafâ hânı

59

Ķırâ‘at-ı seb‘anın esbâb-ı menşe’i haķķında bir manzûme

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

- 1 Gel ey ta‘lîme tâlîb nazm-ı bâ-i‘câz-ı Ķur‘ânı
Saña bir nazm-ı nev ben eyleyem inşâ işit anı
- 2 Ķırâ‘at oldu seb‘ammâ nedür menşe’ sebeb kimdür
Ķalem icmâlen imlâ eylesün hıfz eyle sen anı

- 3 Bu ma' nâyı Buhârî çünkü râvidür Şahîh'inde
K'anuñla baḥş-ı darrâk-ı hadîsüñ yokdur imkânı
- 4 Şahâbîden Hişâm İbn-i Hakîm ol ikrâ'-ı aḥkem
İdüp cehriyyede bir vaqt-i erfâ' şavt-ı elhânı
- 5 Ve lâkin ğayr-ı şâyî' başka bir vech-i kırâ'atle
Ki anı istimâ' itmiş degüldi sâ'ir akrânı
- 6 Meger kim istimâ' eyler idi ol zât-ı vâlâ kim
Hilâfet mesnedinde soñra şiddîka olup şânı
- 7 O kim temyîze ḥaḫdan bâtılı Fârûk-ı a' zamdur
O kim evvel emîrû'l-mü'minîn oldı anuñ şânı
- 8 O kim oldı mekinnâ İbn-i Haṭṭâb ile ta' zîmen
Veliyy-i mu' teber ya'ni 'Ömer ol merd-i Rabbânî
- 9 Bu vech-i ğayr-ı mesmû'ı idince istimâ' ol dem
Ḳarîb oldı Hişâma eyleye zecr-i firâvânı
- 10 Şalâta ḥürmeten nakz eyleyüp şabr eyledi ammâ
O mâh-ı bedr-i burc-ı maḥmidet ol ma' delet kânı
- 11 Şalâtın çünkü itmâm eyledi teslîm ile der-hâl
Hişâma atdı el tutdı hemân taraf-ı girîbânı
- 12 Ridâsıyla olup kâ'id ḥuzûr-ı şâh-ı lev-lâke
Didi ey kâ'inât u enbiyânuñ faḫr-i sultânı
- 13 Bu âdem ğayr-ı ma' hûd üzre Ḳur'ânı olur ḫârî
Bu taḫrîfâtı görmez ğayret-i dîniyyem erzânî
- 14 Bu ḥiddetle şalâbetle görince İbn-i Haṭṭâb'a
Resûlüñ yâ 'Ömer erselte oldı emr ü fermânı
- 15 Hiṭâb-ı müsteṭâb idüp Hişâm'a didi kim iḫra'
Ḳırâ'at itdi ol ıḡâ idüp şâh-ı rusûl anı
- 16 Buyurdu faḫr-i 'âlem kim *ke-zâlik enzele'l-Ḳur'ân*
Hişâma tâze cân virdi hemân ol nuṭḫ-ı nûrânı
- 17 Hiṭâbı İbn-i Haṭṭâb'a idüp tevcîh ol demde
O da tertîl idince ḫazret-i Ḳur'ân-ı zî-şânı
- 18 Aña daḫı buyurdu kim *ke-zâlik enzele'l-Ḳur'ân*
O daḫı buldı bu taşdıḫ ü te'yîd ile şâdânı

- 19 Muhaşşal yazılup baḡs-i kıra'atde rivâyetler
Ki ba'zı aḡref-i seb'ayla münzel didi Qur'ânı
- 20 Yazılmış kim murâd aḡrefden inhâ'-i kıra'atdür
Bu te'vîle velî erbâb-ı diḡkat kıldı im'ânı
- 21 Sebeb kim ḡaşrı îmâ eyler ise aḡref-i seb'a
Alur sâ'il kıra'at 'öşr-i zammıyla meydânı
- 22 Ve lâkin mübtedîler aḡlamaz tafşîl ü tevfiḡın
Ne deñlü kılsalar idrâki için şarf-ı ezhânı
- 23 O tafşîlüñ münâsib oldu bu icmâlden tayyı
Ḥimâyet ide tâ derd-i milelden ḡuşdârânı
- 24 Olan tafşîle tâlib olsun ehl-i zıkrden sâ'il
Be-tevfiḡ-i İlâhî ḡalmaz anuñ zerre noḡşânı
- 25 Du'â me'mûlı ile tâlibîne eyledüm ihdâ
Lebîb ol vaḡ'ayı bu ḡüne yazdı ḡibr Şîrvânı

60

Tevbe-nâme-i mu'teber-i 'allâme li-nâzımı'd-dîvân *

Mef'ûlü / Mefâ'ilün / Fe'ûlün

- 1 Nâ-dânı şenâya tevbe yâ Rab
Bî-hûde riyâya tevbe yâ Rab
- 2 Çoḡ nâ-kesi eyledüm sitâyiş
Kizb-i şu'arâya tevbe yâ Rab
- 3 Geh sum'a vü geh riyâ-yı bî-şerm
Bu terk-i ḡayâyâ tevbe yâ Rab
- 4 Her bâḡil-i mâder-iḡtidâyâ
İşbât-ı seḡâyâ tevbe yâ Rab
- 5 Dünyâ tama'ıyla her denîye
İzhâr-ı recâyâ tevbe yâ Rab
- 6 Pîrî vü tereddüd ü tekâpû
Bî-vaḡt bu râya tevbe yâ Rab

60. AE1,80b ; AE2,356

* BaşlıkAE2 : Nazm-ı tevbe-nâme-i Lebîb AE1

- 7 Kem 'aql u şu'ûr-ı behreverdür
Da'vâ-yı dehâya tevbe yâ Rab
- 8 Nîse irişür çü rızq-ı maqsûm
Bî-câ bu 'anâya tevbe yâ Rab
- 9 Bu baḡs-i 'abeş ta' ayyüşümçün
Bu çün ü çirâya tevbe yâ Rab
- 10 Bu tekyede raḡs-ı ḡaflet itmek
Bu naḡme-serâya tevbe yâ Rab
- 11 Her kizb-i dÛrûḡına inandum
Erbâb-ı ḡınâya tevbe yâ Rab
- 12 Tâ-key olayum firîb-ḡürde
Va' d-ı 'üzemâya tevbe yâ Rab
- 13 Her va' de-i pûçla tayandum
Dîvâr-ı hevâya tevbe yâ Rab
- 14 Atılmaḡa hem çü kebş-i Eş' ab
Her reng-i semâya tevbe yâ Rab
- 15 Bî-tecrûbe ger vezîr olursa
Ümmîd-i 'atâya tevbe yâ Rab
- 16 Ser-kâri-i nefsi-bî-ḡamiyyet
Şaldı beni pâya tevbe yâ Rab
- 17 Şarıldum ele ayaḡa efsûs
Taḡlîd-i ḡınâya tevbe yâ Rab
- 18 Virdüm ḡöñül aldum âfet-i zÛl
Bu bey' ü şirâya tevbe yâ Rab
- 19 Geh secde vü geh rÛkÛ' kârı
De'b-i cÛhelâya tevbe yâ Rab
- 20 Dânişle mÛlâzım oldu ḡırmân
'İrfân-ı nÛhâya tevbe yâ Rab
- 21 MaḡlÛḡa perestiş-i tama' la
Vaz' -ı sÛfehâya tevbe yâ Rab
- 22 Rezzâḡ mişâli her le'îme
ŞÛkrâne du' âya tevbe yâ Rab

- 23 Her süfle ki i' tilâya çekdi
Sevdâ-yı 'alâya tevbe yâ Rab
- 24 Ebnâ-yı zamânedden tevaqqu'
İtdümse 'inâya tevbe yâ Rab
- 25 Yâr ism-i 'adû imiş şafâ-gîr
Yârân-ı şafâya tevbe yâ Rab
- 26 Hımmâ-yı gam oldu şöhet-i germ
Ol bârid edâya tevbe yâ Rab
- 27 Bi't-tab' nifâk-pişelerden
Giçdüm o hevâya tevbe yâ Rab
- 29 Her sâhîr-i sâmirî sirişte
Min-ba' d liqâya tevbe yâ Rab
- 30 Takşîr-i taharriyât ile hep
Düşdümse belâya tevbe yâ Rab
- 31 Her hâyini şâdık ittihâzum
Ugrattı kazâya tevbe yâ Rab
- 32 Her nâ-be-huquq-ı bed-menişden
Me'mûl-ı vefâya tevbe yâ Rab
- 33 Kıl 'afv kuluñ Lebîb itdi
Hep cürm ü haşâyâ tevbe yâ Rab

TÂRİH KİT' ALARI

1

Târîh-i vilâdet-i sultân Selîm Hân ibn-i sultân Muştafâ Hân âbdâr-ı
salânat ilâ-âhîri'l-eyyâm ve'z-zamân*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Şevket-efser 'azamet-güster ü dârâ-çâker
Dâdger mâh-ı siper Hüsrev-i hürşîd-i 'alem
- 2 Şems-i burc-ı şefekat mihr-i münîr-i kudret
Kevkeb-i dürri-i devlet Cem ü Cemşîd-i hidem
- 3 Kân-ı meşhûd-ı kerem kenz-i cihân-sûd-ı ni' am
Mâlik-i hill u harem mün' im-i bî-lâ vü ne' am
- 4 Zıll-ı Yezdân-ı melek-şân-ı kerâmet-'üvân
Muştafâ Hân-ı cihânân-ı Sikender-tev'em
- 5 Ol ki ruşatla müşûl itse huzûruñde ider
Heybeti enf-i 'arânîn-i mülûkı mergam
- 6 Muştafâ-ı zât-ı şerîfi hele başlar tâcı
Pâye-i tahtına şâhân-ı cihân kıldı kâsem
- 7 Aña nisbetle Kırım hânı kesim şatmadadur
Kâse-şûlarla gelür bâb-ı hümâyûnına Cem
- 8 Özge bir hayli kalenter kişi bilmişken o zîn
Bulsa dârûgasına nöker olur şâh-ı 'Acem
- 9 Vireli taht-ı hümâyûna cülûs ile şeref
Ele el virdi çıkup mülkden endûh-ı sitem
- 10 Lîk âsâyiş-i nâs ile degüldi kânîf
'Âlemi şevk u neşât üzre dilerdi her dem
- 11 Halk-ı esbâbını Allâh'dan eylerdi niyâz
Ki ola sûr u şefâretde ser-â-ser 'âlem
- 12 Kim ider şüphe velî olduğına zıllu'llâh
Müstecâb olmaya mı da'vet-i Gavş-ı A'zam

1. AE1, 29b ; AE2, 20 ; Ü, 11b; D,9b

* BaşlıkAE2 : Kaşîde-i ra'nâ der-vaşf-ı Râgıb Paşa berây-ı şehriyân-i şeh-zâde Selim ki
der-în zamân-ı şâhib-i salânat AE1

7a, nisbetle : hizmetle AE1 / şatmadadur : şatmadur AE1

- 13 İşte âşâr-ı icâbet ki Hudâ-yı zü'l-menn
O kerâmetle şehensâha idüp mağz-ı kerem
- 14 Ki tulû' itdi aña burc-ı cihân-bahtîden
Gırratü's-salţana bir mâh-ı melâ'ik-tev'em
- 15 Olıcak müjdesi miftâh-ı der-i mısr-ı sürûr
Kıldı sultân Selim ile o mâhı mu'lem
- 16 İşiden ismüñ anuñ sellemehu'llâh didi
Dâmu fi-mısrı me'âliyye selîmâ be-ğaşem
- 17 Yedi gün şehr ü diyâr itmek için şehriyân
Sû-be-sû müjdeciyân oldı feresrân-ı himem
- 18 Nice açıldı gül-i bâğ-ı meserret yer yer
Bülbül-i hâmeyi söylet anı ben söyleyemem
- 19 'İd-i meymûn mıdur sûr-ı hümâyûn mıdur
Farğdan kaldı bilâd ü müdün ez-ser-be-ğadem
- 20 Sûk u bâzâr zer-ender-zer olup güsterde
Zîver ü zînet ile haclegeh oldı 'âlem
- 21 Rağş u şiveyle kırup dökmede 'uşşâkların
Bir nice zühre-cebîn âfet-i müşğîn-perçem
- 22 Tağl u sûr-nâ vü nağârât şadâsı bir semt
Bir taraf deff ü kemân u ney-i Dâvûdî-dem
- 23 Bü'l-'aceb gösterüp eğhâ kesen ehl-i tağlîd
Kimi dîv ü kimi debb ü kimi yebrûğ-ı şanem
- 24 Kimi urmağda şeleng ü kimi bî-rûğ-ı şanem
Kimi hem-şekl-i peleng ü kimisi şîr-i ecemm
- 25 Yed-i şükrâne ile bezl-i nişâr itmede halk
Buldı dînâr bu eşnâda 'ayâr-ı dirhem
- 26 Mercümek dânesini merdümekinden şakınan
Tağl-ı imsâkini çâk eyleyüp oldı hâtem
- 27 Tabyalardan atılan tûb-ı mehîb âvâzın
Halka-i dîdî olup bâm-ı sipihre süllem

14b, melâ'ik : melâyik AE1 / salţana : salţanat AE2,Ü,D

15a, mısr : - AE1

24a, bî-rûğ-ı şanem : seyr-i ğar-ı çeng AE1

- 28 Heybetinden kulağın tutdı hilâl-i gerdûn
Gûş-ı ra' d oldu bu şiddetle giriftâr-ı şamem
- 29 Felek-i şâmine yutdurdu fitîli gicenüñ
Keşret-i şem' -i kanâdîli medâhin degülem
- 30 Yedi gice yedi gün sûr u şafâ itdi cihân
Cümle kâm aldı façağ kaldı Lebîb pür-gam
- 31 Sebebin söylesem ehl-i hâsed-i kâfir-kîş
Çorqaram kızbin ider nisbet-i küfrân-ı ni' am
- 32 Nice rûhânî vü cismânî beliyyât u mihen
Künc-i hâsretde beni itdi giriftâr-ı sağam
- 33 Lîk ey dil dem-i şükrâne dem-i şekve degül
Sûrdur soña sülûkuñ yolu çıkmaz epsem
- 34 Olsa söz zübde-i sencîde vü mâ-ğal u dell
Gûşdârânüñ olur lâ-cerem işğâsı etemm
- 35 Bu kadar hâlünü ' arz eyledigüñ kâfidür
Bu 'alâ-hikmeti vaqt ider o zağme merhem
- 36 Zâv'-ı hürşid-i himem pertev-i meh-tâb-ı hikem
Mâhi-i resm-i sitem hâmi-i nâmûs-ı ümem
- 37 Şâhibü'd-devleti ve'l-meymene düstûr-ı vaqûr
Elma'î-şenşene fehhâme-i 'allâme-şiyem
- 38 Felek-i ' aql u dehâ Râğib-ı merzât-ı Hudâ
Pişvâ-yı vüzerâ hazret-i şadr-ı a' zam
- 39 Dâver-i zü'l-ciheteyn ecvibe-sâz-ı haşmeyn
Ki fazîletde hükûmetde olup tîğ-ı dü-dem
- 40 Baş eger cünbiş-i ebrûsına İbn-i Hâcib
İbn-i Muğle göz ider olmağa şâkird-i kalem
- 41 Olmaz evşâfını iz' ân-ı Tahâvî hâvî
Fâhr-i Râzî'ye degül râz-ı hayâli mağrem
- 42 Mîr-i şadr aña nazâr bir çoca sancağ bigidür
Mîr ebü'l-feth ile miftâh ağasın fark idemem

- 43 Bezmine girse mu' arrâya göz açdurmaz ider
Bahş ile fenn-i lügatde anı der-çal ebkem
- 44 Ebr-i nîsâna dürer-bârlık isnâd olmaz
Kulzüm-i nazm-ı nazîminden eger kaçmasa nem
- 45 Bağsa âyîneye timsâli olur rû-be-kafa
Ki gelür vaz' -ı tekbûlden aña bîm-i haşem
- 46 Görmeyen zâtını ârâyış-i şadr-ı 'âlî
Nidügin bilmedi ma' nâ-yı vezîr-i efham
- 47 'Âlemi bildi faķaķ bilmediği râhatıdır
Dem-be-dem nazm-ı memâlikdür aña fikr-i ehem
- 48 'Uķalâ atlas-ı elķâbını taķmîn itdi
Aña kûteh geliyor vaşf-ı nizâmü'l-'âlem
- 49 Nice cî'ân-ı edeb maķbaķ-ı 'ahdinde anuñ
Yidi toymcaya deg seyli-i üstâd-ı 'adem
- 50 Nice şâyân-ı nazar mürde-i ķahr-ı dehri
Kıldı ihyâ nigh-i luţf ile ol 'İsî-dem
- 51 Katre-pâş olsa eger bahre kefi cûdından
Her habâbı olur âbisten-i Ma' n u Hâtem
- 52 Dâverâ dâdgerâ kân-ı fezâ' il-güherâ
Ey tirâzende-i zer kürsi-i dîvân-ı himem
- 53 Kâmil ü ehl ü ehl-perver ü re'fetversin
Baķma taķşîrûme zîrâ ķatı âzürde-dilem
- 54 Gizlik-i luţfuñ ile hâ' -i haķâmı haķk it
'Ayn-ı 'afvuñ aña ta' vîz ķıl ey kenz-i kerem
- 55 Dergehüñ muķsem-i erzâķ-ı 'ibâd itmiş Haķ
Zâtuñı melce-i hâcât-ı mühimmât-ı ümem
- 56 Ka'be-i 'âţfete altun oluķdur ķalemüñ
Maķbereñ teşne-i ihsânüña bi'r-i zemzem
- 57 Koma zindân-ı tegâfûlde Lebîb-i zârı
Beste-i silsile-i miķnet ü ğamġin-i dijem

52a, fezâ'il : fezâyil AEI

- 58 Dem-i pîrîde alup ceş-i cefâ maḥşûrî
 Ḳal‘a-i zank-ı ma‘îşetde giriftâr-ı elem
- 59 Yoksa çâk itnese muḳrâz-ı keder ḥâtırumı
 Vaşfuñı böyle mi eylerdi efendüm ḥâmem
- 60 Şu‘arâ lâf ile ma‘rûfdur ammâ dilerüm
 Ḳuvvet-i ṭab‘umı temyîze senüñ gibi ḥakem
- 61 İmtihân eyle kimüñ var ise dilde diyeri
 İşte nazm işte varâḳ işte devat işte ḳalem
- 62 Eyle taḥlîş beni pençe-i dîv-i ğamdan
 Ey melek-şeyme şehâmetlü ḥıdîv-i ekrem
- 63 Ser-i sa‘d-efser-i şeh-zâde-i ḥurrem-baḫta
 Eyledi zıbh-i ḳarâbîn-i teşekkür ‘âlem
- 64 Sen de ḳoç başuñ içün eyle bu ‘ide ḳurbân
 Şevr-i cevri-felegi bu dil-i zâra çü ğanem
- 65 Tâ şafâ-yı dil ile nazm u ḳaşâyid yazayum
 Olayum ed‘iye-ḥânende-i şükrân-ı ni‘am
- 66 Geh şehenseh gehî şeh-zâdeye dâ‘î olayum
 Gâh efendümle ney-i kılüm ola ferruḥ-dem
- 67 Ḥırz-ı bâzû-yı emân eylemiş Allâh sizi
 Dest-i tevfiḳ ile peyveste olup müstahkem
- 68 Anlaruñ salṭanat u ḳadri senüñ şadruñ ola
 Ḥükm-i te‘yîd ile şîrâze-pezirâ-yı ḳadem
- 69 Şadruñ a‘dâsı giçe şadr-ı Ebî Yaḥyâ‘ya
 Çeke ḥüssâduñı âĝûşına Ümmü Ḳaş‘em
- 70 Bu dem-i pür-ferahuñ zabṭı içün ‘abd-i za‘îf
 Oldum âlâm u ḳuşûrumla hevesmend-i raḳam
- 71 İsmiñi ḥazret-i şeh-zâde-i ‘âlî-baḫtuñ
 Sû‘-i de‘b añlayarak itmedi taşrîḥ ḳalem

58a, dem : dem-be-dem Ü
 59a, yoksa : yoḫsa AE1
 60a, ma‘rûf : me‘lûf AE2,Ü,D
 62b, ekrem : a‘zam AE2,Ü,D
 68a, anlar : añlar AE2,Ü,D
 71a, baḫt : câh AE2,Ü,D

- 72 HİKmet-i mevlidi oldıkça şifâ-bağş-ı kulûb
Oldı târîhi bu beytümle selîm ü eslem
- 73 Pâdşâhuñ şâdef-i şulb-ı hümâyûnından
Hilye-i mehd-i vücûd oldı lü'lü-yi hikem

2

Der-sitâyîş-i vezîr-i a'zam-ı esbak hâzret-i Muştafâ Paşa târîh-i
şoden-i şadâret def'a-i şâniye *

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Bâgbân-ı ravzatü'l-ağbâb kîlk-i zû-lisen
Eyleyüp teşmîr-i sâk sa'y-ı pür-sevdâ ile
- 2 Kim belâgat gülşeninden bir zemîn-i dil-keşe
Tuğm-ı nazm-ı münbitü'l-i' câzını ilķâ ile
- 3 Şöyle bir ferhunde gülşen tarh u ibdâ' ide kim
Ola hem-tâ gülsitân-ı Cennetü'l-Me'vâ ile
- 4 Şöyle kim elğât-ı elğâz-ı sa'âdet-perveri
Meymenetde ola hem-ser kâmet-i tûbâ ile
- 5 Şöyle kim her bikr-i mazmûnı ber-evlâ şayıla
Hüsn ü nâz u şivede ğilmân ile havrâ ile
- 6 Şöyle kim dil-teşnesi tesnîm olup cûyân ola
Cûybâr-ı âb u tâbuñ hey'et-i saķķâ ile
- 7 Tarta her noķta-i mevhumı sûķ-ı miskde
Hâbbe-i hâli leb-i dildâr-ı rûķ-efzâ ile
- 8 Göz göre 'ayn-ı 'ibârâtı anuñ da'vâ ide
İmtihân-ı ğamzekâr-ı nergis-i şehlâ ile
- 9 Lâf şanma hâmeden bu da'vi-i bî-bâkıñı
Âşnâlık itmemişdür lâf-ı bî-ma'nâ ile

72a, oldıkça : oldıkda AE2,Ü

2. AE1, 12a ; AE2, 24 ; Ü, 14b; D, 11b

* BaşlıkAE2 : İbtidâ-yı kaşâyid-i fâzılı'l-edîbî's-şehîr bi'l-Lebîb kaşîde-i zîbâ der-vaşf-ı
Muştafâ Paşa AE1

2b, münbit : bâhir AE1

5b, hüsn ü : hüsn-i AE2,Ü,D

6a, teşne : neş'e AE1

7b, hâli : hâl-i AE1,Ü

8b, ğamzekâr-ı : ğamzekârı AE2,Ü,D

- 10 Ma'rifet satmak tururken furta satmak 'aybdur
Hûze-i hükmindeki genc-i ma'arif-zâ ile
- 11 Ehl-i 'irfân-ı Sitanbûl'ı güvâh eyler tamâm
Çıkşa ger dîvân-ı şadr-ı a'zama da'vâ ile
- 12 Şems-i pür-nûr-ı himem şadru'ş-şudûr-ı muhteşem
Nâm-ı nâmîsi 'alemdâr Muştâfâ Paşa ile
- 13 İşte maqşad tarh-ı gülşenden o gerdûn-mesnede
Hidmetümdür devlet ü iqbâlin istibkâ ile
- 14 Dâver-i düstûruñ itdi mülki bî-'acz u hatûr
Ser-te-ser ma'mûr-ı hükmi ma'delet-pîrâ ile
- 15 Mülk-perver kim Nizâmü'l-Mülk girse bezmine
Yüz sürer dâmânına şad-şerm ü istihyâ ile
- 16 'Adl-güster kim deminde kesr iderler bî-ta'âb
Seng-i sahtı şîşegerler tîşe-i minâ ile
- 17 Pertev-i hürşîd-i re'yin itseler bir şeb hayâl
Şubh-dem huffâşlar hem-çeşm olur hîrbâ ile
- 18 Girse bir kemter meges bezm-i sa'âdet-cûşına
Vaşf olındıkça hümâ ol diñler istihzâ ile
- 19 Kâf-ı kadri sâye-endâz olsa ednâ peşseye
Hem-cenâh olmağdan istinkâf ider 'anğâ ile
- 20 Bîm-i nehy-i münkerinden devha-i tesbîh olur
Tâkler ger saqy olınsa bâğda şahbâ ile
- 21 Re'y-i şâ'ib hâdim-i zihn-i şavâb-endîşidür
Kıldı Hâk mümtâz anı bu luğf-ı müsteşnâ ile
- 22 Cevher-i evvel nedîm-i hâşîdur ol dâverüñ
Zîver-i evvâb u zîb-i 'aql-ı mülk-ârâ ile
- 23 Kim olup mazhar o tevfiğât-ı Rabbâniyyeye
'Âlem-i bâlâ vü mâ-dûnın tamâm irzâ ile

10a, furta : lâf AE1
10b, hükmindeki : hükminde AE1
13b, iqbâlin : iqbâlün AE2,Ü,D
17a, re'yin : re'yün AE2,Ü,D
20a, bîm : nîm AE1
21b, müsteşnâ : istişnâ Ü
23b, dûnın : dûnuñ AE2,Ü,D

- 24 Müstaķil bu ‘abd-i melhûf-1 du‘ â-me ‘lûfını
Nâ ‘il-i ma‘ rûfı kıldı va‘ d-i re ‘fet-zâ ile
- 25 Zıkr ü fikrüm bir de dâmân-1 şerîfün bûs idi
Şadr-1 gerdûn-pâyede aĥvâlümü inhâ ile
- 26 Li‘llahi‘l-ĥamd oldu mir ‘ât-1 cihânda rû-nümâ
Şâhid-i gül-ĉehre-i ümmîd şol îmâ ile
- 27 Kim Lebîbâ işte itdi kevkeb-i baĥtuñ ĩulú‘
Luţf-1 Ĥaĥdan itdigün ümmîd ü istid‘ â ile
- 28 Çekdigüm câm-1 şafâdan ben de itdüm ĥişşemend
Meclis-i ‘irfânı bir nev-maţla‘ -1 zîbâ ile
- 29 Ĥarf atarsır dâ ‘imâ ĉeşm-i sũĥan-gũyâ ile
Pek kıyarsın ‘âşıkâ zâlim bu istignâ ile
- 30 Bâgda sũnbülleri şalduñ ru‘ âf-1 dâ ‘ime
Şalnup gezdün o müşgîn perĉem-i bũyâ ile
- 31 Gülleri şerbetleyüp gülşende bî-hûş eyledün
Serv-i nâzum gezme ol gül-şerbetî dîbâ ile
- 32 Mevc mevc oldu ģam-1 hecrün derûn-1 sîne
Dilde da‘ vâ-yı ģarâbet var gibi deryâ ile
- 33 Dün raķîb ile gezerken ĉâk ĉâk oldum görüp
Öyle iblîsi senün gibi melek-sîmâ ile
- 34 Ey tabîb-i cân u dil ĥâl-i lebün emdür baña
Ĥıl devâ Mecnûn-1 ‘aşka ĥabbetü’s-sevdâ ile
- 35 Nâm alurdum ben sarılsam yâri sarsam sîneme
Baģlasam bâzûma heykel cünnetü‘l-esmâ ile
- 36 Râĥatum yağmaya virdi nîk ü bed temyîzi âĥ
Âşnâlık itmeyeydüm dâniş-i dũnyâ ile
- 37 Kilk-i nazma nây-1 ĉûbânî müreccaĥ oldıģın
Hep bilür nazm-1 Fehîm‘i fehm iden ıģġâ ile
- 38 Cevr-i ‘âlemde ģazel-ģûlık müfid olmaz Lebîb
‘Arz-1 ĥâl it şadr-1 vâlâya hemân şekvâ ile

27a, işte itdi : itdi işte AE2,Ü,D

28b, nev : nev‘ AE2

- 39 Âşafâ ‘ârif-penâhâ ‘ârifâ âşaf-dehâ
Melce-i âfâksın şadr-ı felek-fersâ ile
- 40 Hücet-i şâyâni-i zâtuñ görüp zıll-ı Hudâ
Hatm idüp mühr-i hümâyûn-ı kader imzâ ile
- 41 Şadra zâtuñ rûh virdi şâh-ı ‘İsî-dem hele
Mülki ihyâ kıldı şadr-ı devleti ihyâ ile
- 42 Hâk haţâdan şaklayup zât-ı kerâmet-perverüñ
Şaltanat tahtında te`yîd eylesün ibkâ ile
- 43 Sen de ey düstûr-ı ekrem dâver-i vâlâ-himem
Ni` met-i kadrüñ bilinsin şükrini ifâ ile
- 44 İşte şükkrinden yed-i lehfâne ‘afvuñdur senüñ
Dest-gîr ol bendeñe bir nuţk-ı cân-bağşâ ile
- 45 Hâk seni *kehfü`l-emân-ı ‘âcizîn* itmiş bugün
Eyle re`fet sen de hükmi-i mesnedüñ icrâ ile
- 46 ‘Âciz ü bî-dest ü pâyem külbe-i ahzânda
Dâ`i-i dîrîneyüm kalb-i hulûş-ârâ ile
- 47 Müstegîs-i merhamet-ñ`âhende-i divânuñam
Şekve-pervâzem felekden rıķ`a-i şekvâ ile
- 48 Cünd-i bî-dâd-ı meşakķat hâne-i kalbüm başup
Râhat u şabrum girîzân itdi hûy u hây ile
- 49 Dâfi` am yok ķâmetüm itmiş dü-tâ bâr-ı hirem
Cünbiş-i cenge ne tâbum var bu dest ü pâ ile
- 50 Ża` f-ı pîrî za` f-ı çeşm ü za` f-ı ten za` f-ı ma` âş
Ża` fa cem`-i keşret oldum derd-i lâ-yuğşâ ile
- 51 Ğaflet itmişdüm ma` aşumdan idüp ‘ömrüm güzer
Ğâh taşşîl ü gehî tedrîs ü geh iftâ ile
- 52 Eylemek tağdîş-i ni` met şükr-i ni` metdür baña
Yoğsa hâşâ ‘arz-ı noķşâni degül da` vâ ile

41a, hele : senüñ Ü,D / - AE2
43b, ni` met-i : ni` metüñ AE2,Ü,D
49a, bâr-ı hirem : yâr her dem Ü
52b, yoğsa : yoksa Ü,D

- 53 Şimdi ol ni' metlere bî-iqtidâr u bî-ma' âş
 aldum ey âşaf bu 'acַz u 'usr-1 cân-fersâ ile
- 54 Kevrûmi avr eyledi bu devr-i dûn-perver benüm
 Dâ' i-i dîrîneñi oyma bu mu' dal dâ ile
- 55 Far-i ' âlem *erhamû* dir ol 'azîz-i avme kim
 Anı zü'l-mess ide ber-vech-i azâ menbâ ile
- 56 Ehl-i tezvîr oldu müstevlî medâr-1 'ayşüme
 Pîr ü bî-berg ü nevâ aldum bu istîlâ ile
- 57 Pây-taht-1 devletüñ erkân-1 şöretverleri
 Rütbe vü câh u celâl ü cedd ile âbâ ile
- 58 Siyyemâ hâlâ uzât-1 'asker-i fazl-ihtirâ
 Bu kemînî defter-i itbâ' a hep imlâ ile
- 59 Mazhar idüm cümlenüñ eltâfına i' tâfına
 âric ez-add iltifât-1 mearet-pîrâ ile
- 60 Kiminüñ mev' üdi kiminüñ na' îm-âlûdiyam
 ullarüñ taşdı iderler cüz'î istinbâ ile
- 61 Dâmen-i re'fetlerin bûs eyleyüp her birinüñ
 Lufi me'mûlumdur istişfâ' u istircâ ile
- 62 Himmetüñ od şâfi' u râcîye virmez nevbeti
 Şâbîkâ Şehbâda isti' âfumı inhâ ile
- 63 ıl rehâ zank-1 ma' âş-1 cân-ırâşumda amân
 Birr-i mebzûl-1 cenâb-1 salanat-pîrâ ile
- 64 Müstmendüñ ıl ıdîvâ nâ'il-i 'ayş-1 raîd
 Âb-1 lufıñ mezra'-1 âmâlümi irvâ ile
- 65 İtdüm eksâr-1 süanle âk-pâya 'arz-1 hâl
 Cürm-i küstâhî-i taşdı' ümden isti' fâ ile
- 66 Salanatda pâdşâh-1 dîni te'yîd ide â
 âzret-i şeh-zâde-i sa' d ater-i vâlâ ile
- 67 Hem felek-rütbet ma' âlî-menabet sultânsun
 İde şadrında adîm evlâd ile ebnâ ile

55. Beyt : - AE1

59. Beyt : - AE1

66. Beyt : - Ü,D

- 68 ' Afvuñı aldum kefil inşâd idüp bu nazmumu
Lehçe-i Kürdâne-i kem-çadr ü bî-ma' nâ ile
- 69 Şadra teşrîfünde tahrîr itdigüm târîhümi
Şimdi zeyl-i ' arz-ı hâle yazdum istihyâ ile
- 70 Eylemişdüm kayd anı mecmû' a-i âşâruma
Bu iki beyt-i belîgüñ hâşılın îmâ ile
- 71 Hâmil-i mühr-i hümâyûn âsaf-ı vâlâlara
Şadr-ı ' âlî dindigi müşbeddür istikrâ ile
- 72 Eyleyüp te 'şîr-i ' ulvî şadr-ı sündüs-güstere
Ol mekîn-i eşref ü efham hikem-fermâ ile
- 73 Bu me'âl üzre Lebîbâ düşdi bir târîh-i tâm
Şadra 'âlâ dindi 'âlî Muştafâ Paşa ile

3

Kaşîde-i mergûbe-i dil-ârâ vezîr-i Felâtûn-fikret hazret-i İbrâhîm
Paşa e'ş-şehîr baқыıye kulak vezîr-i a'zam-ı şoden-i devr-i Maḥmûd Ḥân*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Bi-ḥamdi'llâh luḫf-ı mebde-i feyyâz-ı muṭlaḫdan
Yine ehl-i dil oldı müstefîz-i mebni-i garrâ
- 2 Yine mihr-i mezâmîn-i muraşşâ' ḫüsn ü raġbetden
Olup ḫ^vâhişce zîver-bend-i engüşt-i ḫalem ḫâlâ
- 3 Yine kâlâ-fürûşân-ı ma'ârif kâm-yâb oldı
Şaçup naḫd-ı güher sûdâgerân-ı bender-i ma' nâ
- 4 Yine gülşen-serâ-yı salṫanat evvel bahâr oldı
O ḫûb bülbülleri gülzâr-ı 'irfânuñ ṫarab gûyâ
- 5 Zihî ferḫunde-dem zîbende 'âlem vaḫt-i ḫurrem kim
Göñülde zerre deñlü gerd-i ḫam yoḫ âftâbâsâ

68a, 'afvuñı : 'afvıñı AE1
71b, şadr-ı : şadra AE2, Ü, D
72. 73. Beyt : - Ü, 73a, tâm : aña D
3. AE2, 29 ; Ü, 17a; D, 14a

* Başlık AE2

1b, mebnî : ma' nâ Ü, D
4b, o ḫûb : olup Ü, D

- 6 Zamân-1 devlet-i hâkân-1 a' zamdur bu eşnâda
Ne kâm-1 gam dimâg-1 hâtıra reh-yâb ola hâşâ
- 7 Ziyâ-bağş-1 felek sultân Maḥmûd-1 melek-sîret
Mu' allâ kevkeb-i tâbende-i eflâk-i isti' lâ
- 8 Bu âşâr-1 neşât ol şehryâr-1 nâmdârıdır
Hemân zât-1 hümâyûnuñ haḫâdan hıfz ide Mevlâ
- 9 Hâkîm-i muḫlak anuñ eylemişdür tahta teşrîfüñ
Şifâ-yı mülk-i ' Oşmânî hayât-1 devlet-i kübrâ
- 10 Cülûs-1 mâh-1 mevlûd-1 Resûl-i Kibriyâ olmak
Ya itmez mi meger tecdîd-i dîn ü devleti îmâ
- 11 Biçilmiş câme-i çespânıdır ol zât-1 vâlânuñ
Şecâ' at salḫanat gayret ḫamiyyet merḫamet i' tâ
- 12 Ḥudâ zât-1 hümâyûnında merhûn eylemiş anuñ
' İnâyet ma' delet re 'fet kerâmet şefkat istiḫyâ
- 13 Cenâb-1 dîn ü devlet berg-i bî-gâneyle ḫolmuşdı
Anı Rıdvan-1 re 'y-i şehryârî ḫoymayup kaḫ' â
- 14 Nice devr-i muvâfıḫ gördük ammâ böyle âyince
Felekde görmedük nev-rûza taḫvîlin şeb-i yeldâ
- 15 İdince şarşar-1 ḫahr-1 Süleymân-iktîdârıyla
Ḥarîḫ-1 intizâmuñ ḫârid-i engîzini ifnâ
- 16 Vezîr-i a' zâmı kimdür diyü olmuşdılar yek-ser
' Uḫûl-1 kâmilân-1 dîn ü devlet meşveret-pîrâ
- 17 Kimi şevketlünüñ bağş eyleyüp cûd u şehâsından
Didi kim şıdḫ ile şâḫib-keremdür elyaḫ u aḫrâ
- 18 Kimi baş eyleyüp ḫulḫ-1 şecâ' at-perver-i pâkin
Didi bir ehl-i seyf ester vekîl-i muḫlak-1 kübrâ
- 19 Kimi rüşd ü sidâd-1 şehryârı eyleyüp îrâd
Didi lâzım aña bir ehl-i dâniş ma' delet-fermâ
- 20 Ebû Yûsuf ḫadar bir şeyḫü'l-islâma muvaffaḫdur
O sultân-1 reşîde öyle bir âşaf gerek ḫâlâ
- 21 Bu emr-i mu' dil eşkâl-âver oldıḫda ḫuzûrınla
Olındı müfti-i iḫbâl-i şâhensēhden istiftâ

- 22 Didi ey kâr-bendân-ı şadâkat-kîş-i hayr-endîş
Niçün âyîneveş safvetle olmak mün'akis-ârâ
- 23 Niçün bu fikr-i devr-â-devr ile hayret-güzîn olmak
Bu ahlâk üzre bir düstûr-ı ekrem bunda var hâlâ
- 24 *Cihân-ârâ cihân içindedür ârâyı bilmezler*
Ezel bu nazmı bir ehl-i haqîkat söylemiş haqqâ
- 25 İşâret-gerde-i iqbâl olan şâh-ı kerem-kârı
İdüp telhîşi-i endîşe kalb-i Hüsre ve ilkâ
- 26 Degüldi gûyiyâ bedr-i Receb tevfiği-i kudret
Nümâyân itdi tahvîl-i tarabdan beyza-i tuğrâ
- 27 Ki istihsân idüp bu re`yi ol düstûr-ı devrâna
Virüp mührün mühürletdi fem-i a' dâyi ser-tâ-pâ
- 28 Mekârim mültecâ devletlü İbrâhîm Paşa kim
Derinde ihtiyâc-ı ehl-i dâniş lafz-ı bî-ma' nâ
- 29 Odur Nu' mân-ı şânî kedhüdâ-yı mülk-i 'Osmânî
Ki fazl u dânişinde şer' ü kânûn cümle müstevfâ
- 30 Vezîr-i kâmver-i şemsîr-bâz-ı düşmen-i kişver
Habîr-i baħr u ber şeşper-nümâ-yı peyker-i a' dâ
- 31 Dilîr-i memleket-perver müşîr-i merħamet-güster
Huzûr-ı mu' teber şaf-der dil-âver 'âqıl u dâna
- 32 Dilinde ittikâ eşdâf içinde dürresi meşhûn
Derinde irtişâ inşâf-ı zâlim gibi nâ-peydâ
- 33 Muzârî' feyz alursa âftâb-ı imtizâcından
İderler penbe mevrû' âtın âb-ı şu' ledân ammâ
- 34 Degül tecvîf-i gerdûn ictinâb âzâd-ı câm idüp
'Ulüv-i himmetinden yan virür nüh taram-ı vâlâ
- 35 Olur yek-nazra-i zinhâr-ı qahriyla anuñ merfû'
Nigâh-ı yârdan ğammaz cefâ Tâtârdan yağmâ
- 36 Degüldür naqş-ı cevher vişne-i berq iltimâ' indan
Taħassürle şuyında çeşm-i düşmen kaldı mevcâsâ

- 37 Mübeddel emne esbâb-ı helâk eyyâm-ı luţfından
Açar zevraqlara âġûş-ı hıfzuñ mevce-i deryâ
- 38 Hıdıvâ mesned-ârâ mâ‘ delet-kârâ cihândârâ
Senüñ ‘ahdinde dilden düşdi oldı bî-nişân Dârâ
- 39 Senüñ aşruñda terk-i ıztırâb itdi bütün ‘âlem
Senüñ devrinde âsâyiş-pezîr oldı dil-i dünyâ
- 40 Senüñ âb-ı zülâl-i tîġ-ı re ‘yüñle bi-hamdi‘llâh
Başıldı âteş-i yağmâ memâlik sûz-ı ser-tâ-pâ
- 41 Senüñ vaqtinde bildi bilmeyenler hadd ü miqdâruñ
Senüñ mîrân-ı ‘aqluñda ‘ayaruñ buldı her eşyâ
- 42 Sezâsın herkese icrâda imsâk itmedin hergiz
Olup ni‘ met-şuver re ‘yüñ eger aġbâb eger a‘ dâ
- 43 Muqaddem çâşın ħ‘ârı bezm-i rezmüñ olduġı küffâr
Bilür hep yoġdur inkârı eger a‘ lâ eger ednâ
- 44 Veliyy-i ‘ahd iken ser-hadde görmişler kerâmâtuñ
Dü-bâlâ eylemez küfrân-ı ni‘ met kâfir-i ġodrâ
- 45 Cebîn-i ġâline bir kimsenüñ bâ-kilk-i isti‘ dâd
Ķazâ ġüccet yazarsa şadrına tîġuñ çeker imzâ
- 46 İşâbet mürtehen esbâb-ı rezm-i cânsitânında
Velî re ‘yüñde mi destüñde mi tîġuñda mı âyâ
- 47 Muġaşşal mesned-i devletde bir düstûr-ı kâmilsin
Ķuşûruñ gösterür vaşfında itdikçe qalem atrâ
- 48 Ciger-sûz olmasa ġurbet Lebîb-i zâra sultânım
Merâmın dil-nişîn evşaf ile belki ider imlâ
- 49 Biraz külfet-nümâdur şadruña târîġ-i tab‘umdan
Ki târîġ iġtizâ itmez bu vaġt-i bî-bedel zîrâ
- 50 Sebeb târîġe nisyân ihtimâlîdür veġâyî‘ de
Degüldür muġtemel nisyâna bu eyyâm-ı ġam-fersâ
- 51 Budur maġşûd-ı ‘âlem kim mübârek ide tâ maġşer
Vezîrin pâdşâha pâdşâhı mülkine Mevlâ

39a, ‘aşruñda : ‘afvuñda AE2

46a, cânsitânın : cânsitanuñ Ü,D

48a, Lebîb-i : Lebîbâ AE2

52 Şeh-i 'âlem verâsetle vezîr a'zam kiyâsetle
Nizâm-ı mülkde maḥsûd-ı şâhân ola bî-pervâ

4

Târîḥ-i manşib-ı Âmid vâli-şoden-i vezîr-i a'zam-ı esbak Firârî-zâde
e's-seyyid 'Abdu'llâh Paşa e'ş-şehîr beyne'l-vüzerâ Boynegri*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Hoşâ iqbâl-i behcet iştîmâl-i şehri Âmid kim
Mükâfât-ı mihen şâd eyledi a' lâ vü ednâyı
- 2 İlâhî bed- nefesden şakla bu eyyâm-ı pür-kâmı
Nigehbân eyle çeşm-i kudsiyân-ı 'arş-ı peymâyı
- 3 Nazardan hıfza ḥâmem ruḳye-ḥ^vân olsun bugünlerde
Ki nuṭḳ-ı mu'cizü'l-'ayn-ı Ḥaḳ itmiş böyle inhâyı
- 4 Olinmazdı kederle şehrimüz beytü'l-hazenden fark
Ferah döndürdi şahn-ı 'idgâha kûh u şahrâyı
- 5 Ser-â-ser cây-ı ca' d olmuşdı gûyâ memleket ammâ
Bahâr-ı feyz-bârı gavṭa-i şâm itdi her câyı
- 6 Gönül dirdüm bu nuḥsuñ sa' da tebdîlin inanmazduñ
Nice ḳondurdi gör Ḥaḳ cây-ı bûma işte 'anḳâyı
- 7 Bu 'usruñ yüsri var elbetde dirdüm bâver itmezduñ
Nice seyreyle nev-rûz itdi şâm-ı vaḥşet-efzâyı
- 8 Bu eyyâm-ı şafâ ol vaḳt-i endûha bedeldür kim
Dü-tâ itmişdi bâr-ı guşşa püşt-i pîr ü bernâyı
- 9 Güşâd-ı gonca-i ṭab' um görince bülbül-i ḥâmem
Terâneyle diler kim lâle ide ṭuṭṭ vü bebgâyı
- 10 Mükâfât üstine bir nev-gazel tarḥ eylemek ister
Ki bîdâr ide ḥ^vâb-ı cevrden ol mâh-ı ḥod-râyı
- 11 Getürmez çeşmine çeşm-i gazâl-ı deşt-i peymâyı
Şalındurmaz o perçem-nâfe-i müşgîn-i büyüyü

4. AE1, 37b ; AE2, 35 ; Ü, 20b; D,17a

* BaşlıkAE2 : Ḳaşıde-i ra'nâ barây-ı şâhib-i mühr 'Abdu'llâh Paşa AE1
6a, dirdüm : virdüm AE2 / inanmazduñ : inanmazdum AE2,D
10b, ide : - AE1

- 12 Yanaşsa ğabğab-ı hûrâ-yı Cennet ğabğab-ı yâra
Şanursın şun^c -ı Mevlâ ortadan bölmiş bir elmayı
- 13 Mümâşât üzredür aĝyâra bî-pervâ gezer dâ'im
Giçerken reh-güzerden nâz ile seyr it temâşâyı
- 14 Gelû-yı sîmi khandîl-i kunişt-i hüsn iken gör kim
O da yutmuş fitli başa almış sûz-ı sevdâyı
- 15 Kıpılmış bir sitemkâr âfet-i şûride-eşvâra
Vücûd-ı nâzenînüñ şerha-zâr olmuş ser-â-pâyı
- 16 Bugün ol sâ' id-i berrâka baĝdum na' leler kesmiş
Semend-i nâzına şan kesme kesmiş gülli dîbâyı
- 17 Lebîbâ hep mükâfât üzredür bu şîve-i gerdûn
Baña itdüklerin bulmuş ne şanduñ sen bu dünyâyı
- 18 Bu fikre yan gelüp aĝbâb ile ĝam-hânedede bir gün
İderken vaz^c -ı nâ-sâz-ı felekden beşş-i şekvâyı
- 19 Hemân gördüm ki tutdı ĝuşımı bir müjde-ber der-hâl
Bülend itdi şadâ-yı cân-fezâ-yı şavt-ı büşrâyı
- 20 Didüm bi'llâh nedür yok bende tâkat şabra ta' cîl it
Hemân tavzîha der-kâr ol bu tebşîr-i dil-ârâyı
- 21 Didi iĝbâl uyandı müjdeler hem saña hem ĝayra
Ki vâlî itdi Hâĝ bu şehre bir düstûr-ı vâlâyı
- 22 K'iderdüñ ĝâk-pâyıñ tûtyâ-yı dîde-i hasret
K'iderdüñ nice demler bûs-ı dâmân ile ĝulyâyı
- 23 Hüdâ luĝf-ı ĝafîsin nâ-ĝehânî eyledi izhâr
Edâ-yı şükr-i ni' met^c âciz itdi pîr ü bernâyı
- 24 Külâh-ı şevķi itdüm ben de bâm-ı çarĝa bî-pervâ
İşitdükde nüvîd-i maĝdem-i ferĝunde-sîmâyı
- 25 Mühürden munfaşıl devletlü 'Abdu'llâh Paşa kim
Anuñ naĝş-ı nigîn-i zâtıdur fermân-fermâyı

12a, yanaşsa : yanaşup AE1
17b, itdüklerin : itdüklerüñ AE2,Ü,D
19a, tutdı : dutdı AE2,Ü,D
19b, şavt : ĝarf AE1

- 26 Hıdîv-i ekrem-i iqbâl mücessem dâver-i efham
Ki tilmîz itmez Eflâtûn'ı hüsn-i fikret ü re 'yi
- 27 O deñlü iktidâr-ı sâ' id-i bahtı müsâ' id kim
Murâd itdükde dest-efşâr iderdi seng-i şammâyı
- 28 Olur İbn-i Ebî Süfyân hulq-ı hilmde pey-rev
Velî bulsa mağall-i kahrını fevt itmez icrâyı
- 29 Dimek mümkün ki zehr-i kahrı tağyîr-i mezâk itse
Ebed itmezdi semden zâ'ika temyîz helvâyı
- 30 Teveccüh itse tebdîl-i tîbâ' a rûy-ı iqbâli
Virür kânûna tâb-ı âbı âba tab' -ı sermâyı
- 31 Havâle eylese bâzû-yı bahtın nakl-i ihyâze
Muhtâ merkez eyler nârı nâra ' unşur-ı mâyı
- 32 İdenler fehm işârât-ı hikem-perdâz-ı ahkâmın
Yanında tîfl-ı mekteb add iderler İbn-i Sînâ'yı
- 33 Bununı i' râb-ı cûdında mağalli yok diyü cidden
Semâhat nüshasından tayy iderler Hâtem-i Tâ'yı
- 34 Tevâbi' den şayarken cûd-ı perdâzân-ı eslâfi
Gürûh-ı şayrefiyyûn yazdılar Ca' fer'le Yahyâ'yı
- 35 Anuñ dârâ egilmez nezd-i ferr ü ihtîşâmında
Ki yokdur izni bayrağında görse eski Dârâ'yı
- 36* Gümüş feyyârelerdür kim olur rahşende rahşende
Urup pertev sipihre hıyre-çeşm eyler şüreyyâyı
- 37 Vezîr-i kâm-bağşâ kân-ı ihsân-ı güher-pâşâ
Kalem hâşâ ki eyler haqq-ı tavşîfinde îfâyı
- 38 Belî nazm-ı kitâb-ı vaşfuña bir harf olur ammä
Dimişler katre ile mümkün istidlâl-i deryâyı
- 39 Sen ol düstûr-ı vâlâsın ki feyz-i iltifâtuñla
İdersin mürde-tab' -ı nazma i' câz-ı Mesîhâyı

26b, itmez : - AE1

30b, virür : virir AE2,D

31a, baht : hıfz AE1

35a, anuñ dârâ : nıgeh-dârâ AE2,D

* 36. Beyt : - AE1

- 40 Ben ol dil-keş edâyum kim hevâ-yı tab' -1 şûhımla
Bahâristan ider gâys-1 hayâlüm bâğ-1 ma' nâyı
- 41 Sen ol kân-1 keremsin kim kemîne cevher-i cûduñ
Zekâtı farz olınsa taldırur dâmân-1 deryâyı
- 42 Ben ol mu' ciz-demüm kim eylesem şarf-1 nefes nazma
İder bâd-1 belâgat mevc-zen baħr-1 mezâyâyı
- 43 Elüñde beftere zer hâtıruñda şayd dil-i muzmer
Şikâr itdi ser-â-ser sîretüñ a' lâ vü ednâyı
- 44 Efendüm zımn-1 güftâruñda gûyâ ism-i a' zam var
Ki eyler 'abd-i gerden-beste nuçkın pîr ü bernâyı
- 45 Kadîmâ şehr halkuñ eylemişdüñ luft ile memnün
Huşûşâ nâ 'il-i cûd-1 firâvânuñ Lebîbâyı
- 46 Ferâmuş itme ol eyyâmı sen devletlü başuñçün
Hele biz ğamla kalduğ farkdan imrüz u ferdâyı
- 47 Degüldür gördigüñ ma' mûre bulduñ şimdilik vîrân
Ümîd oldur ki revh-1 himmetüñle bula ihyâyı
- 48 'İmâret-pîşe bir vâlî-i müşfik iltimâsıyla
İdüp merfû' -1 dergâh-1 Hudâ dest-i temennâyı
- 49 Diyâr-1 bekr'e teşrif-i kudûmuñla mübeşşirler
İdince gûş-1 nâsa sû-be-sû tebşîr-i inhâyı
- 50 Ahâlî tâcın atdı çarħa şevk ile didi târif
Du' âmuz çekdi gûyâ şehre 'Abdu'llâh Paşayı H.1171-M.1757*

5

Müşârün ileyh Muştafâ Beg hazretleri manşib-1 defterdâr ile ser-
efrâz olduğda manşibına evlâ târifdür*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Necl-i kâmil şâni-i Bûzürcimhr-i şâf-dil
Râmi Paşa-zâde ya' ni mîr-i Eflâtün-dehâ
- 2 Şems-i gerdün-1 himem sultân-1 İskender-ħaşem
Gördi isti' dâd-1 mâh-1 zâtını virdi ziyâ

* TârifAE2

5. AE1, 51a ; AE2, 44 ; Ü, 24b; D,21b

* Başlık AE2 : Kaşide-i ra' nâ berây-1 defterdâr-şoden-i Râmî Paşa-zâde güfte-büd-1 târifş
in çend ebyât AE1

- 3 Oldı fermân-ı hümâyûnı anuñ hakkında kim
Defterî-i şıkk-ı evvel manşıbın virdüm aña
- 4 Ben de gûş itdükde bu peygâm-ı pür-kâmı Lebîb
Hâmeden târîhin isti' câl ile itdüm recâ
- 5 Ol dağı bir beyte derc itdi iki târîh kim
Hem çü bâdâm-ı dü-magz oldı dü-bâlâ bir 'atâ
- 6 Eyleseñ mısrâ' -ı evvelden bir ıskât âhere
İki târîhin bulur mîzânı haqq-ı istivâ
- 7 Qadr-i vâlâsıyla Hâcî Muştafâ Beg devlete
Oldı defterdâr diyü müjdesi geldi baña H.1174-M.1760

6

Zâreli-zâde Muhammed Paşa hazretlerine vezîr oldıkdâ vezâretine
virilen târîhli nazmdur

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Müjde-bâd ey kalem-i mu' cizeber dâr-ı Lebîb
Dîdeler rûşen eyâ maħbere-i nâdire-zâ
- 2 Merz-i büm-ı şeref ü behcet olup cânib-i Rûm
Toğdı bir kütli gün ol semte be-şun' -ı Mevlâ
- 3 Qulda yok şabr-ı velî memleket-i Sîvâs'a
İşte Tîmûr-ı kılâfisini gösterdi Hüdâ
- 4 Rütbe-i sâmiye-i âşaf-ı Cem-ħaşmet ile
Hâki ursa ne 'aceb kulle-i çarħa kef ü pâ
- 5 Cevher-i tâc-ı dehâ hazret-i düstûr-ı zamân
Vâli-i hitta-i Sîvâs Muhammed Paşa
- 6 O sa' âdetlü vezîr-i şefekat-güster kim
Bî' at eylerdi eger sâyesini bulsa hümâ
- 7 O beşâsetli müşîr-i naşîhat-perver kim
Sa'y ider emn-i re' âyâsı için şubħ u mesâ

3b, manşıbın : manşıbuñ / aña : saña AE2,Ü,D

6. AE2,61 ; Ü,34a; D,29b

* BaşlıkAE2

1a, -ber dâr: pür-dârD

- 8 Kimseden ħarf-i feza‘ olmaya şâdir diyerek
İstemez ‘ arz olına bâgda naĥl-i eyvâ
- 9 Ĥâsid-i nâ-ĥalefün reddini ışgâ kim ider
Uĥlubû'l-ĥayr-ı medîneyle müberhen da‘ vâ
- 10 O seĥâ-menĥabe kim Cum‘ aya teŝrifinde
Şaf-ı deryûzeĝerânında turur Ĥâtem-i Tâ
- 11 Ĥurş-ı mihri zer-i niŝfiyye diyü ĥarc eyler
Görse gülmîĥ-i derün vâkı‘asında fuĥarâ
- 12 Ey bahâr-ı himem ârâyış-i bâĝ-ı ‘ âlem
Ĥâk-pâya ideyüm şüret-i zihnüm inhâ
- 13 Maĥla‘ -ı mâh-ı vezâret görünürdi zâtuñ
Pertev-i nâşiye-i ĥadrün olup ĝurre-nümâ
- 14 ‘ Uĥde ĥalmıŝdı derün-ı ĥalem-i nazmumda
Eylemek tehniye-i câh ü celâlün inşâ
- 15* Ĥasretüm ĥalmadı min-ba‘ d şükür Mevlâ’ya
Hele gördüm seni dünyâda vezîr-i yek-tâ
- 16 Âsafâ kân-ı vefâ dâver-i gerdün-şerefâ
Bu beşâret idicek ĝam-gedemi ĥaŝr-ı şafâ
- 17 Bir ĥaŝide-beĝedür şerm ile pâ-y-endâzum
Çoĝa dut azımı ĥıl cild-i ĥabûle imlâ
- 18 Eşer-i yek-ŝebedür ĥalma ĥuŝûr-ı nazma
Şem‘ a-i dest-i hünerdür virür elbetde rızâ
- 19 Redd ile serzeniŝ-i ĥâside ruĥŝat virme
Bu gerek anuñ olur mı serine bî-pervâ
- 20 Kerem erbâbı ĥesâbında tedâĥül bilmez
Bâ‘ iş-i câ’ize tekrârdur itsem aĥŝâ
- 21 Beli vâreste degül ĥayd-ı tekellüfden lîk
İltifât itmeĝe anı sebeb ister küremâ
- 22 Yoksa da‘ vâya ĥıyâm eylesem olmaz ĥâdir
Nuĥĥa çoĥ şâ‘ir-i mu‘ciz-dem ü sencide-edâ

* 15.Beyit : -D

- 23 Eylesem esb-i mubâhâta eger mehmîzi
Gerdini sürme ider lâf-ı zenân-ı dünyâ
- 24 Evhem-i hâme-i çâpük-revümün girse ele
Semm-i maqtû' ı olur maqtâ' -ı kilik-i şu' arâ
- 25 Hele çek dizgini meydanı tehî şanma Lebîb
Meclis-i âşaf-ı vâlâda edebdür evlâ
- 26 Bir sülhan dürr ise de keşreti mergûb degül
Demidür kim idesün şıdık u hulûş üzre du' â
- 27 Gönca-i gül-bün-i dâd eyleye Allâh seni
Cûy-ı tevfiķ vire gülşenüñe neşv ü nemâ
- 28 Rütbe-i rif' atün olsun mütezâyid her bâr
Olasın devlet ü iķbâl ile fermân-fermâ
- 29 Dem-i tebşîrde târîhini itdüm tahrîr
Oldı bâ-kâm vezâretle Muhammed Paşa H.1160-M.1747

7

Bağdâd ve Başra vâlisi maqtûl ' Ali Paşa hazretlerinin vezâreti
zuhûrında irsâl olunan târîh-i vezâretdür *

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Hoşâ hengâm-ı hurrem sîr-ı tev'em ' ahd-i ferruh-dem
Zamân-ı muhterem sâl-i mükerrem rûz-ı rûh-efzâ
- 2 Zihî luţf-ı hafî kim âftâbâsâ tulû' itdi
Fe-sübhâne'l-lezi i'tâ li-ehli'l-mecdi mâ-i'tâ
- 3 Murâd itdükde bir emr-i haşîrün halkını lâ-büdd
Müheyyâ eyler esbâb-ı huşûlin Hazret-i Mevlâ
- 4 Bir iki sâl idi âşâr-ı ' ulviyyeyle ' ârifler
Kalem-cünbân-ı takvîm-i cedîd olmışdılar ammâ
- 5 Taharrî eyleyüp taşrîh-i tafşîlinde dilerdi
' İraķa bir zuhûr-ı bahtiyârî vardur icmâlâ

7. AE1, 27a ; AE2, 66 ; Ü, 36b; D,32a

* BaşlıkAE2 : Kaşîde-i a'lâ berây-ı vâli-i Bağdâd ' Ali Paşa AE1
3b, huşûlin : huşûlün AE2,Ü,D

- 6 Recâ itdüm bir ehl-i hâle kim ketm eyleme benden
Nihân key mâned ân râ zî kezô sâzend maḥfilhâ
- 7 Didi sırr-ı ‘alîdür çekme zahmet oldu pîçîde
Kırmât-ı cıfr-i câmî’ le velîd-i leyle-i cellâ
- 8 Gelince vaqt-i merhûnı olur ma’ lûmı âfâkuñ
Ki var inbâ-i pîşininde maḥzûrât-ı lâ-yuḥşâ
- 9 Bu eşnâ-yı feraḥ-fermâda kıldı fazl-ı Rabbânî
Tebâşîr-i şabâhü’l-ḥayr-ı eyyâm olmasun inhâ
- 10 Cüneydî-menzilet Başrî-başîret Kâdirî-ḳudret
Melek-sîret Süleymân-saltanat sultân-ı mülk-ârâ
- 11 Maḥall-i raḥl-i ilhâm oldu çün ḳalb-i hümâyûnı
Ki sensin vâriş-i mülk-i Süleymânî bugün tenhâ
- 12 Biraz vâreste-i ḳayd-ı nizâm olmuş teḳâdümden
Vir iḳlîm-i ‘İraḳa nazm-ı nevle revnaḳ-ı zîbâ
- 13 Olup bu feyz-i rûḥâniyle ḳalb-i Hüsrevî mülhem
İdince ḳaşr-ı burc-ı evliyâyı lâne-i ‘anḳâ
- 14 Ğarâz sırr-ı ‘alîden işte şimdi oldu rûşen kim
‘Ali Paşa-yı ‘âlî-şân imiş maḳşûdı bi’l-îmâ
- 15 Şehensâh-ı ‘Ali-şatvet kerâmât-ı ‘Aliyyeyle
O ‘âlî-câha kıldı rütbede tayy-ı mekan i’ tâ
- 16 Bu enfâs-ı şeh-i İslâmdan feyz-i kerâmetdür
Rebî’ istan olup buldı tarâvet ḥıṭṭa-i Zevrâ
- 17 Behişt-âbâd olup gül gül açıldı sû-be-sû Bağdâd
Mübârek-bâda geldi bezm-i ‘ayşa bülbül-i şeydâ
- 18 Olinca bende lebrîz-i neşâṭ itdüm o bezm içre
Nedîm-i ḥâmemüñ bu ‘âşîḳâne şî’rini inşâ
- 19 Aman ḥasretde ḳaldum bir nigâh-ı luṭfuña cânâ
Be-hey inşâf-ı düşmen tâ-be-key bu nâz u istiḡnâ

9b, olmasun : olmasın AE2,Ü,D

11a, maḥall : maḥaṭṭ AE1

14a, rûşen : zâhir AE2,Ü,D

16a, feyz-i : feyz ü AE2,Ü,D

- 20 Beşerden yok nazîrûñ hüsn ile rûy-ı zemîn üzre
‘ Aceb zenbîl ile gökden mi indüñ ey melek-sîmâ
- 21 Meşâm-ı câna büyüñ yok bezmde güft-güyuñ yok
Gül-i taşvîrden farkuñ senüñ bilmem nedür hâlâ
- 22 Nice tâb-âver olsun mübtelâlar reh-güzârında
Düçâr olsa hırâm-ı kâmetüñden yan virür tûbâ
- 23 Şakın berķ añlama zülfüñ görünce mihr-i rûyuñda
Giribân-çâk olur reşkinden ebr-i âsmân peymâ
- 24 Nişân-ı bûse var sîb-i zenaḥdânüñda ketm itme
Bu şeb kim purtaķal-ı ğabğabuñ itmişdi dest-ârâ
- 25 Lebîbâ virme meydân ḥâmeye vaşf-ı dil-ârâda
Elüñde var iken ḥâzır şenâ-yı dâver-i dâñâ
- 26 Semiyy-i fâtiḥ-i Ḥayber vezîr-i ma‘ delet-güster
Keremver ehl-perver kârger şaf-der ‘ Ali Paşa
- 27 Besâlet-pîşe rezm-endîşe dırğâm-ı veğâ-pîşe
Feresrânlıkda pûr-ı Zâl aña nisbet ‘ abeş-pûyâ
- 28 Vezâret birle aldı bağteten Başrayla Bağdâdı
Zihî iķbâl-i bâlâ bed-naẓardan şaķlasun Mevlâ
- 29 Yazılsun *lâ-fetiyyü’l-a‘melâ* râyâtına anuñ
Ya şekl-i zülfikâr-ı Ḥayder-i Kerrâr ḥün-pâlâ
- 30 Şihâb-ı âsmâna ḥîzrân-ı nîzesi tev’em
Zübür-teng-i kümeysi keḥkeşân-ı çarḥla hem-tâ
- 31 Eseddür tığı yüz kes ya esedle ķan yalaşmışdur
Ki itmiş ğün-be-ğün ta‘yîn aña şad-kelle-i a‘ dâ
- 32 Esed dinmez ki ceng içre çıkar ğâr-ı ğilâfından
Ĝürûh-ı ḥaşmına ķan yağı gök düşmen bir ejderhâ
- 33 Bunuñ ḥarbi ḥayâl-i bâtil imiş ḥarb-i eslâfi
Bunuñ cengi yanında heft-ḥân bir ‘ âlem-i rû’yâ
- 34 Muḥîṭa bir şerer düşseydi ķahrından ma‘ âza’llâḥ
Havâya atılrđı maḥzen-i bârûtveş deryâ
- 35 Nesîm-i hüsn-i ḥulķı düşse âteş-ḥâne-i Hind’e
Gül ü sünbül açup olurđı bir bâğ-ı İrem peydâ

- 36 Mecâz itdüm hitâba işte giçdüm cisr-i gıybetden
Ki oldı iltifât ehl-i lisâna vâdi-i ra' nâ
- 37 Vezîr-i hurde-bînâ kâr-bend-i âşaf-âyînâ
Yanuñda İbn-i Sînâ tıfl-ı mekteb gibi taḥmînâ
- 38 Vezâret rütbesin iḥrâzda fikr-i Felâḫûn' uñ
Hünerde rûḫ-ı Risâlis'e gösterdi yed-i ḫulâ
- 39 Cihânı 'ıtrâsâ kılduñ bu peygâm-ı beşâretle
Ḥıdîvâ perçem-i tûḡuñ reg-i gülden midür âyâ
- 40 Der-i cûduñda Ḥâtem bir gulâm-ı ḫalkadur gevşek
İki ḫidmet-güzâr-ı nuḡre-pâşuñ Ca' fer ü Yaḫyâ
- 41 Şimâḫ-ı câna vaşf-ı dil-şikâruñ vârid oldıḫça
Şarılmış ḫâk-pâyuñçün nihâl-i zihnüme sevdâ
- 42 Degüldür 'âşıkâ Bağdâd ıraḡ ammâ nedür çâre
Herem ḫâḫat-rübâ ḫaddüm dü-tâ endûḫ cân-fersâ
- 43 Du' â-yı ḡâ'ibâneyle olup ḫidmet-güzârında
İdüp bu 'arz-ı ḫâlümle bu def' a şevḫümi inhâ
- 44 Ḳumâş-ı nazmumı alma deger degmez bahâsiyla
Ḳadir-dân-ı ma' ârif bir kerem-girdârsın zîrâ
- 45 Benüm ḫab' umla ḫab'-ı dîgerânı imtiḫân eyle
Seḫâ şöhretlü bir düstürsın ḫıl ḫükmini icrâ
- 46 İder ḫanbûrı âheng-i teşâ'ur nice şâ'ir var
Ve lîkin tel kırar bir ḡuş-mâl itseñ olur rüsvâ
- 47 Tefâḫürde yanumda hem-terâzû-yı teşâ'urdu
Degüldür ḫod-furûşî ḫarc-ı bâzâr-ı süḫan-pîrâ
- 48 Ser-i sa' d-efserüñ bu ḫıl ü ḫâlüm itmesün taşdı'
Ḥuzûr-ı ḫâḫı-ı inşâfa ḫalsun fayşal-ı da' vâ
- 49 Ümîdümden ziyâna olma râzı çokdur ümmîdüm
Beni defterlü dâ' ilerden eyle ba' d-ez-în iḫşâ

38b, gösterdi : gösterdüñ AE2,Ü,D

43.Beyt : - AE1

46b, ve lîkin : fe-ammâ AE2,Ü

- 50 Cenâb-ı kedhüdâ begden beni kıl tezkiye şor kim
Du'â-yı devletümçün hıdmete şâyeste mi âyâ
- 51 O 'âlî-kadr efendüm oldı tevfiķuñ emârâtı
Kim hem dânişli hem bînişli bir 'arrâfdur haķķâ
- 52 O bir şâhîn-mesneddür 'ikâb-ı haşma şal anı
Ki itsün pençe-i bahtuñla çâk-ı düşmen-i hıod-râ
- 53 Ya Faħrî-zâde-i bü'l-faız kim şît-ı kemâlâtı
İmâm-ı Faħr-ı Râz'a çâr-tekbîr eyledi gûyâ
- 54 Nevâ-sencî-i kil-k-i nazmınuñ şevķ u neşâtıyla
Felekde Zühre raķş eyler 'Utarid eyler istihyâ
- 55 Nişâb-ı şâhidümdür ol iki zât-ı vefâ-perver
Biri de ķâdı-ı Baġdâd-ı şer' -âbâddur hâlâ
- 56 Benüm anuñla da'vâ-yı huķûķ-ı şâbıķam vardur
Çıķarmaz laġva da'vâ-yı huķûķı itmişem imzâ
- 57 Ki nâmı hıdmet-i şer'-i Muħammedle 'azîz olmış
E'izza'llâhu şer'an kayyimen bi'n-naşri ve'l-ibķâ
- 58 Mişâl-i kehl-i naħvî bir mu'aķķıd mes'elem ķaldı
Anuñ da hâlli ħibr-i himmetüñ muħtâcıdur maħzâ
- 59 Kehl fenninde ehliyyetli bir keħħâla muħtâcem
Gezüp Rûm u 'Irâķı bulmadum bir hâzıķ-ı bînâ
- 60 Velî mess-i zarûret bâliġ oldı ġâyete şimdi
Amân kıl tûtyâ-yı hâk-pâyuñla beni ihyâ
- 61 Binâ-yı devlet ü iķbâl ü câhuñ üstüvâr olsun
Olup tevfiķ ile terfi' ile te'yîd ile ber-câ
- 62 Lebîbâ ħâtif-i ġaybî didi târġhini yaz kim
Süleymân mülkine ķâ'im vezîr oldı 'Ali Paşa
- 63 Didüm ben geldi bir târġ-i dġger zıhn-i tebrîke
Mübârek ola kim 'âlî vezîr oldı 'Ali Paşa

H.1175-M.1761

8

Vezîr-i maqtûl ' Ali Paşa hazretleri baba Süleymân Paşayı kahr u
tedmîrlerinde irsâl olınan fethiyye târîhdür*

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- 1 Feth eyledüm ihlâşla dîvân-ı Hâyâlî
Bu nazm-ı belîğ oldı tefe'ülde hüveydâ
- 2 *Göstermesün eksikliğini Hâk vüzerânuñ
Âsûdedür ol fırka-i vâlâ ile dünyâ*
- 3 Ki şeşper-i te'dîbleri olmasa der-dest
Baş egmez idi kimseye efrâd-ı re'âyâ
- 4 Küttâb-ı siyâsetde sebağ virmese añlar
Bâgîlere kim hüküm-i bugâtı ider inhâ
- 5 Bildürmeseler ger mütecâvizlere haddin
Her süfle iderdi heves-i rütbe-i 'ulyâ
- 6 Her harz u hazef pertev alup silk-i sefehde
İster ola revnağ-şiken-i lü'lü-i lâlâ
- 7 Her hırs-ı cebel fikr-i behîmeyle asûde
Meydân-ı tekâvümde atar pençe-i gîrâ
- 8 Şeh-bâl-ı himem cünbişini bilmez ider zann
Her zağ u zeğan kendüyi pervâzda 'anğâ
- 9 Taşdığ-ı kelâmumda şağın itme tereddüd
Şâhid irişür işte saña vağ'a-i baba
- 10 Zevrâ-yı dil-ârâya kazâ-yı vüzerâdan
Pîrî gidüp olunca berî memleket-ârâ
- 11 Ol bunca demi kendüye fırsat gözedürmiş
Tâ kim ide ol habs-ı cibilliyyeti icrâ
- 12 Tuğyânı hemân itdi irâde ol arada
Bil nice biñ evbaşı olup başına sevdâ
- 13 Ol dîv-i siyeh mûr-ı 'adû ceş ile itdi
Rağmınca Süleymân-ı zamânüm diyü da'vâ

8. AE2,70 ; Ü,39a; D,34a

* BaşlıkAE2

- 14 Bak seyre ki ol herze diyü kûh-ı melâmet
Şaf-beste-i ' isyân olup ol ' ucb ile hâşâ
- 15 Dâd-âver-i hayrâ kelefâ dâver-i pür-dil
Zırgam-ı vegâ-menkabe ya' ni ' Ali Paşa
- 16 Ordu-yı zafer-cûda iken ferr ü haşemle
Hidmetde iken nuşret ü iqbâl ser-â-pâ
- 17 Ol bâdiye-peymâ-yı şakâ' baġteten oldu
Tâbûr-keş-i cünd-i eşirrä vü eşiddâ
- 18 Zann eyledi ol dürre zen-i kûs-ı havâric
Zenbûruñ ider leşker-i ya' sûb ile heycâ
- 19 Şer zimmet olup şerzime-i bâġi-i Ekrâd
Şavletde o düstûra hayâ itmedi ammâ
- 20 Râmişger olup tûb tûfeng eyledi âheng
Gâh eşk-i beyâ okudu geh nâdd-ı ' aliyyâ
- 21 Bu hecmeden ol dâver-i gerdûn-şavlet
Temkînine bir zerre hâlel virmeyüp aslâ
- 22 Telmîh-i tenâsüb buyurup âşaf-ı ' ârif
Segbânını ol seg nişâne idüp e' azzâ
- 23 Her merd-i teberrüd emr-i veliyyü'n-ni' amıyla
El başa urup didi *semi'nâ ve aña'nâ**
- 24 Bu şevke dögüp sînelerin tabl u nakâre
Ziller el ele almada sûr eyledi sûr-nâ
- 25 Dutdı hele şebender-i tevfiķ-i yediyle
Tamgâ-yı temeyyüz-i nemed gerdi-i dîbâ
- 26 Bir dâd-sitâd oldu ki tüccâr-ı zaferden
Sûdâger ile döndi bedestâna o şahrâ
- 27 Tennûr-ı vegâ hamy u tays üzre qarınca
Etmekligin aldı hele ol câyi' -i rüsvâ
- 28 Ekrâd-ı hezîmet-zede âhir bu hiddetle
Oldı hele telvîş-ken-i dûde-i baba

21.Beyt : - Ü,D

* ... duyduk ve kabul ettik. Kur'ân-ı Kerim, 5/7

- 29 Kürdî nağamât ile olur mı baba tâhir
Kûçek nice kâbildür ola bezrûne hem-pâ
- 30 Şad hamle ki ol nâ'ire-i bağy u fesâdı
Âb-ı zafer-i dâver-i devr eyledi itfâ
- 31 Bu kesble olmaz kerem-i hazret-i Hâkdur
Tâ kadrûñ o düstûr-ı vaqûruñ ide a' lâ
- 32 Her ma' rekesinde o şehâmetlü vezîrûñ
Mağzûl ola mağhûr ola me'yûs ola a' dâ
- 33 Bir fezleke-i mâ-vika' oldı bu kaşidem
Kâdir degülem itmede tafşîlini imlâ
- 34 'İrfânuma kalsun nazâr-ı 'atf-ı 'inâyet
Nuksânuma itsün kerem-i 'afvını icrâ
- 35 Bir müjdeci geldi didi târih Lebîbâ
Bildürdi hele düşmene haddin 'Ali Paşa H.1176-M.1762

9

Veziir-i Rüstem-iqtidar el-Hâc 'Abdu'llâh Paşa hazretlerine vezâret ile Diyârbekr manşıbı oldıkdâ vezâretine olan târihdür. E'sşehîr beyne'l-vüzerâ be-Çeteci*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Bu sâlûñ leyle-i qadrinde ihyâya olup der-kâr
Şuhûd-ı nûr-ı âmâl için oldum pîr ü zühhâd
- 2 Ne gördüm ser-te-ser âfâkı bir nûr-ı şafâ tutdı
Görindi der-'ağab bir necm-i gîsûdâr-ı pertev-zâd
- 3 Recâmend oldum ehl-i hâlden şordum aman bi'llâh
Nedür bu nağş-ı dil-keş gösterür bu çarğ-ı nüh-bünyâd
- 4 Kimi icmâl idüp virdi haber kim bir meserret var
Kimi didi bu mülke itdi Hâkğ esbâb-ı emn i' dâd
- 5 Kimi ma' mûri-i 'âlem kimi mağhûri-i düşmen
Kimi ref' oldı dünyâdan didi hep zulmet-i bî-dâd

9. AE1, 32a ; AE2, 78 ; Ü, 43a; D,38a

* BaşlıkAE2 : Kaşide-i ra'nâ berây-ı Çeteci 'Abdu'llâh Paşa AE1

2a, şafâ : şafâsı AE1

4b, didi : itdi AE1

- 6 Kimi bir muhteşem âşaf zuhûrından ‘alâmetdür
K’olur mergûle-i sîmâ-yı hükmi hem kerem hem dâd
- 7 Bu takvîmât-ı ‘aklı ser-te-ser gözden geçürdüm hep
Muhaşşal her biri bir gûne ta‘bîr eyleyüp îrâd
- 8 Velî her hâlde remz-âşnâ bir pîr-i rûşen-dil
Didi gel ey Lebîb-i zâr benden eyle istirşâd
- 9 Degüldür necm-i gîsûdâr ol tûğ-ı vezâretdür
K’onuñla i‘tibâr-ı hazret-i düstûr olur müzdâd
- 10 Efendüñ ya‘ni ‘Abdu’llâh Paşa-yı felek-quadre
Vezâret itdi i‘tâ şehryâr-ı şehryâr ecdâd
- 11 Teraqqî-bağş olup tebşîrine tevcîh-i manşıbla
Diyâr-ı bekre teşrîfiyle de itdi beni dil-şâd
- 12 Olınca müjde-i maqşûdı vardum secde-i şükre
Bu rûh-efzâ haberler itdi her gamdan beni âzâd
- 13 Bi-ğamdi’llâh ki feyz-i quadre uğratdı beni devrân
Hoşâ baht-ı müsâ‘id kûr-bâdâ dîde-i hüssâd
- 14 O düstûr-ı kerem-pîrâyeden kim sâyemendüm ben
Kayırmam ba‘d-ez-în cevri-i sipihri her çibâd-âbâd
- 15 Vezîr-i pür-hünerdür âşaf-ı tâbende gevherdür
Dilîr-i nâmverdür zîb-i zâtı nûr-ı isti‘dâd
- 16 Tabîb-i memleketdür mülke hükmi ‘ayn-ı hikmetdür
Dimâ’-ı fâside gûyâ ki tîğî neşter-i faşşâd
- 17 Tevâzu‘kâr-ı meclisdür velî mazlûma mûnisdür
Kažâ-yı ‘adle fârisdür hıdîv-i merhamet-mu‘tâd
- 18 Hem erbâb-ı kalemdendür hem aşhâb-ı keremendür
Ma‘ârif-pîşe hayr-endîşedür ol dâver-i naqqâd
- 19 Tayanmaz çarbına âbâdi kâğıddan da ehvendür
Siper isterse teymûr olsun ister hâlis-i fülâd
- 20 Düşerse merz-i bûm-ı düşmene âvâze-i ‘azmi
Kažâ-yı âsmânîveş ider kişverlerin ber-bâd

- 21 Dilîr-i ‘âtıfîet-pîrâ müşîr-i memleket-gîrâ
Olurdu şûret-i vaşında hâmem hem-ser-i Bih-zâd
- 22 Velî ‘özüüm kabûl-i luţfuña vâbestedür zîrâ
Küdûrât-ı pey-â-pey koymamışdur kudret-i inşâd
- 23 Gehî ekdâr-ı cismânî gehî âlâm-ı rûhânî
Nizâm-ı nazmı i‘lâl eylemişdür itme istib‘âd
- 24 Gidüp emniyyet ebnâ-yı sebîlin mâl u cânından
Haşar itmişdi gûyâ her taraftan hâyin-i ekrâd
- 25 Derûn-ı şehri hod evbâş-ı kallâş itdi rûz u şeb
Tüfekler âteş-i peyvestesinden küre-i haddâd
- 26 Heman müstagrağ-ı âlât-ı harb olmuşdı bi’l-cümle
Vilâyet döndi dârü’l-harbe te’sîr itmeyüp feryâd
- 27 Degüldür ‘asker-i islâm hâşâ böyle bed-kârân
Bir elden memleket tahrib iderler bir gürûh ırğâd
- 28 Kuşûr itmez velî kâ’im-makâm-ı memleket ammâ
Ne çâre kimseden yokdur ne imdâd u ne istimdâd
- 29 Tükenmez ser-güzeşt-i lâzımu’l-inhâyı serd itsem
Hemân a‘lâ du‘â-yı devletüñdür eylemek îrâd
- 30 Olındıkça hemîşe defter-i hâkân-ı a‘zamda
Vezîrân-ı re‘âyâ-perver ü vâlâ-himem ta‘dâd
- 31 Cenâb-ı şâh-bâz-ı ‘azmüñ olsun dâ’imâ iqbâl
‘Adû-yı ‘izz ü câh u devletüñ taḥcîr ü sen şayyâd
- 32 Nizâm-ı memleketde reh-ber olsun hükümüñe tevfiḳ
Ola dîvâr-ı cism-i nâ-sezâyâ hançerüñ evtâd
- 33 İştüdüm geldi bir tûğ-ı hümâyûn söyledüm târiḫ
Vezâret âşaf-ı vâlâ vü Cem-câha mübârek-bâd H.1157-M.1744*

23b, i‘lâl : ihlâl AE2,Ü,D

28a, kâ’im : kayım AE2,Ü

29a, tükenmez : dükenmez AE2,Ü,D

31b, taḥcîr ü : taḥcîr AE1

* TârîḫAE2

10

Vezîr-i müşârûn ileyh ‘Abdu’llâh Paşaya def[‘] a-i şâniyesinde
muğarrer manşıbı haberi geldükde virilen nazmdur*

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Hâme-i bülbül-i gülzâr neşât eyleyelüm
Mevsim-i tâze bahâr-ı ferağ-âver geldi
- 2 Cezve-i pejmürde idi bâd-ı hazân vehmiyle
Berg ü enhâra bâğ-ı emelün fer geldi
- 3 Dem-i nev-rûz-ı şafâdur ki der-i devletden
Dil-keş aḥkamlı taqvîm-i ḥikemver geldi
- 4 Ya‘ ni devletli veliyyü’n-ni‘ am-ı zî-şânuñ
Câh-ı vâlâsını ibkâya muğarrer geldi
- 5 Gûsfend-i kederi şükr ile kurbân itdük
‘İd-i edhâ ile bu müjde ber-â-ber geldi
- 6 Ferve-i manşıbınuñ şanki yüzün tecdîde
Bir celî-şâ‘ şa‘ a kıymetli ser-â-ser geldi
- 7 Ten-i iqbâli muğarrerde olan çâr hurûf
Ḥurd iderler iki şeşper iki hançer geldi
- 8 Emr-i ibkâsını Tâtâr-ı sebüg-rev getirüp
Bâğdan bâd ile şan berg-i gül-i ter geldi
- 9 Mürg-ı iqbâl toğar beyza-i tarafasından
Mecde her zülfesi bir zülf-i mu‘ abber geldi
- 10 Satrlar ḥilye-i tevķîr-i cihânbanı ile
Yanar altun gibi bir zînet ü zîver geldi
- 11 Bu zemîn üzre belî tarḥ-ı kaşâ’id mümkün
Hem hoş-âyende vü hem kâfiye-güster geldi
- 12 Lîk ey hâme süḥan ḳall u dell lâzımdur
Nazm bu resme ri‘ âyetle muvaḳḳar geldi
- 13 Yoksa ol âşafa ‘arz itmek için ḥâtıruma
Ma‘ den-i feyz-i Ḥudâdan ne güherler geldi

10. AE2,81 ; Ü,45a; D,39b

* BaşlıkAE2

- 14 Dilerüz elsine-i nâsda tâ kim dinilür
Yine devletden ol ağayla haberler geldi
- 15 Bûy-ı ‘adli ide ta‘îr-i meşâm-ı âfâk
Bu du‘â micmer-i ihlâşda ‘anber geldi
- 16 Gûşma hâtif-i gaybî didi târîh Lebîb
Müjde iqbâl ile Paşaya muqarrer geldi H.1159-M.1746

11

Vezir-i müşârün ileyh Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa hazretleri emîrû’l-
hacc-ı Şâm iken tarîk-ı Hicâz’ı bâgî ‘Arabân’dan tathîrinde irsâl olınan
fethiyye târîhdür*

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Ey müşîr-i şîr-i ner-peyker vezîr-i nâmver
Dâver-i şaf-der gâzanfer-fer hıdvî-i kâr-sâz
- 2 Haccuñı mebrûr u sa‘yüñ eyleye meşkûr Hâk
Düşmenüñ maqhûr ide zâtuñ zaferle ser-firâz
- 3 Hâmd li’llâh her umûr-ı sa‘ye-i dîniyyede
İmtinâ‘a şer‘-i nâmûsuñda yokdur çün cevâz
- 4 Ya‘ni ‘urbân ile ehl-i istitâ‘at ekşeri
Eylemişlerken edâ-yı farz-ı hacdan ihtirâz
- 5 Hîdmet-i huccâca şevk-ı hâtıruñ şâhenşehi
Eyledi şadr-ı kerâmet-pîşesi telhîş-i râz
- 6 Kıblegâh-ı mülk ü millet rûkn-i beyt-i saltanat
Hâdim-i dâr-ı nübüvvet şehryâr-ı ‘izz ü nâz
- 7 Ka‘betü’l-ıqbâl sultân Muştafâ-yı Cem-hidem
Umre-i huccâc ile virdi saña çün imtiyâz
- 8 Sen de kılduñ kıbleye hüsni-teveccüh şıdk ile
Eyleyüp güsterde-i seccâde-i rûy-ı niyâz
- 9 Gül-perend-i şıdk ile ihrâm-bend-i ‘azm olup
Eyledüñ lebbeyk-zen âheng-i şeh-râh-ı Hicâz

11. AE1, 40b ; AE2, 86 ; Ü, 47b; D,42a

*BaşlıkAE2 : Kaşîde-i zîbâ berây-ı tebrîk-i hac Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa AE1
2a, mebrûr u : mebrûr-ı AE1

- 10 Âyet-i seyf oldı zâtuñ ehl-i bağye eyledüñ
Besmeleyle tîğ-1 âteş-tâbuñı müşrik-güdâz
- 11 Bir tama^ç var hûn-1 a^ç dâya senüñ seyfünde kim
Eş^ç ab-1 tammâ^ç da yokdur o deñlü hırş-1 vâz
- 12 Cünbiş-i yalman-1 nîzeñ rezme seyr idene
Bir gelür tîr tehmeteyn-i rümh-1 Rüstem çüb-sâz
- 13 Çeng-i cengünde ^ç arab çün kârakuš oldı zebûn
Dest-i iqbâl-i şehensâhîde sensin şâh-bâz
- 14 Eyledi da^ç vet seni harbe benî harb-i le'im
Çâşnî-i harbi bilmezdi henüz ol herze-tâz
- 15 ^ç Arşa-i ceng olıcak humyu'l-vañise mâ-şadak
Hamd li'llâh dîk-1 hizlânında buldı ihtizâz
- 16 Şâhid-i bahtuña Hağ virdi ^ç arûs-1 nuşreti
Eyledüñ sâman-1 ^ç urbânı aña kat kat cihâz
- 17 Şimdiden soñra ^ç arab şemşîrüne itsün kaşem
Ârı var ise eger ey seyf-i meslûl-1 be-râz
- 18 Pâdşâh-1 dîne bu hizmetde kılduñ sebğ-1 yed
Vaşfını sultân gâziyle idüp minber-tirâz
- 19 Saña şîr-i nerr ya Hayder nâmını iñlâğde
Farğdan vâreste dâmendür hağîkatle mecâz
- 20 Âşafâ kâşır gelür bâlâ-yı hadd-i zâtuña
Zeyl-i vaşfuñ her ne deñlü eylese hâmem dirâz
- 21 Haşmuña der-beste kalsun dâ'imâ dâr-1 ümîd
Dergeh-i feth ü zafer peyveste olsun saña bâz
- 22 Her bir ahvâlünde bâzâ-bendüñ ola ^ç avn-i Hağ
Hırz-1 iqbâlüñ du^ç â-yı şehryâr-1 dil-nevâz
- 23 Bendegân-1 dâ'irüñ hep oldı hasbe'l-iqtidâr
Hişsemend-i ^ç izz-i hizmet kimisi çok kimi az
- 24 Mülhem-i gaybî baña târîhini hizmet virüp
Didi sen de zabt-1 sâl-1 hacca bir târîğ yaz

- 25 Ben de tebrîk ile bu mışrâ'ı ketb itdüm Lebîb
Hâc-ı 'Abdu'llâh Paşa fâtih-i râh-ı Hicâz H.1173-M.1759

12

Vezîr-i müşârün ileyh Çeteci 'Abdu'llâh Paşa hazretleri def' a-i râbi'ada manşib iken muğarrer geldükde yazılan târîhdür*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Lebîbâ hâcî 'Abdu'llâh Paşa-yı kerem-kâra
Sa' id-ender-sa' id olsun bu 'id-i meymenet-pîrâ
- 2 İdince 'id-i ibkâsı tesâdüf 'id-i eğhâya
Ahâlî 'id-i ekber eyledi bu 'idi ser-tâ-pâ
- 3 Be-rabbi'l-beyt ola ol kisve-pûş-ı ka' betü'l-cûduñ
Hezârân 'id-i ferhundeyle rükn-i devleti ber-câ
- 4 Olur 'idiyyesi erbâb-ı nazmuñ hil' at-i mazmûn
Velî 'idiyye-i düstûr-ı vâlâ hil' at-i vâlâ
- 5 Sürûr-ı 'idimiz oldı dü-bâlâ söyledüm târîh
Muğarrer müjdesiyle 'id-ber-'id eyledüñ gûyâ H.1173-M.1759

13

Vezîr-i müşârün ileyh Çeteci 'Abdu'llâh Paşa hazretleri oğâk-ı 'âlî tecdîinde virilen târîhdür*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

- 1 Hoşâ oğâk-ı gerdûn tâk-ı zîbâ
Künâm-ı nerre şîr-i gâb-ı heycâ
- 2 Bu çetr ol âşafuñ me'vâsıdur kim
Çeteyle oldı şöhet-gîr-i dünyâ
- 3 Cihâd-endîşe düstûr-ı mükerrerem
Şalâbet-pîşe 'Abdu'llâh Paşa
- 4 Dem-â-dem zikridür *naşrun min-Allâh**
Mu'azzam fikridür te'mîn-i a' dâ

12. AE1, 75a ; AE2, 89 ; Ü, 49b

* BaşlıkAE2

13. AE2,90 ; Ü,50a

* BaşlıkAE2

* ... Allah'tan yardım ve yakın bir fetih... Kur'ân-ı Kerim, 61/13

- 5 Bu vâlâ bâdgâh-ı dil-güşâyı
Ğazâ kaçdıyla itmişdür müheyyâ
- 6 Alup eţrâfını dâ'im sürüşân
Oğurlar sûre-i *innâ fetahnâ**
- 7 Sütunlar şâhid-i zerrîn-kemerdür
Tınâbî her taraf çün zülf-i bûyâ
- 8 Bula temkîn be-sırr-ı sûre-i kâf
Mekîn oldıkça ol düstûr-ı 'anķâ
- 9 Degül mencûķ zer-i mihr-i zaferdür
Firâzında dıraşşân u hüveydâ
- 10 Olur şermende nâmûsiyyesinden
Ser-â-ser atlas-ı çarķ-ı şefaķ-zâ
- 11 Buna nev-bârgâh oldıkça dâ'im
Mübârek ola meymûn ide Mevlâ
- 12 Lebîbâ ol vezîr-i nâmdâruñ
Hudâ iķbâl u câhın ide ber-câ
- 13 Du'â zımında hâtif didi târîķ
Oţâķuñ ber-devâm olsun vezîrâ H.1158-M.1745

14

Vezîr-i müşârûn ileyh Çeteci 'Abdu'llâh Paşa hazretleri def'a-i hâmisede Diyârbekr manşıbı iken dâr-ı beķâyâ irtiķâl itdükde merhûmuñ vefâtına yazılan merşkiye-i târîķdür*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 El-ħazer zûr-ı zer ü câh-ı cihâna kapılıp
Olma dil-beste-i iķbâli denî dünyânuñ
- 2 Câh ile câhile ğaflet gelür ammâ 'uķalâ
Fikr ider gerdiş-i dülâbını bu devrânuñ
- 3 Rüstern ü Sâm u Nerîmân u Ferîdûn'a deĝin
Güşt-ĝîr-i ecel aldı ayâĝuñ merdânuñ

* Biz sana fetih ihsan ettik. Kur'ân-ı Kerim, 48/1

8a, be : bu Ü

14. AE1, 62a ; AE2 , 91 ; Ü, 50b

* BaşlıkAE2 : Çeteci 'Abdu'llâh Paşanuñ vefâtına söyledigi merşkiye-i ra'ânâdur AE1

1a, zûr-ı zer ü : zûr u zer-i AE1

- 4 İşte bu şâhib-i merķad saña ‘ibret bes kim
Bir zamân oldu ĉeleng-i seri ser-bâzânũ
- 5 Çeteci nâmı ile ‘asker-i dîne nice sâl
Ķahramânı giĉinüp ma‘reke-i İrân’uñ
- 6 Bir vezîr oldu ki seyf ü qalem ü kuvvetde
İftihârıydı havâķîn-i hîlâfet-şânũ
- 7 Hüner-âmûz-ı tevârîh-i ümem ehl-i qalem
Müsteşâr idi veķâyî‘de cigerdârânũ
- 8 Enbiyâ vü hulefânũ siyerin ‘ârif hem
Çerkes ü Ķayşer ü Sâsân u Key ü Kisrâ’nuñ
- 9 Bî-muĥâbâ sözi meclisde sipâhî söyler
Ķâr-fermâsı idi cünd-i Ķazâ-peymânũ
- 10 Şeyhe bir şabb-ı nev-ĥaĥ didirüp resminde
Yüzini Ķaraladı ĥaĥ ile ĥaĥâtânũ
- 11 Mantıķı fenn-i lügat nüşhalarında ser-zebân
DıĶkat-i zihni ĥayâlîsi idi ‘irfânũ
- 12 Biñ Ķadar çâker-i ceng-âver ü fermân-beri hep
Dest ber-Ķabza-i şemsîr-i ĥuzûrında anũ
- 13 Sa’ir âlât u bisât esliĥa vü ĥurf u tuĥaf
Ki şümârında yedi kûteh idi iĥsânũ
- 14 Vâdi-i rezimde Tîmûr’a olup hem-refîâr
Tîg-ı fettâki ĥased-baĥş-ı Hülâgû ĥânũ
- 15 Raĥbet-i elbise yok dirdi gören hey’etini
Aña ‘îdiyye olur kisvesi dervîşânũ
- 16 İki sâl olmuş iken Şâm’uñ emîrû’l-ĥaccı
Saĥveti şubĥını şâm itmiş idi ‘urbânũ
- 17 Ĥâne-i ‘ömrin idüp sâ’iķa-i merg-i ĥarâb
Ķenzveş soĥdı yere cismüñ o âşaf-rânũ
- 18 Ķamer-i ‘ömrin ecel itdigi şeb maĥv-âlûd
İttifâķ itdi ĥusûfiyla meh-i tâbânũ

4a, ‘ibret : ‘izzet AE2
5a, ‘asker : düşmen AE2
11a, ser-zebân : bir zamân AE1

YAZI KURUMUNUN KURULUŞU
MÜDÜRLÜĞÜNE BAĞLI MÜHÜR

- 19 Şîrveş kelle yiyüp kelleyi urdı yere hem
Loğması oldı hemân sâhire-i gâbrânuñ
- 20 Oldı eşheb yerine âlet-i hadbâya süvâr
Kefen oldı bedeli cevşen-i ceng-efzânuñ
- 21 Bir nefes içre sönüp şem^c -i hayâtı bir şeb
Olmadı nef^c i ne eşyâ vü ne hüd gilmânuñ
- 22 Seyf ü sâtûr u sûtûr eşter ü ester yek-ser
Şeşper ü tîr ü teber tûb u silâhı anuñ
- 23 Sûk-ı sultâna çıqup girdi yed-i râğıbına
Ġâyet-i sa^c y-i benî nev^c i budur insânuñ
- 24 Böyle bil böyle kapıl böyle ‘amel kıl dehre
Zâd-ı ‘uqbâya çalış var ise ger iz^c ânuñ
- 25 Düşdi bir mışra^c anuñ fevtine târîh Lebîb
Ni^c âm-ı ‘afv ola zâdı Çeteci Paşanuñ H.1174-M.1760

15

Rağka beglerbegisi Muhammed Paşa hazretlerine iki tûğ ile rütbe-i vâlâ-yı mîr-i mîrânı ile Rûha manşıbı oldıkdâ yazılan târîhli kaşîde-i rengîndür*

Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilün

- 1 Bir seher sâmi^c a-i dâ^c i-i devlet-h^vâhı
Pür idüp her taraf âvâze-i büsrâ büsrâ
- 2 Beni fikr aldı ki bu vâkı^c a mı vâkı^c mi
Şîve-i çarha münâfi ne bu bî-gâne şadâ
- 3 Ben bu endîşe ile pister-i hayretde iken
Geldi bir lehçe-i cân-perver ü sencîde-edâ
- 4 Ki ey üftâde-i hâkister-i cevr-i gerdün
Ne bu h^vâb-ı gam uyan bahtuñ uyandı zîrâ
- 5 Didüm ol müjdeyi ey tûti-i şîrîn-güftâr
Bir şeker çiyne gel ağzuñ öpeyüm söyle baña

15. AE1, 51b ; AE2, 92 ; Ü, 51b

* BaşlıkAE2 : Kaşîde-i zîbâ berây-ı mîr-i mîrân-şoden-i Muhammed Ağa AE1

2b, şadâ : edâ AE1

3b, lehçe-i : lehçesi AE1

- 6 Nefesüñ virdi dimâg-ı dilüme bûy-ı hayât
Nefes-i tayyibüñi hıfz ide nefsdan Mevlâ
- 7 Ne kazıyyeydi bu kim 'îd kıyâs itdüm anı
Müntec-i maḡlabum ol eyleme şugrâ kübrâ
- 8 Ne kadar gerden-i ilhâḡa şaruldumsa didüm
Âşafâsız söylemem itme baña bî-hûde recâ
- 9 Ne ise va' d-i veşîkamla inandurdum anı
Ki dirîg itmeyeyüm mümkünüm oldıkça saña
- 10 Ya' ni ol zât ki tavşîfine dil-dâde idük
Şıdk-ı kalb ile şenâ-ḡ'ânı idük şubḡ u mesâ
- 11 Didi ol 'îd ki teşrîfine dil-dâde idük
Burc-ı tevfiḡ-ı İlâhîden olup ḡurre-nümâ
- 12 Bildi çün cevher-i âyîne-i isti' dâduñ
Virdi İskender-i devrân aña devletle cilâ
- 13 Şânı şâyân-ı emârât idi fermân itdi
Anuñ elḡâbını yazsunlar emîrû'l-ümerâ
- 14 Bâg-ı kadrinde açıldı iki tûḡ-ı şâhî
Bâḡbân oldu aña baḡt-ı me' âlî-pîrâ
- 15 Manşıb-ı Raḡḡa ile itdi ser-efrâz anı
Eyyeda'llâhu ve a'lâhu ve ebḡâhu bihâ
- 16 Oldı menşûr-ı temâyüzde anuñ 'ünvânı
Raḡḡa vâlîsi sa' âdetlü Muḡammed Paşa
- 17 Raḡḡa'nuñ riḡḡat idüp ḡâline sultân-ı ra'ûf
Böyle vâlî-i ḡikem-pervere ḡıldı i'tâ
- 18 Beni peymâne-i tebşîri ki ma' mûr itdi
Çatdı keyfüm ki baña nisbet ile Cem ne gedâ
- 19 Ceyb-i zihnüm bu cevâhîrle olınca memlû
Bir dikiş ḡaldı girîbânım ola çâk-ı şafâ
- 20 Didüm o müjde-bere saña beşer ben diyemem
Ya meleksin ya mücessem kerem-i maḡz-ı ḡudâ

6a, nefesüñ : nefesin AE1
8.9.10. Beyt : - AE1

- 21 Tâze can virdi peyâmuñ baña dil mürde iken
Dem-i İlsâ gibi nuṭṭuñ beni kıldı ihyâ
- 22 Beni güller gibi açduñ hele pejmürde iken
Dem-i cân-baḥşuña ḳurbân ola biñ bâd-1 şabâ
- 23 Mümkinüm yok bu beşâret degeri ikrâma
Naḳd-1 cânum ideyüm saña meger müjde-bahâ
- 24 Hele şükrâne vü şevḳ ile olup tehniye-sâz
Bir ḳaşîde yazayum diñlesün ol kân-1 seḥâ
- 25 Eşerinden anuñ ahlâḳını istidlâl it
Ki budur bir daḫı bürhân-1 metîn-i ḥükemâ
- 26 Nazmla nesrle mâhiyyeti gelmez ḳaleme
Alamaz ‘uhdesine vaşfını kilik-i şu‘ arâ
- 27 Hüsni ahlâḳını ḫaḳ üzre beyân idemeyüp
İtmedüm vaşf-1 beyânında ne kızb ü ne riyâ
- 28 Degülem eş‘ ar-1 hem-ekzebehümden ma‘ dîd
Mâturîdiyye sülûkıdayum itmeme ıtrâ
- 29 Rızḳı maḳsûm bilen zerḳ ü riyâ eyleyemez
Bâ-ḫuşûş ola biraz tecrübe-kâr-1 dünyâ
- 30 ‘Ömrümüñ şatır şenâ-yı vüzerâ ile giçüp
Söyledüm nice ḳaşâ’id nice nazm-1 ra‘ nâ
- 31 Görmedüm şânına şâyeste birin ḫaḳḳumda
Merhem-i zaḫmum olur himmet ide medḫa sezâ
- 32 Kîmyâdur vüzerâ himmeti meşhûr olmak
Kîmyâveş ele girmez demek imiş ciddâ
- 33 Kendi gül-ḳand-1 ‘aḳîdemle olup şîrîn-kâm
Eyledüm ḳat‘ -1 recâ mâni‘ ü ma‘ tî Mevlâ
- 34 Lîk vaşfum bu vefâ-şenşenenüñ ḫaḳḳında
Kızbdür kim dir imiş şâhidüm işte fuḳarâ

21b, nuṭṭ : luṭf AE2,Ü

22b, bâd : peyk AE2,Ü

25b, metîn : ḳadîm AE2,Ü

30b, söyledüm : eyledüm AE2,Ü / ḳaşâ’id : ḳaşâyid AE1

- 35 Kāngı şehrũñ var idi böyle bir a‘yânı ‘aceb
Âb-1 eytâm u mesâkîn ü mu‘în-i zu‘afâ
- 36 Olsa bir şâkir için kâf-1 mükâfât kefil
Ola kâf-1 keremi kâfi-i kâfât-1 şitâ
- 37 Kimde var söylesün âyîne-i inşâfa bakup
O letâfet o kiyâset o haqîkat o vefâ
- 38 Hüsni-zihnîsini işbâta degül mi şâhid
O nezâfet o şabâhat o beşâset o liqâ
- 39 Raqqa’nuñ tâli‘i mes‘ûd-1 tulû‘ itdi bu sâl
Kalmadı naqs u bâl u gam u endûh aşlâ
- 40 Necm-i idbârı selîm oldı kırân-1 gamdan
Her muşîbetden emîn oldı Rühâ buldı rehâ
- 41 Halkı hâkister-i nîrân-1 vebâ olmuş idi
Öyle vâliyle mükâfâtını halk itdi Hudâ
- 42 Hâşılı nâ‘il-i tevfiq-1 celî olduğımı
Yek dil ü yek cihet ikrâr ider a‘lâ ednâ
- 43 Hücet-i kâti‘a olmaz mı bu da‘vâya tamâm
Kedhüdâ-yı rüşd-âmûzı olan kenz-i vefâ
- 44 ‘Aqluma haqla ta‘rîfi anuñ da girmez
Ki per-i peşşeye güncîde degül zav‘-1 zekâ
- 45 Şahşı tahdîd degül kâ‘idemüzde câ‘iz
Böyle taşrih ideyor fenn-i uşûl-1 fuqahâ
- 46 Ba‘zî evşâf-1 kemâlâtını da ben şayamam
Anı müftî-i fezâ‘il-şiyem itsün iftâ
- 47 Zâtı şad-mertebe gâlibdür anuñ şöhretine
Nâm ile hem çelebîdür hem efendi hem ağa
- 48 Mündemic şer‘la kânûn anuñ aḥkâmında
Münderic bezmine ‘ilm ü edeb ü ḥilm ü ḥayâ
- 49 Şahne-i şefqati emn-âver ahâlî-perver
Naşafet-güster ü dindâr u diyânet-pîrâ

36a, kâf : kef AE1 / kefil : vekil AE2

40b, emîn oldı : - AE1

46b, fezâ‘il : fezâyil AE1

- 50 Hem-‘inândur dir isem urma şaşın dizginüme
Kedhüdâsıyla mekârimde cenâb-1 paşa
- 51 Meşel-i vâkıf-1 şın darbe ‘aceb evfağğdur
Her birin ide meşel ‘izz ile ‘âlemde Hüdâ
- 52 Ğurre-i câhıdur ol vâli-i ‘âli-câhuñ
Kamer-i kadrini bedr eyler o esbâb-1 ‘alâ
- 53 Felegüñ zimmeti tebcîl-i vezâretle idi
‘Arz-1 hâl eyledi tedrîcen idüp istid‘â
- 54 Raħm idüp hâline İskender-i re’fet-perver
Kıldı tenfîzine yarlıg-1 hümâyûn i‘tâ
- 55 ‘An-ķarîb ol şeh-i Cem-câh ider inşâ’allâh
Felegüñ zimmetin ibrâ anı fahrü’l-vüzerâ
- 56 Aña ser-mâye hemân ‘ömr-i girân-mâyesidür
‘Ömrini ‘ömr-i felekden ide ber-ter Mevlâ
- 57 Ben Lebîbâ hele bu fikr ile mesrûram kim
Devlet âheste gelince ider îmâ-yı beķâ
- 58 Rütbe-i câhı mezîd ola sa‘îd ola dağı
Devlet ü rif‘at ü şân u şerefi pâ-ber-câ
- 59 Gele bir tûg-1 vezâretle ide kilik-i kader
Levh-i iclâline illâ ve yuşellişü imlâ
- 60 Oldı târihüme bir geldigi de fâl-1 merâm
Hağ mübârek ide ol rütbe-i vâlâyı saña H.1176-M.1762
- 61 Girmeyüp zabta yine şevğden esb-i tab‘um
Ben de itdüm tek ü tâzında ‘inânın irhâ’
- 62 Yaptı bir beyt ki târih ola her mısrâ‘ı
Lîk hem tâm u dil-âvîz ü selîm ü zîbâ
- 63 İşte ol beyt-i tirâzende budur sen de Lebîb
Okı mecmu‘a-i taħsîne anı kıl imlâ

57a, bu : ol / kim : ki AE2,Ü

58a, rütbe-i : rütbe vü AE2,Ü

62b, hem tam : lebrîz AE2,Ü

- 64 Kıldı bir çâkerin o pâdşeh-i Cem-mesned
Rağka beglerbegisi nâmı Muhammed Paşa H.1176-M.1762

16

Vezîr-i müşârün ileyh Muhammed Paşa rütbe-i vâlâ-yı vezâretle ser-
firâz oldıkda irsâl olınan târîhdür*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Semiyy-i fâhr-i ' âlem hazret-i düstûr-ı ferruğ-dem
Ki evşâfında ebkemdür kalem şerm ü hacâletle
- 2 O düstûr-ı mükerrerem bir müşîr-i muhteremdür kim
Nizâm-ı ' âlemi semmûr idüp giymiş kiyâsetle
- 3 O Maħmûdu'ş-şiyem kim pertev-endâz-ı temeyyüzdür
Miyân-ı dâverân-ı dehrde tîb u taviiyetle
- 4 O cell-i himmet ol nûr-ı şabâhat oldı enmûzeç
Felekden qadr ü rif ' atle melekden hüsni ü şûretle
- 5 Anuñ üç tûğma üç şahid-i ' adl idi aqdamı
Her emre hem ' inâyet hem ' adâlet hem şalâbetle
- 6 İderdüm şubh-dem hulyâ vü şeb rü 'yâda istid' â
Bu ' id-i ekberi Allâh'dan farq-ı zırâ' atle
- 7 Du'âm oldı hele dergâha vâsıl kâm-ı dil hâşıl
Bihamdi'llâh işitdüm nâm-ı nâmîsin vezâretle
- 8 Bi-ħamdi'llâh açıldı gülleri gülzâr-ı ümmîdüñ
Hemân bülbülleri çeh çeh-kunân olsun bu behcetle
- 9 Bu fâl olmuşdı kim dîn-i felekdür ol vezâret kim
Karîben şah-ı dîn fermân ider ebrâr-ı zimmetle
- 10 Cenâb-ı şadr-ı a'zam dâver-i dâd-âver-i ' âlem
Himem-perdâz idi her dem nizâmü'l-mülk-i milletle
- 11 İde Rabbü'l-'ibâd anuñ 'ibâda sâyesin memdûd
Olup zıll-ı İlâhî sâyebân-ı hıfzı şevketle
- 12 Şehensâh-ı Sikender bârgâha 'arza girdikçe
Re'âyâ-perverân-ı mülki inhâya şadâkatle

16. AE2,96 ; Ü,53b

* BaşlıkAE2

5b, her : hem AE2

- 13 Didi bir çâkerüñ var pâdsâhum kim ser-âmeddür
Hamâsetle semâhatle kiyâsetle siyâsetle
- 14 Gürûh-ı mîr-i mîrânında hâlâ vâli-i Şebâ
‘Alemdür mülk-perverlikde refât u remiyyetle
- 15 İdüp kalb-i hümâyûn-ı memâlik-pervere tâ’ir
Teraqqî-bağş-ı ihsân-ı hümâyûn oldı re’fetle
- 16 Vezâret virdi Şebâ mansıbında ol keremkâra
Re’âyâ vü berâyâdan du’âlar aldı himmetle
- 17 Çün oldı cây-ı teşrîf-i vezâret ol hümâ-quadre
Niçün Şebânuñ olmaz nâmı sa’dâyâd-ı şöhetle
- 18 Tefevvuk eylesün Rûm u ‘Irâk u Mısr u Şâm üzre
Ki şimdi kâf-ı ‘anğâ-yı sa’âdetdür sa’âdetle
- 19 O hürşîd-i hilâfet bir çerâğ-ı nev uyanrurdi
Çerâğân-ı hümâyûnından enfâs-ı kerâmetle
- 20 Gönül çok intizârûñ çekdi ammâ hayr-ı mahz oldı
Umûr evkâfına merhûn olmışdı çü hikmetle
- 21 Olursa dâğ-ber-dâğ-ı keder bed-h’âhı zâda’llâh
Hele ben ‘îd-ber-‘îd eyledüm farğ-ı meserretle
- 22 Olınca müjdesi mengûş-ı gûş-ı maţlab-ı a’lâ
Gazel-h’ân oldı dervîş-i kalem şevk u şetâretle
- 23 Aman ey şeh-süvârum sürme esb-i nâzı şiddetle
Biraz çek dizgini kırduñ geçirdüñ halkı nağvetle
- 24 Hırâmuñ hem-revişdür cünbiş-i tûbâ-yı Cennet’le
Kıyâmuñ müşterekdür gibi âşûb-ı kıyâmetle
- 25 Nigâhuñ hod silahdâş-ı kazâ-yı nâ-gehânîdür
Ki eyler ‘âşîkuñ kârûñ tamâm ol hûnı âfetle
- 26 Şalât-ı ‘aşka eyler iftitâh ol kıble-i hüsni
Görince zâhidân Allâhuekber dir bu kâmetle
- 27 Şakın kim sihriñi battâl ider o gamze-i câdû
Gel ey Hârut elüñ çek bağşden ol çeşm-i âfetle
- 28 Düşer zülfüñ meye sâkî baña şun zehr-i mâr olsun
Dağı çekmem firâkuñ gel beni lutf eyle şerbetle

- 29 Şarâbın hürmetin bilmezsin ey vâ' iz sükût eyle
Şor anı baña işbât eyleyem mantûk-ı âyetle
- 30 Lebîbâ başka vâdilerde refâtârından âgâh ol
Şadedden çıkma gâhî söyle gâhî diñle nevbetle
- 31 Hıdv-i ' âlem-i cûduñ şenâsı hizmetindeyken
Nedür bî-gâne vâdilerde bu refâtâr-ı gafletle
- 32 Selâf-ı lâf-ı şî' r ü kizb ile mestâne-revlikden
Dağı ref' -i humâr itmez misüñ câm-ı nedâmetle
- 33 Dürûğ-ı bî-fürûğundan ferâğ eyyâmıdır ey dil
Ki şubh-ı pîri şâm-ı ' ömridür hey' etde hikmetle
- 34 Cihân yansa haşırım yok niçün ketm eyleyem haqqâ
Kilimüñ dört ucın virdüm şuya cell-i cesâretle
- 35 Nedür her mâderü' t- tab' ı' l- ka' nâ-dân-ı devrâna
Riyâ-yı bî-eşerle sum' alar zell ü haqâretle
- 36 O leşşmendin seni cerre tama' dan sen anı bağle
İdüp nisbet olurduñ naql-ı meclis zemm ü gıybetle
- 37 Çerezdür mün' imân-ı ' aşruñ ekşer naqd-ı in' âmı
Ki lâ-yesmen ve lâ-yagnâyıladur vaşfi liyâkatle
- 38 Sitâyış eyler iseñ bâri eyle sen bu düstûri
Ki etvâr-ı ' inâyâtı mücerrebdür haqîkatle
- 39 Ne dürlü zıkr-i hüsniyyâtına teşmîr-i sâk itsem
Şaşırdum kendümi evşâf-ı vâlâsında keşretle
- 40 Ki tâb-ı ' âlem-efrûzı o mâh-ı burc-ı iqbâlün
Ziyâ-bağş-ı vezâretdür hamâsetle semâhatle
- 41 Anuñ görse ' atâsın Hâtemi mâtem helâk eyler
Ki istihzâ idermiş hulq-ı cûdı baña nisbetle
- 42 Odur şebender-i cûd u ' atâ kim dergeh-i luftı
Tereddüdghâh-ı erbâb-ı ma' ârifdür ticâretle
- 43 Sürülmez eşrefi anuñ derinden hiçbir cinsün
Sürer ammâ zeri yek-pârece seylî-i zilletle
- 44 İki yüzden ma' ârifmendi minnetdâr ider cûdı
Bir ekşâr-ı semâhatle bir ezhâr-ı beşâsetle

- 45 Ser-i sa' d-efserüñ taşdı' den endîşe lâzımdur
Lebîbâ hâltı-ı envâ' -ı sühan yetmez mi ğafletle
- 46 Ki hem gül hem peşîz ü hem mevîz ile idüp memlû
Kaşîdeñ döndi keçkûl-i gedâyâna bu hey'etle
- 47 Vefâ beytü'l-ħarâm-ı tab' -ı pâkinde mücâvirdür
Maţâf-ı ehl-i dildür bezmi bi'llâh ol tabi' atle
- 48 Yedinde istiţâ' at yok tavâf-ı ka' be-i kûya
Bedel kıldum seni ol ğacca ey dil var selâmetle
- 49 Kelâmum hep müsecceldür sicill-i ' aql-ı inşâfa
Hele buldı vezâret lâyıķı işbât u ğüccetle
- 50 Du' â-ğüyuñ unutmaz ol ne deñlü ğadri artarsa
Benüm de iltizâmumdur du' âsın şıdķ-ı niyyetle
- 51 Hemân mes'ûd u meymûn u mübârek eyleyüp Mevlâ
Terakķî-yâb ide câh u celâlüñ ferd-i ğaşmetle
- 52 Hem itsün ğvâhişince kedğudâ-yı kâm-bağşâsın
Ser-efrâz iki ' âlemde mürüvvetle müberretle
- 53 O hem ' Abdu'r-raĥîm u hem raĥîm-i ' abd-i Mevlâ'dur
Nümûdâr-ı teraĥĥumdur dü-câhibden izâfetle
- 54 Re'âyâ vü berâyâ ğaĥķına raĥm-ı muĥibbümdür
Muĥammezdür vücûdı âb-ı raĥm u tîn-i re'fetle
- 55 Bu nazmum bir kaşîde-beççedür kim mâ-ğaşar kıldum
Tiz elden mîhmân-ı müjde-perdâzâna sür' atle
- 56 Yazılsun nev-be-nev târiĥler şân-ı şerîfinde
Ki a' lâ-yı münâsib ki muĥarrergâh-ı nuşretle
- 57 Lebîbâ ğamd ile şükr ile şevķ ile didüm târiĥ
Vezîr oldı efendüm ğilye-i yümn ü sa' âdetle

Çâ'im-mağâm-ı vezâret Yeniçeri ağası Ağa Muşafâ Paşa Van'dan
Diyârbekr eyâletiyle manşib oldıkda yazılan târîhli nazmdur*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şükür Hudâ'ya sefidâc-ı mâh-ı tevfiğin
Cebîn-i Âmid-i sevdâya kıldı gur-re-nümâ
- 2 Kûsûfa mâ'il iken âftâb-ı baht-ı beled
Kesîfi zâ'il olup buldı inkişâf-ı cilâ
- 3 Açıldı bâd-ı beşâretle göca-i ümmîd
Olursa bülbül-i şab'um ne gam nağam-pîrâ
- 4 Şabâh-ı 'îd-i şafâdur uyandı baht bu sâl
Gül-âb-ı şükr ile rûşen ola gerek zîrâ
- 5 Bir iki sâl idi vâlifleri bu memleketüñ
Kimisi mürde belâ kimi zinde belâ
- 6 Ve lîk nâdim olup döndi çarç devrinden
İdüp telâfi-i mâ-fâta 'azm tahmînâ
- 7 Ki gûşa tañtana-i kûs-ı kâm virmededür
Bu gûne dil-keş ü dil-cûy bir şafâlu şadâ
- 8 Diyâr-ı bekr'e kifâ'etle bîkr-i manşıbını
Hağ itdi nâm-zed-i 'ahd-i Muşafâ Paşa
- 9 Bu nev-nüvîdi sa'îd oldı ehl-i 'irfâna
Neşât-bağş u ferağ-güster ü terağ-fersâ
- 10 Olan müşerref-i tağbîl-i dâmen-i pâki
Zebânın itmiş idi vağf-ı vaşf u medğ ü şenâ
- 11 Olinca ben de şerefîmend-i bezmi buldum anı
Kadir-şinâs u halîm ü selîm ü hûb-edâ
- 12 Var iken şâhidi işbâta hüsn-i hulqı için
Telâttuf-ı 'ulemâ vü beşâset-i sîmâ
- 13 Didi talebüñe hayr oldığında şek yokdur
Hadîş-i 'inde hisânü'l-vücûh ider inhâ

42. AE2,100 ; Ü,55b

* BaşlıkAE2

6a, devrinden : cevrinden Ü

- 14 Şeref-resân-ı kudûm olduğu mahallerde
Resîde olmadı sem' a şikâyet-i fuqarâ
- 15 Maşâlihinde necâbetlü kedhüdâ beg için
Anuñ emâre-i tevfiğdur dinilse sezâ
- 16 Celiyy-i qadr ' aliyy-i himem sûtûde-şiyem
Cenâb-ı mîr-i mûkerrem ser-âmed-i küremâ
- 17 Devâ-yı misk bulur za' f-ı qalbine mazlûm
Derûn-ı hoşka-i re 'yinden itse istidvâ
- 18 O şıdk-ı hizmet ile gayreti görüldikçe
Zihî vezîr ü zihî kedhüdâ dinür haqqâ
- 19 Hemân bîâne-i hayr ide Haq bîânesini
Eşer de *men- 'aşema 'llâha* mâ-şadağ ola tâ
- 20 Hâsûd-ı câhını dünyâda ide bergeşte
Huşûmın eyleye rûz-ı cezâda Haq irzâ
- 21 Lebîb hâme du' â ile yazdı târîhin
Hemin muqârin-i ' adl ola Muştafâ Paşa H.1175-M.1761

18

Vezîr-i Felâtûn-fikret Şarı el-Hâc 'Abdu'r-rahmân Paşa
hâzretlerinüñ vezâreti ref' ile mütekâ'iden Darende'de iken Trabzon
eyâletiyle ibkâ-yı vezâret zuhûrında irsâl olunan târîhli kaşîdedür*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Semiyy ibn-i ' avaf âşaf-şiyem düstûr-ı ferruğ-dem
Vezîr-i Cem-şaşem ' aql-ı mücessem emcedü'l-emcâd
- 2 Müşîr-i kâr-bînâ müsteşâr-ı müstağîmü'r-râ
Dilir-i şîr-heycâ fitne-fersâ kâhirü'l-ecnâd
- 3 Felâtûn-fikret Efrîdûn-besâlet Tehmeten-şavlet
Kader-ğudret hümâ-himmet felek-rif' at vefâ-mu' tâd
- 4 Cilâ vü cevher ü şafvet şalâbetde ne kâbil kim
Mübârek qalbini taqlîd ide âyîne-i fülâd

18. AE1, 39a ; AE2, 101 ; Ü, 56a

* BaşlıkAE2 : Kaşîde-i ra'nâ berây-ı Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşa AE1
3a, fikret : fişnat AE1

- 5 Hıdıv-i bî-bedel kim bulsa hâmem ruḡṡat-ı taḡrîr
İder enmûzec-i aḡvâlin üç beş beyt ile îrâd
- 6 Cenâb-ı gâvṡ-ı a'zam ya'ni zıllu'llâhi fi'l-'âlem
Şehensâh-ı mu'azzam şehryâr-i bâhirü'l-irşâd
- 7 Olup 'azm-i hümâyûn üzre kim huddâm-ı devletden
İde tâ memleket-perverlige bir bendesin i' dâd
- 8 O ḡurşîd-i ḡilâfet bu meh-i eflâk-i idrâkûñ
Görince ḡurresinde nûr-ı isti' dâd-ı mâder-zâd
- 9 Çerâḡumsın diyü raḡbetle nûr-ı tûr-ı himmetden
Fitil-i ḡadr-ı vâlâsın vezâretle idüp îḡâd
- 10 Olınca pâdşâh-ı 'âlemüñ Rûm u ḡicâzında
Mühimmât-ı umûr-ı sa'yesin icrâda şöhret-dâd
- 11 Tûlû' -ı bedr-i nûr-efzâsına anuñ zamân içre
Bi-emri'llâh işâbet eyleyüp çeşm-i bed-i ḡüssâd
- 12 ḡusûfa meyl ider şeklinde oldu mâh-ı iḡbâli
Tutup dâmân-ı teslîmi ne imdâd u ne istimdâd
- 13 Hele fehhâme-i fâzıl Nizâmü'l-mülk-i mülhem-dil
Vekil-i muḡlaḡ-ı kâmil vezîr-i a'zam-ı naḡḡâd
- 14 İdüp şarf-ı nefes nuḡḡ-ı ḡakîmâneyle ḡaḡḡında
Çerâḡ-ı devletüñdür diyü ḡıl raḡm olmasun ber-bâd
- 15 Yine sultân-ı âḡâh ol Süleymân-ı Sikender-câh
İdüp tecdîd-i iḡsân-ı vezâretle aña imdâd
- 16 O şems-i saltanatdan böyle oldu nuḡḡ-ı re'fet kim
O mehden feyzümi şems-i felekveş itmem istirdâd
- 17 Bi-ḡamdi'llâh olup kâm-ı mücedded birle rûşen-dil
Ola her kâm ile bir vefk-i ḡâtır ḡurrem ü dil-şâd
- 18 O bir kâr-azmâ dânişlü dâverdür ki şek yoḡdur
Olmaz nezd-i tedbîrinde Risâlîs'e 'aḡl isnâd
- 19 O ebr-i kenz meḡâsındür ki evşâfuñ şümâr itsek
Şoyar mi' şâr-ı 'öşrinde taḡammül kisvesin a' dâd

12b, tutup : dutup AE2,Ü

15a, Süleymân : cihânân AE2,Ü

- 20 Kül eyler suhre-i şammâyı ednâ şadmesi farzâ
İdeydi kuvvet-i zihnîni taḥayyül şîşe-i ḳannâd
- 21 Giyerdi şu' leden bir âteşin atlas ḳabâ penbe
Murâd eylerse ger tedbîrde âmîziş-i ezdâd
- 22 Nigâh u nehy ü tehdîdi toḳınsa çeşm-i dildâra
Olur mihrâb-ı ebrû içre zâhid gamze-i cellâd
- 23 Nükât-ı dil-şikâfı zıkr olınsa sâhil-i yemmde
Baḥirden şayd-ı mâhî yirine ḥançer çeker şayyâd
- 24 Göreydi ḥürmetin ehl-i 'ulûmâ ger Ebû Yûsuf
Îlâ yevmi'l-tenâd itmezdi Hârûnu'r-Reşîd'i yâd
- 25 Beyânı ḥâşılı taḥşıldür bu güft-gûnuñ hep
'Abeş-gûlık degüldür şîve-i erbâb-ı isti' dâd
- 26 Hemân ârâyiş-i ḥüsn-i ḥitâm-ı nazma der-kâr ol
Du' â-yı pâdşâh u şadr-ı vâlâ-ḳadri ḳıl inşâd
- 27 Ḥudâ 'ömr-i ḥümâyûn-ı cihânbanı ide efzûn
Daḥı iḳbâl-i ḳadr-i şadr-ı 'âlisin ide müzdâd
- 28 Ki hem ol âşafa gûyâ ḥayât-ı nev idüp iḥsân
Hem itdi dâ' iyân-ı 'izz ü câhuñ guşşadan âzâd
- 29 Ola min-ba' d bed-ḥ'âhâmı künc-i renc ü miḥnetde
Ḥazîn ü 'âciz ü me'yûs esîr-i nâliş ü feryâd
- 30 Olup kendi şafâgehlerde aḥbâb ile şıḥhatde
Sarây-ı mecd ü yümn ü câhı olsun reşk-i sa' d-âbâd
- 31 Lebîbâ gûş idince baḡteten yazdum añâ târîḥ
Zihî kâm-ı mücedded dâd-ı ḥâḳânî mübârek-bâd H.1175-M.1761

19

Vezîr-i müşârûn ileyh Şarı el-Ḥâc 'Abdu'r-raḥmân Paşa ḥazretleri
Erzurum'dan Diyârbekr'e geldükde virilen târîḥli ḳaşıdedür*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Bir mükerrrem meymenet-tev'em dem-i ḥurremde kim
Ehl-i Âmid olmamışdı necm-i tâli' den ḥabîr

22b, olur : olup AE2, Ü

19. AE1, 44b ; AE2, 103 ; Ü, 57b

* Başlık AE2 : Ḳaşıde-i rengîn der-vaşf-ı 'Abdu'r-raḥmân Paşa AE1

1a, ḥurrem : ḥürmet AE2

- 2 Hâme-i zâ 'irce resmân-ı teğâlîb-i umûr
Eyleyüp rindâna vü mestâna âheng-i sefir
- 3 Hâyra dâ 'ir bir 'alâmetdür dinürken câ-be-câ
Sû-yı devletden gelüp ferhunde-sîmâ bir beşîr
- 4 Cümle istikbâl idüp ehlen ve sehlen merhabâ
Resm-i terhîb ile pürsân oldılar bernâ vü pîr
- 5 Müjdecibaşı mı geldüñ ka' be-i maşşûddan
Kim 'abîserveş virür nuţkuñ dile bûy-ı 'abîr
- 6 Didi ey gaflet-nişînân-ı raşadgâh-ı merâm
Ey 'abeş cedvel-keşân-ı hükm-i zî'l-menn-i kadîr
- 7 Siz henüz aḥkâm-ı cûy-ı ittişâlât-ı nücûm
Maṭla' -ı iqbâlünñüzden toğdı bir mihr-i münîr
- 8 Ya' ni iḥsân-ı cihânân-ı kerâmet-kîş ile
Oldı vâlî-i Diyâr-ı bekr bir vâlâ vezîr
- 9 Bâsil-i bî-ḥavf u hem-nâm-ı cenâb-ı İbn-i 'Avf
Hem vezîr ü hem dilîr ü hem müşîr ü hem ḥabîr
- 10 Bu peyâm-ı ferḥat-encâmı idince istima'
Şükre der-kâr oldı hep a'yân u eşrâf u emîr
- 11 Hâyli müddetden berü bu maṭlab-ı vâlâ idi
Âmid'ünñ a' lâ vü ednâsındaki mâ-fi'z-zamîr
- 12 Siyyemâ me'lûf-ı elṭâfı Lebîb-i zârına
Dîdeler rûşen diyü herkes idüp çeşmin qarîr
- 13 Bu feraḥla ol iki 'id itdi bir Şevvâl'de
Müjdesinden gör ki ḥarḳ-ı 'âdedür luţf-ı keşîr
- 14 Ehl-i 'irfân itdi evşâfuñ kaleminden der-kenâr
Defter-i icmâlde çıkdı bu vaşf-ı dil-pezîr
- 15 Erşed ü emced ḥadîdü'z-zihñ ü Eflâtûn-ḥired
Nâḥun-ı tedbîrine ḥurdu'l-ḳatâd emr-i yesîr
- 16 Zerreten kemter gelür tevcîh-i çeşm-i zihnine
'Aḳl-ı Ristâlis'e ḥayret-baḥş olan fikr-i ḥaṭîr

2a, zâ'ir : zâyir AE1
14a, evşâfuñ : evşâfın AE2,Ü

- 17 Bahtı bî-dâr oldu ehl-i ‘ilm ü ‘irfânũñ hele
Ehl-perverlikle zîrâ olmış ol âşaf şehîr
- 18 Hürmeti bir nev-heves tilmîz için ol rütbedür
Kim emîr-i Ninova’dan görmedi İbn-i Aşîr
- 19 Nerde şîr-i tahtda giçmezdi hükmi bir pula
Ger göreydi mühreteyn-i ‘izz ü câhuñ Erdşîr
- 20 Mün‘im-i ‘âlî-himem mifzâl-ı mebzûlü’n-ni‘am
Maţbağ-ı cûdında gûyâ bedr-i meh bir kâse şîr
- 21 Meşğ alurdı kâtib-i dîvân-ı ‘adlinden eger
Vâdi-i bîver ledîs görseydi bir kez necm-i tîr
- 22 Zühre mehterbaşı senden ince sâz öğrenmese
Neyle dem-sâz ola şanbûrın ide ya bem ya zîr
- 23 İtsün alayındaki sîmîn-siperlerden hiçâb
Görmesün gögsin feleklerden bize mihr-i münîr
- 24 Gelse mirrîh-i felek farzâ der-i iclâline
Tîğda cellâdınũñ şâkirdine olmaz nazîr
- 25 Sa‘din oldu müşterî bâyi‘ muhakkak kim dinür
Sa‘d-ı ekber âşafa şimdi aña sa‘d-ı sağîr
- 26 Sâyisi Keyvâna ip tağmaz şağın yaklaşmasun
Cell-i naşsin başına çeksün hemân olsun setîr
- 27 Dâver-i qahr-azmâ kim qahramânân-ı zamân
Oldı başçavuşınũñ zencîr-i qahrında esîr
- 28 Pençe-i gîrâ-yı şâhîn-i şalâbetmendine
Sâ‘id-i ‘usfûrdur bâzû-yı saht-ı nerre şîr
- 29 Tüy döküp biryân olur sûz-ı hasedle görseler
Âteş-i rezmũñ semender-meşrebân-ı dâr u gîr
- 30 Yüz çevirmez hecrden qalmaz şaf-ı a‘dâsına
Olsa üsrüb dâneye dîd-ı tûfeng ebr-i maşîr

20b, cûd : mecd AE2,Ü

26b, cell : cedd AE2,Ü

30a, hecrden : hecme AE1

- 31 Cerdeye ser-gerde me 'mûriyetinde itdigi
Cenge nisbet ceng-i Rüstem 'öşr-i mi' şâr-ı şa' îr
- 32 Dirmiş inşâf eyleyüp abtâl-ı 'urbân-ı Hicâz
Mâ semi'nâ fi'l-magâzi mişlehû ni'me'l-vezîr
- 33 Sûk-ı 'aştârâna girse şahne-i qahrı gelür
'Anber ü 'ûd u gül-âbından meşâma bûy-ı sîr
- 34 Ya nigâh-ı lufti kâr itse o bâzâra olur
Semm-i fe'ri çâşnî-bahş-ı baht-ı şâh-mîr
- 35 'Add-i hüsniyyât-ı evşâfi dükemmez ey kalem
Kıl bu icmâle kanâ' at itme taşdî' -i müşîr
- 36 Gel Lebîb iskât-ı âdâb eyle tab' u nazmuñı
Vaşfin istifâ degüldür kudret-i kîlk-i debîr
- 37 Müttefikdür bu sürâg-ı mu'teberde oldığı
Şi'r ü inşânüñ yed-i tûlâ-yı takrîri kaşîr
- 38 Hâme senden bî-hüner sen hâmeden bî-tâb u fer
Kandasın kanda bu gûne da'vi-i emr-i 'asîr
- 39 Bir 'azîmet var idi hâtırda dirdüñ dâ'imâ
Kim girerse destüme dâmân-ı düstûr-ı dilîr
- 40 Zimmetümde dînüm olsun dest-i gamdan eyleyen
Sûz-ı âhumla ser-i şekvâma îkâd-ı haşîr
- 41 İşte tevfiq-i Hudâdan itdi me'mûluñ zuhûr
Yaz bu resme 'arz-ı hâlüñ gûş ide ol dest-gîr
- 42 Âşafâ kân-ı vefâ mi' mâr-ı şer' -i Muştafâ
Ey hüdîv-i dâd-pîrâ dâver-i şavlet-semîr
- 43 Ey 'ilâc-ı re'feti tâkat-resân-ı 'âcizân
Ey kadîmâ baña luftuñ hem mu'în ü hem zahir
- 44 Diñle hâl-i dâ' i-i dîrîn-i şıdk-âyînüñi
Gelmesün devletlü başuñçün saña 'acz ü nefîr
- 45 Nutq-ı bed-gûyı benüm haqqumda işgâ eyleme
Bir de har-tab'ân idermiş geh şehîk u geh zefîr

- 46 Taşdan taş a çalıp cism-i nañfüm rûzgâr
Virmedi ârâm idüp kirbâs-ı kaşşâra nazîr
- 47 Rañle-i râhat kırıldı mekteb-i bañtumda âh
Seyli-i üstâd-ı gamdan baña yoñdur bir mücîr
- 48 Şardı bozdı şâk-ı bâzû-yı medâr-ı ‘ayşümi
Kûh-pûş-ı tekye-i tezvîr-i ba‘z-ı geşt-gîr
- 49 Dañl eñall ħarc ekşer i‘dâd-ı ‘iyâl andan beter
Şâhid-i iflâsum oldu şanki ol cemm-i ħafîr
- 50 Oldum ey âsaf ħeñ tañşîl ü ħeñ tedrîsde
Ġâñ üftâde ħeñ üftâde-i ‘ayş-i ‘asîr
- 51 Bu hevâlarla düşüp enġne dil yelken kürek
Sâñil-i seb‘îne yetdi keşti-i ‘ömr-i fañîr
- 52 ‘İllet-i ‘ayn-ı cihân-bînümle oldum şimdi ħod
Pertev-i şems ü şu‘â-ı şem‘den bî-beñre pîr
- 53 Böyle vañtümde Sitanbûl’a sefer endîşesi
Bi‘z-żarûr oldu bu ‘abd-i kemtere fikr-i añîr
- 54 Ġâliyâ ser-geşte vü bergeşte-ñâl ü ħayretem
Yoñ müşîr ü müsteşârum k’ide tedbîr-i cedîr
- 55 Eyledüm teşrîfüñe tevfiñ-i âheng-i sefer
Tâ ola re‘yüñ baña hem reh-nümâ vü hem ħafîr
- 56 Külbe-i añzânda zulmet-nişîn-i ħayretem
Oldı dil envâr-ı re‘y-i şefkatüñden müstenîr
- 57 Bu diyâra mañdemüñ Mevlâ devâ ħalk eyleye
Mûmyâ-yı re‘fetüñle ħalmaya ħalb-i kesîr
- 58 Sen cinân-ı ‘izz ü devletde ħañâlardan emîn
Ġâsid-i câhuñ ola hem-ñâl-i aşñâb-ı sa‘îr
- 59 Ġûş idince ehl-i belde oldu dil-bend-i ümîd
Ġâricen hem dâñilen hem aġniyâ vü hem fañîr
- 60 Nefsini herkes bu târiñ ile tebşîr eyledi
Müjde-bâd ey dil ki geldi ma‘delet-pîrâ vezîr

H.1177-M.1763

52b, şems : şem‘ AE1

56b, şefkatüñden : şefkatüñde AE2,Ü

60a, eyledi : eyleyüp AE1

20

Vezîr-i müşârün ileyh Şarı el-Hâc 'Abdu'r-rahmân Paşa hazretleri Diyârbekr havâlîsinde Yezid tâ'ifesinden Zeze mel'ûnunuñ levş-i habâşetini tathîr zımnında mağarr u me'vâsı olan Hâzîz nâm olan kal'asını kal' itdükde virilen fethiyye nazmdur*

*Du'â-yı devletüñle sübha-gerdân oldıgum ma'lûm
Le'âlidür o çün kim gâh olur mensûr u geh manzûm***

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Âşaf-ı ekme-i hâkân-ı Süleymân-sîret
Dâver-i a' del-i sultân-ı 'adâlet-âyîn
- 2 Ya'ni tanzîm-ken-i belde-i İslâmiyye
Ya'ni gayret-keş-i beytü'ş-şeref-i dîn-i mübîn
- 3 Hem odur şîve-i dîninde pesend-i zühhâd
Hem odur re'y-i rezîninde Felâtûn-taşsîn
- 4 Pertev-i zâtı olup haşşa-i ism-i Rahmân
Cell-i himmet aña re'fetle 'ibâdı te'mîn
- 5 Oldı devletle sa'âdetle Diyâr-ı bekr'e
Vâli-i ma' delet-ârâ-yı celiyyü't-temkîn
- 6 Geldi bu hıttaya çün niyyet-i hayriyye ile
Eyleyüp mağdem-i pâk ile bu şehri tezyîn
- 7 Hikmet-âmûz ki idüp vehle-i ûlâsında
Dûr-bîn-i hikemin bâşıra-i zihne qarîn
- 8 Deşt ü kühsârdaki bâgî vü tâğîlerine
'Ayn-ı teftîş ü tecessüsle olup fırsat-bîn
- 9 Fikr-i dîrîni idi sıbt-ı Resûlu'llâhuñ
Câsir-i kaşlı olan âl-i Yezîd-i bed-gîn
- 10 Kanda girdiyse yed-i fırsatına bî-ârâm
Seyf-i tenkîl ile âğuşte-be-hûn ide hemîn
- 11 Hûn-ı mağkûn-ı ciger-pâre-i sultân-ı rusûl
Gül-i rûy-ı seped-i bâğçe-i huld-ı berîn

20. AE1, 41a ; AE2 , 254

* BaşlıkAE2 : Kaşide-i levendâne vü rengîn der-vaşf-ı Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşa berây-ı feth-i kal'a-i Zeze AE1

** - AE1

- 12 Kalmaya şe`r-i ciger-sûhte-i âl-i betül
Gül-i ke`s-i heder olmaya o la`l-i rengîn
- 13 Şıfat-ı kâşifesi seyyid-i şübbân-ı cinân
Zât-ı bü`l-`ârifesi hüccet-i eşrâf-ı güzîn
- 14 Ya`ni şâh-ı şühedâ hazret-i İbn-i Zehrâ
Kerbelâ ma`rekesinde sened-i mazlûmîn
- 15 Giydi hûn ile o şeh-zâde kâmiş-ı ahmer
Oldı ol halka-i heycâda teni la`l-i nigîn
- 16 Âh o gerden ki Resûl-i şekaleyn eyledi bûs
Bûse-i seyf-i bugât ile ola hûn-âgîn
- 17 Hâşıl-ı kalb-i gayûr u dil-i düstûrîde
Böyle endişeler ol âşafi eylerdi hazîn
- 18 Bu sebebden mütefahhış olup etrâfı tamâm
Ba`ş-ı câsûs ile eylerdi tekâzâ-yı metîn
- 19 Yüm-i ikbâli tecessüsle bulup virdi haber
Bir Yezîdî Zeze nâmında la`în ibn-i la`în
- 20 Bedrveşü`l-la`n u iblîs-perest ü reh-zen
Seg-meniş sefk-i dimâ hod aña de`b-i dîrîn
- 21 Meger ihmâl-i vülât ile o hıznîr-nihâd
Yapdırup bir cebel-i şa`be yedi hışn-ı haşîn
- 22 Kendi yurd itmiş o me`vâ-yı menî`i bî-bâk
Sâ`ir eşrâr-ı sitemkâra dağı cây-ı mekîn
- 23 Mecma`-ı tâğî vü bâğî vü tebehkâr u küfûr
Melce-i küştenî vü müstenid-i mürtedd dîn
- 24 Haber aldıkda bu hâletle o düstûr-ı gayûr
`Arağ arâmını kaç` itdi hemân gayret-i dîn
- 25 Eyleyüp kal`a-i tuğyânını kal`a içdâm
Tâ kütüb-hâne-i mülke kıoya bir fetih-i mübîn
- 26 Bu ezâ-yı turuğu emr-i imâteyle hemân
Kapu halkıyla Ocaqluları itdi ta`yîn

- 27 Ser-cüyüş itdi şalâbetlü Süleymân Ağayı
Şavlet-i âyin ü gâbîn-i ser-i bevvâbîn
- 28 İtdi ol ‘askeri tedbîr-i hasenle tesyîr
Dem-i ma‘ şûm-ı Hüseyn için idüp âh u enîn
- 29 Zehr-i kahr-ı şeh-i dîni aña tıtdurmak için
Bal yimez tûblar ile itdiler âheng-i zemîn
- 30 Toydı mel‘ ün olıcak tûba tıtulmuş meymûn
Olamaz hem aña ma‘ bûd olan iblîs-i mu‘ in
- 31 Ru‘ bın itmâm idüp ikdâm müşîr-i miqdâm
Olmayup tâbver ol herze-meres kelb-i mühîn
- 32 Zîr-i kûhındaki nehre atılup bir şeb-i târ
İtdi şeytânı o seg-hânedede şan cânî-nişîn
- 33 Cemre-i tûb ile recm eylediler şeytânı
Ne ‘aceb dinse o gâzîlere huccâc-ı güzîn
- 34 Kökini kazmalı ol nahl-ı fesâduñ diyerek
Urdılar her taraf ol kal‘ aya meytîn-i metîn
- 35 İtdiler hâke ber-â-ber o kunişt-i fiteni
Putı şandı hele kattâ‘ -ı tarîküñ ol hîn
- 36 Hâmd li’llâh olup üç günde müyesser fethi
Oldı ebnâ-yı sebîl ehl-i ticârât emîn
- 37 Ola manşûr hemân sâye-i sultânîde
Nice biñ böyle müberrâta hemîn ola qarîn
- 38 Dâ‘ i-i devlet ü iqbâl-i beğâ-cüyü Lebîb
Yazdı târifî için ol vaq‘ aya bir beyt-i bihîn
- 39 O Yezîd ile Hüseynî’ye çıqup da‘ vi-i dîn
Câyını âşaf anuñ kıldı müsâvî-i zemîn H.1178-M.1764

30a, toydı : doydı AE1
38b, için : - AE1

21

Vezîr-i müşârûn ileyh meydân-ı naşârâ ta' bîr olunur maḥallüñ
mecrâ-yı âbını ta' mîre virilen târîhdür*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Cem-ḥaşem yemm-himem seḥâb-ı kerem
Baḥr-ı îkân u ḳulzüm-i itḳân
- 2 Cûybâr-ı mekârîm-i aḥlâḳ
Çeşmesâr-ı merâsim-i iḥsân
- 3 Ya' ni yenbû'-ı mışr ḥüsn-i 'amel
Neyl-i raḥmi rivâde-i zam 'ân
- 4 Tâ'if-i dergehin ider irvâ
Bi'r-i zemzem gibi devâtı hemân
- 5 Vâli-i 'âli-i Diyâr-ı bekr
Dâver-i ḥayr âşaf-ı devrân
- 6 İsmi de zâtı gibi raḥme ḳarîn
'Abd-i ḥâlis muzâf ile'r-raḥmân
- 7 Mestiyem sâgar-ı sitâyişinüñ
Tolısın çekmege idüp idmân
- 8 Nehr-i Ceyḥûn bâg-ı luḫfinda
Bir ḳalem şı gibi ider cereyân
- 9 Ḳangı dâverde var sen inşâf it
Bundaki de'b ü dâniş ü dîvân
- 10 Nabz-ı aḥkâmda müsebbiḥası
Çûb-ı ta' lîm-i ḥikmet-i Loḳmân
- 11 Ekşer endîşesi refâh-ı 'ibâd
Mu'zam-ı fikridür niẓâm-ı cihân
- 12 Âb-şâr-ı şümâr-ı vaşfi ile
Şulanur ağızı ḥâmenüñ her an
- 13 Cümleden bir nice maḥallâtuñ
Kesilüp âbı oldı bâdiye şan

21. AE1, 72a ; AE2, 257

*BaşlıkAE2 :Diyârbekr'de 'Abdu'r-raḥmân Paşa ibdâ' itdiği çeşmesâra târîhdür AE1

- 14 Hâsret-i ma' ile nice yıllar
Kerbelâ ehli oldı ehli hemân
- 15 Vâkıf oldıkdâ ol muhîf-i kerem
Kıldı deryâ-yı re'fetin çü şân
- 16 Hem-terâzû idüp zer ü zûrî
Tâ sebillerde olmaya nuksân
- 17 Hâcî Âbî ağayı bu âba
Emr ile mu'temed buyurdı hemân
- 18 O da bu himmete refâkatle
Hem-^ç inân oldı eyleyüp cevân
- 19 Tîşe-i ihtimâm-ı âşaf-la
Âbı Ferhadveş olup cüyân
- 20 Bir ucı müntehâb-ı bâb-ı cedîd
Bir ucı zîr-i kal^ç a-i vîrân
- 21 Yaptı evvelkiden haşîn ü metîn
Kuvvet-i himmete idüñ im^ç ân
- 22 Şulayup hep o yolları keremi
Mâh-ı âb oldı şân meh-i Nîsân
- 23 Ebr-i ihsân-ı âşaf-ı min^ç âm
İtdi birkaç maḥalleyi reyyân
- 24 Mürdegânı bu âb idüp ihyâ
Oldı Hızruñ hayâtına bürhân
- 25 *Ve mine'l-mâ'î külle şeyin hayy**
Nazm-ı ^ç âlîsin eyledi i^ç lân
- 26 Gice gündüz du^ç â-yı devletini
Şu gibi ezber itdi pîr ü civân
- 27 Böyle tevfiğ için o hayr-endîş
İtmege ḥamd-i ḥâlîk-ı mennân
- 28 Vâkı^ç -ı ḥâli fehme rağbetini
İtdi işrâb-ı ḥâmeye iz^ç ân

14a, mâ' : âb AE2

21b, idüñ : idüñüz AE2

* ... onları birbirinden kopardığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı görüp düşünmediler mi? Kur'ân-ı Kerim, 21/30

- 29 ' Abd-i dâ'î-i ' izz ü câhı Lebîb
Nazm-ı târîhin itdi istîzân
- 30 Ye 's-i hizmetde virmeyüp ruḥşat
Nazma ruḥşatla eyleyüp fermân
- 31 Kâdı-ı kilik-i ḥasb mâ-vaḳ'ı
Kıldı kayd-ı sicill-i nazm u beyân
- 32 Leng ü lüg itdi eşheb-i ṭab'um
Bu kadarla cesâret-i meydân
- 33 Şuyını buldurursa luṭf ile
İremez gerd-i pâyına aḳrân
- 34 Hele târîḥ için bu âşâra
Eyledüm ben bu beyti istiḥsân
- 35 Geldi çün selsebîl-i şâfi ol âb
Didi lûle sebîl yâ 'atşân

22

Vezîr-i şalâbet-temkîn Kürd İbrâhîm Paşa ḥazretleri Diyârbekr mansıbında iken sarây-ı Âmid'de büyük dîvân-ḥâneyi inşâ ve ta'mîrinde virilen târîḥli nazmdur*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Vezîr-i ḳahramân-dil Ḥâcî İbrâhîm Paşa kim
Zübâb-ı ḳahrı ser-sâmî virür Nemrud-ı 'üdvâna
- 2 O re 'fet-pîşenüñ dil-gîri yok devrinde bilmem kim
Neden olmuş benefşe mübtelâ çâk-ı girîbâna
- 3 Görüp evvelki dîvân-ḥâneyi bir âşafuñ re 'yi
Nazîrin bu maḥalle vaz' için emr itdi şâhâna
- 4 O bir âşaf-naẓîrüñ ger ḥükümetgâh-ı 'adliydi
Bu daḥı oldı bir düstûr-ı 'anḳâ-meşrebe lâne
- 5 Bunuñ bir luṭfi var kim ḥıfz ider erbâb-ı ḥâcâtı
Güneşden berḳden bârândan çıkdıḳça dîvâna

22. AE1, 55a ; AE2, 262

* BaşlıkAE2 : Ḳaşîde-i laṭife berây-ı İbrâhîm Paşa der-zımn-ı 'arz-ı ḥâl-i perîşâni-i mezâri'-i zâviye-i ḥod AE1

- 6 Bu vâdî vâdi-i nâ-reftedür herkes bu vâdîde
Şıyânet maḥmilinde böyle yüz göstermez insâna
- 7 Lebîb esbâb-ı dîvân oldu âmâde didüm târîḥ
Buyur ey şaḥḥ-nüvîs-i ‘âtıfet âmâde dîvâna
- 8 Hemân hükm eyle dîvân-ḥâne-i vâlâda sultânım
Ki evvel ‘arz-ı ḥâl iden ḳuluñdur dâd-ḥ^vâhâne
- 9 Beni söyletmeden tefrîḳ-i dîvân itme ey âşaf
Kerem ḳıl ruḳ^c a-i ümmîdümi tarḥ itme yabana
- 10 Zamân-ı devletüñde kimse yoḳ dil-gîr ben dirken
Revâ mı ben ḳalam düşmen elinde müstmendâne
- 11 Ḳavî bir bî-emânuñ yer götürmez ‘askeri feryâd
Hücûm itmektedir mülk-i dile dâ’im dilrâne
- 12 Elem nâmında bir dîv-i nefirüñ dest-i saḥtından
Girîbânım sirişkümler refâḳât itdi dâmâna
- 13 Sebeb kim ḳısmet-i rûz-ı ezel oldıḳda düşmişdür
Benüm de ḥişşe-i vech-i ma’âşım Şeyḥ Çübân’a
- 14 Lisân-ı nâsda bir tekye-i ma’ mûre dirlerdi
Velî buldum ben anı soñra göñlüm gibi vîrâne
- 15 Mişâl-i perçem-i dil-ber ‘akârı târmâr olmuş
Meger kim cem^c için meşşâta-i luḫfuñ ura şâne
- 16 Çü çeşm-i dil-ber eczâsında vahşet öyle cârî kim
Ḥameller gûsfendâna iderler vaz^c-ı gürgâne
- 17 Muḥaşşal geh nizâ^c-ı ḥâk u geh ehl-i vezâyifden
O ḥâk-i tîreden oldu vazîfem sâde efsâne
- 18 Evinden kim ki bî-zâr olsa İstanbul’a ‘azm itse
İder bir ‘askerî emriyle ric^c at Şeyḥ Çübân’a
- 19 Murâdınca alur il ḥişşesin soñra dil-i me’yûs
Döner hengâm-ı tevzî^c inde mey nâ-ḥurde mestâne
- 20 Ümîdüm ḥurmenin hep şaḥne-i gerdün idüp ber-bâd
Hevâyı keyl ü ta^c şîr eylerüm dâ’im sefihâne

6b, maḥmilinde : maḥmilinden AE2
14b, soñra : şimdi AE2

- 21 Bu deñlü derd-i bî-hûdemle gör fikr-i ğarîbüm kim
Mülâzım olmak ümmîdindeyüm dergâh-ı sulţâna
- 22 Velî senden ‘ inâyet şartına meşrûtdur fikrüm
Ki mektûb-ı meveddet şeyhü’l-islâm-ı kerem-kâna
- 23 Muğaddem ‘ arz-ı hâl itdüm bu iki emre sulţânım
Baña va‘ d-ı kerîmüñ dağı oldu dest-gîrâne
- 24 Velî âşâr-ı baht-ı nâ-muvâfıkdan ol eşnâda
Seni sevğ itdi emr-i pâdşâhî şulh-ı efgâna
- 25 Yatur şerh-i mağâşid şimdi taht-ı minber-i ihmâl
Ümîdüm yûsufi ilķâ olınmış çâh-ı nisyâna
- 26 Kerîmâ va‘ düñe incâz idüp feryâdum işğâ it
Ayır benden ğam-ı ğaddârı fermân ile zindâna
- 27 Seni taşdı‘ den tayy eylerüm tûmâr-ı şekvâyı
Ki yoğsa böyle mi feryâd iderdüm tâze dîvâna
- 28 Bu deñlü dağı itmezdüm cesâret lâkin itmişdür
Beni mağrûri-i luţf-ı kerem bî-gâne iz‘ âna
- 29 Hele çarbü’l-meşelveş söylenürdi ben de bildüm kim
Kerem âyînedür tûfî-i tab‘ -ı ehl-i ‘ irfâna
- 30 Yine kalma keremden ey hıdv-i memleket-pîrâ
Ķo ben de bir zamân fağr ideyüm emşâl u akrâna
- 31 Yine eyle keremle bendeñi mümtâz kim düşsün
Du‘ â vâdîlerinde tab‘ -ı şûğum tâze cevlâna
- 32 Mübâhat eylemem vardur du‘ âcuñ şad-hezâr ammâ
Benüm gibi du‘ â-gû var ise gelsün bu meydâna
- 33 Sarây-ı dehrde oldıkça dîvân-ğâneler mevcûd
Nizâm-ı mülk ü millet lâzım oldıkça müşîrâna
- 34 Alup ihrâm-ı zer-târ-ı ‘ inâyet-pîş-i iğbâle
Ola mebzûl-i nağd-i ‘ adl-i dâduñ müstmendâne

24b, efgân : frân AE2

25a, taht-ı : tahte’l AE1

28a, lâkin : lik AE1

23

Vezîr-i müşteri-tedbîr Yazıcı-zâde İbrâhîm Paşa Erzurum'da zühûr iden eşkıyâ-yı ahâliyeden tathîr-i memleket ile izhâr-ı celâdet itdükde irsâl olunan târifli nazımdur*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Vezîr-i kâm-fermâ Hâcî İbrâhîm Paşa kim
Ferend-i tîgunuñ *innâ fetahnâ*** naşşıdur her sâl
- 2 O dâver kim kalem serd itse farzâ ba'zî evşâfın
Olur Şeh-nâme-i Tûsî buña bir şaḡne-i icmâl
- 3 O şaf-der kim hûlûş-ı ḡalbinuñ âşâridur olmaḡ
Nizâm-ı memleket âyîne-i iḡbâline timşâl
- 4 İdince Erzurûm'uñ ehl-i baḡy-ı şehre istîlâ
Gürîzân oldu a'yânuñ kimisi kimi pâ-mâl
- 5 *Eger h'âhî selâmet der-kenârest* oldu şadmeyle
Nice söz şâhibi itdi sükûta nuḡkın istibdâl
- 6 Cenâb-ı zıll-ı Yezdân ol vezîre eyledi fermân
Anı tanzîm için tevcîh-i manşıbla idüp irsâl
- 7 Nüfûz-ı hükm-i sultânîde ârâmı ḡarâm itdi
Ef' u 'llâhe emrin eyleyüp râyât-ı istidlâl
- 8 İtâ'at birle sür'at birle geldi kıldı ol âşaf
Ayaḡı tozını gerd-i 'amâ-yı dîde-i erzâl
- 9 Dilinde âyet-i nuşret elinde sübḡa-i tâ'at
Tevekkül eşhebinde müsta'în-i ḡâlîk-ı mifzâl
- 10 Alup ḡuddâm-ı ceşî kedḡudâ beg seyf-i sârimle
Düşüp ardınca ol Rüstem yerinde fırḡa-i abtâl
- 11 Ḳazâsından dilîrân âteş-efşân olmada ḡaldı
Tüfeng-i zer-nişânuñ şu'le-i cevâldan cevval
- 12 Ḥudâ'dan nâr-ı Nemrûdî'leruñ îkâ' idüp a'dâ
Arada ḡaldı İbrâhîm Aḡa tenhâ ḡaviyyü'l-bâl
- 13 Gehî ḡışn-ı ḡaşîn ü ḡâh bünyâd-ı metîn içre
'Adû-yı ḡûn-ḡû cenginde aḡlâ itmedi ihmâl

23. AE2,109 ; Ü,60b

*BaşlıkAE2

** Biz sana fetih ihsan ettik. Kur'ân-ı Kerim, 48/1

- 14 Semender mi ya ağa-yı muvaqqar mı gören bilmez
İdüp âteşde hem tedbîr ü hem ceng-i atın i' mâl
- 15 O deñlü tîğ-bâz oldu ki herbir kûçe-i şehri
'Îzâm-ı küşte-i düşmenle kıldı tahte-i remmâl
- 16 Müşâhid olmadı bir kedhüdâdan böyle bir hizmet
Sezâdur dûş-ı isti' dâdına şammûr-ı istiklâl
- 17 Hıdv-i muhteşem hem çün 'alem şâbit kadem muhkem
Ne cânibden 'adû şavlet iderse olmadı meyyâl
- 18 O bâğın oldu gûyâ bâğbânı berg-i bî-gâne
Bu oldu bâğbânı re's-i qahrı qaldı isti' câl
- 19 Rû'ûs-ı düşmen oldu gulle-i seyf âşaf-ı girdâr
Elinde keyl-i vâsi' mu' temed kendüsi bir keyyâl
- 20 Tevârîh âşinâyân-ı selef hep müttefikdür kim
Buña nisbetle ceng-i heft-h'ân bâzîçe-i etfâl
- 21 Bi-hamdi'llâh nâm aldı o âşaf yine kâm aldı
'Adûdan intikâm aldı zihî devlet zihî iqbâl
- 22 İlâhî bed-nazardan bed-nefesden hıfz idüp anı
Dağı her rûzın eyle hem-neşât-ı gurre-i Şevvâl
- 23 Lebîbâ dâmenin bûs eyle tekrâr ile tebrîkin
Ki hem gâzî vü hem fâtihdür ol düstûr-ı ferruğ-fâl
- 24 Bu bir taqyîdi vâcib hüsn-i tevfiğ-ı İlâhî'dür
Gerekdür itmeyem ben hizmet-i târîhde ihmâl
- 25 Velî yok bende yara-yı sühan bîm-i kuşûrumdan
Meger kim hâzîk-ı hikmet şenâsın fenn ide ikmâl
- 26 Olup teşdîd-i gamla 'illet-i çeşm-i dem-â-demle
Gönül çün nüşâ-i taşrîf geh idgâm u geh i' lâl
- 27 Mu'în ü mültecâ yok şehrimüzde ehl-i da' vâ çok
Ne vâlî ne ahâlîden ider dil kâmnın istihşâl
- 28 Hele a' yâni gâbn-ı semâhat taфра dellâlî
Metâ' -ı kibriyâ şatmağda gâbn-ı fâhişe meyyâl
- 29 Hemân bir raht üç beş hâdim ile bâb-ı hâkimde
Çuri 'ünvâna mâ'il kıdvetü'l-a' yâni ve'l-emşâl

- 30 Kimi şandûk-ı sîm ü şervetüñ faşl-ı firengîsi
Kiminüñ nağd-ı menfûş-ı yemîni elde şâhir mâl
- 31 Eger bir pâ-bürehne haste vü bîmâr-ı hûn-âlûd
Görürse kimse şormaz kında kıaldı merkebin abdâl
- 32 Velî fehm-i ticâret eylese bir yerde cebriyye
İder evlâd-ı sülbîsin o demde ‘arz-ı istikbâl
- 33 Nifâk-âlûd u müfsid zû-lisânımı bükâ şuyın
Anı a‘ lâ bilür hûkkâm bi‘t-tafşîl ve‘l-icmâl
- 34 Ebû Cehlüñ vekîli dârı dârü‘n-nedveden alsın
Güzer idlâl u izrâr-ı ‘ibâda hem muğıl hem dâl
- 35 Der-i ‘irfân u ‘ilm-âlûde gibi diñseler olmuş
Şalâh-ı şıdk u şafvet zîver-i bâzâr-ı istikbâl
- 36 ‘Înâyet kânı hâkim ber-dehen haddüm degül ammâ
Vülâtın dahı ba‘ zı himmetinde nâkışu‘l-ezyâl
- 37 Kerem şavtın bülend itsem kerem şavtın bülend eyler
Sükûtum mûsikîdür ol sebebden oldı hâmem lâl
- 38 Velî va‘ d-i kemûnuñ hâtemi ammâ vefâsında
Şu sızmaz dest-i cûdında anı farz itse ‘izz-i bâl
- 39 Bahâneyle uzatma kâmeti ey hâme-i nâ-sâz
Teşekkür vaqtidür olma teşekkî bezmine kıavvâl
- 40 Sözin icâzı eblağdur huzûr-ı bezm-i âşafda
Ki ‘âkıllar ider deryâya bir kıatreyle istidlâl
- 41 Du‘ â-gûy-ı kadîmî oldıgum işbâta hâcet yok
Ki seyyid bendesin her dem gönül dostın bilür her-hâl
- 42 Hem ekşâr-ı kelâmı harc-ı vâ‘ iz ‘add ider yârân
Hemân târîh okı gûş ide ol düstûr-ı bâ-icmâl
- 43 Efendüm ta‘ miyeyle söyledüm târîh ammâ kim
Murâdum ta‘ miyemden oldı hem ihrâc u hem idhâl
- 44 Kıalem mesrûr olup ser-meşķ idindi tarz-ı mesrûrı
Bu nazm-ı dil-keş ü nuşret-nümâyı eyledüm imlâl
- 45 Girince Erzurûm‘a dâver-i iclâl pîrâye
Çıkardı kıahr ile cünd-i sefeh-cûyânı bî-imhâl H.1174-M.1760

24

Şâlih Paşa merhûma rütbe-i vâlâ-yı mîr-i mîrânı ile mansıb-ı Adana
tevcîh olındıkda virilen târifhdür

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Müjde şad-müjde eyâ muntazır-ı ‘îd-i emîn
İşte bayrâmuñ irişdi idegör şükriñ edâ
- 2 Nâka-i guşsa vü şevr-i gamı kurbân it kim
Böyle kurbân olıcak ‘îd ele girmez zîrâ
- 3 ‘Îd-i edhâyâ müheyyâ iken aġnâm-ı gamuñ
‘Îd-i ekber saña virdi bu peyâm ile Hüdâ
- 4 İntizâr eyleyüp *el-leyletü hablî* dir idüñ
Toġdı ol kevkeb-i emniyye-i ‘âlem-pîrâ
- 5 Ya‘ni ol pertev-i mihr-i felek-i zât-ı zamân
Mîr-i mîrân olup aqrânına bahş itdi ziyâ
- 6 Tûġ ile mazhar-ı eltâf-ı şehenşeh oldı
Ġurre-i mâh-ı vefâ dürrre-i tâc-ı küremâ
- 7 Vaşf-ı zâtında qalem eyledi bu resmi raqam
‘Alem-efzâ-yı himem fahr-ı emîrü’l-ümerâ
- 8 Cânib-i Hâkka mu‘în ehl-i fesâdâna mühîn
Hem şalâh-âver-i dîn hazret-i Şâlih Paşa
- 9 Gûş idüp Hüsrev-i Cem kevkebe isti‘dâdın
Eyledi tûġ-ı hümâ pertev ile qadrin i‘lâ
- 10 Nâm-zed oldı anuñ adına câh-ı Adana
Adını añdı bu taqrîb ile şâh-ı vâlâ
- 11 Şâha kalkar bu sürûr ile küheylân-ı felek
Aldı meydânı bu reftâr-ı feraħda zîrâ
- 12 Ey felek ehl-i dile her ne cefâ itmiş iseñ
Bu mükâfâtuñ ile cümle ġalâl itdi saña
- 13 Nuqre-i encümüñi sen daġı dâmen dâmen
Ey şehîr eyle bu şükrâne ile bezl ü ‘atâ

- 14 Manşıbın ‘adl ile mes‘ûd u mübârek ide hem
Rütbesin eyleye günden güne ber-ter Mevlâ
- 15 Müjde-i tûğna târîh-i du‘â oldı Lebîb
Dâd ile nâmver-i ‘aşr ola Şâlih Paşa H.1176-M.1762

25

Vezîr-i müşârün ileyh Şâlih Paşa mertebe-i vâlâ ile vezâret ve Cidde
manşıbı oldığına târîhdür

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Müjde ey hâtır-ı pejmürde-i cevri gerdûn
Şâd-bâş ey dil-i âzürde-i endûh u sitem
- 2 Saña bir kutlu şetâretlü peyâmum var kim
Mürdeyi zinde ider hasteyi vâreste-i gam
- 3 Lîk tafşîle müsâ‘id degül isti‘câlüm
Diñle icmâlen anı eyleyeyüm saña raqam
- 4 Üç beş ebyâtla serd eyleyeyüm mâ-vaqa‘ı
Eyleyem ed‘iye-i hayrını hem çün hâtem
- 5 Dâver-i dâd-şiyem hazret-i Şâlih Paşa
‘Adl-fermâ-yı verâ hem-reviş-i âşaf-ı Cem
- 6 Çend şehr oldı çü beglerbegi ‘ünvânıyla
Râyet-ifrâze-i debdebe-i tañl u ‘alem
- 7 Tavr-ı zîbendesine vâdi-i ferhundesine
Olıcağ kalb-i şehenşâh-ı memâlik mülhem
- 8 Eyleyüp şâyi-i terfi‘-i vezâretle anuñ
Kıldı elqâbına düstûr-ı mükerrerem munzam
- 9 Manşıb-ı Cidde-i ma‘mûreyi ihsâmı ile
Ser-firâz itdi anı şâh-ı Sikender-tev’em
- 10 Hâmd li’llâh ki ümîd üzre zuhûr itdi aña
Bu ‘inâyât-ı hıdîv-i ‘uşam u ferr ü haşem
- 11 Ki tulû‘ itdi idelden berü dirlerdi aña
Bâreka’llâh zihî gurre-i garrâ-yı himem

- 12 Dâ' i-i devlet ü iqbâli Lebîb-i mehcûr
Şad şükür oldı bu peygâm-ı ferahla hurrem
- 13 Bu sürûr ile gerekdür ki olup şafha-tirâz
Yaza bir nice kaçâ'id nice manzûme kalem
- 14 Lîk *el-ağdemü fe'l-ağdem* olunca mer' i
Hidmet-i tehniyedür şimdi ehemm ü ağdem
- 15 Câh-ı vâlâsını hem rütbe-i ' ulyâsın anuñ
Haq mübârek ide meymûn ide mes' üd ide hem
- 16 Tâli' -i haşmı zühal lîk o şems-i şerefüñ
Necm-i iqbâli ola şâ'ibe-i çarh-ı kadem
- 17 Sill iden bahtı-i iqbâline tîğ-ı ' üdvân
' Âkır-i nâka-i Şâlih gibi olsun eş' em
- 18 Bu çerâgâh-ı fenâda ola a' dâsı anuñ
' Arap oğlağı gibi sâyim-i şahrâ-yı ' adem
- 19 Cümle aḥbâbınuñ ümmîdi budur kâḫbeten
Göremez rûy-ı şeref düşmeni Allâh a' lem
- 20 Hâsid-i bed-reginüñ çarb olunur haqqında
Meşel-i *şenşenetü a' refehâ min-aḫzem*
- 21 İbtidâ'en sefer-i kıbleye me' mûr olmak
Fâldür kıble-i nâs olmağa yokdur şübhem
- 22 Herbir emrinde muvaffaq ola hayırla deheni
Ola dervâze-i iclâli mü' essis muḫkem
- 23 Ramazan mevsimidür ' afv olunur taḫşîrüñ
Bunca taşdıḫ yeter ey kalem epsem epsem
- 24 Zâbı-ı hengâm-ı vezâretlerinüñ fikriyle
İtmemişken daḫı târîḫine ben lâ vü ne' am
- 25 Bir şadâ geldi şımâḫ-ı dile kim hâcet yok
Kendi şükrânesidür kendüye târîḫ-i etemm
- 26 Mün' imüñ şubḫ u mesâ ḫamdin edâ zımnında
Eyleyüp şive-i şükrân ile taḫdîs-i ni' âm
- 27 Yazdı târîḫ kalem kendü lisânından anuñ
Manşib-ı Cidde vezâretle baña oldı kerem

Vezîr-i müşârün ileyh ‘Abdü’l-celil-zâde Muhammed Emin Paşaya
Diyârbekr tevcih olındıkda manşıbına olan târîhdür

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Bi-hamdi’llâh kudûm-1 hazret-i düstûr-1 kâminden
‘Umûmen ehl-i dîn erbâb-1 dâniş oldılâr dil-şâd
- 2 Zihî ferhunde-mağdem dil-keş eyyâm-1 şeref-tev’em
Bu eyyâmı selefden Hâk mükâfât eyledi îcâd
- 3 Zihî zîbende-dem ‘ahd-i ‘adâlet-perver ü hurrem
Bu ‘ahdi kıldı mazlûmîne Mevlâ rahm idüp imdâd
- 4 Diyâr-1 Bekr’i qorşân-1 fesâd almışdı bir müddet
O dâver geldi efrenc-i fitenden eyledi âzâd
- 5 Bu mevsim secde-i şükr-i İlâhî hatm-1 mağzîdür
K’olundı emn-i Âmid nâm-1 nâmîsiyle istişhâd
- 6 Bu sâlûñ olsa her leyl ü nehâriyçün ne gam qurban
Görince farı-1 yümn-i sa‘dini qadr-i debîr a‘yâd
- 7 Siyâset-pîşe hayr-endîşe bir ‘adl-âzmâdur kim
Felâh-1 nâs için birdür aña bî-gâne vü evlâd
- 8 ‘İbâduñ râhatıyçün terk-i h‘âb-1 râhat itmişdür
Hemîşe itmede emniyyetüñ esbâbını i‘dâd
- 9 Olup üstâd-1 qahrı terbiyet-bağş-1 sefeh-kârân
Hükûmetgâh-1 ‘adl u dâdı oldı mekteb-i irşâd
- 10 Gerekdür kendüzin bilmezlere kendüyi bildürmek
Bu mısrâ‘ı lisân-1 hüküm-i ‘adli eyledi inşâd
- 11 Derinde müfsid ü gammâz u bed-gûsuñ ‘ayârında
Huzûr-1 devletinde ehl-i ‘ilmüñ rif‘ati müzdâd
- 12 Ger esbâb-1 ba‘îde hüküm-i tazmîni sūdûr itse
Emîn-i ma‘den-i âhenden ağız-1 şâr ider Ferhâd
- 13 Mübâşirden ve ger tazmîn için emr itse dihkâna
Hubûbâtın cerâd-1 münteşirden eyler istirdâd

- 14 Hüdâ câh u celâlin baht u ikbâlin o düstürin
Mezîd-ender-mezîd itsün cihânda her çibâd-âbâd
- 15 Lebîbâ söyledüm teşrîfine berceste bir târîh
Emîn Paşa-yı kâmil eyledi bu şehri emn-âbâd H.1182-M.1768

27

Vezîr-i müşârün ileyh Hâfîz Muştafâ Paşanuñ mühürdârı ‘izzetlü emîn-i ma‘den-i Ergâni Aḥmed Paşa izn-i veliyyü’n-ni ‘âm ile mülteḥâ oldıḳda liḫyesine irsâl olınan târîḫli nazımdur

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

- 1 Çerâğ-efzûz-ı himmet Hâcî Hâfîz Muştafâ Paşa
Maḥallîdür Aristo olsa dergâhında derbânı
- 2 Huşûsâ re’y ü fikri eyler Eflâtûn’ı dem-beste
Mühimmât-ı umûr-ı devlet itdiginde im‘ânı
- 3 O şâ‘ib-re’y için mülhem olup şâhenşeh-i ‘âlem
İdüp vâlî sipâriş kıldı aña ma‘den ü kânı
- 4 İdüp nehfet Sitanbûl’dan şükûh u ferr ü ḫaşmetle
Gelüp ma‘denleri tanzîme bir me‘mûr-ı sulḫânî
- 5 Çü herbir ma‘deni üzre bir emîn itmege ta’yîn
İdince ‘azm u cezm ol ‘aql-ı evvel âşaf-ı şânî
- 6 Sezâ-yı intiḫâb-ı etbâ‘ u ḫuddâm kirâmından
Buyurdıḳda tefahḫuş ser-te-ser kâr-âzmâyânı
- 7 Muvaffaḫ oldı ifrâzında bir merd-i ser-efrâzı
Bir ehl-i maşlahat-perdâzı bir mümtâz-ı aḫrânı
- 8 Mühürdâr-ı sa‘âdet-kârı ya‘ni Aḥmed Ağayı
Zer-i kâmil-‘ayâr-ı kânı isti‘dâd u ‘irfânı
- 9 Fitil-efrûz-ı izn ü ruḫşat oldı ilticâsıyla
Uyandurdu çerâğ-ı himmet-i bî-ḫadd ü pâyânı
- 10 Emîn-i ma‘den itdi Ergânî’ye eyleyüp taḫfiż
Yazup virdi aña gûyâ sened bâ-ḫaḫḫ-ı reyḫânî
- 11 Ya sünbülzâr-ı luḫfin itdi irvâ ebr-i iḫsânı
Ya kıldı lâlezâr-ı iltifâtında çerâğânı

- 12 Zihî temyîz-i ahsen intiḥâb-ı ḥûb u müstaḥsen
O dâver oldı şeksiz mazḥar-ı tevfiḳ-i Rabbânî
- 13 Ki virdi böyle bir aḡa-yı kâr aña hem-istikbâl
Ki vaşşâf-ı ḳalem nev-nehc ile tavşîf ider anı
- 14 Ḥalîḳ-ı câh u mesned mu‘ temed erşed ser-âmed kim
Her aḥlâḳında olmış feyz-yâb-ı luṭf-ı Yezdânî
- 15 Ḥaṭ-ı nev-ḥîzin itsün Ḥaḳ mübârek hem ola müzdâd
Veliyyü’n-ni‘ metinüñ sâyesinde rif‘ at ü şânı
- 16 Lebîbâ ḥâme-i tebrîk ile yazdum bu târîḫi
Cemâl-i pâküñe zîb oldı bu nev-ḥaṭṭ-ı nûrânî

28

Vezîr-i müşârün ileyh Ḥâcî ‘Ali Paşa ḥazretleri kedḫudâları ‘Ali
Aḡaya ‘azl viren Dervîş Aḡayı kedḫudâ naşb itdükde sekiz târîḫi ḥâvî ve
müştemil virilen nazmdur

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

- 1 Âşaf-ı vâlâ vezîr ibn-i vezîr
Dâver-i dâd-âver-i re‘fet-me‘ âb
- 2 Manşıbında zıkr ü fikriydi bu kim
Bulmasun ḥâl-i re‘âyâ iztırâb
- 3 Hem daḡı a‘yânını eşrâfını
İltifâtıyla iderken behre-yâb
- 4 Ḥazret-i Ḥâcî ‘Ali Paşa ki Ḥaḳ
Dergehin itmiş melâz şeyḫ ü şebâb
- 5 Kedḫudâsından ḫilâf-ı emrini
Fehm idince ol ḫidîv-i Cem-cenâb
- 6 İtdi ol zâlim nihâdı der-‘aḳab
Dergehinden ṭard için ‘azl u ‘itâb
- 7 Ṭab‘-ı dervîşânesin iş‘âr için
Ol felek-rütbet vezîr-i kâm-yâb
- 8 Kedḫudâlık mesnedin tîz-bîn idüp
Eyledi Dervîş Aḡayı intiḥâb

- 9 Buldı ol aġa-yı vâlâ fînetin
Zâtını yenbû´-ı hulk-ı müstetâb
- 10 Eyledi ġuyâ o düstûr-ı faġûr
Nev-´ arûs-ı câhına reşş-i ġül-âb
- 11 Kâdr-i iġbâli mezîd olsun daġı
Herbir emrinde muvaffaġ bi´ş-şavâb
- 12 Hâdim u maġdûmı olsun dâ´imâ
Âsmân-ı ´adle mâh u âftâb
- 13 ġûş idüp dâ´î-i dîrîn Lebîb
Kilk-i nazma virdi tâze âb u tâb
- 14 Eyledi bir beyt-i nev-i´ câza derc
Heşt târîġ-i belâgat iktisâb
- 15 Ola her mışrâ´ bir târîġ anuñ
Bî-kem ü pîş ola hem-mu´ ciz-nişâb
- 16 Herbirinden rûtbe-i i´ dâdını
Kılsuñ âġirden muġâlifle ġisâb
- 17 Altı târîġ olur ol daġı tamâm
Bî-tereddüd bî-ta´ ab bî-irtiyâb
- 18 İşte târîġüm Lebîb oldu bu beyt
Ehline olur me´âli bir kitâb
- 19 Buldı câh-ı kedġudâ-yı câyını
Oldı zîbâ kedġudâ-yı kâm-yâb H.1181-M.1767

29

Vüzerâ-yı ´izâmndan birine manzûm ´arz-ı ġâl yazıldıġda virilen
ba´zı muġaddime-i nazm-ı mergûbdur

Mefâ´ ilün / Mefâ´ ilün / Mefâ´ ilün / Mefâ´ ilün

- 1 Gel ey kilk-i hünerver hâzin-i gencîne-i gevher
´Alemsin dest-i ehl-i ma´ rifetde istiġâmetle
- 2 Kâdîmî râzdârum müsteşârum ġam-ġüsârumsın
Emînümsin mu´ inüm hem-nişînümsin şadâġatle

- 3 Beni hayli mü 'ebbedür ki şalduñ kûşe-i gamda
Mezellet meskenet miñnet meşakkat vehm ü vahşetle
- 4 Degüldi sende me 'mülüm bu evzâ' -ı fedâkârî
Yine 'afv eyledüm bu vaqt-i ferhat-zâya hürmetle
- 5 Saña hâtırda bir teklîf-i şıklet var taħammül kııl
Tekellüf ber-ıaraf redd itme bârî 'özü ü 'illetle
- 6 Murâdum bir teşekkür-nâme tahrîr itmedür ammâ
Hücûm-ı şevk lâl itdi beni qaldum o hâletle
- 7 Serâ 'ir-âşnâ rengin-edâ i' câz-pîrâsın
Bilürsin çok hamîrin n'idigin onı işâretle
- 8 Saña ben eyleyem telhîş-i maqşad sen hemân söyle
Talâkatle selâsetle fesâhetle belâgatle
- 9 Hâyâlüm ol hıdîvün tehniyet-pîrâsın olmağ kim
Budur icmâl-i hâli diñle benden işte diğkatle
- 10 Yine cûş itdi serde neş 'eler câm-ı 'inâyetle
Du' â-yı dâvere dîbâce-bend oldum bu şüretle

30

Devâtdar Muħammed Paşa Haleb'den vezâretle Rağça manşıbı
oldığda irsâl olınan târîhdür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Bâreka'llâh hoşâ tâli' -i zîbende-eşer
Eyyeda'llâh zihî baht-ı ferağ-bağş-ı rehâ
- 2 Bir hümâ oldı o mülke yine zıll-efgen kim
Dostlar başına ol sâye-i pür-sa' d u şafâ
- 3 Geldi ya' ni ki yine oldı eyâlet pür-zâd
Manşıb-ı Rağça ile dâver-i ferhunde-liğâ
- 4 Olıcağ müjde-i teşrîfi anuñ 'ide qarîb
'İd-ber-'İd-i sürür itdi re'âyâ fuğarâ
- 5 İtdiler mağdemine zebh-i qurâbîn-i şabûr
Bu sene qatmer açıldı gül-i 'İd-i edhâ

- 6 Seyfveş çıktı ğılâfindan idüp ‘avdet lik
Başka su virmiş aña şâh-ı cihân başka cilâ
- 7 Kâf idi Rağça velî uçmış idi ‘anğâsı
Eyledi da‘ vet anı beftere-i luğf-ı Hudâ
- 8 Şems-i zâtı ki tülû‘ itdi sûy-ı mağrîbden
Ser-i eşrâra o dem kopdı kıyâmet zîrâ
- 9 Küştenî müfsid ü müzî vü menzûrlar için
Ejder-i şahrına kâr eylemez efsûn-ı recâ
- 10 Açmaz ol kıble-i ikbâle dehen bed-gûlar
Okınur açsa da zîrâ *seyekûlü’s-süfehâ**
- 11 Zehrdür müfside pâ-zehrdür ehl-i hağça
Ğayb u nisyânveş ider hâşiyetini icrâ
- 12 Cism-i bî-cân idi ol hıttâ gelüp rûh-ı cedîd
Nefes-i Hüsrev-i ‘âlem dem-i ‘İsaydı aña
- 13 Çün Lebîb oldu du‘ âsı saña dîn ü devlet
Rûz u şeb eyle du‘ â tâ idesin dînüñ edâ
- 14 Yümn ile devlet ile câh ile olsun yâ Rabb
Kâle-i ‘ömrinüñ endâzesi ‘ömr-i dünyâ
- 15 Düşdi bir mışra‘ -ı zîbende kalemden târîh
Rağça’nuñ mülkine revğ oldu Muhammed Paşa H.1180-M.1766

31

Diyârbekr nâ’ibi yek-dest dâmâdı Hâfız İsmâ‘il Efendinüñ
hükûmetine olan târîhdür

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Hâmd bî-hadd-i ehad zü’l-minene
Ol ki fer virdi lisân u lisene
- 2 Ol ki ebr-i çemen-i cûdından
Feyz ider berg-i gül-i yâsemene
- 3 Ol ki efdâl-ı ra‘ûfânesidür
Eylemek hüsn-i telâfi muhsine

* İnsanlardan bir takım beyinsizler... diyecekler. Kur’ân-ı Kerim, 2/142
31. AE2, 301

- 4 Ya' ni Kur'ân-ı mecîdinde kuluñ
 'Usrını yüsr ile ta' kib idene
- 5 Nâsa peyveste bu el tâfuñ anuñ
 Yazayum bildüreyüm bilmeyene
- 6 Ferec olmaz mı bu ba' de'ş-şidde
 Sû-be-sû meclis ü maḥfilde dine
- 7 Cifr ' aqlıyla dimiş ehl-i ḥired
 Sa' ddur tâli' -i Âmid bu sene
- 8 Saña enmûzecini söyleyeyüm
 Gûş tut ḥâme gibi söz kesene
- 9 Bir zamân eylediler maḥkemenüñ
 Bâbına ehl-i fesâdı serene
- 10 Sûk olup maḥkeme anlar dûlâb
 Gevher-i şer' i şatup bes diyene
- 11 Halk dirlendi o bed-gûlar için
 Yâ İlâhî dili düşsün legene
- 12 Şad şükür bitdi beliyyât irişüp
 Dergeh-i da' vet-i mazlûma yine
- 13 Geldi bir ḥâkim-i şer' -i enver
 Ki virür vaşfi şekerler dehene
- 14 ' Ârif-i qadr-i şinâs u kâmil
 Bezmi ser-mâyedür ehl-i sūḥana
- 15 Herbirin biñ zer-i ḥurşide virür
 Naql idenler der-i vaşfin ' Aden'e
- 16 Tâyif-i Ka' be-i ḥikmet nuṭṭı
 Zâtı yenbû' -ı fi' âl-ı ḥasene
- 17 Müteşerri' müteverri' ḥattâ
 Nuḥbe dinmişdi anuñçün zemene
- 18 Şorılınca reviş-i ḥükmi anuñ
 Qalem-i râst-rev-i mü 'temene
- 19 Âmid'e oldı şerî' -i şânî
 Yazdı târiḥ sü'âl eyleyene H.1180-M.1766

- 20 Lîk râzî degül aña diyeler
Bu gelen rahmet okutdı gidene
- 21 Görmeye sûr-ı karîni irişe
Rütbe-i fazlı edîsü'l-kırana
- 22 İde Hâk şurta-i tevfiķa karîn
Keşti-i 'ömrini başdan devine
- 23 Hemân eyle Ramazâna tebrîk
Virme itnâb Lebîbâ sühâna
- 24 Sıhhat u 'âfiyet olsun yâ Rab
Hân-ı iftârına her şeb 'avene

32

Diyârbekr'e voyvoda olan İsmâ'îl Ağa-zâde Ebû Bekir Ağa ta' mîr
ve inşâ itdiği hâneye târihdür

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Himem-tev'em semiyî-i yâr-ı gâr-ı Seyyid-i 'âlem
Mükerrerrem muhterem revnaķ-resân-ı resm-i ağay1
- 2 Reşîd-i kâmver ferheng-perver mekremet-güster
Başîr-i nâşır-ı zînet fezâ-y1 hurde-bînây1
- 3 Biçilmiş hâme-i çespân anuñçün aşı-ı fişanda
Feţânet-tîz-i fikret cell-i himmet kâr-dânây1
- 4 Meşeldür kutlu gün dirler tûlû'ndan nümâyândur
Olup 'ahd-i şabâdan bunda zâhir feyz-i Mevlây1
- 5 Hadîş-i uflubü'l-hayr ile nuţķ-ârâ olur lâ-büdd
Gören ol hüsn-i tal'at hüsn-i hilķat hüsn-i sîmây1
- 6 Çün olmuşdı cebîni ğurre-i nûr-ı nebâhatla
Ziyâ-perdâz-ı mecd ü pertev-endâz-ı şeref-zây1
- 7 Haţâdan şaklasun Hâk vâķı'â zâten zuhûr itdi
Meĥâdîm-i kirâmuñ pişvâ-y1 şâhibü'r-rây1
- 8 Diyâr-ı Bekr'e oldı voyvoda geldi sa'âdetle
Şenâkâr eyledi dâdisine a' lâ vü ednây1

- 9 İdüp herkesle hüsn-i zindegânî eyledi taltîf
Laţîf ü dil-şikâr etvâr ile aĥbâb u a‘ dâyı
- 10 Kimi zerle kimi sükkerle kimi tatlu dillerle
Telatţuf gümrüğinden aldılar gûyâ cerâyâyı
- 11 Aña dut yünümü al paçeñi kimse dimez zîrâ
Bilür kim dîdebân-ı re’y der-ĥâl eyler icrâyı
- 12 Kimin daĥı virüp ruqyesini semt-i zarâfetle
Biraz müddet ‘ abeş gezdürdi deşt ü kûh u şahrâyı
- 13 Diyâr-ı Bekr anuñla oldı gûyâ kim Diyâr-ı Bekr
Ĥayâl it irtibât-ı lafz-ı esmâ’ u müsemmâyı
- 14 Muĥaşşal cünbiş ü cevlân-ı vaż’ -ı kâmilâneyle
Sülûkında pesend itdürdi yek-ser pîr ü bernâyı
- 15 Bir üslûb öyle kim meydân-ı ‘ aql u rüşd ü fikretde
Geçürdi vâlidî devletlü İsmâ‘ îl Ağayı
- 16 Fe-ammâ kim rızâ-yı vâlidinden bir qadem bir dem
Tecâvüzden te’eddüb eyler idi cünbişin pâyı
- 17 Olup mengûş-ı gûş-ı ĥûş-ı nazm-ı *lâ-teķul üffin**
Aña itmişdi bu qavl-i şerîfüñ nehy-i inhâyı
- 18 Sitanbûl’dan gelince ‘ ayn ile iķbâl-i ‘ izzetle
Anuñ ĥaķķında itdi vâlidî îmâ bu ma‘ nâyı
- 19 Ki aña çün virildi cânib-i devletde istiklâl
Gerekdür her cihetden aña istiklâl u yek-tâyı
- 20 Bu niyyetle o maĥdûm-ı felek-qadrin idüp taĥşîş
Anuñçün müstaķillen yapdı bu dâr-ı dil-ârâyı
- 21 Zihî etvâr-ı a‘ yânide fâyıķ vâlid-i müşfik
Ki maĥdûmıyçün eyler ictihâd-ı vaķ’ -ı vâlâyı
- 22 Himem-pîrâ peder bir ser-firâz-ı mu‘ teberdür kim
Bulunmaz a‘ yin-i a‘ yân-ı büldân içre hem-tâyı
- 23 Me‘ âlf-menķabet merd-i mürüvvet ĥâdim-i devlet
Tevâzu‘ -pîşe ammâ de’b-i tab‘ ı râst-gûyâyı

* ... Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine “of” bile deme... Kur’ân-ı Kerim, 17/23

- 24 Riyâ bilmez sipâhî söyler itmez kimseden pervâ
Olur sâyık şevâba müftî ü monla vü Paşayı
- 25 Anuñ âşârıdur çün kim bu hurremdâr-ı devr olmaz
Hümâ-yı meymenet her gün ziyâret itse bu cây
- 26 Esâsı ol kadar kuvvet-pezîr-i yümn-i himmet kim
Atar ‘aşfûr-ı bâmı kâfdan cebr ile ‘anqâyı
- 27 Hilâl-i nev dime gördükde gerdûn parmağın dişler
Bu eyvân-ı şafâ-bünyânı bu tâk-ı felek-sâyı
- 28 İderler i‘ tirâf-ı ‘acz tarzında mühendisler
Sinimmâr idemez görse o da da‘vâ-yı Bennâ’yı
- 29 Duğûl-ı ‘azm-ı firdevsî ile kardaş ider ta‘bîr
Gören rü‘yâda bu dil-keş sarây-ı behcet-efzâyı
- 30 Şabâhen ya revâhen devri eşnâsında bir kerre
Görürse havzı içre in‘ ikâs-ı sağf-ı vâlâyı
- 31 Çü mir’ât olmağa çespîde-i tavan-ı eyvânı
Felek eylerdi ihdâ âftâb-ı ‘âlem-ârâyı
- 32 Kıyâs-ı vaşfı çün kim gâyeten müntec degül anuñ
Hemân tayy olmağ evlâ oldı bu suğrâ vü kübrâyı
- 33 Lebîb altun kalemle ketb olınsun aña bu târîh
Mübârek eylesün Mevlâ bu dâr-ı hûb u zibâyı H.1173-M.1759

33

Malatya a‘yânından Şuleli-zâde şâhibü’l-berri ve’l-ḥasenât Bektaş
Ağa binâ buyurdığı câmi‘üñ târîhidür*

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Cenâb-ı zü’l-himem Bektaş Ağa kim kıldı Hâkğ anı
Müberrât ehlinüñ serdârı şehrüñ ‘ayn-ı a‘yânı
- 2 Hemîşe zıkr ü fikriydi anuñ âşâr-ı ḥayriyye
Maḥall-i lâyıka mebzûl idi çün birr ü iḥsânı
- 3 Olup nüzhet-fezâ-yı Aspuzi şehrüñ ‘ale’l-‘âde
Maşîf-i behcet-efzâ-yı dil-i kuṭtân u sükkânı

33. AE1, 73b ; AE2, 305

* BaşlıkAE2 : Malatya civârında Aspuzi’de nev ibdâ’ olınan câmi‘-i şerîfe târîh AE1

- 4 Cevâmi' de huzûr-ı kalb ile olup cemâ' âtüñ
Edâ-yı hams-i mefrûzayla her sû râhat-ı cânı
- 5 Görince bu mahallin semt-i kıblisindeki câmi'
Cemâ' at keşretinden tengnâdur nâsa bünyânı
- 6 Hamân bu câmi' i fikr itdi bed 'en didi bismi'llâh
Binâya hasbeta'llâhi idüp ber-çide dâmânı
- 7 Bu emre mu' temed naşb itdi Hâcî Hâfız'ı ammâ
O mansûr-ı devânîkı bu anuñ şanki Nu' mân'ı
- 8 O dağı sa' y ile ihrâm-bend-i şevk olup der-hâl
Olup inşâ'-i beytu'llâhda şan bâni-i şânî
- 9 Muvaffaq oldı bu ferhunde fikretde didi herkes
Sözüm yok haq budur kim bu eşerde aldı meydânı
- 10 İki cây-ı muqâbil düşdi seyr it iki beytu'llâh
Olup dünyâda hâkî cennetân-ı nazm-ı Qur'an'ı
- 11 Temâşâ eyleyenler dirler iki cennetü'l-me'vâ
Biri bir yanı düşdi şun'-ı Haqla biri bir yanı
- 12 Cevâhir bir kemerdür şan miyân-ı ' arşa bağlanmış
İmâm-ı şâniye tahşîş idüp bir dil-keş evvânı
- 13 Qanarya lânesiveş bir kafes kim cân halâş eyler
Namâza gelse şehriñ ehl-i câh u mîr ü erkânı
- 14 Bunuñ var Cennet'e rüçhânı dirlerse aman vâ' iz
Haşâsın tutma kürsilerde añma ehl-i ' irfânı
- 15 Hayâl it var mı teklîf-i ' ibâdet bâğ-ı Cennetde
Olur mı tâ' at erbâbındaki lezzât-ı rûhânî
- 16 Sü'âl it kand-ı tâ' at ile şîrîn-kâm olan ' ârif
Virüp tâ' ât-ı Raḥmân'ı alur mı bâğ-ı Rıdvân'ı
- 17 Behiştüñ gülşeninde her seher kâbil midür olmaq
Menâr-ı gül-bün üzre ' andelîbü's-şalâ-ḥ'ânı
- 18 Hîlâl-i câmi' in eşcâr-ı mülteffeyle rûḥ-efzâ
Olup ḥuld-ı ḥalid dil-beste eyler müslimânânı

13a, cân halâş : cây-ı hâs AE1

14b, tutma : dutma AE2

- 19 Zemîn üzre iden işrâb nazm-ı *tahtihê'l-enhâr*
O dil-cû cedvel-i tesnîme teşbîh oldı erzânî
- 20 Gel ey dil yorma kilik-i nazmuñı ıtrâ-yı vaşfında
Ki haqq üzre beyânında ne mümkün hâme-cünbânı
- 21 *Şenîden key boved mânenî-dîden* hod meşeldür bu
Bu deñlü ancağ oldum gâ'ibâne ben şenâ-ğ'ânı
- 22 Vire ağa-yı şâhib-ğayra Hağ hem ecr-i dâreyni
Hem enfâs-ı cemâ' at deñlü ide 'afv u gufrânı
- 23 Şümâr-ı sâl-ı hicrûñ biñ yüz yetmiş yedisinde
Esâs-efgen olup bu ma'bede ol maħmidet kânı
- 24 Te'enniyle taħarriyle idüp tekmîline diğkat
Hitâma sâl-i âtîde olup tevfiğ-i raħmânî
- 25 Lebîbâ ben de bu ħüsn-i ħitâma söyledüm târiğ
Zihî nev-ıtarğ u zîbâ câmi'-i tâ'ât-i rabbânî H.1178-M.1764

34

Nağîb-i Haleb Tâhâ-zâde Ebû Sa'îd Çelebi seyyid Muħammed
Efendinüñ inşâgerdesi olan ħâneye târiğdür*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hoşâ nişîmen-i eşrâf u mesken-i emcâd
Zihî binâ-yı ħarem-ğâne-i ferağ-temhîd
- 2 Bir ehl-i tab'-ı lağîf ü nazîf ü vâlâdan
Olup bu tarz-ı tîrâzende ihtirâ'-i cedîd
- 3 Bihîn sülâle-i Tâha Efendi-zâde ki aña
O vech kıldı tecellî Cenâb-ı Rabb-i Mecîd
- 4 Ki ħüsn-i ħulğ-ı tavîyyetle şehri Şebâ'da
Ola melâz-ı şağîr ü kebîr ü ħürr ü 'abîd
- 5 Nağîb-i âl-i Muħammed hem Aħmed ü emced
Ser-âmed-i küremâ feyz-yâb-ı ħulğ-ı ħamîd

23.Beyt : - AE1

25b, tarğ u : tarz-ı AE1

34. AE1, 75a ; AE2, 307

* BaşlıkAE2

1a, eşrâf u : eşrâf-ı AE2

3b, mecîd : mucîb AE1

- 6 Büyût u revzeneler bâblar tenâsübde
Mişâl-i çekmece-i Hind olur nazarda bedîd
- 7 Göreydi Mânî bu resmi göreydüm anı ‘aceb
Ki nakd-1 cânı ile anı eylemez mi harîd
- 8 İrem göreydi bu üslûbı dirdi nâdim olup
Ne hâcet idi baña bâğ-1 Cennet’i taqlîd
- 9 Bu hüsn-i revnağa Cennet’den isti‘âre disem
Çü ‘aynıdur demek imkândan olunca ba‘îd
- 10 Muķîm olup eb ü evlâd u ihvesiyle hemân
Zamân-1 ‘ömri medîd ola ‘izz ü şânı mezîd
- 11 Mübârek ola diyüp yaz Lebîb aña târih
Zihî nişîmen-i dil-cû harem-serâ-yı sa‘îd H.1178-M.1764

35

Diyârbekr vâlisi Muḥammed Paşa ḥazretleri Behrâmiye köşkini
ta‘mîrde inşâ olınan târihdür *

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Bâreka’llâh zihî kaşr-1 tîrâzende eşer
Ki ola mûcidi ol âşaf-1 gîti-pîrâ
- 2 Nice âşaf o cihân-tâb-1 mekârim-pîşe
Re ‘fet-endîşe silahdâr Muḥammed Paşa
- 3 İhtirâ‘ itdi bu cevîlângede-i pehnâda
Cilve-i şâhid-i iķbâline bir cây-1 şafâ
- 4 Yedi iķlîme sekiz kûşe ile faḥr eyler
Toķuza çıkısa nola nâmı bu kaşruñ ‘acebâ
- 5 Ḥired-âmûz-1 Sinimmâr-1 hüner kim itdi
Kaşr-1 Behrâm’a da bir başka Ḥavernâķ peydâ
- 6 Her yere böyle mülâzım olamaz añladığum
Bed nefesden şakınup ayrılamaz bâd-1 şabâ

10b, zamân-1 : zamânı AE1

11a, yaz Lebîb aña târih : yâ Lebîb târihin AE2

35. AE1, 74b ; AE2, 310

* BaşlıkAE2 : Nev-kaşr-1 Muḥammed Paşaya târihdür AE1

- 7 O sa'âdetlü vezîrûñ ki nişîmengehidür
Nola cârûb-keş-i ferşi ise bâl-ı hümâ
- 8 Hâme taşsîn iderek yazdı bu târîhi Lebîb
Tarh-ı zîbende-i nev-kaşr-ı Muhammed Paşa H.1136-M.1723

36

Târîh-i vefât-ı şadr-ı esbak Hasan Paşa vâli-i eyâlet-i Diyârbekr*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Tehâlük tâ-be-key taşsîl-i mâh u câh-ı fânîye
Bu merkad şâhibinden 'ibret al ey tâlib-i dünyâ
- 2 Ki oldı devletüñ üç sâl-ı şadr-ı a'zamı şimdi
Bedeldür kürsi-i dîvânına tâbût-ı mâtem-zâ
- 3 Olup engüşt-i zâtı munfaşıl mühr-i hayâtından
Budur naqş-ı nigîn-i manşıb-ı dünyâ vü mâ-fihâ
- 4 Hülûş üzre tevâzu'-pîşe bir düstûr idi merhûm
Îlâhî haşmını maşerde luţfuñla buyur irzâ
- 5 Çün el çekmişdi şevk-ı 'izz-i bâkîle bu fânîden
Muqarrer geldi ammâ *irci'î*** emr eyledi Mevlâ
- 6 Du'â-gûyı Lebîb imlâ-yı târîh itdi bu levha
Cinâna manşıb-ı dehri fedâ kıldı Hasan Paşa H.1161-M.1748

37

Habâbî-zâde Halil Ağa konağını inşâ idüp ser-zede zühûr iden târîh-i
ra'nâ-yı mergûbdur

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 'Ayn-ı a'yân-ı beled zîb-i emâşil ced-be-ced
Erşed ü emced Halil Ağa-yı eslâf-iqtidâ
- 2 Şöhret ensâbı Habâbî-zâde ammâ kendinüñ
Meşrebi naqd-ı kulûb eyler cibâyet dâ'imâ
- 3 Mükrim ü mizyâf u memdûhu'ş-şiyem kim fehm idüp
Keşret-i mihmâna nisbet hânedâna tengnâ

36. AE1, 74b ; AE2,121 ; Ü, 67b

*BaşlıkAE2 : Diğer târîh-i fevt mührden munfaşıl Hasan Paşaya AE1

** ... Rabbine dön. Kur'ân-ı Kerim, 89/28

6b, fedâ : bedel AE1

37. AE2, 310

- 4 Füşhat-i tab‘ -1 seĥâ-pîrâsına tevfiĥ için
Eyledi tevsî‘ ile bu menzili behcet-serâ
- 5 Enseb-i târîĥ bünyâd-1 Ĥalîl oldu Lebîb
Ķıbletü’l-a‘yân ola dil-keş bu cây-1 cân-bahâ

38

Veliyyü’n-ni‘am-1 ‘âlim Pîrî-zâde ‘Osman Molla Efendi şadr-1
Rûmı tekrârına olan târîĥ-i mergûbdur*

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Bi-ĥamdi’llâh ziyâ-yı âftâb-1 feyz-i Yezdânî
Tebâşîr-i şabâĥu’l-ĥayr-1 erbâb-1 ‘ulûm oldu
- 2 Kederden pâk olup âyînesi şafvet kabûl itdi
Biraz müddet zamâna gerĥi tavrından melûm oldu
- 3 Felek ehl-i kemâle kînesinden nerm olup ĥalbi
Ĥışâmından dönüp yandı yakıldı şulĥa mûm oldu
- 4 Menâşîb mesnedin gögsin görüp kılsun tefahĥür kim
Vişâĥ-1 şadr-1 ĥâdî‘ asker-i fahrü’l-ĥurûm oldu
- 5 Civân-baĥt-1 efâzıl ya‘ni Pîrî-zâde-i kâmil
Fütüvvet-baĥş-1 vâlâ-mesned-i ferruĥ rûsûm oldu
- 6 Ma‘âlî-menĥabet ‘Osman Efendi fâzıl-1 yek-tâ
İkinci nevbet ârâyîş-fezâ-yı şadr-1 Rûm oldu
- 7 Bunuñ ĥalmışdı ‘adl ü dâdı ol şadruñ dimâĥında
Ĥudâ-dâd oldu tekrâren şeref-baĥş-1 ĥudûm oldu
- 8 Sürûr-1 manşîbî vâreste-i ĥayd-1 teĥaşşüsdür
Bu ‘ûd-1 ‘âdi-i ‘izz ü ‘alâ ‘îd-i ‘umûm oldu
- 9 İlâhî kevkeb-i iĥbâlini hem-vâre tâbân it
Bu necm-i himmeti recm-i şeyâfîn-i ĥumûm oldu
- 10 Ferâmuş eylemez bu dâ‘i-i dîrînesin lâ-büdd
Bu fikret ĥâtîrumdan dâfi‘-i mekr-i ĥuşûm oldu

38. AE1, 76b ; AE2 , 311

*BaşlıkAE2 : Ķâlîba meşhûr ‘Osman molla şadr-1 Rûm olduğına târîĥdür AE1
4b, vişâĥ-1 şadr : vişâĥu’ş-şadr AE2

- 11 Du'â-gûyı Lebîb'e hâtif-i gaybî didi târîh
Vahîdü'r-Rûm-ı Pîrî-zâde hâlâ şadr-ı Rûm oldu H.1175-M.1761

39

Diyârbekr nâ'ibi Vâkıf 'Abdu'llâh Efendi Diyârbekr'de merhûm
oldıkda vefâtına târîh-i merşiyedür*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Dehr-i dînuñ hud' a-i 'ibret-nümûnuñ seyr idüp
'Âlemüñ kimdür haqîkat 'add iden 'üvnânını
- 2 Naş-ı ber-âb eyleyüp dünyâyı mi' mâr-ı kazâ
Güiyâ yeğ-pâreden vaz' eylemiş erkânını
- 3 Fidyе almaz hiç bedel bilmez bu müslihgâhda
Zebh ider elbetde kaşşâb-ı ecel kurbânını
- 4 Qanı 'Abdu'llâh Efendi 'ârif-i vâkıf-laqab
Eyledi merşiyeden dîbâce-i dîvânını
- 5 Mesned-ârâ-yı niyâbet oldı şehr-i Âmid'e
Dem-be-dem a'lâ idüp aḥkâm-ı şer' üñ şânını
- 6 Hücet-i 'ömr-i 'azîzüñ çâk idüp dest-i fenâ
Def' ine da'vâ-yı mergüñ bulmadı imkânını
- 7 *Eyyüküm aḥsen** şadâsı qar'-ı bâb-ı sem' idüp
Bî-icâbet koymadı Mevlâ senüñ Qur'an'ını
- 8 İderek ḥükm-i İlâh u emr-i şâhenşâha sa'y
'Âkıbet icrâ idüp gitdi qader fermânını
- 9 Olmaya rûz-ı cezâ Tâtâr-ı 'isyâna esîr
Ma' firet anuñ pür itsün keffe-i mîzânını
- 10 Merḳade ḳoydıḳda çıḳdı bir şadâ târîh için
Cennete vaḳf eyledi Vâkıf Efendi cânını H.1145-M.1732

39. AE1, 77a ; AE2, 122 ; Ü, 68a

* BaşlıkAE2 : Diyârbekr nâ'ibi Vâkıf 'Abdu'llâh Efendi fevtine târîh AE1

* ... hanginizin ameli daha güzel. Kur'an-ı Kerim, 11/7

40

Diyârbekr vâlisi Şarı Hâcî 'Abdu'r-rahmân Paşanuñ maḥdumları
Muştafâ Beg mülteḥâ oldıḳda ḥaṭṭ-ı nev içün virilen târîḥdür*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Lebîb mîr-i civân-baḥt Muştafâ beg ile
Bugün semend-i sülḥan sevḳ olındı şaḡa şola
- 2 Tarîḳ ü medresesi râh u resm-i rütbesinüñ
Alınca şâhid-i baḥtuñ o meclis içre ḳola
- 3 Didi tebaḥtur idüp şaḥn-ı nâzikânedede kim
Ben işte ḥaṭṭ-ı şerîf ile dâḥilem o yola
- 4 Didüm bu tevriye-perver kelâm o fâyiḳden
Üşâre-kâri-i i' fâ-yı liḫye olsa nola
- 5 Hemân o bezmde tebrîk idüp didüm târîḥ
Bu gül cemâle begüm ḥaṭṭ-ı nev mübârek ola

H.1179-M.1765

41

Diyârbekr a' yânından Hâcî Fethî-zâde Aḫmed Aḡa ḥânesini
ta' mîrde ḥâneye olan târîḥdür*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Aḫmed Aḡa o medîḥü'ş-şiyem-i ehl-i beled
Kı odur şöhre-i zîbendesı Fethî-zâde
- 2 Teng ü târ idi ḥarem-ḥânesi çün ḳalb-i ḥasûd
Ḥüsn-i aḫlâḳı olup dârına füşat-dâde
- 3 Terbiyet-kârlıḡı mâni' -i tevsî' i idi
Hep 'iyâlinde idi dâder ü dâder-zâde
- 4 Şehper-i ḳudret ile her biri pervâz idicek
Müstaḳill oldı bu kâşâne-i müsteşnâda
- 5 Bir olur lânedede şâhîn meşeldür ammâ
İşte gördüñ anı bu ḥâne-i rûḫ-efzâda
- 6 Oldı tecdîde bu üslûb ile şûret-baḡşâ
Virdi fermâ şaṭṭa-i zihni bu nev-bünyâda

40. AE1, 77a ; AE2 ; 123 ; Ü, 68b

* BaşlıkAE2 : Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşaya târîḥ-i liḫye AE1

41. AE1, 77b ; AE2 , 312

* BaşlıkAE2 : Diyârbekr a' yânından Fethî-zâde Aḫmed Aḡanuñ ḥânesine târîḥ AE1

- 7 Göremezsın anı görseñ de meger ‘aksi ola
Cüst-cû itme nazîrin felek-i mînâda
- 8 Muntazam revzeneler çekmece-i Hindâsâ
Aşmed-âbâd-ı şafâdur bu binâ ma‘ nâda
- 9 Yazdı târîhîni tebrîk iderek hâme Lebîb
Menzil-i yümn ola kâşâne-i Fethî-zâde H.1162-M.1748

42

Nevâ ’ibden yek-çeşm Esîrî-zâde mûlaqqab ‘ Abdü’l-bâkî Efendi
Diyârbekr nâ’ibi iken niyâbet ve hükûmetine olan târîhli nazmdur*

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Âfâka seccâde-pîrâyân-ı şer‘ -i Aşmedî
Eşbeh-i kâdî şerîh ü hâkim-i ‘adl-irtisâm
- 2 Künye-i pâki Esîrî-zâde pîr-i muhterem
Maşfil-i aškâmına Yaşyâ bin Ekşem bir gulâm
- 3 Hâkimü’ş-şer‘ ismi bâkî ola baş tevfiķa kim
Şer‘ -i enver daşı bâkîdür ilâ-yevmi’l-kıyâm
- 4 İsmiñ Bâkî Efendi oldığı i‘ lâm ider
Kim beķâyâ-yı selefendür o memdûhü’l-enâm
- 5 Çâr-erkân-ı meşâsinle mü’esses meclisi
Hem şerî‘ at hem hâķîķat hem nizâm u hem kelâm
- 6 Bezm-i evvelde Lebîbâ eyledüm ümmîd kim
Şehr-i Âmid bula tedbîriyle hüsn-i intizâm
- 7 Düşdi bir mışra‘ sâl-i hükmine târîh anuñ
Geldi hükmi-i aķvem-ı şer‘ iyle Bâkî ve’s-selâm H.1175-M.1761

42. AE1, 78a ; AE2 , 313

* BaşlıkAE2 : Diğer Diyârbekr nâ’ibine kudûmiyye târîh AE1

43

Veznedar-1 ğilmân-1 ‘Âmid Muhammed Ağa hacc-1 şerîfden geldükde çend rûz mürûrında vefât itdükde vefâtına olan târîhli merşiyedür*

Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Bu hâkdân-1 ‘iberden ‘ubûr fehmi idene
Firîb-i dehre çapılmaç ‘aceb degül mi ‘aceb
- 2 Güzîn-i ‘asba-i zihni ü zekâ Muhammed Ağa
Bu ‘âlem olmadığın bildi çünkü cây-1 tarab
- 3 Edâ-yı hacc ile geldükde Ka‘beden merhûm
Tavâf-ı dâr-ı beka oldu kendüye maṭlab
- 4 Perend-i ‘afv ola ihrâm-ı dîş-ı taṣṣiri
Be-câh-ı şâh-ı rusûl fahr-i dîdmân-ı ‘Arab
- 5 Didüm vefâtına cevherli harf ile târîh
Ola Muhammed Ağa sâkin-i cinân yâ Rabb

H.1165-M.1751

44

A‘yân-ı Diyârbekr’den Hâcî Emîn Ağa-zâde Hasan Ağanunı fevtine târîh-i merğûbdur

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Okı bir fâtiha ey zâ‘ir-i aşhâb-ı kubûr
Merḳad-ı hâcî Emîn-zâde Ağadur bu mezâr
- 2 Âmid’ün ecved-i a‘yânı idi bir müddet
Şimdi muhtâc-ı du‘â oldu o min‘âm-ı kibâr
- 3 Yâd kıl hayr ile kim ümmete mevtâsı için
Zikr-i bi’l-hayr ile emr itdi Nebiyy-i muhtâr
- 4 Hâḳḳ ḥuşûmın ide irzâ rahîma’llâhu ‘aleyh
Raḥmeten vâsi‘aten şâyi‘aten fi’l-ebrâr
- 5 Sâde harf ile didüm fevtine târîh Lebîb
Dâr-ı rahmet Hasan Ağaya ola dâr-ı qarâr

H.1176-M.1762

43. AE1, 78a ; AE2 , 313

* BaşlıkAE2 : Diğer târîh-i vefât AE1

44. AE1,78b ; AE2,314

* BaşlıkAE2 : Diğer târîh-i vefât AE1

45

Haleb ve Kilis mutaşarrıfı mîr-i mîrân Şarı ‘Abdu’r-raĥmân Paşanuñ câriyesi fevtine târîhdür

Mef‘ülü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ülün

- 1 Nev-rûz kadın bânû-yı maqşûre-i ‘işmet
Tevcîh-i nigâh itmedi gülzâr-ı cihâna
- 2 ‘Âķil nice ragbet ide bu bâġ-ı fenâya
Kim dûş ola nev-rûz daġı bād-ı ĥazâna
- 3 Târîġ-i vefât oldu o nâ-kâma Lebîbâ
Nev-rûz gülistân-ı na‘îm oldu cinâna

46

Diyârbekr vâlisi sarı ‘Abdu’r-raĥmân Paşanuñ maĥdûmı Muştafâ Bege rûtbe-i tedrîs-i İstanbul zuhûr itdükde tedrîsine olan târîġ-i merġûbdur

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Nücebâ ĥayline Fâyıķ begefendi ki odur
Necl-i vâlâ-himem-i ĥazret-i düstûr-ı zamân
- 2 Nabz-ı zâtında olan cünbişin isti‘dâda
Mess-i engüşt-i ‘inâyât ile zıll-ı Yezdân
- 3 Ĥâme-i ‘âķifetin ĥazret-i şeyĥü’l-islâm
Rûtbe-i medresede kıldı teraķķî-cünbân
- 4 Vâlid-i mâcidinüñ medrese-i luĥfında
Şanki başeski idüm ben daġı oldum şâdân
- 5 Bir dü-şeşdür ki dü-şeşdür aña bu târîĥüm
Rûtbe-i fâyıķa-i nev ola mes‘ûd hemân

45. AE1,78b ; AE2,314

BaşlıkAE2 : Târîġ-i vefât-ı diġer AE1

46. AE2, 314

47

Diyârbekr vâlisi Şarı ‘Abdu’r-rahmân Paşanuñ maḥdûmları Muşafâ Begin Diyârbekr’de bir bint-i necâbet-semîrleri oldıķda vilâdetlerine olan târîhdür

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Şad şükür bir dürre-i yek-tâ-yı ḥallâķ-ı cihân
Kıldı zîb-i sıbt-ı sıbt-ı âşaf-ı Cem-dâstân
- 2 Ya‘ni necl-i muḥterem mîr-i mükerrerem bû-lisen
Daḫı İbn-i Becde-i her fen ma‘âlî-iķtirân
- 3 Maḫlab-ı şulb-ı sa‘îdinden çü mihr itdi ṭulû‘
Bu şeref-güster ḫayâver kevkeb-i durrî-nişân
- 4 Duḫter-i sa‘d aḫter-i ḫavrâ-reviş zehrâ-meniş
Ḥürmet-ârâyîş semiyy-i bint-i faḫr-i ins ü cân
- 5 Bî-bedel bânû-serâ-yı devlet ü câh u celâl
Nâz-perver ü sa‘âdet-ḫâne-i ‘adl-âstân
- 6 Ola za‘f-ı şâniye evlâ añâ bu şâniye
Kâ’inâta ḫilye-i aḫlâķı olsun ḫırz-ı cân
- 7 Zıll-ı cedd-i emcedi hem vâlid-i mâcidlerin
İde şadr-ı ḫadrine pûşide Rabb-ı müste‘ân
- 8 Ḥândân-pîrâ-yı hestîden recâmendüz müdâm
Kim ḫafide ḫânım ola ser-firâz-ı ḫân mân
- 9 Gûş idüp tebrîk ile târîḫini yazdum Lebîb
Kalmış ol ‘ankâ-beçe mehd-i vücûdı âşiyân

H.1178-M.1764

48

Şarı el-ḫâc ‘Abdu’r-rahmân Paşa Diyârbekr’de manşib iken inşâ itdiḫi çeşmeye târîhdür

Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Ḥân Süleymân bu câya aşında
İtdi icrâ-yı mâ’-i ‘azb u furât
- 2 On yıl oldı bu çeşme-i dil-cû
Ḫuruyup âbı çü leb-i emvât

- 3 Vâli-i vakt hazret-i âşaf
Baħr-ı ħayrât menba‘ ü’l-ħasenât
- 4 Bunı iħyâya eyleyüp fermân
Kıldı Ħızruñ ħayâtını işbât
- 5 Oldı ħonağçısı Muħammed Ağa
Şarf-ı mâl ile şâhibü’l-ħayrât
- 6 Müjde birle Lebîb yaz târîħ
Ağdı ‘ atşâna şanki âb-ı ħayât H.1178-M.1764

49

Şire kâtibî-zâde Ħüseyn merħûm oldıĸda vefâtına târîħli
merşiyedür*

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 ‘ Aceb kimdür bu ‘ işretgâhda pîr ü civândan kim
İrişmez aña dest-i câm-ı sâķî-i ecelden keyf
- 2 Yatan bu merĸad içre işte bir nev-res civândur kim
Olup ‘ irfâna nağd-ı vaktini şârif şitâ vü şayf
- 3 Daħı kâm almadın gûşına irdi *irci’ f*emri
Ziyâfet-ħâne-i Firdevs’e kıldı anı Mevlâ zayf
- 4 Elîf ü munteħab hem şûħ-meşreb oldıĸından hep
Dil-i aħbâbını çâk eyledi hicrânı hem çün seyf
- 5 Döküp iki gözinden vâli di eşkin didi târîħ
Civân merg oldı dünyâdan Ħüseynüm nûr-ı ‘ aynum ħayf
H.1181-M.1767

50

Muħammed Emin Ağa-zâde Ħadîce ħânım kendi ħaremlerin
ta‘ mîr ve inşâ itdükde binâlarına olan târîħli nazmdur

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Gel ey kilk-i senâ-pîrâ gözet âdâb-ı ta‘ bîrûñ
Bu dil-keş menzili tebrîk idüp ĸıl vaşfını inşâd

49. AE1,79b ; AE2,123 ; Ü,68a

* BaşlıkAE2 : Dîger târîħ-i vefât AE1

50. AE2, 317

- 2 Hâdîce hânım ol 'ismet-güzîn-i kâşîratü't-ıtarf
Hâfid-i hazret-i merhûm Emîn Ağa-yı bü'l-emcâd
- 3 Bu revh-efzâ sarâyûñ çünki inşâsın murâd itdi
Hemân esbâbını merdân-ı tedbîrî idüp i' dâd
- 4 Bi-hamdi'llâh muvaffaq oldı bir resm-i nev-âyîne
Ki mişlin h'âbda görmiş degüldür Mânî ü Bihzâd
- 5 Görenler tarh-ı zîbâsın didi hep ittifâk üzere
Sinimmâr olamaz bu hânenüñ mi' mârına ırğâd
- 6 Ola ma' mûr-ı beyt-i ' izzî evlâd-ı kirâmıyla
Yıkılsun başına beyt-i hasûdî her çi-bâd-âbâd
- 7 Du'â idüp Lebîbâ söyledüm târîh-i bünyâdın
Zihî behcet-serâ-yı cân-fezâ vü nev-mübârek-bâd H.1177-M.1763

51

Diyârbekr mukâbelecisi rûz-nâmecî-zâde 'Abdu'llâh Efendi otaşını
ta' mîrde inşâd olınan târîhdür

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Mûcid-i tarh-ı dil-ârâ zâde-i rûz-nâmecî
Kâmil ü ferzend-i 'âlî-rütbe 'Abdu'llâh Ağa
- 2 Oldı bir nev şehnişîn bir kaşr u bir eyvân ile
Cebhesinden gurre-i hayrû'l-ğalef hurrem-nümâ
- 3 Qays şahrâ-yı tehayyur olmasun ya neylesün
Şeh-nişînin seyr iden şahrâlara revzen-güşâ
- 4 Kaşrına kaşr-ı Havernaq 'âşık-ı güm-geşte-nâm
Tâq-ı Kisrâ tâqına dil-dâde-i dâmen qabâ
- 5 Zîrden âb eyler îmâ oldıgım bu cây-ı nev
Nazm-ı *tecrî tahtîha'l-Enhâr** ile qabbet-serâ
- 6 Derdin olmazsa düşer rûzından i' râz eylemez
Bestedür gûyâ harîm-i hâneye bâd-ı şabâ
- 7 Geldi bir mışra' Lebîbâ hâtıra târîh için
Şeh-nişîn-i bî-bedel cây-ı ferağ-zîbâ binâ H.1139-M.1726

51. AE2, 317

* ... Allah onlara, içinde ebedi kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır...
Kur'ân-ı Kerim, 9/100

52

Çeteci Paşa merhûmuñ yegeni Hüseyn Beg meydanda inşâ itdiği çeşmeye târîhdür*

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ülün

- 1 Yenbû' -1 mekârim kapucıbaşı Hüseyn beg
Bu çeşme-i zîbâyı idüp hayr-ı mu'ayyen
- 2 Leb-teşneye târîhin okur lûle Lebîbâ
Gel 'aşk-ı Hüseyn şular iç âb-ı hasendan H.1168-M.1754

53

Diyârbekr a'yanından Hâcî Emin-zâde Hasan Ağa kendi konağını ta'mîr ve tecdîden binâ itdükde binâlarına olan târîhli nazmdur

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

- 1 Hânedân-zâde 'alâ-ķıdvet-i hayl-ı küremâ
Hasan Ağa o sehâ-menķabe-i cûd-ı penâh
- 2 Necl-i memdûhıdur el-ķâc Emin Aġanuñ
Kaldı hem-lânede şâhîn-i be-tevfik-ı ilâh
- 3 Mükrim ü mün'im ü müzyâf u mekârim-perver
Tavrı müstahsen-i refâtı ser-âmed her ġâh
- 4 Pîş-ķ^vânında bunuñ Hâtem egilmez zîrâ
Hâtem-i cûdı ile eyledi sedd-i efvâh
- 5 Bunuñ ikrâmı ki hemyân-ı himemden görilür
Buña kimlerdür ecâvîd-i 'Arabdan işbâh
- 6 Kerem-i Bermekiyân feyz-i reşîd ile idi
Kıl kerem Ca'fer ü Yahyâ saña yetmez mi ġvâh
- 7 Si'a-i dârı sa'âdet bilüp itdi himmet
Bu sarây-ı nevi inşâ aña oldu dil-ķ^vâh
- 8 Haķ mübârek ide meymûn ide mes'ûd ide hem
Zâtına eymen ola vâşta-i rif'at-i câh

52. AE1,78b ; AE2,318

* BaşlıkAE2 : Târîh-i çeşmesâr-ı diġer AE1

53. AE2, 319

- 9 Hâme târîhini yazdı bu du‘â ile Lebîb
Bu sarâyuñ ola derbân-ı deri ‘izz ü refâh H.1175-M.1761

54

Muhammed Paşa kedhüdâsı Rühâvî Çelebi Efendinuñ Rûha’da
inşâsı olan medreseye târîhdür

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Pîşvâ-yı küremâ ‘ Abd-i Raḥîm Ağa kim
Tengdür nüshâ-i evşâfına cild-i terkîm
- 2 Eşer-i ḥayrını ibkâya bu nev-medreseyi
Oldı inşâyâ esâs-efgen-i ‘azm u taşmîm
- 3 Yapdı bir beyt Lebîbâ aña mi‘ mâr-ı kalem
K’ola her mısra‘-ı bünyâdına târîḥ selîm
- 4 Hüsn-i tavşîf ile bu medrese-i memdûḥa
Kehf-i ‘irfân ola ez-melṭafa-i Rabb-i Raḥîm H.1181-M.1767

55

Bağdâd ve Başra vâlîsi Süleymân Paşanuñ aḡayân-ı enderûnı
Muşullı İsmâ‘ il Aḡanuñ izdivâcına olan târîhdür*

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

- 1 Gelince gûşa İsmâ‘ il Aḡanuñ izdivâcından
Neşât-efzâ ḥaber sûr itdüm endûḥ oldı fersûde
- 2 Du‘â-yı *bi’l-vefâi ve’l-benîn* oldı zebân-ârâ
Niyâz itdüm dutup yüz dergeh-i zi’l-menni ve’l-cûda
- 3 İlâhî anı rabbâtü’l-ḥicâl-i ḥayra dâmâd it
Hem eyle cedd-i a‘lâ rif’atiyle nesl-i memdûde
- 4 Lebîbâ gûş idince söyledüm tebrîk idüp târîḥ
Ferah-yâb-ı zifâf olsun müdâm ebkâr maḡşûda H.1176-M.1762

54. AE2, 319

55. AE2,123 ; Ü,68b

* BaşlıkAE2

56

Diyârbekr müftîsi Beg-zâde Hâcî Hüseyin Efendi matbahını ta' mîre târîhdür

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Hâcî Hüseyin Efendi-i ' âli-nijâd kim
Akrânına tefevvuķı ke'ş-şemse fi's-semâ'
- 2 Min' âm u maṭ' am oldıgım işbât-ı şâhidi
Terfi' ü tevsî' ayla idüp maṭbahın binâ
- 3 Yaz ta' miyeyle ṭâķına târîhini Lebîb
Vâlâ binâ-yı maṭbah-ı cûd-ı ni' am-serâ H.1176-M.1762

57

Müderriş-zâdelerden Emîn Efendinün birâder-zâdesi ' Abdişün fevtine târîhdür*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Âh kim bâd-ı fenâsıyla bu bâg-ı dehrün
Kırılır böyle nihâl-i çemenistân-ı cinân
- 2 Tâb-ı merg ile bu nev-naḥli görüp pejmürde
Cûyveş eşkini mâderle peder ḳapladı revân
- 3 Almayup kâminı dûşîze-i ümmîdinden
Oldı çün ḫaclegeh behceti beytü'l-aḫzân
- 4 Dü-zebân ile ḳalem yazdı du' â hem târîḫ
Hûr-ı Firdevs ile kâmin ala ' Abdu'r-raḫmân H.1163-M.1749

58

Ḳara ḫ'âce-zâde Hâcî Muştafâ Ağanun ta' mîr itdiği ḫavzbaşına târîḫ-i mergûbdür*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ḳara ḫ'âce-zâde Hâcî Muştafâ
Âb-rûy-ı şehr agâ-yı be-nâm

56. AE2, 320

57. AE1,79b ; AE2,320 ; Ü,68a

* BaşlıkAE2 : Diğer târîḫ-i fevt AE1

58. AE1,80a ; AE2,320

* BaşlıkAE2: Diğer Diyârbekr a'yanından Muştafâ Ağa ḫavzına târîḫ AE1

- 2 Bu maḥalli kıldı âb u tâb ile
Ḥavz-ı kevşer gibi maṭbû' u'n-nizâm
- 3 Ḥâme-i tebrîk ile yazdum Lebîb
Ḥavz-ı dil-keş aña târîḥ-i tamâm H.1168-M.1754

59

Merḥûm sarı 'Abdu'r-raḥmân Paşa ḥazretleri Panuki eşkıyasından ser-‘aşâ’ir-i Panuki Muḥammed’üñ ve oğlu Veysi’nün ser-i nûkbet-eşerlerini kaṭ‘da kaṭllerine olan târîḥdür*

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Kıl zevâl-i müfsidîne secde-i şükr ey kalem
Gezme şahrâ-yı şahâyifde muğaffil ser-serî
- 2 Yaz bu târîḥi hemân ol küştenîler ḥaḳḳına
Bir bıçaḳdan çıḳdı üç ‘âşî-i bed-kâruñ seri H.1178-M.1764

60

Gül Aḥmed Paşa-zâde Ḥâcî ‘Ali Paşanuñ enderun mehterbaşıları Loğ-zâde Ḥâcî Muḥammed maḥdûmlarının vilâdetine olan târîḥdür*

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Vücûda geldi sülb-i ceyyid-i seyyid Muḥammedden
Be-nâm-ı Muştafâ bir zâde-i memdûḥ u müsteşnâ
- 2 Riyâz-ı izdîvâca mâve-i ṭurfandadır çün kim
Girân itsün cihânda kıymet ü ḳadrin anuñ Mevlâ
- 3 Daḥı ‘ömrin ‘ömürlerden günüñ günlerden efzûnter
Dine pîr-i kemâl u ma‘rifetdür Muştafâ ḥaḳḳâ
- 4 Çü kıldı vâlideyni şükr yâ Rabb *inne şükretle*
Ziyâd it sen de luṭfa nesl ü zürriyyâtını ciddâ
- 5 Feraḥdan oldı bî-ḥûd eb didi ḥod-be-ḥod târîḥ
Muḥammed Muştafâ şevḳıyla ḳılsun ḥamd-i bî-aḥşâ H.1181-M.1767

59. AE1,80a ; AE2,321

* BaşlıkAE2 : Diğer târîḥ-i kaṭl-i buğât-ı Ekrâd AE1

60. AE1,80a ; AE2,321

* BaşlıkAE2

61

Hâmî Efendi merhûm bağçesini ta' mîr itdükde inşâ olınan bâğçe binâsınuñ târîhidür*

Mef' ulü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Seyr-i eşer-i Hâmî Efendiye meh ü mihr
Zâl-ı felege 'aynuñ nezdîk-nümâdur
- 2 Tebşîr-i tamâmında Lebîb eyledi târîh
Nev-kaşr-ı şafâ-dâde İrem müjde-behâdur H.1140-M.1727

62

Hâşim-zâde Aşmed Beg haremelerini ta' mîrde inşâ olınan binâ târîhidür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Dûdmân zîb-i 'alâ hazret-i Hâşim-zâde
Ya' ni Aşmed Beg o tâc-ı ser-i hayl-ı nücebâ
- 2 Arnavud-zâde Muhammed Begi itdükde haten
İtdi ol dürre bu dârı çü sadef cümle serâ
- 3 Ben de yazdum aña tebrîk ile târîh Lebîb
Devlet-âbâd ola yümn ile bu dâr-ı ra' nâ H.1170-M.1756

63

Gül Aşmed Paşa-zâde Hâcî 'Ali Paşanuñ enderun çuqadârı İbrâhîm Ağanuñ fevtine târîhdür*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ğaflet-âbâd-ı cihâna ey hîredmend olma bend
Çeşm-i 'ibretle bakup bil nidügin encâm-ı kâr
- 2 Pend yetmez mi saña kim hâcî İbrâhîm Ağa
Almadan ol kâmın oldı kâmin-i künc-i mezâr
- 3 Enderûn-ı hazret-i hâcî 'Ali Paşa da ol
Tavr-ı sencîdeyle oldı çuqadâr-ı nâmdâr

61. AE1,80a ; AE2,322

* BaşlıkAE2 : Diğer târîh-i kaşr-ı Hâmî şâ'ir-i meşhûr AE1

62. AE2, 322

63. AE1, 79a ; AE2, 322

* BaşlıkAE2 : Târîh-i fevt-i diğer AE1

- 4 Bâg-ı 'âlemde henüz açılmamış bir gül iken
Tünd-bâd-ı merg ile şoldurdu anı rûzgâr
- 5 Hüsni ahlâkın görüp gûş eyleyenler ser-be-ser
Kıldılar ol nâ-murâd-ı nev-res için âh u zâr
- 6 Gel okı bir fâtiha bu merkad üzre kıl du'â
Raḥmetiyle kaşr-ı Cennet ide kabrin Kirdgâr
- 7 Harf-i sâdeyle Lebîbâ düşdi bir târiḥ aña
İde İbrâhîm Ağa dâr-ı na'îm içre qarâr H.1180-M.1766

64

Gül Ahmed Paşa-zâde Hâcî 'Ali Paşa ḥazretleri Diyârbekr manşıbında iken enderun çuḳadârı İbrâhîm Ağa vefât itdükte müşârün ileyh 'Ali Paşa merḥûm için binâ itdürdiği çeşmeye târiḥli nazmdur*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Seḥâb-ı feyz-i Nisân-ı kerem düstûr-ı ferruḥ-dem
Vezîr ibn-i vezîr yemm-i himem ḥacı 'Ali Paşa
- 2 Anuñ iç çuḳadârı ḥacı İbrâhîm Ağa çünki
Olup cûyâ-yı cûy-ı kevşer oldı 'âzim-i 'uḳbâ
- 3 Emekdâr için İskender beg işrâbıyla 'azm itdi
Ki ide rûḥına âb-ı ḥayât-ı ḥamravât icrâ
- 4 Münâsib bir maḥallüñ cüst-cûyın eyledi fermân
Ki merḥûm için anda olına bir çeşmesâr inşâ
- 5 Civâr-ı Mekke ya'ni Cidde-i ma' mûrede bir sâl
Olup vâlî furât-ı 'azb-ı 'adlin eyledi icrâ
- 6 Görüp arz-ı Hicâzuñ ḥürr ü tâbın kılet-i âbın
Mişâl-i bi'r-i zemzem niyyetin şâf itdi ol eṣnâ
- 7 Ki âba ihtiyac olan maḥalde yapıra bi'z-zât
İde 'aşânı irvâya sebîl-i mâ'î-rûḥ-efzâ
- 8 Ahâlîsi bu sûḳ u mescidüñ muḥtâc idi âba
Bu câya vaz' idüp leb-teşnegânı eyledi âba

64. AE1,79a ; AE2,124 ; Ü,68b

* BaşlıkAE2 : Diğr târiḥ-i çeşmesâr-ı 'Ali Paşa AE1
5.6.7.Beyt : - AE1

- 9 Hüdâ ol menba' u'l-birr âsafuñ ecrin ide efzûn
Hem ol merhûmı cûy-ı rahmet ü gufrân ile irvâ
- 10 Lebîb ol ka'betü'l-hayruñ oqı şı gibi târîhin
'Atâşı saqı ile zemzemledi Hacı 'Ali Paşa H.1180-M.1766

65

Dîger târîh Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşaya

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Ka' be-i vech mîr-i kâmil için

Oldı gûyâ ki perde nûr-ı siyâh

H.1179-M.1765

66

Gül Aḫmed Paşa-zâde Hâcî 'Ali Paşanuñ hazînedârları müşârün
ileyh hazretlerini Diyârbekr mansıbında iken vefât itdükde vefâtına olan
târîhli merşiyedür

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Ey şâhib-i kûbûr bu şâhib-mezârı sen
Bir fâtiḫayla yâd buyur soñra kıl gûzer
- 2 Bil kim bu oldı merḫad-ı Hâcî Hüseyñ Ağa
Ya' ni ki hâzin-i 'Ali Paşa-yı nâmver
- 3 Nezd-i ḫaḫır-i ḫazret-i âsafda nice sâl
Şıdḫ ile istikâmet ile oldı mu' teber
- 4 Nefsüñ dirâyetinde degül çünki arz-ı mevt
Genc-i gûyûba dest-res olmaz benî beşer
- 5 Mışır u Hicâz'ı geşt ü gûzâr itdi 'âḫıbet
Virdi bu ḫâk-ı tîrede seng-i fenâya ser
- 6 Zıkr-i fenâyı şâni-i ḫayr oldıgım bilür
Ezkâr-ı ḫayrını ḫodı nefsi için eşer
- 7 ḫulḫ-ı sûtüdesinden anuñ şâkir idi hep
Etbâ' -ı enderûn olup üftâde-i keder
- 8 Yazıldı medd-i âh ile târîh aña Lebîb
Gencûr-ı âşafi ide firdevste maḫarr

65. AE1, 77a ; AE2,124 ; Ü,69a

66. AE2, 323

67

Küçük Ahmed-zâde 'Oşman Efendinün hânesine târifdür

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ulün

- 1 Necîb-i muhterem 'Oşman Efendi
Sezâdur 'aql-ı evvel dinse zîrâ
- 2 Ki kıldı tab' -ı mi' mârîsi anuñ
Bu ra' nâ menzile bu hüsni i' tâ
- 3 Lebîbâ geldi bir târif zihne
Zihî nev-tarh u dil-keş dâr-ı ra' nâ H.1182-M.1768

68

Vüzerâdan ba' zısına yazılan eş'âr-ı laîfedür *

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Ey şerîf-i hârameyn-i dil ü cân-ı aḥbâb
Dâ'imâ ehl-i dilün yâr u mu'îni olasın
- 2 Ka'be-i ma'rifete altun oluḡdur ḡalemün
Sen daḡı çün kim anuñ rükn-i rekîni olasın
- 3 Çâh-ı zemzemveş olup ḡum-ı devâtuñ herḡiz
Sen de beytü'ş-şerefi kâm-ı ḡarîni olasın
- 4* Bezm-i âşaf ki benüm Ka'be-i maḡşûdumdur
Gerek ol Ka'bede sen şurre emîni olasın
- 5 Nazmumuñ câyizesi ḡaldı mücâvirânda
Budur ümmîd ki taḡşîl-i ḡamseyni olasın

69

Bu daḡı ol minvâl ba' zı letâyif ḡüne taḡrîr olunur

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Âşafâ câ'ize-i nazm-ı faḡîr
Olmadı zîver-i dest-i iḡsân

67. AE2, 325

68. AE1, 124a ; AE2, 337

* Başlık AE2

* 4. Beyt : - AE2

69. AE2, 337

- 2 Zann-ı gâlib budur ey kenz-i kerem
Gâr-ı nisyânda itmedi ' isyân
- 3 Gâlibâ gâra taşaşsun idenüñ
Dûd imiş hîle-i ihrâcî hemân
- 4 Baña köz gibi zer-i luţfuñ eger
Yaşup a' dâyı aña virse duhân
- 5 Ser-fürû eyleyüp ehl-i tuğyân
Dâm olur saña senüñdür fermân

70

Şeytan Uğur ismiyle müsemma olan kimesnenüñ vaşfidur nâ-
tamâmdur

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Kalemüm gibi ba' zı herze-mağâl
Eyleyüp her zemîmi medh ü şenâ
- 2 Na'ib-i şâbık idi birisi kim
' Aynsız şer' ile iderdi kazâ
- 3 Şu' le-i çeşm-i pûçî gibi idüp
Nûr-ı şer' -i Muhammedi itfâ
- 4 Aña nisbetle zâlim Haccâc
İbn-i 'abdü'l-'azîz idi gûyâ
- 5 Keydi şanbûr-ı cebrüñ orta teli
Artırup anda nükte-i uhrâ
- 6 At bâzârı gibi maḥkemesi
Şer' -i pâki iderdi bey' ü şirâ

71

Bağdâd vâlîsi ' Ali Paşanuñ katline târifhdür

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

- 1 Emânet Haḫka baht-ı pâdşâhî
Ki bir ḫâyin iderken rafzını fâş

- 2 Kesildi al' a-i Badd iinde
Ser-i b-devleti b-ceng  pr-a
- 3 Bu trhm virilsn pda
Saa urbn olnd bir ızılba H.1177-M.1763

72

Trh-i ktb-ne-i 'Abdu'r-ramn Paa

Fe' iltn / Fe' iltn / Fe' iltn / Fe' iln

- 1 G idp nice tevrh bu cy-1 birre
Nice evf ile kilik-i u' ardan bir bir
- 2 Geldi bir ehl-i deh didi bu trh Lebb
Vaf-1 i' l aa *fih ktbn ayyime** dr H.1178-M.1764

73

Badd vlsi 'Ali Paanun atline trh-i dger

Mef' l / F' ilt / Mef' il / F' iln

Badd ehli sikkeyi mermerde azdlar
hlk-i sr-ser diy trh yazdlar H.1177-M.1763

74

Trh-i ne-i zve'li asan Efendi

Mef' iln / Mef' iln / Mef' iln / Mef' iln

Eerdr sn-i trh-i Lebb sn-i menzilden
Zih cy-1 asen bnyd-1 asen dr-1 mstsen H.1163-M.1749

72. AE2, 348

* te o apaık delil, Allah tarafından gnderilen, iinde doru yazılm hkmler bulunan...
Kur'n-1 Kerim, 98/3

73. AE2, 347

74. AE2, 348

75

Ṭaleb-i câ'ize-i 'îd ü tebrîk mu'ammâ ve târîh

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 'İddür 'îdiyye virmek resmdür a'yânda
Yok midur ağayı bir iftâr ider iḥvânda
 - 2 Hâfız-ı miftâh-ı iḥbârûñla feth itmez misin
Kaldı zîrâ câ'izem şandûka-i nisyânda
 - 3 Bâ-ḥuşûş oldu dü-bâlâ hem çü bâdâm-ı dü-mağz
Nuql-ı bezm-i 'ayşum olsun şofra-i 'irfânda
 - 4 Kim olup kâ'im-maḳâm-ı şeh'r anuñ târîhini
Yazdum ağa-yı müsellem bir şereflü anda H.1182-M.1768
 - 5 'Özr ü 'illet ber-ṭarafdur nezd-i ehl-i cûdda
Siyyemâ kıymet-şinâsân-ı şehâ'ünvânda
 - 6 Kıldı sünnet ümmete i'tâyı faḥr-i kâ'inât
Nazm-ı Ka'b İbn-i Züheyr'e kisvesin iḥsânda
 - 7 Oldur ümmîdüm teḥallüf eylemez ol sünnete
Oḳınınca nazmum aña bir dem-i şâyânda
- Ba'zı sâde söylenen tevârîhdür ki ba'zısından kime olduğu istidlâl
olunur*

76

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Yazdı itmâm-ı kütüb-hâneyle târîhin kalem
Bî-bedel oldu vezîrî kıṭ'a gûyâ bir kitâb

H.1178-M.1764

77

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

Ḥiṭâb-ı vâlid itdüm ḥâtıra düşdükde bir târîh
Şükür kııl Rabb-ı Mevlâ'ya Muhammed geldi dünyâya

H.1179-M.1765

75. AE2, 358

* BaşlıkAE2, 323, 324, 325, 326 (diğ'er nüshalarda yok.)

78

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Gelüp bir hâtif-i gaybî du'â ile didi târîh
Cihânda 'ömr-i devletle Muhammed kâb-yâb olsun

H.1179-M.1765

79

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

Behişt'e 'âzîm oldı aña târîh
Didüm minûya göçdi Âbî Ağa

H.1179-M.1765

80

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ûlün

Göçince bâğ-ı hulda rûhı târîh
Bula me'vâda câyn Âbî Ağa

H.1179-M.1765

81

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Lebîbâ oldı bu mısra' aña târîh-i yek-pâre
Nihâde eyledi bâzârbaşı başı bâzâra

H.1170-M.1756

82

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Yazdı târîh-i cülûs-ı kîlk tebrîküm Lebîb
Giçdi sa'd ile serîr-i mülke sultân Muştâfâ

H.1173-M.1759

83

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Degdi bir peyk-i şabâ târîhini tebsîr-kunân
Müjde yümn ile cülûs eyledi sultân 'Oşmân

H.1168-M.1754

84

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün

Çıt'ası bu ma'bedüñ hüsni nazarda
Şuffesidür güyyâ âl-i 'abânüñ

Sen de bu târîhi yaz aña Lebîbâ
Mescidi oldı tamâm şafi' yânuñ

H.1181-M.1767

85

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Hem du' â oldı bu hem târîh-i ra' nâ hem çü gül
Şafi' î yârı bu ehl-i mescidüñ ola rusül

H.1181-M.1767

86

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Hem du' â oldı bu hem târîh yâ Rab kııl qabûl
Şafi' î ola bu ehl-i mescidüñ yâ Rab rusül

H.1181-M.1767

87

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Fâris-i ' arşa-i dâniş qalem-i şâ 'ib-edâ
Yazdı târîhini kim reft Süleymân Paşa

H.1175-M.1761

88

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Muqavvimân aña târîh için idince hücûm
Halîl-i dehri-i mâ-merd didi ehl-i nücûm

H.1175-M.1761

89*

Feryâd ki İbrâhîm Ağaya devrân
Aldurmadı kâm-ı ' ömrini dünyâda

Yaz levhine bu du' âyî târîh Lebîb
Cennetde duta mekânı Şahîlî-zâde

H.1149-M.1736

* Bu târîh rubâî vezniyle yazılmıştır.

90**

Vâlidî girye-i hûnîn ile yazdı levha
Gül-i handânûm oldu çide-bâd-ı merg ile târîh

H.1181-M.1767

91

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Lebîbâ bir mübeşşir gûşımı dutdı didi târîh
Vezîr oldu efendüñ yümni ile 'izz ile devletle

92

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Ola câhuñ 'azîz ü kadrüñ a' lâ yümni-i devletle
'Ulüvv-i şânla vezîr oldu Muhammed Paşa

93

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

O kaşr âdâb-ı şoşbet ehline oldu Hüseyniyye

H.1181-M.1767

94

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

Buyur cây-ı Hüseyniyye gör âdâb-ı gülistânı

H.1181-M.1767

** 1. Mısra, *Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün*

2. Mısra, *Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün*

MEŞNEVİLER

1

Emîn-i ma' den-i me' âlî-âyîn 'Abdu'llâh Efendiye yazılan meşnevî-i
manzûm mektûb-ı mergûbdur*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Gele ey nâme-i vefâ-'üvân
Tûti-i kand-rîz-i hüsn-i beyân
- 2 Seni itmiş sühanverân belîğ
Kâr-bend-i merâsim-i teblîğ
- 3 Seni itmiş Hudâ-yı bî-enbâz
Bülbül-i nağme-senc-i gülşen-i râz
- 4 Seni itmiş Cenâb-ı Rabb-i Mu'în
Tercemân-ı lisân-ı müştâkîn
- 5 Ben de bir zâta olmuşam müştâk
Ki işi hep mekârim-i ahlâk
- 6 İremez her ne deñlü bulsa kemâl
Tâk-ı tavşîfine kemend-i hayâl
- 7 Gerçi nâmı emîn-i ma' dendür
Tîneti mağz-ı kîmyâdandır
- 8 Ümenâ'da nazîri nâdirdür
Fâhr el-Eşbâh ve'n-Nezâyir'dür
- 9 İsmi 'abd-i muzâf-ı lafzu'llâh
Şerraḥa'llâhu bâlenâ bi-beḳâh
- 10 Bezm-i vâlâsına du'âcı ol
Ka'be-i maḳsadumda ḥâcı ol
- 11 Olıcaḳ pîşgâhına rû-mâl
Eyle şerḫ-i maḳâşıd u âmâl
- 12 Tırma neşr it ḫuzûrına güherüñ
Beni söyletme var ise hünerüñ

1. AE1, 65b ; AE2, 275

* Başlık AE2 : Ma' den emîni 'Abdu'llâh Efendiye yazdığı mektûb-ı lü'lü'-i manzûmdur
AE1

6b, ḫayâl : maḳâl AE2

- 13 Ben şenâsında olmuşam ebkem
Hâme hod bir cemâd-ı lâ-yefhem
- 14 İtsem ikrâmını qarîn-i hisâb
Olurum garka-i muhîf-i hicâb
- 15 İdemem itmesem de serd ü beyân
Ki olur terki töhmet-i küfrân
- 16 Beni vâdîsi eylemişdi esîr
Şimdi itdi firâkı der-zencîr
- 17 Şeref-i kurbdan olunca cüdâ
Sâde zıkr-i cemîli kaldı bükâ
- 18 Eyer iken şenâya şubh u mesâ
Cüst-cû-yı defâtir-i şu'arâ
- 19 Hele buldum bu nuţk-ı münteħabı
Hem aġa hem efendi hem çeledi
- 20 Hüs-n-i evşâfî cümle zü'l-ciheteyn
Görmeye kimseden işâbet-i 'ayn
- 21 Hürmet-i meclisi vezîrâne
Mütevâzi' ligi fakîrâne
- 22 Cevher-i nuţkı hem-çü zerd ü eşer
Bendeyi hür ü hürî bende ider
- 23 Bezmini görmedüm tehî ikiden
Ya 'ibâdet ya hizmet-i ma' den
- 24 Meyli yokdur tehî muşâhabete
Nev-be-nev şevkı 'ilm ü ma' rifete
- 25 Naġv-i ġakda turur nisbet ile
Bilmez ol fende ġâl-i mantık ile
- 26 Bezmi dânişverân-ı dehre mirâġ
Zihn-i vekġâdı nüşâ-i müşbâġ

15a, serd : redd AE1

17a, şeref-i kurbdan : şevk-ı kurbından AE2

- 27 Da 'imâ meclisin ider tenvîr
Nûr-ı zıkr-i hadîs ya tefsîr
- 28 Zıkr ü fikri hemân fevâyiddür
Ya mesâ'il yahud kavâ'iddür
- 29 Virüp ahlâkına şalâhla zîb
Oldı mîzân 'aqlına tehzîb
- 30 Kağı bir hüsün ideyüm tebyîn
Her biri başka lâyıq-ı tedvîn
- 31 Nazmuma gelmesün 'abeş taţvîl
İdemem hasb-i hâlini tafşîl
- 32 Sen vekîl ol hemân beyânımdan
Böyle 'arz it benüm lisânımdan
- 33 Ey bihîn nüsha-i fûnûn-ı himem
Himmeti şârih-i mütûn-ı kerem
- 34 Ey murabba'-nişîn-i kâh-ı kemâl
Gurfe-zîb-i mehâsin-i a' mâl
- 35 Evvelâ pîş-i hâzrete maşşûş
İderüz şad-selâm u 'arz-ı hulûş
- 36 Ba'd-ez-în ey ser-âmed-i küremâ
İderüz hizmet-i du'âyı edâ
- 37 Saña ey mâh-ı gurre-i iqbâl
Ola dâ'im cebîn-tırâz-ı kemâl
- 38 Burc-ı iclâlde olup tâbân
İrresün mâh-tâbuña nuşşân
- 39 Her umûruñ bu fakq-ı hâtır-h'âh
Kisve-pûş-ı huşûl ide Allâh
- 40 Hâl-i dâ'i-i devletüñ ammâ
Pürsiş-i luţfuña olursa sezâ
- 41 Hâk-i 'izzetden olıcağ mehcûr
Oldı güm-gerde râh-ı semt-i şu'ûr

27a, meclisin : meclis AE1

35a, hâzret : 'izzet AE2

- 42 Sûz-1 hecrûñle yandı yek-ser ten
Gice gündüz çü gûre-i ma' den
- 43 Ben ne hîzem ne hâk-i cevher idüm
Geh yanup geh gümüş gibi eridüm
- 44 Kâl idüp hâliş itdi cismi bu nâr
Fenden çıkdı külçe-i ten-i zâr
- 45 Haste-i iftirâk-1 şöhetüñem
Âh esîr-i firâş-1 firkatüñem
- 46 Şerbet-i şıhhatümdür ol dîdâr
Nişleyem dürlü dürlü hâ'il var
- 47 Gelse bir nağme-i sürûr-üslûb
Buluram nüşha-i şifâ-yı kulûb
- 48 Beli olmuşdı mâni' -i tesvîd
Gehî rûze gehî gâvâ'il-i 'îd
- 49 İderem şimdilik fakîr ammâ
Nazar-1 çeşm-i luţfuñ istid' â
- 50 Oluram nâ'il-i metâ' -1 murâd
Hâmiş-i nâmelerde itsün yâd
- 51 Gördigüm iltifâtı tekrîr it
Defter-i ihtişâşa tahrîr it
- 52 Görmüşem gûne gûne ikrâmuñ
Umaram ba' d-ez-înde itmâmuñ
- 53 Luţfuñı bir bir itmege tâdâd
Bende hâmemde yokdur isti' dâd
- 54 Âhîr itdi dimâğ-1 câna şu' ûd
'İtr-1 luţfuñ mişâl-i rûgan-1 'ûd
- 55 Şimdi ammâ ki tarz-1 müstahsen
Eylemekdür bunuñla tayy-1 sühan
- 56 Sen de nazma virüp du' â ile zîb
Güft ü gûyı yeter uzatme Lebîb

- 57 Eyle tebrîk 'îd-i ferruḡ-fâl
Tâ du' â-nâme vire ḡusn-i me'âl
- 58 Ola 'ömri mezîd o rûtbe ki tâ
İde naḡz-ı kavâ' id-i ḡükemâ
- 59 Be-şunûf-ı 'aḡâ-yı Rabb-i mecîd
Ola her rûzı 'îd ü 'îdi sa'îd
- 60 'İzz ü şânı olup teraḡḡî-yâb
Himmetiyle refî' ola aḡbâb

2

Lebîb-i merḡûm Bağdâd'dan Diyârbekr'e 'avdetinde Süleymân
Paşaya söylediği nazm-ı meşnevî*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Gele ey ḡâme-i ḡuceste-ḡırâm
Nâḡun-ı ḡall-i müşkilât-ı enâm
- 2 Gele ey tûḡî-i şeker-ḡüftâr
ḡatlu ḡatlu edâya ol der-kâr
- 3 Bâḡ-ı 'irfânı eyle zemzemezâr
Eyle minkâr-ı bülbülü ḡüle ḡâr
- 4 Şerefün bildi ḡâlîḡ-ı 'âlem
Eyledi *Nûn ve'l-Ḳalem** le ḡasem
- 5 Olduñ ey mûnis-i vefâ-âyîn
Tercemân-ı lisân-ı müştâḡîn
- 6 Bir zamân çünki baña olduñ elîf
Saña bir ḡidmet eyleyem teklîf
- 7 Sen ki olduñ 'aşâ-yı dest-i ḡüner
Za' f-ı pîride ol baña yâver
- 8 ḡâk-pây-ı vezîr-i Cem-câha
Ya' ni dîvân-ı mekremetḡâha
- 9 Ya' ni keḡfü'l-emân-ı mazlûma
Derḡeh-i 'adl u dâd-ı mersûma

2. AE1, 68a ; AE2, 242

* Başlık AE1 : Müşârün ileyh ḡazretlerine izni meş'ar Bağdâd'da virilen meşnevî-i
merḡûbedür AE2

* Kalem ve kalem tutanların yazdıklarına andolsun ki... Kur'ân-ı Kerim, 68/1

- 10 Dilerem kim idüp du‘â vü şenâ
Soñra maqşûdum idesin inhâ
- 11 Dilden îfâya ictinâb iderem
‘Arz-ı hâl itmege hicâb iderem
- 12 Beni lâl eyledi mehâbet ile
Bu işi gör baña vekâlet ile
- 13 Ol dem âh ol emrde ben ma‘zûr
İftahü’l-‘ayn-ı edebde itme kuşûr
- 14 İdemem ideyüm disem ta‘rif
Saña mi‘şâr-ı ‘öşrini tavşîf
- 15 Pâdşahuñ vezîr-i mümtâzı
Vüzerânuñ ser ü ser-efrâzı
- 16 Vâli-i Bağdâd u hem Başra
Şıgmaz evşâfı defter-i haşra
- 17 Mülkidür şöhret-i Süleymânî
İrşîdür şan hayâ-yı ‘Oşmânî
- 18 Sehdür rif atin görünce dimek
Dûlâb oğlanıdur derinde felek
- 19 Dergehüñ rûh-ı Hâlid ü Ca‘fer
Kapucu pâyesiyle beklerler
- 20 Küremâ zıkr olındı beyne’n-nâs
Yazdılar Hâtemi aña kavvâs
- 21 Zabt idüp cinniyân-ı ‘isyânı
Añdurur âdeme Süleymân’ı
- 22 Binse yekrânına dir ehl-i raşad
İtdi şems intikâl burc-ı Esed
- 23 Cengini gördi h‘âbda Rüstem
Yere girdi didi nemîr-i sitem
- 24 Çıkarup rezmin ehl-i necm o zamân
Dehşeti itdi qahramân-ı zamân

- 25 Cengi yanında Heft-^Vân cengi
Şahn-ı meclisde lu' bet-i çengî
- 26 At sürince ' adûya mîr ü sipâh
Çağrışurlar 'aleyke 'avnu'llâh
- 27 Hele haqq üzre vaşfa yok imkân
Encüm-i âsmânı var mı şayan
- 28 Sen hemân ey raqam-keş-i imlâ
Eyle maqşûda şarf-ı harf-i recâ
- 29 Kedhudâ begden evvel al ruşşat
Soñra eyle huşûrına cür'et
- 30 'Arz-ı hâle idüp güşâde lebi
Hüsn-i ta' bîr ile gözet edebi
- 31 Evvelâ dâmenin idüp taqbîl
Şâniyâ vaz' -ı cebhe-i tebcîl
- 32 Ba' d-ez-în eyle meskenetle kıyâm
Var ise vaqti eyle 'arz-ı merâm
- 33 Söyle ey dâver-i hüceste-liqâ
Ey vezîr-i dilîr-i hem-tâ
- 34 Dâ' i-i devletüñ Lebîb-i hazîn
Ya' ni ' Abdü'l-ğafûr o ' abd-i kemîn
- 35 Ger olursa qarîn-i hüsn-i recâ
Eyler izn-i şerîfüñ istid' â
- 36 Şeref-i hâk-pâyüñ itmez terk
Yaqasın divşirince pençe-i merg
- 37 Ârzû-yı vaţan degül ğarażı
Mevrûş-ı ğuşşadur anuñ marażı
- 38 Ba' zı aqvâlini dimek besdür
Evvelâ hânedânı bî-kesdür
- 39 Bir de bâ' iş budur ki itdi bu sâl
Ba' zı müfsid ma' şetin iqlâl
- 40 O cihetden biraz perîşândur
Çâr-tâq-ı nizâmı vîrândur

- 41 Yoğsa sâyeñde ey vezîr-i sa'îd
Gicesi kıadr giçdi gündüzi 'îd
- 42 Olmasa za'f-ı bünye vü 'illet
Kimse çekdi dimez aña ğurbet
- 43 Luţfuñ olursa ey himem-pîrâ
Yolları kesmeden cünûd-ı şitâ
- 44 Olsun emrûñle nâ'îl-i tevfiķ
Keremüñ kııl aña refiķ-ı tarıķ
- 45 İntisâbı kıadîm-i dâ'îdür
Gice gündüz du'âya sâ'îdür
- 46 Eyleyüp def'-i 'özrine himmet
Anı ihyâya eyledüñ niyyet
- 47 Eyle tekmîl-i va'd-ı ihşânüñ
Üzme târ-ı ümîdini anuñ
- 48 Kendi bendeñ diyü mu'âmelede
Buyur ekşâr aña mücâmelede
- 49 İrmedi el devâ-yı dîdesine
Kıl nevâziş dil-i remîdesine
- 50 Dîde-i bahtın eyle luţfla bâz
Anı aķrânı içre kııl mümtâz
- 51 Ağzını açmasun ğürûh-ı 'adû
Dimesün serzenişle her bed-ğû
- 52 Bu şemâtetden eyle anı ba'îd
Ğörme lâyıķ ki ğüzni ola ba'îd
- 53 Şöyle ğönder vilâyete anı
Ki ide faħr anuñla aķrânı
- 54 Ola ğüssâdı mübtelâ-yı keder
Kerem olursa böyledür diyeler
- 55 Ey ğıdîv-i keremver-i 'âlem
Saña ancak dinür veliyy-i ni'âm

48a, bendeñ : bendem AE2

54b, böyledür : böyle olur AE2

- 56 Keremünde tavîl iken bâ' uñ
Ğayra muhtâc olur mı etbâ' uñ
- 57 Koma yerde Lebîb-i nâ-kâmı
Menzilüñ himmetüñle kıl sâmi
- 58 İntişâbı bu bâbadur ancak
Anı kıl bendegânuña mülhâk
- 59 Muntazâm hâl olup himâyeñde
Bir zamân râhat ide sâyeñde
- 60 Ba' d-ez-în kalmamışdur anda mecâl
Koma tursun mükedderü'l-ahvâl
- 61 Seni de ey hüner-berâyüñ vegâ
Dâ'imâ melce' ide halka Hudâ
- 62 Mecd ü iqbâlüñi füzûn-ter ide
Câh u iclâl ile mu'ammer ide
- 63 Var ise ger hasûduñ ey düstûr
Anı maqhûr ide seni manşûr

3

Bağdâd vâlîsi Ahmed Paşa hazretlerine virilen nazmı kendü
kalemüñle mecmu' ama kayd it diyü emirlerinde i' tizâriyyedür*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ey hañâ-pûş-ı bende-i müznib
V'ey kene-bağş-ı hâzır u gâ'ib
- 2 'Arz-ı hâl-i Lebîbi gûş eyle
Anı feryâddan hamûş eyle
- 3 Virdigüñ nüşâ-i nefîs-raşam
Görmemişdür nazîrini 'âlem
- 4 Haññ hıfzı-i pür-letâfet imiş
Ele almak tamâm âfet imiş
- 5 Hâmesi sihr-i nâvdânîdür
Şimdi Rûma 'imâd-ı şânîdür

3. AE1, 70a ; AE2, 265

* BaşlıkAE2 : Bağdâd vâlîsi Ahmed Paşaya bâlâdaki kaşîdeyi 'arz itdükde sen kendi
kalemüñle mecmu' ama kayd it didükde söyledigi nazmdur AE1

- 6 Hattı yanında kimse hatt çekemez
Bâg-ı terķîme bir kalem dikemez
- 7 Nezdine naķş-ı her debîr-i tehî
Oldı hatt-ı şerîf ile münhî
- 8 Çünkü tahrîre eyledüñ fermân
Korkusından kalem kesildi hemân
- 9 Bildi kim yazsa yüzi kara çıkar
Ki haţam-vâr hitâm-vâra çıkar
- 10 Nice eyler yanında resmini nağz
Kara yazılı hâme-i bî-mağz
- 11 Reddi müşkil kabûli mûcib-i gam
İki taş arasında kaldı kalem
- 12 Yazmada hayli kâl u kîl oldı
Hele ‘afvuñ gelüp kefil oldı
- 13 Ben de mağrûren eyledüm tahrîr
Yoħsa ben kanda kanda öyle debîr
- 14 Gerçi haţtumda yok benüm şûret
Lîk ‘afvuñ virür aña zînet
- 15 Halka sen eyledikçe ‘afv-ı kuşûr
Seni ‘âlî ider ‘afv-ı ğafûr

4

Vezîr-i müşârün ileyh Çeteci ‘Abdu’llâh Paşa hazretlerine i‘tizârı
meş‘ar virilen meşnevî nazımdur

Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Hâme pîş-i hıdîv-i devrâna
Böyle ‘arz itdi ‘özr-ĥ‘âhâne
- 2 Çend rûz oldı ey kerem-peymâ
Gelmedüm hâk-pâya nâşiyesâ
- 3 Zemherîr-i firâka oldum esîr
Nev-bahâr-ı vişâle ĥasret-ĝîr

14b, lîk : rîk AE1

15b, ider : ide AE2

4. AE2, 248

- 4 Berd-i hecrüñ ki başladı cebre
Cemre düşdi nevâle-i şabra
- 5 Tünd-bâd-ı teħassür ile hemân
Lerzenâk oldu ten çü berg-i ħazân
- 6 Bezm-i ħâmuñdan ayru şâm u seħer
Şarşar-ı ħamla cân u dil şarşar
- 7 Der-i ‘izzetdür andan olmam dūr
Tende her cüz’üm olsa bir Manşūr
- 8 Lîk te’şîr-i şiddet-i sermâ
Buz kesüp cism-i zârı ser-tâ-pâ
- 9 Nezle-rîz oldu serdi-i eyyâm
Beni itdi esîr-i renc-i zükâm
- 10 Dem-i ‘adlünde ey ħikem-fermâ
Eylemez kimse kimseden şekvâ
- 11 Baña ancak ihânet üzre hemân
O bürûdetle ħaşm-ı bî-dermân
- 12 Olmasa bezm-i iltifâta ħarîb
Ekşeriyâ arar birer taħrîb
- 13 Tâ ki ‘izz-i ħuzûra varmayayım
Reh-zen olmak deħer baña dâyim
- 14 ‘Özr idüp kıldı men’ neyl-i şeref
İtdi emniyye-i Lebîbi telef
- 15 Böyle efsürdegî-i hecre sebeb
O şavuk buzlu bed-nefesdür hep
- 16 Sa’y ider âşnâyı teb’ide
Çalışur bir böyle tebrîde
- 17 Bu mu’ammâ ider anı iş’âr
Kâfirüñ kendüye degül velî yâr
- 18 Eylemişdür beni esîr-i firâş
Ya’ni tenhâ-nişîn-i istiħyâş
- 19 Sûziş-i dil hevâ-nümâ-yı temûz
Âh-ı serdüm mişâl-i bedr-i ‘acûz

- 20 Dün gice kedhüdâ beg itdi haber
Ki veliyyü'n-ni'âm tezekkür ider
- 21 'Îllet-i rûhuma şifâ geldi
Ten-i mecrûhuma devâ geldi
- 22 Pertev-i âftâb-ı himmetsün
Kerem issi veliyy-i ni'âmetsün
- 23 Meclisün mûmiyâ-yı hâzırdur
Nazaruñ kîmyâ-yı hâtırdur
- 24 Şehd-i luţfuñ hayât-ı 'âcildür
Kahruñ ammâ ki semm-i kâtıldür
- 25 Mağzaruñ ehl-i derde dâr-ı şifâ
Nutkuñ a' dâya tercemân-ı kazâ
- 26 Cûduñ erbâb-ı ihtiyâca kefil
Tîğ-ı tîzüñ vekîl-i 'Azrâ 'îl
- 27 Keremüñden budur hemân mes'ûl
K'idesün 'özri ehl-i 'özri kabûl
- 28 Olasın dem-be-dem tezekkürde
Dâ'iyânuñ ola tefahhürde
- 29 Devletüñ nev-bahârı her dem ola
Bâğ-ı 'ayşuñ müdâm hurrem ola
- 30 Bu kerem kıldı bendeñi ihyâ
Keremüñ dâ'im eylesün Mevlâ

5

Ta'rif-i erkân-ı şalâtiyye hâricen ve dâhilen

Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

- 1 Çün sü'âl eyledüñ namâzı baña
Diyeyüm diñle şart u rükni saña
- 2 On iki fi'l ile olur hâşıl
Altısı hâric altısı dâhil

- 3 Biri kendüñ hâdeşden itmek pâk
Güsl ile ya vüdü ile bî-bâk
- 4 Bir de yumağ necâset bedeni
Hem ‘abâ vü kabâ vü pîreheni
- 5 Bir dahı setr-i ‘avret itmekdür
Kıbleye bir de yüz çevirmekdür
- 6 Biri vaqt ü biri anuñ niyyet
Hâric olan şerâyîti temmet
- 7 Diñle dâhillerüñ ey ehl-i hüner
Anlaruñ ismine rükn didiler
- 8 Biri tekbîr-i iftitâh evvel
Evvelidür namâzuñ aña mağal
- 9 Şarğ iken oldı ism-i rükniyyet
Şiddet-i ittisâlidür hikmet
- 10 Biri durmağ ayakda hem çü nihâl
Ne kadar bulunursa sîne mecâl
- 11 Bir de anda tilâvet-i Kur’ân
Ne müyesser olursa oğı hemân
- 12 Bir de itmek rükû’ -ı pür-ta’ zîm
Biri de secde-i Hüdâ-yı ‘alîm
- 13 Bir de itmek ku’ûd-ı ‘âhir-i kâr
E’t-taḥiyyât okuyacak mikdâr

LÜĞAZLAR

1

Elgâz-ı rengîn-i imtiyâz be-esmâ 'i müteferrika li-nâzımı şâhib-i dîvân*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ol ne şâyân-ı dil-rübâyîdür
Şun' -ı zîbende-i Hüdâyî'dür
- 2 Hüsni-i tab' ın bil anuñ ez-cümle
Cevdeti reşk-bağş-ı Tâî'dür
- 3 Ekşeriyâ mühezzibü'l-eşvâr
Bil ki ahlâkda 'alâyîdür
- 4 Dâ'imâ kalb-i muhlîş itmededür
Geh Bahâyî gehî 'Aşâyî'dür
- 5 Zeyn ider halk anuñla itbâ' ın
Devlet erbâbınuñ alâyîdür
- 6 Ne kumâş oldığın sü'âl idene
Söyle zencîrli hatâyîdür
- 7 Rengdür cümle sözlerüm bi'llâh
Hağ budur kim hevâyî mâîdür
- 8 İ'timâd eyle aña dirler ise
'Ulemâ urdığı abâyîdür
- 9 Kim ferâsetle hall iderse Lebîb
Aña taşîn iden mürâyîdür

2

Lüğaz-ı dîger

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ol ne sırr-ı 'acîb ü zîbâdur
Evvel ü âhîr-i her eşyâdur

1. AE1,81b ; AE2,142 ; Ü,79a

* BaşlıkAE2: Bundan böyle gelecek elgâzdur AE1

2. AE1,82a ; AE2,142 ; Ü,79a

- 2 Âdeme her kişiden aqdemdür
Eb ü ecdâddan muqaddemdür
- 3 Anı benden idersen istikşâ
Nâmı üç harfle olur peydâ
- 4 Kendüyi iştihâra tâlibdür
Nâmı zâtına hayli gâlibdür
- 5 Gûyiyâ mezhebi hulûlîdür
Her kelâma girer fuzûlîdür
- 6 Bunı bir söyle bir işit ki Lebîb
İtmesün gûş iden seni ta'yîb

3

Dîger lügaz

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ol ne şeydür ki pür-nümâyîşdür
Lâle-i gülsitân-ı dânişdür
- 2 Nâz-perverdür ol 'anâ bilmez
Zânû-yı ehl-i dilden ayrılmaz
- 3 Ehl-i dîvâna intisâb eyler
Gümüş efsârı pîç ü tâb eyler
- 4 Lîk dâ'im derûnı muğberdür
İsmi de cismiveş mükedderdür
- 5 Gâh taḥrîk idüp anı yârân
Deheninden olur şerâre-feşân
- 6 Her zamân kârı safsatayla giçer
Şâḥibi anuñ ile rağbet ider
- 7 Şorma bir kimseden Lebîb anı
Reml ile bil bu sırr-ı pinhânı

4

Diğer lügaz

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

- 1 Nedür ol hikmet-i hallâk-ı ekrem
Ki olmuşdur medâr-ı kesb-i 'âlem
- 2 İki üç sâ' at olur 'ömri ekşer
Bu remzi ehl-i diğkat böyle söyler
- 3 Saña ta' rîf için anı bu besdür
Ki dünyâda vücûdı bir nefesdür
- 4 Hikem-perdâza aşlın söyledürsem
Habeşden çıkdı dir Allâh a' lem
- 5 Meger iflâsa çekmiş kendi kendin
Ki her gün yıldıza atar kemendin
- 6 Gel ehl-i 'aşqdan sen al cevâbuñ
Delîl-i vaşlıdur bir âftâbuñ
- 7 Bu bir âfâkî şöhbettür Lebîbâ
Mukaddem kizb idi şıdk oldı da' vâ

5

Lügaz-ı diğer

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ol nedür kim zebânı âteşdür
Âb-ı şâfi mişâli bî-ğışşdür
- 2 Görinür âşikâre o çeh hemân
Mu' tedil hûne-bağşıdur ne yaman
- 3 Rûz u şeb devr ider feleklerde
Anı bir kimse görmemiş yerde
- 4 Geşt ider söyleşür gezer ekşer
Dilde çün yoğdur üstüh^vân dirler

4. AE1,82b; AE2,143 ; Ü, 79b

7b, da' vâ : ammâ

5. AE2,144 ; Ü, 80a

- 5 Cümle evsâhını ider tahtîr
Girse âba eger evşâf-ı zamîr
- 6 Tercemeyle bilür bilen resmin
Bu lügaz şâhididür ol ismin
- 7 İsmi ecnebiyye söyleyemem
Ben Lebîbem hele anı bilemem

6

Lügaz-ı diğer

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Nedür ol hâdim-i hüceste-nizâm
Ki anı herkes eyler istihdâm
- 2 Penbedür bir şiâr-ı dil-keşdür
Anuñ ammâ kilidi âteşdür
- 3 Kendüsi kendi arkasında olur
Şâhibin arayan içinde bulur
- 4 Şâf-înet mişâl-i mihr-i münîr
Görinür cebhesinde naşş-ı zamîr
- 5 Ya' ni cüz'î nifâkı olmasa ger
Deger ağırlığınca dürr ü güher
- 6 Senden olur sözi 'ale't-tafşîl
Soñra olur ricâl-i gayba vekîl
- 7 Dağı fenn-i riyâda kâmindür
Yüze karşı şenâyâ mâ'ildür
- 8 Hem-reh olur gidince yabana
Gâh insâna gâh mürgâna
- 9 Bu lügazda Lebîb-i tîz-hayâl
Yine yârâna itdi sihr-i halâl

6. AE1,82b ; AE2,144 ; Ü,80a

3a, kendü : kendi AE1

7

Lügaz-ı dîger

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ol nedür kıaddi bir zirâ' a kırîb
Aña yeksân gelür firâz u nişîb
- 2 Reng idüp çarğ-ı pür-düğü am mâ
Tüyüni dökmiş eylemiş rüsvâ
- 3 Tekye-i dehrde o bî-' izzet
Eyler ehl-i tarîk ile ülfet
- 4 Derd-i ser mübtelâsıdur gûyâ
K'oldı leyl ü nehâr zıdd-ı lesâ
- 5 Hıbb-ı dünyâ ile gezer ekser
Bulsa ger Ma' deni o Kıa' be ider
- 6 Kendünüñ kıadri gerçi ehvendür
Kıtı a' zâ-yı âdemîdendür
- 7 Şerh idem ismini didüm bir edîb
Didi Türkîce şerhe çekme Lebîb

8

Dîger lügaz

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Nedür ol kır-ı dil-keş ü zîbâ
Ser-fürû eyler aña mîr ü gedâ
- 2 Kıır iken aña eylesen im' ân
Var derûnında bir mu' azzam hân
- 3 Virmiş aña Hıdâ-yı ' izz ü cell
Bir zemîn-i sefid üzre temel
- 4 Anı dest-i hünerver-i üstâd
Üç sütun üzre eylemiş bünyâd
- 5 Aña girmez birâder ü mâder
Bir peder var içinde bir de piser

7. AE2,145; Ü,80b

8. AE1,83a ; AE2,145 ; Ü,81a

- 6 Herkesüñ de aña eli irmez
Şehlerüñ hükmi altına girmez
- 7 Virse bir mülki herkese sultân
Eyler ol kaşrı hâric ez-fermân
- 8 Vaqt olur herkes aña nâ'îl olur
Bir iki para ile hâşıl olur
- 9 Rütbesi olmuş ol kadar vâlâ
Anuñ altında hep turur vüzerâ
- 10 İsmiñi toğrı didi gerçi Lebîb
Soñı fetḥ oldu saña bi't-taqrîb

9

Dîger lügaz

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ol nedür kim oldu efrâdı keşîr
Lîk evşâfiyla fehm itmeñ 'asîr
- 2 Gâh sürḥ u geh sefid ü geh yeşil
Ekseri zî-rûhdandur böyle bil
- 3 Herkesüñ yanında olmuş mu' teber
Anı dül-bend içre şaqlar şâhlar
- 4 Aybaşı itlâk ider aña cihân
Halk içinde bu galat pek râygân
- 5 Ža' fla darbü'l-meşeldür 'âleme
Gûşdan 'âşîk olurmuş âdeme
- 6 Pîrlerle çok da yokdur ülfeti
Bezmdede zîrâ ider sin şoḥbeti

10

Dîger lûgaz

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Nefh-i Cibrîl feyz ile meşelâ
Togdı âbisten-i qalem ammâ
- 2 Bir veled kim bir iki anası var
Bâmı yok lîk nâvdânesi var
- 3 Harfi beşdür sayılsa bi't-terfîb
Beşi de âhirindedür bu garîb
- 4 Belî vardur içinde gerçi fitîl
Kimse ammâ dimez aña qandîl
- 5 Sinnini kıl hisâb kim yeridür
Yüz başında gelenlerüñ biridür
- 6 Ger mu' ammâ idersin anı Lebîb
Qavs u şevri qamerle kıl teznîb

11

Dîger lûgaz

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Baqr-ı efkâra olunca qavta-ğ^vâr
Bir güher buldum sezâ-yı iddiqâr
- 2 Eylesem ta' rîf olur eşmârdan
İtmesem ser gösterür kühsârdan
- 3 İki qalbi iki pâyı bir seri
Geşt ider şahrâ vü deşti ser-serî
- 4 Harfi şülâşân-ı felege hem-hisâb
Naqş-ı nâ-müstahkemi naqş-ı ber-âb
- 5 Türkî vü tâzî der isen kıl raqîm
Gör nice hâşıl olur ism-i Selîm

10. AE1,83a ; AE2,146 ; Ü,81b

11. AE1,83b ; AE2,147 ; Ü,81b

- 6 Fûrs ahâlîsin karuşdurma söze
Fahır idüp maşşûşdur dirler bize
- 7 Fûrsî hod Türkî de bir kem kışşadur
Otuz iki hişşeden bir hişşedür
- 8 Böyle şûret uğrısı dil-keş hüner
Çün metâ^c -1 Hind şûretden çıkar

12

Dîger lügaz

Fe^c ilâtün / Fe^c ilâtün / Fe^c ilün

- 1 Kimdür ol şahş-1 mühim-sâz 'aceb
O şikem-ğ^vâr-1 semender-meşreb
- 2 Hırka-pûş olur o dervîşâna
Giricek bezmüne a^c yâna
- 3 Ğıybete meclisi tekdîr eyler
Mîzbân hâdimi ta^c zir eyler
- 4 Yâra çatmağda anuñ kavvâdı
Hâşılı şan^c atınuñ cellâdı
- 5 Şehlere karşı koyan lâle-^c izâr
Ser-fürû eyler şahşa nâ-çâr
- 6 Çıkamaz gün yüzine şeb-peredür
Gündüzün meskeni bilmem niredür
- 7 Celvetîlerden inâbet eyler
Hâlvetîlerle gezer gündüzler
- 8 Hâşılı şorma ki dîger-gündur
Yaramaz katı açık me'bündur
- 9 Gerçi açık görünür saña bu râz
Feth iden lîk ider feth rekâz

12. AE1,84a ; AE2,147 ; Ü,82a

8a, hâşılı : hâlini AE1 / ki : - AE1

GAZELLER

Yâ Allâh yâ Mu‘în ibtidâ-i gazelliyyât-ı Dîvân-ı Lebîb-i Âmidî ve
bihî neste‘în*

*Yâ Rab beni kıl lehçe-i tahkîk ile gûyâ
Hem kıl kalem-i nazmumu nakkâş-ı mezâyâ*

*Dîvânım ola nüshâ-i mergûbe-i ‘irfân
Maḥfûz-ı kütüb-hâne-i taḥsîn-i ileyyâ*

*Her bir varakı berg-i gül-i bâğ-ı belâgat
Her şafhası âyîne-i gül-çehre-i ma‘nâ*

Bi-smi’llâhi’r-raḥmâni’r-raḥîm
Sünbül-i ser-tâc-ı âlim

*Sevâd-ı nazm-ı Lebîbe bakup dime ey dil
Ki medḥ-i nâkış olunmuş müzemmet-i kâmil*

*Kümeyt-i ḥâme ḥatâ vü şavâba yorgın yürür
Temîz-i nîk ü bedîn sen saña sa‘âdet bil*

1

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Beyâz-ı gerdenüñle bahş iderse gerden-i mînâ
Olur şerm ile zâhir kılkulundan şîven-i mînâ
- 2 Degüldür bâde bağı yufkadur mey-ḥ^vâra kan ağlar
Pür olmuş girye-i mestânedden pîrâmen-i mînâ
- 3 Cem-i nâzik-mizâcuñ rûḥı nûr içre yatur gûyâ
Turup meclisde ‘aks-i meyle cism-i rûşen-i mînâ
- 4 Ḥulûş îrâş ider işlâḥ-ı zâtü’l-bîne mâ’ildür
Biraz germ ülfet olsuñ şâhid-i sîmîn-ten-i mînâ

* BaşlıkAE2 : Gazeliyyât-ı Lebîb zihî rengîn-i gâzel-i pür-neş’e-i güftâr AE1 , Ḥarfü’l-elif
mine’d-dîvân AE3

1. AE1, 84b ; AE2, 166 ; AE3 , 1b ; Ü, 90a

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2a, mey : ğam AE2,Ü

3b, cism : çeşm AE2,Ü

4.5.6.8. Beyt : - AE3

- 5 Dil-i sengînini nerm eyler ol sengîn-dil-i nâzik
 Hîlâf-ı tab' ı şanma şan' at-ı hârâ-ken-i mînâ
- 6 Minâ bâzârı kırmış kârbânı rûz u şeb işler
 Dirîgâ olmasaydı muhtesibler reh-zen-i mînâ
- 7 ' Aceb cevherli yerdür sâha-i mey-hâne kazdıqça
 Çıkar yâkût-ı rummânî ya rengîn ma' den-i mînâ
- 8 Cihâz-ı duğter-i rezdür meger pîr-i muğân itmiş
 Gümüş âyînedânın sine-i tâb-efgen-i mînâ
- 9 Lebîbâ şalmasa elden nola rind tehî kâse
 Giçinmekdür garaž akmazsa tamlar dâmen-i mînâ

2

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Nükte-i hâtır-şiken hâzır-cevâb olmuş saña
 Nâz-perverdüm tegâfûl câme-h^vâb olmuş saña
- 2 Bûy-ı sünbül girmiş inbîk-i hayâl-i goncaya
 Soñra zülf-i ' anberînüñçün gül-âb olmuş saña
- 3 Penbe-i şerm ü edebden eylemişler bâfte
 Hâşşa-i dil-bend-i istihyâ niğâb olmuş saña
- 4 Bülbül olmuş nağmeden mest ü gülüñ kızmış yüzi
 Biri râmişger biri câm-ı şarâb olmuş saña
- 5 Sihr-i Hârûtî çeh-i Bâbil'den olmuş ser-zede
 Soñra gelmiş kâkülünde pîç ü tâb olmuş saña
- 6 Leşker-i bî-dâda başdurduñ ser-â-ser ' âlemi
 Fitne vü âşûb-ı kâfir hem-rikâb olmuş saña
- 7 Gitmiş ârâmuñ görüp ağıâr ile yârı Lebîb
 Veh ki gayret mâye-bağş-ı ızırâb olmuş saña

2. AE1, 85a ; AE2, 167 ; AE3, 2a ; Ü, 90b
 Râgıb Paşanın mahlası yazılıdır. AE2 der-kenar.
 4a, gülüñ : gülin AE1
 5. Beyt : - AE3

3

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şikâra befteredür ol nigâh-ı nâz saña
Kıpıldı mürğ-ı dil ey çeşm-i şâh-bâz saña
- 2 Begüm o gamze-i gammâzı maḥrem eyleyli
İder mi 'âkıll olan kimse keşf-i râz saña
- 3 Şafâ idersin a zâlim bilindi ki geliyor
Bu mübtelâlaruñ âh u enîni sâz saña
- 4 Hevâ-yı 'aşka şalup hep fireng-i zülfüñdür
Esîr iden beni ey şûḥ-ı 'işve-bâz saña
- 5 Amân fütâdeleruñ çekinüp vebâl oldı
Bu esb-i nâz saña böyle türk-tâz saña
- 6 'Abeş bu gâliye bu gâze hep tekellüfdür
Ki virdi ḥüsn Ḥudâ-dâduñ imtiyâz saña
- 7 Kıpılma rengine kat kat çekersin acısını
Lebîb o lâle-'izâr itmesün piyâz saña

4

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Ğaddâr ile geşt eyleme tîğ-ı dûdemâsâ
Erbâb-ı ma'ârifle enîs ol kalemâsâ
- 2 Sâyeñde giçindür dutanı dâmen-i luṭfuñ
'Âlemde ser-efrâz olasın tâ 'alemâsâ
- 3 Mektûb-ı maḥabbet gibi rağbetli olursın
Leb-beste ol esrârına ḥalkuñ raqamâsâ
- 4 Yıldı seni bir görmeli ey kıble-i aḥbâb
Te'kât-i ziyâret niçün itmek Ḥaremâsâ

3. AE1, 85a ; AE2, 167 ; AE3 , 2a ; Ü, 90b

3a, şafâ : cefâ AE2 / ki : kim AE2, Ü

4. AE1, 85b ; AE2, 168 ; AE3.2b ; Ü, 91a

Hâmî ve Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2a, dutanı : tutanı AE3

3a, maḥabbet : meveddet AE2, Ü

- 5 Câhillerün ikrâmı da memdûh degüldür
‘İbâd-ı şavâmi‘ de sücûd-ı şanemâsâ
- 6 Ya rif at ü ya fakr u kemâl üzre gerekdür
Mürşidlere ya necm ü ya naqş-ı kademâsâ
- 7 Pür-şafvet ü hâlet gerek eş‘âr Lebîbâ
Âyîne-i İskender ile câm-ı Cemâsâ

5

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlü / Mefâ‘îlü / Fe‘ûlün

- 1 Geh meh gehî hürşîd dinür rûyuña cânâ
İtdüm hele taḥkîk ki gökden iner esmâ
- 2 Dînüñ gibi gel toğrısını söyle efendi
Dinmez mi fireng-i ruḥ-ı yâra kızilelma
- 3 Mülk-i Hâbeş‘i ser-te-ser eylerdi musaḥḥar
Zülfünde olaydı Kâra vâ‘ızdeki sevdâ
- 4 Nergisleri gözden düşürüp nîm nigeḥle
Göz ḥabsine koy bâğda ey gözleri şehlâ
- 5 Meyle pür ise kûze aña gel beri dirler
Bezme giremez olsa tehî kâse-i mînâ
- 6 Ey şahne için ḥûn-ı dilüm gamze-i çeşmi
Maḥmûr yatur kûşe-i mey-ḥânedede ḥâlâ
- 7 Reftârı baña bu gazelün geldi şafâlî
İtmez mi Lebîbâ saña pey-revlik aḥıbbâ

6

Mef‘ûlü / Fâ‘îlâtü / Mefâ‘îlü / Fâ‘îlün

- 1 Bî-‘aşka nâ-be-kâri-i derd âşnâ belâ
Erbâb-ı ‘aşka dağdağa-i ibtilâ belâ
- 2 Hengâm-ı hecr-i ehl-i maḥabbet ‘azâb-ı rûḥ
Vuşlat deminde ṭab‘a muvâfiḳ edâ belâ

5b, ‘ibâd : ‘abbâd AE2, Ü
6a, fakr u : fakr-ı AE1
5. AE1, 86a ; AE2, 168 ; Ü, 91a
6. AE2, 169 ; Ü, 91b

- 3 Ülfetde ihtiyâtle yârâna vaz' -1 hâş
'Uzletde sîne tengi-i râhat-rübâ belâ
- 4 Şekl-i şahîha gayretin icrâsı deñlü sa'y
Bîmâr için tabîblere ilticâ belâ
- 5 İnsâna şâm-1 gurbet olur âteş-i beden
Şubh-1 vaçanda gâ'ile-i gam-nümâ belâ
- 6 Rif' atde resm-i şöhet-i akrân pür-htaâr
Zilletde her sefh-mizâca riyâ belâ
- 7 Olmaz gînâda hâsid ile imtizâc-1 tâm
Mañlûka süz-1 façrila 'arz-1 recâ belâ
- 8 Mañkûmlarda fikr-i ser-efrâzi-i huşûm
Hâkimlere mu'âmele-i âşnâ belâ
- 9 Olmaz bu kâr-hâne-i ezdâd bü'l-'aceb
Râhat-res ehl-i tab'a Lebîbâ fenâ belâ

7

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Hayli sögüş yedi dehen-i yârdan raqîb
Bir hişşe yok mı baña didüm didi yâ naşîb
- 2 Her bâr uçar gözümde o çâr-ebrevân ile
Ser-mâyedür o kâfire ol şûret-i şalîb
- 3 İtmem şemîm-i turra ile pây-bûsı fark
Birdür sülûk-1 'âşık-1 zâra firâz u şîb
- 4 Fermân-1 şehriyârı irâdeyle kondılar
Manşûr-1 kaçrdâra has u hâra 'andelîb
- 5 Dâ'î kim u mucîb kim anı bilen bilür
Ol sırra oldı ehl-i dilin mûşılı kaçdîb
- 6 Şeyhün vaçanda gurbeti tenbîhi bendedür
Âmid'dür işte baña vaçan lîk ben garîb

7. AE1,86a ; AE2,170 ; AE3,3a ; Ü,92a
Başlık : Harfû'l-bâ AE2 ; Harfû'l-bâ mine'd-dîvân AE3

- 7 Her derdmend derdine buldı devâ hemân
 alduñ sen âh u amla be hey bî-nevâ Lebîb

8

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Bâg-1 'aşkıñ güli reng-i ru-1 zîbâdur hep
 ârı müjgân-1 ciger-dûz-1 dil-ârâdur hep
- 2 Biri birine raîb oldu ruuñ 'aşkıyla
 Ra' d zann itme meh ü mihrde avadur hep
- 3 İttikâ itmek için keyd-i cibillîsinden
 Ülfet ebnâ-yı zamân ile müdârâdur hep
- 4 Temm işâretleri encâm-1 kitâbetlerde
 Leb-i küttâba gelen arf-i temennâdur hep
- 5 Mürg-1 ümmîdümi şayd eyleyemez kimse Lebîb
 Dildeki âbilelere beyza-i 'anâdur hep

9

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 at-1 ruuñ telef-şode-i tîg-1 berber it
 Gel manşıb-1 melâati şâhum muarrer it
- 2 İrâd u mışr-1 fikre başîret-güzîn olup
 Eşkümlle sehm-i amzeñi sînemde defter it
- 3 âk oldu bir zamân saña yüz virmedüñ raîb
 Şimdi o âke 'aşık-1 zârı ber-â-ber it
- 4 Dûd-1 dil oldu alka-nümâ sûz-1 hecr ile
 Ey bâd-1 âh anı bu kühen çara çenber it
- 5 Ey dil ayâl-i kâkûl-i 'anber-şemîm ile
 Bezm-i şafâya sîne-i pür-sûzı micmer it
- 6 Ey pîr-i bâde birbirine an yalaşdırup
 Bî-çâre rindi duter-i rezle birâder it

8. AE1,87a ; AE2,171 ; AE3, 3b ; Ü,92b

9. AE1,87a ; AE2,171 ; AE3,4a ; Ü,93a

Başlık : arfü't-tâ AE2 ; arfü't-tâ mine'd-dîvân AE3

1a, ruh : leb AE1,AE3

4. Beyt : - AE3

- 7 Aḥvâl-i ser-güzeşt-i Lebîbi firâk ile
Bir dâstân olur saña ey ḥâme ezber it

10

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Der-i erbâb-ı câha intisâb için gezer himmet
Yazık kim bulmadı bir şâhib oldu der-be-der himmet
- 2 Selefden rûy-ı raġbet i' tibâr-ı kâmilin görmiş
Mürüvvet ehlini yâd eyleyüp ḥasret çeker himmet
- 3 İdüp efrenc-i necl âfâka istilâ bu eşnâda
Şehîd-i ḥançer-i levh oldu ḥayfâ ser-be-ser himmet
- 4 Ne töhmet buldı ol bî-çâreye a' yân-ı vaqt âyâ
Ki itdi şehrimüzden na' l-i der-âteş sefer himmet
- 5 Ḥariş-i câh olup süflî nijâdân aldı meydânı
Yetim-i nâ-be-sâmân oldu kaldı bî-peder himmet
- 6* ' Aceb mümsik zühûr itdi kibâr-ı ' aşr-ı bed-fercâm
Ki çün bâbü'l-ḥayâ bu beldeden itdi ḥazer himmet
- 7 Olup sâkıḫ nazardan ḥürmeti nâ-bûd u nâ-peydâ
Lebîbâ tev'em olmışdur saña bî-tâb u fer himmet

11

Mef' ülü / Mefâ' ilün / Fe' ülün

- 1 Bî-şâhib olup derinde himmet
Döndi çapuz levende himmet
- 2 Şâh olsa le'îme bî' at itmez
Olur küremâya bende himmet
- 3 Pâ-mâl-ı ' inâdur ehl-i ' irfân
Ey çarḫ-ı le'îm kıanda himmet

10. AE1, 87a ; AE2, 172 ; AE3, 4a ; Ü, 93a

* 6.beyt:-AE1

11. AE1,87b ; AE2,172 ; AE3,4b ; Ü,93b

- 4 Yağduñ beni gayri sūd virmez
Âteşde olan sipende himmet
- 5 Senden baña yok ümîd zîrâ
Ne bende taleb ne sende himmet
- 6 Şimdi müte' ayyinân-ı ' aşra
İtmekte Lebîb ħande himmet

12

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün /Fâ' ilün

- 1 Sa' y ile meydânı al qalmaz zamân-ı ma' rifet
Çek kemân-ı gayreti ol pehlevân-ı ma' rifet
- 2 Hiç olamaz kıabil-i tuğrâ-yı garrâ-yı merâm
Olmayanlar şadr-ı zâtında nişân-ı ma' rifet
- 3 Lehçe-i pâk-ı serâ-yı ' izzet-i dâreyndür
Başka dildür olma gel aħras zebân-ı ma' rifet
- 4 Âstânın melce-i erbâb-ı taħt u baħt ider
Tâcdârân-ı ' alem şâhib-kırân-ı ma' rifet
- 5 Şâh kalkar zevqden düldül-süvârân-ı kemâl
Dinse gir meydâna gel var imtiħân-ı ma' rifet
- 6 Fâyih olmaz çün revâyih micmer-i ta' rifden
Şemmesin bilmez zükâm âzürdegân-ı ma' rifet
- 7 Ka' be-i evşâfina mîzâb-ı raħmetdür tamâm
Bâm-ı zâtında kimün var nâvdân-ı ma' rifet
- 8 Herze ülfet herze gerd ü herze kâr u herze gû
Olma kim bî-kadr olur bî-gânegân-ı ma' rifet
- 9 Bülbül ü gül serv ü sünbül beslemek himmet degül
Bunları terk it Lebîb ol bâğbân-ı ma' rifet

12. AE1,87b ; AE2,172 ; Ü, 93b

5a, düldül : ey dil AE2,Ü

6b, âzürde : âfûde AE2,Ü

7a, tamam : hemân AE2,Ü

8.Beyt : - AE1

13

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün /Fâ' ilün

- 1 Nîze-i nâzı begüm meydâna çık merdâna at
Şermi at kaldır hicâbı câm çek mestâna at
- 2 Hep piyâde qalmağa hûbân niqâbuñdur kefil
Gül ruhuñ açmazdan şâhum kıpar ferzâna at
- 3 Kıoyma terkeş-bend-i çeşmüñ kalma şaydından şehâ
Atım atım nâvek-i ğamzeñ ten-i 'üryâna at
- 4 Hârbîdür sâkî habâb-ı mey gelû-yı şîşede
Al tûfeng-i 'ayşı her maħmûruña bir dâne at
- 5 Merdümân-ı dîde-i 'aşka kılâdeñdür senüñ
Kim didi dür-dâne-i eşküñ gönül yabana at
- 6 Ol nedür hem hastedür hem zülf-i yâra bestedür
Bir lûgaz yap kendüñ ey dil hâll için meydâna at
- 7 Hep hevâyî bir 'amedür raħne virmez naħsine
Tûb-ı âhı tâ kıyâmet kulle-i Keyvâna at
- 8 Dest-i ğavvâsân-ı inşâfa gelür bir gün çıkar
Bu meşeldür kim sen insâniyyet it 'ummâna at
- 9 Çarħ ider bir pullık âhir kim didi ey dil saña
Ka' beteyn-i 'aql u fikri şüşder-i 'irfâna at
- 10 Şayma erbâb-ı ma' ârifden beni ey çarħ amân
Atdığuñ naqşı benümçün niyyet-i nâ-dâna at
- 11 Tuħfe-i Hind-i süveydâdur Lebîbâ bu ğazel
Safha-i tanzîre yaz şandûka-i dîvâna at

13. AE1, 88a ; AE2, 173 ; AE3, 4b ; Ü, 94a

5.7.9.11. Beyt : - AE3

8b, it : - AE1

10b, naqş : - AE1

14

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün /Fâ' ilün

- 1 Zülf-i pür-tâbuñ iderse cebhe-i pür-çîne baḡş
Cephe-i pür-nûr ider ḡurşîd ile pervîne baḡş
- 2 Nükteler dil-dûzlık da' vâsın itse ḡamzeden
Ḡamzeñ eyler tîḡ-ı mirrîḡ-i ḡazâ-âyîne baḡş
- 3 Ḥâl-i şûr-engîzûñ olursa mu' ârîz çeşmüñe
Eylesün çeşm-i fiten-cûyuñ ḡazâl-ı çîne baḡş
- 4 Sâ' id-i şâfuñ niza' eylerse tâb-ı sîneñe
Sîne-i sîmînüñ itsün bâḡda nesrine baḡş
- 5 Kilk ü ḡab'um her biri da' vâ-yı nazm eyler Lebîb
İtdiler bir dürr içün gencûr ile gencîne baḡş

15

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Her sûz-ı sîne 'aşḡ ile şâyân olur mı hiç
Her bir sitâre mihr-i dıraḡşân olur mı hiç
- 2 Dilde hirâs-ı ḡamzeñ ile 'aşḡ-ı mestken
Bilmem ki ḡarb-ı tîḡ ile mihmân olur mı hiç
- 3 Tâ olmayınca ḡüsn ü bahâda ferîd-i 'aşḡ
Her Yûsuf ism ile meh-i Ken'ân olur mı hiç
- 4 Eyler mi çarḡ-ı gecden ümîd-i devâ ḡöñül
Mecrûḡa âb-ı tîḡ ile dermân olur mı hiç
- 5 Dil ol perî-'izâra k'ola cilveḡeh Lebîb
Âyînedâr herkese ḡayrân olur mı hiç

14. AE1, 88b ; AE2,174 ; AE3 , 5a ; Ü,94a

Başlık : Ḥarfü's-şâ AE2 , Ḥarfü's-şâ mine'd-dîvân AE3

15. AE1, 89a ; AE2, 174 ; AE3, 5a ; Ü, 94b

Başlık : Ḥarfü'c-cim AE2 , Ḥarfü'c-cim mine'd-dîvân AE3

Vâfî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1a, 'aşḡ ile : 'aşḡla AE1,Ü

16

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Didüm o gönca-feme 'âşık-ı hazîni gül ac
Didi nezâket ile yer mi baklava güllâc
- 2 Kumâş-ı gerdenüni bûseler çiçekli şatar
Bu sâl bender-i hüsne bunuñla geldi revâc
- 3 İrişdi sine-i simîne refte refte ucı
Uzandı kâfir-i zülfüñde sihr ü istidrâc
- 4 Şada' dan göz açılmaz nedür bu pîr-i muğân
Şu katdı bâdesine virdi halka sû'-i mizâc
- 5 Şeh-i riyâ aña itmiş zemîn-i zühdi mu' âf
Gezer yürür kıoca zâhid ne 'öşr var ne harâc
- 6 Şu katdı bâdeye pîr-i muğân idüp telmîh
Ki biri 'azb-ı fûrât u birisi milh-i ücâc
- 7 Lebîb şanma kıyâs-ı ümîdüni müntec
Ki oldı 'ilm ü ma' ârif mevânî'-i intâc

17

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Göñül zencîr-i şâh-ı 'aşka düşdüñ gayri benden geç
Esîr olduñ fireng-i zülf-i yâra sen de senden geç
- 2 Niçün ey tîr-i gamze kalmaduñ sînemde tîz giçdüñ
Be hey resm-i vefâdan bî-haber bâri giçenden geç
- 3 Hatt-ı sebzüñ görüp aç sînesin seyr eyle refâtârın
Çemenden geç semenden geç nihâl-i nârûndan geç
- 4 Degül maşş-ı hacâmet kevn-i ehl-i 'aşka tâb-âver
Henüz açılmamış bir goncadür bûs-ı dehenden geç

16. AE1, 89a ; AE2, 175 ; AE3, 5b ; Ü, 94b

Nâbî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1b, baklava : baklava-yı AE1

2a, kumâş : perend AE1

3b, sihr ü : sihr-i AE1

5. Beyt : - AE3

6a, bâdeye : - AE1

17. AE1,88b ; AE2,174 ; Ü,95a

- 5 Giçür târ-ı nigehten gerden-i hûy-gerde-i şâfuñ
Giçün dürr-i Necef'le big gibi dürr-i 'Aden'den geç
- 6 Dem-i pîrî yeter şûret-perestî kubhuñ idrâk it
Lebîb ol kâni'-i hulq-ı hasen vech-i hüsünden geç

18

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Meclisde rûy-ı yâra virüp tâb u tef kadeh
Eyler şekîb-i 'âşık-ı zârı telef kadeh
- 2 Cirm-i kamer mi dîde-i pîr-i muğân mîdur
Bezm içre oldı mes'ele-i muhtelef kadeh
- 3 Bûs eyledikçe la' l-i leb-i neş'e-bahşuñı
İtdüm hayâl-i ğabğab-ı şâfuñ Necef kadeh
- 4 Sâkî 'akîb-i bâdede rindâna âb şun
Olsun sebû-yı 'işrete hayrû'l-halef kadeh
- 5 Vâlî-i Cem-cenâba kadehtaş olup Lebîb
Sâkî-i kilke oldı bu şeb zîb-i kef kadeh

19

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Âsûde olmam itmese dil-ber 'itâb-ı telh
Kâbil mi neş'e çekmese âdem şarâb-ı telh
- 2 Bu rütbe şormaz idi gönül sırr-ı la' lüñi
Kand-ı lebûñle olmasa şîrîn cevâb-ı telh
- 3 Giryân ol ey gönül remed-i hecr-i yâr ile
Râhat-güzîn iseñ ço dü gelsün bu âb-ı telh
- 4 Laht-ı ciger mülemmi'-i zehr-âb-ı eşkdür
Şâyân-ı bezm-i vaşl olamaz ol kebâb-ı telh

5b, giçün : giçüñ AE1
18. AE1, 89a ; AE2, 176 ; AE3, 5b ; Ü, 95a
Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.
Başlık : Harfû'l-hâ' AE2 , Harfû'l-hâ' mine'd-dîvân AE3
2b, mes'ele : meş'ale AE2
19. AE1,89b ; AE2,176 ; AE3,6a ; Ü,95b
Başlık : Harfû'l-hâ' AE2 , Harfû'l-hâ' mine'd-dîvân AE3

- 5 Ğayra hezâr rûy-ı dil itdũñ Lebîb-i zâr
Memnûn olurdı görse hemân bir ‘itâb-ı telh

20

Mef’ ûlü / Fâ’ ilâtü / Mefâ’ ilü / Fâ’ ilün

- 1 Olmaz hadeng-i çarh-ı sitemkâra sine sedd
Ey dil taħammül eyle ki *in nîz be-güzered*
- 2 Endâze-i kazâ ile çıkdı nesîc-i ğam
Bâlâ-yı ehl-i dâniş u ‘irfâna kad-be-kad
- 3 Keştî ki båd-ı şurta-i tevfiķ bulmaya
Nûh olsa nâhudâsı degül cây-ı mu’ temed
- 4 Mecnûn kıyâs eyleme Kays’ı ki kıldı Hâķ
Leylâ-yı ‘aşķı şâhid-i idrâke nâm-zed
- 5 Yûsuf-cemâl-i mısr-ı ma’ârif ‘azîz olur
Ger şalsa çâh-ı zülle daķı ihve-i ħased
- 6 İtmese bu çâr-sûda heves naķd-ı kâsede
Sûk-ı cihânda nâseredür nuķre-i ħired
- 7 Terk it Lebîbveş feza’ı rûzgârdan
Ey dil taħammül eyle ki *in nîz be-güzered*

21

Fe’ ilâtün / Fe’ ilâtün / Fe’ ilâtün / Fe’ ilün

- 1 İdelüm diyü *külû* emr-i şerîfin tenfiz
În-hân-ı ekilde dũn vâ’ iže oldı tilmîz
- 2 Olmasa mezheb ü meşrebde tenâfi gelmez
Zâhide mescid ü mey-ĥâraye mey-ĥâne lezîz
- 3 Müfti-i şehir ki maşş-ı leb-i şîrîn eyler
Oldı ma’ lûm ki fetvâya gelür şûrb-i nebîz

5b, ‘itâb : ĥiĥâb AE3,Ü / cevâb AE1

20. AE1,89b ; AE2,176 ; AE3,6a ; Ü,95b

Başlık : Ĥarfü’ d-dâl AE2 , Ĥarfü’ d-dâl mine’ d-dîvân AE3
6a, sũda : sũd-ı AE1

21. AE1,90b ; AE2,178 ; AE3,6b ; Ü,96b

Başlık : Ĥarfü’ z-zâl AE2 , Ĥarfü’ z-zâl mine’ d-dîvân AE3

1a, diyü : hem çü AE2

- 4 Dîv-i gam 'âlimi zencîrli dîvâne ider
Câm-1 mey olmasa bâzû-yı bezmde ta' vîz
- 5 Ebr-i bârân-1 şafâdur kalemüm şanki Lebîb
İtdiler gizligimi seng-i yedeyle teşhîz

22

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Felek de tekyegeh-i 'aşkda kûçeklik ider
Ki atlas-1 şafağı devre al eteklik ider
- 2 Hâyâl-i nergis ü nesrîn ü servin itdikçe
Gözümde bâğçe-i dil-rübâ bebeklik ider
- 3 Kebâb-1 laht-1 ciger nuql-1 bezm-i hasretdür
Sirişk-i dîde-i 'âşık aña nemeklik ider
- 4 Bu rûz-nâmeli mikât-1 sâ' at-1 çarha
Nüfûs-1 cevher-i eflâk zenbereklik ider
- 5 Mizâc-1 veşbe ile vâ' ize virüp sıklet
Raķîb hone-keşed dâ'imâ işeklik ider
- 6 Açılmış ülfet idüp pek şuyında ağıyaruñ
Lebîb bildüm o gül-çehre bir çiçeklik ider

23

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hâţ-âverâna vişâlünî tarîk-1 esheli var
O rû-siyeh dağı ısrâr ider mi evveli var
- 2 Temâyül üzredür ol serv bu hevâlarda
Başında var ise anuñ da bir kavaķ yeli var

22. AE1, 90b ; AE2, 178 ; AE3, 7a ; Ü, 96b
Başlık : Harfu'r-râ AE2 , Harfu'r-râ mine'd-dîvân AE3
Râğıb Paşanın mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.
4a, sâ' at : şatmağa AE2
5. Beyt : - AE3
6a, ağıyaruñ : ağıyârın AE2
23. AE1,91a ; AE2,178 ; Ü,96b
Gazel-i Müzeyyel
Râğıb Paşanın mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

Y.A. PAŞANIN MAHALASI
MELİKHAHANE: 2000

- 3 Hüdâya cûy-ı vefâ bulmadum seni yoḡsa
Kitâb-ḡâne-i dilde efendi ekmeli var
- 4 O kâtib âfetine dün qalemde şancıldum
Ki nâzı defterinüñ mücmeli mufaşşalı var
- 5 Qolay mı girmek ele mâlikâne-i ‘aşḡuñ
Ki ibtidâ virilür naḡd-ı dil mu‘aceli var
- 6 İşit menâkıb-ı Qays’ı Lebîb mu‘terîf ol
Bu meclisün saña dirdüm ki senden a‘qalı var
- 7 Olur mı dâniş-i düstûra pey-revi mümkün
Ki her kemâlde biñ da‘vi-i müdelleli var
- 8 Müşîr-i pençe-keş-i ‘ilm ü şaḡ-nüvîs-i hüner
Ki fazlda yed-i tûlâ vü zihn-i eşmeli var
- 9 Bu nazmı ‘arzda zeyl-i mübârekin öperek
Ne var dinilse eger şöyle bir müzeyyeli var

24

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Şayda dil-dâdeleri ḡamze-i sâḡir gözedür
Dâ’imâ fırsat-ı ‘uşşâkı o kâfir gözedür
- 2 Dime kim nâvek-i cevri baña gelmez ‘âşık
İ‘timâd itme şaḡın kesre o ḡatır gözedür
- 3 Qaldı ḡasretle zülâl-i leb-i la‘linde gözüm
Bir içim şu bu ciḡer-suḡteye bir gözedür
- 4 Mihmân ol ḡatı geldükde o şâh-ı ḡüsne
Ki ‘işâ vaḡti ecâvîd müsâfir gözedür
- 5 Tâlib-i vuşlat iseñ defter-i ḡuddâma yazıl
İtme şek lâ-cerem itbâ‘ın ekâbir gözedür
- 6 Qılma terk ülfet-i dîrîne mürâ‘âtı Lebîb
O ḡuḡûkı gözedürse yine şâ‘ir gözedür

24. AE1, 91a; AE2, 179; AE3,7a; Ü, 97a
3a, la‘linde: la‘lünde AE1

25

Fâilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ehl-i bezme tûtiyân olup sühandân söz şatar
Bir temâşâdur bu kim insâna hayvân söz şatar
- 2 Şurre-i zerle alurdı tuhfe-i nazmı kibâr
Va' de-i ferdâya çekdi şimdi a' yân söz şatar
- 3 Geh lisân-ı nâz u geh çeşm-i sühan-perdâzla
Dil-firîb etvâr idüp 'uşşâka hûbân söz şatar
- 4 Çünkü hummâ-yı hevâdur ehl-i derdın sînesi
Haste-i 'aşka revâ virmez tabîbân söz şatar
- 5 Aldığı hep sîm ü zer hükmi-tecânüsdür hemân
Bezm-i erzâla ne dem kim kışşa-h'ânân söz şatar
- 6 Dür bilür kıymet-şinâs-ı ma' rifet nazmuñ Lebîb
Fehm iden şî' rûñ dimez erbâb-ı 'irfân söz şatar

26

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Zülfi sevdâsına düşmek dil-i hodgâm işidür
Harc-ı sūdâger-i 'aşkı arama şâm işidür
- 2 Eşer-i bûse midür reng-i ruhuñ didüm o şûh
Didi açık boyama bâde-i gül-fâm işidür
- 3 Gülşen-i bezmde her lâle-ruha açılamm
Bülbül itmek beni ol şûh-ı gül-endâm işidür
- 4 Kâkülüñ sihr ile bend itdi cihânı yoğsa
Bu teğallüb ne Nerimân işi ne Sâm işidür
- 5 Gerd-i rûy-ı leb-i la' lüñde olan sebze-i haç
Diğkat itdüm gül ü mül nüshasınıñ hâmişidür

25. AE2, 179; AE3,7b; Ü, 97b

26. AE1, 91b; AE2, 180; AE3,7b;Ü,97b

Neşâfî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1b, harc: çarç AE3

2b, boyama: bûseme AE2

4b, işi : işidür AE1

6a, dest: vuşlat AE2; ümmîdüñi: ümmîdifi AE1

- 6 Dest-i ümmîdüñi çek nuḡbe-i ‘aşka düşmez
Sâ‘id-i sîmîni taḡbîle heves ḡâm işidür
- 7 Ḥalkı taḡvîldesin kıble-i ebrûña hemân
‘Acebâ kimse saña dir mi bu İslâm işidür
- 8 Şatma ey muḡ-beçe-i mest bize hiç ‘ismet
Meclis-i bâdede biñ bûse iki câm işidür
- 9 Nice tanzîr olunur şi‘r-i Neşâfî’ye Lebîb
Nuḡkı mu‘ciz raḡam-ı ḡâmesi ilhâm işidür

27

Fâilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

- 1 Nezd-i ḡüsnünde şehâ ḡüsn-i bütân mestûr olur
Şemse ḡurbında ḡamer görmez misin bî-nûr olur
- 2 Varma bâḡa maḡşaduñ ḡül seyridür mir’âta baḡ
Ḳorḡaram ḡüller açıldıkça ruḡuñ rencûr olur
- 3 Bî-nevâ ‘âşık nice tâb-âver olsun ḡamzeñe
Sihr-i Hârûtî görürse çeşmüñi meşhûr olur
- 4 İtme teklîf-i kıyâm ol ḡâmete ey serv-i nâz
Fitne-i âḡir zamân olma amân pür-şûr olur
- 5 Neş’eden pürdür ḡaḡ-ı Bağdâd’a deg almaz şarâb
La‘lüñi maşş eyleyen peymâneler maḡmûr olur
- 6 Sîne kim mihmân-serâ-yı şaḡne-i âzârdur
Ḥâne-i vîrâne-i ḡâḡır nice ma‘mûr olur
- 7 Ḥâme-i naḡmuñ bu lehçeyle riyâ itmem Lebîb
Bûlbül-i bâḡ-ı belâḡatdûr diyü meşhûr olur

6a, nuḡbe: puḡte AE1
27. AE1, 92a, AE2, 180; Ü, 98a
Nazîf’in gazeline nazîredir.
1b, şemşe : şems AE2, Ü
4a, kâmet : âfet AE2,Ü

28

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Esîr-i hattûñ olan kimse turfe kâtib olur
Gören kitâb-ı cemâlûñ garîb tâlib olur
- 2 Silâh-ı 'aşkuñ ile gezdigüm beyân iderem
Levendûñ eskisi pür-gû vü pür-menâkıb olur
- 3 Vişâl-i yâr 'aceb mey 'aceb bahâr 'aceb
Çemende bunları cem' eylesen 'acâyib olur
- 4 Senûñ mi der-be-derüñdür gönül ki sultânüm
Yanumda mekeş idemez lahza lahza gâ'ib olur
- 5 Lebib sâdece bir nev-zemîn-i gazeldür bu
Nazîre eyleseler ehl-i dil münâsib olur

29

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Egerçi duht-ı 'ineb fitneli girişmelidir
Ve lîk gam güninûñ yâridür görüşmelidir
- 2 Bu gam-serâda muvâhât-ı ehl-i 'ayş idegör
Müdâm şâhid-i sâgarla kan emişmelidir
- 3 Uzatma kâmeti ey serv-i gülşen-i Cennet
Nihâl-ı nev-resi yârûñ saña irişmelidir
- 4 Ne deñlü vaḥşet ile bir hevâ olursa daḥı
Kemend-i kâküline mürğ-ı dil ilişmelidir
- 5 Kesâda düşmedin evvel hemân kes âd olsun
Metâ' -ı cevruñi bâzâr idüp kesişmelidir
- 6 'Aceb mi müntenicü't-ḥavr olursa 'âşık kim
Ne deñlü hâm ise tennûr-ı gamda bişmelidir

28. A1, 92a; AE2, 181; AE3, 8a; Ü, 98a

2a, iderem : ideyüm AE2,Ü

2b, pür-gû vü : pür-gû-yı AE1

5b, eyleseler : eyler ise AE1

29. AE1, 92b; AE2, 181; Ü, 98b

Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

6a, müntenic : müntefic AE2,Ü

- 7 Bahâr râyihası aldı nazm-ı tâze ile
Kümeyt-i hâme Lebîbâ tûyin degişmelidir

30

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Dil kim fireng-i zülf-i girih-gîre bağludur
Bir karyedür içildeki İzmîre bağludur
- 2 Taşşîl-i kâm olur mı haşarsız zamânede
Habl-i ümîd gerden-i şîmşîre bağludur
- 3 Gel çözme 'ağd-ı zülfi perîşân olur meded
Dîvânegân-ı 'aşkuñ o zencîre bağludur
- 4 Neyl-i merâm olmasa takşîre hem-' inân
Ne hâzm u ihtiyâca ne tedbîre bağludur
- 5 Bulmak Lebîb şanı terakki bu şi' rimüñ
Ahbâbdan tenezzül-i tanzîre bağludur

31

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Varılsa kûyına şanmañ habîb karşı çıkar
Çıkarsa yine garîbe garîb karşı çıkar
- 2 Hayâlin itme taleb şâhrâh-ı çeşmümde
Ne semte varsa o şâh-ı necîb karşı çıkar
- 3 Serîr-i nâzda eyler figânuma iqbâl
Mü'ezzinâne hemîşe haşîb karşı çıkar
- 4 Ümîd-i seyr-i zeķanla o şûha 'azm idene
Elinde âlet-i bâzîce sîb karşı çıkar
- 5 Lebîb kûyına varsam dil eyler istikbâl
Çıkarsa yine garîbe garîb karşı çıkar

30. AE1, 92b; AE2, 182; Ü, 98B
Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

4b, ihtiyâc : ihtiyât AE2, Ü

31. AE1, 92b, AE2, 182; AE3, 8a; Ü, 99a

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1a, şanmañ : yârin AE3

2a, hayâlin : hayâlün AE2, Ü / taleb : gelüp AE1

32

Fâilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Şehr-i hüsne kelle-pûşuñ gâlibâ sünbülcidür
Lîk lâ' l-i hâldârûñ şormışam fülfulcidür
- 2 Sensin ey âfet hemân maqşûd-ı zîb-i ' izz ü nâz
Kûçe-i ' aşkuñda gül bülbülci bülbül gülcidür
- 3 Kâse kâse virmede yârâna nazmum pür-neşât
Tab' imuz mey-hâne-i ma' nâda gûyâ mülcidür
- 4 Ehl-i dil her biri bir sevdâya olmuşdur esîr
Kimi haţţ u kimi hâl u kimisi kâkülcidür
- 5 Hâme rümhu's-sebķ-ı mızmâr-ı belâgatdür Lebîb
Tab' -ı çâlâkum anı ihrâz iden ögdülcidür

33

Fâilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Dest-i hüsnuñde berât-ı haţţ-ı nev mâliyyedür
Âsitân-ı yâra naķd-i eşküm irsâliyyedür
- 2 Vaşţ-ı ' âdîdür sipihruñ devri naķziyyâta hep
Aldığı düşünâm-ı nâ-ma' dîd-ı dellâliyyedür
- 3 Pür-tegâfüldür biri biriyle ebnâ-yı zamân
Câmi' -i şehr-i vefânuñ nâmı ihmâliyyedür
- 4 Sen gül-i nâzendesin şeb-nemle eyle iktifâ
Nûş-ı mey ey mest-i naķvet saña hammâliyyedür
- 5 Nev-zemînüñ hâkimân-ı nazma keşf itdür Lebîb
İttibâ' -ı ehl-i dîn kağıradur vâlîyedür

32. AE1, 93a; AE2, 182; AE3, 8a; Ü, 99a

1b, lâ' l-i hâldâr : hâl-i la' ldâr AE2, Ü

2a, maqşûd-ı : maqşûda AE1, AE3

3a, nazmum : nazm-ı AE1

3b, ma' nâda : ma' nâya AE1, AE3

5b, çâlâkum : çâlâkuñ / iden : ider AE1

33. AE1, 93a, AE2, 183; Ü, 99a

5a, nazm : şehr AE2, Ü

34

Fâilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 'Aşk şalmaz eşk-i hûnînsiz dile hengâmeler
'İdi bilmem giymese etfâl rengîn câmeler
- 2 'Aşk şahrâsında dil-hûn oldıgum 'ayb eyleme
Nâfe-i müşg itdi şâmun gerdenünde şâmeler
- 3 'Aşk-ı mahfisin ser-i kûyında dil izhâr ider
Vâsıl olsa menzile ser-beste kıalmaz nâmeler
- 4 Rûy-ı enverden görüp çıkmış haţ-ı şeb-tâbuñı
Münselağdur nûrdan zulmet dimez 'allâmeler
- 5 Ehl-i 'örfe dâ'imâ taqdîmi lâzım 'âlimûñ
İdemez şer'ân tefevvuk muşhafa şeh-nâmeler
- 6 Cild-i nazmumda şarîr-i kilik zann itme Lebîb
Nâzımân-ı Âmid'e meydân okurlar hâmeler

35

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Ol mâh-pâre hûsnine şol deñlü gurredür
Çeşminde âftâb aña nisbetle zerredür
- 2 Dâ'im araları şeker-âb üzre olmada
La'l-i lebiyle duğter-i rez şanki đarredür
- 3 Hûy-gerde rûyına cereyân eyleyen 'arağ
Gûyâ ki âsmân-ı cemâle mücerredür
- 4 Kimdür hesâb iden o gülüñ sebz-i haţtını
Nev-reste bâğ-ı hûsnine bir berg-i terredür
- 5 Vâ' iz ki nazb-ı nefis ide mey dökmege Lebîb
Def' itme kesr-i kûze degül kaçdı cerredür

34. AE1, 93a; AE2, 183; Ü, 99b

1b, bilmem : sevmem AE2

3a, kûyın : kuyuñ AE2, Ü

35. AE1, 93b; AE2, 184; Ü, 99b

Nâbî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

4a, iden : - AE1

5b, kaçdı : kaçd-ı AE2, Ü

36

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 O tıfl şanma ki evrâk-ı zer-nigâra baqar
Qulûb-ı ehl-i dili eyleyüp sipâre baqar
- 2 'Îmâret itmez o şeh hâtırum idüp vîrân
Yazık ki revzen-i devlet harâbezâra baqar
- 3 Gehî kabâ-yı ta'alluqdan olmağa 'ârî
Cünûn-ı 'aşk u maħabbet şu nev-bahâra baqar
- 4 Devâ ider mi meger ehl-i haste dünyâya
Egerçi bunca eṭıbbâ o dil-figâra baqar
- 5 Refîk mevce-i baħr-ı belâ-yı fırqatdür
Sefîne-i dil-i ser-geşte rûzgâra baqar
- 6 Müdâm elinde suṭurlâb-ı mihr ü mâh-ı felek
Qıyâm-ı sâ'at içün düşmiş intizâra baqar
- 7 Bu ħarq-ı 'âde süħanlar edâsına ṭab'um
Lebîb cünbiş-i Vâlî-i siħr-kâra baqar

37

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Müdâm kendüyi ol âhû-yı remîde çeker
Ne defîlü qurbına itsem heves ba'ide çeker
- 2 Şihâb añlama ħaṭṭât-ı çarḫ-ı tîz-raqam
Miyân-ı kıṭ'ada zer ħall ile keşide çeker
- 3 Degül ki çille-i cevruñ o qaşları yânuñ
Ayağı tozını dil dîde-i sefide çeker
- 4 Dil-i cefâ-keş esîr-i fireng perçemidür
Īalâş olıncaya deg müddet-i medîde çeker
- 5 Lebîbi ehl-i cihân itmiş elde ser-mâye
Kimisi fûruht ider kimisi ħarîde çeker

36. AE1, 93b; AE2, 184; Ü, 100a
Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1a, ki : - AE2

3b, 'aşk u : 'aşk-ı AE2, Ü

37. AE1, 94a; AE2, 184; Ü, 100a

38

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 O ğonca-fem ki nihânî bakup tebessüm ider
Hadîka-i dile bâd-ı ferağ tenessüm ider
- 2 Olur nühüfte-i gerd-i kesâd dürr-i yetim
Ne dem ki kuzüm-i çeşm-i terüm telâtüm ider
- 3 Tabîb-i cân u dilümsin ve lîk neyleyem âh
Cerâhat-i sitemün sîne de teverrüm ider
- 4 Olur miyânede şüret-pezir-i şekl-i rakîb
Nifâk-ı ehl-i ğarağ ğâh kim tecessüm ider
- 5 Görince hâsiyet-i mûmiyâyı fehm eyle
Ki hâk olursa da merd mülkini merdüm ider
- 6 Lebîb o âyînedür nazm-ı şâf-ı Vâlî kim
Hemîşe tûti-i tab' um bakup tekellüm ider

39

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Dil ki geh sîne gehî ğabğab-ı pür-nûra bağar
Ĝâh nesrine gehî sâğar-ı billûra bağar
- 2 Bağmasun kaddüne gösterme rakîb-i Fir'avn
Ne cesaretle o kâfir şecer-i tûra bağar
- 3 Nâ'il-i vaşluñ ider hâlüne nezzâreme reşk
Bu ğanîler tama'ından dehen-i mûra bağar
- 4 Sîneñe karşı degül dağlarum sînemde
Dide-i zağm-ı dilüm merhem-i kâfûra bağar
- 5 Olmayan nazmda reh-yâb mezâyâyâ Lebîb
Bağsañ ekşer sühân şâ'ir-i meşhûra bağar

38. AE1, 94a; AE2, 185; Ü, 100a
Vâlî ve Nâbî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.
5b, da : -AE1
39. AE1, 94b; AE2, 185; Ü, 100b
2a, kaddüne : kaddiñe AE1
3a, nezzâreme : nezzâre-i AE2

40

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Meyin kürsîde vâ' ız rinde rağmen hürmetin söyler
Ne hikmeddür kızınca kellesi hâşiyetin söyler
- 2 İnanma dil savaşdum dirse haşm-ı 'aşkla zinhâr
Mücerredür ki lâf erbâbı dâ'im kuvvetin söyler
- 3 Sebû-yı pür şadâ virmez tehî hum sâzdan kıalmaz
Yesâruñ ketm ider mâl ehli müflis devletin söyler
- 4 'Adûdan intikâm almakda 'âkıl sırrın itmez fâş
Fe ammâ sâde diller intizâr-ı fırsatın söyler
- 5 Degül maqbûl anuñçün kavli mey-h'âruñ şehâdetde
Ki duht-ı rez gibi bir hum-süvâruñ 'ismetin söyler
- 6 Mezâyâ-yı umûra nâ-resâdur zihn-i nâs ekşer
Hemân meclisde herkes naqd-ı fehm ü fikretin söyler
- 7 Baķan nûr-ı vücûd-ı zîr ü bâlâya bilür kim hep
O mâhuñ mâhdan mâhiye deg mâhiyyetin söyler
- 8 Lebîbâ her gelen sûdâgerân-ı bender-i 'irfân
Metâ' -ı nazmuña erbâb-ı tab' uñ rağbetin söyler

41

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 O şûhı bezme ki ağıyâr mest ider düşürür
Binâ-yı 'ismete görsen ne rağneler düşürür
- 2 O tıflı bezimde zann itme sîm ü zer düşürür
Bir iki kâse-i 'işret-fezâ meger düşürür
- 3 Yeter yeter bu kirişmeyle gamze ey âfet
Lisân-ı nâsa seni hep bu şîveler düşürür
- 4 Vera' -bahâ-yı şafâ rind ile gezer zâhid
O cûzger o münâsib refiklar düşürür

40. AE1, 95a; AE2, 186; Ü, 100b

1a, meyin : meyüñ AE1

2a, 'aşkla : 'aşk ile AE2

5a, maqbûl : mesmû' AE2, Ü

5b, duht : dirahht AE1

41. AE1, 95 a; AE2, 186; Ü, 101 a

- 5 Metânet üzre ol ey dil ki geşt-gîr-i felek
Düşerse fırsatı fevt itmez örseler düşürür
- 6 ‘Adû düşerse eger pâyuña inanma gönül
Girince sâķ-ı şebâtuñ ele çeler düşürür
- 7 O nerm ü nâzik olan sîm-i hâliş-i bedenüñ
Taşavvur eyler iken hâtıra neler düşürür
- 8 Hamâma bâz-ı mekîdet o esper-i nâzı
Şakın ki dâmuña vaşla yem-i siper düşürür
- 9 Üzüldi ‘arķ-ı ümîdi dökülsün eşk-i rakîb
Güsiste-târ olıcaķ sübħa dâneler düşürür
- 10 Kırup hevâlarını zühd-i bârid-i şeyħa
Bezmdede sâķî-i gül-çehre cemreler düşürür
- 11 Hayâl-i perçem-i yâr eyledikçe reşkinden
Gazâl-ı çîn göbegüñ yerlere sürer düşürür
- 12 Ža‘îf olursa daħı germ-i řab‘ olur aġyâr
Resîde mîveyi ekşer bulur diler düşürür
- 13 Bu şi‘ri vir o cevâhir-şinâs-ı nazma Lebîb
Ki zihni hergün ele tâze bir güher düşürür
- 14 Hıdîv-i merd-i mużaffer-i ‘ilm ki vaķt-i veġâ
Yegâne darbı ‘adûdan hezâr ser düşürür
- 15 Hirâs-ı řaņtana-i şatvetiyle mâder-i çarħ
Cenîn-i sâ‘ iķa-i hâke tîz ter düşürür
- 16 Ser-i ‘adûyı boyar kıana gürz-i kûpâlî
Kesince serlerini cümle sürħ-ser düşürür
- 17 Şihâb-ı sâķıb-ı nîzeyle recm-i şeytânveş
Gürûh-ı düşmene dâ’im şerâreler düşürür
- 18 Bu nev-zemîni o âşaf düşürdi hâtıruma
Sen öyle şanma ki hâmem bu tarz eşer düşürür

6b, çeler : çeker AE2,Ü

10a, bârid-i şeyħ : bâr u şeyħ Ü / bâr düşürür AE1

12b, diler : dil-ber AE2

15b, sâ‘ iķa-i : sâ‘ iķayı AE1

17a, şeytân : şeyâtın AE1

19b, tîġ u : tîġ-ı AE1

- 19 İde müdâm anı Hâk nev-zemîn-tirâz-ı zafer
Ne dem ki tîğ u qalem nev-be-nev hüner düşürür

42

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Müneccimüñ tabakât-ı semâ sipâresidür
Faqat yedi nuqat anuñ celi ' ibâresidür
- 2 Qolay gelür mi ele ey füsünger taşşıl
Ki ejdehâ-yı ' ilim ism-i ' isti' âresidür
- 3 Şağın şağın nemek-i râhat anı müfsid olur
Selâf-ı ' ilm ruhâm-ı cefâ ' usâresidür
- 4 Qarardup âteş-i gam cismüm âhum oldu büleñd
Gören şanur ki qara câmi' üñ minâresidür
- 5 Gürûh-ı câhili hep mihr müşteri kevkeb
Ma' ârif ehli bu ' aşruñ siyeh sitâresidür
- 6 Muqallid olmağa ol şûh çâr-de sâle
Mehüñ dilindeki sevdâ yüzinde qarasıdur
- 7 İkâmetüñ bir iki gün bu dâr-ı mihnetde
Lebîb şanma ucuz naqd-ı ' ömr icâresidür

43

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Vefâ zamâñede zıll-ı hümâ didükleridür
Himem himem didigün kîmyâ didükleridür
- 2 Didüm bu tîr-i gamuñ sîñede me'âli nedür
Didi me'âli *mazâ mâ-mazâ* didükleridür
- 3 Enîn ü âhum işitmiş o gül dimiş ağıyar
Bu hûş hevâda açıl kim şabâ didükleridür
- 4 Muqaddemât-ı pey-ender-pey-i mu'ârazadan
Şavâb gitdi garaş hep haşâ didükleridür

42. AE1, 96a ; AE2, 187 ; Ü,101b

2a, gelür : girür AE1

7b, naqd : kim AE2, Ü

43. AE1, 96 a; AE2, 188; 102 a

7a, bir : her AE2

- 5 Firîb-hürde-i pertev-feşân-ı çarç olmam
Gözümde mihr ile mâhı sühâ didükleridür
- 6 Raķibi söyler iken meclise zuhûrı anuñ
Lisân-ı nâsda *vaħzur* ‘aşâ didükleridür
- 7 Bir ehl-i tecrübe didi ‘abeş yorulma Lebîb
Himem himem didigüñ kîmyâ didükleridür

44

Fâilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

- 1 Şerha-i dil rişte-i şîrâze-i idrâkdür
Şâne-i zülf-i hünermendî dil-i şad-çâkdür
- 2 Gülsitân-ı ‘işretüñ fevvâre-i billûrına
Bir kalem şu feyz-i mi‘mâr-ı kaderden tâkdür
- 3 Hırş-ı bî-hengâmuñ ızrârın hikem-perver bilür
İddihâr-ı şubh-ı pîrî me’kül-i imsâkdür
- 4 Dil müheyyâ-yı hadengüñ oldığından añla kim
Sevdiğüm endişemüz gamzeñ kadar çâlâkdür
- 5 Karye-i ‘âlemde añlar izdivâc-ı nefis iden
Nağd-i râhat bunda resm-i ‘âdi-i bennâkdür
- 6 Şebnemâsâ olmayan ter-dâmen itmez iltifât
Bunca dem hürşîd verd-i şîşe-i eflâkdür
- 7 Şâhid-i nazm-ı Lebîb elbetde bir şûret bulur
Hağ bu kim âyîne-i tab‘ uñ vaħîdâ pâkdür

44. AE1, 96b; AE2, 188; Ü, 102a
Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

5b, resm: -AE2

7b, bu kim : budur AE1

45

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 O dil-şikâr ki âyîne-i billûra bakar
Esîr-i hüsnini qor şahş-ı bî-şu'ûra bakar
- 2 Bilür mi 'âşıkına şûret-i kerem ki müdâm
O mest-i pür-gadab âyîne-i gurûra bakar
- 3 Liqâ-perest olan âlüfte şeyh-i dún-himmet
Murâkıb olsa da zâhir cemâl-i hûra bakar
- 4 Dirîg merdüm-i 'âlemde gam-güsâr olmaz
Nizâm-ı meclisimiz dâ'imâ sürûra bakar
- 5 İnanma keff-i yed-i intikâm ider mazlûm
Zuhûr-ı hâşşa-i vird-i yâ şabûra bakar
- 6 'Aşrda nazımdan el çekdigüm budur ki Lebîb
Kemâle bakmayup erbâbı hep kuşûra bakar

46

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Bûs-ı lebi zuhûr-ı haş-ı yâri söyledür
Hâşiyet-i şarâbdur o esrârı söyledür
- 2 Eyles helâk lezzet-i güftârı 'âşıkı
Cândan geçen o la'l-ı şeker-bârı söyledür
- 3 Dil söyler ise söyleyene bakma hâlini
Kimdür gör ol esîr ü giriftârı söyledür
- 4 Eyles kilâb-ı kûyın ihâle fakîrine
Ol tıfl-ı 'işve üstüme ağıârı söyledür
- 5 Râm eyledüm o şûhı diyü fahr ider Lebîb
Gayret kişiyeye itmediği kârı söyledür

45. AE1, 96b; AE2, 189; Ü, 102 b

5a, ider : olur / inanma: inan AE2

46. AE1, 97a, AE2, 189; Ü, 102b

Âgâh ve Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2a, güftârı : güftâr AE2, Ü

47

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Kemân hayâl-i vişâl itse tîr olur mı olur
Bütân-ı şeh'r firâkuñla pîr olur mı olur
- 2 Şu Mevlevî beççenüñ çîn-i iltifâtına dil
Bu tekyegehde esîr-i haşîr olur mı olur
- 3 ' Aceb mi rûy-ı be-ğâk-i niyâz olursa bütân
O âsitânede şehler hağîr olur mı olur
- 4 Ğubâr-ı pâyını ol mâhuñ eyledüñ tağmîn
Ki mihr-i maşşere eyâ hamîr olur mı olur
- 5 Didi bu nerm-i edâmı görince müfti-i nazm
Civân-ı ma' nîye lebs-i harîr olur mı olur
- 6 Ziyâ-yı fikrini evvel bu nev-zemîne şalan
Mişâl-i mihr Lebîbâ şehîr olur mı olur

48

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ruhuñ ki bâğ-ı behiştüñ güzîde lâlesidür
Şarâb-ı nâb leb-i la' lüñüñ ğusâlesidür
- 2 ' Aceb mi âteş-i hecrüñle eylesem puğte
Kebâb-ı lağt-ı ciger bezm-i ğam nevâlesidür
- 3 Şitâba düşmiş o Yûsuf-cemâl kûyında
Dil-i sitem-keşi zann it Mışır havâlesidür
- 4 Tamâm vağ' a-i Ğays u hikâyet-i Ferhâd
Kitâb-ı ' aşkumuñ ednâ birer mağâlesidür
- 5 Nücûmı nuğl u şeker pîr-i çarğ-ı Cem-bezmüñ
Elinde mihr ü meh altun ğümüş piyâlesidür
- 6 Mûsâfirân-ı neşâğ dü-rûze dehre Lebîb
Bu şi' r-i tâze vü ter tağ' imuñ ' icâlesidür

47. AE1, 97a; AE2, 189; Ü, 103a

5a, edâmı : edâyı AE2

48. AE1, 97b; AE2, 190; Ü, 103a

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1b, leb : -AE1

49

Mef' ulü / Fâ' ilätü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Çeşm-i terümde itdi hayâl-i ruhuñ maqarr
Şan burc-ı delv idi bu gice menzil-i kamer
- 2 Ağyâr sûz-ı dûzağ-ı hecrinde olduğıñ
Ol şûh gûş idüp didi *fi'n-nâr fi's-sağar*
- 3 Bir dem şemîm-i zülfine olmuş şabâ dûçâr
Bî-çâre ol hevâ ile hâlâ gelür gider
- 4 Fikri dehân u dîde vü dilden birindedür
Hindû gibi o hâl-i siyeh der-be-der gezer
- 5 Sâkî miyânede bir bûse faşlı var
La' lüñ mi câmı câm mı la' l-i lebüñ öper
- 6 Düşdi kesâda cümle açıldukda gül ruhuñ
Bilmem dükân-ı bâğda güller ne kâr ider
- 7 Pek sâde düşdi çünki bu nazm-ı nevüñ Lebîb
Kesdür civân-ı tab' a bahâriyye sâdeler

50

Fe' ilätün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Mey-i tab' um ki nazm-ı şâfidür
Câm-ı pey-der-peyüm kavâfidür
- 2 Ba' z-ı mazmûnda tefennünler
Bezm-i ' irfânüñ ihtilâfidür
- 3 İşte biri şitâda k'âfâtuñ
' Add ü keşret sühan-güzâfidür
- 4 Kimi heft itdi kimi şeş kimi heşt
Ba' z-ı âdâba da münâfidür

49. AE1, 97a; AE2, 190, Ü, 103b

4a, dîde vü : dîde-i AE2

5a, Lîk ' aqlen yaqînüm oldur kim AE2, Ü

7a, nev : ter AE2

50. AE1, 94b; AE2, 352

Merhûm Çeteci ' Abdu'llâh Paşa hazretlerine yazmışdur. AE2

- 5 Lîk ' uqalâ Lebîb cezmüm bu
Keremüñ kâffi baña kâfidür

51

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Siyâh-ı çeşmi ki imdâd-ı sürmedân bilmez
Hâdeng-i gamzeleri minnet-i fesân bilmez
- 2 Helâk ider dil-i feryâd enîsümi nâ-gâh
Nigâh-ı tîzi anuñ hiç amân zamân bilmez
- 3 Bu çinedân-ı felâketde cây-ı râhat yok
Kebûter-i dil ser-geşte âşiyân bilmez
- 4 Kuşûr-ı zâhiri te 'şîr-i bâtın eyler kim
Naķise-yâb-ı 'amâ seyr-i gülsitân bilmez
- 5 Lebîb sehm-i kazâyı felekden ańlama kim
Başîret ehli anı şan' at-ı kemân bilmez

52

Fâilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Bir sitemkârüñ esîr-i cevri reng-â-rengiyüz
Mâni-i 'aşkuñ mükemmel nüşha-i erjengiyüz
- 2 Sînede olmaz hayâl-i bûsı güncâyış-pezîr
Ol tenük-ğûnuñ dehân-ı tenginüñ dil-tengiyüz
- 3 Cismimizde gûş-mâl-ı cevri kânûn eylemiş
Mutrib-i çarğûñ meger bir perde-i âhengiyüz
- 4 Nola feryâd-ı perîşân eyleseñ ol âfetüñ
Bülbül-i şûride etvâr-ı ruğ-ı gül-rengiyüz
- 5 Bî-karâr eyyâmdan şekvâ müfid olmaz Lebîb
Bebr-i kûhîveş şehâb-ı sâ 'irüñ der-cengiyüz

51. AE1, 97b; AE2, 191; AE3, 8b; Ü, 103b
Başlık: Harfu'z-zâ' AE2, Harf'z-zâ' mine'd-dîvân AE3
2b, tîzi : tîri AE2
3a, cây : - AE1
4a, zâhiri : zâhir ü AE2 / kim : iken AE2
52. AE1, 98a; AE2, 191; Ü, 103a
2b, tenginüñ: - AE1
5a, Lebîb : - AE1

53

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Hıfza harîm-i hüsni haç-ı nev-res istemez
Dîvâr-ı bâğ-ı Cennete hâr u has istemez
- 2 Sâz u niyâza virme düzen bezm-i vaşda
Depretme tel kırarsın o meclis ses istemez
- 3 Abdâl-ı ' aşka dâğ-ı seri tâc-ı zer yeter
Merdân ser fedâya muṭallâ fes istemez
- 4 Pîr-i muğâna müntesib ol zevkı gör gönül
Ġam-hâne-i cihânda kişi bî-kes istemez
- 5 Ey dil şıkıldı sübhan şurâhîde duht-ı rez
Zulm itme kan ayaklı tıfl-ı meclis istemez
- 6 Gel şun Lebîbe çeşmüne şunma o sâgarı
Sâkî humâr-ı nâz aña besdür bes istemez

54

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Reng-i tebessümüz leb-i cânânelerde biz
İkbâl-i neş 'eyüz der-i mey-hânelerde biz
- 2 Zâhir-perest olan bizi gâfil giçüp gider
Genc-i nühüfteyüz dil-i vîrânelerde biz
- 3 ' Irq-ı hudâ katındaki tedbîr-i hikmetüz
Dâru'ş-şifâ hakîmine dîvânelerde biz
- 4 Câm-ı şarâb-ı nâbı gören yâd ider bizi
Ma' nâ-yı ' işretüz haç-ı peymânelerde biz
- 5 Hâr içre goncalar gibi kesb itdük i' tibâr
Bî-hûde kalmaduk bu sitem-hânelerde biz

53. AE1, 98a; AE2, 192; Ü, 103a
Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.
2a, sâz u : sâz-ı AE1

54. AE1, 98b; AE2, 192; Ü, 103b
Câmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

- 6 Tergîb-i sûz-ı ‘aşk iderüz nâ-resâlara
Gûyâ ki cünbişiz per-i pervânelerde biz
- 7 İz’ânımız muhâlif-i akrân ider bizi
Hüşyâr düşmişüz şaf-ı mestânelerde biz
- 8 Gördikçe gamz-ı ‘ayn ider ol meh bizi Lebîb
Hûb-ı girâna düşmişüz efsânelerde biz

55

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

- 1 Sefehkârân-ı zulmüñ kalbi mazlûma rakîk olmaz
Belî merd-i mürüvvet düşmen insâna şefîk olmaz
- 2 Olursa şafha-i meh mühre-i mihr ile şaykal-yâb
O sîmîn-sîne deñlü pertev-endâz u barîk olmaz
- 3 Mişâl-i âsiyâ ser-geşteyüm tennûr-ı hâtırda
Ögündüm kevne lâyıq şimdi bir fikr-i daķık olmaz
- 4 Bu sûziş hod-be-hoddur müsta‘idân-ı gam-ı ‘aşka
Çenâr-ı gülşene hâricden a‘mâl-i harîk olmaz
- 5 Hayâlî mû-şikâfânuñ bunuñ kilik-i belîğından
Keşide itdiği bir nâle şâyân u haķık olmaz
- 6 Cenâb-ı mürşid-i feyz-âferîn şeyhî efendi kim
Teşebbüşkâr-ı zeyli baħr-i bî-dâda ğarîk olmaz
- 7 Lebîbâ eyle ser-meşķ-ı kemâl âşâr-ı üstâdı
Talebkârân-ı nazma böyle bir tarz-ı anîk olmaz

8a, ‘ayn : ‘aşk AE2
55. AE1, 98b ; AE2, 192; Ü, 103b
Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

56

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Ümîdi beste-i elîf-1 kirdgâr iderüz
Hemîşe sûk-1 tevekkülde kesb ü kâr iderüz
- 2 Neşât-1 mâni' -i temkîn bezm-i vuşlatdur
Ġubâr-1 hâtrı ser-mâye-i vaċâr iderüz
- 3 Feraĥdan añlama ey ĥ^vâce terk-i giryemüzi
Nuċûd-1 eşkimüzi dilde iddiĥâr iderüz
- 4 Nifâċ-pişelerüñ çekdigi ĥasârı görüp
Ĥulûş-1 hâtrı aĥbâba şad-hezâr iderüz
- 5 Lisân-1 'aşr ile ülfet-güzîn-i mekr olsaċ
'Adûyı ċal' a-i ikrâhda ĥişâr iderüz
- 6 Deründe ċullıĥa 'arz eyleyüp dil-i zârı
Saña recâ-yı ċabûl ile i' tizâr iderüz
- 7 Egerċi sa' ve-nümâdur vücûdımız ammâ
Bu ċâf-1 'aşċda 'anċâları şikâr iderüz
- 8 Lebîb Vâlî-i nazma cenîbet itseñ olur
Kümeyt-i ĥâmeyi ĥâĥice kim ċayar iderüz

57

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 'Ulüvv-i ċab' la 'anċâya ta' na kâr oluruz
Vücûdı neyleyelüm biz ki nâmdâr oluruz
- 2 Bu devr-i bî-mezede kâsemüz tehî ċalmaz
Ya telĥ-i bâde ya lebrîz-i inkisâr oluruz
- 3 'Aceb mi cûları tuĥyân iderse eşkimüzüñ
Ġüşâde itmege ol ĥoncayı bahâr oluruz

56. AE1, 99a; AE2, 193; Ü, 104a

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

1b, tevekkül : maĥabbet AE2, Ü

2a, vuşlatdur : ülfetdür AE1

57. AE1, 99a; AE2, 1<3; AE3, 9a; Ü, 104a

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

- 4 Bir iki cehl-i mürekkebe sefeh-mizâcla biz
Niçün muqâvim olup suhre-i kibâr oluruz
- 5 Lebîb ketm-i merâma kalur mı kudretimüz
Gehî ki şâhid-i nazm ile der-kenâr oluruz

58

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Firâk-ı yârda dil ma' zeret kabûl itmez
Yorulma cân acısı tesliyet kabûl itmez
- 2 Nizâm-ı şehre muhıldur münâfisât-ı ricâl
Hased girince işe temşiyet kabûl itmez
- 3 Efendi kâse-i hâtır kırılmasun yoğsa
Hezâr ' özr ile bir de kînet kabûl itmez
- 4 Ne yüzden itdi baña yâr ihâle gamzesini
Ki ol havâleyi dil bî-cihet kabûl itmez
- 5 O hüsn-i şûreti kim re'y pîrlerden alur
Civân elinde olan maşlahat kabûl itmez
- 6 Yemekde mekteb-i ' âlemde bunca seyl-i ye's
Yine bu tıfl-ı emel terbiyet kabûl itmez
- 7 Eyâlet-i dili itdi levend-i gam vîrân
O gûne müfsidi bu memleket kabûl itmez
- 8 Lebîb sâhil-i sittîni geçdi keşti-i ' ömr
Dağı bu dühn-i beden taqviyet kabûl itmez

58. AE1, 99b; AE2, 194; AE3, 9a; Ü, 104b

5.6.beyt : - AE3

4a, ihâle : isâle AE2, Ü

7a, vîrân : tahrib AE2, Ü

8a, sittîn: seb'în AE1

59

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Karîn-i feyz-i sa' âdetdür 'âşiyân-ı 'azîz
'Aceb mi hem-ser-i 'arş olsa 'âsitân-ı 'azîz
- 2 Muķîme hârîķ-ı 'âde neşât bâ' iş olur
Degül mi cây-ı kerâmet bu gülsitân-ı 'azîz
- 3 Bu dûdmân-ı seĥânuñ mevâyidinde ider
Şeker 'aķîdesi keşretde bahş-i nân-ı 'azîz
- 4 'Azîz görseñ eger zayfin itme istiĥrâb
Ki mîhmânı 'azîz itdi mîzbân-ı 'azîz
- 5 Keder ķomaz dil-i 'ârifde şanki nâzırdur
Riyâz-ı cennete kaşr-ı feraĥ-resân-ı 'azîz
- 6 Şerefde şöhreti olmışdı Bâyezîde mezîd
'Ulüvv-i ķadr ile ma' rûfdur zamân-ı 'azîz
- 7 Lebîb zeyn-i kütüb-ĥâne-i dü-' âlemdür
Mücelledât-ı tevârîĥ-i 'izz ü şân-ı 'azîz

60

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 İtmez tarîķ-ı maķşadı ķať' erre-i nefes
Baķsañ zamânede yine şâĥib-nefes ceres
- 2 Bildürdi serde 'aşķuñ o kebg-i melâĥatin
Şeyĥüñ 'amâmesinde olan şüret-i ķafes
- 3 Ĥ'âb içre câm-ı la' lüñ üfürmiş ĥulûş ile
Yâra yemîn ider ki saña eyledüm nefes
- 4 Gitdi sefineler tütan erbâb-ı ĥâller
Bunlar degül sefine-i eş' âra dest-res

59 AE1, 99b; AE2, 194; AE3, 9a ; Ü, 97a

3a, dûdmân : gülsitân AE2

60. AE1, 100a ; AE2, 195; AE3, 9b; Ü, 105a

Başlık: Ĥarfü's-sîn AE2, Ĥarfü's-sîn mine'd-dîvân AE3

1a, ķať' : kem AE2

2a, 'aşķuñ : 'aşķın AE1, AE3 / melâĥetin : melâĥetüñ AE1 AE3

3a, üfürmiş : oķurmuş AE2, Ü

4a, tütan : dutan AE2, Ü

- 5 İrşâd ider Lebîbi hemân hüsni-i i' tîkâd
Olmaz zamâne şeyhlerinden bu mültemes

61

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Düş-1 zihne atlas-1 ' irfânı kıl kat kat libâs
İtmesün i' râz-1 keşf-i ' avret-1 cehlüñle nâs
- 2 Reng-i mey reng-i binâ olmaz temel tutmaz amân
Nağs-1 ber-âb itme olsun himmetüñ gerdün-esâs
- 3 Nerd bir pullık hüner şatranc renc-i bî-eşer
Olma müflis hem ' abeş itlâf-1 ezhân u havâs
- 4 Yokdur ebnâsında aşlâ feyz-i pîrâ-yı himem
Gâlibâ dünyâya gelmiş hayz-1 beyzından Ayâs
- 5 İtme her nâ-dâna la' l-i nâbuñı ' arz u telef
Baña ' arz it cevher-i hüsne benüm kıymet-şinâs
- 6 Şimdi mañbûb-1 zamân ancak zer-i mañbûbdur
Düşdi ' âşıkla miyân-1 sayrafiyye iltibâs
- 7 İki ' âlem-tâbdur ammâ bilinmez pertevi
Meh ruñından mı ruñı mehden mi itdi iktibâs
- 8 Hayf kim yokdur bu mevsimde harîdâr-1 hüner
Hem nazmda bû-Nüvâs ol hem firâsetde Ayâs
- 9 Düşdi düş-1 i' tibârumdan Lebîb eşvâb-1 câh
Hem-bahâdur rağbetüm sûkında semmûr u palâs

62

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Kazâ kim hâlüñ ebrû-yı fiten-gîr içre göstermiş
O şamgâ-yı mahâretdür ki şemsîr içre göstermiş

61 AE1, 100a; AE2, 195; AE3, 10a; Ü, 105a

6a, zer : der Ü

7a, tâbdur : tâbsız AE2, Ü

7b, itdi : itmiş AE2, Ü

62 AE2, 196; AE3, 10a; Ü, 105b

Başlık : Harfî'ş-şîn AE2, Harfî'i-şîn mine'd-divân AE3

- 2 Kazâ hâlûñ zenehdân-ı şafâ-gîr içre göstermiş
O necm-i fitnedür kim gerd-i tedvîr içre göstermiş
- 3 Bakılsa reng-i ‘aşkum âteş-i sîneñde zâhirdür
Ne sihr itmiş o cādû h̄‘âbı ta‘bîr içre göstermiş
- 4 O şûhuñ sâ‘id-i nerminde köhne dâğ-ı rengîni
Gül-i taşvîre beñzer şâl-ı Keşmîr içre göstermiş
- 5 Olur zıddıyla her şey münkeşif dirler inanmazsın
Kemâl-i ‘aşkı gör kim şekli taşvîr içre göstermiş
- 6 Lebîbâ gîsuvânuñ yâr dökmiş şafha-i rûya
Hicâb âyetlerüñ gûyâ ki taşvîr içre göstermiş

63

Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilâtün / Mefâ‘ ilün / Fe‘ ilün

- 1 Şeh-i memâlik-i hüsn oldı âhîr ol mehveş
O sîne Rûm’dur ol ruḥ Fireng o ḥâl Ḥabeş
- 2 Güzîde eyledi ol sîm gerdeni rindân
Gümüş hazînesini kizb ilinde urdı keleş
- 3 Der-i ‘imâret-i elṭâfını güşâde idüp
Ṭoyurdu ‘âşık-ı miskîni yâr müft ü beleş
- 4 O gamzeler olalı pehlevân-ı tekye-i nâz
Kîm anlar ile tatar ‘arsa-i cefâda güreş
- 5 Döküldi sîne-i nerm ü sefidine bâde
Ne imtizâcdur âyâ o penbe bu âteş
- 6 Bu nev-ķumâşuma ger ḥ‘âcegân-ı bender-i nazm
Lebîb beş dir ise söyle işte benden şeş

63 AE1, 100b; AE2, 196; AE3, 10b; Ü, 105b
3b, ‘âşık-ı miskîni yâr : ‘âşıkını nâz AE2; müft ü : müft-i AE1

64

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Âyet-i hüsnde erbâb-ı kemâl eyledi naşş
Sîhr-i Hârût senüñ gamzeñe olmuş muhtaş
- 2 Şeb-i vaşl itdi zebânın saña emdirmeye va' d
Diline bağla işi sen hemân ikrârına baş
- 3 Toz götürmez şakın ey sâkî kümeýt-i bâde
Kadehe berg-i gül atsañ görünür şekl-i beraş
- 4 Sînem âyîne-i ' irfân olup eyler ta' lîm
Olsa âgûşum o tûti-i şeker-hâya kafeş
- 5 Çâk ider şıklet-i gam havşala-i taqrîri
Tengdür hâl-i dil-i zâruma meydân-ı çaşaş
- 6 Kıymet-i ' iffetüñe kesr virür la' l-i lebüñ
İtme zinhâr nigîn-i fem-i agyâruña faşş
- 7 Koşca cânuñ koma şeh-bâz-ı nigâhı ide şayd
Yokdur ol mehlekede saña Lebîbâ maşlaş

65

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şeh-i bahâr konup tıldı çün serâ-yı riyâz
Göç itdi tabl-ı rañlîn çalup şitâ-yı riyâz
- 2 O tekyegâhda bülbül köçek mü 'ezzin olup
Hevâ-yı bâğ okur olmuş nağam-serâ-yı riyâz
- 3 Nihâl u nahlı hümâyûn-nâme zann eyler
Gören leţâyif-i mürgânı câ-be-cây-ı riyâz
- 4 Çenâr da' vet için el şalup mey-âşâma
İder münâdime vü ' işrete şalâ-yı riyâz

64 AE1, 100b; AE2, 197; AE3, 10b; Ü, 106a

Başlık: Harfû's-şâd mine'd-dîvân AE3

1b, olmuş : oldı AE2

7a, cânuñ : cânın AE2, Ü

65. AE1, 101a ; AE2, 197; AE3, 11a ; Ü, 106a

Başlık: Harfû'z-zâ AE2, Harfû'z-zâ mine'd-dîvân AE3

2a, o : bu AE1

- 5 Lebîb günleridür geşt-i bâğ u râğuñ hep
Kaçırma fırsatı elden giçer hevâ-yı riyâz

66

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şikeste eyledi perhîzi zâhid-i murtâz
Görince sofrada yağlı rağîfi hâş u beyâz
- 2 O dürzî şûhı ider çîn-i ebruvânı bize
Metâ' -1 cevrden endâm kesmege mukrâz
- 3 Dilersen olmaya başdurma fikri 'işretde
Bahâ-yı bâdeyi it muhtesibden istikrâz
- 4 Çemende şöhetün agyâr ile halâl itmem
Harâm ola saña ol 'işret ol şafâ-yı riyâz
- 5 O şûh hüsnine de nâz ider gibi zîrâ
Başınca rûyına âyîneden ider i' râz
- 6 Turur gadîr-i dü-dîdem yanında yâr-ı Lebîb
Ki serve cây-ı münâsib gelür kenâr-ı hîyâz

67

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Hağğa da refîaruña ehl-i hâsed dirler ğalağ
Hâtiruñ hûş tut sen ister toğrı var ister ğalağ
- 2 Dehre isnâd-ı umûr itmekde dehr-i dîn dimek
Söz şahîh ammâ ki ta' bîr-i sühân-perver ğalağ
- 3 Mâlik-i câh u riyâsetden neler gûş eylerüz
Çâre yoğdur güzelün taşhîha gelmez her ğalağ
- 4 Mest-i nağvet yâri gördüm dâl hançer gamzeler
Kaldı dil hayretde hançer-keş ğalağ hançer ğalağ
- 5 Bâde zann eyler içer agyâr elinden kanını
Mey ğalağ mey-keş ğalağ sâkî ğalağ sâğar ğalağ

66. AE1, 101a ; AE2, 198 ; AE3, 11a ; Ü, 106b

1b, hâş u : hâş-ı AE1

67. AE1, 101b ; AE2, 198 ; AE3, 11b ; Ü, 106b

Başlık: Harfû'î-â AE2, Harfû'î-â' mine'd-dîvân AE3

1b, tut : dut AE2, Ü

5a, kanını : kanımı AE2, Ü

- 6 Yâra açdum meclis-i ağıârda esrârımı
Bilmedüm hayfâ Lebîb itdüm gâlaṭ-ender-gâlaṭ

68

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Pençeleşmeñ çeşm-i pür-zûruñla ey câdü gâlaṭ
Kim tılısm-ı bâzû-yı gamzeñdeki yazı gâlaṭ
- 2 Nûş-ı dârû-yı hayâl-i haṭṭuñı dirmiş 'ilâc
Ḥaste-i 'aşka tabîbüñ virdigi dârû gâlaṭ
- 3 Şaldı haṭṭuñ müslimânânı hacîm-i cevruñe
Muşhaf-ı ḥüsnüñ muşahḥaḥ âyet-i şallû gâlaṭ
- 4 İtmek için ol gazâl-ı nâzdan meşq-ı nigâh
Sû-be-sû göz gezdirür şahrâlara âhû gâlaṭ
- 5 Ol lebi mey-gün u meh-ruhsârı gördük bî-şu' ür
Sekret-i vecdüñle şeyḥüm çekdigüñ Yâ hû gâlaṭ
- 6 Rûy u zülf ü çeşm ü hâlün bâgda taqlîd idüp
Gül gâlaṭ sünbül gâlaṭ nergis gâlaṭ şeb-bû gâlaṭ
- 7 Fitnedür perçem 'araḳ-çîninden olmaḳ âşkâr
Cânib-i Fas'dan zuhûr-ı leşker-i Hindû gâlaṭ
- 8 Kışsa-ḥ^vân-ı 'aşkdur yañılsa da câ'iz Lebîb
Zımn-ı güftârında eyler lâ-cerem pür-gû gâlaṭ

69

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Baḳdı ruḥ-ı âl u leb-i cân-pervere vâ' iz
Cân virmededür cennet ile kevşere vâ' iz
- 2 Yakmaya diyü nâra Ḥudâ böyle vücûdı
Kürside baḳar ağlayarak dil-bere vâ' iz

68. AE1, 101b ; AE2, 199 ; AE3, 11b ; Ü, 107
69. AE1, 102a ; AE2, 199 ; AE3, 12a ; Ü, 107a
Başlık : Ḥarfü'z-zâ AE2, Ḥarfü'z-zâ mine'd-dîvân AE3

- 3 Bir muğbeçenüñ dñn yüzine itdi naşîhat
Taħmîn iderüz kim bu gice döndire vâ' iz
- 4 'Abbâsî ' amâmeyle ki çarpıldı o yâra
Keşti-i dili eyledi başdan kara vâ' iz
- 5 Din diregi lâyıq mı kırık giçine yâra
Taħkîka mecâzî idemez kañara vâ' iz
- 6 Pend eyler imiş ħalvet idüp sâkî-i bezme
Çekmiş ayağın çıkmaz imiş bir yere vâ' iz
- 7 Şahrâda şaka eyleyerek bindi raķîbe
Sünnet bilürüz binse de câ'iz ħara vâ' iz
- 8 A' zâ-yı lihâsıyla Lebîbâ idüp ilħâħ
Şarılmış idi gördüm o sîmîn-bere vâ' iz

70

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Tâb-1 meyle âl-1 ruhsârũñ idince iltimâ'
Bâğda kat kat güle reng olmuş itdüm istimâ'
- 2 Nâzı senden ders alup her nâzenînân-1 cihân
Kâfir itdũñ nâzda sen başka bir fenn ihtirâ'
- 3 Süfle-perversin meh ü mihr ü nücûmuñla tamâm
Çalmadı söz eyledüm senden felek kaç'-1 nizâ'
- 4 Var tahtında bir iş rakqâs eteklik bellidür
Kim nümâ bulmaktadır oldıkça der-kâr-1 simâ'
- 5 'Âşıka evvel gel itmezdũñ nedür bâ' iş 'aceb
Şimdi seng-i cevr-i düşnâmuñla itmeñ imtinâ'
- 6 Reh-rev-i mülk-i melâmetdür Lebîb-i bî-şekîb
Zehr-i mâr olsun aña vir bir iki bûs-1 vedâ'

71

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Müncelîdür sîneden tarîki-i âhumda dâğ
İşte görsün görmeyenler bende vardır şeb-çerâğ
- 2 Dâğdan gül âhdan sünbül bitürdüm tende ben
Nev-bahâr-1 'aşk olup itdüm ferâğ-1 bâğ u râğ
- 3 Şer'-i tahrîm ü hevâ tahrîş ider 'uşşâkuñı
Bâde-i la' lüñde buldum hem yasâğ u hem mesâğ
- 4 Bir düzen tutdı felek sâzende kim ebnâ-yı 'aşr
Çehçeh-i bülbülden itmezler temeyyüz şavt-1 zâğ

70. AE1, 102b; AE2, 200; AE3, 12a; Ü, 107b

Başlık: Harfû'l-'ayn AE2, Harfû'l-'ayn mine'd-dîvân AE3

2a, alup : alur AE2, Ü

5b, itmeñ : itdũñ AE2, Ü

71. AE1, 102b ; AE2, 200 ; AE3, 12b ; Ü, 107b

Başlık: Harfû'l-ğayn AE2, Harfû'l-ğayn mine'd-dîvân AE3

2b, ferâğ : fedâ AE2, Ü

4a, tutdı : dutdı AE2, Ü

4b, çehçeh : lehçe AE2, Ü

- 5 Çünki yok tâb-ı vefâ-yı sâ' id-i ebnâ-yı cins
Ben de yakdum sâ' id-i ümmîdüme dâğ-ı ferâğ
- 6 Devrden eyler sü'âl aḥbâb-ı aḥvâlüm Lebîb
Ben esîr-i derd-i 'aşk oldum aḥıbbâdan ırâğ

72

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Bender-i meclisde râyic kâle-i zer-târ-ı lâf
Ḥarc-ı 'âlemdür ḥarîd eyler anı tüccâr-ı lâf
- 2 Yer nihânî ba'z-ı yârânuñ sepet tîmârını
Ḳarye yok maḥşûl yok pürdür müdâm anbâr-ı lâf
- 3 Lâf-zenler zabt ider şehri ü diyârı sû-be-sû
Güyyâ almış gürûhuñ ḳol gezer ser-dâr-ı lâf
- 4 İddi'â-yı 'ilm ü 'irfân itmez illâ lâf-zen
Fenn-i cehlün ders-i 'âmî nüshası tekrâr-ı lâf
- 5 Hem urur hem öldürür mecrûḥ u meyyit nâ-bedîd
Bir zararlız pehlevân-ı bezmdür kerrâr-ı lâf
- 6 Cîfe-i bed-bûy-ı lâfî herkese meşmûm iken
Zu'm ider lâffâf kendin kâtım-i esrâr-ı lâf
- 7 Sen de pek da'vâ-yı dâniş ḳılma âgâh ol Lebîb
Defter-i lâffâfa girme eyle istiğfâr-ı lâf

73

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 İtme bâver gerdiş-i devrâna ḳıl kesb-i vuḳûf
Kim virür ḥurşîdine geh incilâ gâhî küsûf
- 2 Lâbis-i kâlâ-yı rif'at şanma râhat üzredür
Eyler işrâb ıztırâbın mevce-i ḥârâ vuşûf

72. AE1, 102b ; AE2, 201 ; AE3, 12b ; Ü, 108a
Başlık: Ḥarfü'l-fâ' AE2, Ḥarfü'l-fâ' mine'd-dîvân AE3
1b, ḥarc : çarḥ AE3, Ü
2a, tîmârını : tîmârıdur AE1
2b, maḥşûl : maḥşûl Ü
6a, meşmûm : meşmûl AE2
73. AE1, 103a ; AE2, 201 ; Ü, 108a

- 3 Olma gel ey hulle-pûş-1 ' aql u dâniş el-amân
Zuħruf-1 dünyâya mâ 'il hem-çü râyâtü'ş-şünûf
- 4 Râyic-i bâzâr-1 a' yânı sürüldi ħarca hep
Mâye-i ceyb-i mecâlis ħaldılar ancak züyûf
- 5 Şehr bunlardan ' ibâretdür diyü ma' dûd olan
Vâv-1 ' Amrâsâ añılmaz bir nice zâ'id ħurûf
- 6 Eyleyüp metrûk-1 vaz' -1 lâyıķın ehl-i ' ulûm
Maħmil-i cevvin kemer-bend eylemiş ehl-i süyûf
- 7 Ķalması bir vâdi-i seyr ü sefer ħayfâ Lebîb
Hem-rehûñ ekşer ħıyânet-pîşe hem-râhuñ meħûf

74

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Bulup tabî' at-1 ' âşıkda ihtirâķ-1 firâķ
Didüm bu mâye-i sevdâ virür lihâķ-1 merâķ
- 2 Kemend-i ħubbına bil bağlamam o şahşuñ kim
Miyân-1 ' ahdine bend itmeye nıtâķ-1 vifâķ
- 3 Bu ħarf-i ' illeti gel şarfa sa'y it ey ħâsid
Rehîn-i maşdar-1 tab' uñdur iştikâķ-1 nifâķ
- 4 Uşanmaduñ mı şafir-i sefehle eylemden
Ħamâme-i hevesuñ lâne-sâz-1 tâķ-1 şikâķ
- 5 Dimâğ-1 zühdüñ ider köhne meyle tenķiyesin
Tabîb şehre gelürse eger mezâķ-1 ħazâķ
- 6 Hemân şelâşe-i ħassâle çek elem çekme
Lebîb duħter-i rez bilmez iftirâķ-1 talâķ

74. AE1, 103b ; AE2, 202 ; Ü, 108b

Başlık: Ħarfü'l-ķâf AE2

3a, it : ķıl AE2, Ü

5a, tenķiyesin : tenfiyetin Ü

6b, talâķ : firâķ AE2

75

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 İztrâbuñ def' için şabruñ dile imdâdı yok
Hâşılı Mecnûn-ı 'aşkuñ 'aqla isti' dâdı yok
- 2 Şanma encüm rahne-i âh-ı şebânemdür benüm
Bî-şadâ bârûtdur te'sîri var feryâdı yok
- 3 Cûş-ı meyden pür-habâb olmuş turur câm-ı şarâb
Şaydgâh-ı 'işretüñ âhûsı çok şayyâdı yok
- 4 Rind-i bî-hûşa olınmış namzed-i duht-ı 'ineb
Mey-fürûşuñ hayf bir şâhib-ğired dâmâdı yok
- 5 Hep nişân-ı sübha-i evrâdı seng-i şîşedür
Ta'ne-i 'işret bilür bu tekyenüñ zühhâdı yok
- 6 Kayd-ı zülfüñden halâş olmak ümîd itmez Lebîb
Hâtırı âzâdedür kim hâtır-ı âzâdı yok

76

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Ben yârüñ olam sâde temâşâsına lâyıq
Ağyâr neden ola 'ağâyâsına lâyıq
- 2 Olmaz eger itsem de kaba perde-i çeşmüm
Ol merdüm-i çeşmüñ yine elbâsına lâyıq
- 3 Şarf eyleme naqd-ı dili her sâde kumâşa
Kıymet virilür herkese kâlâsına lâyıq
- 4 Şad-pâre idüp şâne-şıfat kendüyi âğır
Olmadı gönül perçem-i bûyâsına lâyıq
- 5 Mülk-i dili ye'cüc-i neşât almaq olur mı
Sultân-ı gamuñ himmet-i vâlâsına lâyıq

75. AE1, 103b ; AE2, 202 ; Ü, 108b

4a, bî-hûş : mey-nûş AE2, Ü

6a, zülfüñ : zülfîn AE1

76. AE1, 103b ; AE2, 202 ; Ü, 109a

2a, itsem de : itmede Ü

2b, merdüm : mürde Ü

6b, üstâd : sultân AE2, Ü

- 6 Bir sâde gâzel düşdi Lebîb atlas-ı nazmuñ
Üstâd-ı zemînüñ degül ihdâsına lâyıķ

77

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Belâgat üzre beyân itdi ser-be-ser 'uşşâķ
Ruķuñla âyîñede şan'at-ı bedî' tıbâķ
- 2 'Aceb nesîm-i seher ki ne gûne itdi nifâķ
Ki düşdi lâle ile gonca beynine bu şıķâķ
- 3 Cevâb-ı gonca gibi derhem olmadur gülden
Ne dem ki sırr-ı dehânuñ olınsa istintâķ
- 4 Çıkınca sicn-i zenehdân-ı dil-rübâdan dil
Fireng-i zülfi ider derdmendi istirķâķ
- 5 Ru' âf-ı dâ'imi diñmez şurâhi-i bezmüñ
İderse hâl-i leb-i müşg-bâruñ istinşâķ
- 6 Bu deñlü telh-i dimâgımı devr ile nazmuñ
Lebîb mışra' ı ney-şekker olsa da ne mezâķ

78

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Seni ey dil helâk itse ne ğam dârû-yı idrâküñ
Degül mi mu'zam eczâsı sem-i terkîb-i tiryâküñ
- 2 İder pîrâhen-i inşâfına der-hâl anı munzamm
O bî-rahme şaķın gösterme 'âşık sine-i çâküñ
- 3 Yine almaz göze mânend-i mîl-i sürme incilsen
Ğubâr-âlûd-ı endûh eyleme hiç cism-i ğamnâküñ
- 4 Lebi tebhâledâr-ı bîm kalkar şubh-ı maşerde
Görürse h'âbda rûh-ı Hülâgû çeşm-i seffâküñ
- 5 Zer-i hâliş-'ayâr ol şıdķ ile sûķ-ı haķîkatde
Çıkarma Bâyezîde 'ırķını ey şofi misvâküñ

77. AE1, 104a ; AE2, 203 ; Ü, 109a

78. AE1, 104b ; AE2, 203 ; Ü, 109b

Başlık: Ğarfû'l-kâf AE2

1b, degül mi : degüldür AE2, Ü

2b, sine-i : sîñede AE2, Ü

- 6 Lebibâ kalmadı şehriñ silahşorân-ı 'irfânı
Kimünle hem-'inân olsun kümeýt-i kilik-i çâlâkûñ

79

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Göz açdurmaz çemende nergise ol çeşm-i fettânüñ
Perişân eyledi sünbülleri zülf-i perişânüñ
- 2 Fitil-efrûz-ı şevk-ı maqdemüñdür sine ser-tâ-ser
Buyur ey şehryâr-ı mülk-i dil seyr it çerâgânüñ
- 3 Harîdâr-ı perend-i şîr ü şeker şanma 'âlemde
Güler yüz tatlı dildür hârcı ancak ehl-i 'irfânüñ
- 4 Sipihr-i dûna bak virmiş ta' ayyün i' tibâr itmiş
Ki bir kaç pâre var himyân-ı hıfzında şüreyyânüñ
- 5 Ne cürmüñ şâhibiydi eyledüñ zâlim dil-i zârı
Nice demdür esîr-i kûşe-i zindân-ı hicrânüñ
- 6 Gehî zülf-i siyâhuñ geh ten-i sîmînüñ efkârı
Şu' uruñ kalmadı ardı alınmaz mı bu sevdânüñ
- 7 Kimi 'âşîk kimi mecrûh kimisi hastedür dirler
Lebibâ tutdı nabzuñ şaşdı tedbîri eţibbânüñ

80

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Ne bâküm var beni kılsın şehîd-i çeşm-i cellâduñ
Velî hûbân içinde qorqaram hûnî çıkar âduñ
- 2 Senüñ her târ-ı zülfüñ kıldı biñ Hârûtı dem-beste
Bu sihri kimden öğrendüñ a kâfir kimdür üstâduñ
- 3 Ele şâhîn alup gitme 'abeş it' âb-ı nefis itme
Nigâhuñdur senüñ mürğ-ı dil-i 'uşşâka şayyâduñ
- 4 Şemâtet renc-i rûhânîdür ehl-i gayrete ey dil
Amân gûş itmesün âgyâr-ı bed-kâr âh u feryâduñ

79. AE1, 104a ; AE2, 204 ; Ü, 110a

4a, i' tibâr : imtiyâz AE2, Ü

80. AE2, 204 ; Ü, 109b

- 5 Raķîb-i nâ-be-kâra yok kerem itmekde taķşîrûñ
Sitemde bozmaduñ ammâ Lebîb-i zâra mu' tâduñ

81

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Felek nedür ğarazuñ söyle 'ârifâna senüñ
Ki ğıçdı ğançer-i bî-dâduñ üstüğ'âna senüñ
- 2 Nefes derûn-ı dehende mişâl-i şu' le yanar
Ne dem ki âteş-i çevrûñ gelür zebâna senüñ
- 3 Açıldı her yere sûrâğlar 'aceb nedür 'âşık
Hedef midür bedenüñ ol ğaşı kemâna senüñ
- 4 Kuşatdı hâle gibi ğağ o mâh-ruğsârı
Göñül irişdi gibi âhuñ âsmâna senüñ
- 5 Ümîdi tîğ-ı necâbetle kesdüm ey gerdün
Görince luğfuñı mağşûş nâ-kesâna senüñ
- 6 Ğazef mişâli alup şatdı cevherüñ ğayfâ
Lebîb kıymetüñi bilmedi zamâne senüñ

82

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Varınca ğayra gül-i cennet-i na'îm olduñ
Baña gelince neden âteş-i ğacîm olduñ
- 2 Efendi ğalka kerâmâtuñı şatan ben idüm
Be-hey yalancı ziyâret baña ğarîm olduñ
- 3 Mizâc-ı yâri göñül añladuñ ki nefreti var
Ne ğikmet oldu ki hem ğaste hem ğekîm olduñ
- 4 Olurmuş işte raķîb inķılâb-ı mâhiyyet
Ki dün o mehveşe ğâdiş bugün ğadîm olduñ
- 5 Cihânda ğonca-i mağşûdı açmaduñ ey âh
Çemende ğâh şabâ vü ğehî nesîm olduñ

81 AE1, 104b; AE2, 205; Ü, 110a

82 AE1, 105a; AE2, 205; Ü, 110b

6b, 'aşkuña : 'aşka AE1

6 Kerîmsin nazar-ı iltifât ile ğayra
Faķîr-i ‘aşķuña bilmem niçün le’îm olduñ

7 Lebîb muntażırız söyle ğayrı söyletme
Ki bezm-i ma‘ rifete şimdi sen nedîm olduñ

83

Mef‘ ûlü / Mefâ‘ îlü / Mefâ‘ îlü / Fe‘ ûlün

1 Taşdıķ u riyâ olmasa kârı nüdemânuñ
Bezmin göremezlerdi kibâruñ vüzerânuñ

2 Ey h‘âce şahîh olmasa îmân-ı muķallid
Hükmi ne olurdu ‘aceb a‘yân-ı zamânuñ

3 Şûfi kıala boynuñda vebâlı bu ‘ibâduñ
Kim elsinede oldu ridâ ismi riyânuñ

4 Cühhâle sened-i müfside ser-mâye degül mi
Kizb ü ğased ü buĝz u nifâķı ‘ulemânuñ

5 Hâırlanur elbet ser-i kûyuñda dil-i zâr
Rikķatlı olur kıalb-i ğazîni ğurabânuñ

6 Hattı gelicek gül gibi açıldı ol âfet
Bilmem ki nedür farkı bahâr ile ğazânuñ

7 Bir sâde ğoş-âyende ğazeldür bu Lebîbâ
Meclisde ‘aceb ğarcı degül mi zırafânuñ

84

Fe‘ îlâtün / Fe‘ îlâtün / Fe‘ îlâtün / Fe‘ îlün

1 Hâl-i rûyuñ ki bize kevkeb-i iķbâl itdüñ
Hâme-i nazmımızı kıur‘a-i remmâl itdüñ

2 Sîneye ğiçmege ğûyâ nıgeh-i tîzûñ için
Gerd-i çeşmüñde müjeñ kıabza-i çengâl itdüñ

83. AE1, 105a; AE2, 205; Ü, 110b

1a, tasdik u : tasdik-i AE2, Ü

1b, bezmin : bezmüñ AE2, Ü

5a, kûyuñ : kûyın AE1

7b, degül mi : degüldür AE2

84. AE1, 105b; AE2, 206; Ü, 111a

Vâfi mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

- 3 Koyup ümmîd-i vişâlûñle beni hasretde
Şekl-i âgûşumı sâķ-ı gama halhâl itdûñ
- 4 İtmedûñ dil-beri râm u leb-i şîrînini bûs
Âh ey dil-şode ne mûm u ne hod bâl itdûñ
- 5 Tek ü tâzuñla bu zîbende zemîn içre Lebîb
Tevsen-i tab' uña a' dâları pâ-mâl itdûñ
- 6 Hâzret-i şeyhî efendiye idüp pey-revlik
Naķş-bend-i hünere bî' at-i iclâl itdûñ
- 7 Kûtbü'l-aķtâb-ı ma' ârif disem evşâfında
Ehl-i dil ser-zeniş eyler ki pek icmâl itdûñ

85

Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

- 1 Sa'y eyler idi fenn-i cünûnı ide taķşîl
Benden hele Kays eyledi ol nüşhayı tekmîl
- 2 Dil ka' besini yıķma şaķın oluruz âhir
Biz Ebrehe-i düşmene çün tayr-ı Ebâbîl
- 3 Sen keşfde ol cennet iken Âdeme me'vâ
Bâ' iş şecer 'alem idi iķrâca ke-mâ-ķîl
- 4 Eyyâm-ı bahâr oldı gerek şîşe çekilmek
Sâķî kerem it oldı havâlar dem-i taķlîl
- 5 Bir hişşe-i vaşla o sipâhî-beçe va' düñ
Timâr cefâsıyla baña eyledi taķvîl
- 6 Eylerdi Lebîb olsa şu' ûrı şu' arânun
Geh bülbüli geh şâķ-ı güli şî' rûñe temşîl

6b, naķş-bend-i : naķş-bende AE1

85 AE1, 106a; AE2, 207; AE3, 13a; Ü, 111a

Başlık: Hârfü'l-lâm AE2, Hârfü'l-lâm mine'd-dîvân AE3

1a, taķşîl : tekmîl AE2, Ü

1b, tekmîl : taķşîl AE2, Ü

6b, şî' rûñe : kîlkûñe AE1 / gülgüle AE3, Ü

86

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Oldı şahn-ı gülşene pîrâye gül
H^vâcegân-ı 'işrete ser-mâye gül
- 2 Goncalardur bâğa tıfl-ı nâzenîn
Mehd gül-bün şîr şeb-nem dâye gül
- 3 Hük-m-i şâh-ı 'aşkla me'mûrdur
İlticâya bülbül istignâya gül
- 4 Baq meh-i gerdûna 'ayb-ı maḥvına
Ey meh-i burc-ı nezâket âya gül
- 5 Çün ruḥ-ı dildârı teşbîh itdiler
İşidüp kesb itdi ḥayli pâye gül
- 6 Bulmağa reng-i ruḥ-ı yâri Lebîb
Bâğdan açıldı istikrâya gül

87

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şabâ hevâ-yı dil-i zârı yâr bâğna şal
Figân u firqatümi ol gülün kulağına şal
- 2 Ḥayâl-i vaşl ile çün gâhvâre muḫtaribem
O tıfl-ı nâzı bu ḥasret-keşün kucağına şal
- 3 Düşür silâḥ-ı fütüvvetle bezm-i rindâna
Gönül o şâh-levendi levend ocağına şal
- 4 Zuhûr-ı mevsim-i ḥaḫdur revâc-ı bender-i vaşl
Nesîc-i deffe-i ümmîdüñi tarağına şal
- 5 Belâ-yı şahne-i gamdan ḥalâşuñ ister iseñ
Lebîb sen seni pîr-i meyün ayağına şal

86 AE1, 106a; AE2, 207; AE3, 13a; Ü, 11b

3a, 'aşkla : 'aşk ile AE2, Ü

5a, dildârı : dildâra AE1

5b, işidüp : güş idüp AE2, Ü

87. AE1, 106a; AE2, 207; AE3, 13b; Ü, 111b

2a, ḥayâl : hevâ AE1

88

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Kabûl itmez beni ol şâh istignâ-recâ olsam
Derinde rif' atüm câ 'iz degül dest-i du' â olsam
- 2 Riyâz-ı bahtı gezdüm ser-te-ser taḥmîne urdum kim
Gül-i maḫşûdîma gelmez güşâyîş ben şabâ olsam
- 3 Getürmez yâdına bir kez beni bâ' iş nedür bilmem
Temennâ itmemişdüm ḫod ki ' âlemde vefâ olsam
- 4 O deñlü züldeñ i' râz üzredür zâtumda ḫinet kim
Düşürmem dest ü pâya kendümi reng-i ḫınâ olsam
- 5 Lebîbâ ' uzlet-âbâd-ı kederden başka feyz aldum
' Aceb mi ma' ni-i bî-gânelerle âşnâ olsam

89

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ḥayli nuḫḫ-ı âbdâr-ı dil-beri gûş eyledüm
Cevher-i düşnâmını ammâ ki mengûş eyledüm
- 2 Ṭurresi Hârût ile yan başı geldi fitnede
Siḫr-i çeşm-i fitne-cûyânı ferâmûş eyledüm
- 3 Ol neheng-i ḫüsni ilkâya kenâr-ı vuşlata
Tünd-bâd-ı ' aşḫ ile deryâ gibi cûş eyledüm
- 4 Çıkdı mehd-i âteşin-i sîneden çün ḫıfl-ı ' aşḫ
İn' ikâs-ı reng-i ruḫsârûñla kel-pûş eyledüm
- 5 Sâgar-ı şahbâ-yı nazmumla Lebîbâ bezmde
Bâdesiz ol mest-i ḫüsñ ü ânı ser-ḫôş eyledüm

88. AE1, 106b; AE2, 208; Ü, 208

Başlık: Ḥarfü'lmîmAE2

89 AE1, 106b; AE2, 210; Ü, 113a

1b, ki : - AE1

4a, ' aşḫ : eşḫ AE2, Ü

90

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hecr ile bî-karârdur gönlüm
Saña pek şevkı vardur gönlüm
- 2 Pây-mâl itme anı sultânüm
Kaysdan yâdgârdur gönlüm
- 3 İster iseñ biraz dağı ele al
Korqaram zülfe bârdur gönlüm
- 4 Ülfet itmiş hayâl-i ceşmüñle
Merd-i âhû-şikârdur gönlüm
- 5 Fikr-i eyyâm-ı haţtı terk idemez
Dâ'imâ nev-bahârdur gönlüm
- 6 Tûb-ı cevri ü sitem harâb itmez
Kal' a-i üstüvârdur gönlüm
- 7 Sâhil-i şabra çekdüm anı Lebîb
Şimdilik der-kenârdur gönlüm

91

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Esîr-i rûy-ı dilem mâ'il-i 'aţâ degülem
Nazîr-i âyîneyem seng-i âsiyâ degülem
- 2 Olursa pâdşeh-i 'aşr düşmem üstine hiç
Ben illerüñ didiği sâye-i hümâ degülem
- 3 Şeref-dih-i ser-i kadrem mişâl-i gül yoğsa
Ele ayağa düşer şanma ben hınâ degülem
- 4 Sen olma bâyi' -i rengîn metâ' -ı istignâ
Ki ben de bûse-zen-i dâmen-i recâ degülem
- 5 Hele hulâşa-i mâ-fi'z-zamîr odur ki Lebîb
Esîr-i rûy-ı dilem mâ'il-i 'aţâ degülem

90. AE1, 107a; AE2, 208; AE3, 13b; Ü, 112a

Başlık: Harfî'l-mîm mine'd-dîvân AE3

91 AE1, 107a; AE2, 209; Ü, 112b

3a, yoğsa : yoğsa AE2, Ü

92

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Söz açdum kâmetüñden kâmet-i şimşadı dâl itdüm
Ruhuñ açınca bülbüllerle hayli kıl u kâl itdüm
- 2 Muhaşşal geh ruhuñ geh gonca-i la' lüñ tezekkürle
Riyâz-1 'aşka nañl-i fikrümi gül-bün hayâl itdüm
- 3 Gelürsen dâl hançer gamzelerle 'âşık-1 zâra
Şorulsa dirsın ol bî-çâreme 'arz-1 cemâl itdüm
- 4 Ne râm itdüm seni ne la' lüñ emdüm bu enînümle
Çalup zembürveş hayfâ ne mûm itdüm ne bâl itdüm
- 5 Beni cellâd-1 çeşm-i nâza virdi fart-1 nañvetden
Yañıldum dün o şahensâh-1 hüsne 'arz-1 hâl itdüm
- 6 Aman zañm-1 dile bir def a nuñkuñla nemek-pâş ol
Mey-i düşnâm-1 la' l-i cânsitânuñ hep halâl itdüm
- 7 Degül şâyeste-i enzâr-1 ehl-i ma' rifet ancak
Bu nazmumla Lebîbâ emr-i mîre imtişâl itdüm
- 8* Cenâb-1 mîr-i gerdün-rütbe necl-i âşaf-1 dehrüñ
Kuşûrum 'afvı ümmîdiyle taşdı' -1 maqâl itdüm
- 9 Hücûm-1 dil-perîşânyıladur yoñsa dem olmuşdur
Ki gülzâr-1 cihânda bülbül ü bebgâyı lâl itdüm

93

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Def gibi seylî-i cevri devre şâbırdur tenüm
Dürre-i dest-i cefâya tabl-1 hâzırdur tenüm
- 2 Çadd-i ham-geştemle za' fumla enînüm gûş iden
İ' tirâf eyler ki târ-1 çeng ile birdür tenüm
- 3 Ey zebânımdan terennüm-cüy-1 bezm-i üns olan
Ditremekde berd-i pîrîyle benüm dirdir tenüm

92 AE1, 107b; AE2, 209; Ü, 112b

* 8.Beyt: - AE1

93 AE1, 107b; AE2,211; Ü, 113b

Başlık: Hoşâ ra' nâ gazel-i nazm-1 ferahsâz AE1

- 4 Âteş-i gam dâğlarla göz göz itmiş cismümi
Ney gibi sûrâhlardan bezme nâzırdur tenüm
- 5 Çarh-ı nâ-sâz üstüh^vân-ı sînem itmiş âşkâr
Meclis-i endûha mûsîkâr-ı zâhirdür tenüm
- 6 Pâk-înet mürşid-i pîrûñ inâbetkâriyam
Nağme-sencî-i baba şahirde mâhirdür tenüm
- 7 Naş-ı dîvâr-ı fenâdur mahv olur bir gün Lebîb
Naş-bendî tekyesinde şan müsâfirdür tenüm

94

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Hîlâf-ı hâtır üzre devrine çarhuñ medâr oldum
Nigînveş naş-ı ber ' aks-i felekle nâmdâr oldum
- 2 Ne âgâz u ne encâmında aldum nükhet o gülden
Mişâl-i verd-i ra' nâ hem hazân u hem bahâr oldum
- 3 Niçün hasretde koyduñ bendeñi ey meh bu şeb âyâ
Der-i gam-hânede tâ şubh esîr-i intizâr oldum
- 4 Kıyâmet-hîz-i âşûb oldu ' uşşâka hırâmından
O serv-i nâzı tahriğ itdüm ammâ fitnekâr oldum
- 5 Olup kûyında geh handân u geh giryân u geh sûzân
O gülşenzârda geh verd ü geh cû geh çenâr oldum
- 6 Lebîbâ nâme-i nazm eyleyüp irsâl yârâna
Kuşûrın ketme rîk-efşân u şerm ü i' tizâr oldum

95

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 İdeydi âftâb-ı rûy-ı yâra intimâ şeb-nem
Seher encüm kadar eylerdi kesb-i incilâ şeb-nem
- 2 Mürîd-i Gülşenî dervîş-i murtâz-ı maḥabbetdür
Kerâmetle bugün gösterdi kendin ber-hevâ şeb-nem
- 3 Meger sûr-ı ḥitân-ı gıncadur cem' iyyet itmişler
Ziyâfet-ḥâne-i gülzârda bülbül şabâ şeb-nem
- 4 Ḥarâret kırş-ı mâhı yandururdu olmasa hergün
Tenevvür âftâba reşḥa-pâş-ı intifâ' -i şeb-nem
- 5 Senüñ reng-i ruḥuñdan gonca taşvîr itseler farzâ
Düşerdi şafḥa-i dîvâra her şubḥ u mesâ şeb-nem

96

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 İtmem ümîd-i himmet emîr ü vezîrden
Ummam edâ-yı nâfi' i İbn-i Keşîrden
- 2 Çün zarf-ı lağvdur bu emel fî-zamâninâ
'Â' id nedür bu bâriz-i menvî zamîrden
- 3 İmsâkla ruḥûbet-i tüccârı fehm idüp
Oldum zükâm nefḥa-i 'ûd u 'abîrden
- 4 Pertev-i zevât şahşdadur cinsde degül
Gelmez ziyâ-yı mihr-i felek her münîrden
- 5 Baḥr ister istifâde-i kâm itmege Lebîb
Çıkmaz yorulma dürr-i âmânî gadîrden

95. AE1, 108a; AE2, 210; Ü, 113b

Başlık : Âbdâr u laṭîf pâk gâzel AE1

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

4a, hergün : gerdün AE2, Ü

96. AE1, 108b; AE2, 211; Ü, 114a

Başlık : Ḥarfü'n-nün AE2

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2b, bâriz-i : bâriz ü AE2, Ü

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Ümîd-i mekremet züldür hemîşe ehl-i dünyâdan
Ne hâşıldur çenâra ' ibret al dest-i temennâdan
- 2 Ta' ayyün şaşsa hem-cins ittifâkıyla olur hâşıl
Bu ma' nâ añlanur sâ 'ir sevâbitle süreyyâdan
- 3 Kemâl erbâbı ' üryân olsa da ikrâmı vâcibdür
Degüldür hürmeti muşhaflaruñ cild-i muţallâdan
- 4 Mülâyim tñnete zâlimlerin zulmı muqarrerdür
Ki penbe âteş ile sûdmend olmaz müdârâdan
- 5 Mücerred şekl ile taklîde gelmez pâk cevherler
Zuhûr eyler mi kâr-ı seyf-i şârim mevc-i deryâdan
- 6 ' İlâc-ı reh-revân-ı ' aşk bir mühlik tedârükdür
Eser bâd-ı sümûm ol yerde enfâs-ı eţibbâdan
- 7 Dil itdi cürmi seng-i cevr ile sînem şikest itdün
Niçün ey şâh-ı bî-dâd inkisâr alduñ re' âyâdan
- 8 Hayâl-i gerdenün virmez kanâ' at bûse-cûyâna
Olur mı neş'e-yâb erbâb-ı ' işret reng-i mînâdan
- 9 Müşâr-ı bi'l-benân olmaz Lebîbâ hâme-i nazmuñ
Sebak-h'ân olmasa Râşid gibi üstâd-ı ma' nâdan

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Şabâ haţâ ile ol zülf-i yâra degmeyesin
Hazer ki hâtır-ı ' uşşâk-ı zâra degmeyesin
- 2 Derûn-ı sînede dil mürğı şâh-ı ' aşkuñdur
Şikâr-ı dâmuña şehryâra degmeyesin

97. AE1, 108b ; AE2, 212 ; Ü, 114b

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2a, hâşıl : peydâ AE2, Ü

3a, da : - AE1

98. AE1, 109a; AE2, 212; AE3, 14a; Ü, 114b

Başlık : Harfû'n-nün mine'd-dîvân AE3

- 3 Şehâ figân ile bulduñsa kûy-ı ‘uşşâkı
Nizâm-ı dil-keşi var ol diyâra degmeyesin
- 4 Hevâ-yı vaşl ile baħr-ı ümîd mü ’emmendür
Sen ey sefine-i dil ol kenâra degmeyesin
- 5 Şafâsı keşret-i cevherledür çü mir ’âtuñ
Lebîb dildeki jeng-i ğubâra degmeyesin

99

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Vişâlün kâm-baħşâ-yı dil-i pür-iştıyağ olsun
Bu germiyyetlerün dil-sûz-ı erbâb-ı nifâğ olsun
- 2 Sürâhî üzre gâhî ser-nigûn it sâkıyâ câmı
Sütûn-ı sîm-i kuşr-ı ‘işrete zerrîn revâğ olsun
- 3 Nedür bu telğ-kâmı vaz‘ -ı nâ-maṭbû‘ -ı hâsidden
İdenler bî-mezâğ erbâb-ı ṭab‘ ı bî-mezâğ olsun
- 4 Çü ebnâ-yı zamân yok birbiriyle müttehid cünbiş
Nigâh u ğamzede bir laħza kâr-ı ittifâğ olsun
- 5 Ben iki söylesem sen bir kerem kıl ruḡsat-ı bûsın
Fezâ-yı gerdenuñ bâziçegâh-ı çift ü ṭâğ olsun
- 6 Lebîbâ kim didi ħâl-i ruḡ-ı dildâra dil vir kim
Hemîşe necm-i ümmîdüñ esîr-i ihtirâğ olsun

100

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Kādün mazmûn-ı serv-i nâzdur ṭab‘ -ı Kıyâmî’den
Ḥayâl-i tâzedür refâruñ eş‘âr-ı Hırâmî’den
- 2 Gören şımşîr-i çâr-ebrûñı dir mecmu‘ a-i ħüsne
Kaža bir kıṭ‘ a taħrîr itdi dîvân-ı Hüsâmî’den
- 3 Şarâb-ı la‘lün efkârıyla dil-ħûn olmağ ey sâķı
Baña râciḡ gelür mazmûn-ı rengîn-i Müdâmî’den

99 AE1, 109a; AE2, 213;Ü,115a

5a, bûsın: bûsuñ AE2, Ü

100. AE1, 109a; AE2, 213; AE3, 14a;Ü, 114b

- 4 Süğanda nâmverlik dağı kem-nâmîye bâ' işdür
Bağılsa mağlaşa eşherdür elbet ism-i Nâmî'den
- 5 Lebîbâ gel cevâb irsâl iderken şi' r-i Fennî'ye
Bir iki beyt-i müştâkâne yaz nazm-ı Selâmî'den

101

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Dehen-i tengi şeker-rîz-i hitâb oldu bugün
Goncalar lûle-i inbîk-ı hicâb oldu bugün
- 2 Eyledi qalbümü mi' mâr-ı nigâhuñ ta' mîr
Yine erbâb-ı hâsed hâne-ğarâb oldu bugün
- 3 'Arz-ı dîdâr-ı cihân-tâbumı itdün ki 'aceb
Reng-i haclet meh ü hürşide niğâb oldu bugün
- 4 Âteşin-i âh çıkup peyker-i pür-süzumdan
Dâmen-i kûhda mânend-i serâb oldu bugün
- 5 Kâse-i gülde azup şu' le-i naqqâş-ı ruhuñ
Derd ile bülbüle taşvîr-i kebâb oldu bugün
- 6 Fikr-i rengin-i şebânemle bu nev şi' re Lebîb
Ser-i engüşt-i qalem reng-i hizâb oldu bugün

102

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Fedâ itdün beni bilmem ne âl oldu raqîbüñden
Vefâ me'mûl iken ey gonca giçdüñ 'andelîbüñden
- 2 Ferâmûş eyledün hiç olmadum bir nâmeñe nâ'il
Ne var câ'iz degül mi bir haber şorkaç ğarîbüñden
- 3 Baña birdür zenağdânun nevâziş bûs-ı haddünle
Dimâğ-ı 'aşık itmez farq şeftalüñi sîbüñden

101. AE1, 109b; AE2, 214; Ü, 115a

Vâli mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

6b, hizâb: hitâb AE2, Ü

102. AE1, 109b; AE2, 214; Ü, 115b

5b, ey : - AE2, Ü

- 4 Çıkınca şayda sen ey mîr-i mülk-i hüsn ayrılmaz
Raķîb-i seg-meniş kelb-i mu' allemveş ' aķîbünden
- 5 Nişân-ı bûse kalmış ruĥlarıñda her taraf gül gül
Eşerdür ġâlibâ ey muġbeçe ' idü's-şalîbünden
- 6 Felek çâk-ı girîbanum yetürdün çâk-ı dâmâna
Girîbanuñ girerse destüme giçme naşîbünden
- 7 Alup muķrâz-ı kaşş-ı şâribün kaşdıyla ey nev-ĥaţ
Şaşurdı destini vâ' iz efendi urdı reybünden
- 8 ' Aceb aġyâr-ı kâfir-kîşden olmaz mı istifsâr
Nedür bu âteş-i keydün söyünmez mi Lebîbünden

103

Mef' ûlü / Fâ' îlâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Ĥumdan ne kâse kâse zehirler çeker sebû
Ammâ ki toġgun olduġını ketm ider sebû
- 2 Nâr-ı cefâ-yı devr ile yangın yüreklere
' İşret deminde re'fet idüp şu seper sebû
- 3 Tutdı derûnı bint-i rezi aldı ' âķîbet
Pîr-i muġânı eyledi kayın peder sebû
- 4 Şâkirdidür şurâhi-i mey ġâh ağladur
Geh kıanı kıaynayup öper ağzın sever sebû
- 5 Kıalmaz tehî kıalursa daĥı yan gelüp ider
Ĥammâr ile münâdime pîrâna ser sebû
- 6 Geh meclis içre pîr-i muġâna vekîl olur
Ĥâhî omuzda tıfl mişâli gezer sebû
- 7 Geh tâs-bâz-ı câm u gehî şişe-bâz olup
' İşretde başı üzre tutar şişeler sebû
- 8 İbrîķ-ı meyden el yudurup ehl-i meclise
Bâzâr-ı ' ayşı raţl-ı girâna keser sebû

103. AE1, 110a; AE2, 215; AE3, 15b; Ü, 121b
Başlık: Ĥarfü'l-vâv AE2, Ĥarfü'l-vâv mine'd-dîvân AE3
4.9. beyt : - AE3
3a, tutdı : dutdı AE2, Ü
4a, ġâh : ġâhî AE2, Ü

- 9 Mînâ-yı mey gibi şakınup âfet ü hîzden
Hîffetle cünbiş eylemez ağır düşer sebû
- 10 İşrâb olınsalar bu mey-i nazm ile Lebîb
Şâbit toluñ içer ferahından şîşer sebû

104

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Çâk ider sînemi ey zâlim o tîg-ı ebrû
Ağlamam itseñ eger târ-ı nigâhuñla rüfû
- 2 Olduñ âhir hele efrenc-i sitem korsânı
Kancalar şalmadadur keşti-i cânâ gîsû
- 3 Bûse çîn olmamış agyâr niçün ruhsârûñ
Rengini bozmuş alup reng-i gül-i şeftâlû
- 4 Şarmaşıqda örilen kâfile-i sîme döner
Şarılınca ten-i sîmînüñe tarrâr-ı 'adû
- 5 O siyeh çeşm-i fiten-güster-i gammâzı görüp
Göz ider birbirine çeşm-i hasedle âhû
- 6 Hüsni-âvâze-i cân-perver-i nevrerlerden
Oldı mekteb-i kafes bülbül ü kebg ü tîhû
- 7 Sürme-i gerd-i keder nuţkı şikest itdi Lebîb
Oldı şad-ı hayf ki ebkem kalem-i nâdire-gû

105

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Dün iki nevrer civân girmişdi bir pîrahene
Büselik faşında naqş-endâz-ı vuşlat ten tene
- 2 Bender-i zülfüñ metâ' ıdur diyü şâm u seher
Gönderür bâd-ı şabâyı tuhfe gülşen gülşene

104. AE1, 110b; AE2, 215; AE3, 16a; Ü, 122a
2a, olduñ : oldı AE2

105. AE1, 110b; AE2, 216; AE3, 14b; Ü, 115b
Başlık : Harfû'l-hâ' AE2, Harfû'l-hâ' mine'd-dîvân AE3
Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

- 3 Bûs-1 la' lin kıldı mevķûf-1 der-âgûş-1 miyân
Zabı-1 maħşûl-1 ' asel te 'hîr olındı ħirmene
- 4 Hâne-i aġyâr-1 kâfir-kîşe mihmân oldı dil
Düşdi seyyâh-1 ġamuñ ġûyâ diyâr-1 Ermene
- 5 Gec baķar gec söyler ebnâ-yı zamân yek-ser Lebîb
Râst söyler gec baķar dûş oldum ancaķ ney-zene

106

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 O rûy-1 nâziki itme bigüm niķâb-zede
Niķâb-1 nâza da ħayf itme âftâb-zede
- 2 Rumûz-1 şiveñi idrâke iķtidârum yoķ
Olaldan âyîne-i ħâtırurum ' itâb-zede
- 3 Aķıtma ħaçer-i şirretle ħûnımı zâhid
O delķ-1 zerķ ü riyâ olmasun şarâb-zede
- 4 Uyutdı dâye-i bâd-1 şabâ şükûfeleri
Çemende nergis-i çeşmüñ ġörince ħ^vâb-zede
- 5 Zuhûr-1 ħaçuña aġlar mı nâ-şinâs gibi
Lebîb ider mi kitâb-1 ümîdin âb-zede

107

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Dil-dâde oldum ol mehe naķd-1 vefâsına
Şatdum metâ' -1 râħatumı yoķ bahâsına
- 2 Gül-ruġlarında bûy-1 ġaçab var nedür sebeb
Sünbül dirmese zülfüñe tevbe ħaçâsına
- 3 Yüz döndürürse nâz ile benden şeb-i vişâl
Ben mâ 'ilem ol âfetüñ işte o râsına
- 4 Aġyâra âşikârece râm oldıġın senüñ
Zımmen dilin müsâ' idedür iddi' âsına

4b, ermene : ârâmına AE1 / irmene Ü / âdemine AE3
106. AE1, 110b; AE2, 216; Ü, 116a
5b, ümîdin : ümîdüñ AE2, Ü
107. AE1, 111a; AE2, 216; AE3, 15a; Ü, 116a
1a, mehe : mehüñ AE3

- 5 Vaşluñ deminde bir söze cânuñ fedâ ider
Söz var midur Lebîbüñ efendi edâsına

108

Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

- 1 El tîgda te'sîr-i kazâ tîr-i nîgehde
Leb-rîz gâğab-çîn-i cefâ zülf-i siyehde
- 2 Kâküllerüñi kûşe-i destârda göster
Sünbül saña zîbâ yaraşur taraf-ı külehde
- 3 Men' eyleme üftâdeleri reh-güzerüñden
Deryûzeğerân ekşer olur câdde-i şehde
- 4 Rûyuñ güle teşbîh iden itsün beni bülbül
Hulf-ı tarafeyn olmaya tâ vech-i şebehde
- 5 Pür-çîn-i 'itâb itmesün ebrûsını hûbân
Şâhâ ne gezer cevher kîn-i seyf-i sipehde
- 6 Nîk ü bedi fark eylemeyen zâl-ı felekdür
Birdür kem ile pîş terâzû-yı nîgehde
- 7 Vâlî didigi gibi Lebîbâya ne dirsın
Her rûz u şeb itmekde şînâ baħr-ı günehde

109

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Ol tîfl-ı nev-res itdi heves dil-rübâlîğa
'Uşşâk hâzır olsun aña cân fedâlîğa
- 2 Bî-dâr idi şehirle bir eyyâm-ı baħtımız
Gör hikmeti ki şimdi çevirdi yatalîğa
- 3 Şehr içre şimdilik cühelânüñ zühâmı var
Hep gitdi ehl-i 'ilm ü ma'ârif aralîğa

108. AE1, 111a; AE2, 217; Ü, 116a

4a, itsün : - AE1

6b, nîgeh : 'ateh AE1

109. AE1, 111b; AE2, 218; Ü, 116b

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

5a, telef : ħalef AE2, Ü / bitdi : yetdi AE2,Ü

- 4 Pîr-i muğânun almak için ayağını rind
Hemşîre sizdedür diyü çatmış babalığa
- 5 A'yânı bitdi oldı nizâm-ı selef telef
Her nâ-halef ki meyl ider oldı ağalığa
- 6 İndi zemîne eşk-i terüm ol kadar Lebîb
Dirsem ki giçdi bâliğa şanma mübâlağa

110

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Maḥabbet oldı füzûn ḥaṭ-ı yâr faşlında
Cünûn tezâyüd idermiş bahâr faşlında
- 2 Kiras-ı la' lüni taḫsîmde idüp îrâd
Nezâket eyledi muṭrib ḥişâr faşlında
- 3 Nümâyîş-i gül-i cennet ruḥuñdan oldıgını
Kitâb-ı ' aşq yazar müste'âr faşlında
- 4 O şehryâr-ı ğamum ki kılup çerâĝanı
Şüküfte dâĝlarum lâlezâr faşlında
- 5 Lebîbe söyledelüm zemm-i Ḳays u Ferhâdı
' Aceb cesâreti vardur kibâr faşlında

111

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Bâĝa revnaḫ-nişârdur ğonca
Güle ḥayli medârdur ğonca
- 2 Müşt gösterse güllere ne ' aceb
Ṭıfl-ı çûbek-süvârdur ğonca
- 3 İrişür Hızra nisbet-i nesebi
Mîr-i ' âlî tebârdur ğonca
- 4 Pâk-ṭînetliginden ezhâra
Mâye-i iftiḥârdur ğonca

110. AE1, 111b; AE2, 217; Ü, 116b

4a, kılup : kılur AE1

111. AE1, 112a; AE2, 218; Ü, 117a

Vâfî, Âĝâh mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

- 5 La' l-i yâra teşebbüh itse Lebîb
Gözüme yine hârdur gonca

112

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Miyânın eyleyemem vaşf haqq-ı hâle göre
Olur mı hâl-i sühan diğkat-i hayâle göre
- 2 Şabâhı şerbet-i la' lüñle itdürür ta' bir
O haste-dil ki gice h'âbda piyâle göre
- 3 Sözi uzatmayalum bâğbân-ı beyân ile
Çemende var mı nihâlüñ o nev-nihâle göre
- 4 Metâ' -ı 'aşkını naqd-ı ferağla alma didüm
Nedâmeti dil-i mağrûra soñra âle göre
- 5 Uçarsa kuş diyemem böyle cilve itmeyicek
Kümeyt-i tab' Lebîbâ o yâl u bâle göre

113

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Hâtuñdan itdi nazâr rûy-ı âftâbveşe
İrişmedi dil-i bî-çâre gölgeden güneşe
- 2 Recâ-yı mekşeremüz yâri eyledi dile râm
O şeh-levendi yanaşdurdı 'âkıbet keleşe
- 3 Raqîb-i mürdenüñ irdi cenâzesine imâm
Efendi hırşla kuzgun mişâl kondı leşe
- 4 Şu Şâbitâne edâlarla bir meche çatdum
Görince sînesin az kaldı gözlerüm kamaşa
- 5 Bu çâr beyte virür gibi hil' at-ı taşsîn
Lebîb Vâlî eger kalmaz ise dörde beşe

112 AE1, 112a; AE2, 218; Ü, 117a

1a, miyânın : miyânüñ AE2, Ü

113. AE1, 112a; AE2, 219; AE3, 15a; Ü, 117b

Vâlî ve Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

114

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Kılursa pîr-i muğânuñ eger ki himmetine
Şu bağlar ehl-i riyânuñ esâs-ı tã' atine
- 2 Başîret ehli bilür sûk-ı dehr-i bî-sûduñ
Dü-rûze devleti degmez hezâr zaħmetine
- 3 Bugün tehâlük iden kesb-i rızk-ı ferdâya
Hudânuñ olmaya râzı meger kefâletine
- 4 Zer ile âteşi bezm-i cihânda fark itmez
Bağar mısın hele pervânenüñ şabavetine
- 5 Müdâvemetdeyüz evrâd-ı yâ mümeyyite siħr
Raķîb-i rû-siyehüñ bu sefer selâmetine
- 6 Alışdı la' l-i şeker-ħand u ħaţı-ı sebzüñle
Mizâc-ı ħaste-i 'aşkuñ benefşe şerbetine
- 7 Şitâ vü şayf Lebîbâ ħazân ne-dîdeligi
'İvaz midur 'acebâ servüñ istikâmetine

115

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 İtdi sipîhr-i şu' bede şan' at-ı düzen bize
Mâr-ı münakkaş oldı tezerv-i çemen bize
- 2 Bed-gûlaruñ nifâķına kim bâver itmedüñ
Bî-câ bu çîn-çehre-i naħvet neden bize
- 3 İnşaf kanda ey ħikem-âmûz-ı nabz-ı dil
Ağyâra mûmyâ olasın dil-şiken bize
- 4 Biz ħâk-pâya yüz sürerüz dâ'imâ bu şeb
Cânâ tenezzül eyleseñ olmaz mı sen bize

114. AE1, 112b; AE2, 219; Ü, 117b

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

6a, ħand u : ħande AE2, Ü

115. AE1, 112b; AE2, 220; Ü, 117b

Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2b, çehre : cephe AE2, Ü

- 5 Bir sâgar aldı destine yâr açdı sînesin
İtdi mu‘âraza gül aña yasemen bize
- 6 Bî-behre-i ma‘ârif olan süfle-ğânede
‘İlm ü hüner şayılsa ne gam ‘aybdan bize
- 7 Oldı Lebîb kur‘a-i tevfiğ ile naşîb
Hüssâda sâde lağlağa rengîn-sühan bize

116

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Zülfüñe bendeligüm düşdi dehenden dehene
Teni can-bâz-ı felek atdı resenden resene
- 2 Bulmadı gonca dehânuñ gibi bir gonca-i ter
Gerçi çok geşt ü güzâr itdi çemenden çemene
- 3 Şavlet-i pûşîş-i pîrâhenüñi gûş idicek
Cismini şardı semen şimdi kefenden kefene
- 4 Mûmyâ-yı mû-miyânuñı sarup eyle ‘ilac
Üstüh‘ân-ı tenüm uğratma şikenden şikene
- 5 Olur olmaz söze beñzer dime güftâr-ı Lebîb
Farğı çokdur gözümüñ nûrı sühanden sühane

117

Mef‘ ülü / Fâ‘ ilâtü / Mefâ‘ ilü / Fâ‘ ilün

- 1 Virdi şükûfe-i ruğına şu şarâb ile
Başlar belâsı oldı o meh âb u tâb ile
- 2 Dil-dâra ben dilümden ider idüm ‘arz-ı hâl
Mümkün olaydı şöhet o ‘âlî cenâb ile
- 3 Vâ‘ iz naşîhatüñ hâra da hıyreler virür
Rûy-ı nigârı görmedin evvel kitâb ile
- 4 Fırşat-nümâ-yı bûse degül dîde yumdığı
İkâz-ı fitne itmededür kaçdı h‘âb ile

116. AE1, 113a; AE1, 220; Ü, 118a

1b, felek : dilüm AE1

5b, farğı : farğ AE2, Ü

117. AE1, 113a; AE2, 220; AE3, 15a; Ü, 118a

4b, fitne : bûse AE2

- 5 Atmak rak'ib-i müfsidi bir iş midür Leb'ib
Olsa benümle ol kaşı yâ dil-rebâb ile

118

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Şikenc-i turreler şeb-hûn iderse milket-i Çine
Dür-i dendâni harf-endâz olur her gice pervîne
- 2 Hemîşe rû-be-rû olmağdasun ey âfet-i devrân
Ya sen âyîneye dil-dâdesin ya saña âyîne
- 3 İder nağd-i dilin erbâb-ı dâniş kıymet-i râyic
Metâ' -ı bender-i vaşl-ı dil-ârâ gelse tağmîne
- 4 Nizâ' eylerse cism-i 'aşıkâ te'sîr bâbında
Virür ka't'î cevâb ol tîğ-ı ebrû tîğ-ı Kazvîne
- 5 Kalem-den ser-fürûlar şafha-i seccâde-i şî're
Dem-â-dem secde-i şükr-i hünerdür nazm-ı rengîne
- 6 Leb'ibâ sen kuşûr-ı nazmuñı idrâkden evvel
'Aceb kim düşdi tab'-ı hod-pesendüñ semt-i taşsîne
- 7 Kıpılmaz şâhid-i rağbet vişâhu's-şadr lâzımdur
Şenâ-yı hazret-i âsafdan ebkâr-ı mezâmîne
- 8 Hâlîlü't-tab' İsmâ'ıl Paşa kim menâşıbdâ
Felek kurbân keser ceddin kabûl itseydi ta'yîne
- 9 O kim iclâl-endâz olduğı yerlerde zâlimler
Görür h'âbında ya mağtel ya hûn her şeb her âyîne
- 10 Müşîr-i muhterem düstûr-ı ekrem nâzım-ı 'âlem
Ki 'üvân-ı berât-ârâsı fer virdi ferâmîne
- 11 Me'âli nidügin bu âna deg bilmezdi kûh-ı kâf
Bunuñ resm-i vağârın gördi ma'nâ virdi temkîne
- 12 Eger tehdîd itse nâsa anuñ h'âce-i qahrı
Gelürdi şenbeden bir gün mu'ahhar rûz-ı âzîne

118. AE1, 113b; AE2, 221; Ü, 119b

1a, iderse : idince AE2, Ü

10b, berât : şavâb AE1

12a, tehdîd : ta'cîl AE2, Ü

- 13 Zülâl-i iltifâtı maḥz-ı semdür nâ-sezâyâna
Ġubâr-ı pâyı saḥḥ-ı tûtyâdur müsteḥaḥḳîne
- 14 Ĥatardur ‘ahdi erbâb-ı şaḳaya şöyle kim çün mû
Olur piçide-i laḥt-ı ciger ḥalva-yı peşmîne
- 15 Hele evşâfi güncâyîş-pezir-i ḥadd u ḥaşr olmaz
Şaḳın bâ‘ işdür itnâb-ı sūḥan bezminde nefrîne
- 16 Ĥudâ ‘ömrin günin iḳbâlin iclâlin füzûn itsün
Du‘â itdikçe ben şaff-ı melâ’ik gelsün âmîne

119

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

- 1 ‘Araḳnâk eyledi rûyın şarâb âheste âheste
Çıkar güllerden âteşle gül-âb âheste âheste
- 2 Kızardur rûyını câm-ı şarâb âheste âheste
Virür tuffâḥa rengi âftâb âheste âheste
- 3 Uyutdı ser-güzeştüm ‘âḳıbet Ferhâd u Mecnûn’ı
Gelür efsâneden yârâna ḥ’âb âheste âheste
- 4 Ĥırâmân oldu ben âh eyledikçe kâmet-i nâzı
Şabâ ol serve virdi piç ü tâb âheste âheste
- 5 O kâtib şûḥına erḳâm-ı Hindiiyyeyle ḥaṭṭ-ı nev
İder ‘uşşâḳını bir bir ḥisâb âheste âheste
- 6 Ĥayâl-i yârsız dil ḳalsa vîrânı muḳarrerdür
Olur her ḥâne şâḥıbsız ḥarâb âheste âheste
- 7 Dem-i pîrîde gerd-i ḡam gerek rîzân ola dilden
İner bünyâd-ı müşrifden türâb âheste âheste
- 8 Çü seyl olmaz devâmı baḡteten devlet zuhûrında
Gelürse mu‘ teberdür bî-şitâb âheste âheste
- 9 Lebîbâ ‘aybdur ta‘cîl-i re’yi müsteşârârûñ
Virür ‘âḳıl taḥarriyle cevâb âheste âheste

120

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Hulle-ber-dûş-ı gınâyım bakma hiç noqsânuma
Aṭlasın virsin felek almam ten-i 'üryânuma
- 2 Hıyre-çeşmem pertev-i minnetden ey çarḥ-ı denî
Ger gül-i ḥurşîdi ursın taḥta-i tavanuma
- 3 Ben o şâh-ı ser-bülend i' câz-gû-yı hikmetem
Kim Felâṭûn-ı ilâhî baş eger fermânuma
- 4 Âftâb-ı 'âlem-efrûz-ı sipihr-i himmetem
Hem-ser olmaz süfle kevkebler meh-i tâbânuma
- 5 İstemem ḥod-bînlik âyîne-i İskender'i
Virseler âvîze itmeme kûşe-i eyvânuma
- 6 Mihnetüm ebnâ-yı 'aşra hep teḥâlüfden gelür
Ḳalmasun âhum cihânda şermüme iz'ânuma
- 7 Baña dehrüñ luṭfi var nisbetle bilseñ itdigüñ
Ġadr u cevri benden a' lâya benüm akrânuma
- 8 Maḳşaduñ cân ise ṭav' an eylerem teslîm anı
Söyle şâhum girmesün ğamzeñ bir avuç ḳânuma
- 9 Oḳusun baḳsun Lebîb ehl-i hüner taḳrîz idüp
Ḳayd olunsun bu ğazel mecmu' a-i 'irfânuma

121

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Ne câhil-meşreb eyler iltifât erbâb-ı 'irfâna
Ne dehrî-mezheb eyler i' tibâr âyât-ı Kur'ân'a
- 2 Ma' ârif 'arz idenler bî-şu' ûr insân-ı nâ-dâna
Gil-âb-efşâna beñzer cîfe-i bed-bûy-ı ḥayvâna

120. AE1, 114b; AE2, 222; Ü, 120b

1b, virsin : virsüñ AE2

2b, ḥurşîdi : ḥurşîdüñ AE1

8. Beyt : - AE1

121. AE1, 114b; AE2, 223; Ü, 120b

1b, mezheb : meşreb AE2

2b, ḥayvân : civân Ü

- 3 Ne gam câhil firâr eylerse bûy-ı ma' rifetden ger
Ki müşbeddür nüfûrı hûn-feşânuñ verd-i handâna
- 4 Siyeh-dil câhile ' arz-ı ma' ârifden ne hâşıldur
Degül mi ya sefeh ilkâ-yı ' anber çâh-ı kâtrâna
- 5 Cehûl-ı ' ilm ü ' irfâna ma' ârif ' arzı ' ayniyle
Nazîri muşhaf ihdâ eylemekdür kâfiristâna
- 6 Muqaddem sen şikest itdün Lebîbâ kâdr-i ' irfânı
Medâyiğ-nâme inşâd eyledün her nâ-sezâyâna

122

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Olma Ferhâd ey dil ol şûhuñ leb-i şîrînine
Tağ tayanmaz şîşe-i teklîf-i cevri-âyînine
- 2 Sâhil-i râhat görünmez ber-hevâ altındayuz
Hağ selâmet vire düşdün baħr-i aşk engînine
- 3 Kimse bilmez ben kimün dil-ħaste-i hicrânıyam
Nabz-ı dil gelmez tabîbün eşba' -ı taħmînine
- 4 Gâh zülfün elledüm geh ruħlaruñ bûs eyledüm
Nâ'il oldum mülk-i ħüsnüñ Ćînine Mâçînine
- 5 Giçmede eyyâmı perhîz ü riyâzetle müdâm
Bu tabî' at zâhidi dönderdi İsâ dînine
- 6 Mest-i naħvetsin a zâlim düşmen-i inşâfsın
Bağmaduñ bir kez Lebîb'ün ħâtır-ı gam-gînine

123

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Açık meşreb kızıl dîvâne dirken duħt-ı engûra
İder rû-pûş minâyı olur meclisde mestûre
- 2 Olanlar nâ'il-i nûr-ı başîret vahdet-i ħağğa
İderler mîl sürme çûbdârı çeşm-i Manşûr'a

122. AE1, 115a; AE2, 223; AE3, 15b; Ü, 121a
1b, tayanmaz : duymaz AE1, AE3
123. AE1, 115a; AE2, 224; Ü, 121a

- 3 Be hey inşâfa nâ-mahrem olup ağıâr ile mahrem
İdersin âşnâña âşnâlık dûrdan dûra
- 4 Zuhûr-ı hâşşa-i evkâta vâkıf ‘ârif-i ‘üryân
Virür mi feyz-i şubh u şâmını kâkumla semmûra
- 5 Bilürdi kûhkenlik tîşe-zenlik nidügin Ferhâd
Eger tevfiğ bâzû-bend olursa şarf-ı maqdûra
- 6 Hümârın bozmaduñ idmâna fayşal virmeduñ kâfir
İçürdüñ kâse kâse şanımı ol çeşm-i maşmûra
- 7 Lebîveş sâgar-ı yâkûtdan zemzemlenüp kâm al
Kırıklanma Lebîbâ sâgar-ı billûra fağfûra

124

Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün / Mefâ‘ ilün

- 1 Hâyâl-i perçemüñle büy-ı bâde ‘anberîn oldı
Ruşuñ yâd eyledikçe elde sâgar âteşin oldı
- 2 Medâr-ı sırr-ı nûkhetdür dehân-ı mey-keşe hâzır
Der-i mey-hâne dağğ-ı muhtesibden dârçin oldı
- 3 Mezâkum şanma kim telh itdi yârüñ çerb-i şîrini
Lebi bâdâm-ı sükker pûşisinde sükkerin oldı
- 4 Vüşül-ı kâma sa‘y u kûşîşi gayret bilürdin hep
Bu mevsim terk-i gayret şîve-i gayret-güzin oldı
- 5 Müdâm erbâb-ı şafvet hayyızinde dûrdur fehm it
Süzüldi mâ’-i şâf-ı kûze derdi teh-nişin oldı
- 6 Döküldi şafhaya mazmûn-ı reng-â-reng hâmemden
Bu nazm-ı nev-edâ bir bî-bahâ rengin-zemin oldı
- 7 O tâcir beççe dün teşrîf-i hânem itdi kebgâsâ
Lebîbâ gûyiyâ beyt-i hazînüm şeh-nişin oldı

124. AE1, 115b; AE2, 224; Ü, 122a

Başlık : Harfî’l-yâ AE2

3b, pûşisinde : pûşidende AE1

4a, vüşül : huşül AE2, Ü ; hep : - AE1

125

Mef' ûlü / Mefâ' îlü / Mefâ' îlü / Fe' ûlün

- 1 Cellâd-ı cihân itdiler ol şâh-levendi
Ġamzesini mirrîh-i felek gördi begendi
- 2 Yâd itmeyeler kand-ı leb-i la' lüni yoğsa
Mışruñ şekeristânı çeker hayli gezendi
- 3 Sûz-ı dili âb-ı kerem itmezse ger itfâ
Olur kûre-i nâra vekil âh-ı bülendi
- 4 Çok kimse esîr oldı fireng ehline ammâ
Zülfüñ şıķı tıtdı bu dil-i zâra kemendi
- 5 Şeyh âyîne-i haķda baķup nefsine itsün
Kürsîde bugün rind-i meye itdigi pendi
- 6 Râmişger-i çarķum diyü var nağme-i faķri
Ben diñleyemem zühre gibi süfle pesendi
- 7 Ey nefis-i bed-âmûz-ı hevâ ' ömr-i ' azîzüñ
Fikr eyle ki şahrâ-yı sefâhetde dükendi
- 8 Mecnûn'a seni ya saña Mecnûn'ı Lebîbâ
İtmez mi nazîre ' acebâ nâ'ib efendi

125. AE1, 115b; AE2, 225; AE3, 16b; Ü, 122b

Başlık : Ġarfü'l-yâ mine'd-dîvân AE3

1b, Ġamzesini : kim Ġamzefi AE2, Ü

2a, yoğsa : yoğsa AE2, Ü

3a, itmezse: itmeye AE2, Ü

126

Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

- 1 Şûfi gice bir zevk alup zikri şaşurdu
'Özrim dileyüp sâkıye dili tolaşurdu
- 2 Çok yâri yakup itdi güzer tîr-i niyâzum
Dil toz kıparan menziline biñ kez aşurdu
- 3 Dün kırye-i 'uşşâkıñı tahrib idi niyyet
Destâr-ı levendâne saña pek yaraşurdu
- 4 Yâd eyle ki hıfz itmek için âyet-i hüsnüñ
'Âşık seni muşhaf gibi kıyında taşurdu
- 5 Gerd-i hañ-ı sebzinde öpen hâlünü gûyâ
Bengâleye Hind iskelesinden yanaşurdu
- 6 Vaşf-ı leb-i la' lünde ki müsvedde-i şî' rüm
Kim görse Lebîbâ hañ-ı yâkıtı kışurdu

127

Mef' ûlü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ûlün

- 1 Dün pîr-i muğân rinde yine kınımı şatdı
Bir kıahvemi iç diyü getürdi yağa yatdı
- 2 Mey-h'âr şurâhiyle boğaz boğaza geldi
Bint-i rezi tarıldı şelâşeyle boşatdı
- 3 Kıatı galat-endâz zühür itdi ol âfet
Ağyâra kıakup nâvek-i çeşmin baña atdı
- 4 Hiç neş'esini añlamadum şundığı câmuñ
Sâkı nemek-i la' l-i lebenümi meye kıatdı

126. AE1, 116a; AE2, 225; Ü, 122b

- 1a, zevk : zevrak AE2
1b, tolaş - : dolaş- AE2, Ü
2a, niyâz : nâz Ü
2b, dil : ol AE2
3a, dün : çün AE2
5a, gûyâ : ammâ AE2

127. AE1, 116a; AE2, 226; Ü, 123a

- 1b, yağa : bağa Ü
2a, mey-h'âr : mey-h'âre AE2

- 5 Meclisde mürîdân-ı riyâkâr ile zâhid
Eşkin dökerek mezra‘ a-i rızkı şuladı
- 6 Nâz ile binüp çıkmış iken şayd-ı kulûba
Mânende-i seg yine rakîb ol şehe çatdı
- 7 Reng-i ruḡ-ı nermüñ düşünüp yâr Lebîbâ
Uysun diyü şâlisini gül penbe boyadı

128

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Târmâr oldu bu eşnâda vefâ bâzârı
Kîmyâger gibi iflâsa çıkar tüccârı
- 2 Nefret itdükde yağan kırtaramazsın cânâ
El-amân maḡrem-i bezm eyleme her mekkârı
- 3 Olma teslîm idüp soñra zarâfetle sicill
Vaḡf-ı evlâd ider âḡir bilürüz aḡyârı
- 4 Olma her müdbire zâyirçe nüvîs-i ülfet
K’ola ḡâlib züḡale kevkebe-i idbârı
- 5 Zevḡ-ı rûḡâni-i erbâb-ı ma‘ ârifdendür
Müflis-i ma‘ rifetüñ lâfi ile pendârı
- 6 Hele bu mışra‘ -ı zîbâya sözüñ var mı Lebîb
Târmâr oldu bu eşnâda vefâ bâzârı

129

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Nakd-ı zâtuñ gümrüğe îrâd iken çarh-ı denî
Harcı sürdi kîsemüzden eyledi maşraf seni
- 2 Mevsim-i hindû haţuñ geldükde oldı lâ-cerem
Dil tefârîk-ı hayâlatuñla gümrük maşzeni
- 3 Tuhf-e-i vaşlından al gümrük o şüh tâcirüñ
Olmadıñ fersûde-i tamgâ-yı pürsiş gerdeni
- 4 Açmasunlar teng-i vuşlatda şerî-ı 'ıffetüñ
Gümrüg-i 'ismetde hıfz eyle metâ'-ı dâmeni
- 5 Fikr-i müjgân olmasa zaħmum dikiş tutmaz Lebîb
Sînem oldı gümrüg-i hecrinde şadr-ı sûzeni

130

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Biz görmedük mu'âmele-i hâlişâneyi
İtdük hezâr tecrübe tab'-ı zamâneyi
- 2 Ser-mâye elde gıybet ü edhûkedür hemân
Kim diñler öyle bezm-i sefâhet nişâneyi
- 3 Divşür ridâ vü sübhañı zâhid 'abeş koma
Mürg-ı dili düşürmege bu dâm u daneyi
- 4 Ey hod-fürûş-ı gebr ü tehî-dest-i ma'rifet
Hiç şatma baña ol reviş-i 'ârifâneyi
- 5 Gel dil-şikenlik itme zebânumdan it hâzer
Çandîli kesr eyleme açma hizâneyi
- 6 Zâg u zağan ki tûti-i gülşen-şirâz olur
Hâr eylemez mi bülbüline âşiyâneyi
- 7 Sâgar-keş-i tesseffül ü keyf-âzmâ-yı zülî
Virmez Lebîb meclisüne kahve-hâneyi

129. AE1, 116b; AE2, 227; Ü, 123b

4b, 'ismet : 'ıffet AE2

5b, hecrin : hecrüñ AE2, Ü

130. AE1, 117a; AE2, 227; Ü, 123b

131

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Görinmez oldu ruhuñ hañtuñ âşkâr olalı
Henüz gülşene biz çıkmaduk bahâr olalı
- 2 Döküp fezâ-yı dile eşki tuñm-ı ye's aluruz
Tamâm râhatımız vardur ehl-i kâr olalı
- 3 Nedür bu ülfetüñ emvâc-ı der-pey-i elemi
Ferâg-ı hâtırımız oldu der-kenâr olalı
- 4 Beyâna kudreti yok mâ-cerâ-yı hicrânı
Zebân-ı hâme-i nazmumda iktidâr olalı
- 5 Sürûr-ı bûs-ı lebüñle dükendi eşk-i Lebîb
Kaçırdı elde olan nañdi bâde-ñ'âr olalı

132

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Ğamze-i bî-dâdı kârından peşimân olmadı
'Âlem ıslâh oldu ol kâfir müselmân olmadı
- 2 Tâ-be-key ebrû-yı gaddârânededen çîn-i ğazab
N'olduñ ey cellâd-ı bî-rahm arada kan olmadı
- 3 Dide-i raĝbetde yer buldıķça oldu bî-vefâ
Neyleyem kim merdüm-i çeşm oldu insân olmadı
- 4 Vaşl koydı adını dün gice ol âhû-yı nâz
Göz yumup açınca âĝuşumda mihmân olmadı
- 5 Cümlesin dâmân-ı şabrum gibi eyler çâk çâk
Dil henüz aĝyâr ile dest ü girîbân olmadı
- 6* Ğûsfend-i kûy-ı 'aşķında 'aceb kimdür o kim
İrdi 'îd-i vaşluña şabr itdi kurbân olmadı

131. AE1, 117a; AE2, 227; AE3, 17a; Ü, 124a

Vâlî ve Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2a, fezâ : kaçâ Ü

132. AE1, 117b; AE2, 228, AE3, 17a; Ü, 124a

* 6.Beyt : - AE1,AE3

- 7 Böyle refât-ı Nedîmâneyle bu nazm ey Lebîb
Zîver-i mecmû‘a-i erbâb-ı ‘irfân olmadı

133

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

- 1 Düşmişem silsile-i ‘aşkuña dîvâne gibi
Giremem zülf-i ham-ender-hamuña şâne gibi
- 2 Dâl-ı fes gezme amân fitne-i devrân olma
Döneyüm başuña destâr-ı levendâne gibi
- 3 Serde sevdâ-yı haţ-ı la‘lûni maḥv itmez pend
Bozular yazı degüldür haţ-ı peymâne gibi
- 4 Dün ḥalâlüm dir idüñ duḥt-ı ‘ineb tâzesine
Zâhidâ bizde ḥalâlin severüz dâne gibi
- 5 Gül yüzüñ görmeyeli çeşm-i terümle oldum
Köhne bir havzı kalan gülşen-i vîrâne gibi
- 6 Sormaduñ aramaduñ ḥâlüme raḥm eylemedüñ
Ḥaste gördüñ yine giçdüñ beni dîvâne gibi
- 7 Dün yine meclisi tehdîdi uyutdı şeyḥüñ
Ġâlibâ sözlerinüñ cümlesi efsâne gibi
- 8 Ten-i ‘uşşâka bugünlerde ‘aceb ülfeti var
Ḥançer-i gamze kesim şatmada yârâne gibi
- 9 Remed-i hecre esîr itdi Lebîbâ kuluñı
‘Arz-ı ḥâl eyler o şekvâ ile dîvâne gibi

134

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Nazar degdi ruḥ-1 dil-dâra ḥaṭṭ-1 pür-dijem başdı
Baḳuñ âyîne-i ḥüsni ne yüzden gerd-i ğam başdı
- 2 Kiriş giçindi dülâb itdi ol raḳḳâşe bir ipsiz
Elinden bu gice bir başma sâ' at aldı hem başdı
- 3 Yigitsen sâkıyâ şahn-1 gurûra pek ayak başma
Ki biz çok geşt-gîr-i ḥüsni gördük Câm-1 Cem başdı
- 4 Nühüfte nâlesiyle 'âşık itdi ucı dem-beste
Meger ol bî-nevâ ṭanbûr-1 dilde zîr ü bem başdı
- 5 O kâfir oğluna kızdur diyü kânûn-1 sâğarla
Amân iqdâm idüñ bezmi zemistân-1 elem başdı
- 6 Ne varsa nuḳl u meyden cüz' kül başdı kebâb oldum
Tabaşbuş birle bezmi zâhid-i şâhib-şikem başdı
- 7 Degüldür sebze-i ḥaṭ faşl-1 nûş-a-nûş-1 vuşlatdur
Lebîbâ dest-i kudret şahn-1 bâğ-1 aşka cem başdı

135

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Sirişküm oldı füzûn ḥaṭṭı âşkâr olalı
Tetâbu' eyledi bârân-1 ğam bahâr olalı
- 2 Sitem-keşân-1 cihân içre biz de nâm aldık
O bî-vefâ sitem itmekde nâmdâr olalı
- 3 Bir ehl-i derd ile yâr oldığın işitmişüz
Bu ḥânkâh-1 maḥabbetde yâr yâr olalı
- 4 Fireng-i zülfine dil düşdi gönlimüz o mehûñ
Hevâ-yı 'aşkına keştî-i ten düçâr olalı

134. AE1, 118a; AE2, 229, Ü, 124b

Hâmî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

2b, bu : dün AE2, Ü

7a, faşl : bezm AE2

135 AE1, 118a; AE2, 229, Ü, 125a

Hâmî ve Vâlî mahlası yazılıdır. AE2 der-kenâr.

3b, bu : şu AE2, Ü

- 5 Lebib tecrübe itdüm ki şöret âfet imiş
O hâl-i fitne ile şâhib-i iştihâr olalı

136

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Mümkün degül recâ-yı vişâli sözün sağı
Ol hûnî âfetün ki turur belde varsagı
- 2 Bend itdi gönlümi diyemem tellenür diyü
Yâr itdi târ-ı perçemini baña dil bağı
- 3 Hûy-gerdesine sen süregör çâk-ı sîne ki
'Âşık-ı şükûk merhemidür yâsemen yağı
- 4 Küsgün şatar bakıyye-i binti'l-'ineb özin
Maḥmûr-ı 'aşka kâfirenüñ varmaz ayağı
- 5 Gec-rev-i felek o mâh-ruḥı benden eyledi
Gördün mi nitdi baña bu gaddâr akşagı
- 6 Etrâfını çevirmiş anuñ tûde tûde gam
Dil oldı ḥürmen-i gama şan şaḥne çardağı
- 7 Bâzice-i mecâlis-i etfâlem ey Lebib
Çarḥ itdi pîr iken beni oḡlan oyuncağı

137

Mef' ulü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Dûlâb-ı câmı olmasa rindün çevirmesi
Ol servi bâğ-ı bezme ne mümkün devirmesi
- 2 Şekl-i mecerre şanma ridâ-yı sefiddür
Düşında ḥ'âce-i felegün şâl-ı tirmesi
- 3 Her cedvelün tebaḥḥur ile mevc-zenligin
Gördükde artar eşter-i baḥruñ köpürmesi

136. AE1, 118a; AE2, 230; AE3, 16b; Ü, 125a
4.5.Beyt : - AE3

2b, dil: bel AE2, Ü

137. AE1, 118b, AE2, 230; Ü, 125b

1b, bezm : - AE1

2a, sefiddür : sefid ile AE2, Ü

3b, gördükde : gördükçe AE1

- 4 Lutf-1 hafisin itmede îmâ Cenâb-1 Haq
Tûmâr-1 goncada gül-i şad-bergi dürmesi
- 5 Ref' idemez gubâr-1 gam-1 hâtırı Lebîb
Her ruqye-ğ^vân lâf u güzâfuñ üfürmesi
- 6 Enfâs-1 feyz-bağş-1 veliyyü'n-ni' amladur
Gerd-i gamuñ nişîmen-i dilden süpürmesi
- 7 Yüzleşdi hâk-i müzesine kalmadı yüzi
Yüz kerre sürdi ka' bına yüz Ka' be sürmesi

138

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Def' -i sevdâya arar gâh ney u geh 'ûdı
Dil temessük idinüp tezkire-i Dâvûd'ı
- 2 Güzerân itse eger bâğda zıkr-i la' lûñ
Neş'ede sebkat ider bâdesine 'anğûdı
- 3 'Anberîn zülfüñ egüp sînesin aldı âteş
Âh idüp micmere çıkdı depesinden dûdı
- 4 Yanına düşmiş idi vâ' iz o mihr-i hüsnüñ
Hâtıra şaldı kara hâşiye-i Mes' ûdı
- 5 Ser-lâhûtî mürîd añladı nâsût içre
Farqdan kaldı yine 'âbid ile ma' bûdı
- 6 Çeşm-i cellâduñ ider kâr-1 Lebîbâyı tamâm
Ya ne zahmet çekesin hançer-i hûn-âlûdı

139

Mef' ûlü / Fâ' îlâtü / Mefâ' îlü / Fâ' ilün

- 1 Devr-i felek ne sırra 'aceb oldı mübtene
K'olmuş refâh-ı hâl ile âsûde her denî
- 2 Ser-geşte itmedikçe beni dâne virmedi
Rızķumçün itdi kendümi çarķ el degirmeni
- 3 Gird-âb-ı merge çatmadadur keşf-i emel
Ey nâhudâ-yı ğam mola divşür bu yelkeni
- 4 Kaydum bozuldı defter-i temyîzden gönül
Maħlûle çıkđum itmedüm idrâk ben beni
- 5 Ben ben diyü getürme gezend aşl-ı vaħdete
'Ârif düşürme varķa-i işrâke sen seni
- 6 İtdüm nevâl-ı derdle dâr-ı fenâda 'ayş
Dellâla vir gönül bu ma' âşı bu meskeni
- 7 Hep yandığum Lebîb ma' ârif belâsıdur
İhrâķa cevher oldı sebep ħâk-i ma' deni

140

Mef' ûlü / Fâ' îlâtü / Mefâ' îlü / Fâ' ilün

- 1 Yaķdı firâķ-ı yâr dil-i mübtelâmuzu
İtdük ciger kebâbı ğıdâ vü 'işâmuzu
- 2 Âzâde-ser gezerken o bî-raħme dil virüp
Ĥazm itmedük şafâmuzu bulduķ belâmuzu
- 3 Bend oldı mürĝ-ı dil gire zülf-i zerdüñe
Zenbûr-ı beççe şayd ider oldı hümâmuzu
- 4 Zülfinden el çeküp okuruz muşķaf-ı ruħuñ
İtdük şavâba şimdi mübeddel ħaķâmuzu
- 5 Şâhum helâküz ol ruħı taķlîd-i lâleden
Ĥoyma o sürķ-serlere al ķan bahâmuzu

139. AE1, 119a; AE2, 231; Ü, 126a

5a, aşl : ehl AE2

140. AE1, 119b; AE2, 232; Ü, 126b

4b, şimdi : - AE1

- 6 Dil-tengiyüz müdahine gûyân-ı meclisüñ
Farğ itmeyüz zemîmeden aşlâ şenâmuzı
- 7 Bed-gû şayar anı bize esbâb-ı fakrdan
Semmûra qablar ehl-i riyâ bu riyâmuzı
- 8 ‘İrfâna geldi kesr-i kıyem bozdı ‘âkıbet
Cehlûñ revâcı ma‘ rifete iştihamuzı
- 9 Söz şağın al mümeyyiz-i inşâfdan Lebîb
İnkâr iderse hâsid-i bed-gû edâmuzı

141

Mef‘ûlü / Fâ‘ilâtü / Mefâ‘ilü / Fâ‘ilün

- 1 Şoldurdu la‘li gonca-i nev-ğîz-i gülşeni
Zülfi tağıtdı sünbül ü şeb-bûy u sûseni
- 2 Ser-geşte-i cibâl cünûnum bu devrde
İtdi hevâ-yı ‘aşq beni yil degirmeni
- 3 İrgürdi iltifâtına ağıyarı ol perî
Rağm itmedi baña didüm ağıyâra ermeni
- 4 Bir çeşmi sihr-sâza esîrüm ki fitnede
Âşûb-ı haşr gamzesinüñ kâr-ı ehveni
- 5 Meclisde reng-i bâdeyi virmezdi hârice
Ta‘lîm-i şafvet itmese billûra gerdeni
- 6 Sâmân u şervetüñ virür erbâb-ı ‘ayş aña
Bintü’l-‘ineb fakîredür ammâ ki ergani
- 7 Kılduñ keşide çünki girîbân-ı vuşlatı
Dest-i niyâzdan kerem it çekme dâmeni
- 8 La‘li gibi nemek be-ğarâm oldı ey Lebîb
Şaldı firâş-ı hecrine ol bî-vefâ beni

RAMAZANLA İLGİLİ ŞİİRLER

Mâh-1 Ramazân-1 meymenet-feyzânuñ temcîdine mûte‘allık
şî‘irlerdür*

1

Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilâtün / Fe‘ ilün

- 1 Zıkr ü fikriydi külû âyetin îrâd hemân
Vâ‘ izüñ zıkrini şaşırđı kudûm-1 Ramazân
- 2 Tesliyet-bağş olur aħbâb aña ol vech ile kim
Geldi şeyhüm Ramazân ayı Sikender-devrân
- 3 Paça da‘vetlerine vaz‘-1 zarîfâne idüp
Bu sene sâde topuğ mesti ile çekdi tabân
- 4 Gûyiyâ mâ‘idedür nâzil olur kürsîden
Ni‘met-i bûs-1 yedin şatmağ için ħalka girân
- 5 Bu şeb iftâra buyur ħânemüze kim dir ise
İder ol şeb aña teslîm-i mağâlîd-i cinân

2

Mef‘ ülü / Mefâ‘ ilü / Mefâ‘ ilü / Fe‘ ülün

- 1 Ey dil bu cihân tekyesi vîrân olacağdur
Bu şehr ü qurâ başka beyâbân olacağdur
- 2 Dest-i melekü’l-mevtde çengâl-1 ecelden
Eczâ-yı beden cümle perîşân olacağdur
- 3 Ne cinn ü ne insân u ne ħayvâna beğâ var
‘Âlem didigüñ ‘arşa-i nisyân olacağdur
- 4 A‘ mâl-i terâzûsını ħâzırlayup Allâh
Mağlûkum uyansın diyü fermân olacağdur
- 5 Evlâd-1 ebeveyn ile olup ħaşm o günde
Biri birine dest ü girîbân olacağdur
- 6 Bihbûd-1 şefâ‘atle tabîb-i dil-i ümmet
‘Âşîlerinüñ derdine dermân olacağdur

* Başlık AE2, Mâh-1 Ramazân-1 meymenet-feyzânuñ temcîdine mûte‘allık ħara şî‘irlerdür
beyân olmur AE3
AE2, 233 ; AE3, 18a ; Ü, 127a

- 7 Maşşerde olan da' vet-i hengâm-1 cân
Hep şâh u gedâ cümlesi yeksân olacakdur
- 8 Dünyâda Lebîbâ nice handân ola 'âkil
Gülşenleri hep külbe-i aHzân olacakdur

3

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Mü'min olur âmâde zühûr-1 Ramazâna
Helvâ-yı teşekkürle şahûr-1 Ramazâna
- 2 İfîâr gelür mâ'ide-i rahmet-i Hâkdan
Her şâm u seher merd-i şabûr-1 Ramazâna
- 3 Yanmağda çerâğ-1 ni'amı bây u gedânuñ
Bağ dîde-i inşâf ile nûr-1 Ramazâna
- 4 Kûr'ân u terâvîh ile tâ'atle mesâcid
Keştî olur aşhâb ücûr-1 Ramazâna
- 5 Şâlihler olup nâ'il-i gufrân-1 İlâhî
MaHzûn olur elbetde mürûr-1 Ramazâna
- 6 Gâfletle elem çekme sen endîşe-i rızğa
Mevlâ mütekeffildür umûr-1 Ramazâna
- 7 Bârî kula zannınca Lebîbâ kerem eyler
Ümmîde durer 'îdi gâfûr-1 Ramazâna

4

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

- 1 Mâh-1 Ramazânum şeref ü şân ile geldüñ
Mü'minlere sen müjde-i gufrân ile geldüñ
- 2 Geldüñ günü toğdı giceler ehl-i şalâhuñ
Câmi' lere zîrâ ki çerâğân ile geldüñ
- 3 Mü'minlerüñ olduñ sebeb-i ülfeti zîrâ
Her hâneye aHzbâb ile mihmân ile geldüñ
- 4 Sen şâh-1 şuhûr olduğıña şüphe mi vardur
Bir resm-i şehân tûb ile 'unvân ile geldüñ

- 5 Yek mâha donanmaya seni ba'ş idüp Allâh
Me'mûr olup âyâtla Kûr'ân ile geldüñ
- 6* Hem rahmet-i ğufrân hem âzâdi-i nîrân
Dindi saña elâf-ı firâvân ile geldüñ
- 7 Vaşfuñ nice haq üzere Lebîb eyleye îfâ
Sen ümmet-i merhûmeye Kûr'ân ile geldüñ

5

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fe'ûlün

- 1 Ey dil olagör menkabe-ĥvânı Ramazânüñ
Kim feyzi cinân itdi cihânı Ramazânüñ
- 2 Hem rahmeti hem ni' meti hem ĥimyesi olmış
Hem zâhiri hem luğf-ı nihânı Ramazânüñ
- 3 Hep nağme-i bübülleridür bâğ-ı Behîstüñ
Tercîdinüñ elhân u ĥisânı Ramazânüñ
- 4 Girmiş kafes-i rahmete şan kuş dili söyler
Tûñye döner mu' tekifânı Ramazânüñ
- 5 Gün batdı şikem-ĥvârelerüñ hep günü toğdı
Bu remzi ider mağrib ezânı Ramazânüñ
- 6 Her şeb düşünür sofrâ-i rahmetdür o Hâkdan
Mü'minlere baş itdigi ĥvânı Ramazânüñ
- 7 Envâr-ı terâvîĥ ü tesâbîĥ ile mescid
Gösterdi çerâğânı şebânı Ramazânüñ
- 8 Şevvâlde zann itme hemân 'îdi Lebîbâ
Şâlihlere 'îd oldı her ânı Ramazânüñ

* 6.Beyt : - Ü

MUSAMMATLAR

TERKÎB-BEND¹

Lebîb merhûm İbrâhîm-nâm kendi hafîdinüñ fevtine söylediği
merşiyeye-i bî-bedel ü sûziş-fezâdur *

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

I

- 1 Râhat olduñ mı felek kim beni giryân itdüñ
Gülşen-i ' işretümi külbe-i aḫzân itdüñ
- 2 Kârımı bülbül-i şûrîdeveş efgân itdüñ
Nüşa-i ḫâtırum evrâḫ-ı perîşân itdüñ
- 3 Beni Mecnûn-ı ser-endâz-ı beyâbân itdüñ
Dest-i bî-dâduñ atup çâḫ-ı girîbân itdüñ
- 4 Cigerüm pâresini bezmüñe biryân itdüñ
Dili zehr-âbeveş kâse-i devrân itdüñ
- 5 Târ-ı Nemrûd-ı kederle beni sûzân itdüñ
Beyt-i ma' mûr-ı dil-i zârımı vîrân itdüñ
- 6 Kılduñ âmâc-ı ḫazân ol varaḫ-ı tekrîmi
Nişledüñ gonca-i bâḡ-ı dilüm İbrâhîmi

II

- 7 Baña raḫm eylemeyüp alduñ elümden yârı
Göñlüm eglencesi tûtî-i şeker-güftârı
- 8 Külḫan itdüñ gözime cilve-geh-i gülzârı
Yanayım yaḫılayım eyleyim âh u zârı
- 9 Gezeyim arayım ol dil-ber-i gül-ruḫsârı
Aḡlayım aḫıdayım dîde-i ḫûn-efşânı
- 10 Almayam destüme min-ba' d gül-i pür-ḫârı
Gelmesün ḫâtırırma bâḡ-ı Behişt âşârı
- 11 İtmesün şîve-i dil-sûzına çarḫ inkârı
Şorayım söyleyem bâri ben ol ḡaddârı
- 12 Tuḫm-ı ümmîdümi ḫâk ile idüp zîr ü zeber
Aḫdı bârân-ı sirişküme saña bundan ne biter

¹ AE1, 63a ; AE2, 278

* Başlık AE1 : Merşiyeye-i ḫüzn-âver berây-ı hafîd-i li-münşiiḫî be-nâm İbrâhîm AE2

III

- 13 Kırduñ ol gülbün-i nev-reste vü nâzendemi âh
Nâz-ı bâlîne bedel oldu aña hâr u giyâh
- 14 Hâk-i tîreyle alup sîm-i teni sîm-i siyâh
Zıll-ı merg ile yağud münhasif oldu ol mâh
- 15 Bu kazâdur kim olur kimseye bir kimse penâh
Bilür aḫvâl-i dil-i gamzede vü zârı İlâh
- 16 Kût-ı cânım idi taḫbîl-i şeker-ḫande şefâh
İmtizâcıyla gelüp sîneye şad-rahb u refâh
- 17 Cümle eṭvârı olup ṭab‘a muvâfiḫ her gâh
Nuṭḫ-ı cân-perveri olmışdı bu faḫḫ-ı dil-ḫ‘âh
- 18 Şimdi bî-behredür ol zemzemelerden gûşum
Bülbüli uçdı tehîdür kafes-i âgûşum

IV

- 19 Gözler âhûları ol gözleri âhûyı müdâm
Oldılar kebg ü kebûterleri âvâre-i bâm
- 20 Bozdı bâzîçesini şu‘bede-bâz-ı eyyâm
Çalması meclis-i ünsümde benüm zerre nizâm
- 21 Kaçdı destümdeki ser-mâye-i şabr u ârâm
Sûd-ı ümmîdde ziyân oldu baña kâle-i kâm
- 22 Lîk yoḫdur burada fâ‘ide-i istirḫâm
Heman Allâh vire şabr-ı cemîl üzre kıyâm
- 23 Gitdi ol Yûsuf-ı şîrîn-dehen ü sîm-endâm
Vâdi-i nerta‘ u nel‘abda çün oldu kem-nâm
- 24 Bula mer‘â-yı Behişt içre devâ-yı tesnîm
Ṭu‘me-i gürk-i fenâ oldu kızum İbrâhîm

V

- 25 Gülşen-i behcete ruḫsârı gül-i âlum idi
Leb-i ḫandîdesi ḫod gonca-i iḫbâlüm idi
- 26 Nazar-ı çehre-i mes‘ûdı benüm fâlüm idi
Soḫbeti bâ‘iş-i âsâyiş-i aḫvâlüm idi

13b, nâz-ı : tâze AE2
25b, iḫbâl : âmâl AE1

- 27 Cünbiş-i dil-keş ü nâzı şağaf-ı bâlum idi
Rüşd-i nâ-dîdesi ser-mâye-i âmâlüm idi
- 28 Ğam hayâtında reh-i şevkde pâ-mâlum idi
‘Ömrüm âyînesine şûreti timsâlüm idi
- 29 Çerb-i şîrîni şafâ-yı dil-i pür-ğâlüm idi
Lezzeti kaldı dimâğumda ogul bâlum idi
- 30 Mîve-i vaşlına ben toymayup oldum maħrûm
Toya bârî şemer-i Ğulda o tıfl-ı ma‘şûm

VI

- 31 Lâmveş kâmetümi kıldı elif kıddüñ lâ
Ğarf-i nefyüm ki idüp nefy-i sivâ-yı Mevlâ
- 32 İdemem kimseye isnâd-ı havâdiş Ğaşâ
İ‘tikâdum bu ki Ğağ virdi Ğağ aldı Ğağğâ
- 33 Mâlikü’l-mülke nice vârid olur çün ü çirâ
Bendeyüm bendenüñ ancak işi teslîm ü rızâ
- 34 İderüm sûz-ı derûnumla belî Ğayr du‘â
Seni Mevlâ ide ‘uşfûr-ı cinân-ı a‘lâ
- 35 Heman olsun saña nüzhetteh-i me’vâ me’vâ
Olayım ben Ğam u endûh ile merşiyeye-serâ
- 36 Vuşlatından beni nâ-kâm iden İbrâhîmüm
Heçr ile şubhumı ağşâm iden İbrâhîmüm

VII

- 37 Ğandasın Ğanda ey ârâmiş-i cism ü cânum
Ğandasın ey dil-i pür-derde benüm dermânüm
- 38* Eşküme itdi refâkat cigerümden Ğanum
Ğızılıрмаğa dönüp dîde-i Ğûn-efşânüm
- 39* Âteş-i firğat ile yandı dil-i sûzânüm
Şan Ğarîğ için ezan oldu benüm efgânüm
- 40* Terk idüp girye vü şîvende Lebîbi tenhâ
Kûşe-i mâteme itdüñ anı eyvâ eyvâ

* 38.39.40. Beyt : - AE1

TERCİ'-BENDLER

1

Ḥâdim müftîsi merḥûm el-Ḥâc Muḥammed Sa'îd Efendi gülşen-serâ-yı 'adne cevelân buyurdıklarında Şarı el-Ḥâc 'Abdu'r-raḥman Paşa ḥâzretlerinüñ emr ü fermânlarıyla vefâtına yazılan merşiyeye-i ḥüzn-âver-i târîḥdür*

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ'îlü / Fâ' ilün

I

1 Göñlümle eyleyüp bu gice baş-ı kıl u kâl
Kıldum mu 'âḥezeyle anı mu' riz-ı sü 'âl

2 K'ey penc ğaflet ile olan fâkıdu's-su' ûr
Dârû-yı hûş ber-ḥôr-ı sevdâ-yı bî-me 'âl

3 Tâ key bu neş 'edâri-i dünyâ-yı bî-beḳâ
Olmaz mısın sülâfe-keş-i câm-ı infi'âl

4 Baḳ defterinde kimdür olan pâydâr-ı 'ömr
Şehden gedâya deg selefün itdi irtihâl

5 Erbâb-ı fazl u câh *ke-en lem yekün* olup
Oldı müderrisîne maḳarr ḥücre-i zevâl

6 Kıldı kuẓâtı ḥüccet-i mergî kazâzede
Müftilere didürmedi lâ vü ne' am bu ḥâl

7 Bir güft-gû-yı 'âlem-i kevn ü fesâdda
İrdi şımâḥa bu süḥan-ı mâtem-iştimâl

8 Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
Vâ ḥasretâ göçdi cihândan Ebû Sa'îd

II

9 Aḥmed-meniş Muḥammed Efendî-i zü'l-ḥaseb
Maḥmûd-kîş-i Ḥâdimî-i Hâşimî-neseb

10 Niḥrîr-i elma'î fuẓalânuñ semî da'î
Erbâb-ı ḥâlün evra'ı fi'r-Rûmı ve'l-'Arab

11 Ḳutbü'l-efâzıl esve'-i 'allâme-i funûn
Râzî-şemâ'il ekmel-i küll nuḥbetü'n-nuḥab

12 Şemsü'l-ma'ârif idi ufûl itdi gûyiyâ
Şandûḳ-ı arza ḳondı ya bir nüşḥa-i edeb

1. AE1, 60b; AE2, 119; Ü, 66a

* BaşlıkAE2 : Esâmi-i kütübi hâvî merşiyeye-i bî-bedeldür ki Ḥâdimî merḥûma söylemişdür AE1

- 13 Yâhud kitâb-hâne-i ' âlemden eyledi
Şadru'ş-şerî' ayı melekü'l-mevt müntehab
- 14 Kaldı o nûr-ı sırr-ı Hudâ inkişâfdan
Bî' at-güzîni oldı ser-â-ser yetîm hep
- 15 Kılısun figânı merşiye-h^vânân-ı firqati
Şalsun bu beyt-i muharriq ile sineye leheb
- 16 Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
Vâ hasretâ göçdi cihândan Ebû Sa'îd

III

- 17 Hallâl idi ma'âkıd-ı ' ilm-i şerî' ati
Keşşâf idi ma'âzıl-ı şerh-i tarîkati
- 18 Fer' idi Pejdevî aña fenn-i usûlde
Ristöyü koydı mekteb-i nisyâna hikmeti
- 19 Meşşâta-i ' arâ'is-i efkâr idi anuñ
Eşkâl-i zihni mantıq-ı hüsn-i ' ibâreti
- 20 Gâlfide tûb aña ögerişâ vü zûsiyûs
Metrûk-ı ceybi re'y-i mecastî vü hey'eti
- 21 Telhîş idi beyânı bedî' -i meâlîbe
Miftâh idi me'ânîye resm-i belâgatı
- 22 Bir böyle kenzi eyledi tahte'ş-şerâ felek
Oldı tebâh o cevherenüñ qadr u kıymeti
- 23 Ey gâflet-âzmâ-yı fenâ i' tibâr-ı kıl
Zıkr-i cemîlinüñ bu kelâm oldı gâyeti
- 24 Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
Vâ hasretâ göçdi cihândan Ebû Sa'îd

IV

- 25 Şad-hayf o nahl-ı fazlı tebâh itdi rûzgâr
Oldı hazân-ı mergle evrâkı târ u mâr
- 26 Ya' ni gürûh-ı hayl-ı telâmîz-i meclisi
Bî-nûr-ı feyz oldı perişân u bî-çarâr

18a. aña : -AE1

19a, ' arâ'is : ' arâyis AE1,AE2

- 27 Fikr it ki şem‘-i mihr-i münîr olsa muntafi
 alur mı kuşr-ı mâh-ı sipihr üzre tâbdâr
- 28 Ümmîd-i iktibâs iden ol avr-ı nûrdan
 Güm-gerde râh-ı feyz olup oldu ‘abeş-güzâr
- 29 Enfâs-ı Naş-bendî idi alb-i âgehi
 Rûhâniyâna olmuş idi meclisi medâr
- 30 Şad-müstefide bezmi müfid-i ‘ulûm iken
 Tenhâca aldı sâkin-i peygûle-i mezâr
- 31 ‘Ârif bu sûk-ı dehrde bey‘ ü şirâ’ için
 Eyle bu nazmı zihnine mi‘yâr-ı i‘tibâr
- 32 Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
 Vâ asretâ göçdi cihândan Ebû Sa‘îd

V

- 33 Dâr-ı ğarûrdur bu ne nîk ü ne bed alur
 Bu kârbân-serâ daı şanma ebed alur
- 34 Ne mâl u câh u cünd-i sipâh u ‘adû alur
 Ne fira-i dâlâl u ne ehl-i reşîd alur
- 35 Herkes gider ve lîk arîk-ı selâmete
 Ef‘âl-i ayrı zîkr-i cemîli sened alur
- 36 Şîrâzesi taıldı o cild-i kerâmetüñ
 Dillerde yâd-ı rahmeti bî-aşr u ‘add alur
- 37 Olsun maâmı müctehidîn-i kirâm ile
 Zîrâ anuñ mü‘eşşiri çün müctehed alur
- 38 ayrû’l-aleflerin daı me’mûlümüz bu kim
 Neşr-i ‘ulûm ile şürefâ-yı beled alur
- 39 Bil baqlamaz bu dehr-i denîden abîr olan
 Elde Lebîb bu sühânuñ müstened alur
- 40 Yâ veyletâ buldı fenâ fâzıl-ı ferîd
 Vâ asretâ göçdi cihândan Ebû Sa‘îd

29a, âgehi : âgehüñ AE1,Ü
 38a, me’mûl : me’âl AE1

2

Merhûm Çeteci el-Hâc 'Abdu'llâh Paşa Hazretlerinin zâde-i tab'ları
olan beyt-i garrâlarını tercî'-benddür*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

I

- 1 Cihân tûrdıkça tûrsun hazret-i düstûr dünyâda
Ki fikri dîn ü devletdür anuñ imrûz u ferdâda
- 2 Zihî âteş 'inân-ı 'arşa-i heycâna cârîdür
Burâk-ı himmeti çün berç-ı hâtif zîr ü bâlâda
- 3 Olup fethiyye-h'ân-ı fâl-ı hayr a' dâsı haqqında
Bu ra' nâ beyti buldı nüshâ-i zihninde âmâde
- 4 Süvâr olsa eger sultân-ı nuşret tevsen-i bâda
Ġubârâsâ virür cem' iyyet-i a' dâyı ber-bâda

II

- 5 Nice düstûr düstûr-ı mücâhid fi-sebîli'llâh
Ki oldı mu'zam-ı efkârı kahr-ı düşmen-i bed-h'âh
- 6 Zimâm-ı emrini teslîm-i dest-i kudret itmişdür
Rumûz-ı şîve-i taqdîrden gâfil degül her gâh
- 7 Eger vaşfumda şüpheñ var ise ey hâsid-i mârid
Bu kavlı-i şâdığın gûş eyle benden işte bismi'llâh
- 8 Süvâr olsa eger sultân-ı nuşret tevsen-i bâda
Ġubârâsâ virür cem' iyyet-i a' dâyı ber-bâda

III

- 9 Müzeyyen bir vezîrî kıt' adur bu maṭla' -ı garrâ
Anı çespîde-i dîvâr-ı terci' eyledüm hâlâ
- 10 'Adû mir'âta baksa 'aqsini bî-ser bulur lâ-büdd
Be-sân-ı âyet-i seyf itseler naqş-ı 'alem farzâ
- 11 Tereddüd eylemezler heykel-i bâzû-yı nuşretdür
Ġazâ ehli bunuñla cenge istiftâh ider haqqâ
- 12 Süvâr olsa eger sultân-ı nuşret tevsen-i bâda
Ġubârâsâ virür cem' iyyet-i a' dâyı ber-bâda

2. AE1, 122a ; AE2, 340

* BaşlıkAE2 : Lebîb-i merhûmuñ Çeteci 'Abdu'llâh Paşanuñ beytine söylediği nazm-ı
tercî'-i bend AE1.

3a, haqqında : kahrında AE2

IV

- 13 Görüp âşâr-ı tab^ç -ı pür-kemâlin eyledüm taşın
Zihî taqrîr-i cân-bağşâ zihî ta^ç bir-i pür-temkîn
- 14 Hüdâ feyz-i teraqqî-yâb idüp mecmu^ç a-i dehri
İde hem-vâre hüsniyyât-ı gûn-â-gûn ile tezyîn
- 15 Bulup bir vefk-ı şer^ç -i Aşmedî mazmûn-ı zîbâsın
Teyemmün iderek nazm-ı laţîfin eyledüm tazmîn
- 16 Sûvâr olsa eger sultân-ı nuşret tevsen-i bâda
Ġubârâsâ virür cem^ç iyyet-i a^ç dâyı ber-bâda

V

- 17 Hoşâ çâpük-sûvâr-ı fârisü'l-ğayl-ı sühândânî
Hüner cenginde de şeb-dîz-i kilküñ aldı meydânı
- 18 Olup mehmîz-i cünbânî kümeyt-i sâha-i ma^ç nâ
Lebîbâsâ piyâde kaldı hep Hâssân-ı Şahbân'ı
- 19 Hemân bu sâl idersüñ ^çavn-i Bâriyle budur me'mûl
Ġubâr-ı İşfahâna sürmedân çeşm-i küheylânı
- 20 Sûvâr olsa eger sultân-ı nuşret tevsen-i bâda
Ġubârâsâ virür cem^ç iyyet-i a^ç dâyı ber-bâda

3

Muşullı İsmâ^ç il Ağa'ya yazılan terci^ç -benddür

Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilâtün / Fâ^ç ilün

I

Ey kalem ey bülbül-i hoş-lehçe-i bâğ-ı edeb
Ey nevâ-yı dil-keş-i ser-mâye-i şevk u tarab

Bir muhibb-i şâdıķum var sen vekîl ol çek ta^ç ab
Bir nihânî müşkilüm var ħallini sen kıl taleb

Söyle İsmâ^ç il ağa ħikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ^ç id-i feraħ-bağşâlaruñ lâf oldı hep

II

Yaz aña bir nâme ta^ç zîmât-ı pür-temkîn ile
Kıl sipariş aña kim var cünbiş-i rengîn ile

15b, tazmîn : tezyîn AE2

19a, idersüñ : idersin AE1

3. AE2, 342 (Manzûme "terci^ç -bend-i müseddes"tir.)

Hem selâm u hem du‘ â her tarz-ı hoş-âyîn ile
Dil-firîbâne zarâfet vâdi-i şîrîn ile

Söyle İsmâ‘îl ağa hikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ‘îd-i feraḥ-baḥşâlaruñ lâf oldı hep

III

Bezmine varsun açılsun eylesün fetḥ gülsitân
Şoḫbet itsün eglenüp eglensün ol ba‘d-ez-zamân

Başla sen kim ey şadâkatkâr-ı aḥbâb-ı cihân
Bir sü‘âlüm var saña ketm itme benden kıl beyân

Söyle İsmâ‘îl ağa hikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ‘îd-i feraḥ-baḥşâlaruñ lâf oldı hep

IV

Kendi hem ehl ü hem ehl-perverligi me‘mûl iken
Cûd-ı Ca‘ ferle lisân-ı nâsda menḳûl iken

Herkese naḳd-ı ‘inâyâtı anuñ mebzûl iken
Dîde-i cûdında biñ dünyâ anuñ bir pul iken

Söyle İsmâ‘îl ağa hikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ‘îd-i feraḥ-baḥşâlaruñ lâf oldı hep

V

Lâ-cerem nisyândan ḥâlî degüldür çün beşer
Yoḫsa kim taḫte‘l-firâş olur mı hiç böyle güher

Ġâlibâ bir kimse yoḫdur kim anı tezkîr ider
Bü‘l-‘acebdür kim zamânlar giçdi yoḫdur bir eşer

Söyle İsmâ‘îl ağa hikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ‘îd-i feraḥ-baḥşâlaruñ lâf oldı hep

VI

Sünnet-i Peygamberîdür nâzım-ı cûd u minen
Ka‘ba elbâs olınan kisveyle müşbetdür süḫan

Şor bu remzi saña tafşîl itsün ehl-i faẓl u fen
Ya‘ni Faḫrî-zâde ol dostın ferâmûş eyle sen

Söyle İsmâ‘îl ağa hikmet nedür noldı sebab
Kim mevâ‘îd-i feraḥ-baḥşâlaruñ lâf oldı hep

4

Hacı 'Ali Paşa kedhüdâsı Dervîş Ağaya yazılan terci' -benddür

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

I

Söyle ey tûfî-i sükker-hây-ı maḥbû'ü'l-edâ
Nâmuñı koydı qalem kıldı qasem saña Hudâ
Âb-ı zerle yazsalar âşâr-ı güftâruñ sezâ
Bunca demdür kim mekârim ehlin eylersin binâ
Defterinde var mı ağa-yı ma'âlf ihtivâ
Erşed ü emced ser-âmed kâmil ü kâr-âzmâ
Ya'ni hayr-endîş agâ himmet-meniş Dervîş Ağâ

II

Kedhüdâ-yı şâbık-ı düstür-ı Dârâ-ihtirâm
Hâzret-i Hâcî 'Ali Paşa-yı hürşîd-ihtîşâm
Hem efendi hem agâ hem mu'tenâ-yı h'âs u 'âm
Vaqr-ı şer'îsiyle olmuş mu'teber beyne'l-enâm
Ṭab' -ı dervîşânesiyle eylemiş taḥşîl-i kâm
Erşed ü emced ser-âmed kâmil ü kâr-âzmâ
Ya'ni hayr-endîş agâ himmet-meniş Dervîş Ağâ

III

'Azl u naşbı itmesüñ endîşe hûy u hil'ati
Rûz u şeb ancak rızâ-cûy-ı veliyy-i ni'meti
Herkese rûy-ı telaṭṭuf lâzım-ı mâhiyyeti
Vaḥfdur dâ'im şenâkârâna harf-i himmeti
Erşed ü emced ser-âmed kâmil ü kâr-âzmâ
Ya'ni hayr-endîş agâ himmet-meniş Dervîş Ağâ

IV

Alsa ṭib u hulqın ezhâr-ı cinân eyler ḥased
Gülşen-i dergâh-ı âşafda gül-i rûy-ı seped
Kâr-sâz u kâr-dânâ vü ketûm-ı nîk ü bed
Lâbis-i dîbâ-yı dâniş ḥurde-bîn ehl-i ḥured
Erşed ü emced ser-âmed kâmil ü kâr-âzmâ
Ya'ni hayr-endîş agâ himmet-meniş Dervîş Ağâ

V

Bir ḥıdvüñ hürmet-i ḥâmıyla bulmuş zîb ü fer
Kim garîk-ı luṭfidur erbâb-ı 'irfân u hüner
Sen ḥuşûl-ı kâm için çekme Lebîb aşlâ keder
Nazmdur tuḥm-ı gül-i zer âb-ı himmetle biter
Ḥâk-pây-ı dâvere lâ-büdd seni tezkîr ider
Erşed ü emced ser-âmed kâmil ü kâr-âzmâ
Ya'ni hayr-endîş agâ himmet-meniş Dervîş Ağâ

TAHMİSLER

1

Lebîb'ün kendi gâzeline Türkî tahmîs ve muhammes*

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

I

Şâhid-i nev-bahârdur gonca
Dil-keş ü dil-şikârdur gonca
Şevk-bağş-ı hezârdur gonca
Bâğa revnağ-nişârdur gonca
Güle hayli medârdur gonca

II

Şahn-ı gülşen olup aña mekteb
Bî-vüsûn gör ider mi terk-i edeb
Şimdi ammâ o âteşi meşreb
Müşterse güllere ne 'aceb
Tıfl-ı çûpek-süvârdur gonca

III

Şerefâdandur eşher-i laqabı
Dinse şâyestedür aña çelevi
Hem Ocağ-zâde cümle cedd ü ebi
İrişür Hızra nisbet-i nesebi
Hayli 'âlî-tebârdur gonca

IV

Zîb ü fer virmeseydi gülzâra
'Andelîbân olurdu âvâre
Pâk fînetliginden ezhâra
Kim bağar sâde berg-i kuhsâra
Mâye-i iftihârdur gonca

V

Hâşıl-ı ahlâkını idüp tehzîb
Çalmamış vaz' -ı nâ-sezâ vü garîb
Bunca hüsn olmuş iken aña naşîb
İtse taklîd la' l-i yâr Lebîb
Gözime yine hârdur gonca

1. AE1, 123a ; AE2, 141; Ü, 78b

* BaşlıkAE1 : Muhammes-i laîf ü eşkâ ez-ğalem-i münşi-i şâhib-i dîvân berây-ı gonca AE2

2a, olup aña : aña olup AE1

3b, dinse : dince AE2

3c, hem : hep AE1

2

Zâreli-zâde Feyzu'llâh Paşanuñ kâtib-i dîvânları sirkeçili 'Ali Efendi'nüñ inşâ itdükleri ğazele olan pervâzî taḥmîsdür

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

I

'Alâyıkdur 'uqâl-ı pây-ı seyri merd-i dânanuñ
Çalış ħâr-ı ta' alluğdan rehâya taraf-ı dâmânuñ
Ayırmaz sâhilinden fülki men' -i lengeri anuñ
Saña bürhân-ı kâti' dur bu söz tüt ğuş-ı iz' ânuñ
Reh-i pervâzına sedd oldı bir sözün Mesîḥânuñ

II

Olur mı pâk-ıfnet râğıb-ı dü-seyre-i dünyâ
Firâr itdikçe sen eyler seni ta' kıb o bî-pervâ
Olur mı maḥrem-i dest-i ħınâ dâmân-ı istîĝnâ
Budur ḥikmet ki dinmez ḥaclegâh-ı dehrde ḥâşâ
Meh-i Ken' âna geldi lekke ' aşkından Züleyḥânuñ

III

Delili Ḥızır olursa kim naşîbüñ behredâr olmaz
Ḥızıra meş' al-ı tevfihsız ḥod i' tibâr olmaz
Ḥümâ-yı evc-i maḥşad dâm u dâneyle şikâr olmaz
Sebeb teksîri neyl-i maḥlaba çünkim medâr olmaz
Nişânın bulmadı ey dil Sikender âb-ı ḥayvânuñ

IV

Şebâtı mün' adim esbâba baş koşmaz mücerredler
Müsâvîdür aña delç-ı muraqqâ' kisve-i pür-zer
Ḥıred bilmem bu dâr-ı bî-beḳâda bundan a' lâ ter
Didi faqr u ğmâyı bir bilen merd-i süḥan-perver
Nedür rüçḥânı keckül-i gedâdan tâc-ı Kisrânuñ

V

Ḥıdv-i ins ü cinn ü bâd iken mülkinden ey Zârî
Mülûk-ı mürselîn el çekdi ḥâlî koydı bu dârı
Lebîb encâm-ı kâr-ı ' âlemi çün bildi aḫyârı
Îrâ' et itmege şeh-râh-ı ḥaqqâ tarz u refârı
Yed-i ḥükminde âḫir bir ' aşâ kaldı Süleymânuñ

3

Diyârbekr vâlisi Şarî 'Abdu'r-raḥman Paşanuñ oğlı Muştafâ Beg
inşâ eylediği ğazeli taḥmîsdür

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

I

Bir perî-ruḥsâra çarpıldı göñül ḥâli yamân
Şad'-ı sevdâsında bî-hûş-ı bî-tâb u tüvân
Eylemez te'sîr aña efsûn-ı feryâd u figân
Böyle bir bî-raḥm u re'fet bî-emânuñ nâ-gehân
Cân u dilden 'âşık-ı bî-çâresi oldum amân

II

Dil-berâ inşâf kıy yazuğ degül mi bendeñe
Dâ'im âzâruñ çeküp nâ'il degül bir ḥandeñe
Muntazırdur çeşm-i ḥasretle ruḥ-ı ferḥundeñe
Bir nigâh-ı merḥamet kılmaz mısın efgendeñe
Zaḥm-ı tîr-i cevri-i ğamzeñ câna kâr itdi hemân

III

Ḥâyıf iken cezbe-i gül-perçem-i cânâneden
Ĝaflet itdüm yine mekr-i çeşm-i ğaddârânenen
İḥtiyâtum ğâlib iken vâdi-i ferzânenen
Meclis-i sûzişde farḫum ḫalmanı pervânenen
Zülf-i ḫallâb ile çekdi lîk ol ḫaşî kemân

IV

Sâkıyâ destinde sâĝardan ruḥuñ yüz reng alur
Gül şanup râmişger-i bülbül anı âheng alur
Seyr idince gül-ruḥân-ı bezm ayaĝın teng alur
Andan ezhâr-ı çemen nevbetle reng-i neng alur
Ĝâh reng-i lâle ğâhî reng-i gül geh arguvân

V

Virmeseydüm ben eger ol dil-ber-i cânâne cân
İrtibât-ı 'âşık u ma' şûḫ ḫalmışdı nihân
Eyledüm 'uşşâḫa ben bu sırr-ı mektûmı 'ayân
Şâḫib-i nazmuñ bu mısrâ'ı Lebîb eyler beyân
Fâyık olmazdı bu deñlü müşkil-i cânâne cân

4

Şeyh Çoban kıaryesinin vaşfı zımnında inşâ olınan taħmîsdür

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

I

Şeyh Çûban'a heves virdi bize hecr-i vaţan
Urdu şan kâfile-i râşat-ı cânı reh-zen
Oldı eglencemüz ol kıaryede âheng-i mişen
Meges a' zâ ile gündüzler olur surnâ-zen
Giceler virmededür peşşe kemânına düzen

II

Haşerât üstümüze itdi ' umûm üzre nefir
Ceng-i ħarbî çalınur itmege teşvîķ-i mesîr
Kürre-nây oldu aña enker-i aşvât-ı ħamîr
Meges a' zâ ile gündüzler olur surnâ-zen
Giceler virmededür peşşe kemânına düzen

III

Cismimüz şiddet-i germâyla dâ'im maħmûm
Cünbişe gelse hevâ esmededür båd-ı sümûm
Bezmden dûr degül bir nefes esbâb-ı gümûm
Meges a' zâ ile gündüzler olur surnâ-zen
Giceler virmededür peşşe kemânına düzen

IV

Pîrehende pîre pervâne-i fânûsa döner
Meges-i rû-siyehüñ sâzı ile raķş eyler
Bü'l-' aceb sûr ki Çingâne çalar Kürd oynar
Meges a' zâ ile gündüzler olur surnâ-zen
Giceler virmededür peşşe kemânına düzen

V

Dâne-i eşki döküp ħıтта vü erzen yerine
Dögerüz sînemüzi derd ile ħırmen yerine
Mûryânuñ geķer âvâzesi ney-zen yerine
Meges a' zâ ile gündüzler olur surnâ-zen
Giceler virmededür peşşe kemânına düzen

MUHAMMESLER

1

Muhammes-i 'âşıkâne vü şâ'irâne-i Lebîb meşhûr muhammesdür*

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

I

Dün giçdi ol nihâl-ı vefâ reh-güzârdan
 Boylandı seyre serv-i sehîler kenârdan
 Bir de bu nahvet ile giçüp lâlezârdan
 Bir nazre şalsa bâğa o çeşm-i humârdan
 Nergislei düşer nazâr-ı i' tibârdan

II

Ey muhtesib yorulma ki cây-ı ta' ab degül
 Rindüñ şu kârı töhmetine muhteseb degül
 Bu sâde derd-ı âri-i bintü'l-'ineb degül
 Yâd-ı ruhıyla nûş-ı mey itmiş 'aceb degül
 Bûy-ı gül alsalar dehen-i bâde-ı ârdan

III

Bilmem nedür bu gerdiş-i çeşm-i kazâ-nazîr
 Hiç zahmnâk-i gamzesi olmaz devâ-pezîr
 Olmaz mı hûn-ı bî-günehân-ı vefâya sîr
 Her bir bakışda biñ dil alup eylemiş esîr
 Kalmaz yine o alıcı gözler humârdan

IV

Ey gönca olma neş'ever-i bâde-i gurûr
 Yokdur sebât-ı reng-i çemen saffe-i sürûr
 Meşatça-i cemâlüne yok gerçi kim kuşûr
 Kalmaz bu reng-i nev-ı haş-ı sebzûñ k'ider zuhûr
 Faş-ı hazân-ı hüsn olur evvel bahârdan

V

'Aks üzredür mu'âmele-i çarç-ı zû-fünûn
 Olmaz bu nâ-şinâs-ı mürüvvet vefâ-nümûn
 Mefîtûn diyü cehle ne kâr eylesün füsûn
 Sengîn-dilâna pend olur şive-i cünûn
 'Aks-i şadâya itme heves kühsârdan

1. AE1, 120a ; AE2, 139 ; Ü,77a

* BaşlıkAE1 : Muhammes-i ra'nâ-yı bî-bedel AE2

2b, rindüñ : rindin Ü

3e, humârdan : şikârdan AE1

4d, nev : bu AE1

VI

Nazmumla imtiḥân ideyüm nazm-ı Gevherî
 Bezm-i hünerde ‘aceb var mı gevherüñ yeri
 Leb-teşne itdi lehçesine âb-ı kevşeri
 Vaşf eyledikçe rûy-ı ‘arak-rîzûñ ol perî
 Dirler dökildi ḥâme-i gevher-nişârdan

VII

Ben virmesem bu nazm-ı dil-ârâya böyle zîb
 Tenhâ şanurdı kendüyi gülşende ‘andelîb
 Ammâ bu resme itmez idüm nuḡ-ı dil-firîb
 Yoḡdur neşât-ı ḥâtırmuz yoḡdur ey Lebîb
 Ma‘ zûr ḡut bu şî‘ri dil-i gam-şî‘ârdan

2

Ḥasb-i ḥâl-i vaḡt u ân el-müsemmâ be-kizbiyye

Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilâtün / Fâ‘ ilün

I

Âşaf-ı dehrin dil-i vîrânımız ma‘mûrıdur
 İltifât-ı meclis-i vâlâsmuñ mesrûrıdur
 Pâdşâhuñ mekremet-pîrâye bir düstûrıdur
 Resm-i cûdında ecâvîdin ser-i cumhûrıdur
 Ḥırmen-i luḡfında ḥânum dâne-keş bir mûrıdur

II

Çeşmine gelmez ḡınâ-ı ḡab‘ dan dürr ü güher
 Adını añmaz dimez aslâ zer-i maḡbûbe zer
 Nâ‘il olsa neşr iderdi yaldızı yıldız ḡadar
 Dâ‘im eyler ehl-i ‘irfâna telaḡtufla naḡar
 Ehl-i cehli eylemez taḡrîb anuñ mehcûrıdur

III

Baḡş u iḡsân u ‘aḡaya kûhdur Cûdî-laḡab
 Kendi zâtında keremdür zıkr ü fikri rûz u şeb
 Lîk bir ḡarb-ı meşel var söylenür dillerde hep
 Sâḡibi mâlın virür dellâl virmez el-‘aceb
 Ḥâtır-ı ehl-i ma‘ârif anlaruñ rencûrıdur

6d, ‘arak-rîzûñ : ‘arak-rîzin AE2

7a, böyle zîb : reng ü zîb AE1

2. AE2, 131; Ü,73a; D,43b

IV

Rızık-ı maşûm oldığın herkes bilür yokdur hafâ
 İ' tîkâdum böyledür kim mâni' ü ma' tî Hüdâ
 Lîk mennâ' ma şer' an var müzemmet âşafâ
 Ben de fermânuñla yazdum bir le'âfet ihtivâ
 Nazm-ı nev kim levha-i idrâkümüñ mestûridur

V

Ey bilen kizb-i kelâmı şıdķına ni' me'l-bedel
 Neş'e virmez bâde-i nuşum saña gelmez kesel
 Sâğar-ı fikrüm dedür mey-hânci olmaz gazel
 Ben fülânı aldadum zu' m eyleyüp til kırma gel
 Kizbe âhengin bülendi hep âgaz şanbûridur

VI

Gevher olsa kizbi almaz merd-i ' âkıl bir pula
 Kizb ile tedbîr-i kâr u maşlahat gelmez yola
 Toğrı refîâr idemez elbet şapar sağa şola
 Muştaribdür meyl iderse günde bir semte nola
 Sâğar-ı kizbi ki dün çekmiş bugün maşmûridur

VII

Kizb ider tebrîd ef' âl-i şalâh-ı ' âbidi
 Hûşmend iseñ te'emmül kııl bu ' âdil şâhidi
 Kim burûdetle anuñcün vaşf iderler zâhidi
 ' Akıl itmez kavline elbâs-ı kizb-i bâridi
 Şıdķ endâm-ı kelâmuñ kâķum-ı semmûridur

VIII

Olmasun zinhâr va' düñ va' d-i ' arķûbe şebîh
 Kizb ile tevlîş itmez kavlini merd-i tebîh
 İrtikâb-ı hulf-ı mî' âd eylemez illâ sefh
 Hep muhaddişler bilür kim *erba'u men küñne fih*
 Şâdıķu'l-va' di'l-emîñüñ lehçe-i pür-nûridur

IX

Eyleme imrûzına ferdâ ile kizb muttaşıl
 Kizb zîrâ oldı envâ' -ı fesâdı müştemil
 Bî-muğâbâ kizbe cür'et meslek-i mü'min degil
 Şirk-i Bârî kısm-ı kizbe oldı şıñf-ı müstaķil
 Hâlıküñ merdûdudur maşlûķıñuñ menfûridur

X

Şerbet-i şıdķ-ı sühanla eyle tedbîr-i şasen
 Tâ ' alîl-i kizbin olmaya lisân ile lisen
 Gör ' ilâc-ı ' illet-i kizb-i hilâfuñ merd iseñ
 Kııl hemân tezhîb-i ahlâķ ile perhîz-i sühan
 Bir marâzdur kizb kim dirler dehen bâsûridur

XI

Muṭrib-i bezm-i belâgatdur alem taḥrîrde
 B yle bir âg ze itdi naĝme-i taḥrîrde
 Kim yazanlar ehl-i kizbi Şafha-i taŐvîrde
 K zib ile kizbini enseb budur ta' bîrde
 Kendi mehterbaŐıdur kizb-i nefîri b rıdur

XII

Baĝma ebn -i zam nuŋ Őuret  ref arına
 Hem saŋa ḥalt-ı meveddet meskenet izh rına
 İ' tim d it anlaruŋ ancak Şad-iftik rına
 P k Őinetler dimiş ol kimse kim ref arına
 Şu atınca kizb ile ol s zleruŋ amurıdur

XIII

Kizbe ikd r itmesuŋ Haĝ kimseyi aḥb bdan
 Levş-i bed-b y-ı dehend r d r ola aḥb bdan
 Kizb avli ben hele fark eylemem irk- bdan
 avl-i k zib kim Őud r eyler fem-i kezz bdan
 Maĝ' ad-ı mebt ndan Şavt-ı girye b rıdur

XIV

Őıdĝ-ı avli Ő d ki'n n n  yet-i İsl mıdur
 İrtik b-ı kizb iden her firanuŋ bed-n mıdur
 Őıdĝ u kizbin ḥ mem z bu vech ile resm nıdur
 Toĝrı s z g y  kel mın mu' tedil end mıdur
 Egri b gri a' vec   ma' vec s z n anb rıdur

XV

Eyleyen ihl f-ı m '  d ile te' lif-i lis n
 Eylesin elbet g nde bir '  zr ile imr r-ı zam n
 D nmedi k rı anuŋ d l b m nendi hem n
 Kizb-i reng- -reng iden Ő ḥib-televv nd r am n
 Şorma aĝdan arasın z r  kedi murm rıdur

XVI

Ĝ lib  diz  kmiŐ  st d  n ne kizbinde hem
 NiŐlesin kizb itmeyince ḥ'  cesi eyler sitem
 K Őne dadı gelmede avlınden anuŋ aĝsa fem
 ıĝmada boynuzlu boynuzsuz yalanlar dem-be-dem
 Aĝzı g y  kim o n -merd n  k z  ḫırdur

XVII

İtmemiş sinn-i Őıĝardan Őıdĝa taḥm nen r k n
 Re 's-i m lı kizb l k erzaĝcıdur n -ar-n m n
 S z Şatar s ĝ-ı mel metde Şanur itd m f s n
 Va' d-i k zible beni z nn eyley p zer' -i k m n
 Merd-i saĝĝ veŐ averdi ŐiŐd r amm  b rıdur

XVIII

Âferînişden berü bir millet ü bir dînde
 Bir şerî' at bir tarîkatde ya bir âyinde
 Kizbe ruḥşat gelmemişdür bir dem ü bir çinde
 Hıfz ide aḥbâbı Ḥaḳ nüzhetgeh-i te'minde
 Şâdikînüñ bir du'â maḳbûlıdur meşkûrıdur

XIX

Bes Lebîbâ bes bu pür-gûlık neden bu 'arbede
 Fahr-i 'âlem didi *tûbâ* kim aña endîşede
 'Ayb-ı nefsin 'add idüp nâsdan meşgûl ide
 Nâsi-i nefis olma tevbîḥât-ı Kur'âniyyede
 Ehl-i 'ilmin *te'mürûne'n-nâs* hep mezkûrıdur

XX

Tevbe yâ Rab tevbe 'amd u sehv ile taḳşîrûme
 Nefsümi nisyân ile taḳşîrûmi teksîrûme
 'Ayb-ı ğayrı 'add idüp ben 'aybumı te'ḥîrûme
 Muḳtezâ-yı nefis ile her nâ-sezâ ta'birûme
 K'ol da âfât-ı lisânüñ kizbveş maḥzûrıdur

XXI

İ'tirâfım var degül maḥfi bilür hep ḥâş u 'âm
 Eyledüm evvel kilîd-i kizb ile fetḥ-i kelâm
 Buldı istîġfâr-ı ikrârumla bu nazmum ḥitâm
 Nâdim olsa cürmine bir bendesi beyne'l-enâm
 Ğâfirü'z-zenbin budur ümmîdi kim maġfûrıdur

3

Evâ 'ilde ceddümüz Lebîb merhûmuñ muhammesine söyledigümüz nazîredür. Bu maħalle münâsib olduğundan kayd olındı. Li-nâmıķı'l-faķır

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

I

Ol naħl-i ' işve giçdi bugün lâlezârdan
Nâr-ı ħased görindi derûn-ı çenârdan
Alduķ peyâm-ı şîvesini biz hezârdan
Bir gec-nigâh ħamze iderse kenârdan
Açmazdı ħayrı çeşmini nergis ħumârdan

II

Bu ħadd ile ħurâma gelüp ol meh-i münîr
İtdi cihânı bîm-i ħaşrden o dem ħabîr
Âşûb-ı dehr ü siħr ü füsûn aña hep esîr
Seyr it ne fitne-ħîzdür ol âfet-i şehîr
Yer yer fütâdegânı da birûn-ı şümârdan

III

Ey âftâb-ı evc-i melâħat yeter ħurûr
Yok gerçi nûr-ı ħüsnüñe bir zerrece kuşûr
Hep irtifâ'-ı şânuñ idüp gün-be-gün ' ubûr
Mihr-i ruħuñda nev-ħať-ı sebzüñ ider zühûr
Ĥüsnüñ bulur zevâlini nışf-ı nehârdan

IV

Ey şûfî degme muťribe cây-ı ħazâb degül
Bî-hûde naħme-sâzi-i bezm-i tarab degül
Rindân olursa na' re-zenân bî-sebeb degül
Sâħarda keyf-i la' lini bulduķ ' aceb degül
El çekmesek ayâħ-ı mey-i neş' edârdan

V

Erbâb-ı ' aşķ ben gibi mehcûr hep degül
Pür-ħâr-ı ħâr-ı ħasret esîr-i ta' ab degül
Serdî-i âh u sûz-ı dilüm bî-sebeb degül
İtsem hezâr nâle bülbüli ' aceb degül
Düşdüm ħazân-ı firķate bir gül' izârdan

VI

Çün inķılâb-ı devr ile derd-i her bî-sükûn
Reng eyler âdeme hele bu çarħ-ı nîlgûn
Olsa ne deñlü luťfi ider cevrimini füzûn
Dil-bestelik bu pîre-zene mâye-i cünûn
Umma vefâyı sâħire-i nâ-be-kârdan

VII

Beñzetme fikr-i hââm ile gîsûya ‘anberi
 Çîn-i cebîn ider dir iseñ müşg-i ezferi
 Herbir güzehde tutmuş iken pençe dilleri
 Sünbül mişâli açdı meger zülfüñ ol perî
 Oldı güşâde ‘uqde-i dil rûzgârdan

VIII

Pür-zağm-ı tîr-i hışmuñ iken sîne-i şekîb
 Bir sehm-i luţfuñ olmadı cânâ bize naşîb
 Müşkil olur ki ‘âşık ola bî-kes ü garîb
 Yoğdur şafâ-yı tab‘um anuñçün dimiş Lebîb
 Ma‘zûr tut bu şî‘ri dil-i gam-şî‘ârdan

IX

Haqqâ Refî‘-i her-sühanuñ sihr olur halâl
 Hassâd dağl iderse saña hayli bî-me‘âl
 Mir ‘ât-ı tab‘uñ olmuş iken gamla pür-melâl
 Mu‘ciz degül mi tûti-i kilik-i şeker-mağâl
 Söyler yine ol âyîne-i pür-ğubârdan

X

Yârâna ‘arz-ı mihr iderüz şevk-ı tâm ile
 Budur niyâz u maţlabımız ihtimâm ile
 Hep okuyup bu nazmumu benden selâm ile
 Hâk-i Lebîbi bûs iderüm ihtirâm ile
 Gûş eylesün nazîremi zîr-i mezârdan

RUBÂ'ÎLER

Rubâ'ıyyât-ı Lebîb*

1

Mürğ-1 dili bâz-1 gam şikâr itmişdür
 Şad-pâre-i nâhun-1 dimâr itmişdür
 Ma' mûr-1 neşât gördigüñ hâtırumı
 Tîmûr-1 elem harâbezâr itmişdür

2

Ey merd-i daķıķa-senc-i ' aql u iz' ân
 Yokla öñüñ arduñ olma hiç ħande-kunân
 Ber-ħükm-i ħakîm-i lem-yezel dönmelidir
 Göz yaşı ile bu âsiyâb-1 devrân

3

Gülşende bugün itdi beni mest şadâ
 Ezhâr içinde bülbül-i nağme-serâ
 Şan Câmi' -i Ezher'e mü 'ezzinlik idüp
 Eylerti menâr-1 gülbün üstinde şadâ

4

Ey sâde zamîr-i meclis-i renc ü ' anâ
 A' dâlara bâri sırruñ itme ifşâ
 Hep muħtazar-1 firâş-1 derd ü ħamdur
 Ebnâ-yı zamândan itme ümîd-i devâ

5

Ey vây ki ħaldum ey tabîb-i dil ü cân
 ħasretle ħarîb ü bî-kes ü bî-dermân
 ħâl-i dil-i zârıma Lebîbâ ancak
 Olmuş dehen-i dağlârım merşiye-ħ'ân

6

Yâ Rab saña ' isyân-1 tamâm eylemişem
 Lâyık ne şalât u ne şıyâm eylemişem
 Sen nevmi şebât idüp ħalâl itmiş iken
 Ben derd ile çeşmime ħarâm eylemişem

7

Yâ Rab benüm bu zaħmum öñmez bitmez
 Dildense recâ-yı rahmetüñ hiç ħitmez
 Ķat' eylese ħabl-1 cânı şemşîr-i ecel
 Ķat' â reg-i ümîdime te 'şîr itmez

* AE1, 125a (Rubâ'îler ahreb kalıplarıyla yazılmıştır.)

8

Dil bir şanemüñ felekde âvâresidür
Kim mihr ü meh âvîze-i gehvâreşidür
Dil virdüm aña rûz u şeb azâr aldum
Sînemdeki dâğ u şerha dil yâresidür

9

Yâ Rab eger ki güm-reh-i hazelânem
A' dâ beni zann eylesün bî-şânem
Sen gerçi tabîb-i lem-yezelsin kevne
Ben dağı esîr-i bî-dermânem

ŞARKI

Şi'r-i laţif-âbdâr-ı zemîn-i 'İzzet nazîre-i şâhib-i dîvân-ı ma'âlî-menķabet. Merhûm 'İzzet'üñ zemn-i tâzesine nazîre olan eş'âr-ı laţffe *

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

1

Yine pür-çîn-i dâmânsın *
Nereye sevdigüm uğurlar ola
Dem-i vuşlat gibi şitâbânsın
Nereye sevdigüm uğurlar ola

2

Bu tîrâzende kad ü kâmet ile
Böyle rindânesi kıyâfet ile
Bî-muĥâbâ semend-i naĥvet ile
Nereye sevdigüm uğurlar ola

3

Âteş-endâz-ı ĥâne-i dilsin
Ĥâl-i dilden 'aceb ki gâfilsin
Belli bir semte yine mâ'ilsin
Nereye sevdigüm uğurlar ola

4

Ĥüsne şâhib-imtiyâz olduñ
Kâşif-i derd-i ehl-i râz olduñ
Yine gerdûna zîb-i nâz olduñ
Nereye sevdigüm uğurlar ola

5

Şeref-i maķdemüñ ĥayâl ideyüm
Ĥak-pâya bir 'arz-ı ĥâl ideyüm
Ben de 'İzzet gibi sü'âl ideyüm
Nereye sevdigüm uğurlar ola

6

Ĥıl ferâmûş va'd-ı ferdâyı
Ele girmez bu resme tenĥâyı
Böyle maĥzûn idüp Lebîbâyı
Nereye sevdigüm uğurlar ola

* AE2, 351

* 1a'da vezin eksik.

NAZMLAR VE KİT'ALAR

Muḳaṭṭa'ât-1 Lebîb-i edîb*

1

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Ser-i zülfinden istinşâḳ-1 bûy itmek diler sünbül
O sevda ile gülşen gülşen âh eyler gezer sünbül
- 2 Gül-âb-âlûde perçem gösterür zann itme dildârı
Çıḳardı kûşe-i destârdan bir deste ter sünbül

2

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Eger düşünâm işitsem ol leb-i şîrîn edâsından
Gelür evfaḳ mezâḳ-1 câna ḳaymaḳ baḳlavasından
- 2 O ḫâliş nerm ü ter billûra beñzer gerden-i şâfuñ
Emenler sükkerî-pâlûde zann eyler şafâsından

3

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Bezm-i ḫâşuñ behcet-efzâdur dil-i mihmânına
İltifât-1 rûḫ-baḫşuñ cân baḡışlar cânına
- 2 Nâmı ol bezm-i vefâ-pîrâyenüñ gûyâ Lebîb
Müste'âr oldı Sitanbûluñ Vefâ meydânına

4

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Bu Ḥacı Yûsuf Efendi ḳufûl idüp ḫacdan
Virür aḫıbbeye bir sâde ḳahve-i Yemen'i
- 2 Şakın cemâ'at bezmindenüm diyü umma
İmâma virmez uzatma o çûb-1 yâsemeni
- 3 'Abîşerânı da 'anber 'ayârına ḳoymış
'Aṭâ-yı 'ûdı 'aduv 'add ider ümîd ideni

* 1,2,3 numaralı manzûmeler nazm, diğeri kıt'adır.

1. AE1, 123b
2. AE1, 124a
3. AE1, 124a
4. AE1, 124a

5

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Kedhüdâ beg keremi var ola bezminde bize
Luţf u ikrâmı tamâm olmayıcağ ıldurmaz
- 2 Gelicek 'anber ile 'ûdı çıbıkdan çek elin
Dikenüñ çaldurur elbette çıbık çaldurmaz

6

Bâlâdaki bahâriyye kaşîdeyi Çeteci Paşaya beyti bir altuna söyleyüp
soñra bu kıt'ayı söylemiş

Mef' ülü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Bezm-i hıdv-i dehrde kâdir mi ta'nla
Mısrâ'-ı nazm-ı tab'uma bir kimse el şuna
- 2 İtdüm bir gam-ı hâsid o mısrâ'ları fûrûht
Şebender-i 'inâyete çifti bir altuna

Cevâb-ı Çeteci Paşa

- 1 Degme bahâya virme Lebîbâ metâ' uñı
Silk-i le'âl-ı nazmuñı aldurma müftine
- 2 Her gevherüñ bahâsını a' lâ bilür gönül
Yüz biñ fülûrı isteseñ olmaz mı çiftine

Tekrar cevâb-ı Lebîb

- 1 Kıymet-şinâs-ı cevher-i nazm âsaf-ı kerem
Almaz zülâl-i ma' rifeti gerçi müftine
- 2 Her harf-i âferîni ki yüz biñ hazînedür
Yüz biñ fülûrı istemek olsun mı çiftine

7

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Kâni ' olmam 'ömrüñ ikrâmuñ kadar olsun disem
Kim dimekdür gâyet-i 'ömrüñ ola dünyâ kadar
- 2 Mağsadı ammâ Lebîb'üñ ki ide Mevlâ seni
Her günüñ devletle biñ dünyâ vü mâ-fihâ kadar

5. AE1, 123b

6. AE1, 124a

7. AE1, 124b

8

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Sâ'im-i ni' met-i vaşla şeref-i lezzetde
Zemzem-i şöhetün iftâruma gâlib görünür
- 2 Dîde-i kürsine çeşme dem-i iftârında
Mâ'ide nuql u nevâyle ' acâyib görünür

MU' AMMÂLAR

Lebîb-i fâzîluñ söyledigi ebyât-1 mu' ammâdur*

1

Be-ism-i Yahyâ

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Rakm idüp muşahhaf-1 mâhî
Eyle ser-tâc-1 gülbüni aña sen

Soñra ka' b-1 hezâr bir ârî
Eyle peyvend pâyına çü resen

2

Be-ism-i Şabûr

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Mayedârân-1 ' aşır naqd-1 dilin ' arz itseler
Ol gül-i ' işmet yine eylerdi setr-i pây u ser

3

Be-ism-i ' Ali

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Bağdı Mecnûn baña mezârından
Ol da âşüfte oldu ' ârından

4

Be-ism-i Sa' dî

Mef' ülü / Mefâ' ilün / Mefâ' ilü / Fe' ül

Esbâb-1 cünûnumı hesap eyler iken
Zülfüñ de şümâr olındı ol silsileden

5

Be-ism-i Emîn

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Pây-mâl olsa nola rûyuña gül haclet ile
Başına sevr döner yârimüñ ol kâmet ile

* AE1, 125b ; AE2, 236

BaşlıkAE1 : Mu' ammeyât-1 ism olan murabba' ât ve müfredât AE2

1.7.8.13.14.15.17.21.22.24.26.27.30.31.32.33.34.35.37.38.39.41.43.44. muammâ: -AE1

6

Be-ism-i Lebîb

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Meh-cebînüm ebrde birbirini mihr ile mâh
 Meh-cebînüñ ebr-i zülfüñ añdılar itdiler âh

7

Be-ism-i Ramazân

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Görmeyüp qaddüñle meh-rûyuñ zemînde ey melek
 Derd-i bî-dermân ile nâ-çâr devr eyler felek

8

Be-ism-i Melek

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Fe' ülün

Egerçi şûretâ dil-ber melekdür
 Lebîbâsız olursa bî-nemekdür

9

Be-ism-i İbrâhîm

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Ketm iderdüm nâr-ı aşkı yoq diyü yâr u refîq
 Bildiler bir iki râzumdan zihî fikr-i daqîq

10

Be-ism-i Şems

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Dimiş o mâh ki çekmez humâr nâ-ber-câ
 Olan şarâb-ı alâqamla mest bî-ser ü pâ

11

Be-ism-i Sirâc

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fe'ülün

Tâ kim ola mânend-i şarâb-ı ülfeti dâ'im
Ol nahl-ı dil-ârâya gönül birliği lâzım

12

Be-ism-i Calinus

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Çün hezâruñ kalbini nerm eyledi bâd-ı şabâ
Ba'd-ez-în gülden Lebîb itmez şikâyet gâlibâ

13

Be-ism-i Nu'mân

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

Öyle gerd-engîz-i çarh oldu o rahş-ı tîz-rev
Na'lı setr itdikçe mâhı gösterürdi mâh-ı nev

14

Be-ism-i Selîm

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

Ne muktezâ anı sevmek ziyâdelerle baña
Hesâb odur ki maḥabbet iki taraftan ola

15

Be-ism-i 'Alâ

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Didüm ey ḥurî-liḳâ bâde nedir
Didi ḥarf-i lebümi say bir bir

16

Be-ism-i Boḳrat

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

Gâhî bir çeşmine munzam olıcaḳ gamze-i nâz
Yâ dil eyler mi cesâret ki ide 'arz-ı niyâz

17

Be-ism-i Emîn

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Nâm-ı zülfün söyle didüm didi ol hûri-nejâd
Zâhir olur nâmı ger bir bir şaylsa harf-i bâd

18

Be-ism-i Söhrâb

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Çoyup sihr içre zülfi ser baç ol câdü-yı mekkâre
Çü mihmân âhiri itdi şu'ûrı benden âvâre

19

Be-ism-i Veysî

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Rûyı zülf altında pinhân itmiş ol mihr-i münîr
Var mı taqvîminde bu sâluñ husûfa bir müşîr

20

Be-ism-i Âdem

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Oldı eşk-i dîdemüñ ey nâzenîn
Evveli baçr âhiri dürr-i semîn

21

Be-ism-i 'Abdu'llâh

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Sen de bir sırr ol tehî kûyında cevân eyleme
Ey dil inşâf it o meh-rûyı perîşân eyleme

22

Be-ism-i Âdem

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Harf-i tahkîkuñ görüp hûbân bâlâ kâmetüñ
İ'timâd itdüm vişâli va' dine ol âfetüñ

23

Be-ism-i Reşkî ve Esîrî

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Zâhid-i huşkî alışdurdum hele 'ayş u deme
 Haddini bildürdüm âhir ol har-ı lâ-yefheme

24

Be-ism-i Yûsuf

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

Her dil k'olur encâmı sefeskâri-i devrân
 Elbetde olur zîver-i târâc-ı sefhân

25

Be-ism-i Bilal ve Mesîh

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Görince zülf-i bî-pâyını dil yârũñ miyânında
 Bahâ-yı 'ömrini naqd eyledi dest-i emânında

26

Be-ism-i Bekr

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Vâyedâr-ı bîkr-i ma' nâ olmak ister*
 Vâ' izũñ kim dersine kim ser vire tâlibler

27

Be-ism-i Söhrâb

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Serümde muzmer idi vaşluñ ibtidâ anı
 Şehâ harîfden evvelce virdi**

* vezin eksik

** vezin eksik

28

Be-ism-i Şeref

Mef' ûlü / Mefâ' îlü / Mefâ' îlü / Fe' ûlün

Gördükde şıkıldı lebüñi bâde-i rahşân
Çün görmedük ol neş'eyi görsek seni bir ân

29

Be-ism-i 'Ömer

Fâ' îlâtün / Fâ' îlâtün / Fâ' îlâtün / Fâ' îlün

Oldı pîç-â-pîç-i hayret tünd-i hûyuñdan senüñ
Düşdi ey meh 'âkıbet zülfüñ de rûyuñdan senüñ

30

Be-ism-i İmâm

Mefâ' îlün / Mefâ' îlün / Mefâ' îlün / Mefâ' îlün

İmâm ismüñ çıkardur gibi bu baħr-ı mu' ammâda
Hürûş-ı mebd-e-i eşküm görünmez rûy-ı deryâda

31

Be-ism-i Ramazân

Mefâ' îlün / Mefâ' îlün / Mefâ' îlün / Mefâ' îlün

Zamânuñ halkı imzâ-gerde-i kil-k-i yakînümdür
Teveccüh üzreyüm ammâ yine haķ dil-nişînümdür

32

Be-ism-i Şuħre

Mef' ûlü / Mefâ' îlü / Mefâ' îlü / Fe' ûlün

Ṭard itdi derinden bizi sâķîsi şarâbuñ
Terki bize evlâ görünür bâde-i nâbuñ

33

Be-ism-i Ğamze

Fâ' îlâtün / Fâ' îlâtün / Fâ' îlâtün / Fâ' îlün

Düzd-i rehden keyfi kimdür ol meh olmuş pür-ğubâr
Hâzır olsun k'ide düzdânla diller kâr-zâr

34

Be-ism-i Hüseyin

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Bezme hasedle kaldı rakîb âh u vâhda
Virdi qarâr faşlına muṭrib segâhda

35

Be-ism-i Esed

Mef' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Dürr-i yegâna 'âşık-ı zâr itmez i' tibâr
Çün ebr-kâr eşkidür itmek güher nişâr

36

Be-ism-i Şeref

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

La' lüñ emmiş diyü bî-zâr itdiler
Ḥadd-i şürbi rinde tekrâr itdiler

37

Be-ism-i Murâd

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Sülûkı bî-ser ü pâ zâhid olmaḡ mûcib-i demdür
Ṭotalum mürşidi 'âlemde İbrâhîm Edhemdür

38

Be-ism-i Taqî ve Naqî

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Gül yüzün öpdüm o maḡbûb âfetüñ muşḡaf gibi
Sildi başın derleyüp rûyı kızardı nar gibi

39

Be-ism-i Muḡammed

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Maḡrem-i câm olma tâ kim keşf-i esrâr olmasun
Ḥûn-ı dilden tek velî yâruñ ḡaberdâr olmasun

40

Be-ism-i Muḥammed

Meḥ' ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Pîş ü pesindedür ser-i dil baḳmaz ol perî
 Ḥayfâ vefâlı görmemişüz serv ḳadleri

41

Be-ism-i 'Ali Efendi

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

'Âlem âşüfte ser-i zülf-i perîşân üzre
 Gitdi tâc oldı ser-i fitne-i devrân üzre

42

Be-ism-i Behrâm

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Gülşenüñ gülbüni dil-cûy u sürûr-efzâdur
 Toḡrısı ḳâmet-i dildâr daḫı zîbâdur

43

Be-ism-i Kâmil Kemâl Mâlik

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Bâḡda ol meh-i dildâr ḫaçup başına gül
 Gördi bülbül anı gayretle gürîzân oldı

44

Be-ism-i Müctehid

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Ḥâlüme beñzer diyü bir noḳta gördi ol melek
 Raḡm idüp bir evvel ü bir âḫirinden ḳıldı mek

MÜFREDLER

Ebyât-ı âzâde ve müfrede *

1

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Dem-i iftâr u imsâkıında birdür cünbiş-i sâ' at
Anı geh sür 'at ü geh baḡ'e hırş-ı nefis ider nisbet

2 Diğer ferd

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Hemîşe hayr ola ey dâver-i nazîf ü latîf
Beyâz-ı sîne-i havrâ gibi şabâḡ-ı şerîf

3 Diğer ferd

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Erganidür diyü el eyledi dün bâde-keşân
Almaḡa duḡt-ı rezi eyledi bir küpe nişân

4 Diğer ferd

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Olmaya gâhî heşt ü gâhî heft
Ḳurı şıḡlet degül mi âmed ü reft

5 Diğer ferd

Mef' ülü / Mefâ' ilü / Mefâ' ilü / Fe' ülün

Bu ma' reke serdârı şitâda yola şaldı
Nehrîz-i ḡılıç bulmadı ḡara ḡaban aldı

6 Diğer ferd

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

'Aḡâsı Ca' fer ü Yahyâ'ya şöhretinde mezîd
'Aceb ki oldı bizüm ḡaḡkıımızda pinti ḡamîd

* AE1, 126b

7 Dîger ferd

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Hemân derd üzre derd arturmadur minnetlü dermânuñ
Felek memnûnam kim olmadum memnûn-ı ihsânuñ

8 Dîger ferd

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

Lebîbâ oldı bu mışra' aña târîh-i yek-pâre
Nihâde eyledi bâzârbaşı başı bâzâra

9 Dîger ferd

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

Geldi gül sen de gülistâna gel ey gonca-mizâç
Gül ü nergis açılır sen dağı göñlin gözün aç

10 Dîger ferd

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

Û'âh nâ-Û'âh alur elbetde o hâl-i gerden
Çün boğaz bekçisidür kâfile-i dilden bâc

11 Dîger ferd

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

O tenüg-i hûlîğı terk eylemedi leyl ü nehâr
Ûyunuñ hastesidür dâ'im o çeşm-i bî-mâr

12 Dîger ferd

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Şifâ-yı hasteye yetmez mi bu numûne Lebîb
Ki nâ-ümîd olıcağ qarşudan tabîb gele

Temmet Dîvânü'l-Lebîbi'l-edîb (sene 1207)*

* İstinsah kaydı AE1,127a

Lebîb-i Âmidî Dîvânı'ndaki Arapça ve Farsça Şiirler

A) Arapça şiirler

1*

Seniyyât-ı şıyâm nazîre-i kâfât-ı şitâ'-i İbn-i Sükre min-bülegâi
 'Arab

- 1 Hâvâycü's-şavmi eşyâ'un yekûnu bihâ
Men nâlehâ fi-ragîdi'l-'ayşi muğtenimâ
- 2 E'azzehâ hamsü seniyyâtin mükemmeletin
Min-tilke'l-eşyâ'i mâ-yebkâ ve mâ-'adimâ
- 3 Fe's-ma' e'uddü le-ke'l-ğamse'l-e'azze bi-terfîbin
El-ğamîsü'l-lezî yenşuru fihi'l-livâ
- 4 Muğaddemü'l-ceyşi minhâ sikketün hısnetin
İz küllü şahşın esîrün fi-selâsilihâ
- 5 Ve ħalbühü sâ'atün ceyyidetün fâyıkatün
Evğâtü'l-iftâri ve'l-imsâki tetbe'uhâ
- 6 Ķâlû cenâhâhu sükkerün ve semenün nağî
Ve keyfe yünkirü zâ-vehmen naşîben lehâ
- 7 Ve sâğahü ħâmisü'l-ğamsi'l-lezî ħâzırün
'İndî 'alâ-hiddetin ve hüve sikâyetü mâ

2**

Vezîr-i a'zam u esbak Râğıb Muhammed Paşa için yazılan elfiyye
 şi'irdür

- 1 Min-ke'si Luğmâne züktü's-semme mürteşifâ
Fe-yâ tabîbe'l-ğınâ ennî recâ'un şifâ
- 2 Ve yâ mu'âvenete'l-lehfâni şîmetühü
Ve yâ dehâhü li-mecrûhi'l-fu'âdi kefâ

* 1. AE1, 70b; AE2, 327; Ü, 69a

BaşlıkAE2 : Nazm-ı 'Arabî-i laţîfdür ki seniyyât-ı Ramazâniyyeyi cem' itmişdür AE1

Not : Başlıklar AE2 nüshasının fihristinden alınmıştır

7b, ħiddetin : ħasretin AE2

** 2. AE1, 71a; AE2, 326

BaşlıkAE2 : Diğer nazm-ı 'Arabî şeyhü'l-islâm-ı vakte medresesi için söylemişler AE1

1b, tabîb : tayyib AE1

2b, dehâhü : dehâ'u AE2

- 3 Yurîdü 'abdüke 'arze'l-ḥâli mu'arriben en
Tec' ale ileyhi şımâḥa'l-luṭfi mün' aṭîfâ
- 4 Şemsü meşîḥati'l-İslâmiyyeti iz ṭala'at
Edhâ ḍuḥâḥâ 'ale'l-âfâki münkeşifâ
- 5 İllâ 'alâ-buḡ'atin kâne'l-Lebîbü bihâ
Şâret bi-ḥaylûleti'l-ifsâdi münkesifâ
- 6 Ünhî ilâ-bâbihi'l-'âlî bi-menḡaşatî
Min-kizbihim leyse mestûran bi-setri ḡafâ
- 7 Bürhânü zûrihim men kâne ya'zîdühüm
Min-şehrizûrin etâ bi'z-zûri mü'telifâ

3*

Diyârbekr'de zühûr iden fitne vü evbâş-ı bed-ma'aşdan katîlen vefât
iden Müslümanların sa'âdetlerine olan târîḡdür

- 1 Fî-Âmidi iştedde fesâdü'l-bâḡîn
Sellû süyüfehüm 'alâ-ehli'd-dîn
- 2 Fe-hecemû hecmete cündi't-tâḡîn
Menâzile'l-müftî ve'l-müsteftîn
- 3 Ve ḡatelû cem'an mine'l-mazlûmîn
Câ'e ve ḡâle eḡadü'l-mu'tedîn
- 4 Żabṭan li-târîḡi fi'âli'l-'âdîn
Li-küllü vâḡidin mine'l-maḡtûlîn

Ve hüve şehîdün fi-yedi'l-mürteddîn

H.1176-M.1762

4*

Veliyyü'n-ni'am-ı 'âlim Mîrzâ-zâde Şeyḡ Muḡammed Efendi
ḡazretlerinüñ Üsküdar'da inşâ' buyurdıkları câmi'-i şerîfe yazılan târîḡdür

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Şemsü burci'ş-şer'i İbnü Mîrzâ
Merkezü'l-itkâni ḡutbü'l-'ârinîn

* 3. AE1, 71a; AE2, 318

Başlık AE2 : Diğer nazm-ı 'Arabîdür ki her beyt meştûrdur. Diyârbekr'de Ocaklı tâ'ifesiyle
'ulemâ muḡâtele itdükde söylemiş AE1

* 4. AE1, 71b; AE2, 307

Başlık AE2 : Târîḡ-i nazm-ı 'Arabî-i diğer AE1

- 2 Bi'n-neşât ihtemme fi-hâze'l-eşer
Râciyen bi'ş-şevkı ecra'l-âmilîn
- 3 Câle fi-târîhihî bâlü'l-Lebîb
Kâne hâzâ ma' beden li'ş-şâlihîn

5*

Merhûm Şarı 'Abdu'r-rahmân Paşa hazretleri Panuki eşkıyasından ser-âşâ'ir-i Panuki Muhammed'ün ve oğlu Veysi'nün ser-i nûkbet-eşerlerini kal' da katllerine olan târîhdür

- 1 Kad vaqa'a istîlâü evbâşinâ
İz ke'en vâciben bi-lâ-iştibâh
- 2 Ürrihat vâşifen li-mühtemihî
Fâtihü Âmidin bi-şer'i'l-ilâh

6**

Ba'zî letâ'ife mebnî kimesne hakkında inşâd-şode

- 1 Vaşafnâ le'imen bi-cûdin
Kezebnâ li-neyli'ş-şilâti
- 2 Zaratnâ bi-efvâhi lağvin
Zurâtan mine'l-infilâti
- 3 Tecâvezena'llâhü fazlen
Ve ya'fü 'ani's-seyyiâti
- 4 Nesebnâ ileyhi's-sehâyâ
Harîşan li-neyli'l-âţâyâ
- 5 Metâ mâ-zekernâ bi-ismihî
Fe-men yestemi' kâle lâ yâ
- 6 Tecâvezena'llâhü fazlen
'Afa'llâhü 'anna'l-ḥatâyâ

* 5. AE1, 71b; AE2, 321

Başlık AE2 : Târîh-i nazm-1 'Arabî-i diğer AE1

1a, vaqa'a : düfi'a AE2

** 6. AE1, 71b; AE2, 350

Başlık AE2 : Nazm-1 'Arabî-i laţîf AE1

7*

Vezîr-i müşârün ileyh hazretleri Diyârbekr mansıbında iken Diyârbekr'in sarayında vâқи' Hâfızlar Otası ta'bir olunur ota ki büyük dîvân-hânedür Yahyâ Paşa inşâ itdiği tahta ref'inde virilen nazmdur

- 1 Me'va'l-vülâti'l-efâhimi
Lem-yü'eddihî illâ vezîr
- 2 Min-қabli hâzâ қad benâhü
Bi-re'yihî'l-aşafi vezîr
- 3 Lem-mâ-yezül eşeran lehû
Fe-emâtehû Yahyâ vezîr
- 4 Fe-izâ tegayyare resmühû
Min-aşlihî fe-etâ vezîr
- 5 Lem-yerda li-izmihlâli
Âşâri mü'essisihâ vezîr
- 6 Fe-e'âdehû ve ecâdehû
Li-ihyâi mâ-ahyâ vezîr
- 7 Le-hariyyün en қâlû lehû
Fükte'l-emâsile yâ vezîr
- 8 Şehmün Hüseyniyyü'n-neseb
Hüve eşrefü'l-vüzerâ vezîr
- 9 Hüve mezîdü aғlebü'l-verâ
Feқdü vezîrin ilâ-vezîri
- 10 Nürü'l-'alâi bi-zâtihî
Fi'l-lafzı ve'l-ma' nâ vezîr
- 11 Fî-imrati'l-ḥuccâci қâle
Lehü'l-verâ hâzâ vezîr
- 12 Hâққun hâқıқün lâ-yeridü
Fî-vaşfihî hâққâ vezîr
- 13 Fe'l-yekterinhu mekârimu
Mâ-қârene el-ḥulefâ vezîr

* 7. AE1, 72a; AE2, 251

BaşlıkAE2 : Nazm-ı 'Arabî-i diğer AE1

9a, el-verâ : el-'adâ AE2

8*

Nevâ 'ibden Diyârbekr nâ 'ibi yek-dest dâmâdı Hâfız İsmâ' il
Efendinüñ hükûmetine olan 'Arabî târîhdür

- 1 Le-ğad etâ hâkimün li'ş-şer' i
Fazlün mine'llâhi zi'l-minen
- 2 Semiyü men bi-fidâhü necâ
Ceddü nebiyyinâ min-mihên
- 3 Tiryâkü aḥkâmiḥî li-ledfiḡi
Ḥayyeti'z-zulmi min-ḡazen
- 4 Dâme maḥkemetü'd-dehri mâ
Dâme biḡâ's-sırru ve'l-'alen
- 5 İz câ'e münteḡaben enşedü
Târîḡehü nuḡbetü'z-zemen

H.1180-M.1766

9

Ḳıtt'a-i diğer 'Arabî*

Ra'et ḡamerü's-semâ' fe-zekeretnî
Leyâlî vaşlihâ bi'r-raḡameteyn

Kilâ'nâ nâzırun ḡameran ve lâkin
Ra'eytü bi-'aynihâ ve re'et bi-'aynî

10*

Vezîr-i müşârün ileyh ḡazretlerine Ramazânını tebrîk içün virilen se-
zebân nazm-ı mergûbdur

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

- 1 Seyyidî ḡâle 'abdüke'ş-şâkir
Eşere taḡbîli zeylike't-ḡâhir
- 2 Bâreka'llâhü fi-şıyâmiküm
Es'ada'llâhü külle 'âmiküm

* 8. AE1, 78b; AE2, 316

Başlık AE2 : Nazm-ı 'Arabî AE1

* 9. AE1, 127a

* 10. AE2, 107; Ü, 59b

Başlık AE2; Vezîr-i müşârün ileyh Şarı el-Hâc 'Abdu'r-raḡmân Paşa ḡazretleri Diyârbekir'de
iken tebrîk-i Ramazânı müşt Emil se-sebân-ı 'arz-ı ḡâl-i maanzûm ve mergûbdur AE2

Not : Manzûme, 6. Beyte kadar Arapça, 6. Beytten sonra Farsça, 11. Beytten sonra Türkçe
yazılmış mülemmâdır.

- 3 Düm vezîran bi-şöhretin ‘ulyâ
Fî’btigâi’r-rızâ mine’l-Mevlâ
- 4 Kün melâzen li-men ‘aşâ ve atâ‘
Hâsinen muhsinen bi-‘tûli’l-bâ‘
- 5 Şırte fi’l-hükmi kâ’inen mâ-kân
Müstehikka’ş-şenâ bi-küllî lisân
- 6 Dâverâ dâd-gîr ü dâverâ
Ruḡṣatî kün kerem-niyâz-i me-râ
- 7 ‘Afv u safḡest ‘âdet-i ḡallâk
Müteḡhallîk tûbâ be-dîn aḡlâk
- 8 Bâġ-1 bezmet ne ez-Behişt kemest
Firḡateş lîk Dûzah-1 sitemest
- 9 Men esîr-i ‘azâb-1 nîrânem
Mübtelâ-yı ḡulûd-1 hicrânem
- 10 Lehçe-i ḡâşş-1 men revem yârî
Zü’l-lisâneyni tâ ne-pendârî
- 11 Cünbiş-i ḡüft-gû gelüp kaleme
Çıkdı cân-bâzveş ‘Arab u ‘Aceme
- 12 Şimdi ammâ ki virdi zâr u nizâr
Türkî varupça ‘arz-1 ḡâle ḡarâr
- 13 Ey cemîlü’ş-şiyem veliyyü’n-ni‘am
Mîhr-i tâbende-i sipîhr-i himem
- 14 Ger şuhûr olsa firḡa-i vüzerâ
Anda sen mâh-1 ‘îdsin ḡûyâ
- 15 Virmedi ḡâk-i bûse tâb-1 mecâl
Bende bu ‘illet ü bu za‘f-1 hezâl
- 16 Meclis-i Ka‘be şanki evc-i mâh
Bir ṡavâf-1 ziyâret itmedüm âh
- 17 Bedel-i ḡac gibi kıldı vekîl
‘Abd-i nâ-ḡizüñ oġlum ‘İsmâ‘îl
- 18 Nişleyem tende tâb u ṡâḡat yok
Öyle bir ḡacca istiṡâ‘at yok

- 19 Berf-i renc reh-zen-i ziyâretdür
Mâni'-i cem'a o cemâ'atdür
- 20 Olmadı kâbil olmağa hattâ
Rûze tebrîki ile nâsiyesâ
- 21 Sende emr-i 'ibâd ile şıklet
Bende za'f-ı ten ü gam u 'illet
- 22 Var du'â-gûy-ı devletün ekşer
Lîk başeskiyem ben ey dâver
- 23 Dağı olmaz mıyam çerâğ 'aceb
Tâ-be-key sînede bu sûz u leheb
- 24 Yine sâğ ol cihânda devlet ile
Yümn ü iqbâl ile sa'âdet ile
- 25 Ramazân-ı şerîfün ola sa'îd
Her şebün Kıadr ü her günün şad-îd
- 26 Siyyemâ mîr-i fâ'ikü'n-nücebâ
Lâ-erâ'llâhe nefsehû naşbâ
- 27 İderüz biz du'â-yı pîrâne
Bize ammâ o vaz'-ı bî-gâne
- 28 İlticâ ile oldıgım me'mûr
Gûş idüp eyledüm hezâr sürûr
- 29 Hatt-ı nevâ oldı çün aña tevfiķ
'İlm ü fazl ile ola pîr-i tarîķ

B) Farsça şi'irler

1* Kaşîde

Vezi'r-i müşârün ileyh el-Hâc 'Abdu'llâh Paşa hazretlerine def'a-i râbi'ada mansıb-1 Âmid iken virilen Fârisî nazm-1 rengîndür

'Arz-1 hâl-i 'abd-i bî-şabr u şekîb
Dâ'i-i dîrîn-i iqbâlet Lebîb

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Mâni'-i iksâr bâşed râst-gûyî der-sühân
Z'în sebeb muhkem zedem mühr-i hamûşî ber-dehen
- 2 Goncaem ne-g'sûd eger der-bâğ-1 'âlem dür n'îst
Der-mecâlis revnağ-1 gül yâft hâdrâ 'ü'd-dimen
- 3 Men ki dîdem Yûsuf-1 gülrâ çi kerd ihvân-1 'aşr
Nî 'aceb ger beyt-i şi' rem mî-şevd beytü'l-hâzen
- 4 N'îst hem-rânende-i men lem-yukır dürr-i bezim
Hem-nemând ez-şoğbet-i 'ilm ü ma'ârif dem-zeden
- 5 Vaşşetem haddî ki yâbed bâften dūş-1 me-râ
Ez-reg-i târ-1 nigâh-1 çeşm-i âhû pîrehen
- 6 Zâ' fem ez'âf u muzâ'af şod der-în devr-i sitem
Zâ'f-1 tâli' zâ'f-1 çeşm ü zâ'f-1 dil zâ'f-1 beden
- 7 Küşte çeşm-i lâğar-1 men çâr-sûy-1 renc ü gam
Hey'et-i çeşm-i cefâ sübham terâzû-yı mihen
- 8 Der-cihân şod 'ömr-i muşrif 'usr îrâdem hemân
Hikmet-i tedbîr-i menzil ez-'amel güm şod zi-men
- 9 Bend-i zencîr-i 'anâ vü 'acz ü 'ayş u 'illetem
Himmetî ey himmeteş dârû-yı derd-i dil-şiken
- 10 Şu'le-i hod şem'-i zîr-i pâ ne-mî-bahşed velî
Der-ziyâ-i âftâb-1 in meşel n'âyed hasen

* 1. AE2, 80; Ü, 44b; D,39

Başlık AE2

5a, yâbed :bâyed AE1/ bâften : yâften AE2

8a, der : dū Ü

- 11 Beyt-râ vaşf-ı 'atîk-efzâyiş-i hürmet dihed
Hürmetem nâkış-mekün bâ-ñilye-i pîrî be-ten
- 12* İn tegâfûl ez-şumâ der-ħaqq-ı men mesbuğ ne
Tersem inhâyi resîd ez-nuğ-ı erbâb-ı fiten
- 13 V'ın tegâfûl ez-şumâ der-ħaqq-ı men me'mûl nîst
Hem vefâyet nîst ħâsî ey ħıdîv-i mü'temen
- 14 Bâ-çi cürm endâhtî âmâlem ez-dest ü nazar
Mândeem der-künc-i nisyânet çü tağdîm-i kühen
- 15 Zîb-i cîbet şod meger tûmâr-ı tağdîm-i cedîd
Neshkerdî nüşhaem ey ħabr-ı Ristâlîs-fen
- 16 Pürsiş-i aĥvâl-i men gûyâ ki pendârî ħarâm
Bâ-çi tağşîr ez-du'â-gûyet çünîn rû tâften
- 17 *İnne ba' de'z-zan* ism-i muşĥaf-ârây-ı Ĥudâst
Ez-ğudâmîn ber-nefes in sû'-i sevğ in sû'-i zan
- 18 Der-temeyyüz ħaqq u bâtıl çeşm ü gûşî rûz u şeb
Gûş-ı taşdıket dürûğ-ı bî-merüvvet-râ me-zen
- 19 Behr-i tağşîl-i ma'îşet bî-nevâyet-râ me-hil
Der-be-der ebvâb-ı a'yân-ı Sitanbûl rûften
- 20 Hem sefer-râ tâb-ı ten n'âbved ü hem berg-i sefer
Mûmiyâ-yı re'y-i re'fet nih ber-în kesr-i mihen
- 21 Bâ-heme ġam dâmenem dest-i ħünerverhâ girift
'Adl-în bâ-tîğ-ı ħahret bîh-ı tezvîreş be-ken
- 22 Ber-ğuşûr engüşt me-g'zârî melâz-ı ehl-i nazm
Pür-ğuşûrest in şî'r ez-bî-şu'ûrî sâhten
- 23 Neyl-i fark-ı ħâşiyet mağşûd ħüsn-i zâhirest
Der-ħayâl ammâ ne ħisn-i fark-ı âteş ez-çemen
- 24 Bûs-ı desteş-râ zi-'illet ba'd-ez-în ħudret nemând
Dâ'iyem bi's-şıdğ ve'l-iĥlâş der-sırr u 'alen
- 25 Ĥasb-i ħâlet 'arz kün dîvân-ı âşaf-râ Lebîb
Tâ ki fermâyed cevâbeş ân vezîr-i zû'l-minen

* 12.Beyt : Ü
20b, nüh : - Ü

2* Taḥmîs

Çeteci 'Abdu'llâh Paşanuñ Fârisî gâzeline taḥmîs-i muṭarraf-1 Lebîb

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ' ilün

1

Gül zîver-i çemen şod u nergis be-der girîht
 Ârî şeh-i şükûfe çü âmed nefer girîht
 Nî nî ğalat şod in sühanem bî-ḥaber girîht
 Tâ' bîr-i ḥaḫ zi-ḥâṭır-ı men ez-keder girîht
 Yek delḫ-pûş âmed ü şad-tâcver girîht

2

Der-sîneem çü ḥâl-i dil-i zâr dîdeend
 Engüşt-râ zi-farṭ-ı te 'essüf güzîdeend
 Tâ ez-ḥarîm-i o ki enînî şenîdeend
 An dem ki şu'lezâr-ı dilem-râ resîdeend
 Ğam sîne-kûp ü derd ü elem pür-keder girîht

3

În bü'l-'aceb ki nâle-i zencîr-i pâ-yı men
 Bûde'st ḫârbân-ı heves-râ derâ-yı men
 Be-g'zeşt çün zi-kâkül-i himmet hevâ-yı men
 Eknûn zi-tîre baḫti-i ḥod hây hây-ı men
 Âsâyişî ne-dâde be-sevdâ zi-ser girîht

4

Ez-behr-i nâḫun âmeden in mûr-ı mâde-râ
 Merdâne pençe mî-zened o ḫarḫ-ı 'âde-râ
 Bâ-çeşm-i i' tibâr niger in irâde-râ
 Nevbet çü dâde ḫikmet-i ḫaḫ gürg-zâde-râ
 Z'ârâmgâh-ı pîş-e-i ḥod şîr-i ner girîht

5

Cennet-serâ-yı dil-ber-i men reft çün raḫîb
 Z'in gerdiş-i cefâ-yı felek ğam me-ḥor Lebîb
 İnest ümîd-i men ki be-ġüyend 'an ḫarîb
 Ez-dest-i ḫahr-ı âşaf-ı dehr-i dehâ-naşîb
 Yek latme-ḥorde tâ ki be-ḫa'r-ı saḫar girîht

6

Ey dâver-i hünerver ü destûr-ı Cem-şî'âr
 Ḥams-ı mübârek şode taḥmîs-i cân-şîkâr
 Pür-kerdeem miyân-ı dü-mışra'-ı dürr-nişâr
 Vahşet nümâyed ez-süḫan-ı men 'aceb me-dâr
 Her câ ki cevher âmed ez-ân pîlver girîht

* 2.AE1, 122b; AE2,341

Başlık AE1 : Ğazel-i rânâ-yı merḫûm Çeteci 'Abdu'llâh Paşa taḥmîs-i pervâzî AE2

2c, şenîdeend : geh şenîdeend AE1

3b, bûde'st : bûd'est AE2 / heves-râ : hevâ ser AE2

3e, dâde : dâdeend AE1

5b, cefâ : ḫaṭâ AE1

Farsça Ğazeller

1*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Be-dil kerdem taşavvur ğabğab-ı rengîn cemâlî-râ
Reh-âverd-i ğarem kerdem turunc-ı portakâlî-râ
- 2 Tehî-dil ' âşîkân ez-va' de-i pûçet ne-yâsânîd
Çi sûd ez-hem-zeden în câm-ı ğâlî câm-ı ğâlî-râ
- 3 Niger çeşm-i ğumâreş zîr-i ebrû ger ne-mî-bînî
Be-mescid mu' tekif mestânegân-ı lâ'ubâlî-râ
- 4 Kücâ ümmîd-i vuşlat ân kadar mest-i tenük-ğüyest
Ki ne-t'vânem zi-hâl-i çeşm-i bîmâreş sü 'âlî-râ
- 5 Lebîb ez-bûy-ı pîrâhen vekâlet mî-ķoned farzâ
Be-' arz-ı pîr-i Ken' ân âverem în şî' r-i ğâlî-râ

2*

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Şod be-ğayr ez-ķişt-i ' âlem rızķ-ı müstevfâ naşîb
Bîn ki âmed mürğ-ı dil-râ ğabbetü's-sevdâ naşîb
- 2 Mî-nümâyed çeşm-i bağteş-râ serâb-ı tîh-i ğam
' Ârif-i leb-teşne-râ deryâ şevved farzâ naşîb
- 3 Dâne-i ğanzal birûn-âyed zi-kerm-i bâğ-ı dehr
Ehl-i ' irfân-râ me-bâdâ bâde-i ğamrâ naşîb
- 4 Seyr-i çeşmân-ı tevekkül-râ dihed perverdigâr
Çün sadeğ ez-ķatre-i Nîsân teh-i deryâ naşîb
- 5 Ey dil eyyâm-ı bahâr'est in çi bâşed ger ķoni
Ez-şemîm-i vaşl-ı tû yek şemmei mâ-râ naşîb
- 6 İn nevâl-i mâ' ni-i ter k'ez ķalem-bînî Lebîb
Şod zi-ğ'ân-ı feyz-i destûr-ı cihân-ârâ naşîb

* 1. AE1, 85a; AE2, 169; Ü, 91b
3b, be-mescid : be-mestî AE1
4b, ze-hâl : sũ'al AE2, Ü
* 2. AE1, 86b; AE2, 170; Ü, 92a
4b, tih-i : tâ AE2, Ü

- 7 Bâsitü'l-in'âm 'Abdu'llâh Paşa k'ez-dereş
Şod simât-ı luţf-ı gûn-â-gûn 'âlem-râ naşîb
- 8 Şafha-pîrâ-yı hünermendî ki ez-levh-i kader
Geşt eşnâf-ı ma'ârif nüshâ-i o-râ naşîb
- 9 Daygam-ı gâbü'l-vegâ kez pençe-i gîrâş nîst
Düşmeneş-râ cüz-dem-i şemşîr-i hûn-pâlâ naşîb
- 10 İn hemîn ez-feyz-i te'sîr-i şafâ-yı bezm-i ost
Geşt mir'ât-ı dilem-râ cevher-i ma'nâ naşîb
- 11 Rîşe-i âmâlem ez-hâk-i dereş be-g'siste nîst
Men der-ümmîdem ya bâşed yâ ne-bâşed yâ naşîb

3*

Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilâtün / Fe' ilün

- 1 Cirm-i gül der-çemen-i hüsn-i tu dülâb şevd
Gonce ez-şerm-i leb-i la'l-i tu mîzâb şevd
- 2 Ger şevd nâşiye-sây-ı der-i an kıble-i nâz
Gird-i ebrû-yı şanem gûşe-i mihrâb şevd
- 3 Ez-tef-i mihr me-y-endîş be-şahrâ reften
Mihr der-nisbet-i ruhsâr-ı tu meh-tâb şevd
- 4 Bî-tu nûşîden-i mey nîst kem ez-hûn-ğorden
Bâde der-ğasret-i la'l-i tu ki hûn-âb şevd
- 5 Nev-bahâr âmed ü cûşîd Lebîbâ hûneş
Bâde ħor na're be-zen tevbe girân-ğ^vâb şevd

4*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Dil ez-ğayret tabîb-i derd-râ cellâd pendâred
Nigâh-ı merğamet-râ neşter-i faşşâd pendâred
- 2 Çi san der-mülket-i 'aşğ u mağabbet zindeğî bâşed
Ki şâh-ı hüsn-i men resm-i sitem-râ dâd pendâred

8b, geşt : keşf AE2

* 3. AE1, 90a; AE2, 177; AE3, 6b; Ü, 96a

* 4. AE1, 90a; AE2, 177; AE3, 6b; Ü, 96a

- 3 Ne-bâşed devr-i an hâl-i meges-meşreb yakîn kerdem
Ki la' let in siyeh-dil kâse-i kıannâd pendâred
- 4 ' Aceb nî çeşmet ez-men bî-haber ger vahşetî dâred
Ki gaflet-kerd-râ âhû zedem şayyâd pendâred
- 5 Revân çün cedvel-i sîm'est eşkem her ki mî-bîned
Fezâ-yı sîneem-râ şahın-ı sa' d-âbâd pendâred
- 6 Lebîbâ gûş-ı ' âlem ser-be-ser çeşm-i gâlağ-bîn şod
Ki feryâd u enînem nağme-i ' avvâd pendâred

5*

Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün / Mefâ' ilün

- 1 Şehâ der-hüsnet şod telef ' aqlem çı mî-gûyî
' İlâceş nîz ez-' adl-i tu mî-pursem çı mî-gûyî
- 2 Femetrâ mîm-h'ânend ehl-i dil h'âhem ki mî-gûyem
Şode mîm-i mey-i Cennet der-o müdgam çı mî-gûyî
- 3 Me-râ ey çeşm-i gûyâ in çı sihr-endâzi-i cevri est
Zi sihr-i gamzeet men bî-zebân geştem çı mî-gûyî
- 4 Sevâdeş vesme-i imân-ı zühhâd'est mî-gûyend
Zi-zülfet şod revâc-ı küfr müstahkem çı mî-gûyî
- 5 Zebânet sâkıyâ ez-behr-i âzârem çı rencânî
Ki ez-câm-ı gamet mestem ne-dânistem çı mî-gûyî
- 6 Çı men fersûde-ten pîrem ne-geştem bî-haber ammâ
Ki men tilmîz-i âgâh-ı Semerkandem çı mî-gûyî
- 7 Lebîb in nev-zemînem ' arza-kun dervîş Emîn-râ hem
Be-gû-h'âhem cevâbeş ey ' Uğarid-dem çı mî-gûyî

* 5. AE2, 233; Ü, 127a
1a'da vezin eksik.

Farsça Mu'ammâlar

1*

Be-ism-i Kâsım

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

Şod cezr-i âhîr-i kareşet nîm nâm-ı tâm
Ber nısf-ı evvel-i sa'afeş nih berây-ı nâm

În-râ be-nih be-efser-i harfî ki mî-şevêd
Yek harf ez-miyâne-i ebced be-o tamâm

2*

Be-ism-i Kâfîy ü Kâmil u 'Andelîb u Şâdık u Ayâz

Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Pây-ı Türkân bürehne-bâd ez-post
Tâ şevêd pür-nişîb-i reh giryân

3*

Be-ism-i 'Oşmân

Mef'ûlü / Fâ' ilâtün / Mef'ûlü / Fâ' ilâtün

Zân mâr-ı zülf bâ-mâ âşüftegî resîde
Dehşet füzûn şod ez-dil men bî-nevâ ne-dide

4*

Mefâ' ilün / Fe' ilâtün / Mefâ' ilün / Fe' ilün

Du'â-yı gayb çü şod-râcih ez-du'â-yı huzûr
Sezed ki 'afv-kunî der-ziyâret-i tü kuşûr

* 1. AE1, 126a; AE2, 236

* 2. AE1, 126a; AE2, 239

* 3. AE1, 126b; AE2, 239

3b, nevâ : vefâ AE2

* 4. Müfred, AE1, 127a

TÜRKÇE ARAPÇA MENSUR LÜGAZLAR

Elgâz-ı menşûr-ı bi-imtiyâz li-nâzımı şâhibi'd-dîvân

1*

Ber-be-şiyem beyân-ı hâli lâne-i hâtırda pây-ı pür-sütûy-ı hayâle mûy-ı pîçide-i eşkâl olan gûne mâtde-i sü'âldür ki ahâlî ve müdün ve memâliküñ vüçûh-ı a'yân-ı ricâl ve gürûh-ı kaştân-ı ehl-i kemâlınden ser-i mû infikâki muhâl tuhfe-i Hindûstân-ı 'Atâyî lâhûtî tarîkda cümleden pîşîn ve meclis-i kibârda dâ'imâ şadr-nişîn vüçûda geldiği maḥall-i fevâkiḫde tuffâz u turunc ile meşhûr ve cânîsi şer'an mu'azzez ve manzûrdur. Li-lügazzihî:

*Dirse lâyıkdur iden anı senâ
Enbeta'llâhü nebâten ḥasenâ*

Ve cevâhir-i ismi nigîndân-ı taşarrufât-ı taşarrufiyyede eḫad-i esmâ'-i ef'âl ve ḫarf-i nuḫustîniini memer efkârda pây-mâl olduğundan su'ûd-ı sellem-i şarâhate bî-mecâl olup ḫarf-i sânisî evvel-i ḫurûf-ı naḫviyyeden olduğunı inbâ zımnında bekâyâ-yı ḫurûfî daḫı rû-nümâ-yı inhâ vü ikmâl olur. Beyyinâtı ba'dehû nefsi-müsemme-yâtı 'alâ-ḫaddihî 'add olındıkda mecmû'ından be-ḫisâb-ı cümel Deli Aḫmed muḫayyed-i tîmâr-ḫâne-i be-rûz olduğı ma'lûm-ı dânyân-ı rümûzdur

2*

Lügaz-ı mergûb-ı diğeri

Ḫurûf-ı şelâşeden mürekkeb ne ism-i 'acîbdür kim ḫarf-i evveli şelâşesinüñ 'aynı ve ḫarf-i sânisî evvelinüñ mâ-beyni't-ḫarafeyni ve şâlişi şânîñüñ mişli ve za'f-ı mişleyni ve bünyâtı be-ḫisâb cümel-i ism-i ḫasenden bir 'aded kem ve ihtilât-ı bünyâtından Ḳalmar ve Ninova ser-zede vü hüveydâ olur.(Fe'-yete'emmel)

Arapça Lügaz

Lügaz-ı menşûr li-nâ'ibi esbak Ḫâfız İsmâ'îl Efendi cevâb-ı menşûr-ı nâzım**

Eyyühe'l-aḫî'l-kâmil ve'n-niḫrîrû'l-fâzıl mâ-ḫavlüküm dâme fazlüküm mâ-ismü rübâ'ıyyin evvelühû cebelün 'azîmün ve âḫirühû fi'l-baḫri muḫîmün ve vaştâhü yüsâvî veche'l-arzı fi-cemî'i'l-'urûzi ve hüve beyne'l-ḫallâni mühdâ ve ma'rûzun re'sühû muza'afun zenbühû ve evvelü veşatayhi südüsü şânihî ve izâ üzyile re'sühû şâra raḫîḫan laḫîfen ve şâliḫan en yekûne karzan ve raḫîfen ve mine'l-ğarâ'ibi re'sühû me'a zenbihî yesîrû memlûken li'l-mevâlî ve ḫâdimen li'l-esâfili ve'l-e'âlî.

* 1. AE2, 148 ; Ü, 82b

* 2. AE2, 148; Ü, 82b

** AE2, 149; Ü, 83a

Cevâbü li-nâzımı'd-dîvân:

Yâ men eşemmenâ fevâyihü riyâhayhi el-fazl ve'l-kemâl ve en'ame
 'aleynâ fevâkihe besâtîni'l-fikri ve'l-ḥayâl zâdet berâ'atiküm 'alâ-ehli't-
 tebeyyüni ve'l-ımtiyâz ve dâmet ihtizâzü berâ'atiküm bi-nesâyihi'l-u'cûbeti
 ve'l-elgâz innî mütemmıme 'afvi'n-nuqsâni ve't-takşîr ve sâmehtüm 'ani'l-
 ḥaṭâi fi't-te'vîli ve't-ta'bir fe-ekûlü fi-keşfi'l-ğıṭâi 'an-vechi mâ-aradtüm bi'l-
 kütübi ve't-tahrîr bi-enne'l-isme'r-rübâiy'ye nişfuhü'l-a'lâ mâ-yüfidü hâza'n-
 nazmü bi'l-îmâ' beyt:

İsmü Nûhin min-zevâti'l-ecniha
Hâkezâ kânet be-bâli sâniha

Ve nişfuhü'l-aḥîrü yetekevvenü be-mevâsımi'z-zemherîr ve mâ-beyne
 ṭarafeyhi ismü kabîletün mine'l-'arabi'l-'urabâ ve ṭarafâhü yûcedâni maḥaṭṭa
 fâ'idetin maqlûben fi-ḥadışi seyyidi'l-verâ : “ el-mü'minü 'izzün kerîmün ve'l-
 münâfiķu ḥabbün le'îmün” sadaka resûlu'llâh ve izâ ḳata'a zenbehü yezhuru
 fi'l-isrâ'i ta'behü ve mine'l-ğarâ'ibi enne ṭarafeyhi izâ teḳallebe mekânen ve
 maḳâmen tecidühü fi-küllü usbû'in imâmen.

SONUÇ

Klasik edebiyatımızın 18.yy şairlerinden Diyarbakırlı Abdülgafur Lebib Efendinin hayatını, kişiliğini, eserlerini araştırıp, divanını şekil ve muhteva açısından inceleyerek, şairin divanının tenkitli metnini ortaya koymuş bulunuyoruz. Bu çalışmadan çıkarabileceğimiz sonuçları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Lebib, 18.yy'ın başlarında Diyarbakır'da doğmuş, medrese öğrenimini tamamladıktan sonra doğduğu şehirde yirmi yıl müftülük yapmıştır. Çeşitli vesilelerle imparatorluğun güneydoğusundaki Bağdat, Musul, Urfa, Rakka ve Halep gibi şehirleri ziyaret etmiş, başta Diyarbakır olmak üzere bölge eyaletlerine atanan vezirler, valiler ve devlet büyüklerine şiirler sunmuş, devletin bekası için durmadan dua etmiştir. Şair, 18.yy'ın ikinci yarısında, H.1182/ M.1768 senesinde Diyarbakır'da vefat etmiş ve Rum kapısı dışındaki mezarlıkta defnedilmiştir.
2. Lebib, Diyarbakırlı şairlerden özellikle Vali-i Amidi'nin etkisinde kalmış, Hami gibi şöhretli şairlerin şiir meclislerinde bulunarak edebi kişiliğinin olgunlaşmasını sağlamıştır. Yer yer İran şairlerinden Şevket'e, Türk şairlerinden Neşati'ye olan ilgisini dile getiren Lebib, şiir söyleme tarzı ve üslûp yönünden bu iki şairi kendine örnek almıştır.
3. Lebib, özellikle münacat, nat, miraciye gibi dini konulu şiirlerinde, dini unsurları ustalıkla şiirlerine yansıtmıştır. Şairin Allah, Peygamberler, melekler ve ahiret inancı İslam dininin genel kaidelerine uygundur. Birçok ayeti iktibas ve telmih yoluyla şiirlerine taşıyan şair, yeri geldikçe konuya uygun hadislere de telmihte bulunarak düşüncelerini delillerle ispatlama yoluna gitmiştir.
4. Lebib mutasavvıf bir şair değildir. Ancak tasavvufla ilgili remizleri yeri geldikçe ustalıkla şiirlerine yansıtmıştır. Şiirlerinden Nakşibendi tarikatına olan sempatisini ve bağlılığını öğrendiğimiz şair, tasavvufun zahiri ile uğraşanları beğenmemektedir. Hakiki sûfi olarak Hallac ve Nesimi'yi takdir etmektedir. Şair, genel olarak rind-meşrep hayat tarzını ve melamet yolunu yaşayış biçimi olarak benimsemektedir. Marifet ehliyle dostluğunu, cahillerle düşmanlığını her fırsatta dile getirmiştir.

5. Lebib, şiirlerini yazarken belagatın bütün inceliklerinden faydalanmış, estetik olarak söyleyişte lafız güzelliği ve mana bütünlüğüne önem vermiştir. Teşbih, hüsn-i talil, mübalağa ve tezat sanatları başta olmak üzere bütün söz ve mana sanatlarını ustalıkla kullanmış, sanat yapma endişesiyle bayalığa düşmemiştir.
6. Lebib, özellikle Ramazan ayının kudsiyeti ile ilgili yazdığı şiirlerinde, gazellerinde, muamma ve lügazlarında, musammat şeklinde yazdığı şiirlerinde ve şarkıda, hasb-i hal ve nasihat türündeki şiirlerinde oldukça sade bir dil kullanmıştır. Şiirlerinde mahalli unsurlara yer vermiş, atasözü ve deyimleri yoğun olarak kullanmış, halk söyleyişlerini ve veciz sözleri ustalıkla şiirlerine taşımıştır.
7. Kasidelerinin fahriye bölümlerinde, gazellerinin makta beyitlerinde şiir-şair hakkındaki düşüncelerini açıklamış, biraz abartarak kendi şairlik gücünü ve şiirlerini övmüştür. Şiirde geleneğin verdiği imkanlar nispetinde yeniliğe, orijinal manalar bulmaya, mananın renkli, dakik ve inceliğine, söylenmemiş nükteleri söylemeğe özen göstermektedir. Zaman zaman kendisini başka şairlerle de kıyaslayan Lebib, Nabi ve Neşati gibi büyük şairlerin seviyesinde bir şair olduğunu ima etmektedir.
8. Lebib, nazireciliğe önem veren bir şairdir. Birçok gazeli, kendi çağında veya kendisinden önce yaşamış şairlerin şiirlerine nazire niteliğindedir. Şair, meşhur şairlerin bir mısraını veya bir iki beytini tazmin etmek suretiyle şiirlerine ayrı bir renk katmak istemiştir.
9. Lebib, şairliği yanında alim ve fazıl kişiliği ile de bilinmektedir. Beyzavi'nin tefsirine talika yazacak seviyede ilmi derinliğe sahiptir.
10. Lebib divanı, kaside, tarih, musammat (terkib-bend, terci-bend, tahmis, muhammes), gazel, mesnevi, muamma, lügaz, rubai, şarkı ve müfred nazım şekilleriyle yazılan manzumeleri içeren yaklaşık 5500 beyitlik bir eserdir. Bu çalışmada, Lebib'in divanının beş yazma nüshası karşılaştırılarak divanın tam ve sağlam bir metni ortaya koyulmuştur. Divandaki Arapça, Farsça şiirler ayrı bir bölümde transkribe edilerek verilmiştir. Şairin mülemma tarzda yazdığı mesnevi ile Arapça, Türkçe mensur lügazlar da bu bölümde yazılmıştır.

11. Divanın muhteva incelemesi yapılırken teferruatlı tahlil çalışması yoluna gidilmemiş, şiirlerin muhtevalarında dikkati çeken özellikler tespit edilerek incelenmiştir. Bu bölümde, Lebib divanındaki rind, zahid, vaiz ile aşık, sevgili, rakib tiplerinin hangi yönleriyle şiirlere konu oldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Şiirlerdeki dini, tarihi, efsanevi şahıslar tek tek ele alınmış, hangi yönleriyle beyitlere konu olduklarına değinilmiştir. Lebib'in kendileri için şiirler yazdığı bütün devlet büyükleri ve onlar için yazılan şiirler "tarihi şahsiyetler" başlığı altında incelenmiştir. Lebib divanında yer alan mitolojik kahramanlar, astronomik unsurlar, kavim ve kabile adları, coğrafi unsurlar, mezhep ve tarikat adları "şiirlerin muhteva özellikleri" başlığı altında incelenen belli başlı konulardır. Ayrıca, muhteva özellikleri bölümünde "eleştirel perspektifler" başlığı altında Lebib'in sosyal olaylar karşısında takındığı tavırları ve tenkitçi yaklaşımları ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak: Lebib-i Amidi, 18.yy'da Nedim ve Şeyh Galip gibi şairlerin gölgesinde kalmış onlar kadar şöhret bulamamıştır. Ancak, şiirleri incelendiğinde Lebib'in de Klasik Türk edebiyatı tarihi ve kültür tarihimiz içerisinde, göz ardı edilemeyecek bir şahsiyet olarak yer alabileceği anlaşılacaktır.

BİBLİYOGRAFYA

Ak, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî, Hayatı Edebî Kişiliği ve Dîvânı'ndan Seçmeler*, Bursa,2000.

Akün, Ömer Faruk, “*Divan Edebiyatı*”, TDVİA, Cilt 9, İstanbul, 1994.

Ali Emîrî Efendi, *Esâmî-i Şuarâ-yı Âmid*, Millet Kütüphanesi, Manzum Eserler, Tarih, Nu, 781/1.

Ali Emîrî, *Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid*, Matbu, Birinci Cilt, Dersaadet,1328.

Amîd, Hasan, *Ferheng-i Amîd*, 10. Baskı, Tahran, 1355.

Andrews, Walter G., *Şiirin Sesi Toplumun Şarkısı*, Çeviren: Tansel Güney, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.

Aydemir, Yaşar, *Behiştî, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, MEB Yayınları, Ankara, 2000.

Bâkî Dîvânı, Tenkidli Basım, (Haz: Sabahattin Küçük), TDK Yayınları, Ankara, 1994.

Beysanoğlu, Şevket, *Anıtlar ve Kitâbeler ile Diyarbakır Tarihi, C.2*, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Ankara, 1998.

Beysanoğlu, Şevket, *Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları*, Birinci Cilt, Başlangıçtan Tanzimata Kadar, İstanbul, 1957.

Bilkan, Ali Fuat, *Türk Edebiyatında Mu‘ammâ*, Akçağ Yayınları, Ankara,2001.

Bilmen, Ömer Nasûhî, *Büyük Tefsir Tarihi, Tabakâtü'l-Müfessirîn*, C.1, İstanbul,1974.

Cevdet Kudret, *Örneklerle Edebiyat Bilgileri (1-2)*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1980.

Çeçen, Halil, *Fitnat Hanım Divanı, İnceleme-Metin*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı (Basılmamış Doktora Tezi), Malatya, 1996.

Derleme Sözlüğü, TDK Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1993.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara,1992.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TTK Basımevi, Ankara, 1992.

Diriöz, Meserret, *Nâbî, Dîvân*, İstanbul, 1994.

Fatin Davud, *Tezkire*, Süleymaniye Kütüphanesi, Rauf Yekta, Nu, 310.

Güzel, Abdurrahman, *Dînî Tasavvufî Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.

İpekten, Haluk, *Bâkî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1994.

İpekten, Haluk, *Fuzûlî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1991.

İpekten, Haluk, *Nâilî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993.

İpekten, Haluk, *Şeyh Gâlib, Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1996.

İsmail Belig, Bursalı, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefâyât-ı Dânişverân-ı Nâdirân*, (Haz: Abdülkerim Abdulkadiroğlu), Ankara, 1998.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu, MEB, İstanbul, 1943.

Kam, Ömer Ferit, *Âsâr-ı Edebiyye Tedkikâtı Dersleri (Edebî Eserlerin İncelenmesi)*, (Haz: Ali Yıldırım), Elazığ, 1998.

Kaplan, Mahmut, *Neşâtî Divanı*, İzmir, 1996.

Karahan, Abdülkadir, *Nef'î Divanından Seçmeler*, KB Yayınları Ankara, 1985.

Kavakcı, Y. Ziya, *İslâm Araştırmalarında Usûl*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

Kavruk, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, MEB, İstanbul, 1998.

Kavruk, Hasan, *Şeyhülislam Yahya Divânı, Tenkitli Metin*, MEB Yayınları, Ankara, 2001.

Kılıç, Filiz, *XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.

Kortantamer, Tunca, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1993.

Kur'ân-ı Kerîm Lugatı, (Mütercim: Mahmud Çanga), Timaş Yayınları, İstanbul, 1991.

Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Açıklamalı Tercümesi, Suudi Arabistan Krallığı, Medine-i Münevvere, 1407-1987.

Kurnaz, Cemal, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Akçağ Yayınları, 1997.

Kurnaz, Cemal, *Hayalî Bey Dîvânı'nın Tahlîli*, MEB Yayınları, İstanbul, 1996.

Kurnaz, Cemal, *Münâcât Antolojisi*, TDV Yayınları, Ankara, 1992.

Küçük, Sabahattin, "Divan Edebiyatında Sosyal Tenkit: Ebû Bekir Kani Efendinin Hasbihali", *Türk Kültürü*, Şubat, 1985.

Külekcî, Numan, *Açıklamalar ve Örneklerle Edebî Sanatlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1995.

Levend, Agah Sırrı, *Dîvân Edebiyatı, Kelimeler, Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul, 1980.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî Yahud Tezkîre-i Meşâhîr-i Osmâniyye*, (Haz: Ali Aktan vd.) Sebil Yayınları, İstanbul, 1995.

Mehmed Tâhir, Bursalı, *Osmanlı Müellifleri I-II-III*, Tıpkıbasım-Dizin, (Haz: Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz), Ankara, 2000.

Muallim Naci, *Lugat-ı Nâcî*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1978.

Muallim Naci, *Osmanlı Şâirleri*, (Haz: Cemal Kurnaz), MEB, İstanbul, 1995.

Okuyucu, Cihan, *Cinânî, Hayatı Eserleri Divanının Tenkidli Metni*, TDK Yayınları, Ankara, 1994.

Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, (Haz: Cemal Kurnaz), TDV Yayınları, Ankara, 1992.

Onay, Ahmet Talat, *Türk Şiirlerinin Vezni*, (Haz: Cemal Kurnaz), Akçağ Yayınları, Ankara, 1996.

- Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler*, (Haz: Mehmet Kalpaklı), YKY, İstanbul, 1999.
- Öztuna, Yılmaz, *Devletler ve Hânedânlar*, C.II, KB Yayınları, Ankara, 1996.
- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 Cilt, MEB, İstanbul, 1993.
- Pala, İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1989.
- Pekolcay, Necla, *İslâmî Türk Edebiyatı*, İstanbul, 1996.
- Pekolcay, Necla, *İslâmî Türk Edebiyatında Şekil ve Nevilere Giriş*, İstanbul, 1996.
- Recâizâde, Ahmed Cevdet, *Nevâdiru'l- Âsâr Fî Mütâla'ati'l- Eş'âr*, (Seçme Beyitler), (Haz: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Mehmet Sarı), Ankara, 1988.
- Redhouse, Sir James W., *Turkish and English Lexicon*, Constantinople, 1890.
- Said Paşa, *Mîzânü'l-Edeb*, (Haz: Mahmut Fidancı), Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 1986.
- Sarı, Mevlût, *Arapça-Türkçe Lûgat*, İstanbul, 1982.
- Sefercioğlu, M. Nejat, *Nev'î Divanı'nın Tahlili*, KB Yayınları, Ankara, 1990.
- Silay, Kemal, *An Anthology of Turkish Literature*, Indiana University of Turkish Studies and Turkish Ministry of Culture Joint Series, Bloomington, Indiana, 1996.
- Şefkat, *Tezkire*, Millî Kütüphâne, MFA, Nu, 1358.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet, 1317.
- Şemseddin Sâmî, *Kâmûsu'l-Âlâm*, Cilt 1-6, Tıpkıbasım-Faksimile, Kaşgar Neşriyat, Ankara, 1996.
- Şentürk, Mehmet Atilla, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, YKY, İstanbul, 1999.
- Şükün, Ziya, *Farsça-Türkçe Lûgat*, *Gencîne-i Güftâr Ferhengi Ziya*, 3 Cilt, MEB, İstanbul, 1984.

Tâhir-ül Mevlevî, *Edebiyat Lügati*, (Haz: Kemâl Edip Kürkçüoğlu), Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

Tarlan, Ali Nihat, *Fuzûlî Divanı Şerhi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1998.

Tarlan, Ali Nihat, *Necati Beg Divanı*, MEB, İstanbul, 1997.

Tolasa, Harun, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001.

Tökel, Dursun Ali, "Divan Edebiyatında Eleştiri", *Hece*, Eleştiri Özel Sayısı, Ankara, Mayıs-Haziran-Temmuz, 2003.

Tuman, Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî, Divan Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*, (Haz: Cemal Kurnaz, Mustafa Tatcı), Ankara, 2001.

Türk Atasözleri ve Deyimleri I-II, Millî Kütüphane Başkanlığı, MEB, İstanbul, 2001.

Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II, (Divan Şiiri), TDK Yayınları, Sayı, 415-416-417, Temmuz-ağustos-Eylül, 1986.

Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 1998.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1999.

Unat, Faik Reşit, *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*, TTK Basımevi, Ankara, 1988.

Ünver, İsmail, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *Türkoloji Dergisi*, S.1, C.IX, Ankara, 1993.

Üzgör, Tahir, *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvan'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, AKM Yayınları, Ankara, 1991.

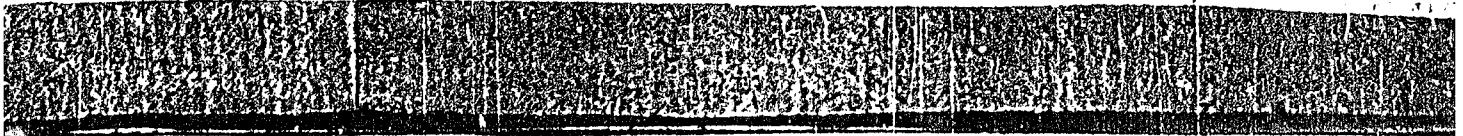
Yeni Tarama Sözlüğü, Düzenleyen: Cem Dilçin, TDK Yayınları, Ankara, 1983.

Yeniterzi, Emine, *Divan Şiirinde Na 't*, TDV Yayınları, Ankara, 1993.

DİVANIN ORİJİNAL METNİ (AE1 NÜSHASI)

Handwritten scribbles and marks at the top of the page.

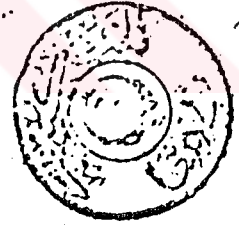
عق

اسمک تشریح و تفسیر

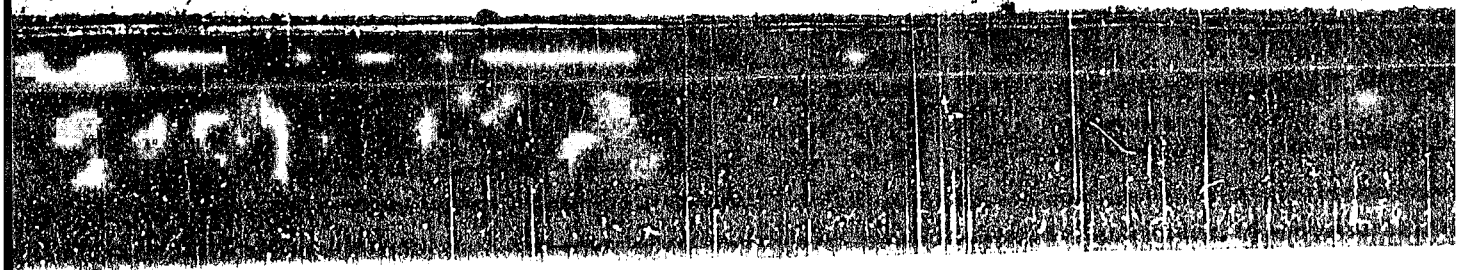
من کتاب الفقہ عثمانی
ابو یوسف بن ابی نعیم
باب ثانی

نور
۱۱۱

کتاب الفقہ عثمانی
مصطفیٰ طویل
ملا علی
القلم
کتابخانه

MILLET GENEL KÜTÜPHANESİ
KISIM : <i>A. E. Hengem</i>
ESKİ KAYIT No. <i>381</i>
YENİ KAYIT No.

بسم اللہ الرحمن الرحیم

یارب یحیی بر بخلت طاعت ایدیم	ساکر نه یوز علم عرض حاجات ایدیم
نقاش دکان جرم انبیز ایدیم	سر لوصه دیوانی مناجات ایدیم
فضیده مناجات بدرگاه ایت	قاضی الحاجات فضیده باکره ایت
الهی هست نوش غلغله بر شایخ عزان ایت	خارالود جرم نشنه مند جام غفران ایت
دو انجوی کرم صاحب فرانس رخ عیان ایت	امان بهبود بر ساله عفو علم در مان ایت
سواد دفتر ذنب و قصور بر سر ایدیم	سفیداج بیاض بر مشکله ستر و نهان ایت
رضا دان بخیج بهیو کردان هو ایدیم	پیشام تیر زربت کرین باغ رضوان ایت
بنی سو قرین افامه دام ضلال ایت	رشاد راه صفا خضر توفیق کهبان ایت
بیدوده و حجت شرعیه حسن اعتقاد ایدیم	همان حسن مالم موجبه اور و قران ایت
تشبیه که در حمل التین شکر علم ایدیم	عنا یتدیه بی ازاد جاه کید اخوان ایت

آیرم عروة الوفاای شریع یان حمدون	بو عبید سنیوانی بیروار باب بر شان ایت
الده خامه نغمی عصای بنو سعید	شاه خوان کراشدن بی حسانه در بان ایت
لیبیا سنده کلک نظکی بر مطلع نوله	در دو تندر شاه لوله که شاه خوان ایت
خدایا دلده بر شوق سعادت و از او ایت	
ابوشوق قلبه بنی دیوانه در بیان ایت	
دو شوب ارض مجازه یعنی توفیق لطفلام	صباوش شاه کوه کوی محمود کوه بو بیان ایت
فدا در کیش جام حضرت ابن اندر بچینک	حرم سده کاه سده محمود و زده و زان ایت
کدای فخر عالم با پادشاه عالم فخرم	دوروزه خند سیمبر کلابی دهر سلطان ایت
صدیننده کبابی بلوغ و الشفا غندر	نه وار بو کتر که صفا انجازه شایان ایت
فواضعف او زره حاله هرزه کرد در دست تقییر	در اداب فخران سیه چه با بدمان ایت
خیال وصل بلده شب زنده دار حسرت نامح	جو ار و روضه جبریل بیجا سده همان ایت
دو کوب اشک ندامت پیش شایان شوقه	بنی بو کره خونین بلده محشر در خندان ایت
کوزنده تو تیار خال در کاه کلک سایه	عکبل العین استغنا کحل صفا همان ایت
بو الطافه بنی مظهر قلبوب ضمن زیارده	شرفند شهود مشهد اصحاب باران ایت
نجوم اهدای امت رحوم در جمله	فبا هر برین برج شفا سخن و کلمات ایت

22	ایاد یورن کار صرزه رحمت بوهموده	برازر و وصف حالک عرضه محبوب بزات
23	شفیع المذنبینا دست جرم جرم لطفه	ذخیم انسان رحمت معناه احسانیت
24	کر اما کاتبین بید کرده تفسیر اخی علامه	شفاعا تکلمه عفو قاضی الحیا نه شایانیت
25	محصل امیک امید قادی صدق و محکومه	
	دیلمغفور رحمان بیت دیلمترتک بیان	
	یارب بود را عتقا و فکیم برگاه	نا حول ولا قوه الا بالله
	در لغت سید الکائنات جون لغت رسولاک امر ذوبال اولدی علیه افضل البیت	
	فصیده زعنا بردا یلدم ایشته نعتنه بسم الله و معجودا	
1	سوز مکرمه معجز سحر اوران عالمدر	سکوت بخش مخدی کران عالمدر
2	سوز مکرمه خدمتت سبعة معافکر	کینه چاکرا بکر زبان عالمدر
3	سوز مکرمه قرطه با قوت البلاء مخدر	حلی سامعه قدسیان عالمدر
4	سوز مکرمه چشمه نادر الحیات معجز	روا دهنده دلتشکان عالمدر
5	سوز مکرمه شمشع بخش سهای جرم	ضیاء مهری ایله توامان عالمدر
6	سوز مکرمه آن من الشوایله معجز	بضاعه ساز حکم پروران عالمدر

کوزله

7	سوز مکرمه دینه تفریض اولیا وار کیم	بوله صحرای شش زبان عالمدر
8	سوز مکرمه صاف دلانده سارکست اولوکل	عقودنا طقه حاسدان عالمدر
9	سوز مکرمه شیوه بار کین ایلمین دراک	دقیقه سیخ حکم پروران عالمدر
10	سوز مکرمه مطلع اخردن اوله جلوه نما	بانده مهر که دورت فشان عالمدر
11	فیش نظم که زیب دکان عالمدر	
	سواد محجره هندوستان عالمدر	
12	سغینه ساز تفریق نظم رنگینم	بنه کالانه نور یلیکان عالمدر
13	سواد کی رسنه چشمه بند و دره کنگ	میانی جامه اصفهان عالمدر
14	کلایت بوجوهری زیب طیفه خاطر	که رغبت ایلمه جلف ارفغان عالمدر
15	زمین شعوه بن اول دکلو و دردم ارکین	که رشک ساحه صد کلتان عالمدر
16	ریاض صفوه عرفانه فلم صویر	صریری بلی دکش بیان عالمدر
17	کلام بلی و کل باغوش نغزل اولوب	کوکلی بنه حسد بینان عالمدر
18	کوکلی که عشق ک ایله داستان عالمدر	
	اودا سانه قلم قصه خوان عالمدر	
19	صباح عید او بنا کوش صافین ک طراک	سیاه بختی دلادم کان عالمدر

20	کلام بوق به جیمه پیش و ضمیمه جوهر زرد	دبان تنگ ایچون تر جان عالمدر
21	مقلدر خلک اولمش چمنه شمشینان	دبان غنچه ناسف کنان عالمدر
22	لبیب شوق دلا را انکه بو نظر نرم	
	مهیج شغف شاعران عالمدر	
23	ولی هر افته دعوی بوسنی و دشمن	بو خود مسلم صاحب دلا ن عالمدر
24	نظیره کولعه بر نار ساکنه اولون	بنده باشه جیقین کا طلان عالمدر
25	بیوسون ایشنه قار شسته بو جوی	بیاضه جیقسون او سر کیم نهان عالمدر
26	کمال ایلمنه سوز نی قدرای دانا صاف	که انلک سخن حرز جان عالمدر
27	بیر بو وادی نادر بر بر کسناخ	بو خود فروشنی کمدانشان عالمدر
28	سنگ نه حلاک او بو بو بدین دین اناز	بو وادی وادی دان شوران عالمدر
29	سکابو طرز طراز نه فیض و جیمی	که طبعی صلم صد داستان عالمدر
30	انکه نقطه اولمشدی باعث کای غافل	او شوق کیم بسبب عزو نشان عالمدر
31	نه شوق ناطقه بخش مجا دلا بیلم	نه شوق ذره سی روح روان عالمدر
32	نه شوق شوق نشا طرا و در ضمیمه	نه شوق مرم هم دخنه کان عالمدر
33	نه شوق شوق سایشگری فخر نهان	که بجزی صغرف انش و جان عالمدر

جواب

34	جواب حضرت سلطان انبیا کرام	34	که خادمی شه اسلامیان عالمدر
35	شغف محبت امیر شیره حن و بشیر	35	نبوت افشیر خزان عالمدر
36	ملاذامت او دستور سامی الهمت	36	دلیر بو العظمت کار دان عالمدر
37	همیشه وحی ایله کویا و اطلق نبهوی	37	بور مرزه ان بو آعیان عالمدر
38	او مصیبت فندی فرین او ادنی	38	ندیم قرب خلامه ربان عالمدر
39	شه ملک خدوم زرب عزیز نه قدم	39	جوا هر کرمه فلی کجان عالمدر
40	قلوب معجزه نکی رموز درو کی	40	حریم روضه پاک جنان عالمدر
41	خدو بنفتمه کداز و دیو بله انبار	41	اودنواز او صلوات اللعالمدر
42	که نام و نشان شریفی محمد عربی	42	محمدمیلدهن درفشان عالمدر
43	اوشهر طبر روی انعم که در کنگ	43	فقیر و سائله پب کامران عالمدر
44	خیام و زلفت داحا نه یوردی ایسی	44	عجب که سبک بو قوس بیان عالمدر
45	نوازش بی روی وقف اولمل و انبار	45	نگاه لطفی کس بیکسان عالمدر
46	حکایتی صله کنجیه شمار دکل	46	دو خنوازل بوکس نایقان عالمدر
47	ملا صغفه کوروب فرط رفیقین	47	دبان حیره تکلف بنان عالمدر

59	بوزی صوبیند جهان بودی ساعلی	بوزی صوبیند جهان بودی ساعلی	بوزی صوبیند جهان بودی ساعلی
60	خزان فترت ایله شیدای برزخ	خزان فترت ایله شیدای برزخ	خزان فترت ایله شیدای برزخ
61	اوافق رسالتک بعثت ذاتی	اوافق رسالتک بعثت ذاتی	اوافق رسالتک بعثت ذاتی
62	عجمی اولسه نهال بقایه پیچیده	عجمی اولسه نهال بقایه پیچیده	عجمی اولسه نهال بقایه پیچیده
63	چکلسم صغیر دیواره نقش کجی کر	چکلسم صغیر دیواره نقش کجی کر	چکلسم صغیر دیواره نقش کجی کر
64	درون طبله کسین مظهر محو فر	درون طبله کسین مظهر محو فر	درون طبله کسین مظهر محو فر
65	فرز قدرین رفعل سدره یزید	فرز قدرین رفعل سدره یزید	فرز قدرین رفعل سدره یزید
66	زجاج مظهر چسبیده نفلک المک	زجاج مظهر چسبیده نفلک المک	زجاج مظهر چسبیده نفلک المک
67	اونافذ الکلم بزیم حق که در حرفی	اونافذ الکلم بزیم حق که در حرفی	اونافذ الکلم بزیم حق که در حرفی
68	برازم خامه بی مسرور التفات	برازم خامه بی مسرور التفات	برازم خامه بی مسرور التفات
69	رسول صبر اسرور اکرم صمد	رسول صبر اسرور اکرم صمد	رسول صبر اسرور اکرم صمد
70	ای که در کوی کشف لامان عاقد	ای که در کوی کشف لامان عاقد	ای که در کوی کشف لامان عاقد
71	سن اول شهمنه اقلیم رحمت کیم	سن اول شهمنه اقلیم رحمت کیم	سن اول شهمنه اقلیم رحمت کیم
72	طلوع مهره نانا عجب مشک کیم	طلوع مهره نانا عجب مشک کیم	طلوع مهره نانا عجب مشک کیم

اولش

62	اوشبکه کو کلره صلاک نزل شریف	اوشبکه کو کلره صلاک نزل شریف	اوشبکه کو کلره صلاک نزل شریف
63	مدیحی کو دیک اولان چو حضرت حسان	مدیحی کو دیک اولان چو حضرت حسان	مدیحی کو دیک اولان چو حضرت حسان
64	ولیک بنده او وصف ملامک پندک چون	ولیک بنده او وصف ملامک پندک چون	ولیک بنده او وصف ملامک پندک چون
65	غرض بویم بویم نه بید عرضیال بیده کم	غرض بویم بویم نه بید عرضیال بیده کم	غرض بویم بویم نه بید عرضیال بیده کم
66	ایا حبیب خدا بر طریق بد	ایا حبیب خدا بر طریق بد	ایا حبیب خدا بر طریق بد
67	در کوه بای و کدرا کامران عاقد	در کوه بای و کدرا کامران عاقد	در کوه بای و کدرا کامران عاقد
68	بود شیکا بزم ای داوور خجسته منمش	بود شیکا بزم ای داوور خجسته منمش	بود شیکا بزم ای داوور خجسته منمش
69	برایکی اوج فتن اندیشه دل کوفه او تو	برایکی اوج فتن اندیشه دل کوفه او تو	برایکی اوج فتن اندیشه دل کوفه او تو
70	بررسی وصفی من النظرین اولان بدکار	بررسی وصفی من النظرین اولان بدکار	بررسی وصفی من النظرین اولان بدکار
71	بنای صدق و صلواتم خرابه زار ایتدی	بنای صدق و صلواتم خرابه زار ایتدی	بنای صدق و صلواتم خرابه زار ایتدی
72	بری مفضل ضلالت سوء قرین	بری مفضل ضلالت سوء قرین	بری مفضل ضلالت سوء قرین
73	بلای وضع صدقات نمون ضلالتی	بلای وضع صدقات نمون ضلالتی	بلای وضع صدقات نمون ضلالتی
74	بررسی ناکس مکاره نفس اماره	بررسی ناکس مکاره نفس اماره	بررسی ناکس مکاره نفس اماره
75	اطلاله ایله بید بر بری بد تزویر	اطلاله ایله بید بر بری بد تزویر	اطلاله ایله بید بر بری بد تزویر
76	در بیخ قطع طریق سداوم ایله بید	در بیخ قطع طریق سداوم ایله بید	در بیخ قطع طریق سداوم ایله بید

59

۹۰	صفا مستحکمہ الی ہو محمد احسان بیت	اودو مکہ و مدینہ سیاحت ہشت روزہ سالانہ
91	سلا فز کوک نشہ بخش اولہ خوشہ	خارجہ حیرت ایلہ سر کران عالمدر
92	مقام دو مکہ بام بدنک اشک بزم	دو دیوہ کریم ایلہ نادان عالمدر
93	اونو بزرگہ ندامت پذیریم کیم	قبولی عالیہ امن وامان عالمدر
94	درکہ کس المی کسمہ دامن لطیفک	پورسہ عرضہ رجا ریاکاران عالمدر
95	پوردمندگی ستر ایلہ سہ ذیل کیم	فضیحہ محشر غصیا بیان عالمدر
96	ندیم خالصک اولان چار بار حرمینہ	کہ ہر بری کسب غر و نشان عالمدر
97	قبولکہ ان ایلہ بو عبد جازی فایوس	کینہہ خاکہ سا بیان عالمدر
98	اواب رافت اثر دن کہ التجا سی عدل	مدار دولت شاہنشاہان عالمدر
99	درکہ جائزہ الخفی دعای دلکشدر	اودو نصیب سخن پروران عالمدر
100	اکا بنا ایدوب ایلہم بکونہ ختم سخن	کہ اعتبار شہر میان عالمدر
101	ہمیشہ تاکہ جواہر فرخندہ لغت شریف	امید غفوا ایلہ کو ہر نشان عالمدر
102	بنو ظم نام شرف لغت بان ایلہ پیچہ کیم	صحیفہ زبیب نویسنہ گان عالمدر
۱۰۵	سکا اودو کلوا اولہ بر نفس صلواہ سلام	
	کہ عشر و عاشق و ورد زبان عالمدر	

7۰	اوسیب برقع و تعلیلہ یوسف عظم	اسیر چاہ مکیدت نشان عالمدر
7۱	مقیم کینج صغنی نزا ہوا اولم	کوکلی بو بہمت ایلہ مستہمان عالمدر
7۲	سواد دفتر جرمہ نور حسن عمل	ظلام شبہ سہادن نشان عالمدر
7۳	اودو رقصویریکہ منظر دینیم بزمینہ	عیانہ کہسہ قصورم وزان عالمدر
8۰	اور بہ در کینیم کیم تصور ایلہ سر	تمام تسلیمہ نڈ زبان عالمدر
81	حکیم و عادل و قہار دن ہر سہ ایلہ	اودو کوکہ موعودہ پیرو جوان عالمدر
82	کرملہ ہر کس اوکون سود مند اولو تیر	کہ عدلی موجب فرط زبان عالمدر
8۳	اودو کوکہ لغوہ بل من زیر یاد بوزخ	کر سنہ تن عصیا بیان عالمدر
8۴	اودو کون کہ حصہ اولو نرسا کہ حال عقد نور	لواہی مکرتک سا بیان عالمدر
8۵	اودو کون کہ نیک و بدی بر کینک یا نصہ	نیچہ عمل انس و جان عالمدر
8۶	اودو کون کہ عرض اولو نور حسن فحیحی مرکلاک	اودو کوکہ باعث آہ و غغان عالمدر
8۷	حصہ عرض ایلہ کہ بندہ کی بو جینیم	پور و سیاہ دخی نصیوان عالمدر
8۸	نور بو عبد صغنی کیم نظر اولو سر	اکا کہ حصہ دارستان عالمدر
8۹	دخین رحمتد ریب سلطانم	
90	پورسہ معینہ دو دعای عالمدر	

سفا علیہ

کیمی شاد سلاطین وقت آبرو بیا
 کدوی بندوی جبارا بشتر و جیا
 لمانه تخمه در یوز دروغ وریا
 کوی صلاح نا در برابر امرا
 کیمی جیجکی خطای کیمی زری دیا
 ایدر جبارت انکار نعمت بولا
 حرصی مشتر بان زخارف دنیا
 دم جها تم ایتمندی ددم پیرا
 ندر بو بیروی غافلانه بیجا
 ندر بو مغلطه نافعایت مشورا
 تقوه ایله سنی ایستایلیک بویا
 دکل جوبه ره وراعنا را بلان
 قلا در کردن ناسخه بی بزوا
 قنی رضاسنی تکصیله ایدر یک نشا
 قنی کنا هک ایچون جان سینه قانی

14 کیمی بیج طوک طوائف پیشین
 15 کیمی دواتنی امید جازنه بله ایدر
 16 کیمی دایه صیره ایله لوطی ایدر
 17 کیمی قضا ندرت که مناقب سلاف
 18 بود ستکا بده ماکوی خا مده بی جیور
 19 کیمی آه بلندین ایرشدیرر جرحه
 20 برر بها نه بو لور یعنی کسب و تحصیل
 21 ندره خانه قوالچی جوانای شبان
 22 ولیک خاطره کله دی بو کونو خاطریم
 23 ندر بو سفسطه ای نهایت اوضاع
 24 کلامک آکلیمین هر جهلی صوفالید
 25 بله او کونو سفر حشر بان ایلر غریز
 26 یاسنده بو قید راضاف کا بده کونکر
 27 سکا بو لوجه منع قدر زوال و ترک
 28 قنی قصورین ایچون ایلر ندر اتمدر

بسم الله الرحمن الرحیم
 معراجیه افضل الکائنات علیه السلام
 1 عروج عرش کماله بپیران خدا
 2 هم او یایا شریعت که شبهه زور بود
 3 توقع اوزیره یز اول جمله نیک نمان
 4 ولیک مسترقان بویا لفضائی
 5 کیمی جبر تحت کزین فضل و فزون
 6 کیمی هیبت صوفیه نطق ایدر
 7 دیلیک بو زرق وریا وریا زور زور
 8 کیمی مصطلقی بت مجین اوزره
 9 اولور بو شعبه دلفریب ایله دائم
 10 کیمی نظر ایله مقصود دینه نظر ایدر
 11 تفننات مضامین شعرین ایچده در
 12 کیمی سنون مسونر کیمی قدر عمر
 13 کیمی بیروم و کمال کیمی صراحی مل

سا بزا و نادره نظم کریم
 التجات و الکاشمیت قصیده فاضله
 رسیده هر بری لاریب غیره ایقنا
 کز امتده کیم انکار ایدرانی حاشا
 بو اعتقاد دین ایچده بزی الهی جبار
 ایدوب نهیه برر سلم خدیجه نما
 نهاده ذورق عجبنده لکر خبلا
 کرفته اغنیه حاصل نشین اولاج جبار
 حدیث اتم الاغیال ایله جواب سکا
 کندوی یلذزه آتمده در صباح و مسا
 ندیم بزم انکار بر معرفت وزیرا
 صحیفه عکس کنز ایله ایدر سودا
 یانارون یاچمن یا سمن یا باد صبا
 کیمی نمود صباح و کسرحر جلوه نما
 کیمی نغان کلام اولدی بدیل شیدا

کیمی

800	خطاب ایت بوعلیه ربیع برضا	43	اونا زین رسد رک انان استی
	اید خدا کا یا ایتها انبی ندا	44	رسدن ایتکه شان شریفی ممتاز
	عولها امتی صلوا علیها یه مولا	45	که ذکر او خج صلوة اید ایدی نامور
	خصوص شفق اولدی ایت خزی	46	عموم معجزه انبیا به مصدر ایدین
	دخول مکه به رخصت اولدی کتفا	47	برسی داخی جنود موحیدین اید اول
	ضیا معجزه خاص لیل اسرا	48	برسی داخی چون نور نما و واضحی
	کلای خطادان اوصا نزل اولما ترا	49	کلای خدادان اونا نزل اید ایدار
	بازار وقعه معراجی یسکن ملا	50	گذشته جر مکه نامولدر مکلر اولور
	بو بیغ ایدانی تقریریه باشله کربا	51	همان قمنی انطاق مستغان اید رک
		52	نشد ایدر او لک سید ایدر او با روز جزا
			ایدر مفاخره بر بیک اید ارض و سما
	برسی محمد قریم دیر ایدر استغلا	53	برسی مولد محمد دیو تبا عیدیه
	نشد اولر که خیالی محیر عقدا	54	نشد اولر او لک شانای فکله ناکسوق
	وسیل اولدی صدور و خلافت ادا	55	نشد اولر او لک زبان فحول امدان
	کینک اولدی لسانی معتبر و با	56	کیمسی ایدای تقیر دیزدیر و فروع

29	قمنی قیامت ایچون عرضی ایدر خوبر	قمنی شنب اذیل ازلت شغفا	
30		لبیب حاصی تفریطک ایدر اوط	
		تدار کده اول ای بیوای عجم و عفا	
31	کورندی کشتی داغره مواصل جبین	چوق اولدی کشتی غفلتک ایدر یو بوا	
32	گذشته بر مرصعی ماضی دیو کیم	که دفتر کده کور رسر نامنی فر دا	
33	همان تو سئل ذیل شفیح محبت ایدر	وجودک ایدر کور کور ابدن خدام و ردا	
34	نذکو وصف شریفه کچه قاصدک	او اعتراف دخی و صفند اولور اطرا	
35	اونوری واسطه افرینش عالم	او غلطی ما یزاسایشش غنی و کدا	
36	زمینه دو شمر ایدی بو خسته یاسر	چشم ایدی اول سالی ایدی اولدی هما	
37	علو قدرینه صد صد هزار میلر در	بر ابر اولغ جنته بوی جگر طوبی	
38	اونار زین سعادت سران لاهوتی	او هم نشین کوره ملانک و حورا	
39	اودر که آن دله نطق پاکدن	رجای امت مرحومه سبیل کلدی کدا	
40	اودر که نفسه مشغول ایدر جمیع رسل	بو امتی دیو غفلتک ایدر حشره فدا	
41	اودر که رخصت لوب غرضه قیامده	لوای حمدی اجوب امتین ایدر اویا	
42	نجات بخش ایدر سلاسل عصیان	حیات بخش قتل سیوف بر اویا	

اونا زین

کتوردم ایشتمه سکا بر ابراق صحرایا
 نوزستنی مسن ایشتمه ی زین اصلا
 کورنجه زلفی تلندی طره حورا
 ایامی تونیزینه بز نه صرصر و نه صبا
 ایدنجه یو یله بیام بنشار فی اصفا
 قیام ایدوب ایمان اولدود دین
 براق ضلک رکلام بنام شیوای صلا
 اطاعت ایلیوب تومس حورن آس
 که حسن خلقک ایشتمه ی وصفی طرا
 که ای شعورینه بیکنه مستلای خطا
 یا خود خلقه شدمه بی کلری ام خبا
 ندر بود و تنگی بیدردن غرض یا
 که ای امین رس قیل بر از عیان خا
 ولیدک یایی بندایدا بنم بور جا
 بوکسوره ایدبه جلف قوق بین ابراق

بیوردده دعوت کلمه سنی سهار تکم 72
 که چی عقیق من یی اوکسنبلستان خندان 73
 بیخیمیم بیخیمیم آلدی بوز لای نایه مندان 74
 بیکر ز کیمجه کو ندر فضا ی عالمده 75
 امین وحی خدادان او سید عالم 76
 او شهر یار رسول دولت و حکامده 77
 رکوب اراجه سن ایتدکه سید کوکونین 78
 ندر کلو اولدی او مهنه خورده الحاح 79
 بو وضعی حضرت جبریل اولدی شرم 80
 لسانک ایتدی اکانا زبانه نوبخ 81
 سکا اصلده طبیعتیه رنور کنتلک 82
 یا بیلدکی کعبه رالکک کیم اولد یعنی 83
 بیان قدر ایدوب اولدم جناب جبریل 84
 سبب دیوبوشما رایتدک لک بریمی کل 75
 که عرصه کاه قیامت و ایهب الامان 86

ایدنجه اولدی روایات مختلفه ی
 وقوع موج اسکی و مسجد اقصی
 بو اختلاف روایاتی اکثر علما
 بوسمه ایلدی اول وقت خرمی قلا
 یا اون یدی یا بیکری یدی یا زلفلا
 ضیافت ایلدی تجوی بهمان ارا
 خراش کسره بیعت اولد شته کورا
 بیقظ اوز ره ایدری قلب که ای اما
 معید مرد و وحی منزل اسنی
 سر معلم شیخ المشایخ الاقرا
 که اولدی روح الامین و کهنه یوزی
 که کلسون اول سبب خلق کانات
 سلا ملقی ایدوب ایتدنی خدا
 نزول ایتد اسیری بعدله لیللا
 نرسندان اخره عن بعد اولدو کور

سیسم بیسمی 77
 بله مناع یوق لای ره خا ایتد ایت 78
 ولی بعد معراج ایلد ایدر توفیق 59
 لسان وقفه نویسان لیلله معراج 60
 که شهر روز به یا شهر رجیدان اول کیمجه 61
 بوقوع صدق حدی الروایتین اول شب 62
 اولوب یا مسجیز و یا بیت مهتابه 63
 که حجه شیخ شکر خراب زهره یدی اندک 64
 بیدر محترم بزم قرب قدوسی 65
 رئیس مکتب خیل مقربین کرام 66
 سفیر وحی خدایتبرئیل کیم لقی بیورد 67
 نزول ایدوب دیدی ابرق سلام بوز 68
 بیورد که سا که فقط قهر لاهل کاندیه 69
 بیورد که ایشتمه بوقر خندان لیلله معراج اولدوق 70
 نرسندان اول اولان نیلایه ایلدی شب 71

بیورد

که کلدی ایشته او سلطان تختگاه وفا
 او موکب ایدر ایدروب عزم طرم وال
 فراز مسند او تاق کسند خضرا
 ضیا و یروب برینه افتاب لدی سما
 تراب مقدمه کون کوزنده ایددی جا
 صوصا جدی یولنده اولدی شانه لری
 یولنده ایددی چل باره اول شهنک القفا
 اوزنگی پارلوروب لای حکدی جندی سما
 شتوف بدلا اولان الاسلر یوردی ضیا
 صا جدی ساهه سنه شجره اعلی بر جا
 حمل قدومند قربان یچون کاندی فیلا
 صوسدی مشک کجا بیلدی لولوا و به سقفا
 سیلوب براتی کویون جرح ستر یا
 مسیر محنتسب دینه اولدی رابکشتا
 پلاس محنتی ایددی زحل برونش تختا

102 مبعشران پیای سپهره ایددی شتاب
 103 ملامک الدی یمین و شمال ویش ویش
 104 او تو چشمه ایلر اولدی منزل اول
 105 خیال قیل نه تجا زدر اولکد خیر ایه
 106 کوزک سیلوب ایوب قی به صنه محو
 107 نجوم صنمه سقفا جرح او پا و شهنک
 108 با چننه دار فلک عادت طوک اوزره
 109 با مقدم شته کونینه قز ایدروب رضه
 110 یا حوریان کیلوب خلدون تماشا به
 111 یا خود انجون اجدی خرابین ملکوت
 112 کباب اولور سه نولر شطرا نرو اقع
 113 رسوم یا دشمنان اوزره شت بر خنده
 114 مثال سالیس لوب شکر تر یایی
 115 فلکده طاشی ترازوی دیوونه و بیزان
 116 سما و بهفته بسطالینجه نوز شرف

صطبل پاس والده اسیر غم تنهما
 بیوردی مقصدنی در عدا ایدر عایت کا
 اطاعت ایوب ایددی قصورین
 رکنا به پای شتر فجننی اولدین بر جا
 ملکر ایددی ارواح انبیا به صلا ادا
 حضور قلب ایدر پایدی اول صلا
 صفونی سجده در لیلک اما مدسی کتا
 وجود خرد جهان شمسه القلاص کا
 مصتور ایشلدی کسره لو حکم کل خیا
 صلاخی سفری ایکی رکعت ایددی ادا
 بنار شکر شکر ایشدی هم دعا و ثنا
 بیور که منتظر کرد فرشته کمان سما
 او نشاه خطه نولک او ما به برج عیلا
 سوار اولوب او شهنشا ملک کشفنا
 رکا بداری ملک بره سی پر یزلیما

87 بنی او شمسون اول کونده قوسون چور
 88 بو صطبلن ایدر یکجک عفرخ کباب شریف
 89 اولنجه نامل و عدی او صا دق اولوک
 90 نتیجه مسجدا قصا بر اولدی کندیسینی
 91 کیرنجی مسجدا قدسه امام دین مبین
 92 امامت ایددی اول وقت اوله اول
 93 با قوب و جمعه جوا هر شانس ایدر
 94 با بر قلا نور ایددی کردون دینه
 95 یا بر صحیفه به تصور انبیا با ایزد
 96 او شمسو ار شریفیت سفری اولدینه
 97 تمام ایدر عجمه نازی اوضیف رحمانی
 98 دیدی او کسره و ره جبریل یو بی یولره
 99 وصال نشوقی ایلر ایوب ایمان نهضت
 100 چکلدی زان همایون نوز اولوک
 101 غنائی جلد به حلق خطوه غنسی چلاک

بهران

117	فولادی نده چوادر دوشی شهر بارز	و نانی سدره و او را فی فکده رکوب یا
118	کلامی ناظم معراج اولنک اکثر	محل سدره چه اولمشد فیاض نظر
119	کیسی غرشدن اول کیسی فوق العوش	او خلق حکمتک ایندی محنتی اعلی
120	ولی روایت خلاصه بخاریون	بود در صریح حدیث جناب خیروری
121	خلاصه نوره ایشدی جناب جبریل	نذانا فیة دور باش ما منتا
122	بنم جیبیم ایله ستر و حدیث وارد	ره مغرب زرف کفایت ایلرکا
123	براقه داخی اولدی کرسنه توفیق	قالوب حزمین قران و لیر آه و بجا
124	فنا و محکمت قیرس بنفقه نشد اوزر	دکل صیرده کحلیه الکیه اوضفا
126	صد احترام و صد اکرام و صد کرامت ایله	ای شندی غرشدن اکر سنی نشین قرین خیا
126	کوزیخه اطلسی جرج انبساط کوستره دی	اکاکوره نه قاش اولدیغین بیلوریز
127	اوشوق وصلت اید اول سلوک کوزیخه	کچوب هزار هزاران مسافر اینه
128	چور فو فو نام اولدی صدقه بودی	نصاف اوزره کلوب دن منی ایلرکا
129	ایرویت هزار بودای نور قدسی کوز	نه یهدمی نه رفیع و جید و بیومنا
130	له ایزینجه منزل سر حقایق کوسینه	حقیقته قیسنه غمخندن اوزره هدا
131	دکلری جاری بو نایام ماده مایهت	نه کونه حد او نوز لطفی اولوب معنا

اوزره

132	اوز بیز کیرمکه امتناع اولوب دربان	نه عقده راه و نه کیف و نه کم نه چون چرا
133	بجود ایتدی مزایا باس کس خمتدن	الوب ویرلری دراری درج ماجا وحی
134	برسی یوف نه جهالتک نه اسلطف تک	نه تور و نه غرض و نه حرف و نه ارضدا
135	بیانی محرم عقل اولدین عطا یا به	جناب خابنار زین نامل اولدی کسوفی
136	الوب اوقا فله سالار بندر غفران	بزار بار یغاریق کام سود افزا
137	نه مینستلی ضیا فدر اول ضیاف کیم	مصنعی اولور رضا جوی و ضیعی عین رضا
138	وجودی رحمت ایدی عالم لیک چونیم	اکا بولطف خدا عالمی ایدوب جبا
139	تفاخر ایتدک بچون امتی بو نعمت اید	بشارت ایتکه اذن ایتدی خندان
140	رسول سید بیدک اولدی عبدنا ذونی	که اجر و عطایه در کمال اولوب جویم
141	بونام و شادن بو تحصیل کام دولت اید	در معجزه جهان اول مدسی و ترا
142	نزول ایدینجه زمینه چو ایت رحمت	بر ایتدی عالمی پیمت خرم شمیری
143	کلیب جرم نری عاصی و عاصی و صامی	
144	سیاه روی و کرم جوی و کسها رازی	
145	ایروب یغای جسم جسم و جوارحی تلاف	ایرشدی بالار خه کسستی خوس قوی
146	ناله ما حاصل و نه جریده سنده عمل	نزه ادرخت و نه فزاید دنیا

120	بو نظر قاصری انشا دیدیم وسیله بکا	دخی او کیمسه بکیم اولدی سونی وترغینی	161
	در نه تا که کلا در علوم شاه و کلا	هم اولی شهنشده دینک هم اول و عزتتک	162
		همیشه دانه هم انده صوره و کلا	163
		الوصل وصله علمه علی بن سلیمان	
		ابتدای قصاید فاضل الادیب الشهبیر بالیب فیضیه زیاده در وصف موصوف	
	ایوب شهبیر ساقی سعی بر سودا ایلد	باغبان روضه الاحباب کلک دوس	1
	تخم نظم باهر الالاجارنی القا ایلد	کیم بلاغت کفایت نندن زربین دلگش	2
	اوله همتا کفایت جنت الادی ایلد	شودید بر خنده کفایت طبع و ادب ایلد	3
	میمنده اولد همسر قامت طوبی ایلد	شودید کیم الفات الفات سده پرت پروری	4
	حسن و ناز زوشیوه در غلن لاجور ایلد	شودید کیم هر بر بر مضمون بر اولی ایلد	5
	جو بار آس و نایب بیت مفا ایلد	شودید کیم دلگش سستی اولوب جوی ایلد	6
	تنبه خال لب دلدار روح افزا ایلد	طارتکمه هر نقطه هو سوی سون مسکونه	7
	استخان غمزه کاری نرس شهن ایلد	کوز کوره عین عین رانی اندک دعوی ایلد	8
	استخانق ایتمش در لاف بی معنی ایلد	لاف صغده خاندان بود معنی بی باکنی	9
	حوزه خلکنده کیم معارف لارا ایلد	معرفت صامتق طوز لکن و وسطه صافق غیر	10

146	احاطه ایتمش اینی چار موصبه حیرت	ایشی غنایینه قالمش فریق بر بلا
147	امید جانه غفور و مغفر نده اولوب	بو نقل معجزه در اوله مغفرت کویا
148	نذکو صدق و کلمسه بوزمه کلمه بینه	حصای خامه ایلدک ولون اولوب
149	ویلک سائله احزاب ایزجه بهانه ازار	کرم خلیفه ذاتیم اولد اکر ما
150	بنم بوزم صیقل ایلد مطلقه شفا عتدر	اوستخندنی تا یوس ایلر حاشا
151	اولو کیم صیقل ایلر من مزید ایلد بوزم	فضای محشر اولد نو کاه و اویلا
152	بنی منزلت ایتمش کورون دیسون	باز فکله بکیم ایتمش بونقیر بوسویا
153	اعانه الهی سیر فرا ش غصیا نم	اولو کیم شربت غفران لعل اولد بوزم
154	امان الهی بوزم قاره دروب بوزیم	بنی بوجامت ایچد ایلر میس رسوا
155	امان الهی بنی انس و جن شیا طینی	دوشوردی دامه ایلد بوعقل و فکری عی
156	قوم بوعبد ضعیفک ایلد لکنده	اوسا حله در بنی قیلده خند اعدا
157	دلعه در سبقت رفتی غمغینی	بو قولک اولدی ندام الهم غمزه زلفی
158	عباده سائله بجز کس دینک فلک	قیو کدر ایلر دین فقیری جدا
159	امان الهی صیقل شفا عتیه بنی	بو ورطه درون امین ایلد غفور ایلد
160	دخی او کیمسه بکیم کوشی ایلد بوزیم	ترجم ایلد بکا ایلمه بکا یاد عا

دخی

139	صدر کرد در پایه با حواصا انهنایله	ذکر و حکم بر سر دامان شریف بوس ایله	26
	شاه پهلوی و امیر شورا ایله	لله الحمد اولدی ملت جهانه رونما	26
	کیم لیبیا ایشته ایندی کوی کسک پنجک طلع	کیم لیبیا ایشته ایندی کوی کسک پنجک طلع	27
	مجلس عرفانی برنوسطلع زبیا ایله	جگدی کیم حاکم صفادان بنده ایندیم خصمند	28
	کیم یار سن عا شفق ظالم اوستغفا ایله	حرف نامرسن دامان چشم سخن کویا ایله	29
	صانوب کردن او مشکین بریم یویا ایله	با غده سنبدری صدارک رعافی دالم	30
	سورنازم کرم اول کل شریفی دیبا ایله	کلور کیشربلیوب کلننده بهوش ایله	31
	دلوه دعوائی فرابت وار کبی دریا ایله	موج موج اولدی غم بچون درون سینه	32
	اویز بلطیسی سنک بیی ملک سبیا ایله	دون رفیق ایله کز کز چان چان اولدم	33
	قیل دوام مجنون عشق صبره السوا ایله	ای طبیب جان و دل حال لیلک بدر جا	34
	بخلصیم با زرم نیکل خیره الاما ایله	نام الورد من صا رسیم باری صا کیم	35
	اشنائق اینسیدیم دانش دنیا ایله	راسم نیما یه ویردی نیک بد کینه آه	36
	بیب بیور نظم قصه قهر ایله انصاف ایله	کلان نظمه نای چوبانی برج اولدیغین	37

11	اهل عرفان ستانبولی کویا ایله	چیتغیسه در یوان صدر اعظم دعوا ایله	
12	شهرت بیور هم صدر الصد و کجسته	شهرت بیور هم صدر الصد و کجسته	
13	نام نامیسی علی در مصطفی پاشا ایله	نام نامیسی علی در مصطفی پاشا ایله	
14	ایشته مقصد طرح کلنندن لکر مینده	خدمت در دولت واقایق استبقایله	
15	داور دستور کرا ایندی ملکی بیور نور	سرسر معهود حکم معذلت بیبا ایله	
16	علک پرور کیم نظام الملک کیم سر بزین	بیور سورور دامانه صد شرم و استیجاب ایله	
17	علک کست کیم دهنده کسرا ایر بر باد تو	سنک سخن شیشه کز زیننه دنیا ایله	
18	بر تو خورشید را این ایسه بر شیب خیال	صدمه خفا ندر عجب اولور حر با ایله	
19	کیر سر بر کت کس بریم صا بت خونه	وصف اولدو قیما اولدی کز استغفار ایله	
20	قاف قوری سایه انداز اولدو ادبی شیشه	همچون اولمقدن استخفاف بر طرف خفا ایله	
21	نیم نهنی شکر ندرن دو صد شیشه اولدو	ناکدر کرسوقی اولدو با غده صهبا ایله	
22	رای ضائب خادم ذهن صوابه ایله	قیدی صا حق معنا زانی بر طرف مستفا ایله	
23	جوهر اولی ندر نیم خا صید اولدو اولک	زیور ادا رب و زیب عطف ملک ارا ایله	
24	کیم اولوب شکر اولدو فقیهت بر ایندی	عالم بالا و ما دون تمام ارضا ایله	
	مستقل بو عید کیم دعوا کولونقی	نامل معروفی قیدی و عدرا نوت زایله	

دکتر

149	بوصفه عاشق و مفضل فی دکل دعوائیه	ایملک محمدیت نعمت شکر نعمت ربکا	52
	قادم اسی نصف بو عجز و عسر جانفرا اید	شعری اول نعمت به افتد اربوبه معاش	53
	داعی دیرینه کی تو کیم بو مفضل دا اید	کوزی خود اید کی بود در دون پروریم	54
	بیر و بے برک و فنا قدم بو استیلا اید	امل تیز و اولوی مستوی عادل عیشیه	55
	رسته و جاه و جلال و جد اید با اید	بای تخت دولت ارکان شهر توری	56
	بو کسب دفر ایامه پبلا اید	ستی حال افتادت عسکر فضل خیزی	57
	قولدرین تصدیق ایبرار جزئی است با اید	کیمیک مودودی کیمیک نعیم لودی بی	58
	لطیف ما مولد را مستغفایع و اکثر جا اید	دامن رافدرین بوس ایوب بر برید	59
	صافا شهبام استغفای فی انها اید	همت خود شافع ابرامی بر و زوزوی	60
	بزیذول حساب سلطنت پیرا اید	قیلر هاضک معاش جان شکر اید	61
	اب لطفک نزع اعلی روال اید	مستند قیل خدیو تا اعلی عیش غید	62
	جرم کسنا خج تصدیق اید استغفای اید	ایدم التا سر خله خاک پیر ضعیال	63
	حضرت شکر اید سعد ختر و ال اید	سلطنته بادشاهه دینی تاید اید حق	64
	ایچ صدر ز قدیم اولاد اید انبا اید	هم فلک ربیب معالی مغتیب کس اید	65
	لهجه کر دانه مقدمه و میعنا اید	عفو کی ادم خیلان دلا دیو بی بی	66

38	جور عادلین غز ک لوق مفید اولو اید	عرضی الایت صدر و الایه همان شکر اید	
39	اصفا عارف با عارفان صنف دها	مطی افاف سن صدر فلک فرسا اید	
40	حجرت شایانی ذاتک کور و رسل خلا	ختم ایدوب مهرها یون قدر امضا اید	
41	صدرو ذاتک روح و وردی نانه میحی	طکی احیا فیلدی صدری دولتی احیا اید	
42	حق خطادان صغیب ذات کورت	سلطنت تختده تاید ایسون بقا اید	
43	سنده ای دستور اکرم داو الایم	نعت قدرین ایلم سن شکر بی نفا اید	
44	ایسته شکرین بری لغانه کور	دشکیر اول بنده که بر نطق جانچن اید	
45	حق سنکی کریف الامان عاجزین ایتم کون	ایلم زافیه سنده حکم سنده کور اید	
46	عاجز و بیدست و پیم کیم اید احزانده	داعی دیرینه پیم قلب خلوص اید	
47	مستغنی رحمت خوا بنده دیوانم	شکوه پر دازم فلکدن رفقه مشکو اید	
48	جند بیدار شفقت خانه قدیم بود	راحت و صبرم کریران ایددی هوی و اید	
49	دافعیم یوق فاسم ایتم و با بار اید	جندیش جنگه نه نام وار بودست و با اید	
50	ضعف بری ضعف چشم و ضعف بی	ضعف جمع کثرت اولدم درد لایحسی اید	
51	غفلت ایتم در محاسن اولو کور	گاه تحصیل و کهای تدریس و کلاف اید	

ذات پاك كى روزگه نصره جزيد
 بىنى شوكت زينده املك تاكيد
 رهگذر امله چكده درسه سديد
 بو تاش امله چيورد نيج اوقات مريد
 ايرم حسرت جانشوزى كوكله تاكيد
 ايد سز نقد مكارمه بى عبده خريد
 نسل برك مشير در حارون رشيد
 طاقت خابنه دكل حوصله كير خدريد
 كوهر مننى ايلسم اوزره جويد
 رنجش قيسنه ايردى دواي نكيد
 بلكه دعواي تفضل دى اولايه بويد
 لغت نادره در صفت كفا رويد
 بو بخير لولوى كراما يه شفويد
 قصد بار كى بيز سه نوله شخص بويد
 بركلو حسن باغلمه يا ننگه شفويد

38 بيلك نصد بيه حسرت دى مشكل ايد
 39 حسبي لدر اكر ايلد ايسم محضر
 40 خصم ديرينه ارباب معارف كردن
 41 بولدم سمن كى رافلو ولى النعمى
 42 كه ستا نبولده ملازمله اوله چو جبار
 43 حضرتك دن دى شياخ دركون ديلم
 44 كندا بيلك امله چيالي ميلور اولونغي
 45 شعراى عرب ايتد كى احسانى املك
 46 نوله سلاطنى ترشيب ايله مكار ايدوب
 47 اكر ايتد ايله هارون نه ايتد كجه
 48 انزه داعى دولتدن ايام در مشير
 49 حليمه ذاكلى بن زينب نظر ايلشم
 50 خانكايى شرف و قوت اقباله
 51 طعنه خصم بدي لايق اصفا كورم
 52 بيلگين نكته مى تعريف معارف اولوزه

2 نيج سال ايردى رياضت كشت اولونغي
 2 برف بگرتدى بودم دى كشتى كوشه
 2 يا كاخ خاندنك اطرافه منظره خوشون
 2 يا اود ستوره صوره عياصلى بير بار بار
 2 شدى امنيست اميد نه بوزى دى دى زيار
 2 بلفلمن حاتم قلبنده كى شسته طوطوم
 2 يوق بو ايامده محبوس ايزم اوزره
 2 كل ايله كيسه بو كونه اوروز ديز ايدم
 2 سرد حاتم منشا صفر رستم منشا
 2 اى سخا و ده شخا عمده اولان غم زيب
 2 سند كرسى ديوان سرالى امد
 2 عرض اولم ارا فندم اكلما احسان ايد
 2 حصه مند اولدى دوا خانه اطرافون
 2 بو فنيك دى بجا بار باغ غم زيب
 2 داوارا سند اميد نى چوقور ايا

بيلك

1701	صاف و فلز ایلدی نیل فلکده صال اجرا	دکل بوسال اولان جرم نرض مهر و نور	5
	دیر رقتال ستوروف خفیط طیط و صدا	صدای رعد و کل انجا دستف سپهر	6
	کو کر دی سنبله سی فرط بر دایله اتا	دو کل دی طریقی جدی بروج کر دوتک	7
	چنده صرصری قشلق کز دیر کویا	سحاب تیره یی قیش خیمه سیاه یوب	8
	سندرزک دیشی کتندی قالدی قشلق	تمیز دن قالو بارتشکده یله بوز خان	9
	هپ اولدیر کیره ناره الامان کویا	دخیلموز دیوما هیدایتدی و قدغیر	10
	که اول عزیز یی استر نه جبهه و نه ردا	کرامت ایستی بزم شیخ اوندیدین صاوا	11
	ایدیر جهنمک ایستی خلوتک ناوا	کیه خج اول وربع بار داید هما تمه	12
	هوای دوزخه ایلدیر خسر اهل هوا	تخل ایلدیوب شدت بروددن	13
	تصرفی دو کتوب جاهد اولدی هپ است	صوغق طبیعت الفظ طردان ایدر تیره	14
	که اتشک دخی قشده طله پرودی شتا	علوم دتر افندی فرازا خکر	15
	کش فضاسی دیور شوری رومر کیر تاپ	قیانندی کثرت برف ایلدیر جبال و باد	16
	که رومر شتا اقلیم هکده حریف	بزار رشک و صدا اهل عرض شمعین	17
	صحا قده بیغنی بوز بالطسی که حاشا	بوسال بوز بصان صانق باغی دوز	18
	چنده قارطوبیدر آجین بوسیل نهما	بهار اولور کسه جاشیرین ویا کمن برین	19

59	وادی منقبه کویا نی لبیا نزل ایست	وادی منقبه کویا نی لبیا نزل ایست	59
	اجر تک همت ال ایست دوتیر دعوای بر کسید	اجر تک همت ال ایست دوتیر دعوای بر کسید	59
	است بو تو فیهقه همان رطب زبان محمد	سنده واری مکر اول ناطقه و موعنه	59
	ایله یجک سر بر برف و تجلت افصافی بید	سجده سهوا ایلدیر ماموره دوز و صغنی	59
	ایده اراکانی اخلا صلح نظرک نشید	بر دعا ایلدیر همان صدوق یله اول اویم	59
	یک منصف ایلر چون غلعت کتور جدید	تا جهاننده وزیر دولت ایلدیر کیک	59
	خرق یاس و تاسف بطریق ان ایلد	اوله بدخواه لک دوش حسد پوشنده	59
	ربقه ذلت واد بارای اولوب جمل و رید	رسن مشوه منفوری مکر بند بیان	59
	کوهن	رغبته کله اوله ارباب معارف دالم	60
	کوهن	نصیه نشتا تیر زکین بقعه عطف کده با ملازم یا معید در خوف و انا و اطمینان	60
	که دوشندی پیچیه خورشید از شش سرما	جهانی قبضه یه الدی بوسال اول و ریش	60
	غم سپهره طوک آتوردی اشتداد هوا	کشیده کاکش ان صمنه شیخ اولدی بید	60
	صباح اولنجیه حصیر ایشدی اچندن سما	دکل حرکوز بین شکل اشتباک بوم	60
	صوا سن ایلدی کاشا نطفک القا	زمینه برف و کلدر دوشن بو و فرشت	60

دکل

4	دیر در سر ستماس و جدر سر و سیمان	دیر دروغ و لباس و مشیر ماه لقا
4	کورن رسوم بر از دن دیک مفرودا	بزار رر ستم و اسفند یارب که فلا
4	چیفنجه جمع بی خورشیدی خیره چشم	فروغ ز رخت و رکاب و سر و جیم طلا
5	اوکوه پیکرا و سیمین سپر پیکر کیم	جماهای پرتو و العا دیانی غزه نما
5	بسیط ارضه جنبشتری اویتنه	اید رکسته رک متن کاوی سرتا با
5	کید بخ صیدیه و صیت کنان و اورجک	و جوش بدین صحرای طویور جوتسی
5	هراس پیچیده باز نزن او لغه نامون	طوغا بیجی با شیرین البت خیره لوزی
5	اندک که پهلک سینه بیعت میسه بر کا	ندان سعادت ایله شغوه یا ب لوردی
صدیو بوکن اصفاسا شرفا		صغری لولله کله ننا طم دریا
ایا کینه القابی مغز الوزرا		اسیر بیتر غم صباکی بریخ و عنا
		نیر قدرت ایله ایدر معی مدحتک ایله
		وداع ایله شرف خاکیا بر نامه سا
		جمال شا بد مقصود حصر ستم حالا

هنوز

61	هنوز امید ایله نظر نیشین از روزیم	که با د شتر طره توفیق اوله در کیش
62	سپهر کینه و رک سنک امتحان ندان	جواخ اعلی اولدی شکر شکر برن چرا
63	لدیغ حیدر حاتم ای طیب زمان	ایدر همان بی تریاق زلفند اجما
64	توقع ایله کیم اوسه ملی صعوبت یی	برابرن وقت انیس جفا عدوی وفا
65	جوا بر آنمه بکر قلب نایا که	دنی و ال کع و سفلی نهان صرف رجا
66	کرم بوبری مکنون ناکسان اینمه	غنا تیک نه یز یا محیط سخا
67	سنک ناز شاحا نلا لاله کلکون	حکایه در کرم معن و جعفر و جیا
68	اصدله و عدو کینه کسفت ایتمش	که بر امور کی قیل عرض حال یله انها
69	نکو نه لطفک و صد و یاقم و ارسه	بیلور حضور شتر نکلده نطق ایدر نزا
70	که اولدی بری مضمی ریز خوا بیده	سلف رو غضب السبق صدق و ذوق
71	عنا تیک بی تشیطه همت ایلجک	براعده و صفکی یا بویله می ایده انها
72	نایر شهدهی پریشانی قلوب کلم	بو چند بیت بریشانی ایلمون نشا
73	بیز بو حال ایله سنجیه اولدیغ لاید	بیلور سخنه عیاشنا اولان عرفا
74	بیلور زاننه نزلک پیل و بنشاسانی	که اولدی بو اثر نوز مسلم شعرا
75	بیلور دیر معارف نویسی پال نهناد	که اب نزله باز سه قضیه م اولدورا

نشانی طریقه برسیج آور چند اوران اولی
مصاف برد سرور سوسو او روی اولی
هو کو یا موجب دام یکتا نشانی اولی
فضای کلستان اور دور که صاحبان اولی
اولوب مخف نشین شاخ کل فخر خیزان اولی
لسان النور همکار در فرس کاوریان اولی
قفاة نخلة مرغوبند کیسوان اولی
ینه انقای جاه با بقیده کاران اولی
درون لغو الوبی بنی اشجار کل نهان اولی
اولوب صورت فرسان ابره صوجان اولی
شیا ب سها جمده قدرت رایگان اولی
نیحال برک سوسن شایر سیف و نهان اولی
شتانک جنده تندی جمله بی نام و نهان اولی
هوادر کلک طایغ اوسوی باغ و بوکتان اولی
لبیبا بر غزل طرح این که نظر کل قوت جان

6 یند او از رعده نوبهار ری ایلیه علمای
7 ایدوب خوارزم شاه کل سیمانی
8 صبا جل پاره صا جدی کلننه زار با دلی
9 جاب جویدین ضرب سیدی بر قیچا
10 سر و ش غسیدن ادا دفع امیدینه
11 فریدون هو اند میرا چون ضعیف آن سربانی
12 جیمودی توغ فتح اراسنی بید سلام اولی
13 شنه نوروزه اور دی ناظر سیدی ز کلکلا
14 بنفته یکله میل دو کردی بارونک زین
15 همان شقیب ایچون بری صواق جند
16 فلک در کار ایدوب قوس قر حلیه تیاران
17 کلرک اسرب صا جوب لغو نهانی بل نوسر
18 سیول نیز یوری شیله الوبی درشت و علوان
19 بچو اند یا جومج خطر دن قالدی محنت
20 اجل مجموعه و یاران اید طرف جنزان

سینه همکار هم بیزدی	مناع همد جا مسج علیوت جبا	سینه همکار هم بیزدی
مدیح قاضی فاضل وزیر بغداده	دکلمی نظر نشیند نظم بیعنا	مدیح قاضی فاضل وزیر بغداده
تفخر آنکلمسو نر بر قوتله غرضم	که طبعی قوت اقبالان ایدوب کویا	تفخر آنکلمسو نر بر قوتله غرضم
نهالی قدر میدیه همکل اید بلند	قومه ایقده بنی با یمال اید اعدا	نهالی قدر میدیه همکل اید بلند
بزرگبیب بزر طعی دفتر سخن بیت		بزرگبیب بزر طعی دفتر سخن بیت
خلوص باللا و لسون کلننه در دعا		خلوص باللا و لسون کلننه در دعا
همیشه تاکر کلستان دهره عارض اولی	بو چا ر فصل بهار و خزان و صیف کلننه	همیشه تاکر کلستان دهره عارض اولی
ریاض دولت و اقبالند او کسوزک	خزان ایشیمه ماند جنبت الما وی	ریاض دولت و اقبالند او کسوزک
	کشا دایه کل کسبلرین همیشه بهار	
قصیده بهار تیر بهتا کلنن	ببین تریه باغبان فیض خدا در وصف چهره جبرائیل	قصیده بهار تیر بهتا کلنن
بهار اولدی هوالر مار بیز کلنن اولی	بینه منقار کلک طوطی شیرین زبان اولی	بهار اولدی هوالر مار بیز کلنن اولی
بینه و صاف برون و بوی و باغ و باغ اولی	بینه مجلس بهارستان جا میدن نشان اولی	بینه و صاف برون و بوی و باغ و باغ اولی
بینه فیض بهار استوب جنبش صالوبی	بینه قفقوس خادم جلوه دن شفقسان اولی	بینه فیض بهار استوب جنبش صالوبی
بینه بر نقش آنوب نساج قدرت دستار	بن الم اور کلن اورا در شفق کلستان اولی	بینه بر نقش آنوب نساج قدرت دستار
بینه بونج نوط جمله کالای بهار تیر	طرابوت ویردی روح کلنن بیار افغان اولی	بینه بونج نوط جمله کالای بهار تیر

بی اندر پی در زمین المفرد بیب جوان اولی	دیبا برکه پیغام قدم و مید مسفه کاران	34
که بر سنگ طینت شهنشاه پور بود دران اولی	بروق سطوی خاصیت مهندانه مالک	35
حرم مسجد جانی سن زان بدان جزوی	او حشمتا کلر کلاوشندی ریزن کرک	36
بو کو نکر یا صدار دار قامت یا اذان اولی	او مجلس که جالی نوه مستان ایوبی	37
رفاه ناسده همواره دامن در میان اولی	امالی را همچون ترک خواب راحت	38
هوسله خام فرضا جاکیر جهان اولی	لسان حکمت بر حرفی تعبیه الکر	39
محصل خیر خواه کهتران و مهتران اولی	امین و سالم واسوه اولوق دور لطفه	40
	دلیر کار دانا و نواز اول خرفانا	41
	حجاب مجلس لطفک بکاعقد الالاع اولی	
هم حقه بر بر کردشی ظلم افزان اولی	فاما دشمن دیرین ابل معرفت کرد	42
درون طاق دل او بی دکا نندن اولی	کلی کید نیک تعلیم کاهی صحیح نیندر	43
خیال آیت کیم نه بر تیر بنده تا تیر فغان اولی	فضا در در فغان آزاران اولوریم نیندر	44
اندرم رحم بیدرین ایله کیم حال بیان اولی	ولی النعمت کس غیره دردم عرضی الیم	45
دخی جگر بی ال زخم دلدن خونچکان اولی	بکابو طور جوری تا کیم سرخ سخاریک	46
زجاج خاطر کیم کیم کیم کیم کیم کیم اولی	یزن که سنگ افک و کوه صد کاهی نیندر	47

ایقلند رعدی دلخسته کسین جازان اولی	که سالی بزم اول بیر حم و اول نامهربان اولی	21
لبی غنچه لمر روی ورد تر قیدی بخت اولی	بنقله بر نیسان ایله دیدیم استخوان اولی	22
نهالان اوزره بخری خسته لاله نامر اولی	صیح نص ایله کلر اوزروس جنان اولی	23
رک ابرهاری کلشنه نیزه اب رکندر اولی	بوموسم فکله کلشن مطاف قدسیان اولی	24
مناسکروه جیقده ای اقتلا خوان اولی	سحر دن فاخته سیدار ساز خفته کلان اولی	25
بو یاندی زک بیلور فله صوفی طرف اولی	بهاره تازه دن اوزره بند طلیسان اولی	26
عجم کوجک این عشاقی چینه دن کیم چرخ اولی	بودوری صوفیا نیک دور بزم صفتان اولی	27
بهار طبعه بو فیض لطف کلکه باغ اولی	نسیم رغبتیله اول وزیر کار دان اولی	28
	چمن بی برای عدل و داد عبدالله پاکیم	
	عاشقانه حکمی کلشن امین و مان اولی	
وزیر بجه معادل فهران دل صفت کلان اولی	که هم برضه هم ز مننه لیلی زمان اولی	30
مشیر شیری صلیوت اسمان فوت قدرت اولی	عیور طلاق و طلت دستگیر عاجزان اولی	31
دلیر عدالت کرم رحمت کس که دانند اولی	دلاور معتبر صفدر هنر و لکجه دان اولی	32
مکالمه عینه خیر اندیشه خطه خام اولی	دل مهوری پریشویشه امنیت رایج اولی	33

22	بنده بوق که چیه که اعلان ایام شهور	عجا عید میدرس سوری شهر این می	8
	چرخون غمز اولدو خدی و کلدی منظور	سویله بالنده ندر بورید موافق حرکت	9
	که ای از درج دلم غمز نا بحضور	اولدی بوسر سمشک خوی جوبانک	10
	بونون کونه چرک ندر بونون چهل مو فور	بونون غفلت بونون بیگانگی دولندر	11
	علمی بلدی سرتا بقدم محض سرور	مزخ مقدمی بر ذرات کریم الشانک	12
	کوستغند غمز والامنی مانند جزور	کسندی هرکس بویشارت کبیله قران	13
	غیر بیلر کیمسی عیدای کیمسی صور	کس هنوز اولده اواره دوشنت جزرت	14
	اولدم انشاء فرح دفع کدر لنامور	چون بو خرنیام ابردی صلیح جان	15
	بنده بونظم دلاوزاید توشیح سطور	سجده شکره واروب خاندنالی لیم	16
		ویردی افراط حرارت بوروز با حور	17
		انش حسن جهما نسوز دلازیه نور	18
	اه افندوم بو هوالم کیم سطور	دو که زلف کسب تک کردن کانوزوز	19
	که تازی نه دکل بر برینه نارایله نور	غالبایان دی میاشندگی فرق واضح	20
	کسینه طرف کلکود که نفسین دور	کسینه صحرا سنه کویا کاسر باد کوم	21
	بونون اجرام اشیریه بی نفیسه نور	مهرو ماه اختر کوزنک اولوب یلدیر	

48	برازلف اینسه دست دطرانمی است بطلم	نوروار هرکس دم طغنده محبوب جنا اولدی	
49	شخی متدن صیانت قیل لیب زاری طلم	اعان طعن ایتمسو نکرکیم قصور در زبان اولدی	
50	بنی ایسته مقضی الام ایکن آتکیم	طهوری لاجرم رهون اوقات و زمان اولدی	
51	بترفقناح نظای خطیب خاندنیت	معانی زار نطق کربدیم و کربیان اولدی	
52	خدا کلف ندرای دولت دستور اولدی	همیشه نوبهار بندک بکاور در زبان اولدی	
53	زالا کورنت باغ دلفه سلسیل اولدی	نهان لطفی زریا هرکس بر در مجوان اولدی	
54		شاهمان جانبی خندان ایداعدا کنی کربان	
	قصیده مخوریر دلسوز	دینلر کیم بو علاقه بهار لوری خزان اولدی	
1	بر حکم ایشوب دستم دعاغ تهور	کوردم المش طور اطراف سباسب سرور	
2	دلوه بر شوق و طرب کسینه بر شوق	صرف خواش لب و قلب جام حضور	
3	بریکا یاروفا بریکا یاران صفا	بریکا صوت و نوا بریکا جملک و طنبور	
4	بریکاشا بهدی بریکا اوزانی	بریکا شیوه پی در پی چشم محخور	
5	دیرم ایابو عجیب و کنجی خیال انبیر	خارق عاقل ندان ایدی بو حالات ظهور	
6	بریس مروض یاروب حرف خطابه	دیرم ای دشمن اندوه و غم اولسون مغرور	
7	خیر مقدم نرک کلبه بوروز عفت نه خیر	قندک نرک کلبه بو غنی نرک و دیکور	

عجا

235	فادون جبرایله عقیقی اثر بر خصم	فوت بخت همتا کیرنی یاد ایتسه اکر	35
	رشته سبزه اولور زاده تار طنبور	ایلیسه نهی تعلق ادوات لهوه	36
	اضطرابی کیدوب افسرد فالور چون ملور	فیض کلینی اکر دوشسته چه سیاه	37
	چو کلا بدده کز کز سارکشا بدروز	اهل نوز و نایان اولمز ملکنده	38
	دانه خنظل اولور تا که حباب لور	زهر قهر زدن اکر با غده صحبت کچیسسه	39
	کره ناره دوزر صبحک نیشابور	دوشسته تا ب غنیمی بنده عینا ذابا لور	40
	وارنه فرزم کیدر کیم نیم اولان مسور	دکسه بر کیمسه بر نصفت اوزر چه بدی لور	41
	جنگ شجاعت عرب ملعبه مضحک سور	صوت جنگ فلک سوزینه نسبت اولور	42
	که زرافون فی خورشید دکلر مسور	وصف خود جود و عطا یاسنی حاجت لور	43
	کیمی لک ایلد خلق ایچده مشهور	حال جمال بو کیم مظهر احسانی اولور	44
	دمشت ایتر بر از اسوم یوم مشور	غالب سیر ایدان لای ملوکا نه سنی	45
	ایرته بر شهنما مله لیمه هانقی شنه شور	بویله دارات وحشم یازنده یاز سلا	46
	بدر مهدر که ایدر کیم ایدر بیچ اسد اوزر ملور	زین اولان کیم کیم بر شهب بر زوزه	47
	بر طرف لعه رشیدین کسوف و ساطور	بر طرف تابش یلان رواج سر تیز	48
	کوه پیکر لوسد لغره بو چندان کسور	بیشکا بنده کشیده اولور حشمت لیم	49

220	کوزی اشلی طلوع ایتده چون پر لور	مهرد کیم کوکب دری دینلور دی مشهور	220
23	ماه ایسه محرقه سیم کیمی تا بسور	اولدی سوزش فکن جیب صحرای و چور	23
24		صون زال لبت ای شوخ لبیب زاره	24
		کا ولدی حمای فراق کده حزین و محور	
25	جای سایشی بوقتاب هلاک بر چنک	یا مکر ذیل سراسر پرده دستور و فور	25
26	یعنی دو لئوسا دتلور برز بر وزیر	سور و صراف ضمیر اصفی دانا کلا خور	26
27	حالی والی بغداد خرافت مرکز	سدا اسکندر یا جوج عدوی مقهور	27
28		منوع کا ووا حضرت احمد پاشا	28
		کل تاج وزر زار داود امانا خور	
29	بارک الله زهی شهرت و ناموس و وفا	ایدان لدر هی کوکبه نا بقصور	29
30	کور فک شلخی اسلاف تواریخده	کلیم ندر دخی کلیم بقول جهور	30
31	که طهور ایدر ایدر لرون بر و ذکرو فکی	طرده اعدا ایلد شامعین وری سدا نفور	31
32	کار هر قنده کی دشوار اوله البت قینور	دست تدبیر نیند شمیم مقالیده صور	32
33	ذهن و قادی مفتر او یحیی اشیا به	منع ایدر کسوه اشکالی مزایای امور	33
34	نجم اقبالی ضیا بخش گلستان اولسه	سختله پوشش ایلر ایدر ی غلخی چون غلظه لور	34

قور

64	سنان همان عز و غنا بنده سزاوار از او که	بر تو حشمتک اعدا لیک ایله کور
65	همکار ایله توفیقنی الله سکا	
1	قصیده گویدانه ادا بری و ای خندان هر خارده بر کار کرمیگش عور عریشا برای خندان	طراوت و بردی گلشن کسدی گوید و
2	وزان اولدی نسیم جانغریای عیون یزدان	دیانت باغبانی یمن و اقبال ایلی در بانی
3	نه گلشن گلشن زینت که توفیق خستینی	حسد بخش اولدی خاک غنبرین بستینی
4	نه گلشن گلشن همچو بوی پریم یاره	سواد لاله سی اجرا ایدار حکام سوادنی
5	نه گلشن گلشن رفعتک ایتر ز نسیمی برکز	لکاه چشمه اینده خورشیدی ارزانی
6	نه گلشن گلشن غیرت که ایراز مریزین	حیستکاری شمشیر نیز اصف ثانی
7	او اصف کیم دیر و صفنه وافی دلا و وفا	حیثین اولسه دوای خطه واسطه قلا
8	فکر کرسی نشین چو بیا لکشت بیان لکون	که اوله اول ضویون بزمر بر منصفین خوا
9	او عالی جاه و عالیقدر و عالی مقام	که تاوی ایلمز سالیسری یوان کیوانی
10	وزیر نامدار بو کیم اعبا راعصر	امیر آله مؤمنین اولک هم نام دینا

مشیر ملکش زوزاد محمد لکشت عیون یزدان
ایشی عدل عمر در کیشی استخیا عثمانی فی

که سوار اولدی بیچیم ایلسه از خای عثمان	فروا و جمال و شکوه ایلد او دستور حسیور
منزل خطوه اولی م اولور تخمین	ارض بنمای و همدن دخی صدرم حلا دور
بلد تعیین محل سهر قلدر تو بهر	وار دینی عالی بر کند و بیور بر چرسور
صدیه کیم راکب اولور ایتر امید حکت	ارضده جو سما م نه و خوش د نه طیبور
نه سما قور تدر نه مخلص شهباز بدن	نسر طر دخی افلا کدن ایدر سه ظهور
داوار مر د بسهد ایغاف ذی هذا	
ایلدک دولت و دین اوغز نیزه قنادر	
صلحه عالمه ما یه امنیت اولوب	سینه حاسده و وردک نیزه خنما سورد
خواهش قلب ایلد بر سخته کفر ایستک	خصمک کاری با صلح و با نیزیت با نور
جمعی بیدی ولی انعم عالم حسن	ایلدی هر کسند معروف کسری رب شکور
بیچوقا بلد که شمار اولور حسنیا تک	ایلدی بیکل خدمت مبروره دکله مخصور
بیچور وصف بره بریت فی خاطر کسنی	عبد داعی سنم دیده لبیب مهبور
حقک ایفا ایدره خاطر شتر نشنا	اولسه طوما را کرا و صافدن بچون کال
انساب اولدر که دغا برله ویرود حسن	ایتمه طول سخن طبع شریفین رنجور
منصفک ایلمه صیون و مبارک مولا	خانه طوع کیمی حکم اساکس و معهور

25	رخک یا دیر اخلر کلتک در درختانی	سکون قطره قطره با غده شبنم قیاس آینه
26	اور قاصد قیام قامت پر شور و روانی	قیامتدن علامت شبنم سزانشراطلو عطر
27	سنان بیدک سزوه ظالم بود بعد خیم خزان	اور حرف برای بوزدی شمدی سودای تکیایه
28	سنان بیدک سنیای شقه انقاد جرادغان	فتیل نار جرانگه با فک داغدریر
29		لبیا شاعر بیدک صد در جیفه انصاف بیت
30		قاجرمه الدن اوصاف مشیر جروانی
31	دعای کوشد ارانی نشان اول و آفرانی	براز گل غیرت دین سوسن وصف آینه آینه
32	اولادن بصره و بغداد اول داوود بصره	اکا اولت دی تاملین طوق در دست
33	میان بدن او لشکر ساسانش پستانی	مخاطلا ولدی اول شهنبد را منیت سخن
34	ایدردی باطل رخصه حسبه لادعدروانی	اود اخی باطل کسنت و الجماعت عتقا دیم
35	که اخلها را دیده اهل کسنته ایمان طغیان	خزاعید سخن با ایوب صحرا می نموده
36	همان عزیزان تاملیم او حجی بهرزه بودیانی	خیر اولد فده اوله غیرت کشن دین فکون
37	اغایان برون و اندرون انصاف روعوان	کرنند غز اولدی ترب ایوب در حال
38	دخی قلیقیا ان سولت امین آید کلبانی	قیوس خلعنی تربیب ایوب فر قلم بیل
39	جکوب الاید حیدر کا او کچم تره شیرینی	توکل بر له خلعدن استعانه یلم خلوص

12	دیر حسنه سیم ماهه و حله سفا عید	سرا چا و دستک دستده او سیم سیم
13	اور روز قوی البخت کیم ایلم را دین	اداره محو تو قیق ایلم کردون کردانی
14	اود او کیم سوزی بر بان قاطع کندی	سکی ارا شنگه شمشیر نینه شاه خراسان
15	انک اوج نوح عنک بر برسی خلق متع	عطا عی شفق کلتی مرحت کانی
16	کورک دیر که پیکر اشهب اور زین	افقدن نصفی جیفه افتابک نصفی
17	سوار اولد چخه کای سیر صحرا ایچون	تاشا ایلمیر قافده عنقا صانورانی
18	یا خود جرم فلک ظن ایلیوب اول شنب	قیاس ایلم که گلشن استوایه بدرتا
19	او پیکر لانی رقصان ایدر اول شمسوار	که فرق ایتمز او دمه دیده مور ایلم
20	بو اوصاف قدردن شترک وار حنی ایلم	انک ذکر جمیل خاصه طوط کوش اذغان
21		قناعت ایلم بن بو یله انک وصفه ای دل
22	دکل دیر لک سخا را لود ایچیم جوی	بینه پیر معان احیا ایدر ایلم سر درانی
23	تصوفی با ده صافی بیگانه کانی کسلی	کرم قیل زمه تقویب ایتمه صوفی در کجانی
24	ترنج غنچک کافرا کیم بیدی بی اید	دخی جیفه انبا بر تقلاک جوه قوصه
26	لب شیرین دیر او درای طوطی سکوت	سوزن کسدم شکر عواکلی خندان

کورد

اورقوردی دمدم کم سن فیدیلنظ وانی	اوروب بوسترنی اما او دستوروی کلند	56
غزایه ایلده کجه سوق و اغزا مسلمانی	اجلدی سوق کیرودار جان بازارنی	57
سیه بریرج چکدی روینه خورشید یورنی	طوبوب جتوسعی دودباروت لیدریم	58
ایدردی سب شیخین ایلمک و حکیم جولانی	قلوب کسنیانی مرج ماجوز درجیل اول	59
اوروب اغزلرن قیلدی مرد اولی ایلر کیر	بوستره قیل نظر کیم سنیا نیک قورنی لکنز	60
صاشردی لشکره بر برسی کردار غولانی	روس سکرکت نی طوبوزی باش اوزره ج	61
تن اعدایه اسرب دانر اولوی ایلر اولانی	بولوب مخلص تفشک نلک نیدر فرا ایدنی	62
میان اب و زن کورن جولان رودانی	نهنگ جبری یا خود سندر می تیز ایز	63
محیط اولوی غلام انهام اول یزه یوانی	تلافیدن مجاز ایلد کون اوج بچی سکت	64
سفیداج عروس نصرت اولوی کون کجانی	بهدالله تباشره طلوع فجر مقصد له	65
خصوصا کسری کوکونوس بدناشکل	ظفر باب اولوی اول خصم قوی یزودی قورنی	66
ادیم سسرخ ایلر کویا و شدی دشت وانی	اقوب صوب کیمی خون کسرخ سره سوروان	67
طوبوردی کلا اعدایه شیران جیهانی	زیاب چندین ایدی مغنم اغلام غنم	68
فراز جرخه قورسون بهدازین کورنی دیوانی	صحبای کرانک انفا ملک اولوی اول صوف	69
باز هر بن او دستورک نوار اوسم تا حراتی	پس ای نای قلم بر نفسی برینغ اضراتی	

اوروب سر با صفت سهدا صلب بید یزنی	اوروب حایره مانده خوک نیستانی	60
اویشات زیمانی او دارات سلیمانی	کیروب حایره مانده خوک نیستانی	61
ایدوب قوق ایکی ساعت جمع و عرغوز نوز	ایکی شیخ اقلیم شیخ خد نیک و کیلانی	62
برای دایحی جمود اسمنده بر خضر بر بابانی	کوی تیزدی و صویر عقل کل بویز اهلکانی	63
هم اندم بسملد یکه سل ایدوب تخمیز برانی	ایدوب قول قول قیام جنگ بچون کسرخ برانی	64
انگله ایلدی تشویق و کسداد روحانی	هم ایددی پیسته و اخلاک جنگ چوقه دارانی	65
برالده ششیز زار ایلوب تیر ششیز جانی	کوی قول حکیمانه اول ایلان کسنانی	66
تلمانی بر رسیده ایلینج ایکی خصمانی	مرتب منتخب صفت بسته اولشغ جنگ جانی	67

براسلوب اوزره اولمشدر کلک کور کیم منظور	اوروب حایره مانده خوک نیستانی	60
وضون جای دشمن خونی ایلر او غنم	ایروب حایره مانده خوک نیستانی	61
هم اولمش کلزارا سب نیک تدبیر نیدر کلا	برای دایحی جمود اسمنده بر خضر بر بابانی	62
تسترس ایلن حایرات بیلران بچره	کوی تیزدی و صویر عقل کل بویز اهلکانی	63
فاما اول خدیو قهرمان دانه دار اول سال	هم اندم بسملد یکه سل ایدوب تخمیز برانی	64
تدبیر تکرار تا نیله کسرخ یله	ایدوب قول قول قیام جنگ بچون کسرخ برانی	65
امام اعظمک رایاتن ایددی پیش چشمده	انگله ایلدی تشویق و کسداد روحانی	66
جنابینی ایدوب شمشیر باز اولمشک اول	هم ایددی پیسته و اخلاک جنگ چوقه دارانی	67
او دارو قلب عسکر الله شمشیر مجرم هم	کوی قول حکیمانه اول ایلان کسنانی	68
یور تندی البیره عسکر کوز کوز زله	تلمانی بر رسیده ایلینج ایکی خصمانی	69
غنمده ذبیحی حال اولوی اولوم صلیت و وحشت	مرتب منتخب صفت بسته اولشغ جنگ جانی	70
روایات صحیح یلم او نوز بیک دکلوب		

کوزوب

84	کوبیدنی نظیر بر جای زلفت سرب سرب	مطامی محلی صندیل بیدوب خوردی بر
85	بنم کیم بنم کیم بنم کیم تا ب اور او زار	کلیم و خسرو سعدی و فردوسی و خاقانی
86	لبیب حبیط و عشو البقره فاکره اکابرین	
87	ایاخلف دنگ ال ادراکیت نهی نایمید	
88	نش طلی کیمی ضلوق معانی وار بو مجید	کوزت ادابی هم طلی اسیت لسان خود
89	دعاسی اولو دوزیرک جمله دن اقدردوزیر	ترقی باب اولو اقبال و نخت و جابه عشو
90	نه سخته عازم اولسه خضر خیز لوسون المار	نه حکم ایدرسه لقصی قاطع اولوسون او
	بو فخته بکیده برا نجنی دوشور کیم بر تاریخ	
	قصیده اعدا برای عمر پاشای با اقبال بوزدی جمد برای والی بغداد علی پاشا	
1	خونشاهکلام خرم سورتو ارم عهد خرد	زمان محترم سال مکرم روز روزه
2	زهی لطف خفیه اقبال ماطلوعه بیزه	فسجان اندی اعطی لابل الماعطی
3	مراد اینه که برام خطیرک صفتی لابل	محبیا ایلر سباب حصول حضرت مولا
4	برای که سال بیدی انا عطلوبه بیا عاقل	فکر جنسان تقوی جمد بیا اولمشد بیا اقا
5	تخری ایلیوب تصحیح تفصیلده دیردی	عراق بر ظهور بخنباری وارد ارجالا
6	رجا ایتیم بر اهل حال کیم کیم ایلیم بندن	نهان کی ماندن راز کز کوز کوز کوز کوز

70	ایاد استورتام اور خور حاکمت پرورد	هزاران شکر کار اولدی مظهر شایسته بانی
71	غزوان لوسون مبارک قدروش کوز	همیشه بو بید نام ال انتقام الی کرمکاری
72	بو هم دولت هم صحاب رسول الله خرد	هم بیدای غیر تک مملو طه نشاه ال عقی
73	غبار ستم کیراند کوزا چدر زوز دیشتم	همان یوسفون تدارک باشتم وار اینه
74	همان مفتاح تیغ نصرتک ال درسته فدی	کلید کنج ابرانی در راقیم تورا نی
75	کوزینه صوفسون اهل صفها کج کج	غزاکه خلیه کجیل ایلدی چشم کجیلانی
76	معینک اولبا اراجی تیغک حسن بند	کیمک وار سوسوسون بو بید سلاجی بو بید
77	ولی العقیق دو نطق کسور هما	کیمک وار سوسوسون بو بید سلاجی بو بید
78	سرافراز ایتدی اذنت بو طم کون کج	کیمک وار سوسوسون بو بید سلاجی بو بید
79	خدا بیکسجده شکر کلمه خدیو شکرله	بیور شام و کسور بو لغنه شایسته شکرانی
79	دعا کویانی بر اید ایلک نوع شکر	بنم کیمی خصوصاً کیمک تا ز دست عرفانی
80	درواه صافک الهم ذملم نقد کرا ایل	بو با زار و نه حاشا کچک بر برس با کوز خسرانی
80	ضیا و اقیاب طبعک بر ذره اشراقی	ایدر بر ایلیمنه دیوار حیرت مهر خشتانی
80	بنم ترکیب معجون روان نخت ای شام	بو بیدی روحی بغداد ایدردی جای جرمایه
80	فصله ام او قیوب نفعی نخر کجیلک بر ذره	او یوب برایی دفعه باشی اوزر تو کیم

کوبیدی

19	امان حسره زده فالدم بر نگاه لطف جان	بهری نصای دسمن با بی بو بار و اسفا
20	بشردن یوقی نظیرک حسنله بی	عجب زنبیل ایگو که کی نازینک ای طلاق
21	مشام جان بو بویک یوقی زنده کویک	کل تصور درون فرق سک بیغم بندر حال
22	نچید تاب آووسون کلزارنده	دو چار اولسه خرام قاصکون بان بز
23	صقن برقی الکلمه زلفک کویک	کر بیان چاک اولور شکندن ابرو
24	نشان بوسه وارسیب زخدا کلام	بوشب کیم بر نقال غمبعبت تمندی
25	لبیسا ویرمه میدان خاومه بر وصف دلارام	
26	سکلیخ خیره وزیر سعادت کستر	کرمور ایل برور کار کرمصفدر علی
27	بسالت پیشه بیزم اندیشه فرخ غایبه	فرسرا لطفه پوززال اکانسبت عبت
28	وزارت برله الدی بخته بصره بوجادی	زده ای اقبال والا بد نظر دن صفتسون
29	باز لسون لافقی الاعمی رابانه انک	یا شکل ذوالفقار حیدر کر آرزون بالا
30	شهاب سما نیران نیر سما	زیر تنک منی لکشان چرخل همنا
31	اسد درینغی بوز کس یا اسدله قان	که ایش کون کون تعیین اکاصد کل
32	اسد دینغی کجک بیره حوقه غار غار	کروه خصمه قان یا غ کون دشمن بر آرز

7	دیدی سر علی ر جگر رحمت اولدی پیچیده	قراط جنر جامعده ولید لید صلی
8	کلنجی وقت مهوری اولوب مهوری افانقد	که وار اربانه پیشندن محذورات انحصی
9	بو انشای فرخنده قیلدی فضل ربانی	تبا سیر صباغ الخیر ایام اولسون انما
10	جسیدی منزلت بصیرت قادری قدر	
11	ملک سیرت سلیمان سلطنت سلطان ارا	
12	محقق رحل الهام اولدی چون قلب مجید	که سنسن وارث ملک سلیمی نی بو کون تنها
13	براز و راسته قید نظام اولش تواد	ویر اقلیم خزانم نوله رونق ز بها
14	اولوب بو فیض و حایند قید خسته روی	ایدی بجه قصر سیرج اولیای بی لانه عنفا
15	غرض ستر عدیدان شسته اولدی رونق	
16	علی پاشای عالیشان ایش مقصودی با ایما	
17	شهنشاه علی سلطنت کرامت عیبه	او عالیجا به قیلدی رتبه طبع مکان عطا
18	بو انفا کس نشه اسلامه فیض کرامت	ربیعستان اولوب بولدی طراوت خفا
19	بهشت ابا دا اولوب کل کل جلدی	سبارک باه کلک بزم عیش بلبل
20	اولنجه بند بیز زنت طایتم بزم	
21	ندیم خاصه ملک بو عاقلقا نه شوخی نشت	

47	سر سعید افشارک بوفیل و قلم ایستاد	حضور قاضی القضاة فالسون مصلح
48	امید منک زبانه اوله راضی چوقدیوم	بنی دفتر لودا عیدردن ایلده ایزین حصا
49	جناب کتخدا بیکدن بنی قیلن تکلیف کورم	دعای دولتمتون خدمت شایسته یا
50	اوعلایقه راقدم اولدی توفیق امارت	که هم داشتیم هم پیششلی برزقیدر حق
51	اوبرش این سندر در عقیب خصم الی	که اینسون بنی بخشکده چاک در خورا
52	یا فخری زارچ بو افضل کیم صبت کاتر	امام فخر زاره چار تکبیر ایلدی کوبا
53	نوا سنجی کلک نظرک شوق و نشا طیبه	فدکه ز بهر رقص ایلر عطار ایلر اسنجا
54	نصا ب نشا بهدرد اول ایکی فاقه فاقه	بریده قاضی بغداد شمع اباد و جالا
55	بنم انگه دلوای حقوق سابقم واردر	چیتور زلفوه دلوای صفوی بترن امضا
56	کرنامه خدمت شمع سجده عزیز اولوش	اعزاز الله شرعاً قیماً بالنصر والابقا
57	مشال کلخ خوی بر معقد مستکرم فالدی	انگده حلقه جبر همک محنا جبر محضا
58	کلخ فتنده! ایلیمی بر کماله محتاجم	کرنوب روم و عراقی بولدم بر ملا ذوق سنا
59	ولی مست ضرورت بالغ اولدی غایب کون	امان قیلن توتیای خاکیا یلکه بنی جنایا
60	بنای دولت و اقبال و جالبک استوار	اولوب توفیق ایلر ز فیله تا بید ایلر جا
61	لیلیا بانف غیبی دیوی تا بخنمی با ز کیم	

34	محیطه بر شرد و کشیددی قهر زمانه	بوس بیی د سوه معجزان بر عام رویا
35	نیم حسن خلقه دو کسینه آتشی نه بنده	هوا یا ایلور دی محزون باروت و شوق دریا
36	مجاز ایدم خطم بر اشته کیم جبر جبرین	کل و سنبیل اجوب اولور دی بر باغ اتم
37	وزیر حضور برینا کار بند اصف بینا	که اولدی التفات ابل سالن وادی رعنا
38	وزارت بر تبسین حرازه فکر فدا طوطک	هدر روح بر کستلا لیسک کوسردی بیدر طوطی
39	جهانی عطرسا قیدک بو بیغام بشار نیم	خدیو ابریم توغلاک رک کلر غیدر ایا
40	در جود که حاتم بر غلام حلقه در کوشک	ایکی خدمتکار نغره باشک جعفر و حیا
41	صیخ جان و وصف در شکار واد	صا ریش خشک یا کچون نهال ذمیم سودا
42	دکلدر عا شقه بغداد ابراع اماند جا	هرم طاقت ربا قدم دوقا انوره جانر فوسا
43	قاشن نظمی الکر دکر کز نهاسید	قدر دان معارف بر کرم کردارین زریا
44	بنم طبعه طبع دیکرانی اصحان ایلیم	سخا شهر تو بر دستورین قیل حکمی جبرا
45	ایدر طنبوری آنک تشاعر بیخیت عذر	دکلدر خود فروشی ضحج بازار کخنم بیزا
46	نفا خره یا کوه همزایوی تشاعر دور	کولیکین تل قر بر کوشمال ایشک دویور

سجانب اولیوی دعوت غوث اعظم
 اولاد شهنشا هر ایدوب محض کم
 فزوة السلطنة بر ماه ملاین توام
 قیلدی سلطان سلیم ایله اوامعلم
 دام فی مصر معالیه سلیمما بخشم
 سوسوزنر جیان اولوی فرسران هم
 بلبل خالصی سولیت انی بن کولیم هم
 فرقان قادلی بلا و معدن از سر بقدم
 زیور زینت ایله جمله که اولوی عالم
 برنجیز بهر جبین افت مشکین برجم
 بر طرف دف و کانی و نی داودی دم
 کیچی یو کیچی بت و کیچی بیرو ح صنغ
 کیچی هم شکل بیلک و کیچی بیرو جم
 بولوی دنیا بویا شام عیار در دم
 طبل اما کانی چاک ایلیوب بولوی حیات

۱۲ کیم ایدر شهبه ولی اولاد یغینه نال الله
 ۱۳ ایشنه انا را جابت که خدای ذوالن
 ۱۴ که طلوع ایتدی اگبرج جوا بخشیدن
 ۱۵ اولیجی بزیم سی صفاح در سرور
 ۱۶ ایشنه یون اسمن انک سلمه الله دیدی
 ۱۷ بدی کوی شکر و دیار نیمل بچون
 ۱۸ نیجه جلدی کل باغ مسرت بریر
 ۱۹ عید میمونیدر سور بها یونعیدر
 ۲۰ سوق و بازار از خدای زور اولوب کسب
 ۲۱ رفیق و شنبویه یله قیروب و کله غنا قدر
 ۲۲ طبل و سوزنا و نقارات صداسی برکت
 ۲۳ بوالعجب کوی کسرتوب اضحی که کابل تعلید
 ۲۴ کیچی اور مقده شنگد کیچی بر خجنگ
 ۲۵ بدشکر انرا یله بزدن شارا بقده خلق
 ۲۶ مرعبلک دانس کینی و مکندن صافان

۱ سلیمان ملکنه قائم وزیر اولدی علی باشا
 دیدیم بن کلدی بر تاریخ دیکیزه یزین
 ۲ قضیه رخنا در وصف راغب یاشا برای شهزادین نظر اچر سلیم که در این زمان
 ۳ شوتک افسر عظمت کسز و دارا چاکر
 ۴ شمس بزج شهنفت مهر نیر قدرت
 ۵ کان مشهور کرم کوزر هما نسودوغ
 ۶ ظل یزدان ملک شان کرامت عنوان
 ۷ مصطفی خان جهان بان سکندر توام
 ۸ اوکله رضفصله متوال ایتسه حضور کوه
 ۹ مصحف ذات بشرینی بله باشا تاجی
 ۱۰ اکل خذ متلم قرم خانی کسرم ضامته در
 ۱۱ اوز کوزخی کلنگر کشتی بیلن کوزون
 ۱۲ ویره کی تخت هما یوننه جلوسیدر شرف
 ۱۳ لیک اسایشن نامس ایله دکلدی قانع
 ۱۴ خلق با بنی اللهدن ایلدی نیاز
 ۱۵ که اوله سور و شطارت زده سر امر عالم

خزر از زی بی و کل را ز خیالی محرم
 میر ابو الفتح ایله مفتاح انجان فری
 بحث ایله فن لغته انی در حال انیم
 قلم نظم نظمیندن اگر قلمسه نم
 که کلور وضع تقابدن اکاچیم ششم
 نید و کس بیلدی معنای وزیر افخم
 دمدم نظم ممالکدرا اکا فکر ایم
 اکاکو تیر کلیدور وصف نظام العلم
 بیدی طوی نیجه دن کسبیل انسا علم
 قیلدی اچیا نکه لطفله اول عیسی دم
 هر جبابی اولور ابا سن معوج حاتم

داورا داو کرا کان مغنایین کبرا
 ای طراز زنده ز کر کسی دیوان هم

باقی تفسیر زیر افقی از ره دم
 عین عینون اکا تعویض فیلای کز نازم

41 اولوز اوصاف غیذی طمان طوی حاوی
 42 میر صدر را کا نظر بر فوجی نیجه بیدر
 43 بزمنه کیر سه معری بیرون کوزا جدر برز
 44 ابر نیسانه در بر بارقی اسنا داووز
 45 با قسه آینه بر تمثالی اولور یوقفا
 46 کور مین دانخی ارایش صدر عالی
 47 عالی بیلدی فقط بیلدی کی راحتیر
 48 عقلا اطلس القابنی تخمین ایندی
 49 نیجه جیحان ادب مطبخ عهد نه اولک
 50 نیجه شایان نظر مرقد فهد بریا
 51 قطره یا شش اولسه که کبره کف کوجو

داورا داو کرا کان مغنایین کبرا
 ای طراز زنده ز کر کسی دیوان هم

52
 53 کامل و اهل و اهل بیرون و افق کس
 54 کز لک لطفک ایله خا خطا حاتم

27 نایبه اردن اتلین طوب مصیبت و این
 28 صیبتن قولا غنن طوندی اهل کردون
 29 فلک نامنه بونوردی فنیلی کجی کجک
 30 بیدی کجی بیدی کون سور و صفای ایندی
 31 سبین سو طیلیم اهل حسد کا فر کیش
 32 نیجه روحانی و جسمانی بیایات محن
 33 لیلک ای دل دم شکرانه دم شکره کل
 34 اولسه سوز ز بزه و کنجیه و ما قل و دل
 35 بو قدر حالکی عرض ایله بیلک کا فیدر
 36 ضو خورشید هم بر تو مهتاب جرم
 37 صاحب الوداع و المینه دکسور فوز

فلک عقل و درها را غنم نبات خدا
 پیشوای وزیر حضرت صدر اعظم

38
 39 داوردو الجعتین جور به ساز خصی
 40 باش کز جیش ابر کرسنه ابر صاحب

69	صدرک اعداسی کچھ صدرابی بجایا	جگہ حسا دیگی انوشندہ ام قشقم
70	بودم بر فرحت ضبطی چون غلبہ نمود	اولوم الام وقصور ملہ ہوسندرم
71	اسمعی حضرت شہزادہ عالیجناب	سودا ب اظہیرق انجری تصریح علم
72	حکمت مولوی اولو پد شفا بخش قلب	اولوی تاریخی بوہینہ سلیم واسلم
73	پادشاہک صدق صلب ہما یونین	
1	بوسالک لیلہ قدرہ اجیہ اولو در	سہو دیور مال ایچون اولوم بیور در
2	نہ کوردم سرسنا فانی بر نور صفائی	کورندی در غیب بر خج کیسو دار پیر نور
3	رجا مند اولوم اہل مالون صور درون	نذر بر نقش دلکش کوستر بوہینہ
4	کیمی جمال ایدوب ویردی خیریم بر	کیمی ابتدی بوہلکہ ابتدی حق اسباب
5	کیمی معموری عالم کیمی مقهوری دشمن	کیمی رفیع اولوی دنیا دن دیدی بی
6	کیمی بر محنت صاف ظہور زین علم نور	کلاور رر نور لہ سیجای حکمی ہم کرم ہم
7	بو لغویات عطف کوستر کوزن کچور دم	محصل ہربری بر کوزن تعمیر الیوس ایزاد
8	ولی ہر حال روز اشنا بر پیر روش دل	دیدری کل ای لیب زار بندہ الی لہ
9	دلکوزن کیسو دار اولو قوغ وزار تدر	کالککہ اعشا حضرت دستور اولو در

50	در کہلک مقسم از زانو عبا و نیز حق	ذائقی ملیجا و حاجات مہات نام
51	کعبہ عا طففہ التون اولو در ملک	محبورک تشنہ احسانک بزر نم
52	فومہ زندان لغا فلوہ لیب زاری	
53	بستہ اسلسنہ محنت و گلین درم	
54	دم پیریدہ اولوب جیش چھا محسوس	قلعہ ضنک معیشندہ کرفقارالم
55	یوخسہ چال انیمسہ مغراض کدر طری	وصفکی بوہیہ می ایلدی اقدوم خام
56	شعورالافی ایلد معرو فدر اتا دیلم	قوت طبعی تمیزہ سنک کیبی حکم
57	اصحان ایلد کیملک واریسہ دردی	ایستہ نظم ایستہ ورق ایستہ دوات
58	ایلم تخلیصی بی بچہ دیو غدن	ای ملک شیمہ شھا متلو خدو یو کرم
59	سر سدا فسر شخزادہ خرم خجتمہ	ایلدی ذبح فرا بین تشکر عالم
60	سنہ فوج باشک ایچون بلورک	نور جور فلکی بودل زارہ جو غنم
61	تاصفای دل ایلد نظم قصا دیدیازہ	اولدیم ادریہ خواندک شکران لغم
62	کہ شخستہ کی شخزادہ بداعی اولوم	کاه افند ملہ فی کلکم اولو فر خدم
63	عمر زبازوی اعان ایلدش اقد سنری	دست توفیق ایلد بیوستہ اولو حکم
64	اندک سلطنت و قدری سنک صولور	حکم تا پیدا ایلد شیرازہ پیرای قدم

صدرک

33a	نظام نظمی اعدال ایلت را بنده استماع	نظام نظمی اعدال ایلت را بنده استماع	20	لهی اللہ جسمانی نهی الام روحانی
	حصار اتمندی کو یا هر طرفون خاکن	کیدیوب امنیت انبای کسبیل مال و جانان	24	
	تفکراتش بیوسته سندن کوه اجداد	درون شهر خود او باش قلانش نندی	25	
	ولایت دوندی دار الحربه تا بنده استماع	همان مستغرق الات حرب اولش بی	26	
	برالون مملکت تخریب ایدر کر کرده	دکدر عسکر اسلام حاشا بویله بکاران	27	
	نه چاره کیسمه دین یوقدره امدادونه	قصو را بنیز ولی قایم مقام مملکت اتا	28	
	همان اعلا دعای دونکر ایلت اراد	نونکر کز کزشت لازم الانهانی کز	29	
	وزیران رعایا پرور و والاهم تعداد	اولونجه همیشه دفر خاقان عطله	30	
	عدوی عز و جاه و دولن بخیر صیاد	جناح شاه بهار عزمک اولسون اناقی	31	
	اولد دیوار جسم ناسنه اینه خنجران و نا	نظام مملکت ره اولسون حکم نونی	32	
		ایشتم کلدی بر توغ بهایون کلیم ریغ	33	
		قصیده نئی برای امان و وزارت اصف والا ترجمه مبارک باد 1107 حسین پاشا	4	
		جهان جهان نظارت زمان هر هزار	2	
		مفرحانه میدان حکمران نام	3	
		قلوب ناس معصافات انجلا ملام		

10	افندک یعنی عبدالقدیاشای فلک فوره	وزارت ایتهای اعطاکشور یا رشخه یا اجداد	
11	ترقی بخش اولوب تمبشیرینه تو جیبه	دیار بکره نشر یفیلده ایندی بنی دلتاد	
12	انجمن مزه مقصودی وارد مکنده	کوروب انوا خبر آرایندی هرغدن بنی اراد	
13	بمحمد الله که فیض فوره اوغزندی بنی دونا	خوش بخت مساعده کور باد ایدیه تمام	
14	اودستور کرم بیر ایله دن کیم سیر مندن	قیمم بعد ازین جور کسهری هر چه بادا	
15	وزیر پرهنو در اصف بنده کور هر در	دلیر نامور در ریب ذاتی نور استعداد	
16	طیب مملکتد ملکه حکمی عین حکمدر	دما و فاسده کویا که یعنی نشر فهاد	
17	تواضع ره مجلسد روی مملکتد	فضای عدله فارسده خدیو مرتضی	
18	هم ارباب قلندر هم اصحاب کوردر	معارف بیشتر خیر اندیشه در اول دادور	
19	طیلمن ضربنه ابا دی کاغذ فوره بنور	سبیر تیر سه تپور اولسون ایستغفار	
20	دوشتر سه مرتبوم دشمنه او ازانه نوری	فضای اسمانی و شش ایدر کوزلارین	
21		دلیر عا طفت پیر امیر مملکت کیرا	
22		اولوردی صورت و صفت مظلوم	
23		کدورات بیای قویغندر قدرت ایشد	

کوی

کم بر توی افق عدله نور بخش در
 حضور دولتی بدو که بدین میرا در
 بریا فیض وحدت ملکه در در غدا در
 سینه زان برک کل مطرا در
 محسن فی اندک بفریب اعدا در
 بونگ محاسنی صد بقرادان اعدا در
 مصره او نور که بو حشید در یادا در
 سما که لاکش ناکا بلکه اعدا در
 بدیکه سخاوتی کجینه عطا یا در
 اگر چه بر مکیان ایلد حاتم طار
 یا بخل ایلد عرب با چرخه خیر اولان
 خزانه دریا همان صرة الفنا واد

18 اودر که غرة ماهه منیر شفقدر
 19 در روزه خرمی کسکرتفاق بلیتم لرین
 20 حکومتده اولان خلق لطف قهری
 21 بر ند طمع کرم پروری نرا کتده
 22 با نزلوی منقبه بزم بقر انقبیل
 23 بجانت فقط اسنده در اندک جسم
 24 کوز نرا سلحه واحشام والابین
 25 بدکله نده کی رخت مرصعن دیند بیدر
 26 عکله همتی سرعایه اهل عرفانه
 27 سخا و جود ایلد افاقه شهرت اولان
 28 بونگ عطا سنه سنسند جمله بیتمی جمید
 29 کتابخانه جود نده نسخه کرمی

17	اودر که دره دیم دین و دوتدر	اوفرده وزلام فرید و کینا در
16	کلن شیر مرغ حسین پاشا در	کلن وزیر حکم نظام عالمدر
15	کلن او اصف جم قدر و معدت را در	کلن او روح هم راحت رعایا در
14	ملکه بیلد لیردا و رایالت اولوب	کلن بو شکره اودستور خطه بیدر
13	ندر بو لندی بوق قیل و قال بیوم	کنش کبی بسی عارفه مجلا در
12	بو کفتکو سیر اولوب کوشنر دیندین	دایم بو حکم سفیع و کجین معفا در
11	کیسه بی دیری همان سعد سال ما در	که حکم کینی زمین وزمانه بیدر
10	کیسه بی دیری هوای بهار خرمدر	کیسه بی دیرله کلله کبی هویدا در
9	تفاوت او زره اولوب جنه عقلی بیدر	کیسه بی دیری سنب اتیان عبد اضحی در
8	بو انشراح صدره بو امن بو نورده	سبب ندر بو بر کسده بر نمانا در
7	و نور شوق و طرب انعام شوروش	اور تبه در که دینلر بو اسکی دنیا در
6	باسی احسنی قست کیم کوکلر بیدر	کسای کینه دن اعدالک معوا در
5	عبوس چهره لی را بدشوش اولوب	ملاطفه بیلد الیف و لطفه کویا در
4		موس بدن پرورم ہی پت در

افندی خاطره معنی اللیب کلدی

بو استغاره زیر با کجا او اولاد

او خاکیا بیه که یوز سورمه اسکی خیا

بیدنیازیمه یا کیرری دامانی

کواهی جمله دانشوران دنیا در	الکا بوعبدکین و جوه رجحانی	46
لبیب در که بو عرفا نه چشم بنیاد	نوار سنده بیوسن بزم بصیرتیز	47
صفای قلب ما به که عیش او فاد	مراد سرمد لطفله بنه بر کوز اوج	48
بوا بتلا بکا یا امتحان مولادر	معاش خنک و یم تنک و دل این	49
بجال کسب مجال اولدینی بو یادر	عیال بار تقیل و نوال اقل قلیل	50
او ذیله رابطه انسابم اقوادر	الم کلسه دخی دامندن ایرلز	51
زایسه انب عالی اقدم اورادر	کرکین بو قدر عرض اضطرار یه	52
لکه چه جمله بو اقوال حق آنها در	امید عفا یله ذیل سخن اوزاندی بی	53
	بیر لبیب بیز سنن قصه یزاید	54
	که نقلت کر ما اعظم خطا یادر	55
	قصید حقه اسکینه اولدی بشیه	56
	دعای دولتی نظم حسن خانم قیلن	57
	المی کر سبی دیوان مجدد ملت	58
	هم ایله در کفنی طعنا علاذ انام	59
	نویز منصبی کله که فال یو ب جیدر	

نشاط وصف ایله طبع جفتوبیتی	الده نای قلم چونکه نغمه پیر ادر	32
مرادی اوج ایله صسا ز اولونک	عظای او فرفطف نغمتن ایما در	33
ویز سر زلفت ایوبت بوخی	بو بو جمله دل زارم جسموز انهار	34
	خدیو معتبر اصفا هم پیرا	35
	ایکومر ز اندوه کارک اجا در	
قولکده ایشته او غم خور ز مر اذن	که بیرین کفن و پسترم صلا در	36
فلک دید کلری نامردن کلکاییتی	عنایت و کر طکه نیازم اصفا در	37
که کتایع ایشیری بی بی رنگ روانه	ارر صورتی دی یوق حالیم دخوا در	38
رغید عیشده غرق غنیمت قرانم	بم بو باغده ابق نصیب ایوا در	39
کوز نور نوره کولکده سروره جسمه اولون	دو دیده روز و شب شاک ملا مجرا در	40
بها پیر جیفدی جیفدی بو یایه قرانم	بو خاکیا یک مخصوص نوع شکوا در	41
سبب او در که قدر دران معرفت کن	بو وصف فدیغیزه ریدن مبرادر	42
که سایه کسته حکم اولد یوق ناصبه	عنایت علی حقه مطها در	43
علی الخصوص که جنت ملکین افند زک	سلوکی اهل دل احسن و صایار	44
الک بصیری یوا حسا ن غیر منقطن	افدیغیزه بیلور نا بعد و احصا در	45

عجب که کل نه از او فور کور سه لعل دلدار	احان هلاک تیور دن او چشم بیماری	13
او کجوا نه قوی شد له طرف دلکاری	کور بجه روی بن کل قصیده کن تو را	14
اجلدی او کشته کلشنه ورد خضاری	الکبسه و اعطی اول شغلو نذر نامر	15
حذر که ز کسه کور کتوم ز کس یاری	کور بجه بلبل ایله غنچه نیک اجله یعنی	16
بر آره دی حجره کنده زواری	دللا و کز نظری شوخ چشمید زیندا	17
برازم داور دورانه در دل جباری	صرد در دیوسیم وز زلفه زاهد	18
	لبیب شمعی قیه کل سفینه شوی	19
	وزیر چشمی اصفا کرم شما	20
	ایا حکومتک نور چشم بیماری	21
سند کی وارا کین معرفت خرداری	صانع نظم صنایع نسیان قدر غیره	22
زهی نفسا یل خلق وز زهی کرمکاری	عموما اهل معارف غزین لطفکدر	23
نگاه لطفک فانوف اولان دل زاری	علی الخصوص دفتر دلوا دعیا نکدر	24
اسیر پسته صاحب فرانش بیماری	نه احقن که مطروح کج غم نویسن	25
کرمه صحنه در حل ایست بوام دلخواهی	حضور در ولته شکوای عرضی اوار	26
مقیم خدمت ایدوب خامه کهر باری	وزارتک اینشید بجه برای شکرانه	

فکره بودم از سینه پیر دیدی تاریخ	وزارتن برینه تبریت وزارت چون بر سینه انشا دایدوب بر جسمی کیم با لفظ اولاد و خردی	1
بودم ده شکره ز صافه عکله نادر	سهر معدلتک بر ضیاء واری	2
	رواق جرم خنده او بر پر تو خوش و خاری	3
	مشیه مومنون و ناظم و نگهداری	4
	افندیز کیمی دهرن کس تو را طواری	5
	کس دغبنی ایچر و کان عطاری	6
	فتا قی ایچره الیک آب نیغ او لو جباری	7
	دور ز بهوانی سمیره بهوای کلزاری	8
	خلال صنف حیوشک سباهی بازاری	9
	کلور کسه جنگه کیمکدر عجب فتا داری	10
	مکتا تکدیو قدر عدونک انگاری	11
	برازم خامه غزین خلق ایلسون باری	
بیر نکلانک تکلیف مردم آزاری		

آناه کله

37a
 غنايشكله قومه نارسن اوغلداري
 كه استغنى بلاك يده اولدو طاري
 همريم بزمكده برسوم هرزه لغتاري
 كورنجه كسوة تزوير ايله اوچراري
 خميره قدرتي يوقدر قماش زرزاري
 كنجوروز اوستنه مجلسده كوكب الانبار
 كذراف اوله جهلايه بنصاعته كاري
 او مشتر بزمه معلوم اولور ودي مصياري
 عدل خفتن اولور هرزه علف خوار
 اولور ودي باركش خفته ابن باري

بتر بيب بتر ايمه بزم اصفده
 خم دواني سندانجي فورطه انباري
 صنيع منتبه كوردر كلامك انكاري
 فرشته كان ايله ثامينه دكست براري

41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

اورده اوچمش ايدم عرض نهننگاري
 عجبكه اولدي بر كيمسه نكده اخباري
 هنوز حكمتك اولدم خبرداري
 رهين محفظه غفلت اولدي اظهاري
 اسير حرة قهر ايدم حق او ملكاري
 جوجسينم ايتدي اني جان دكست ازاري
 الهى سم افاعي اوله او مرداري
 نوليدى كينى كى چا نسيدي اوله بار
 جهانده بو طيه مخلص او كوز خداري
 كه ايدم جائزه دن منع او دكست ايتاري
 موثق اولمش نظر نزاو كفتاري
 و شاح صدر صحايف او در مختاري
 همان فضا بر رضا در و طيفه چاري
 بوا اولدي نقلتك بپ مدار تكراري

الكر

26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

رضا افندي ايله خانكبادي دولتكه
 بن اولدم بده اگاه انك وضو بن
 رضاي ويرمدي ضايغ ايلوي سلم
 يا خود بهجوم مسرت التفاتك ايله
 يا قادي حكيمه كنجده اولدي طوبى
 يا خود كجمل مرز و رضا نوب بلا محفل
 يا قيدي حقه برشته اني نفا قدره
 يا خود صنعى كاغدي ايلوي فتنه
 يا بولوي مخلص ديكرد اني ووردى
 يا بر صمود ليم ايلوب اني الفا
 يا خود افندي بزرگ مشرب شريفنج
 يا خود خيال ايمش صندق ايمش قلم
 نتيجه قاضى ماضى قضايه و غزدي
 شوسته مبعثى حل ايله اكرم پرو

صالحه زرا و برنج نافه مشکین بویا	کتور چشمه چشم خزان شست بویا	11
صانوسن صنع مولاو و توت بوش	بناشسته غنچه حورای جنت غنچه یازد	12
کچرکن رکلوزدن نازیکه برایت تان	عاشات اوزره در اغیاره بی ورا کز دل	13
اوج بوش فنی باشه المش سوز سوزی	کلوی کبی قندیل کشتن حسن لکین کوریم	14
وجود نازیندک شکر صرا اولوش	قابلیش بر شمشک رافت شوریده طلوره	15
سختد نازینه صان کسکه کشتن کلادی	بوگون اول سالعد بر آق با قدم لعل کوش	16
لبیا ب مکافات اوزره در بویه کردن		17
ایرکن وضع ناساز فلکن بت شکو	بلا ایتد کلرین بولش ز صاندان کی بودیا	18
بلدا ایتدی صدای جانفزی حرفی	بوفکره بان کلوب جباب لیم غنچه زهر کون	19
همان توضیح در کار اول بو بشیر دلای	همان کوردم که طوتوی کوشی بر زهر در حال	20
که والی ایتدی حتی بو نکلده بر دستور اولای	دیم باله ندر بوق بندک طاق صبه بیل	21
کایدردک نیجه ملر بوس دامان خلیا	دیدی اقبال او یاندی زهر لرم کله غنچه	22
ادای شکر نعت عاجز ایتدی پیرو بریا	کایدردک خاک پاک تونبایی دیوه سترت	23
ایشته که نوید مقدم فرخند بیجا	خدا لطف خفین ناکهانی ایله اوله غلها	24
	کلاه شوقی ایتدم بنده بام چرخه پیروا	25

اوله محیط بد قدر تکله اقطاری	الهی نامه مورس روان طاق فلک	55
اسیر نیجه نخیر نسر طیار ی	خدیدو دهرک شایه صابز اقبالی	56
مثال فلک مغول بوجرخ دویاری	مدار مقصد نینه دو نیره زن دنیا	57
صود جا بنده اولسون کفیل نه خلا		58
مکافات محسن شاد ایلدی اعلا و بی	قصیده عنای برای عدوت نه ضامن عنایت باری صاحب رحمة الله باش	1
نکهبان ایله چشم قدسین عزیز بی	خوشا اقبال بهجت اشتمال نظر لوب	2
که نطق معجز الهمین حق ایتش نهایی	الهی بد نفعندن صفد بویام برکای	3
فرح دوزدردی صحن عید کاهه کوه و محراب	نظر د جفلم تمام رفیق خزان و نسون	4
بهار فیض باری غوطه شام ایتدی بر	اونوزدی که در نه نظر بزم بیت لوزین	5
نیجه تو نیردی کور حق جایی بو صبه بیل	سراسر جای جفدا و لشدی کویا کلک	6
نیجه سیر ایله زور ز ایتدی شام و حشر	کوکل دیردم بو صحن سعه تبدیلی ناز	7
دونا ایتشدی بار غصه پشت پیرو بر	بوعسرن لیسری وار ایتدی دیردم باو بر	8
ترا ندیدم دیلریم لاله یوه طوطی بیجا	بو ایام صفا اول وقت اندوهه بلای	9
که بیدار خواب جور دن اولاه خود را	کشتا د غنچه طبع کور غنچه بیلن خاصم	10

کتور

38	سن اول دستور الاکت کوفینس الف	ایدرسن مرص طبع نظار عجا ربی
39	بن اول دلکش دایم هم هوی طبع غم	بهارستان ایدرغیش خیا لم بله
40	سن اول کان کرم کیم کیم کیم	زکاتی فرض اولسنه طولدر درامان
41	بن اول مجرم کیم الیم صوف غم	ایدرباد بلاغت موجزن بحر زیاده
42	الکده بقره زرخا طرکه صیدالغمر	شکارا بندی سراسر سیرتک علا دایله
43	افندم ضم کفتا کرده کو با لغ غم	که ایلر عبد کردن بسنه نطقن بیروزی
44	قد یک شعر خلیف ایلتن لطفه مکنون	خصوصا ناملر جود فراوانک لبیبایی
45	فرا موشی تیر اول ایامی سن و نلو با چون	هله بز غلم فالرف فرقن مروروز دایله
46	دکلر کور دیکلن معوره بولون کربلاک ویران	امید اولدر که روح هم تکلم بولر حیا
47	عجارت پیشه بر والی مشفق التماسید	ایدرب برفوع درگاه خدا دست نفا
48	دیار بکوه شریف قدو مملک مبتکر	ایدنجه کوشن ناسه کوشونش نهایی
49	اهالی تاجن اولی جرحه نوید دیدار یخ	
1	قصیده رضا برای صاری دعا مزجلدی کویا شهنه عبدالله پاشا	عبد الرحمن پاشا
2	سعی بن عوف صفه نیم دکنور فرخیم	وزیر جم غم غنن مجسمه اجد الامجا
3	مشیر کارینیا مستشار مستقیم الرا	دیر شیره صیحا فتنه فرساقا بر الامجاد

26	خدیو اکرم اقبال مجسمه داور آغ	که تمکین افلاطونی حسن فکرت و رایی	مهدون مفصل و نلو عبدالله پاشا کیم
27	اود کلوا اقتدار سعاده خدیو سعید کیم	مراد ایتد کوره دست افشا را بر دردی سنگی	انک نقش نکین ذاتیر فرغانه فرغانی
28	اولو رابن ابی سفیان خلق حلقه بیرو	ولی بولسنه محل قهری فوت ایتر اجرائی	
29	دیکن مکنکه زهر قهری تغییر اراق تیس	ایدا تیزدی سمدن ذایقه تمیزه حلوا	
30	توجه ایتمه تبدیل طباعه روی اقبه	ویرر کار نونه تا سابی طبع کرمایی	
31	حوال ایلمسه بازوی اضل حیا زه	بحیطه مرکز ایلر ناری ناره عنفر مایی	
32	ایدن لر غم اشارت حکم پر داز احکام	یا ننه طفل مکتب عدا بر لر ابر کیمایی	
33	بولک اعراب جود بده محلی یوق دیو	ساحت سخن سندن طبع ایلر ارحام	
34	توا بعدن صایر کیم جود داز اصل	کروه صیر فیون باز دیر جعفر کیمایی	
35	انک دارا اکثر نرود فر و احتشام	که یوقدرا ذی بی غننه کور سا کیم داری	
36	وزیر کا صیخ کان احسان کهر پاشا		
37	قلم حاشا که ایلر صحنه توصیفه ایفای		
38	دیش لر قطره ایلر مکنک سنه دلال در یایی		

اوله هر کام پیلد بر وفق خاطر تو در دشت	محمد الله اولوب کام مجدد بر لرزه روشن دل	17
اولمن نرز قدیر نه رسطالیه عقل انرا	اوبر کار از ما دانشکو در در که شاد بود	18
صویر عشتا ز شتر نه تحمل کسوه کن اعلا	اؤز کتر می کند که اوصافک شمار نیند	19
ایدی قوت خنیل شنیده قنار د	کل ایله صخره صحابی ادنی صد می رضا	20
مراد ایله کسه کتر سیر امیرش اصداد	کیردی شعله دان برات طبعی فایز بنه	21
از لور محراب بر او پیره زا به غزه جلا	نگاه د نهی ز نقد بیری طوقه چشم دلدار	22
بجود صید مایه بی سینه صخره جک صبا	نکات دلشکا فی ذکر او نسه ساحل بیده	23
الی یوم التنا دایتردی هارون ارشدی	کور بیری حرمین اهل علومه کرم بوسیف	24
عجبت کونوق دکور زنبوه اربا سغدا	بیانی حاصلی تحصیلد بو خنکون بیب	25
دعای پادشاه صدر والا قدری قیل	همان ارایش حرم ختام نظمه در کار اول	26
دخی اقبال قدر صدر عالسک این بوزا	خدا عمرها بیون جهانبانی ایوه افزون	27
هم ایندی داعیان عز و جا بل غنقدن	که هم اول اصفه کویا حیات نو بیوب احسان	28
حزین و عا جز و نایوس سیر نالی و فرما	اول من بعد بد خوانی کنج ریخ و شمن	29
سرای نجد و کین و جایی و لسون	اولوب کند می صفا کله راه اجهایه شمن	30
لیلیا کوش ایله بنجه بفته یازدم کال تاریخ		

قدر قدرت هما همت علل رفعت و قنا	ایه تا مملکت پرور لکه بر بندگی عیلا	7
مبارک قلبی تعلیم ایوه ایینه فولاد	کور بنجه غزه سنده نوز استعدا دعا درازاد	8
ایدرا غموزج احوال و جوشش بیت ایله	فیل قدر و الاکن وزار تله ایوب ایقاد	9
	سهمات امور صعبه کن جرم شکره داد	10
	بمرا لاله اصابت ایوب چشم بد حسنا	11
	طوبوب داعیان تسلیم نرا عداد و نه استعدا	12
	کویل مطلق کامل وزیر اعظم نقاد	13
	جبراع دو فکدر دیوقیل حرم اول طبعون	14
	ایدوب بنجه اید احسان وزار تله اکل اعدا	15
	او مصلحت فیض شمس طلال و شایع ایله کبریا	16

3	علا حنون و طنت ابریر و بن سالی بکرم	3
4	جلا و جوهر و صفوت صلا بنده ناز باکم	4
5	خدیو بی بدل کیم بوسه خامه زخمت بوز	5
6	جناب محوث اعظم یعنی طلال الله فالعالم	6
7	اولوب عزم هما بیون اوزر کیم خروام	7
8	اوزور شید مخلصه یوم افلاک دراکلا	8
9	جران غمخس دیور غمبکله نوز طور بتمدن	9
10	اولنجه پادشاه عا لاک روم و حجاز نه	10
11	طلوع بدر نوز افزا کسنه انزل ناز باجمه	11
12	خسوف میل ایدر شکر کلنه اولوی ما اقبلی	12
13	یلد فها مده فاضل نظام لملک ملهم دل	13
14	ایدوب صرف نفس نطق حکیمانه نیکه صخره	14
15	بین سلطان اکاه اول کسلیان کنده جا	15
16	اوشمس سلطان بو یله اولوی نطق زانیم	16

مکمله

چاشنی صربی بیزدی بنوز اول بزوز
 مدلد دلیک خذلاننده بولدی بیزوز
 ایلدک سامان عربانی کافتت همت
 عاری واریسه اکر ای سیف مسلول بزاز
 وصفنی سلطان غازیلا یوب بیزوز
 فرقان وارسته دامدر حقیقت حجاز
 ذیل وصفک برنه دکو ایسه صوم
 درکه فتح وظفر بیوسته اولسون مراز
 حرز اقبالک دعای شغور بار لوزوز
 خصم مندر عزت کیمسی چوق کیمیز
 دیدی سنه ضعیف سال حقه بزوز
 قصیده لوزوز و کین حج عبد الله با مشافح راه حجاز صبار علی الرحمن بارت برای فتح
 اصف الملک خان کین کین
 یعنی تنظیر کن بلده اسلامیه

14 ایلدی دعوت سنی حرم بی عربیم
 15 عرصه جنگ اولی حج اولی طاعت صدق
 16 شاه بد جنگ حق ویردی بزرگ نصیری
 17 شمد بد لشکر عرب شمشیر کیم ایستون
 18 پادشاه دینه بو خرمده قیلدک کین بی
 19 ساک شیریز با حیرنا منی اطلاقده
 20 اصفا قاصر کلک بلای صدرا لکه
 21 خصمک در بسته قاسون دانای ادرید
 22 مبر احوالکد باز و بندک اولدوم حقا
 23 بنده کانه دانه ک بپ اولدی کین اوقدا
 24 ملهم غیبی بکاتار یعنی خدمت دیروز
 25 قصیده لوزوز و کین حج عبد الله با مشافح راه حجاز صبار علی الرحمن بارت برای فتح

قصیده زیبا برای تبریک زهی کام محمد داد و اخافانی مبارکباد حج جنتی عبد الله پیش

1 ای شیر شیریز بیک روز یوزوز
 2 حکمی برور سیک ایلدک مشکور حق
 3 مدلد بر امور صعبه دینیه
 4 یعنی عمر با نایل اهل استغفار کثری
 5 خدمت حجاب شوق خاطر نا هفت
 6 قبله کاه ملک و ملت رکن بیت کلفت
 7 کعبه اقبال سلطان صفا کیم حرم
 8 امده حجاج ایلد ویردی کاجون نیاز
 9 سنده قیلدک قبله بر حسن تو جود صوفی
 10 کل پر مد صدق ایلد اعرام بندم عزوم
 11 ایت سیف اولدی ذانک ایل بعبیر ایلد
 12 بر طبع وار خون اعدا نیندک کین کیم
 13 جنبش یلما نینزه ک زرمه بیزوز
 14 جنگ جنگلکده رچون اهل اولدی

الطی

17	نگراهمال ولات ایله او خنزیر نهاد	یا پدیروب برجهیل صععبه بدی جھنیم
18	کندی یورد ایتمیش او نای منبجی بدی	سائر اشرا استمکاره دخی جای کین
19	جمع طاعنی و باغی و شہکار و کفور	طیبا کشتی و مستند مرتدین
20	خبر الدوقه بو حالتم او دستور کور	عرق ارامنی قطع ایدی همان عزت
21	ایلیوب قلعه طغیاننی قلعه اقدام	تا کتبی نزهتکله تو بر فتح مین
22	بواذای طرقتی امر امامت بیل همان	قبو خلقیه او جا قلوری ایدی تھن
23	سر خیش ایدی صلا بیلو کیمانی	صوت آیین و غابین کبرو ابین
24	ایدی اول عسکری تدیر حمله تیر	دم معصوم حسین ایچون پرو و آیین
25	زهر نظر شتر دینی اکا طایر تری ایچون	بال بیز طوبی لایله ایدی کرا نکلزین
26	دویدی معلون اوله جن طوبی کوشن کور	اوله مزیم اکا معبود اولان ایلمین
27	رعین اتمام ایدو بقدا تم بر مقدم	اولیوب تابور اول هرزه مرسی کلکین
28	دیرو کهنده کی نهره آتیوب بر شتر	ایدی شیطانی او کخا نر هصان جان
29	جموه طوبی بیل برجم ایلد ک شیطانی	نجیب دیغسو او غایر جره کوزین
30	کوکنی قازطی اول نخل صفا دلایه	اور دیر بر طرف اول قلعه بر مین مین
31	ایندیلر خاکه برابر او کشت فنی	پوری صندی بله قطاع طر تعلیل اول مین

3	هم او دوشیوه دیننده پسند ز یاد	هم او در زاری رزینده فطاطون کین
4	پرتودانی اولوب خاصه اسم رحمن	جل جنت اکا زافطه عبادی تا مین
5	اولوی دولتمک سعادتله دیبا بکزه	والی معدلت رای جلی التکلین
6	کلدی بو خطه بر چون نیت خیر یار یله	ایلیوب مقدم پاکیم بو شکر یارین
7	حکمت آموز که ایدوب وهله اولی	دور بین حکم با صر ذمه قرین
8	دشت و کسار ره باغی و طایفه نین	عین تقیث و تجسمه از یوبی غنت
9	فکر دیرینی بدی بسط رسول اللهک	جاسر قتی اولان الیزید بد کین
10	فده کیر دیمه بد فرستنه بی آرام	سیف تکمیل ایله اغشته خون ایدیه
11	خون	خون محفون حکم یاره سلطان کلا
12	قلطیه ناز جگر سوخته ال بتول	کل کاس بدر لایله اولعلی رنکین
13	صفت کاشفده سی کیتد شایان حبان	ذات بوالعافه می محبت اشرا کوزین
14	یعنی شاه شخدا حضرت ابن زهرا	کمر بلا صر کهنه سنده مظلومین
15	یعنی اقبالی تجسمه یوبی جیردی	بریز بدی زه زه نافعه لعین ایلمین
16	بدروشی العن و انطیس پر کت زین	سک محبتی سفک دما خودا کاد کوزین

مکر

نسبت اولی الامر خلیف و نه حقیر	نسبت ایسه بر صفت غار صده ذراته	11
که در مقصدی فتح الابرار تقدیر	علمی حسن عقیده پلر شکر لر بید لر	12
بره تو رفیق مقارن اوله سعی و تدبیر	عادت جباریه خالق بچگون اوزره	13
انیده حضرت اغایه ابدل سیر	حسن تدبیر بوگون بیلک مرامن لر	14
نیجه اغا که او داننده صفات ذره خلیف	نیجه اغا و نجیب کرهای دوران	15
نوریز آینه حشمتی خورشید نظر	علی اغای کرم پیشه کیم اواری حالا	16
کنیه سعدی کل احمد پاشا راه بدکعبه	کتخدای علی باشای وزیر لر بر لر	17
کتخدا اوله اکا بو پلر اغای خیر	نوریز اصصف حاتم منقش چمر نوبت	18
زهی اغای منقبت داد کسیر	تخل بنسان هم غنچه کلزار کرم	19
نوروزال وافق سن منظر بر جدیر	مخصی تو رفیق الهی انزلی دینزوی	20
هم وفا شنسته مملکت رای بعیر	زهی اصصف نصفت داو رتا بنده خیر	21
دلپسند جنبامظر الطاف قدر	متفق خادم و مخدوم علی نامیله	22
حکما تا که چو شمشیر سریع تاثیر	هم علا غنقه معدلت افزای مور	23
	کار بند در جلال خدیو کیتا	24
	حسن خلقه و تحری و تانی در کار	

محمد اوله اوچ کوزده میله ستمی	اولوی انا کسبیل اهل تجارت امین	32
اوله منصور همان سلطانه	نیجه بیلک بو پلر مه آتیه همین اوله فرین	33
داعی دولت و اقبال بقا جوی لیب	یازدی تاریخ اول وقعه بر بیت بهین	34
اوزیریدان	اوزیریدانیم جنوب دعوی دین	35
قصیده زیبا برای کتخدای عالی	قصیده زینک فیلدی مساوی زمین علی باشای کل حله	
بیلل باغ طرب خانه فرخنده صغیر	اولدی چون صفی عرفانه جلی انجیر	1
یازدی بریزم فرخ کستر جان پروریم	کوشد اراندک اولور راه مرصده خیر	2
بنده یاران ایدوب واقعی کردویان	تا ویره مجلسه تعبیر دلا ویزی عمیر	3
برکال اهل ایدوب بخت بیعلم برکون	مخصر عقده بر برینه طعن و تعزیر	4
دیدن ای بخت سیر جمله یوزن قلایه	بکا دائم فلک انبیا کی جور و تکدر	5
بخت اول انا حه اولوب جایی جواب	دیدن ای کینج هنر کنز کالات کثیر	6
یوزنیمی قاره ایدان بر تو عرفان کدر	تنگ صورت انسانی با فرخنده منیر	7
عظم بو مسکه در نوبت کتخا کتوب	دیدن با لجمه عبثه ر بو خصام و تیر	8
کهی بخت و کهی نه اوله انا نسبت	شیوه جهل را تا تک کرک انی کتخیر	9
فخر عالم بزه اهر بطلان دیدن	بوفی قصیده اولان دیردن اولر کیم	10

بخت

44a	سیم سزانه پراکنده یا حسب رمان	ریخت زرزخیخته یا خود ورق برآرد	8
	ایندی هر قطعه کجی رنگ کل تره لعل	یا دوشوب برون کل اوزره قلمانی	9
	خفت و طبیعت حالاتی قیدی ایران	دورا ولوب خلط درجی طبیعت طبعان	10
	شریت تنقیه بخش ایندی حکیم بزدا	صافی ایروب طبیعتی ناه آ فاسده دن	11
	قلدی شکر که جی کوردن بجان	اعتدال اوزره اولوب جنبش بعضی عالم	12
	یا طونمانی فرخدر بودم بچلیجان	قلدی دلوه فلق سحر با بی و لوی با کور	13
	دعوت صحت اولدی بیب دایمی		14
	دست برداشته در که حق روز و روز		14
	هر کسه کلای طونمانی کجی تره بران	لله الحمد بیدار اولوب تار قبول	15
	بیشکاه کرم الود و زور دوران	بکاه اولوی بوشیر ایله حارب دعا	16
	تا ابد محفوظه بپراسته امن و ایمان	هرز بازوی بجای بندرانی ایوه خطا	17
	قطعه میر علی کبکی ویره نقرت و نقره	دخی سقف آیه لوح کلان تعلیق	18
	لازم ذاتی اوله پر تو صحت بجان	کور مسون روی کور آینه غلطه	19
	مکشن دهرج کلور کبکی اولسون خندان	غنچه باغ وزار تیزر چلسون کلوسون	20
	منبسط عا لکه نظر ببرد عالیتان	مفتخر دهره افک نور کمال ذاتی	21

25	صحبی زره اجابه کلاب خوشبو	طبیعت مشک نطفه اولمش خمیر	25
26	در دهنده اولور سیره مبدل در حال	ماخن فکرینه وابسته اولان مغمیر	26
27	کتیخه اولور کربک بویله وزیره حقا	بد نفسدن مصادفوب حق اولور مزم طمیر	27
28	کندیده پیشکاه صفا ایتدیکه شوق	ایده داعی ایفا جوی قدیمین تذکیر	28
29		یعنی درزینه نقاکاری لبیب زاره	29
	قصیده زیر برای	ایده احسان فراوانه تا بیان بجز	
	مجلس خاص خدیوه خامه	اولوی خواننده صحت نامه	
1	غنچه و شش در هم ایکن خاطر دهنه زان	خدا شکر بولوی کشایشن جو کل باغ	1
2		ترنم عاقبت میر مکرم علی بیک	2
		سر بسرا اولوی و حجتش دل غنچه کلات	
3	صدف جف صفا کستره وزیر کیندن	چونکه درد در انرا نیشدی ظهور با بیک	3
4	جوشن غنچه طبیعت اولدی غنچه یعنی	من کلور و زار کتری کور خیزه نشان	4
5	اولوی تعبیر اودو کیم طره طره	طوطی باغ بلاغت فلم نادره دان	5
6	صدف جسمی زرافان کال لوی	بندر در ولته کلکلی قاشن ایبری عالی	6
7	مسکنت الکاستر یادست قدر بجز جانب	خاله سرخ ایله نغمیش ده اولوب	7

ریلان

سپاسگزاران الطاف الیسیب زارین
دیده لر دروشن دبو هر کسی بیرون چشمی

12

مترجم شدن کور که غرق عام در لطف کبر	بوفرحله اول ایکی عید ایتدی برینوالده
دفتر اجملو جیفدی بو وصف دبلدی	اهل عرفان ایتدی اوصاف قلند در کنار
ناخن بریرینه خرد القاد امر سیر	ارشاد و احوی حدید الذین و افلاطون
عقل رسطالیسم حیرت بخش اولان فکر	ذره دن کتور کلور تو جیه چشم ذرینه
اهل برور لکله زیر اولمش اول اصفیر	بختی بیدار اولدی اهل علم و عرفان
کیم امیر شیوادن کورمدی ابن اشیر	حرمی برنوس کیمیز انچون اول بریندر
کوکور بیدی مهرین عزو جان ادر	نرم شیر خنده کیم دی حکمی پر بوله
مطبخ خود نده کویا بدر مدبر کار	منعم عالمی هم مفضال مبدول انعم
وادی بیور لیس کور سیدی بریزیم	مشق الوردی کاتبه یوانه نوزد کبر
نیلده مساز اولم طنپورین یونه یازیم	نیمه صغیر باشتی سندن نیمه نواز کوس
کور مسون کور کوسن فلکلورن بزه مهر	ایتسورن لایبده کی سیمین کیر لردن
شیخه جلا دینک شاکر دیندا اولم نظر	کلمه سر تیغ فلک فرضا دارا جلالند
سعد کبر اصف شیری الکاحه صغیر	سعدین اولدی مشتری باغ خوش کیم

عدل و داد ایلد اوله ضرب مثل فاقه
چمن دولت واقبالی همیشه ربیان

22

مصراع شایسته نغمه نازک اعلایا بوقدر وتان	قصیده رنکین در وصف درویشی و ارایسه قوج باشنا اولسون عبد الرحمن پاشا
برکرم میمنت توام دم خورده کیم	اهل اعدا و کلمت بی بجم طالعده حیر
خامه زاریر صحران تقایب امور	البیوب ریزانه و ستاره تاهفک کفر
خیره دار بر علامت درینور کج جاجا	سوی دولتون کلوب فرخنده کجا بیز
جلا استقبال ازوب ملا و کلام حیا	رسم ترحیب ایلد پرسان اولدیله بر ناز
مترجمی باشی کلر کعبه مقصدون	کیم عبیره و رش ویر نطقک دلمه بوی عبیر
دیدای غفلت نشینان رهند کاهرا	ای عیب جرد و کشتان حکم ذی لقمه بیدر
سنه نوز احکام جوی اتصالات بخیر	مطلع اقبال کوزدن طوغرای بر مهر منیر
یعنی احسان جهانتان کرامت ییله	اولدی والی دبار بر کبر و اولوز بر
باسل بی خوف و همتا جباب بر خوف	
هم وزیر و هم دلیر و هم شیر و هم حیر	
بودیم فرحت انجالی بد بخیر اجتماع	شکره در کار اولدی بی ایمان و شراف
خینی مدنون بر و بومطلب والایک	اعداک اعدا و اذنا کندی کی مافی الضمیر

سپاس

465	سوزا هله سسر شکارا اقا و حصر	دمده دیم اولسون دست عدکیم
470	یا زبور سحره عرضا لک کو شنی پاره لک سحره	ایشته توفیق خدادان بیدی نامور لاک
471		
472		
473	ای قدی با که لطفت هم بین و هم	ای علاج رافنی طاقت رسا جان جزان
474	کلکسون دوللو باشگون بکاج و غیر	دیلمه حال داعی دیرین صدقائینی
475	برج فرطبعان بیدرش که تخفیف کره	نطق بد کو بیه نیم حقیق اصفا ایلمه
476	ویرمدی آرام ایروب کر بار قصا	طاشدن طاشنه جانوب جسم خشم روزکا
477	سیلیج استا دغدن با که بودر بر	رحله راحت قرولی مکتب بختده آه
478	کسوه پوشش نکیه ترویر بعض کشتیکه	صاردی بوردی ساقی با زوی مزار شعی
479	شاه اولداسم اولدی صفتک اولدی	دخل قلی خرج اکثر اعداد عمیا لوزن بر
480	کاه افقده کسهی اقامه عیش عسیر	اولدم ای صنف کسهی تخمیل و کت بزرسیه
481	ساحل سعبینه بیدی کشتی عرفیه	بو هو الرله دوشوب انکینه دان بلیک کوز
482	برنوشمع و نغاع کشدن بی بهره	علت عین هما بیننده اولم شکره چورد
483	بالغور و اولدی بو عبده کتیه نکره خیر	بودیله وقتده ستا بنوله سفر اندیشیمی

26	سالیسی کیوا نرایب طلق صفق باشسون	حل خجسن باشنه چکسون همان اولسون
27	داور قهر از کیم قهر مانان زمان	اولدی باشش چاوشنک زخمیر قهر بزرگ
28	بچه کیر ای ش هین صلا بتمند بینر	ساعده عصفور در بار زوی سخت نوقیر
29	توی دو کوب بریان اولور کوز حسله	اشش رزمک سمند مرشتر بان داورد
30	بوز جوز مزهجه قار صنف عداسنه	اولسه سرب دان بیره دو دغدن ابرمطیر
31	جوره یه سر کره نامور بیند ایتدیکی	جمله نسبت خنک کرم عنتر صنف ایتدی
32	دیرمش انصاف ایلوب غراب چار	ماسمحنای انصاف ایلمه نعم الوزیر
33	سوق عطارا نکره شسته قهری کلور	عنبر و عود و کلا بندن مشنا مد بوی کیر
34	یانکاه لطف کا رایسته و بازاره اولور	ستم قاری جانینی بخش طبع ناشامیر
35	عد حسنیات اوصافی دو کوز ایتیم	قبل بو جامله قناعت ایتدی تصدیغ
36		کل لیب سکا ات ادا با یطبع و نعلی
37		وصف سنیفا دکله قدرت کلک دیر
38	مفقدر بو سراغ معتبره اولدیغی	شعر و انشایک بی طولای تقریری کیمیر
38	خامر سندان بی هندرسه خاطر بی تاویر	قدوس قندک بو کوز نه دعوی انا عسیر
39	بر غزیمت و ارادی خاطر دیر دلخا	کیم کیر رسه دستمه دامان دستور دیر

47	فایلوب بر برینه اولدی اوردین بیل	صفوت معدن بوسه بوسه بوسه	8
	سینه صافه نرات صفای خورا	لغت عشقه کورد کم صریح یا زین	9
	ناف مشکینی ارباب دل آید که تا	بغیرنی دلوی حسد در زمین صدق	10
	ارغشه ناک اولیه تا خاطر باران ضفا	کیچک اولی کورینور وصف سرتین	11
	دینور سر بر بر صغ خدر سرتا	طونر لیمی قامت و هیشده و طینه	12
	مطلع ثابت افندی لکلور استغنا	نظمی تجرید ایدیم کسوه زیبا سندن	13
	شیر خوبان جهان مدر و علیة الفتوی	آویسجهن بیرهنه اویش او فتوایی قبا	14
		داس کلکلی دیوش طاقن دابی بسب	45
		وقیدر بلکه ظهور ایدر او غز کرنا	16
	حلیة خلقی سر لوصه دیوان وفا	ششمه جلد حکم مسطر تنظیم	17
	جانشین خلفا یعنی سلیمان پاشا	کتخدای شرف الوضو غز الوزرا	18
		حامی عرض ایدم حافظ ابن کرم	19
		حاریس رستم قوانین هم رسم افغا	20
	دل غیر تکشنه کیر مز امور دنیا	روز و شب مرولی العبدون خارج	
	کیر به زنده قطع او شفاعت اربابا	ایتمسه فغم رضا حضرت عذرون	

54	حالی سر لشته و برشته حال حیرتم	یوق مشیر و مستشارم کایده بدهر جدر	1
55	ایلم شمشیر نیکه توقیف اضلا سفر	تا اوله لایک بکام رهمنی و هم خفیر	2
56	کلیه احرانده نطق نشین حیرتم	اولوی دل انوار ای شفق کدر مستیر	3
57	بود یاره مقدون مولی دو خلق نیم	مومیای ترا فیکه فایلیه قلب کسیر	4
58	سن جنان عز و دوله خطا درون	حاسد جاهلک اوله همی ال اصحی کعبیر	5
59	کوشن ایدر نیمه ایل بده اولدی دلدت	خارجا هم داخل هم اغنیای هم فقیر	6
60		نفسی هر کس جو تا ریخ ایل بوشیر ایلیوب	7
	قصیده خوشی بیده برای مژده بادای دل که کلوی معدولت پیر اویر کتخدای والی انبیا		
	کورینوب طرف کلاهده اوزلف بوسه	اولدی دل بنده لری میکشتره یا هوکوب	1
	یوزی اغ ایلی جتی کوز ایدر بوز	مه جیلیندن اگر ایلیمه استخیا	2
	کیم کوشن کینوزاری دل اولان روز	جله عشقی قیاس ایتمه جیلو صفا	3
	یاد ایدر بوسه چشم سیه هیله اولور سینه	کوزک آیدرین دیو بر برینه اهوری خطا	4
	تاب خورشید ایدر تک کل ایدر بوسه	یادری رضایه انور اکانا صنع مولی	5
	دلنه قان او تور راصل بر خشانک کر	مفصن فکرینه کیرسه اولب جانجتن	6
	اوله مز سبب زنگاری کبی جان پور	بولوسه سبب صفا مانا رب حیات ایلرکا	7

صفوت

۱	حاورید روز روز نامه دارید لویا	دو متر مهوره ستایش و پرده هر لون	۲
۲	روی ارضك صوبه شمس اهارید کربا	ثبت و تحریر اینکه نام وضع فرقی	۳
۳	ماه کو با سپاسیدر هلالی ابتدا	خسره خوشنشیندن هر کون ترقی الله	۴
۴	برفج وار دردی لابلد طبع تخیم نشا	افزانات سعیدیه پله استلال ابد	۵
۵	جوری سزک و حلقی چون تک قاقوید	فرض مهر ایلد بلال اکلر کورن اما دکل	۶
۶	ایچده بر وفق خوا بهش دور زیر ابتدا	خیر اوله بر شکر یوز کوز سوزدی چرخ کینود	۷
۷	سویسوا اولقده اسباب شطارت ردیا	وار بوا نشا برایش حق بد نظر داند سون	۸
۸	حسن مالوفندن اعتر کیا قوی	جمله محسوسات عالم انبساط اسبابید	۹
۹	طوب عیداسا ویرار باب عرفان صد	بونه حکمتد که دهشت بخش اولان اولد	۱۰
۱۰	بولوی اسایش میان رنما ایلد ایل با	بر بر یله قضا من ابا دده جغتوسور	۱۱
۱۱	سئوق ایلد بر بغا نه چاغز یا بو با	اولوی با بای او غللی و اعظمی کوردم	۱۲
۱۲	قالدی کردون دونک قید کیدک ابا	بوزدی طور جور دنی دیوشردی دام کرفی	۱۳
۱۳	سویسوا حلوزان اشتی ایلر صندا	ناسده بر اعدا رفت مصافقات و ط	۱۴
۱۴	بروفوف ایلن بولوب بضم کاکاموف	حال عالمدن بنی بالده اکا بیت دیو	۱۵
۱۵	ایلدم اقدام استکشف ستر جا	بونه کیفیت نه حالتدردیو تحقیق یوز	۱۶

۲۱	او صبحی منقبه اعای جلا د تکادک	کور موسندن صلی زینت کیردی کسفا	۲۱
۲۲	کلجیش مسند نینه کندی کی خیر اندیش	اکا سبق ایتتم دکسوز مکارم برا	۲۲
۲۳	رافضی زغمه تکشیر جماعت ایدر	کونزه بر سجده بر جامعی تعمیر و بنا	۲۳
۲۴	یوقدر اسلاف قوار غینه پاق سطر	ایتمش ایدیک انا جمعی خلفا	۲۴
۲۵	ای هم پرورد ایا ذات ساحت کسرت		۲۵
۲۶	تا بکی طرز حکا یاده اولم کسرت ادا		۲۶
۲۷	چاشنی کسج خطاب و لطیفی بونی	التفات ایتسه نوله کلک بلافت میرا	۲۷
۲۸	چونکه لطف کلام قریب اولدی و دایه	یو بلیم یو لیدر ایتسه دینت لیل دعا	۲۸
۲۹	بنی ترغیب ایلد دوللو ولی السعنان	جوا حسا ننه مستغرق ایدوب کزنا با	۲۹
۳۰	بود عا کو به قصور ایتدک اگر اکلده	دولت و رفیقان افزون ایده مردم دوی	۳۰
۳۱	مسند کلا اولم کس خیره صوفی بر بار	کنده بر خوار ایلرک خوف ایلد صحاحوا	۳۱
	کسرتدن یوزده صید کیم بونده صکلده		
	بنی اونیو کیم کیمو ای کل کلزار وفا		
	قصده بر عیال براری دفر ددر ارشدن باری	کسرتدن یوزده صید کیم بونده صکلده	
	دفر لطف خور کیم ایلر صغیر کلک نما	نوزدن چرخیزد افشا نوله لوی زینت کما	

حسن من ی بور بر بهر صاف در
را می با نشان از ام کین می میران لاطون

- 32 مظهر لطف هما یون جهان بنانی اولوب
- 33 حمد لله کیم بو هنگام فرج بیغا مده
- 34 حمد لله کیم دماغ جانه قوت بخش اولوب
- 35 حمد لله اولوی سوقی کارانیده بوسال
- 36 حاله اغوشی استعلام الدن مطلبین
- 37 دردم البت پوشی دکل صندوقه اکران
- 38 مزه جمی باشیدی کویا کعبه امیدان
- 39 بوز ذمی ظلمت کم اموری خرقی ایدر
- 40 اولوی اولی میر مکرم میرا باب رقم
- 41 دو حه بالای قدر و همتی اولو زبیم کیم
- 42 اولوسه بر تو سنا بر تو سوز زاری بریره
- 43 خسروانی کنز کویا تو امیر و برات
- 44 خاصه و خط والد حاجد لریدن متعلق

- صکم یوم بر سر سون هر صفا
- بیوته تحقیقه می کلدی طر امون خطا
- مینملو باداشه باشیون انها قیل بکا
- اولوی بردا نشور عالم بکا یانسخ سرا
- ساکه بیلسیدم لیب سمی کیم ایتدی افترا
- چشم قلیک کرد غفله سنک خود کیم سا
- دیگله ای بیچاره ای بیگانه ذی دولا
- کلدی جوی تلخیص الهام جناب کبریا
- ایله جاهه دفتریده مستشار و رعنا
- بیری خورشید و بری ماه مهنا تاجی حد
- اولوی تنظیم دین و دولته شوری ناما
- بیری اسکندر بری آئینه عالمنا
- بیری هم ملک سلیمان بیری ابن برخیا
- کاوله دفتره داری بر و الانسب رشد ازنا
- نجم بروج ارای جریغ اعتبار و اصطفی

مجله

- 18 کیمیا کوسیدی عالم شمدی اولوی دکترون
- 19 بوشه دولدن نزه برتره می ایتدی خطا
- 20 بویلیک نوز شلم سوادون تعجیله خطا
- 21 دیدی ای نادان بی ادعان بریم خطا
- 22 خلق سا که دیدره لر روش دیوته بیکر خطا
- 23 دیده باز اول خواب غفله ان ایدون خطا
- 24 پادشاه ربیع مسکون کرامت کستوه
- 25 کیم وزیریک راغب فرمانک صنف طینت
- 26 سرور عالم کلدی صدراعظم بریره
- 27 نیا دیم اسم ابن ابی سفیان ایلدغروب عالم
- 28 نیا دیم اسم حوال عالم دن خبر دار اولدغ
- 29 نیا دیم کسب و قوف ملک عدل و دیوان
- 30 بولوی استقراری پادشاه دین پناه
- 31 نور نور افزای کلشن زار صدق و اعجاز

50	شجران حال از ارم اول غایت قیلک	61	قیله استنکاف سلطانم حضور صفه
	سوزن همت رفوقلین سه حوالتم فی	62	راقع ایراد کم خرق مصارف مشع
	پاک ایدوب سیدک پور دوری تویم تویم	63	مستقلات و عفاروی قالی اوقاق
	الحیاته او نوروش سر سبب اتقا	64	سقفی ساجد حایطی وظایف خواری
	ور دیاقاج و بارزاق بله صبح	65	بندخی سجاد بی سر دم توکل بانیه
	شمدی ذکر العیش نصف العیشد باک	66	اوقیوب دیوان سحاق ایلر سوزنی
	بهنوال اولدیلر صوم وصاله مبتلا	67	فوشنر خانیم کورنجی نیکه وی کور کور
	دیرسه انی ایلر دم ربع مسکونده فدا	68	بر ربع وار مالکانه ربع بیرسین اگر
	هتک اناری نصف زاویه کتفا	69	نانه انجق مدارا کین نجیه سال ایلدم
	شکلک جفظ ایچون ایلر دم ولاته	70	سغی ایلر دم اب رویلک مذکر عزیز
	کیتدی انکده اها لیسسی بو سال ایدی	71	ششوم شترکت کلدی جون مانک ایلدم
	اولدی برهان نما نطقه برهنه مدعا	72	بن نه حاجت وحدت مولایر کونکونیم
	خرمن کاه اولدی غم دل اولدی کوه کهن	73	انیده او لچوب بچوب محسوس لام غم یان
	ایشته ایرادم بودر انجق خدا و انجق	74	ایلدم نرم واریسه تعداد خاک لیا کیه
	صدا چیدی دل تخم امدیدی خاک لیا بر جا	75	مالکانه همت دکسوز اعظم فقط

46	بن دخی باش اشکی قالدیم دفتر ایتامه	ایلر حاشا نگاه نوله و اعلیس جدا
47	خامه جنبان اولسه احیا ایلر ایدر جیبانی	دخه همت قلدانکدر رای کتوز وفا
48	انسا بر قرق سالی کیمدی خاک لیا کیم	فرقدی قریطاس خیری اهو عرضنا
49	قوشجه جانم باشکده دوزدر سرن زار ایلدا	دام ضنک عیشنده تا کایلم بندلا
50	دیده ملک بوی بیایر غم اقدی اشکنی	سینلانی کلبرک دامانکله ای باغ
51	تا از لدن هم ایلدم هم ولی النعم	لطفه تقصیر ایتدیک حقدوی رب وریا
52	غیره عرض حسیا جه همتک رایطی دکل	در کلهک بقیره مانع بی شرم و حیا
53	لیک خاک لیا ی زافت زای صدور اعظمی	مقصد مدور دیده فریاه ایتدک توتیا
54	کیم او در انجق خیر ایلر صنایع صفت	هم او در کهنقدر اقلیم عرفان و عطا
55	دامن الطافید رکرف الامان عاجزین	خرمن لوطا فیدر روزی رسام بنوا
56	همتی کافیدر اهل حاجتک امانه	مستدر در لوه کل الصید فی جوف الوفا
57	مستقل عرضی اولدیریز اما رضعتی	کاه در بان ادب که دره بیم خطا
58	بیشکا ای عالم تحقیق صد علم و کمال	هر تکلمی اولدی عقل اوله نوره دی
59	کورسه انک وادی ناکه علم و صحت	وادی ترکانه سندن شرم ایلر دی
60	بوصحا بتمکله نجده قابل الکا عرض سخن	یوق بود عوام دروغ شاکه علم

76	ناظم دیوان عدل ایوان دارالسلطنه	کار بند مصلحت جاوش بشی با
77	نور ذہنیم بر از کا ہدرا با ایدر	فیسہ گز حال پریش ندرن اسنا کا
78	قول و فعلندہ صدیق سلطنت بولام	پیشکا ہ مصفیہ کتمہ اجرا
79	تنکای غمخیزیم تنکی دست عیشیلیم	اولوی دل ز نران نشین تنکا در تنکا
80	بای بوسی دلوان اولوز دور اقا چارہ	قامت ہمت بلند و دست قدرت ناسا
81	ضعف چشم و ضعف طالع ضعف دل	خو غمخندہ ضعف جمع کثرت اولام کوکبا
82	غم دخل مزاج ایسم نظم نظم شوکتی	بزر فینق شکوہ یوز تکلیف یوز قدر
83	ضعف طالع بسکہ دارد ناتوان از ہما	میشود طرفان چون کاہ زاکہ ہما
84	دست و پایم بسکہ یکجا مانوریزیم غم	
	خار روی دست مکتو سیکند از پشت یا	
85	قوت الطافی اولور قوت رسا غم خزا	زیر سنک غمہ قاش قاش و بریزر
86	صنم میدانی تہی جگہ دیر کنی بسد ریب	
	ساحہ تصدیق کونک سفند قلمی	
87	وایر اینکین دلوان سوا علم و مکار	حضرت دستور اعظم کیمی بر معراج ادا
88	تلخ نقلت تمام ای خاصہ انصافیت	بعد ازین بزر شکوہ باشی دعا اولام

اولا

89	اولا سلطان دوران سلیمان سنندی	ایتمسون تخت سلیمان خدان بر دم جدا
90	روح عالم یوح افلاک ہمہ ریزو حق	عمر نومی نصرت و فوز و فتوحید اکا
91	ثانی صدر فاطون اقتدار کار مکار	کیم کیاست نظام الملک اور دی پشت و با
92	حسن وانی صدر و اولادک اور دیر رب	صدری انسنر کیمسہ بیکو کسنر مسون با
93	ثالثا زانفتو دفتر دارا فذ نیک ملام	دفتر بخشی اولوب زیب اور دست علا
94	جانبک اغاز و انجا کسعید انور سعید	عز و شانی ایکی رعنا کو ہر تاج بفا
95	تا کہ انجم اولور یک افشان اور انک بکر	کوکب اقبال انر ایتمسون عطا در اقتدا
96	ای کرم پرورد کسی حق و مطلق از فینم	ذیل عفو و رافق بوشنہ ہر دم و خطا
97	منصبک تاریخین بزر کینم طینہ	بوندن اقدام الیندم زیب کر طرنا
98	شہدی نکرارک مناسک کوریمو طبع الیم	
	اولوی تقصیر اتمہ دامان عفوک ملتجا	
1	تقصیر رعنا برای دفتر دار بشدن را پی باشا ز کمنہ بود تا پیشین بر خندیا	
2	بخل کا ملکانی بوزر جمہر صاف دل	را پی باشا زانیم یعنی میر افلاطون دعا
3	شمس کمر دون ہم سلطان سکون	کورہی استوداد ملہ ذاتی بزدی
3	اولوی فوجان ہما بولونک خندہ کیم	دفتری رشق اول منصب بر دم اکا

باغبان اولدی اگا بخت معالی پیرا	باغ قدر نده اچلدی ایکی نوع شاهی	11
ایالد و اعطاه و ابقاه بها	منصب رقد ایلد ایلدی کسرا فرزان	12
اولدی منشور قایم اولد خوقانی		
بو یلد والی حکم پرورد قیلدی اعطا	رقه ملک رقت ایروب حاله کطلال اولد	13
چا ندی کینف که بکنا سبت الیم کز کرا	بنی بیجا نه قبشیردی که معور ایلدی	14
بردی کیش قالدی کربانم اولد چا ارضا	جیب ذم جو بو جوا اولد اولجنه ملو	15
یا ملکنس یا مجسم کرم محض خدا	دیم اولد نزهت بره کسرا بنزیم	16
دم عیسی کی نطقک بنی قیلدی ایا	تازه جان ویردی سیلک بلاد لرد	17
دم جان بخش کزبان اولد بین با	بنی کلک کی جویک بله بزرده الین	18
نقد جانم ایدم کسرا کز مکر نزهت بها	ملکنس بوق بوبت رت ذری اکر امه	19
برقصیه یازیم دیلک ک اولد کانه	بله شکر انه و شو قیل اولد بختین ساز	20
که بود بر دردی برهان منین حکما	ارشدن انک اخلاق فی استعدان بیت	21
المد نزهت کسره کسنه وصفنی کلک غرا	نظده نتر نه ما بیجی کلک قلمه	22
ایتم وصف یانده ندرک بوزیا	حسن اخلاق فی حق اوزره بیان	23
		24

بنده کوشش ایلدی که بو بیغام برکامی لیب	خاندان تاریخین استیجی ال ایلد ایلد و رجا	4
اولد رخمی بر سینه درج ایلدی ایکنما ریخ	همچو بادام دو مغز اولدی دو بالای عطا	5
ایلسک مصرع اولد اولد بر سقا طره	ایکن تاریخین بو لور میزانی حق استوا	6
قدر وال اسلیله حاجی مصطفی بیک دولته		
قصیه زیبا برای اولدی دمنه دار دینور خدی کلای کیم میران شکره محمد لیا		7
برسحر ساعده داعی دولت خواهی	پرایدوب هر طرف اواره نتردی لیردی	1
بنی فکر ایدی که بود واقعه ای واقعی	سنویه چرغ ضافی نه بو سیلکانه ادا	2
بن بو اندیشه ایلد بستر خیره نزه الین	کلدی بر لجه کسبی جانیه و رو کنجینه ادا	3
که ای افق خد خاکسره جور کز دون	نه بو خواست غم او یان بختک او یان دی زرا	4
دیدم اولد نزهت ری ای طوطی شیرین کین	برشکرت جنبه کل اغزان او بیو کیم کویلد کلا	5
نفسن ویردی دماغ دلمه بوی حیات	نفسن طبعی حفظ ایدر نفسدن مولی	6
نه قضیه یردی بو کیم عید قیاسک ایتیم فی	که در رخ انیمیم ممکن اولد قیاسک	7
دینغا اولد عید کیش ریفنه دلدار اولد	صدق قلبیه شاد خوانی ایلدک صبح و صبا	8
بیلدی چون جومر ایلدنه استغلا	ویرده کسکندر دوران اگا دولته عطا	9
شانی شان با ن عارت ابره فرجان	انک القابنی با نر شو نظر ایلد ایلد	10

کنندای رشد آموزی اولاد کنز و ف
 که پرورش بر کنجیده و کل ضوؤ ذکا
 بودید تصریح اید یور فن اصول آنها
 انی مفتی فضا یل شیم ایستون فضا
 نام اید هم جلی در هم افندی هم
 مندرج بر من علم و ادب و حلم و توا
 نصف کسره و دیندار و دیانت بر
 کنز اسلمه مکاره و جناب پاننا
 هر برین اید مثل عز الیه علامه خدا
 فر قدرینی بدر ایلرا و کسباب علا
 عرض حال ایلدی تدیر یجین ایوب استوعا
 قیلدی تنفیدینه بر لطف بها یول غطا
 فلکک ذمتن ابرانی فر الزورا
 عمرینی عرفلندن اید برتر موی

بن لبیباهله بو فکر ایله مسروریم

60 حجت قاطعه اولزمی بود عوایه تمام
 41 عقد حقه تعویض انکه کسیر
 42 شخصی خدیو دکل قاعده مزه جانز
 43 بعضی اوصاف کمالاتی برین صایم
 44 ذاتی صد مرتبه غالبه رانک شهرت
 45 مندرج شتر عله قانون انک احکام فده
 46 شهنه شفقنی امی آور اهلای پرور
 47 همعنا نذر در باریسم اورمه صق و بز
 48 مثل واقعی شش ضرر بعب و ققدر
 49 غزه جا هیدرا اول والی عالیجا ملک
 50 فلکک ذمتی تجیل وزیر اید
 51 رحم ایدوب حالنه اسکندر اوقت
 52 عقرب اول نه عمی ایدر انا
 53 الکاسر مایه همان عمر کران مایه
 54

25 دکلم اشعر هم انکه بهدن شعور و
 26 رزمی مقصود بین زرق و ریالیک
 27 عمیک شطری ثنای وزرا ایلر کجوب
 28 کور عدم نشانده شایسته برین حقه
 29 کیمیا دروزرا همتی مشهور اولوق
 30 کندی کلغه عقیده علم اولوشه برین
 31 لیک وصف بو وفا شهنه نل حقه
 32 قنغ شهنه و ار ایدری بو یله رعایانی
 33 اولسم برش کنجیون کنی مکافات ل
 34 کیمیه وار سو یسون ایینه انضا و نای
 35 حسن ذینسنی انا ته دکلم شایه بر
 36 رفته نل طالع سعور و طلوع ایدری
 37 نجر ابارای سلیم اولدی قران عن
 38 خلقی خاکسره نیران و با اولمش
 39 حاصلی نامل توفیق جلی اولد یعنی

ما تیریدر سکونده ایم اطرا
 با خصوص اوله بران جزیه کاردنا
 سو یلیم نجه قصاید نجه نظر رعنا
 سر هم زخم اولور همت اید مدحه
 کیمیا وحشی ال کیمیز دیکدیش جلا
 ایلیم قطع رجایم و معطی موی
 کنز بر کیم دیر ایش شایسته نوا
 اب ایام و مساکین و معین صفا
 اوله کاف کرمی کافی کافات شتا
 اولطافت اوکیامت او حقیقت اوق
 اولوظفت او صباحت ویشا کنز
 قلمدی بخش وبال و غم و اندوه اصلا
 هر معصبتدن رها بولدی رها
 اولیله و ایلیم مکافات خلق ایدری
 یکل و یکجهت او آرا ایدر علا اولی

ذاتک کاروی سواد نیتدر	ذاتک روه صصاوم اوله اوکیم	6
کاملک الوضو یافتردر	هرمسک عقیده کام	7
ذوقی چون تلخی خیانتدر	زهر مارا اوله خصلتک افطاری	8
اسمک اینده دان نعمتدر	شکوک انکاری موجب کفران	9
یا غرضدر یا خود خاقددر	حسن تدبیرک ایلک انکار	10
ید انصافیه جهتدر	اصفی ملک زخانرا ناسه	11
خضر توفیقدره دلالتدر	او حکیمی نه حالکا نه روش	12
مشکلک بر تو کی کنددر	راه رای طریق حکمک	13
دینسه تعمیر صدوق و ختدر	ذاتک ابن بر خای وقت	14
افقایی سها یه نیتدر	سنزیه تشبیر ابن سینا یه	15
شترعه مانع شها دتدر	بوقدر کند به اجتر اطوعا	16
طرب افزای باغ بهجتدر	سوق و صفک و خذ لب قلم	17
که سماعی صما خه قوتدر	تازه بر مطلع ایلیم انشا	18
	با قشک ملک جان افندر	19
	غوریشک فتنه قیا صتدر	

دولت آهسته کلخه ایدر ایایی بقا	دولت و رفعت و شان و شرفی یارجا	55
	رنبه و جاهی مزید اوله کسید اوله دخی	56
	کلمه بر توغ و زار تلم ایده کلک قور	
	اولوی تاریخه بر کلمه کی جه فعالرام	57
	حق مبارک ایده اوله رنبه و لایطی کلک	58
	بنده اینده تنک و تا زنده غنائین رخا	
	کیر میوب نسیله نینه شوقون کسب طبع	
	لیک هم نام و دلاویز و سلیم و زیبا	59
	اوقی مجموعه خشیندانی قیل املا	60
	قلوی بر چا کیرین اوله پادشاه محمد شلالله	61
قصیده زیبا	رقه بیکلر بیکی نامی محمد پاشا رمضانیه	1
خامه کیم بلبیل بلا غنندر	نغمه سنج دعای دولتدر	
کشمده ی قصده ی خدیو در و رانه	بوترا نه یلمه عرض خود صندر	
کامیاده ماه مبارکین تبریک	چونکه دیرینه رسم و عاداتدر	
اصفا ماه روز طراک اوله کسید	بود دعای واره های مستدر	
اوله قند بل طالع کلک نیشدر	تا که صد طاق چرخه زینتدر	4

20	رنگ نوبیر نورخ الک	کل صدرک باغ جندر
21	خط مشکین طرف خضاک	کعبه حسن وانه کسوند
22	انقسام لب مکرزک	خنده بسته اعلی حندر
23	ذوق کل شربت دمطار	بوس لعلک کی حلاوت
24	بوز کبی قاره و اعظایم میل	فن طبعه بو خبی دقدر
25	ای دل اکثر نظر مساکت	موسم روزه وقت مرتدر
26	ویر مسون خاطر وزیر کلاه	طبعی زیر کل نرا کقدر
27	اصفا ب کفارضا کی طلب	
	بکام صدغ در زبید	
28	بر لظافلو عرضی لوار	دختر ایسه نالی نقلندر
29	رضانه حکیم دیر رضان	صله بویوز خلاف حکندر
30	بلکه شعر مبارک رمضان	ماه رحمت مدار صخندر
31	لیک داعی دولت و اقبال	بو جعندن کبیر خندندر
32	دم افطار و وقت مناسکی	فزون عاجز نه حالندر
33	شعور کبیر قرب و بعد افطاره	واقف و لقی بکام صغوبندر

ایلام

34	ایلام بر دقیقه دانه کسوال	بونه کیفیت ونه علندر
35	دیدنی وار در علاجی بو برنجک	لیک مرهون کبیر همندر
36	دیدم اول همتی بیدن کبندر	دیدن دکهور باس همندر
37	دیدم ایام علاج اسمی ندر	دیدنی مشهوری بر ساعندر
38	بویله کبیری کنی و مجلسده	ما وقع عرض غنا بندر
39	کوره کن بجهیر نیجه روزه و کید	
1	قصیده لطیفه برای بر اجم تا دیور بوم عماد ندر بارش دوشم عرض حال پریشانی زراغ	
2	وزیر تهران دل حاجی بر اجم با شلم	ذباب قهری کوسی و بر روم غرود
3	اوراقت پیشه مک دلیری بوق دوره کیم	ندان اولشنش بغمته مبتدا جان کرسانه
4	کوروب اولکی دیوانی نینی بر صفاک لانی	نظیرین بو محله وضع ایچون ارا بندرکانه
5	اورا صنف نظیرک کر حکومتکانه عریب	بوداخی اولدی بر دکسور عفا غمتر لانی
6	بونک بر لطفی وار کیم حفظ ایدر بارها	کونشدن بر فردن باران دین جعفری دیوان
7	بو وادی وادی نارفته دیر کس بو ندر	صیانت محضه بو یله بویوز کونستر
7	لیبیب سباب دیوان اولدی هر دیدم ریخ	
	بهورای صح نویسی عی طلفت نام دیوانه	

550

بکا وعد کر یک داخلی اولی سنگی نر	که مکتوب مودت شیخ الامام سلطان	23
سخی سوق ایدی امر پادشاهی	مقدم عرض حال ایدم بوم لک سلطان	24
امیدم یوسفی القاقو شمس چاه سیاه	ولی آثار بخت ناموافق اول شاه	25
ایر بندن غم خدای فوان بیدر زمانه	یا تو شرح معاصد شمدی تحت المین	26
که یو خسه بویلمی فریاد ایدم نازه	کریا و عدیکه انجا اید و فریاد صفا	27
بنی مغزوری لطف و کرم بیگانه اذعان	سنی تصدیقن علی بوم لک سلطان	28
کرم اینینه در طوطی طبع ایل غزاف	بود کور داخلی نیز در جمسارت لک نیز	29
قوبند بر زمان فریادیم اقبال و احوال	بلم ضرب الفل و شش کویلو نوردی نوره	30
دعا و ایدر برون طبع شوخ نازه جوان	نینه فاله کرم کدی خود بوم لک بیا	31
بنم کبسی دعا کور و اریسه کلسون بیدانه	نینه ایلد کرم بنده کی همتا کیم دوشون	32
نظام و مملک و ملت لازم اولد بونیز	مبانات ایلم و اورد و دعا جک صد	33
	سرا کلام اولد بونیز بونان اولد	34
	الوب احرام زرم غایت پیش اقبال	
	اوله مبدول نقد عدول و دادی مستندان	
	قصیه رعنا براتی کل احمد پاشا علی پاشا	

هنا حکم ایدم بونان و الاصل سلطان	که اول عرض حال ایدم قور کور داد خواهانه	8
بنی سولیدون تفریق دیوان نیر اصف	کرم قبل رفعه امید می طرح ایتمه بانه	9
زمان دو شکده کیمسه بوق د لکیر بون	برو امی بن قالم دشمن الفه مستندان	10
قوی بری امانک بر کونور ز عسکری فریاد	هجوم ایتمده در ملاک دلم دائم دلیرانه	11
الم نامنده بر دیو نفیرک دست بختن	کریا نم سیرنگد زرافت ایدی دامانه	12
سبب کیم قسمت روز اول و اولده و کور	شم چه حصه وجه معاشم شیخ چوبانه	13
لسان ناصیه بر تکیه معموره دیردی	ولی بولدیم بنانی صکره کولک کیمی بران	14
مثال پرچم دلم عفراری مار ماروش	مکر کیم جمع ایچون مشاطه لفظ اولده شانه	15
بجو چشم دلم اجر اسنوه و شست بونیز	مهلکه کور سفندان ایدر لر وضع کرکانه	16
محصل که نزاع خاک و کله ایل و یطون	او خاک تیره دن اولوی وظیفم بون	17
اوندون کیم که یزار اولسه تان بونیز	ایدر بر عسکری امر بیدر جمع چوبانه	18
مراد بجه الحور ایل حصه کور اولد بون	دور ز صفا کیم نوز بیدم می خورده مستانه	19
امیدم خرمین همکب شخته کور اولد بون	بوا ای کیم و تفریق ایدم دائم سفینه	20
بود کور د بیدم مملک کور فکر بونیز	ملازم اولمق امیدم کیم در کاه لفظان	21
	ولی سفندان غایت شرطه منور مملک کور	22

که مکتوب

مشیر بن میر جم چشم دستور فخر
وزیر ابن وزیر اصناف شیخ حاج علی

- 16 نطف طبع باکی قدری خرق یزید اولی
- 17 اصالت طلعتن لمعدر در ایشتم
- 18 فنوت اسمک خاصیتی خود او ایغی
- 19 سماحت کسوه جسمان ذات از ایانی
- 20 شهاب ریح انشا بک انجریه خشمه
- 21 گروه کوب اقبالی رشک انجم افلاک
- 22 اولوب لکب بنش فصدیلد خورش کوزا
- 23 ندرختی اول اشهب از در مهارت شیر
- 24 اوجس صورت اول سخت ویان و بال
- 25 کران جسم و قدریم طوره برنگ از اوره
- 26 سبکو و شویم کیم بیک کللی اوزور قفار
- 27 ملون صوره دن زرد خسته شکل برین
- 28 صهیلم کوشن ایدر خوش قعیان برین
- 29

فصوم ذمن در آکی حسد بخش علی
نجات جهه سندن بر تو از ان اوقات
شجاعت لازم ما بیی بچ ریب و شکاک
حماست شیوه میدان غمز بر می بر
ایدر نظاره رجالات طین این افر
شکوه موکب اجلائی قلب کو هر غز
اولو رس بر ندم شریف صا ز جانت
نه اشهب فک طوط جفتس کینه صر
براقه ایسم دعوی قزابت و جهی
اولو ردی کاسه کاسه جان صر
کو ز غرقش بیخ نعلی معان ایلک
کوزن قوس قزعدن کل و قیسیر
قیاسی ایله که اینش ارضه عدل سما

بولهجه یله دیار بکوه اولوی تهسیت بیجا
بو بکین وسعد و هجیت زاده مالوئی واقعا
ایدر خوشبید خاگان تیره سندن برین ایدر
ایدر هجیت سعادت سعادت کبر اولی
بوسعد اولوق نامل دیو بر برین ایلکوا
فناء لانه سنده فاره و شش خدمتله یاز
امرفان مثال شیشه جام استهوا
هزاران کیش عید اکبر کویان ایدر
اولو ریضه سندن بومد کفر فرخ بهما پیدا
عطاش ندری یکسر قیلدی مشد اوز
که قحط اتاری شوم ظلامتین کسلا
که بو شوق و سرور و بهجت باعث ندر
قدوم مینت رسوم دستور ملک
مدد کار ضعیفان اتش انداز اول
کل باغ و وزارت یاد کار داور دان

- 1 مدیم مجلس برای ادب کلک عبرت بویا
- 2 که مسعود و مبارک اوله بوشهر دلاریه
- 3 خوش فرخنده روز بخت فیروز ایام
- 4 ندر روز اول روز خرد که دوستی یاد
- 5 انجون مشتری به مهر و مهر و مشتری البر
- 6 بو اول روز عدالت کار و لو عجا عجب
- 7 بو اول روز تلافیر که ذمک بره نام
- 8 بو اول ایام و روز سعد ندر که برین
- 9 بو اولی بهنگام سعد و میندر که اوز
- 10 نوبه منصبی کله که اغوش و زار غره
- 11 اندک بین قد و مینجون دکله شادان
- 12 عزایا دانش ارباب دبا و نایم
- 13 دیدی اینتر تزد اقدضا باعث دکله
- 14 سسکی شیریزدان قلعه کوب خیر عین
- 15 وزیر نادر شهر یار نعت باری

شیر

31	نه ورا بر جام نظم نوید کردی رخ را بستم کل ای ساقی کلای ایلم بو لطف کلای بیایم	بیای شتر مندر آیددی بی چون با هم صافی
32	بنی اول چشم هوای لکش سار صحرای	
33	اوغل نخونک مفتونیم کیلمدی قور	
34	اکا بوسن کا مل مختصر در حصه عظیم	
35	چمنده بلبله قوشش او یقوسی ویردم	
36	اوپوب خال لب شیرینی کیندنیا	
37	مرادی رنده بر قویب صلایدی و اعلا نظر	
38	بروردی معاش بخت لبیب صلای معارف بپ	
39	مجله رانکا نقد کران نظم انجاء کرد	
40	سخن پردازی غنایم بسوسون بوموش	
41	خدیوان زمانک غالباً قیمت سنا	
42	عذر و عذبه نقی کتمه دیار حشینی	

43	بو والا همتک انا که انزک التفاتیم	
44	هم اندک اولدی رنجیده خاطر کیم علوه	
45	سلافت شونه کیم شکور الی محض نفاز	
46	ولی السعفی جود الف کفر الفایاتا	
47	معالی همی کان سخن بخل بها بتا	
48	جان و دار ایسه زمان رخصت عذبه بجزیه	
49	سختک بک نظام الملک سندن خاطر قاری	
50	سختک جود هما شهودک جا و عذاب	
51	نغم لای طبع ناز برورد کرد ایراز	
52	شمار حسن خلقک خارج طوی بشر بولوم	
53	مخصوصا داعی دولت لبیب رفصو راسا	
54	علیل و عا جزو بیاب و طاق بی بیابنا	
55	نیز همه طلمه شخوانی حسنیانک قادر	
56	بو اعدا رم دکلم و قلمو سلطان علی الاطلاق	

قصیده رنگین بیان برای مدت سلطنت سلاطین آل عثمان

جلوس خان محمدون زین‌خان خانبهانی	1	لبیبا ایتمش چون بوزن مهدی هوی تو
اوانشا از انکه عهد عمری بولوی با	2	یا خیر یار یلنتی بز مظهر اولوق
سننا بنوا شغری بارانی بو نظم شغری	3	عجب بر مهدی بو قیدی اندک الیمیل
خبر دارا بل مجلسدن نیم غیبت کرنا	4	جو تقوی التواریخ ایله ایله خفا اوزره
همان ترغیب درگاه اولو قوی برعلاوه	5	بو صحبت اولوب بزم فقیرانه چون
اوشهدن مکره زنی ایلمن ذینبی	6	بو بوخ الوه به سوق تبدیلیم ایلمیل
اگر نقصانه با قوسه معارف اوزره	7	دیدیم بن نقد نظم کعبا رجون دیغ بو
بو اسلوب اوزره یازیم بنده	8	وفای وعده خلع خان محمد دروغ
یوزینه اورمه جو خنک یوز بر لور	9	انکه بولوی بیک مطلقا طغوز دروغ
	10	اوتاریخ ایچره رو قیای اولو بوزن داری
	11	کجهور دیر برینه دادر سلطان کیمانی
	12	عجب فروردی اولوم خیرات یون
	13	سه روز ده دروندن چکدی درو داغ
	14	سلیماندن ایردی دیوشن کجهور

56 سبب و در بر پیش رستلو مهده بند
 57 و الا طرف طبع اول صاحب کردان بن غنر
 58 اورر حد قدنی کا ملاکت ریخ چون
 59 نفسا ز لطایف اولسه نای خایه کسره
 60 بن اول فتوی نویسن علم و عرفانم بو عرک
 61 کذا وف ولاف شغره حمل ایروب بو نظار
 62 بیورسون قیلنما شایسته میدان
 63 بو جمله همک شریطه شرو طاولوی
 64 در وصف جمیلکه بو نظارن قیرتیه
 65 اولوب خیر بطلانه یلم مو فیه بر بوزره
 66 سرافراز اول ایکی عالمده قدره اولون
 67 اولو لسن دانمک دانم کلبه دار و طایفه
 68 نه مکن وصف دانمک دعای درو لایفا

خان توسن طبع دکدر قار بل ارخان
 کم ایله طرف طرفه کردن کل کسره و
 تراغ ایسم عرفیه شغری فرضا
 اولو وصف نعال مجلسده زهره بار
 ایدرابن کالی هر کالی بندن کسره
 بنده ایلمن و ارایسه حالا انجان دعوا
 مینز نصب اولسون خواه انصاف
 کمرودی دلسز اهل معرفت لطف ایزه
 سرخرف نطق بد کو بیانی صحبه ایوب
 همان سو فرخی رو بیک حضرت ایزه صولی
 حسود و عجز و جا بک ذلی و کینه اولو
 رقاب خصمک اولسون بوسه کاه تیغ چون
 بریشنی خاطر له بد کلو یازم اجمالا

هم ایتمش نظر شغری بو تاریخی باغ اوزره
 بجه نقد کله یمن در و نقد علی پاشا
 ۱۷۸۸

27	تمام ایتد که حسن زای ایله سانشلی	عزیمت قیلدی تشخیره بلاد کادولستانی
28	غزایه الیبوب شمشیر ساقی همت والا	دم کفار ایله قیلدی محنا بای مردانی
29	سلاج حبیبی دوشندی سلخ افغان فرام	ایدوب قصاب قهر و سلطونی بر جید
30	چیتودی بر بجا قدق تیغ نهرت تاب	روان و کنج و تفلیس و تبریز و هم
31	بورقن اوزنه تارخ اولوب بیکوز قوزق	اونوز ددان ایکی نقصان اولمش ایلی
32	اودارا اسکداره رافضی قسیدیلدی کیم	سنابول دا خلفه خا جلیل لاری
33	قضا بر مقتضای حکمت سب ایدر حاض	ایرشد که بر امر حکم بانیه با
34	نزاران قیل و قال اولدی که دل آذره	اوشه بر کشته بال اولدی دویخ
36	همان اول ساعت ایتد جانشینی اختیار	
36	سزاد زار کسی سلطان محمود بها بنانی	سزاد زار نوی اولور سزادک نغز
37	اولوب اجدادی مانند کزیند غزاکثر	مدتر ایلدی بر پیچیه دفعه هرزه یوبانی
38	هم ایتدی اول شهک معی فکری بونوش	زغانده نزاران محضغ نادیده بنیان
39	کیری بشتی سنا اولوی اودا کزیند کز	بیزیر و مورق معتبر اودا عشی کاز
40	ایروب تاریخ هجرت بیلد یوز ایله کز	صلوة جمعه بیچیشین ایردی لخل زفا

14	سعادت بر لشریف ایلدی اولوق	شفیق باعداری حضرت خان عدنانی
15	اولنجه چار ساله چار بازش ایلدی	صدای چار کسیر لری ایتدی چار کانی
16	حرامان اولدی بیک یوز ایتدی چون	ایده موطن اوشای مظهر فضل فراوان
17	مقام سید جلوس ایتدی در ارات و شمل	
18	اوسطان صفایر و رواقا و فاکت	اودا ارای بر بوبول دولت بولون
19	طغوز سالی ایلدی بونرواق دهره چون	طغوز جیتدی فتح و نصرت ایلکوز
20	کسیده اولدی بیک یوز او شمل	کورندی سلطنتون هجری با قدر با
21	اودن تختکایه غزایه اعزام اولمش	مزاج دولت و بردی خلل اربا طیف
22	تمام ایتندی ملکی فرط حوران فتن	حکیم لم بر لردن شربت خلطه در مان
23	فرزند اشقی عروالت بیشتره خیال خد ثالث	
24	جلوس ایتدی کسیر ملکه با تاید جانانی	یانی نظهر سیره دوشدی باغبان کز ادعا
25	یلم چاروب شمشیر هم ایون ایلد با	ممالکون تانی بر لره لوت بیغ و طیفانی
26	کیاسته سیاه سنده اودا کلوق قیلدی	نظام طلق و ملنک دینلری یوز قدر زرقانی

30	صدهستفیده ترمی مفید علوم اکبر	شنها چه قالدی ساکن بیغول مزار
31	عارف بوسوق دهر بیع و ترا بیون	ایر بولوطی ذیننه معیار اعتبار
32	یا وینا ه بولوری فنا فاضل فرید	
33	داحسرتا ه کوچدی جهاندک ابوسعید	
34	داغرورد بوزنه نیک و نه بد قاکور	بوکار باران سرا دخی صنم ابد قاکور
35	نخال و جاه و چند سپاه و عدد داور	نرفوقه ضلال و نزال اهل رشد قاکور
36	هر کس کید رو لیک طریق صلاحه	افعال خیری ذکر جمعی کند قاکور
36	شیرازه سی طاعندی او جلد کرامتک	دلله یاد رحمتی بچهره و عد قاکور
37	اولسون مقامی مجتهدین کرام ایلیم	زیرا ملک ناشری چون مجتهد قاکور
38	خیر الخلدین دخی نالز بوکیم	نشر علوم ایلیم شرفای بلد قاکور
39	بیل با علم بوز دهر نیدن خیر ولان	الده لیب بو خلد مستند قاکور
40	یا وینا ه بولوری فنا فاضل فرید	
1	جسجی عبداللله پاشانک و احسرتا ه کوچدی جهاندک و کبیر و فائنه کولم کی بر شرفا	اولد لبلنه اقبالی دخی دنیا ملک
2	الحوز روز و روز جاه جهانه قالیوب	فکرا یدر کر دش دوا بیتی بود درانک

17	حلال ایدی معارف علم شریفی	کشاف ایدی کما شریف طریق
18	فرع ایدی پردوی فتح اصوله	رسطوی قویدی مکتب نسیان حکمی
19	مشاطه عرایس افکار ایدی اندک	اشکال ذمی منطبق حسن عبارتی
20	غلطیه طوب کرنا ذو سکون	مترکون جیبی زای محسلی بیستی
21	تخصیص ایدی بیانی بدیع مطالبه	مفتاح ایدی معانی یر رسم بلاغی
22	بر بویله کنتری ایدی تحت التری	اولوی تبا ه او جومره ملک قدر و قیمتی
23	ای غفلت از مای فنا اعتبار قبل	ذکر جمیع ملک بو کلام اولوی غایتی
24		یا وینا ه بولوری فنا فاضل فرید
		وا حسرتا ه کوچدی جهاندک ابوسعید
25	صد حریف او غل فضل تبا ایدی لور	اولوی خزان مرکله اورا قی تا روزگار
26	یعنی کر و خیل تا امید مجلسی	بیسوز نفیس بولوری پریشان و نیکار
27	فکرات کت شمع هر صغیر او مستغنی	قالوری فرص ماه سپهر اوزره بیدار
28	امید اقباس ابرن اول طو نورون	کلکرم ز راه خیف اولوب بولوری عزیز
29	انفاس نقش بندای ایدی قلب کبکله	رو ها ناینه اولن ایدی مجلسی مدار

18	فرعون اجل ايدى كى شنب محالود	اتفاق ايدى ضيوفيه مده تابانك
19	شیر و شش گدیوب کلچیلور دی و	نغمه سی اولدی همان ساهره غیرانك
20	اولدی شهب برینه آلت ختابیه سوا	کفن اولدی بدلی جوشن جنگ انزانك
21	برغص اچره سونوب شمع حیاتی شنب	اولدی نغمه نه اشیا ونه خود غلنك
22	سیف و سا طور و ستور انزانك	شنت پر و بر تبر نوب و سلاجی انك
23	سوق سلطان حقیوب کیری برانک	غایت سعی بی نوعی بودر انسانك
24	بویدیل بیل قایل بویدیل غل قایل بود	زاد عقیابه چالش و رایسه کرازانك
26	دوشدی بر مصرع انك فوننه تاریخ لبیب	
4	لبیب کرم بر اهرام کهنه چن بیدیم	کفن عشره نمی کلبه احزان ایدک
2	راحت اولدی کفک کیم بی کر یا ایدک	سخنه خاطر م اوراق پرین ایدک
3	کاریمی بلبل شورید و شش افغان ایدک	دست بیدادک آتوب چپانک کر بیان ایدک
5	بنی مجنون سرانداز بیان ایدک	دلی زهرا پر چشم کاسه دوران ایدک
6	جگرم باره سنی بزنگه بران ایدک	نارغزو دکدر که بنی سوزان ایدک
5	بیت معوردل زاریمی ویران ایدک	
6	فیلدک عاج خزان اولدورق کریمی	

3	رستم و سام و نریمان و فرید و زوکن	کشکیر اجل الوی انک مردانک
4	ایشته بو صاحب قدسکای غیرت کیم	برزمان اولدی جلیک سری سربازانک
5	چنجه بی نامی ایدمک دیندینچیسال	قهقهه بی کچینوب معرکه ایزانک
6	بروزیر اولدی که کیف و قلع و قوده	افغان ریدی خوا قین خلافت شانک
7	هنداموز تواریخ ام اهل قلم	مستشار یریدی و قاییده جکر دایانک
8	اینیا و خلفا نیک سیرین عارف هم	چوکس و قیصر و ساسان و کی کوسرانک
9	بدهجا با سوزی مجلسه کسایه کیم	کار و فکسی ایدری جندز ایمانک
10	شیرینش تبون خطا دیدر یورکندوه	نیوزینی قاره لری خطایله خطا طانک
11	منطقه قوتت شنت خن لره کسریبان	دقت ذنبی خیالی کسکی ایدری غرقانک
12	بیک قدر چاکر خولک آور و فامز بنی	دست بر قیضه شمشیر حضور زانک
13	سارالانت و بساط اکل و طرز و عود	که شازنده یریدی کوتر ایدری احصانک
14	وادی زنده تموره اولوب هم قنار	سنت قنای کیم بخشیه پلا کو خانک
15	رعبت لبسه یوق دیردی کورن کیمی	اکامعیدیه اولور کوسو کیم دورینانک
16	ایکی سال اولمش اکر شانک میر حاجی	سلطان صیغنی شام ایتیمی ایدری ایزانک
17	خاننه عمرین ایدوب صاحب مقامه مرزا کیم	کنت و کوشی صوفی یریه جملک اولصف

7	بکار حماییموب الدک اکلان باری	سدهت بجهت باع : دلم ابراهیمی
8	کلن ایتدک کوزیم جلوه که کلاناری	کو کلم کلنجی سی طوطی شکر گفتاری
9	کزه بیم آرم اوله دلبر کلر خساری	مانه بیم یا قلیم ایلمیم آه و ززاری
10	ایلمیم دستم من بعد کل پر خساری	اغله بیم اقدمه بیم دیدنه خون فتناری
11	ایتمسون شنبوره دلسوزینه چرخ	کلمسون خاطر بیم باغ بهشت اناری
12	ایتمسون شنبوره دلسوزینه چرخ	صنوره بیم سولیده بیم باری بن اولانداری
13	خاک تیره یله اولوب سیم کی سیم سیم	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه
14	یوقیضا دریم اولور کیمسه بر کیمه سیم	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه
15	قوت جانم ایدی تقیل شکر خنق	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه
16	جمله اطواری اولوب طبعه موافق کاه	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه
17	شعری بی بهره درون زنده دلکش	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه
18	بلبل او چندی بقید رقص اغوشم	نطق جان پروری اولمشدی بو یوقی نوانه

کوزلر

19	کوزلر اولمشدی اول کوزلری اهوئی سلام	اوله ییدر کلبک و کبوتر لری اداره بام
20	بوزدی با زبجه سنی شعبده بازار ایا م	قاندی مجلس نسمده بیم ذره نظام
21	قاجدی دستمه کی سر ما یه صبر اولام	سود امید نوزبان اولدی بجای کاکاز
22	لیک بو قدر بورلر فافانه استرحام	همان الله ویره صبر جمیل افر قیام
23	کیتدی اول یوسف شیرین دهن و سیم	وادی بزغ و نعلبد چون ولدی کنایه
24	بولور عاری بهشت ایزه وای سیم	لب خندیده می خود غنچه امام لایلی
25	طوعه کون فدا اولدی قوزم بر ابریم	صحبتی باعث اسایش حوال ایدی
26	کلشن بجهت رضا ری کل ایدی	رشد ناده کی سر ما یه امام لایلی
27	نظر چمده صمودی بنم فام ایدی	عم آینه سنه صورتی ففام لایلی
28	جنش دلکش فزاری شغف با لایلی	لونی قاندی دعا غله اوغول با لایلی
29	غم چمانده ره شو قدده با عالم ایدی	لونی قاندی دعا غله اوغول با لایلی
30	جرب شیرینی صفای دل بر حال ایدی	لونی قاندی دعا غله اوغول با لایلی
31	لام و شقامتی قیلدی اولمشدی لا	لونی قاندی دعا غله اوغول با لایلی

کوزلر

- 65
- 8 نقش بند یه خانقا هیدر اور نکیدر تلون ازهار
 - 9 شکل ورد سفیدی ماه منیر نوع شاهسی بنج کبیسو دار
 - 10 در که حقه کف کاش در مدام محتر قدر دل چناری چو نار
 - 11 فوسد ریر بچ شمس فیض انار فوسد ریر بچ شمس فیض انار
 - 12 فوسد ریر کیم حقوق از باری اولدی معینده کجه الابرار
 - 13 باغچه بیل کوجک مؤذن اولوب کلشنیدی طریق فضل بهار
 - 14 نقش بند یدین ایلیوب بیوت شمردی ایتدی مقایسه نثار
 - 15 نقش بند ینک عمارتیدر دل اکاه مرشد اختیار
 - 16 خانقا هنده قرقله یدیدر چونکه نان عزیز یزلی لیل ونهار
 - 17 شکر نعمتم هربری ایتدی
-
- 1 نه کونون وصف اولون شهر جانفونانی کومت ایدر قلم شاعری هوای کلب
 - 2 کینه قصر نیک اتون نژادی باغ ارم خزانه زریب تعقل دکل بنای حلب
 - 3 ویرردی بی زرز شیدر شتری فلک مزار چقیقه اگر خانان کرای حلب
 - 4 نسیم غربی دکل رقیه خوان اولوب منتظم قدام او قورا او غور قدسیان برای حلب

32	ایده کم کیمینه یار سنا و حوادث حنا	اعتقادوم بود که حق ویردی حق اولدی حنا
33	ملک الملک نیر دار اولور چور و جوا	بنده یم بنده ملک بنج ایشی کیم و رضا
34	ایده رم سوز در و غلبه بی خیر دعا	سنی مولی ایله عصفر و جان اعلا
35	همان اولسون سکانز هکنه نای مای	اولدی یم بن غم و اندوه ایله مرثیه سرا
36	وصولتدن بنی ناکام ایزین ابراییم	
	حجر ایله صبحه خنیا ایدر باغ بر ایهیم	
	قندقس قنده ای ارامش جسم و جانم	قندقس ای دل پروردیم در مانم
	دیار کیم در عزیز زارم کون قوسم ناکونکن	و باغچه سینه سوسیلدی کینظم رنگیندر
1	چین ابروسی بریم چیم یار	اولدی استکسته قوس باغنه تار
2	قوس باغی مناسکله دل	برینجه نکه ایلدی اخطار
3	با خصوص بیله اصف پردل	وصف ترطیل ابروی کفتار
4	یا دکل اکا قفا داری	مایه فخر خاصه اشعار
5	نفس الامری بود که کلتش قوس	اولدی اهل قلوبه جای قرار
6	چو از بنده اولان سوز کوی قنطاری	قوسک ایتمه جانلی انکار
7	قرطی بر طرفه جمله حکم مراد	ساکلی فیض ایتدی جوی جوار
	چو از بنده اولان سوز کوی کوی قنطاری	
	بر طبرقان طریقی سعد نیک مراد	

نقشبندی

نقشبندی

66a	کار بند رسام تبلیغ	سنی ایشم سخنواران بلوغ	2
	بیل نقوش کلشن برار	سنی ایشم خدای بی انبار	3
	زجران لسان شتادن	سنی ایشم جناب رب معین	4
	کد ارشی پ مکارم خلاق	بنده بر ذرات اولمش شتاق	5
	طایق توصیفه کد خیال	ایره مزه بر کلو بوسه کمال	6
	طیبتی محض کیمیا دندر	کر چه نامی مین معدندر	7
	فخر الاشباه والنظائر	اصاح نظیری نادر در	8
		اسم عبد معنای لفظ الله	9
		شرح الله بانا بقاه	10
	کعبه مقصد مدد حاجی مول	بزم والاکنده دعا بج اول	11
	ایله شرح مقاصد و امال	اولینجی بیشکاهن روز مال	12
	بنی سو بینه و ارایه هنرک	طور مد نشرایت حضوریند کون	13
	خامه خود بر جاد دایه هم	بن شاسنده ووشتم اکیم	14
	اولورم غرقه محیط حجاب	ایشم اکرا منی قرین حساب	15
	کد اولور ترکی لطف کفران	ایده عم ایشم دره و بیان	16

5	عجمی صفوت ایله جوریان فرودسه	سجین اولور سر خام برن نمای حلب	
6	باقدسه آینه چی دریا ننگه ارض نجف	جلای مصقله فیضد ربای حلب	
7	کور لور کجه بیلینز مثال نشه می	بیانه کلر ایشم واقعا بنای حلب	
8	هوی باغ عراقی حجازه فسنده	همیشه راحت الارواح انوی حلب	
9		مدیکه کوینه لده دره دینلور	
		لبیب خاصه کی قیل خاق شایب	
10	نظیری واردین حول کهدراه برار	تلطف غز با بیسم اغنای حلب	
11	صفتن کد نفس آنگه ما مسغی	کد بنده یو قدر او اسباب شنگای حلب	
12	علی الحفوس اولیم ضیف و ذاکر کیم	انی مکارم اخلاق بیسوا ای حلب	
13	اودات کیم شرف رفاه قدریله	عنان عرش اولور او اصل ارتقای حلب	
14	نجیب جود و عنیاف و غنیه لجنه	نقیب اجد و اشراق مقصد ای حلب	
15	جناب حضرت طه افندی زار چه می	اولوب جنابت ایله بابی طنجای حلب	
16		الهی قبله ارباب حاجت ایت باین	
		معدله امینی عبد آذانی بقای عمری اولور عدت بقای حلب یا زدیغ کتوب لوروی و منظر اولور	
1	کلرای نامه و فاعنوان	طوطی لندریز حسن بیان	

کفی

16	سعدی ایستادن زری بر سر سیر	سفر قریب دن اولیخه جدا
17	سماح ذکر جمیلی قالدی بکا	ایله اکین تاشیه صبح و مسا
18	جستجوی زخا تر ششعرا	بله بولورم بو نطق منجینی
19	هم اغا هم افندی هم چلبی	حاصل صافی جمله ذولهمین
20	کور میله کیسه دن اصابت عین	حرمت مجلسی وزیرزانه
21	متواضعگی فقیرانه	جوهر نطقی همچو زرد و انار
22	بنده بی حرم و روی بنده ایدر	بزنی کور مردم نهی اکیدن
23	یا عبادت یا خدمت معدن	میلی یوقد زری صاحبته
24	نوبنوشو قی علم و معرفته	غفر حقیق طور تفت ایلد
25	بیلر اول افنده حال منتقله	بزنی دانشوران دهره اولج
26	ذهن و قافا ذکر سخن مصباح	دانا مجلس ایله زینور
27	نور ذکر حد میثیا تفسیر	ذکر و فکر کاغذان خوان ایدر
28	یا صبا بل یا بخود قوادد ز	ویر و رب رایت قد صلا کلمه
29	اولدی میز آن عقلمه تیز ب	فنیغ بر حسن ایدر نهی
30	هر بری بر شمع لایق نروین	

31	همه حصولت بکسین	سوس وکیل اوله یهان بیان	67a
32	ای بهین سخنه فنون هم	ای مرغ نشین کاخ کمال	
33	ای مرغ نشین کاخ کمال	اولدیش حضرت مخصوص	
34	بهدارین ای کرامت کراما	سبکای ماه غره اقبال	
35	برج اجلا لدا و نوبت بان	هر امورک بوقی خاطر خواه	
36	حال داعی و دولت اقا	خان عزیزن اولیخه بچور	
37	سوز بچور کلمه یا نهی بکسرتن	بن نه هیزم زخا ل چون بر ایدم	
38	قال ایدر سب خاطر تیز کی بچی	خسته افتراق صحبتکم	
39	بو یله عرض ایست بنم ساندان		
40	همتی شرح صنون کرم		
41	غرفه زیب محاکم عالی		
42	ایده ز صد سلام و عرض خلوص		
43	ایده ز خدمت دعایی دا		
44	اولد اتم جبین طراز کمال		
45	ایر مسون ما هتا بک نقصان		
46	کسوه پوش حصول ایلد		
47	پرستی لطیفه اولور سیرا		
48	اولدی کله راه کشتور		
49	کیجه کوزد ز جور کوره معدن		
50	که یا نوب ک کوش کی ایدم		
51	فنده چینه دی کلجی تر زار		
52	اه اسیر فرانش فرقتکم		

مظ

لیب رحوم بغدادی دیباچه رضع اوله احباب عودتک لیسان بیرون لایم	
1	کلای خاصه خسته غرام
2	کلای طوطی شکر کفتر
3	باغ عرفانی ایلمز مرمزار
4	شرفک مبدی خالق عالم
5	اولدک ای نونش و فاین
6	برزمان چونکه باکر اولدک
7	سست که اولدک عصای چرست
8	خاک کیمی خریز جی
9	یعنی کشف الامان مظلوم
10	درم کیم ایدوب و ثنا
11	دلدن ایفایه خطاب بده
12	بنی لال ایدی مهتاب لیم
13	اولم آه اولم درین مینو
	ناخن حل مشکلات انام
	طعنا اوله اول درکار
	ایلمنقار بیلمی کلر خار
	ایلمی نون والقله قسم
	ترجان لسان خست قین
	سکار خردست ایلم تکلیف
	ضعف بریره اوله یاکا اور
	یعنی دیوان مکرستکا
	درکه عدل و داد رسوم
	صکره مقصود ایدر کنانها
	عرض حال آنکه حجاب بده
	بواشینی کور بکا و کلات لیم
	افخ العین ایدو یتمه قصور

46	شربت صحتت اول دیار	تشمیر درو درو حال وار
47	کلمه بزانه کور سلوب	بو یوم شخه اشغای قلوب
48	جلی اولندی مانع تسوید	کوی روز کوی غول عید
49	ایده رخ شمدیلن فقیر اما	نظر خسته لطفک استعا
50	اولوروم ناکل قناع مراد	هامش نامه لره تیشک یاد
51	کور دیکم التفاتی نکر ایت	دفتر اختصا صخر ایت
52	کور ششم کور کورن اکر املک	اوعارم بعد ازین مر انا ملک
53	تلفکی بریر ایتکه تعداد	بنک خانه مدع یوقد استعد
54	اخرا ایدی دفاع جانم کور	عطر لطفک مثاله و عن عود
55	شده ای تاکه طرز سخن	ایلمدر بو تکلمه ملی سخن
56	سند نظرم برورن دعا ایلمز ب	
	کفکوی بیتر اوز اتمه لیب	
57	ایلم تبریک عید و خصال	تا دعا نامه ویر و حسن مال
58	اوله عمری مزید اورنیکه تا	ایده نقص قواعد حکما
59	بصنوف عطای ربیب	اوله هر درو کا ایلد و عید ک عید

28	سن همان ای رفقتش املا	ایله مقصود صرف حرف بر جا
29	کنخه ایکنه اولال رخصت	صکره ایله حضورینه جزات
30	عرضی لایله بوب کت نه لبی	حسن تعبیر ایله کوزت ادبی
31	اولا داعنه ایروب یغیل	ثانیاً وضع جنبه تبخیل
32	بعدا زین ایله مسکنه قیام	واریسه وقتی ایله نغمه مرام
33	سویلائی داوور خجسته لغا	ای وزیر دیر بجه همتا
34	داعی دولتک لبیب حزین	
	یعنی عبد الغفور و عبد کبیر	
35	کراولور کفرین حس بر جا	ایله ازان شریفک استوعا
36	شرف خاک پاتک ایتم بزرک	یا قدس دینوشر بجه پیغمبر کون
37	ارزوی وطن دکل غرضی	مورث فخره دولتک مرضی
38	بعض حوالئی دیک بسدر	اولا خانائی بیکسدر
39	برج باعث بود کرا تیرکای بو سال	بعض مفسد معیشتن خاخال
40	او جهندان براز پریش ندر	چار طاق نظائی وزیر اندر
41	یوشمسه تیر کوره ای وزیر کیمید	کیجه سی قدر کجور کونوزنایید

14	ایده هم ایده ایم دسیم لغو رفیف	سکلا معشاره شری نوصیف
15	پادشاه بک وزیر ممتازی	وزیرانک سرور سوا فوازی
16	والی باغداد و هم بصره	صغیر اوصافی دفتر حصره
17	ملکیده شکر سلیمان فی	
	ارشد رضان حای عثمانی	
18	سهلدر رفعتن کور بجه دیک	دولاب اوغلا نیدر در زنه خلک
19	در کلهک روح خالدر و جعفر	فیوجی یا به سیله بکلر لر
20	کرم اذکر اولندی بیج اناس	یاز دیر حاجی کالاقواس
21	ضبط ایدوب جتیان عصبیه	اکدیر رادامه سلیمان فی
22	بنفسه یکر اننه دیر ایللی رسد	ایندی شمس انبعاث لبرج اسد
23	سکنی کوردی خویله بده کستم	یره کیددی دیری نغیر کستم
24	چیترو ب رزم ایلخ اوزمانه	دهشتی ایندی قهرمان زمان
25	جنکی با ننه صفحنه ان جنکی	صحنه مجلسه لعبت جنکی
26	ات سور بجه عدو بیره بیره کیم	چارغیشور لیر علیک خوانه
27	صله حق اوزره و صفحی یوق	ایخ اسمانی وارعی صیان

سکن

غیره محتاج اولوری نابعك	كركده طویل ایکن باعك	56
منزلك همتكه قیل سامی	فومه یرم لبیب ناکامی	57
انی قیل بنده کانه ملحق	انتسابی بوبابه دراجق	58
برزمان راحت ایسه سایه کده	منظم حال اولوب جایه کده	59
فومه طوسون مکرر الاحوال	بعد ازین قالمند زنده مجال	60
داناملجی اید خلقه خدا	سنیه ای هر بر این و غا	61
جاه واجلال ایلم معرایه	مجد و اقبالکی فرزند زاید	62
عرض بندو که کند فی کلک بجه فیدیه	وارایسه کرسودن ای دستور	63
وی کتم بخش حاضر و غایب	انی مقهور رایان کتمی منصور	
انی فریاد درن هموش ایلم	بغداد والیسی احمد باشا یر بالا هر کومیه	1
کورمندی نظر منی عالم	ای خطا پوش بنده مذنب	2
اله الق تمام افت ایتمش	عرض ال لبیبی کوشی ایلم	3
شمندی رومه غاد ناندیر	ویردیکون نسخه نفیس رفیع	4
	خط حفلی بر لطف ایتمش	5
	خاصگی سخن او داندیر	

کیمسه چکدی دیزر اگا غزبت	اولمه ضعیف بنیه و ملت	42
یوللری کسودن جنود شتا	لطفک اولورسه ای هم پیرا	43
کرمک قیل اکار رفیق طریق	اولسون مرکه نامل تو رفیق	44
کیجه کوندرز دعایه سعیدر	انتسابی قدیم داعیدر	45
انی احیا بر ایلمک نیت	ایلیوب دفع غدرینه نیت	46
اوزمه تارامیدینی اندک	ایلم تکمیل وعدا حسا ندک	47
بیوزا کنش راکا مجاملمه	کندی بنده ک دیومعامله	48
قیل نواز رشش دل رسیدن	ایرمدی ال دوا دی دیده سنه	49
انی اقوانی ایچره قیل تمناز	دیده بختن ایلم لطفله باز	50
دیکسون کوز نشکر هر بدکو	اغزنی آجمنسون کوره عدو	51
کورمه لایق که حزنی اولوزید	بو شما تنده ایلم انی سعید	52
که ایلم غزانکله اقوانی	شوقیلم کوندرز و لایته انی	53
	اولمه حسا دی مبتلای کدر	54
	کوزم اولورسه بویلمه در دیدر	55
سکا ایچق دینور ولی نعم	ای خدیو کورور عالم	56

6	حطى ياحطه يحسمه حطه حطه من	باغ زرفيه بر قلم ديكه من
7	نزدينه نقش بر دبير نقى	اولوى خطا شريف ايلد منقى
8	جونه نخريه ايلان فرمان	قور قور سندن قلم كسندى همان
9	بيلى كيم ياز سم يوزى قاره جعفر	كه خطم وار خطام وار جعفر
10	ينجه ايلر يازمك كسنى فغز	قاره ياز يازى خامه بيمغز
11	ردى مشكل قبولى موجيغ	ايكى طاشن اره سنده قارى قلم
12	ياز مه خيلى قبال وقيل اولدى	صله عفونك كلوب كفيل اولدى
13	بنك مغرور ايلدم خريز	يوشم بن قند قند اولد بير
14	كجه خطله يوقه نم سوت	ريلك عفونك ويررا كا زينت
15	حلقه سن ايلد كجه عفو قصور	
1	نظم عربى لطيفه رك سخى عالى ايدر عفو غفور سينات مخصا بيري جمع ايتير	من نالها فى زرعيد العيش مختنا
2	حماص الصوم اشيا يكون بها	من تلك الاشيا دما بيقى و ما عدا
3	ارتمنا حرس سينات كلتمه	الجنيس الذي يضر غيبه اللوى
4	فاسم اعداك الجن الاعز بيزير	اذ كل شخص اسير فى سلاسلها

وقلم

5	وقلمه ساعه جيده فايقه	اوقات الافطار والامساك تبها
6	قالو جناه سكر و كمن نقى	وكيف يكر ذواها نصيب لها
7	وساقه خامس الجنس الذي حاضر	
1	ديك نظم عربى شيخ العبدى على صده وهو سقايمه ما وقته صوره سى لى چون كوزيلر	فيا طيب الغنى انى رجاء شفا
2	من كاس لقمان وقت تم شفا	ويا ديا به لوج الفوا دكفى
3	ويا معا ونه اللهاك شيمه	تجعل اليه صاخ اللطف من عطا
4	بيريد عبدك عرض لجال معان	اضحى ضحا يا على الافاق و كشف
5	شمس شينه الاسلاميه اذ طوره	صارت بجمله الامساك و كسفا
6	الاعلى بقعه كان لليبب بها	من كذبهم ليس سورا بسر ضفا
7	انها لى بالبرهالى بمنقصنى	من شخر زور لى باوز و مونا
1	برمان زور هم من كان يمينم	ديا كركره و جا قاطبه سيمه قان تير
2	ديك نظم عربى درك هر بيت مشطور	سلوا كسيو نوم على اهل الدين
3	فخما اشتد فساد العينين	منازل المفتح والمستغنين
4	فبحوا اجمعه جنه الطالعين	جاد و قبال احد المعتدين
5	وقلموا اجمعا من الظالمين	

4	مختط ان ريخ فعال العادين	لكل واحد من المقبولين
-	تاريخ نظم وهو شهيد في يد المرتدين عربي وديكر	
1	شمس يرخ الشرخ ابن ميرزا	مركز الاقنان قطب العالمين
2	بالنشاط اهتم في هذا الاثر	راجيا بالشوق اجر العالمين
3		جال في تاريخه باللبيه
-	تاريخ نظم	كان هذا معبدا للعالمين عربي وديكر
1	قد وقع استيلا او باخشا	اذ كان واجبا بلا استتياه
2		ارخت واصفا لمهمه
-	نظم عربي	فانح امد بشرخ الاله لطيف
1	وصفا ليما بجود	كذبا النيل الصلوات
2	ضربا بافواه لغو	ضراطا من الانفلات
3	نجاوزنا الله فضلا	وبعض عن الشيات
4	شبابا اية السخا يا	حريصا نيل العطايا
5	معي ما ذكرنا باسمه	فمن يستمع قال لا يا
6	نجاوزنا الله فضلا	عنى الله عما الخطايا

ماوى

1	نظم عربي ماوى الولاة الافاخ	لم يوده الاوزير ديكر 72a
2	من قبل هذا قد بناه	بركبه الاصف وزير
3	لا يزل لم يزل	فما تيرجى وزير
4	فاذا تغيرت رسته	من صديق في وزير
5	لم يرض لا ضمير	انا مو كسها وزير
6	فاعاده واجاده	لاحياء ما اصحي وزير
7	لم يزل ان قالوا له	فقت الاما نيل يا وزير
8	هو هذا اغلب العدا	فقد وزير الى وزير
9	نورا اهلا بذاته	في اللفظ والمعنى وزير
10	في مرة الحج قا	ل له الوري هذا وزير
11	حق حقيق لا يرد	في وصفه حقا وزير
12	فليقتنه صكارم	
1	ديكر بكونه وزير العزم	ما قلنا من الخلفا وزير باشا ابراهيم بيتر في سنة 1200
2	نظم حرم حرم حجاب كرم	بجوايقان وقلزم اتقان
3	جوينا وخطا روم باعلاق	جيشه حرام اسم احسان

امرا یلمه معتقد بیوردی بهمان	۱۷	حاجی آغا بی بوابه
بمخمان اولوی ایلوب جولان	۱۸	اوم پوهسته زفا قلمه
ابی فرهادوش اولوب جولان	۱۹	تینسته اهتمی اصفلم
براوچی زیر قلم ویران	۲۰	براوچی منتهای باب جید
قوت همهت ایرک معان	۲۱	یا پید کا او کسیدین حنین
ماه اب اولدی ههای نیشک	۲۲	صویوب بیب اولوی کری
ایندی بر فاج علم بی ریان	۲۳	ابرا حسان صنف معان
اولوی خضریک جانتز بر بان	۲۴	مره کانی بوابه یرو با جیا
نظم عالیسن ایلوی اعلان	۲۵	وسن الاما و کلر ششی جی
صوکی زبر ایلدی بیرو جولان	۲۶	کجه کو نذر دعای دوستی
ایتمک جی خالق منان	۲۷	بو یله توفیق بیرون او خیر ایش
ایندی اشراپه خا مدیه اولان	۲۸	واقع عالی فهمه رغبتی
		عبد داعی عز و بنا بی بیب
		نظم نوبخت ایلدی کسیدان
نظم رخصتله ایلوب فرمان	۳۰	یاس خرد منده ویروغبت

۱	بی بیج سرکن ملن	بن رسمی برده عثمان
۴	طایف در کهن ایدر اودا	بیزوزم کی دواتی بهمان
۵	وادی عالی دیار بکر	داور خیر آصف دوران
۶	اسمیه ذاتی کی رهنورین	
	عبد خالصضراف الارکی	
۷	مستم غریب تیشک	طولی کن جملکه ایدوب ادمان
۸	نهر حیرتون بلبل لطفله	بر قلم صوکی ایدر بر جریان
۹	قنق داوورج وارک خا	بو یوز کی داب و دانش و دیوان
۱۰	بنض احط مدسه سجد کی	چوب تعلیم حکمت لقان
۱۱	اکثر ایلدیشیه کی زفا با	معظم فکر بیرون مازم جهان
۱۲	ابشار شمشاد وصفی ایل	صونور اعزنی خاطر شاد بهمان
۱۳	جمله دن بر نجه کلک	کسیلوب ابی اولوی بادیه
۱۴	صحت ما ایلدیشیه سیدین	کجه کلک ایلدی اولوی ایلدی بهمان
۱۵	واقف اولوق اولوق سیدین	قیلدی دریای راضق جوشان
۱۶	کجه کلک ایلدیشیه سیدین	تای کسیدان اولوق سیدین

حاج

740	اولوب دنیا در حالی خندان نظر قرآنی	ایکی جای مقابل دوشدی سیرایت بی	10
	برای بیانی دوشدی تصنع خدی بری	تماشا ایلیدر در ایکی جنت الی اوی	11
	امام تانی بر تخصیص ایدوب بدگش اوی	جواهر بر کر در حصان میان عرضت بلطنق	12
	نمازه کلسه شکر اهل جاه و میرا ایل	قناریه لانسوی و شش بر نفس کیم جا ایل	13
	خطاسن طوطی کور سیدر اهل اهل	بونک وار جنت رجحانی در لیس ایل	14
	اولوری طاعت ربانده کی ارات اوی	خیال ایت واری تکلیف عبادت با	15
	ویروب طاعات رجحانی اولوری باغ	سوال ایت قد طاعات ایکنیز نظام	16
	منار کلین اوزر و غنیه لیلیان الصلحانی	بهشک کلشننده بر سحر قاطی اوی	17
	اولوب خلوه خلوه دلبسته ایلر مسلمانانی	خلال جامعین شجا رشفه یلر و اوی	18
	اود لوجو جود اولر تسنیمه تسنیمه اولر ازار	زمین اوزره ایدره اثراب نظر حکما	19
	که حق اوزره بیاند نه ممکن خاتمی	کل ای دل یورسه کلک نظر اطر اوی	20
	بود کلوا جنج اولوم غام بیان بن خا	شنیدن کی بود مانند دیدن و شکر اوی	21
	هم انفاکس جماعت در کلوا ایدره اولور	بیره اغای صاحب غیره حق هم اوزر اوی	22
	خندان ساله آتیده اولوب توفیق رعایت	تا نیله ختر لیه ایدوب تکلیف وقت	23
	لیلیا بند بوسه خندان اولور باغ		24

31	قاضی کلک حسب اوقعی	قیدی فیدک سجلی نظر و بیان	31
32	لذک ولوان ابتدای طبع	بود قدر له جبارت میدان	32
33	صوبینی بولر بر سر لطیف	ایره مزگر دیاینه اقران	33
34	بله تاریخ ایچون بواناره	الدم بن بوینی استخوان	34
35	کلری جون کلسیل صافی اولوب	بهرات ایلنک سرداری شکر عین	35
1	ملاطیه جوازیده اسنور بوزیری لوله سبیل یا عطشان نوا ابراع اولمان جامع کریم	محل لایقه مبدول یوری جون بر و اح	1
2	جناب ذوالهم بکناش کنایه قیدی	مصیف بهجت افزای دل قطره کل	2
3	همیشه ذکر و فکر یوری اندک خیرتیر	اداء خمس مفروضه یله بر سورت ع	3
4	اولوب زینغرای اسنور ی نظر اوی	جماعت کتر شدن تنکنا در ناسنی	4
5	جوامعه حضور قلب ایلر اولوب عیادت	بنایه حسبه لایه ایدوب بر حیدر اوی	5
6	کور غیر بو محکم سمت قبله سندن	او منصور در و انیقی بوانک صانک کوی	6
7	همان بو جامع فکر ایتدی مله یوری	اولوب زینغرای بیت الله صانک کوی	7
8	بود مره معنی نصیب یوری جا حاکم	سورم یوری حق بود کیم بوانر اوی	8
9	اودانجی معنی ایلر حرام بند شوق اولور		9

ایله

755	دعا کوی بیدب ملای تاریخ ابدی بویوبه چنانچه منصب دهری بدال قدری کشان	6	
1	سجده اندر سجده اولسون و غیر کینت	1	بیا حاجی عبدالله پاشای کرکوار
2	اهالی عید اکبر ایلدی بو عیدی سرتا تا	2	ایدنجه عید ابقا کسی تضاد فی عید فحاج
3	هزاران عید و خنده یلر کیم و لیم جا	3	بر باب الطیبت اوله اول کسونه بونکینه
4	ولی عید نیرد کسور و الاخلاص و الا	4	اولور عیدیه کسی ارباب نظر خان مین
5	سرو عیدیز اولدی دو بالاکو مین تاریخ	5	
6	مقرر مزه کیم عید بر عید ایلر اوکوا	6	
1	زهی بنای حرمخانه فرخ تمهید	1	خوش نشین اشراف و مسکن اجداد
2	اولوب بو طرز طراز ایدن خراج	2	بر اهل طبع لطیف و نظیف و اولاد
3	اوروج عید قیلدی جلی جناب رت برب	3	بهین کسلار طه افندی زاره که اکا
4	اولر علاه صغیر و کبر و کبر و عید	4	که حسن خلق طوبیله شکر شکر شکر
5	سره اندر کیم فیضیاب خلق عید	5	نقیب ال محمد ام احمد و احمد
6	مثال عیله احمد اولور طرز برید	6	بیوت و روزنر با بلک تا سید
7	که نقد حاجی ایلدانی ایلر می عید	7	کور عیدی حاجی بوسر کیم کور عیدی عید

1	کوار اولور موجدی اول اصف کیمی بیا	1	بارک الله زهی قصر طراز نه اثر
2	زرافت اندر شیشه کسلا محمد پاشا	2	یخه صنف او جهانا کتاب کارم پیشه
3	جلوه شاد ابقا اینه بر جای صفا	3	اختراع ابدی بوجو لاکونه پنجم
4	طغوزه چیغیسه نوله نامی بو قصر کیم	4	یبری اقلیم کسلا کوشه ایدن خرابلر
5	قصر بهرام بر بر شیشه خورق پیلا	5	خود اموز سخن رهند کیم ابدی
6	بدنفسدن صاف کوب آریلر زبانه	6	هر بره بویه ملازم اولور اکلدرغ
7	نوله جا رو بکیش فرزند کیم ایلدانی	7	اوسحا و ملکوز زرق کیم کیم کیم
8		8	خانه تحب میں ابره بارک یازدی بو تاریخ بلیب
1	بو سر قدر صفا خندین عبرت الی طایفه	1	دیگر تاریخ فوت طرح زیننده نوقصر محمد پاشا
2	بدلدر کرکیمی ذره اینه تا بوت عاتم زار	2	که اولور دی و ترفک اوج لاصور کیم
3	بو در نفیسی کلینه منصبه دنیا و اوها	3	اولوب کیم کیم ذاتی تفصیل اوست کیم
4	الهی خصمی عیش و طغول کیم بوزار رضا	4	خلوص اولور نه بواضع پیشه بر کیم بوزار
5	مقرر طرک اقا ارجی اولور ایلدی مولی	5	چون ال کلن کیم کیم تاریخ بلیب کیم

نوعی محمد پاشای ساری بو طرز زبانه جامع عاتق با تاریخ دگر

دعا

76	نام نامیستی ایما الید بر نظر ارحم	کر او در تنه منصب فرخانی
26	مشهور است که در کتب کون دین دیدیم تاریخ	
1	عالم با محققان ملاصدر بلوچ به اولوی بود کون فیض الهی والی روم او در یغنه تاریخ	
2	بجده الله ضیا و افتاب فیض یزدانی	تبارش صباح الخیر اباب علوم اولوی
3	کردن باریک اولوی بدین نامی منسوب	براز عدوت زمانه که چه طور بزرگ علوم اولوی
4	فلاک اهل کما که کینه سزده زرم اولوی	خصا صدن د و نوب یا نوری یا قدری علوم اولوی
5	مناصب سندی کون کون قیاسون	وشاح صدر قاضی که فرخ القوم اولوی
6	جو انجنت افضل یعنی بیری زا راه کمال	فتوت بخش والامسند فرخ زرم اولوی
7	صالحی منقبت عثمان افندی داخل	اولوی
8	ایکین نوبت ارایش فرای صدر روم	اولوی
9	بولک قالمش و عدل و دادی اولوی	خداداد اولوی تکرار اشرف بخش قدوم اولوی
10	سرور منصفی و ارسته قید شخص صدر	بوعود عادی عز و علا عید عموم اولوی
11	الهی کونک اقبالی همواره تابایت	بویچ همی رجم شباطین عموم اولوی
12	فراموشی بظن بود داعی دیرینه لای	بوفکریت خاطر عدل و دفع مکر خصوم اولوی

دعای

77	دعای کونک لیسیم با نف غیبی دیدی تاریخ	1	صداری عبدالرحمن با شیخ حمید الروم بیری زام صلاح صدر اولوی زامیه تاریخ خیه
2	لیب میر جو انجنت مصطفی بیک ایله	2	طریق و مدار کسی راه رسم رسته کونک
3	دیدی بختی ایدوب صحیح زکانه کونک	3	دیریم بونوریه پروردگارم او فایقین
4	دیگر	4	کعبه وجهه میر کمال بچون
5	دیگر	5	دیگر بیکر نایب واقف عبدالله
6	دیگر	6	دهر و نونک خطه عبرت نوبی بیری
7	دیگر	7	نقش براب الیبوب نیای میجا ریشنا
8	دیگر	8	قدیر الزریج بریل بیلر بوسنی کانه
9	دیگر	9	قانی عبدالله افندی عارف واقف لقب
10	دیگر	10	مسند رای نیابت لوتلی شهره
11	اولوی کونک پروردگاره	11	عالم کیمدر حقیقت عدلین عثمانی
12	افندی فوتنه تاریخ	12	کویا بیچاره دن وضع الیمش ارکانی
13	دخ ایدر البته قصاب اجمل قربانی	13	یلدی مرشیه دن دیباجه دیوانی
14	دیریم اعلام ایدوب حکام شرف عالی	14	دیریم اعلام ایدوب حکام شرف عالی

دیگر تاریخ منزل بین اوله کاشانه فتحی زام و فوات	دیگر تاریخ منزل بین اوله کاشانه فتحی زام و فوات
1 بوخا کدکون عبور دن عبور نهم ایدنه	1 فقه سجاده پیرایان شرح احمدی
2 کزین عصبیه ذهن و ذکا صفاغنا	2 کینه پانی سیر زام میر محمد
3 ادای حج ایله کلدکه کعبه دن رجوم	3 حاکم الشیخ اسمعی باقی اوله باقی توفیق
4 برندن عفو اوله احرام دوشن تقصیری	4 اسمک باقی افندی اوله یعنی احلام ایدر
5 بجاه شاره سل غزود و دعان عرب	5 جارا رکان محاسنه مؤسس مجتبی
دیگر دیار بکر اوله محمد اغا ساکن خان یارب ناینه قدوسه تاریخ	6 نزم اوله بیبا ایلوم امید کیم
اشبه قاضی شریح حاکم عدال رساله	7 دوشندی بر سمنغ سال حکم تاریخ الخلد
مخضل احکامه مجتبی بن اکتی بر عظام	دیگر تاریخ کلوی حکم اقوام شریعیه باقی والسلام و فوات
شیخ انور داعی با قیدرالی بولم افقا	
کیم بقایای سفدر اورا و مدوح انام	
هم شریعت هم حقیقت نظام دوم	
شهادت بولوب تدبیر یار حسن انظاف	

6 حجت عمر غزیزان جان ایدوب سرفنا	دفعه دعوی مرطک بولدی امکانی
7 اکیم احسن صداسی فرغ باک سنج ایدوب	بی اجابت قویری مولاسنک قرانی
8 ایدره رک حکم وارثا هشتا هسبی	عاقبت جوار ایدوب کتیدی قدر فرمانی
9 اولویه روز جزا تا عصبیه ندر اسیر	مغفرت انک بر ایتسون کفنه حیزاتی
10 سرفه قویر قدو چیغدی بر صدایا ریخ اوجان	
دیار بکر ایله هشتا نمن فتح جسته وقف ایلدی واقف افندی جانی اخرا خان خان نمن تاریخ	
1 احمد اغا اوله شرح الفقه	که او درنده زینبندی فتحی زام
2 ننگ و نار ایدری حریفی نه چون قلی حوض	حسن اخلاقی اولوب دارینه حسی حرام
3 تزکیف مانع توسیعی ایدی	بب عبانده ایدی دارود در زام
4 شهید قدرت ایله بربری پرواز	مستقل اولدی بو کاشانه شام
5 بر او لور لانه شاهین مشدر اقاما	ایشنه کوردن انی بو خاندن روح افرا
6 اولدی تجویدیه بو اسلوب ایلوسون	ویریدی فو ماشطه ذهنی بو یونینام
7 کوره مزنن انی کورسندن مکمل کلام	جسج ایتیم نظیرین فلک مینام
8 منتظم روز ندر جیکه بنداسا	احمد ابا دصفا در بو بنا مینام
9 یازدی تاریخ تبریک ایلوک خالیب	

حیة الظلم من حزن	3	تزیاق احکامه للدریغ	3
دام بها السر والعلن	4	دام حکمة البرهما	4
تا ریخة نخبة الزمن دیگر من خلاصه	5	تاریخ فوت اذ جاد منجی الشرا	5
جشم غیر نله باقوب بیل بندو کو کیم	1	غفلت اباد جهانه ای غرود مندا اوله	1
المدین اول کاس ولدی کاسین کیم نرا	2	بندیز می مسلکیم حاجی بر اصبع افا	2
طور سنجینه بیل اولدی جویره دار نامدار	3	اندرون حضرت حاجی علی باشا دام اول	3
تندبا درک ایل مصلو دردی نانی روز نلا	4	باغ علاه هنوز ا جلمش بر کل اکن	4
قلعه بیل اول نامرا دنو کله بچون آوار	5	حس خلاص کو کوب کوش بیل کوسر	5
رحمتیله قصه حنت ای قبرین کردا	6	کل اونی بر فاقه بو مرقدا وزو قیلر	6
صرف سام بیل بیلما دوشدی بز تاریخ اکا	7		7
وزیر این ازیریم هم حاجی علی باش	1	دیگر تاریخ چشمه لایه ابراصبع افا دار نعیم بچره وار	1
اولوب جو بایی کو ترا ولدی معارض حقی	2	سحاب فیض نیسان کرم دکنور حقی	2
که ایلر و رحمت اب حیات مر و ایل مر	3	اطکار بچون اسکندر ان اتر ایلر ایلر	3
که مرحوم بچون انک اولنه بر شمع سارن	4	مناسب بر محاکم بچون ایلدی و ملا	4

اوئی بر فاقه ای راز از صاحب بو	1	مرفد حاجی امین راه ادا بو روز	1
ادلک اجود اعیانی ایدی بر مدت	2	شهردی محتاج دعا اولدی او منغام کبار	2
یا د قیل خیر ایلدیم امته موافقسی بچون	3	ذکر با تخیر ایلد امر ایتدی نبی مختار	3
حق خضون ایلر ارضار رحم اللطیف	4	رحمت و وسعة شایعة فی الابرار	4
ساح صرف ایلر دیدم فوتمه تاریخ بسبب	5		5
تاریخ وفات دار رحمت حسن اغایه اوله دار قرار	1	دیگر	1
نوروز قالدین بانوی مقصوده عسکت	2	توجیه نگاه ایتدی کلزار جنانه	2
عاقل نجه رغبت ایلر بویاغ قنایه	3	کیم دوش اوله نوروز درخی با د خزان	3
تاریخ وفات اولدی اونا کالیدیا	4		4
نوروز کل تاریخ نعیم اولدی جنانه	1	چشمه سار دیگر	1
تاریخ	2		2
بنوع مکارم قبوی با تخی حشمت	3	توجیه زبانی ایلوب خیر معین	3
لشب شمشه تاریخ اوقور اولدی لیبیا	4		4
کل عشق حسینه صور ایلر حسنه	1	عربی	1
نظم	2		2
نقدی حاکم للشرح	1	فضل من الله ذی المنن	1
سمعی من بغداد بنجی	2	جد بنیانا من حسن	2

تزیاق

1	وجود کلیدی صلیب جید سید محمد	نام مصطفیٰ برزخ مدوح و کشتا 800
2	ریاض ازاد و جمیعہ ترفندہ در چونیم	کشتا 1000
3	دعای عمر کردن کونک کونلردن ازونته	دینہ بیرکمال و معروف در مصطفیٰ حقا
4	جو قیلدی والدینی شکر بار بار ککرتم	زیادیت سندہ لطف نسل و در تباری
5	فرخند اولدی بیخودا بیری هم خود بخود تاریخ	
1	دیگر تاریخ قتل خواجه محمد مصطفیٰ شوقیلم قیلسون حمد بی احصا کرد	کندہ صحوائی صیافندہ مغفل کردی
2	یازونو تاریخ بی همان اول کشتید ختم	بر بی جقدہ چیدہ اوچ عاصی بر کالہ
	دیگر تاریخ	قصہ حامی شاعر مشهور
1	سیرا شحامی افندی بی هم و هم	زال فلک عینک نزدیک خاردر
2	تنبییر نامندہ لبیب ایلدی تاریخ	
1	فارغ خواجہ زاهد حاجی مصطفیٰ	آب روی شکر لغای بنام
2	بو محلی قیلدق اب و تا بسایلم	حوض کونتر کبی مطبوع النظام
3	خامہ تبدیلیک ایلدی یازون لبیب	حوض دلکشی کاتا تاریخ تمام

5	الیسی بوسوی و سحرک حقایق بیری	بو جایه وضع ایدوب سبب کشتا ایلدی
6	خدا اول منبع البر صفاک جبریل علی	هم اول مرحومی جوی رحمت و غفران ایلدی
7	لبیب اول کعبه المنیرک اوقی صو کعبی تاریخ	
1	دیگر تاریخ عطاشی سخی ایلوزر ملدی حاجی علی پاشا فوت	
2	اهکیم با دفنا سیله بو باغ دهرک	قرطوبور یولده نهال جمنستان جمال
3	تاب مرک ایلدی بو نوغلی کوروب بیزوم	جوی و شنی اشکنی ما درله بدر قیلدی
4	الیوب کما منی دو شبنزه اتیدیزون	اولدی جویون جمله کمر بهجتی بیت الازان
	دیگر تاریخ مورفوز و کس ایلد کما من الی عبدالرحمن و فایات	
1	عجب کیمد بو عشره تکلمه بیره و جوانیم	ایر شمر اگا دست جام سانی اجدون کیم
2	باتن بو مرقد ایلر ایشتم بر نورس جوانیم	اولوب عرفانه نقد و فنی صاف و ناصی
3	دخی کام الدین کوشینه ایلدی ارجوی	ضیا فغانه فرود کوسه قیلدی انی مولای ضیف
4	الیف و مخف هم شوق مشرب الی اغیزنه	دال احبابینی جان ایلدی اجمالی بچون
5	دوکوب ایلی کوز ندرک والدی اشکر دیری تاریخ	
	جوان مرک اولدی دنیا ده صنیع نور عین جیف	للهم

و جود

امید عطا به توبه یارب
 صالوی نبی یا به توبه یارب
 تقیید حنا به توبه یارب
 بویع و شمای به توبه یارب
 داب جهلا به توبه یارب
 عرفان نهان به توبه یارب
 وضع کفها به توبه یارب
 شکرانه دعای به توبه یارب
 سودای علای به توبه یارب
 ایند مسه عنای به توبه یارب
 یاران صفا به توبه یارب
 اول بار دای به توبه یارب
 کچدم او به توبه یارب
 سن بعد تقا به توبه یارب
 کجسه یلم اخوا به توبه یارب

15 بجز به کرد زیز او لورسه
 16 سرکاری نفس به حبت
 17 صالیم الم ابانغه افسوس
 18 دیر دم کولک الم افند ذل
 19 که کجه و که رکوع کاری
 20 دانشه ملازم اولوی حرمان
 21 مخلوقه پرستش طعمه
 22 رزاق مشای هر شیم
 23 هر خطم که اعطای به جگری
 24 انبای زمانه دن توفع
 25 یار اسم و عودو الخبت صفا کید
 26 عمای غم اولوی صحبت کرم
 27 بالطبع نفاق پیسته اردن
 28 هر سا حوسا مری کرشته
 29 هر بر دلی دوست قدیمی دشمن

فظم توبه	نام لایب
1 نادانی تها به توبه یارب	بهو به یارب به توبه یارب
2 چوق ناکسی ایلیم شنایش	کذب شعرا به توبه یارب
3 که سمعه و که ریاری بی شرم	بوتراکی حیا به توبه یارب
4 هر با خلا ما در افتدایه	انبات سخا به توبه یارب
5 دنیا طغیله هر دنی به	اظهار ز جانی به توبه یارب
6 پیری و زرد و تکاپو	بیوفت به توبه یارب
7 کم عقل و شعور بهره و در	دعوی دهای به توبه یارب
8 نیسب ایریشور جوزرق مشور	بیجا بو عنای به توبه یارب
9 بوخت عبت بعیش چون	بو چون و چرا به توبه یارب
10 بو تکیه در قطعت اینک	بو نفعه سوا به توبه یارب
11 هر کذب دروغنه اینانم	ارباب خفا به توبه یارب
12 تکی اولیم فریب خورم	وعد عطا به توبه یارب
13 هر وعه پو چله طیاندم	دیوار هوای به توبه یارب
14 آلفه همچو کیش شعب	هر رنگ سما به توبه یارب

خبر

30	سیرت پرست	دوستد مسهم بلا یه جو به یه سب
31	هر خانی صادق اخاذم	او غوا تری غصنا به نونه مار
32	هر ناجفق بر منشدن	خامول وفا به نونه مار
33	قیل عفو فو لك لبیب ابدی	
	بودن بویه لک بویه بی جرم و خطا به نونه یارب الغا در لغز	
1	اول نرسن یان در با بیدر	صنع ز بیدره خدا بیدر
2	حسن طبعی بیل انک از جلد	جو دنی رشنک بخش طا بیدر
3	اکثر یا معذب الا طوار	بلکه اخلاقه و علا بیدر
4	دائما قلب مخصوص بتمه در	که بهائی که بی عطا بیدر
5	زین ابیدر خلق انک اتیان	دولت اربانک الایبدر
6	نه قاشق اولی و نه کسوال	سویله ز بخیری خطا بیدر
7	رنگدر جمله سوزم با نده	حق بود در کیم حوائی ما بیدر
8	اعتقاد ایدل اکا دیر ایدر	علما او در بیغی با بیدر
9	کیم فو استلمه حل ابیدر کیم لبیب	
	اکا تخمین ابیدر و لبیب	

اولن

2	هر کشتیدن اقدرد	اول و اخر بر شنیدار دیگر
3	انی بندن ابیدر سن مستغنا	اب واجدادن مقدر
4	کنده اشهاره طا لبدر	نامی اوج عرفه اولور بیدا
5	کویا مذ بهی حلو لبدر	نامی ذابینه خلقی غا لبدر
6	بودی بز سو بیل بر لبیب	هر کلامه کیر رفصو لبدر
	دیگر ایتیمسون کوش ابیدر کی لبیب	
1	اول نه شنیدر که بر لبیشدر	لاذکمتان دانشد
2	ناز پرورد در اول غنا بیلز	زانوی الهی اولور بیلز
3	ابلق یوانز انتساب بیلر	کشف انسانی به و با بیلر
4	لبیک دائم درونی صغبر در	اسمید جسمی خوشی مکر در
5	کاه مخربک ابیدر بانی باران	دهندن اولور بیلز
6	هر زمان کار کفصط بیلر کیم	صاحبی لبک اولور بیلر
7	صو در کیم کیمه ذاب لبیب	
	دیکر لطلایه بیلر بو کترتینها بی	
	لغز	

220

کاه انسانه کاه مرغانه	کوه اولور کوه بخره یا بانه	8
سینه یا رانه ایندی که حلال	بولغوز لبیب تیز خیا	9
لفظ	دیگر	
سرو و ایلد کاه میر و کوا	ندرا اول قهر و لکش و زینا	1
وار در و ننده بر معظ خان	قصر ایک اکا ایسک ایسک	2
بریز مین کفیند اوز به کل	ویریشی اکا خضای از و کل	3
اوچ کسوتون اوز و لیش بنیاد	انی دست صندوز استاد	4
بر پیر و ارا بخت بر بر سر	اکا کیز بر در و مادد	5
شعله در حاک التیز کوز	هر کسک در اکا الای بریز	6
ایلدا اول قهر و خار از زونک	ویرسه بر طلی بر کسک سلطان	7
برایلی باره ایلد حاصل اولور	وقت اولور هر کسک اکانا اولور	8
اندک آنته پ طور روزرا	رتبه کج اولش اول قهر و والا	9
صوتی فتح اولدی کاکا کوز	اسمعی طوفوزی دیدر کله خیر لبیب	10
طوفوزی ابرستق قلم آقا لغوز	دیگر نفع جبریل فیش ایلد متلا	
بامی یوق لیلیک نادر انا کوز	بر اولور کسک بر ایلی آتم کوز	2

له اولدش در ملا رسب عالم دنگر	یکج اوچ عشا اولور کوزی کوز	2
بوروزی ایل دقت بویر کوز	سکا توفیق بیخون ای بویر	3
که دنیا و وجودی بر لغوز	حکم بر دازه اصل کوز	4
جسدن چقیدی دیر اولد علم	مکرافاسه چکن کوز کوز	5
که هر کون یلوزه آتر کفین	کل اصل قدره من ال جوبین	6
دلیل و صلیر بر افغان		
دیگر	بود بر افغانی صحت رسیا	7
دیگر	مقد کوز بیری صدوق اولدی	
که انی بر کسلی یلدا استخدام	ندرا اول خاد حجت نظام	1
اندک آقا کلیدی انا شدر	پنبه ده بر حصا در کوز	2
صاحبن آره این ایلد بویر	کند یسی کندی اولد کوز	3
کوز بنور جسد کسک نقش ضمیر	صاف طینت شاله لهر	4
دکرا لغوز در و کوز	یعنی جزئی نفاقی اولد کوز	5
صکله اولور جال غیبی و کل	سندن اولور کوزی علی غیبی	6
بوزنه قاشغوز سنا پیر ماندر	دخنی قون ریام کاه طدر	7

دیگر

3	یکی طبعی ایلی یا بی برکسری	کشت ایدر صحرا و دشتی سرسری
4	صرفی نشتان فلکده بحساب	نقش نامستحکم نقش بر آب
5	ترکی و تازی دریس قبل رقیم	کور نیم حاصل اولور رسم سلیم
6	فوسل اها لیس قارشره سوزو	خو ایدوب مخصوص صوردر بریزه
7	فوسی خود ز کیده بر کم نصیر	اوتوز ایکی حصه دن بر حصه در
8	بوید صورت او غریبی دکش	چون متاع بند صورتون بیخ
1	کیمدر اول شخص مھسا ز عجب	اوشکم خوار سمندر مشرب
2	خرفه پوش اولور او دروینا	کیر بیک بزکده اعیانہ
3	غیبی مجلسی نکر ایر ایبر	میزبان خادی خیز ایر ایبر
4	یاره چانقده الک قوادی	حاصلی صنعتک جلادی
5	شعله قار شو قویان الانعنا	سرفرو ایلا و شخصه ناچار
6	چیفه مز کون یوز نینه نشیند	کوندزک مسکنی بلم بزمه در
7	جلوتیلردن انابت ایبر	خلوتیلر کم کز کونوز لر
8	حالی مسورمه دیکر کونوز	یاره نرقانی اجتی ما کونوز
9	کوجہ اجتی کور یونوز کونوز	فتح ایدرن لیک ایدر فتح کونوز

1	اول ندر کیم اولدی افرادی کیم	لیک اوصافید فویم تیک کیم	سینه احرار و برادران
2	کاه سرخ و کم سفید و کاشل	اکثری ذی روح و برادران	ایلم عقرب و اولور افراد
3	برکک بانده اولمش معین	افق دیند ایرجه صاف قدرنا هدر	بیر لوله چوقه یوقدر افق
4	ایو باشچی طلاق ایدر کاجا	خلق بچند بو غلط بک رایگان	ضعف ضرب المشرک عالمه
5	ضعف ضرب المشرک عالمه	کوشده عاشق اولور ایش آدمه	بیر لوله چوقه یوقدر افق
6	بیر لوله چوقه یوقدر افق	بزند ز برادران کس صحبتی	سینه سنه داغی و عارفان قاتل
7	سینه سنه داغی و عارفان قاتل	بزرگ بودم کسرای د خار	بزرگ بودم کسرای د خار
1	بزرگ بودم کسرای د خار	ایتم کور کسرت کسرا دوه	ایلم عقرب و اولور افراد
2	ایتم کور کسرت کسرا دوه		

سری سرور و سینه سنه

4 بلبل و در ایدر کیم کیم نیتل

5 سنگی قبل حصا ب کیم بریدر

6 کرمی ایدر کس اتی لیب

دیگر فوسل و توری کوله قبل تزیب لغز

1 اول ندر کیم اولدی افرادی کیم

2 کاه سرخ و کم سفید و کاشل

3 برکک بانده اولمش معین

4 ایو باشچی طلاق ایدر کاجا

5 ضعف ضرب المشرک عالمه

6 بیر لوله چوقه یوقدر افق

7 سینه سنه داغی و عارفان قاتل

بزرگ بودم کسرای د خار

1 بزرگ بودم کسرای د خار

2 ایتم کور کسرت کسرا دوه

ایلم

1	نار و رو در دم قفا جل خام خواب اولش کا	لخته ناخته طراش کس جاض خواب اولش کا
2	صکره زلف غنچه بنکچون کلان اولش کا	بوی سستیل کیرش انبوی خیال غنچه
3	خاصه دلبند استخیا نقاب اولش کا	بنه اشروم وادیدن ایلمند بافته ی
4	بیری رامش کربری جام شراب اولش کا	بلبل اولمش نغمه دن مست وکلنج خوش
5	صکره کلکش کا کلده بیچ و تاب اولش	سحر باروی چه با بدن اولمش سرز
6	فتنه و آشوب کافوهر کا تاب اولش کا	لشکر بیدار چه بصدردک سراسر عالی
7	کیتن ارملک کوروی غایباری ایسیم وه که غیرت مایه بخش اضطراب اولش کا	
1	سود آور در حرم کردم ترنج پر تکرالیرا	بدل کردم نصور غنچه بنکین جانیرا
2	چه سود از همزدن این جام خامی جام	نهی دل عاشقان از وعده بوجیت یا
3	بستی معکف مستانه کان لال ابالیرا	نکر چشم خاشش زیر او کرمی بنی
4	که نتوانم ز حال چشم بیاشش سوزالیرا	لجا امید وصلن انقور مست بخو
لبیب از بوی پیرایه و کاکت کند فوفا		5
بویض پیر کفتان اورم این شو حایرا		
1	قافلهی مرغ دلای چشم صهار کا	سکاره بقره در اول نگاه ناز کا

- 1 غزیات لبیب
بیاض کردنکله بخت ابروسه کردین
- 2 دکدر بار چه بغوی یقعه درمخواره کن
قاعلا کر
- 3 جم نازک مزاجک روحی نور پر چه با نور
ماتور
- 4 خلوص ایرات ایدر اصلاح ذات لبیب
مالار
- 5 دل سنکین نرم ایلر اول سنکین دنازک
ایشکر
- 6 منا بازارای قورش کار با فی اوزر
ایشکر
- 7 عجب جوهری بر در سانه منجان قاز
ماتور
- 8 چهار دختر در در مکریر منجان
ایشکر
- 9 لبیصاصه لمس الدن نوله زینتهی کاسه
کیتنکدر غرض آفرسه طله دامینا

نکود

1	کم کم کوی خورشید دینور و ریکه جانان	ایدم بلد تحقیق که کوکرون اینداسما
2	دینک کبی کل طوطی سینی سوید افندی	دینیزی فرنگ رخ یا ره قره آل الما
3	خلک حبشی سرتسرا بیدردی مسخر	زلفکده اولیدی قره و اعظله کی کودا
4	نرگسدری کوز دن دو شروپ نیم نکلده	کوز حبشه قوی باغده ای کوز زاری نهادا
5	میلد پرایسه کوزه کا کلکبری دیرلر	بزنمه کیره مز اولسه نهی کاسته مینا
6	ای شخند ایچوب خوج دلم غزوه بیچی	مخور یا نور کوشه مینا نه در حاله

7 رفقاری بکا بو غزلک کلکدی صفالی
ایتم می بیسیا سکا پیر وانل جا

1	خیلی کوکوشی بیدی دین بار دن قیب	بر حصه یوقی پاکه دیریم دیری ایلیب
2	هر بار او چار کوز نه او چار ابروان	سوما یه در او کافره اوله صورت سلیب
3	ایتم شیم طره ایله پای بوی فرقی	بر در سلوک عاشق زاره فرار و توب
4	فرغان شخره بار ارام یله قوندر	منصور قصر داره غمخ و خار غنچه
5	داعی کیم و عجیب کیم انی بیلیم بیلور	اون سوره اولدی اهل دلن کویلیب
6	شیک و طنده غریبی قبیله بیدر در	امد و ایشته پاکه و طبع لیک بن غریب
7	هر در دمندر در دین بولوری دوا بیله	قالک سن آه و غلمه بی سینه ایلیب

2	بیلیم او غزوه غازی محرم ایلیسه	ایدر می عاقل اولان کیسه کلک غزله راز سکا
3	صفا ایدرسن اظلم بیلندی کیم کلک بولور	بو صفا لرن آه و اینی سنا ز سکا
4	هولای عشقه صالوب پین فونک زلفدر	اسیر ایرون بنی ای شوخ عشوه بار سکا
5	امان فغان لرن چکنیوب و بال اولدی	بو اسب ناز سکا بویله تر کن ز سکا
6	عجب بو غالیه بو غازه پین تکلفدر	که ویزردی حسن خلد اداک امبار کجا

7 قاطلمه رنگه وقت حکم کنی آچی کنی
لیلیب اولاله عدل را تمسبون بیاز سکا

1	غلا را یک شکت ایلمه تیغ دو دم	ارباب معارفه ایس اول قلم آسا
2	سایه کوه کچند رطوبی دامع لطفک	عالمه سر افراز اول سن تا علم آسا
3	مکتوب محبت کبی ز غنعلی اولور کن	لب بسته اول اسرارینه خلقک
4	بلده سنی بر کور طعی ای قیلا اجاب	ثاقیت زیارت نیچون ایتمک حریم آسا
5	جا بلوک اگر امین مدوح دلکدر	عما د صواعده کچو د صنع آسا
6	یا رفعت و یا فقر کمال و زور کور	مرشد لره یا یخ و یا نقش قدم آسا

7 بر صفوت و حالت کون انشا لیلیا
ایتمه اسکنه رایله جام جم آسا

که

الفه ابغای زمان ایلد ملارا درت	انقا اینک ایچون کید جلیسندن	3
لب کتا به کلج حرف ننادرب	تم اشا رتدی لجا کتا بدله	4
	مخ امیدی صیدا ایلدی نیک لیب	5
	دلده کی ابله لر بیضه عفتا درت	6
کل منصب ملاحتی شام هم مغز ایت	خط لیبک تلف نشه تیغ بر ایت	1
اشکله سهم غزه کی سینه طره دفر ایت	ایراد و مصر فکده بصیرت کزین ایلدی	2
شمدی اوخا که عاشق زاری بر ایت	خان اولدی بر زمان سکا یوز ویز ایت	3
ای با داهانی بو کون جو خنده جنر ایت	دو در دل اولدی طلقه ناسوز بجز ایلدی	4
بزم صفایه سینه پرسوزی بوی ایت	ای دل خیال کا کل غنیه شمیم ایلدی	5
بجباره رندی دختر زرله بر ایت	ای بیز باجم بر برینه کان عیاشی ایلدی	6
	احوال سکر نشه لیبی فراق ایلدی	7
	برد استان اولور سکا ای خان بر ایت	8
یاز قلم بولدی بر صاحب لوی دیوار	درار باب جاها انساب ایچون کز	1
مردت ایلدی یاد ایلوب حسرت بکرت	سلفون روی رغبت اعتبار کز ایلدی	2
شعید خیز لوم اولدی صفا کز ایت	ایدوب افرخه خلی فاقه استیا بولم	3

شد بغیر از کشت عالم زر ق سقوت	1	بین که آمد مرغ دل را حیزه السو لیب
مینا بد چشم خفتش با سواب تیغ	2	عارف لب تشنه را دریا سقوت و رضا
دانه حنظل بیرون اید کر م باغ مهر	3	امل عرفا نرا صبا دا باه حره صیب
سیر چشمی ان تو طرا د پیر و در کار	4	چون صدق از نظره نیسان تیر ایت
ای دل ایام بهار است این چو با سز کتی	5	از شمیم وصل نو نیک کشته ما لیب
	6	این نوال معنی تر کز قلم بی لیب
		شده ز خوان فیضی کسور جهان ارباب
باسط الانعام عبد الله با شا ز شرا	7	شد سوا لطف کونا کون عالم ارباب
صفی پیرای هنر مند کی که از طبع قدر	8	کشت اصناف معارف نسیخه اولدی
صغیر غایب الوغان زینجه کز ایش	9	دشمنش را جز دم شمشیر خون بالا
این همین از فیض نایب صفا کز ایت	10	کشت مژات دلم را جوهر صفا لیب
		ریشنه اعام از خاک در شایسته
		من در اقدیم یا با شد یا با شد لیب
باغ عشق کلمی رنگ زغ زیبارت	1	خاری مژگان جگر دوز دار ایت
بوی سیر نیز قیب اولدی خلق عقیق	2	رعد طبع ایتیم و مهر غوغا درت

1	شیره نازی بیکم میدانه چینی مردانه	شاه قاهره زوزفون دلم سواران
2	بیب پیام قالمغه خوابان نقانیک کفیل	فایح اولز چون رواج بر تو نرفیدن
3	قومیه ترکش بند چشمک قالمه میدانه	کعبه اوصافه هنر اب رحمت رخا
4	حربید ساقی حجابی کلوی آینه	بام دانه کیم داران دانه معرفت
5	مردمان دین عشقه قلامه کورنگ	دینسه کرسیدانه کل و ارامت معونه
6	اول ندریم خسته دریم زلف باره	شسته سینه بیلز کام از راه کاه معرفت
7	بیب هوایی بر عکدر رخسار ویر زخمه	بام دانه کیم داران دانه معرفت
8	دست خواصان انصافه کلور برون	بام دانه کیم داران دانه معرفت
9	جوخ ایر بر یوق الخیر کیم در یوقی	بام دانه کیم داران دانه معرفت
10	صمیمه ارباب صحار فغان بنی ابرج	بام دانه کیم داران دانه معرفت

1	باصا حبیب و لوب دونه همت	دو نوری تھو کوز لوبه همت	که آید شمشیر چون نعل در آتش نه همت	بهر همت بولدی اول بیجا ریدر آهوت
2	شاه اولسه لیم بیعت اینز	دو نوری تھو کوز لوبه همت	بیم نایب سامان اولدی قالدی بی بیعت	حریص جاه اولوب سفلی ز نادان اولدی
3	پامان غنا در ایل عرفان	دو نوری تھو کوز لوبه همت	دو نوری تھو کوز لوبه همت	حریص جاه اولوب سفلی ز نادان اولدی
4	یا فذک بنی غیره سود ویریز	دو نوری تھو کوز لوبه همت	دو نوری تھو کوز لوبه همت	حریص جاه اولوب سفلی ز نادان اولدی
5	سندن بکایوق امید زیرا	دو نوری تھو کوز لوبه همت	دو نوری تھو کوز لوبه همت	حریص جاه اولوب سفلی ز نادان اولدی
6	شندی متعینان خصص	دو نوری تھو کوز لوبه همت	دو نوری تھو کوز لوبه همت	حریص جاه اولوب سفلی ز نادان اولدی
1	سعی ایلیمیدانی قالماز زمان معرفت	جنگ کمان غیرتی اول بملوا نوا معرفت	جنگ کمان غیرتی اول بملوا نوا معرفت	سعی ایلیمیدانی قالماز زمان معرفت
2	صیح اولز قابل طغرای خرای رام	اولیا نکر صدر دانه نشان معرفت	اولیا نکر صدر دانه نشان معرفت	صیح اولز قابل طغرای خرای رام
3	لجه بایک سرای عزت دار بیدر	بشقه دل در اوله کل خرس زبان معرفت	بشقه دل در اوله کل خرس زبان معرفت	لجه بایک سرای عزت دار بیدر
4	استان من علی ارباب تخت و تخت	تاجداران علم صاحب معرفت	تاجداران علم صاحب معرفت	استان من علی ارباب تخت و تخت

1	هر روز سینه عشقه شایان اولوری چیچ	هر بر سناره مهر در خشان اولوری چیچ
2	دله هراس غزه ک ایله عشق مستکن	بیلیم که ضرب تیغ ایله مصلحان اولوری چیچ
3	تا اولیجه حسن و بهانه فرید عصر	هر یوسف اسم ایله کنعان اولوری چیچ
4	ایبری چیچ کجکون امید و اوکل	مجر و صبا تیغ ایله در مان اولوری چیچ
5	دل اول بری عذاره کا اولر جلوه که لبیب	
1	دیدم اوغینجه فدا عشق مرین کلک	دیدم نزلت ایله بری بقولای کلک
2	پرنه کر دکلی بوسه لر جیجکی صاغر	بو سال بندر حسنه بو تکلم کلری رواج
3	ایرشده کی سینه نیشینه رفته رفته اوچی	اوز اندی کا فر زلفده کسرا استراج
4	صدراعده کوز اجلر نذر بو بری صفا	صوقا ندی با هر سنه و یردی خلقه کوزنج
5	شهره یا اکا ایتش زیننه زهدی مومنه	کوز یور یور قوجیه زانده عشق واره فرج
6	صوقا ندی بری صفا ایروب تلیم	که بیبری عذب فرات و بری ملیح
7	لبیب صنفه قیاس میدکی صنیع	
	که زنده علم و معارف مواع انشاج	
1	مجلسه روی یاره برور بک توفیق	ایله شکیب عاقبتی زاری تلف فرج

11	تختنه هند سوید ادریبیا بوغزل صفه نظیره و یاز صند و قو اذونات	جهنمه بر نور ایدر خورشید ایله پرورینه غزه ک ایله تیغ مرغی قضا ایینه عیش
1	زلف بر تابک ایدر سه جهنمه بر جنبه	ایسیند سیمینک ایسونه باغده کربینه
2	نکته لر دلدور زلف دعوا سن ایله غزه کون	ایندیلر بر در ایدر کجور ایله کربینه
3	خال شور انکیزک اولور صفا صفت	
4	صاعد صافک زناع ایله سنا ب کینیم	
5	کلک و طبع هر بری دعوی اغلا لیب	
1	کوکل زنجیره شاه عشقه دوشونک غیرین کج	اسیر اولدک فری زلف یا کربونه کج
2	بجوان ای تیر غزه فالک کینه عوه بزنج	بهی رسم و فادو بیخبر یاری کیندن کج
3	خط کبرک کوروب کینینه کی اولر	بجندن کج سمندن کج نهال نازین کج
4	دکل مقص جماعت کون ایله عشقه تا اور	صنور اجماعتی بر غینجه در بوی کون خندان
5	کینجه تار کینده کون خور کور صفا	کینجک در غنجه بیک کجی در غونون کج
6	دم بیبری بی صورت برکتی قیلا در ایت	
	لبیب اول قانع خلق حسن وجه کیندن کج	

11/11

5	یوسف جمال مصر معارف عزیز اولور	که صالحه چاه ذلله دخی آخوه حسد
6	ایتمه بوجا سوروم بوس نقد کا سده	سوق جهاندنه تا سوره در نفقه خرد
7		
ترک این لیب و شش فزی روز کاردار		
ای دل تحمل ایله که این نیز بگذرد		
1	جرم کل در جرم حسن بود اولور	عین از شرم لب لعل تو نیز آید شود
2	کشتود ناصید ساری در ان قبله ناز	کرد ابروی صنم کوشه محراب شود
3	از زلف مهر میزدیش لیسوا رفتن	مهر در نسبت رضا تو نهان شود
4	بچه نونوشیدین منیت کم از خون	بام در حسرت لعل تو که خون آب شود
8		
نوبها را مد و جوشید لیبیا خوش		
بام خور نفوه بز نوبه که انخوا بود		
1	دل از حیرت طیب در در جلا پذیر	نکاه مرعتر انشته فضا دیندار
2	جسمان در ملک عشق و محبت زنده	که شانه حسن بن ریم ستم راد ایدیندار
3	نابنده دوران حال مکسر تر یقین کرد	که لعلت این کسبه دل کا سوه فاقه دیندار
4	عجبی چشمت از من بجز کر و چشمی داد	که غفلت کرد اراهورم صیادیندار
5	روان چون جدول کیمت آشکم هر که تیب	فضای کسینه ام را صحیح سعد ایدیندار

2	جرم لرمی دیده پیر معاصمیدر	بزم ایچره اولدی مسکله مختلف قلیح
3	بوس ایله کجه لعل لب نشسته بخشکی	ایتم خیال غیب صافک نجف قلیح
4	ساقی عقیب بام در بر نذر آب صون	اولسون کسبوی عشرت خیر لطف قلیح
5		
والی جرم جنا به قدر خاشاک ولوبیب		
ساقی نکله اولدی بوش زین کف قلیح		
1	اسوره اولم ایتمه دلبر عتاب یلیخ	قابلی نشسته چکمه دم شراب یلیخ
2	بوز نیزه صورت زایدی کوکل سر لعلکی	قد بلکله اولسه شیرین جواب یلیخ
3	کریبان اول ای کوکل رمد بجز یایلم	راحت کزین ایسک قود و کلکون
4	لحفت جگر ملغز به باب اشکدر	شایان بزم وصل اولد مزاول کباب یلیخ
6		
غیره نذر ز روی دل آیدک لیب بار		
ممنون اولوردی کور سه هجان بر جواب یلیخ		
1	اولوز خذ لک چرخ سخا و کسینه ستر	ای دل تحمل ایله که این نیز بگذرد
2	اندازه قضا ایله چقیدی بسیج غم	بالای اهل دانش و عرفانه قدر بقدر
3	کشتی که باد شرطه توفیق بولیه	نوح اولسه ناصی دلسی دکل جامی محمد
4	مجنون قیاس ایله قیسی که قیادی حق	ایلائی عشقی نشانه ایدر انا که نامزد

یوسف

1	خط اور انہ وصلاک طریق سہوار	اور وسیع دخی اصرا ایدرمی قوی وار
2	تجلیل اوزرہ در اول سرور ہو ہوا	باستنی واریا سے انکے برقوق باطنی وار
3	ھدیہ جو وی وفا بولم سنی یوحسد	کتا بخانہ دلدن افزہ اکلہ وار
4	اولکاتب افتنہ دون قلعہ صالحلم	کہ نازی دفتر نیک مجلی مفضلہ وار
5	قولایمی کیر ملک الم عالمک انہ عشقک	کہ ابتدا ویر یور نقد دل معجبی وار
6	ایشنت منافق فیسی لبیب معترف اول	
	بو مجلسک کا دیر دم کہ سنن عقدا	
7	اولوری دانش دستورہ بیرو مکن	کہ ہر کالہ بیت دعوی مدلل وار
8	مشیر پنچہ کش علم و صحن نویں هنر	کہ فضلہ بد طولی و ذھن اشعلی وار
9	بو نظمی عرضہ ذیل مبارک و پیرک	
	نوار دینلسہ اگر شویلم بر بندگی وار	
1	صدیہ دلداہ لری غزہ ساہر کوزہ در	دائما فرصت عشاقی اولکا فر کوزہ در
2	دیکم کہ ناوک جووی بلکا حکم عشاق	اعتقادی بندہ صفت کسرہ او خاطر کوزہ در
3	قلاری سسر تہ زلال لب حلک کوزم	برایم صوبو حکم کو خستہ بر کوزہ در
4	میچھان اول خطی کلک کہ او شہنہ	کہ عرف و قتی اجا وید مسافر کوزہ در

6	لبیا کوشش عالم سر سیر چشم غلط بین	
	کہ زیادہ نغمہ نغمہ عود آید نارد	
1	ایده لم دیو کلوا امر شریفین تغنیز	اینہان اکلہ دون واعظ اولوی کلید
2	اولسہ مذہب و شربہ تافی کلز	زادہ سجد و میخوارہ بیہ میخانہ لید
3	مفتی شہر کہ مقص لب شیرین ایلر	اولوی معلوم کہ فتویہ کلور شربیند
4	دیو عم عالی ز بخیر کی دیوانہ ایدر	جامعی اولسہ بازوی بزوی لغوی
5	ابر باران صفاد رقم صانک لبیب	
	ایندیلر کز کسکی سنک پیرہ بلہ شخیز	
1	فلذہ نکیہ کہ عشقہ کو چلک ایدر	کہ اطللس شفق دورہ ال انکلاک ایدر
2	خیال ز کس و سر سیرین و کوزین بیزبہ	کوزم باغچہ در بار بیلک ایدر
3	کباب بخت جگر نقل بزم سرترا	سرتک دینہ عاشق اکا فکلاک ایدر
4	بوروز نامہ صلی میقات ساعت بزم	نفوس جو ہر افلاک ز بنر کلک ایدر
5	مزاج و شہ ایلہ واعظ و پرو بخت	رفیق فرنگتندہ اعا ایشکلاک ایدر
6	اجلن الفت ایدر بیک صوفیہ ایدر	اعبارک
	لبیب بیلدہ او کلچہ بر بیلک ایدر	

3	بیتو عاشق نخبه تاب اور اولسون غزله	سوها رونی کورر سه چشمی سحر اولور
4	ایتمه تکلیف قیام اول فامته کی کروز	فتمه آخر زمان اولمه احان بر خور اولور
5	نشدن بر در خط بعد اهرام دک انزله	لعلکی مصی بلین بیانه رسخور اولور
6	سینه کیم مهملان کرای شختمه ازارد	خانه ویرانه خانه طریجه معور اولور
7		
1	اسیر خفک اولان کیمسه طر و کاتب اولور	کورن کتاب جمالک غریب طالب اولور
2	سلاح عشقک ایله دکریم بیان اولور	کونداک کسی برکوی ویرنا فای اولور
3	وصال یار عجب می عجب بهار عجب	چمند بو نوری جمع ایلسک عجب اولور
4	شکلی در بدر کور کور کله سلطام	یا غم مکت ایله نر خطه طوط غایب اولور
5		
1	اکر چه دخت عنب فتمه کیشتمه بیز	ولین غم کونینک یاریدر کور کیشتمه
2	بو غم سر اهرام مواخات بل عیش بی کور	مدام شام هدر س غله قان مشتمه بیز
3	اوز اتمه قاضی کور و کلشن جنت	نهان نور سی بار کلا بر شتمه بیز

طالب وصلت ایلسک دفتر خلاته	ایتمه شنگ لاجرم اتاعن الکابره کوزده	طالب
6	قبله نرک الفت دیرینه مرمانی لیبیب	
	او حقوقی کوزده در سه نینه مناع کوزده در	
1	زلفی سودا سندن دوشنگ دل خودم کلایه	خریج سودا کوشغی آره مد شام بشیدر
2	از یوسه میدر رنگ رنگ دیریم نون	دیدری اجق بو یوسه باه کلفام بشیدر
3	کلشن بزمه به لاله رضا جمله م	بیلل ایملک بنی اول شوخ کل اولام بشیدر
4	کاکلاک سحر ایله بندایندی همای یوسه	بو غنلب نر بزیان ایشی نر سام بشیدر
5	کر دروی لب لعلکده اولان کبزه خطا	دقت ایتم کل و حل شوخ سندن بشیدر
6	دست امتیگی چلن یخته غنقه دوز	ساعه کیمینی تقبیله بوس خام بشیدر
7	خلق خویون کن قبله برو که همان	عجب کیمسه کادیری بوس سلام بشیدر
8	صائم ای یغیوه کست بزه صبح صحت	مجلس با هر در بیک بوسه ایلی جام بشیدر
9		
	نخبه نظیره اولور شغرتش طی به لیبیب	
	نظری معجز رقم خامه سی الهام بشیدر	
1	نزد حسنک شغرتش بان سوز اولور	ششمه قرینک فر کوز زمینس بی نور اولور
2	وارسه باغه مقصد ک کل میریدر بزمه بان	فورم کلله اجله قیام رنگ ر خور اولور

کسیب کو میر و اربعم دل ابراستقبال	کسیب کو میر و اربعم دل ابراستقبال	5
جیسو سے بید غریب قارن جو پیر	جیسو سے بید غریب قارن جو پیر	5
1 شہر حسنہ کلک پونک غاں بسنجید	1 لیک لعل خالدارک صورتہ فنجید	1
2 سنس ای افت ہمان مقصورہ زین	2 کوچہ غنٹکک کل بلبل بلبل کلجید	2
3 کاسہ کاسہ ویر مدہ بارانہ نظم پرنٹ	3 طبعو مینا نہ معنا یہ کو با مجید	3
4 اهل دل ہر بیری بیکو دایہ اولند لبر	4 کیمی خط و کیمی خال و کیمی کاکلجید	4
5 حاصر حاسبق مضی ابل غور لبیب	5 حاصر حاسبق مضی ابل غور لبیب	5
1 دست حسنکہ برات خط نو نایید	1 استان یارہ نقد اشکم ارسالید	1
2 وسطعا دیدر کیرک دوری نقیبات	2 الد یعنی دشنام نامعدود دلالید	2
3 برتقا فلدر بری میریلہ انبای زمان	3 جامع شعر و فاک نامی عالیید	3
4 سن کلان زہد سن شبنم ایلو کتفا	4 نوش می ای مست خوت کاکا حمالیید	4
5 انوز سنیک حالکان نظر کشف اندر لبیب	5 انوز سنیک حالکان نظر کشف اندر لبیب	5
1 اتباع اهل دین غاضی پروا لبید	1 عیدای بیلم کیمسا اطفال رلیکم جامد	1

مدلو و حشت ایلر بر هو اولو و سرتی	مدلو و حشت ایلر بر هو اولو و سرتی	4
کسام دو شمشدین اول ہمان کس اولون	کسام دو شمشدین اول ہمان کس اولون	5
6 عجمی منقح الطور اولو و سرتی عجم	عجمی منقح الطور اولو و سرتی عجم	6
7 بہار راجہ کسی الدی نظام ناز ایلر	7 بہار راجہ کسی الدی نظام ناز ایلر	7
کسیت خادم لبیبیا توین دکش لبید	کسیت خادم لبیبیا توین دکش لبید	7
1 دل کیم فزک زلف کر حکیمہ بخلود	1 برقریبہ در اراج ایلو کی از میرہ بخلود	1
2 تحصیل کام اولو و سرتی خط سوز نامہ	2 محبل میدر کون شمشدہ بخلود	2
3 جو زہد عقود زلفی پرین ان اولو و سرتی	3 دیوانہ کاکان عشقک اوز غیمہ بخلود	3
4 نیل ورام اولو و سرتی تقصیرہ ہم عمان	4 نحرزم احتیاجہ نہ تدبیرہ بخلود	4
5 بولوق لبیب شافرتی شو بولک	5 بولوق لبیب شافرتی شو بولک	5
احیاء بدین تنزل نظیرہ بخلود	احیاء بدین تنزل نظیرہ بخلود	5
1 وارلسہ کوینہ صملک حبیب قارن جو پیر	1 جیسو سے بید غریب قارن جو پیر	1
2 خیال منہ ایلر کلکلب شہرا شمشدہ	2 نہ ستمتہ وارلسہ اوشا ہ نجیب قارن جو پیر	2
3 سریر ناز آیلر فغانہ اقبال	3 موذن نامہ عیبتہ خطیب قارن جو پیر	3
4 امیکسیر ذقلہ اوشو خدہ غزم بید	4 الذوالت باز کچہ لبیب قارن جو پیر	4

لبیب

دوا ایدری مکر اهل خسته دنیا	الکینضیوینجی اطباء اولدینکاره باقر	4
رفیق موجود بولای فرقتدر	سفینه دل کسکشته روز کاره باقر	5
مدام الله سطلاب مهر و ماه فلك	قیام ساعت ایچون دوشمن انظار باقر	6
7	بوضوق عاقد کخنداد کسک طبع	
8	لبیب جنبش والی کسکاره باقر	
1	مدام کندوی اول اهوری ربیع جگر	نه دکلو قرینه ایتمس هوس جید جگر
2	شهاب الکلمه خطاط جریع بیزم	میان قطعه هر زحل ایله کشید جگر
3	دکلمه جلد جورک اوقاشدی یانک	ایاغی توزینی دل دیبه سفید جگر
4	دل جفاکش کسیرنگ برجمیدر	خلاص اولنجی دن مدت مدید جگر
5	لبیبی اهل جهان ایتمش الیه کرمایه	
6	کیمی فروخت ایدر کیمسی خرید جگر	
1	اولنجی کرم نهانی باقوب تبسم ایدر	حدیقه دل باد فرج تبسم ایدر
2	اولور نطفه اکر کساد درینیم	ندم کرم قندم چشم نرم تلاطم ایدر
3	طیب جان و دلم سن و یلک نینیم	جولحت ستمن کسینه هر نورم ایدر
4	اولور میانم هر صورت بیز کلار قیب	نفاق ایلر غرض کایم کیم تبسم ایدر

عشق صحرای سده دلخون اولدیغ بیله	نافه دمشک ایدی شام کرد کوزه	2
عشق مخفین کس کوینه دل اظهار ایدر	واصل اولسه منزم کسریسته قانانام	3
روی نور دن کوروب جوق خط	منسکی ر نور دن ظلت دیز علام	4
اهل عرفه دانا تقدیری لازم خالک	ایده ز شتر عا نفوق معصنه کفلام	5
6	جلد نظر صوری کلک فل ایتمیب	
7	ناظمی آن اده میدان اوقیر اجمام	
1	اول عالیا به حسنه شول دکلو غوز	جشمده افتاب اکا سبتله ذره
2	دام ارالی شکر اب اوزره اولده	لعل لبیلده دختر ز رضا نکلیم خط
3	خویر هر دینه جریان ایلین عرف	کویا کاسمان جمال مجزه دره
4	کیمدر حساب اولکن سبز خطی	نورسته باغ حسنه بر برگ تزه در
5	واعظ نضب نفسی یوه دی و کله لبیب	
6	دفع ایتمه کس کوزه دکلو قصه یوه در	
1	اول وطن صغیر اوراق زرنگار ایدر	قلوب اهل دلی ایلیوب سبار ایدر
2	عجارت ایتر او شته خاطر ایدر بیز	یاز قلم روزن دولت خرابه زاره باقر
3	کهی قیای تعلقدن اولغه عاری	جهنم عشق و محبت شو نونهاره باقر

1	میک کو رسیده واعط زده غامض	مذککند که قرخه کلمه بی خاصیت
2	ایمانه دل هوا شدم در دستم غمگین	مجرید که لاف را بی دلم قوت بوی
3	سبوی بر صلا و بر نهی تم سازدن	یسارای کم ایدر مال اهل خدمت
4	عدودن انتقام الفقه عاقل ترین	فاناسا در دلا انتظا فرصت بوی
5	دکل مقبول انجون قوی میخواران	که درخت از بی بر خیم سوارک عصمت
6	مزایای اموره نارسا در دین	همان مجلسه هر کس نقد فم و کلین
7	باقن نور وجود زریو بالا بر بلوریم	او ما یک ماهدن ماحی به درک عصمت

8	لبیا هر کس سوداگران بندر زلفان مناع نظر ارباب طبعلک زغبی بوی	
1	اوشونی بزغه که اغیا فرمت ایور دوز	بنای عصمت کورس نه در خن در دوز
2	اوطعی بزده ظلم بنیمه وزر دوز	برای یکی کاسه غمگین املر دوز
3	بتر بتر بوشه بلیمه غزه ای افنت	لسان ناسخنی بوشه لردوز
4	ورع بهای صفا زو لید کز زاید	او جوز کرا و مناسب رفیق در دوز
5	مناقت اوزره اول ای دلی که شکسته	فلذک دوسترسه فوسعی فوت بوز
6	عظ و خوشتره اگر با یک ایانه کوم کل	که بر خه ساقی تباک اهل جلد و دوز

5	کوزخه خاصیت مومیلانی غم ایلا	که خان اولور سرور در طبعی مردم ایلا
6	لبیب او ایینه در نظم صاف و لایم	
1	دل که کسینه کوی غمیب بر نوره بلور	بعضی صفا طبعی با قوی حکم ادر
2	بمسون قدریکه کورسته رفیق بوی	نه جسد بر تله او کافر شجر طوره باقر
3	نامل و صلاک ایدر خالک نظر اهره	یوغنیدر طبعی در دهن صوره باقر
4	سینه قارخو دکل داخل کسینه	دین ز غم دلم مردم کافوره باقر

5	اولیان نظره رهباب زایا لیبیب با فسک اکثر سخن شاموشه بقر	
1	می طبع که نظم صافیدر	جام بی در سیم قوا فیدر
2	بعض صفتون تفکر	بزم عرفانک اخلا فیدر
3	ایشه بیری شتام کافانک	عدو کز شت سخن کذا فیدر
4	کیمی هفت اینه کیم شت کز هفت	بعض ادا بره منا فیدر
5	لیک عقلا لیبیب جرم بوی	
5	کر ملک کافی باکر کافیدر	

میک

فقط یبری فقط انک جلی عیاره سید	مبغی طبعات سما سپاره سید	1
که از ده های علم اسم استعاره سید	قطعی کبریا می الهم فی قلوبنا کبریا	2
سلاف علم رخام جفا عصاره سید	صقن صقن نلک راحت انی مفسد اولور	3
کورن صانور که قوه جامعک مناره سید	قار در و ب آتش غم جسم آهم اولوری بلند	4
معارف اهل بو عسکر کبریا سید	کروه جاهلی پهر شتری کوبک	5
مهک دلنکی کودا یوزنل قار سید	مقددا ولغدا اول شوخ چاره سالم	6
افانک برابکی کون بوز ایز منهند		7
لبیب صندا و جوز نقد عرا جا سید		
هم هم دید بیک کیمیا دید کلک سید	و فاز مانه نه ظل حال دید کلک سید	1
دید ی نالی مضی ما مضی دید کلک سید	دیم بو بتر غلک کیمیه نالی سید	2
بو خوش هوا جل که صبا دید کلک سید	اینه و ا هم ایستمش اول کلک دیش عیبا	3
صواب کیندی غرض پ خطا دید کلک سید	مقدعات پی اندر پی معارضه دن	4
کورنک مهر ایلد ما علی سکا دید کلک سید	فرب خورم پر نو فشان جرم اولم	5
نسان ناسه واحضه غصی دید کلک سید	رقیبی کوبلر ایکن مجلس ظهور نالک	6
هم هم دید بیک کیمیا دید کلک سید	بر ایل بخر بر دیدی عبت پور طریب	7

اورنم و نازک اولان کیم خاصه بیک	نصورا ایلر ایکن خاطره ندر و دوش	7
حماهم باز مکیدت اول سینه نازی	صقن که دامک وصلیم بکیر دوش	8
اورنم ی عرق امیدی دو کلسون ایشک کیم	کسنه نارا اولیجی کیم دانلد و کور	9
قیروب هوا ریزی زهد باره کینج	بزن عن ساقی کلچم جره لرد و کور	10
خیال پریم یار ایلد کج رشکدن	عزان چین کوبلک یرره کور و کور	11
ضعیف اولورسه دخی کرم طبع اولور	رسید مبهوه بی انز بو لور و کور	12
بو شعری دیر او جوا ایشک نکی نغمه لبیب	که دهنی هر کون التاز بر کلک و کور	13
خد یور در مظن علم که وقت و غا		14
یکانه ضر فی حد و دن بزار کور و کور		
هراسی طنطنه در کلو تیلد ما در جین	جین صاعقه بی خاک نیز تر و کور	1
سعدی بو یار قافا کرکز کوبلی	کینج کور بی جلک سر شتر و کور	11
شهاب ناقب نیزه بیلدیم خطای و کور	کوره دشمنه دام شتر ایلد و کور	11
بونوز صینی او اصف دوش و کور	سین او یل صند کیم خام بو طر اتر	11
ایده عدام انی نوز مین طراز ظفر		19
نم کرم تیغ قلم نو بنو هنر و کور		

1	بوسلی نهمو زخبط یاری سویدر	خاصیت ششراب در او اسرار اولی
2	ایر بلاک لذت گفتاری عاشقی	جانن کچین اولعل شکر باری سویدر
3	دل سوسیلرا یسکو یلینه باقمه عالی	کیمدر کورا اول اسیر و کرفقاری سویدر
4	ایر کلاب کورین احاله فقیرین	اول طفل عشوه او ستمه اغیاری سویدر
5		رام ایلم او شوی دیو غوا ایدر سبب
غیرت کشتی بی ایتدی کی کار ی سویدر		
1	کان خیال وصال تیسیر اولور	بتان شکر فرا فکله پیر اولور
2	شومولوی چیرک چین التفاتنه دل	بونکیه کهد اسیر حصیر اولور
3	عجمی روی بخاک نیاز اولور سرتان	او اساتانه نه شهلر حقیق اولور
4	عبار یارینی اول ماهلک ایلدک عین	که مهر محشره ایخیر اولور
5	دیدر بوزنم ادا می کور بخیر معنی	جوان معنی بی لبس حریر اولور
6		ضیای فکر نی اول بونوز مینه صان
مثال مهر بییدا شخیر اولور روی اولور		
1	چشم ترده اندی خیال رخک مفر	صان برج - خنای بی بو کیمجه منزل کمال
2	اغیار سوز دوزخ بجز نوله اولور	اول شوخ کوشی ایدوب دیدر

1	ششردل رشتتمه شیره ادرار	شانه زلف همدندی دل صد چاکدر
2	کلتان عشرتک فواره بطورین	بر قلم صوفیض معیار قدرتدن پاکدر
3	حوص بهنگامک اضرا برین حکم	ادخا صریح بری ماکل امسا کدر
4	دل همیای خدر لک اولو یغندن کلیم	سود کیم اندیشه مز غمزه ک قدر جا کدر
5	قرینه عالمده اکلر از دواج نفسین	نقد راحت بونده رسم عادی بنا کدر
6	شبنم آسا اولین ترد امن بتر تقا	بو بجه دم خورشید و در شیشه افلاک

7
شاهد نظم بسبب البت بر صورت بطور
حق بود آیدینه طبعک و حیدر یا کدر

1	اود لشکار که آیدینه بلوره بفر	اسیر حسنی کور شخص به شعوره بافر
2	بیلوری عاشقنه صورت کرم کهدا	اوست بر غضب اینینه غروره بفر
3	لقا پرست اولان الفتخین دون	مراقب اولسه هر ظاهر مجال حوره بافر
4	دریغ مردم عاشقنه مکتسا اولوز	نظام مجلسی دانا سروره بفر
5	ایناغه کف بدانتقام ایدر مظلوم	ظهور خاصه ورد یا صبوره بفر

6
عصیر بخندن ال جکیم بودر که لبیب
کاله با قیوب اربابی پ قصود و بفر

3	بوجینه دان فلانده جای راحت بوق	کیوز در سرگشته اشیاں بیوز
4	قصور ظاهری تاثیر باطن بگیریم	نقیصه یاب عما سیر کستان بیوز
5	لبیب هم قضای فلان کلامدیم	
1	بصیرت املانی صفت کمان بیوز	
2	برگسکارک اسیر جوزر نگارنگیوز	مانی عشقن مکمل سخن دار زنگیوز
3	کسینه در اول خیال بوسی کنجایش بیوز	اول تنک خوندک دهان دنگیوز
4	جسمی که کوشمال جوری فانوی کش	سطرب چو خوند مکر بر برد آهنگیوز
5	نوله فریا در پرتان ایلکن اول فلق	بلبل شوریده اطوار رخ کزنگیوز
6	بیوز آری آمدن شکو امفید اول	
7	بیوز کو بی و شش حساب سارک درنگیوز	
1	حفظ صریح حسنی خط نوریس ایتمز	دیوار باغ جننه خار و خن ایتمز
2	سازنازه ویرمه دوزن بزم و کلمه	دپر تم نل فرز کن او مجلس سلس ایتمز
3	ابدال عشقه داغ سری تاج زرین	مردان سرفدا به مطلقا فس ایتمز
4	بیر مغانه مستب اول ذوقی کو کوش	غنی نه جهان کنه کنشی بکیس ایتمز
5	ای دل صفدی کجی صر حیدر خشت	ظلم ایتمه قان ایقل طفل محبت ایتمز

3	برده شمیم زلفه اولش صباد و جا	بیماره اول هو الیه خالا کلور کبیر
4	فکری دبان و دیده و دلون برنده	بند و کبی و خال سیر در بدر کتر
5	ساقی میانم بر بر بوسه نصلی وار	صکلی جامی جامی لعل لبک او پر
6	دوشندی کساج جمله جلد و کلا رک	بیلیم دکان باغده کلله نه کار ایدر
7	پلساه دوشوی چون بونو نظرون لبیب	
1	کسدر جوان طبعه بهار تیر ساردر	
1	رخک که باغ بهشتک کزیه لایک	شرب ناب لعل کلک غصا لکبیر
2	عجمی اش جبر کلا ایسم بخته	کباب لخت جگر بزم غم نواله سبیر
3	شنا به دوشمش او یوسف جمال کوبیده	دل ستمگنی ظن ایت مصر حواله کبیر
4	تمام وقعه قیس و حکایت فرها	کتاب عشقک ادبی برر مفا کبیر
5	نجوی نقل و شکر پیر جبرجیم	الده مهر و ما توان کنشی بیایه کبیر
6	مساقران شاد طرور و زره بهر لبیب	
7	بوشعرا زره و تر طبعی لعل ای کبیر	
1	سیاه چشمی که اعدا کرده دین	خندک غمزه لری مفت فسان بیوز
2	هلال ایدرد ز فریا ایسمی ناک	نکاه تیزی الیک صیچ اتان ز غای بیوز

بوجینه

کشفیده استدایی بر بارش بان و حقیق	کشیته اندا کی بر بارش بان و حقیق	5
کشفنگار در یطیر بیدار غریق اولن	کشفنگار در یطیر بیدار غریق اولن	6
<p>7</p> <p>لبیبا ایلمر شوقی کمال انار سادای</p> <p>طلبکاران نظم بو یطیر بر طرز انیق اولن</p>		
همیشه سوزی تو کلک کسب و کار ایله	امیدی بسته الطاف کرد کار ایله	1
غبار خاطر ی سوعایه و قاری ایله	نشا ما مانع تکلم بزم القدر	2
نقود اشکری دلده ادخار ایله	فخرده انظمه ای خواجده زکری	3
خلوص خاطر ی احبابه صد بهر ایله	نفاق بینه لرین حکم کی خساری کور	4
عدوی قلعه اکر ابعده حصار ایله	لسان عصر ایلم الفت لرین مکر و لسن	5
سکار جای قبول ایلم اعتذار ایله	در کوه قولغه عرض ایلیوب دل زاری	6
بوقاف عشقده عنقاری شکار ایله	اگر چه صعوه نادر وجود یز اقا	7
<p>8</p> <p>لبیب و ای نظم جنبیت ایستل کور</p> <p>کسیت خامه بی کاجیم کیم قیار ایله</p>		
وجودی نیلیم لم بیز که نامعدار اولور	علم طبعه عنقابه طعنه کار اولور	1
تا تلخ باه یا بکیر نر انکسار اولور	بودر ییزه م کاسه مرتضی قالمز	2

کلی صون لبیب چشمه صونده و ساری	کلی صون لبیب چشمه صونده و ساری	6
ساقی خارا نازا کالکاسدر لبیب استیز	ساقی خارا نازا کالکاسدر لبیب استیز	
رنک تبسم لب جانانه لر بر	اقبال لبیب یوز در میجا نه لر بر	1
ظاہر پرست اولان بزنی غافل کور	کنج نطفه یوز دل ویرانه لر بر	2
عروق خدا قنق کی تدبیر حکمتور	دار الشفا حکیمه دیوانه لر بر	3
جام شراب نابی کورن یا دیور بر	صفای عشرت ز خط بیجا نه لر بر	4
خارا چره غنچه لر کی کسب تبارک غنا	بهیوه قالمدی بوستم خانه لر بر	5
ترغیب سوز عشق ابعده رزنا ساره	کویا که جنبش بر پروانه لر بر	6
اذعان مخالف افروان ایر بر بر	هفتیارد و شمش صنف مستانه لر بر	7
<p>8</p> <p>کور د کجه غمض عین ایر اول بر لبیب</p> <p>خواب کرانه در شمش افسانه لر بر</p>		
سنگهاران طلب قلبه مظلوم بر	بلج در مروت دشمنی نسانه لر بر	1
اولور کس صفی مده مره معرا یله صیقل	او کدم کورنه لایق شمدی بر فکر دینی	2
مثالاً سیاست کشته تم نور خاطر	او کسیمین کسینه دکلویر تو انار زور بر	3
بوسوز شش خود بخود در مستعدان غم	چهار کلشنه خار جده اعمال صریح اولر	4

شکر عقیده کمی کثره بده بخت ناخیز	بود و دمان سخا ملک موایدن ایدر	3
که میبهای عزیز اید میزبان عزیز	عزیز کورسن اگر ضیف ایجا استخراب	4
ریاض جنبه فخر و خردسان عزیز	که در قوم دل عارفان صانکمانا طودر	5
علو قدر ایل معرو و قدر زان عزیز	شرفه شهرتی اولندی بایزیده نیر	6
	لبیب زین کنجانه دو عالمدر	7
با فسک زاننده سینه صاحب نفس	ایمز طریق مقصدی قطع آرزو نفس	1
سختک عامه سنده اولان صورت نفس	بیلدر د ک سره عشق او کنگ ملامتک	2
یاره بین ایدر که سکا ایلدوم نفس	خواب ایچره جام لعل و نورش خنوش	3
بو ندر و کل سفینه اشخاره دکن ک	کیندی سفینه لر طوتن ارباب عالمدر	4
	ارشا دا بدربیبی همان ک علقاد	5
ناک	اولر زانانه شیخیزان بو طمنس	
ایتمسون اعراض کشف عورت هبلک	دوشی ذیندا طلسم عرفانی قیامت	1
تغش بر آب بنه اولسون عکک کرد	رنک می رنک بنا و نر نعل طوتن امان	2
اوله مفلنس هم عبت تلافی با ندر	نر بر یو لاقی صند نظر غریخ بی نر	3

کشف ایشک اول غنچه بی بهار اولورز	تجمعی جواری طغیان ایدر سر اشک زان	3
بچون مقام اولوب کزوه کبار اولورز	برایکی جهل مرکب کشف زاجله بز	4
	لبیب کتم مرامه قانوری قدر نر	5
	کسی که نشا حد نظر ایلد در دنیا اولورز	
یورله جان اجسمی تسلیمت قبول ایتمز	فراق یار در دل معذرت قبول ایتمز	1
صسد کینر بخت کمشیت قبول ایتمز	نظا م شهمه مخدر فنا فسات رحا	2
هنر ایلدر ایلد بره کنت قبول ایتمز	افندی کاسه خاطر قیر مسنون چشم	3
که اول حواله بی دل بیجست قبول ایتمز	نه یوزدن ایددی بکایا حاله غره بی	4
جوان اندر اولان مصلحت قبول ایتمز	او صحن صورتی کیم رای پیر در اولور	5
یینه بو طفل مل تربیت قبول ایتمز	یکله مکتب عالمک بو خجسته بیلی باک	6
او کونه مفسدی بو مملکت قبول ایتمز	ایالت دلی ایددی لوند غم ویران	7
	لبیب ک صلح بیینی کچیری کشتی غم	8
	دخی بو دهمی بدن تقویت قبول ایتمز	
تجمعی عسک عرش اولسه ستان عزیز	قرین فیض عبادت در استیانه عزیز	1
دکلمی جای کرامت بو مکتب ن عزیز	صمیمه خار و قارم شاطره بافت اولور	2

دل نه بغه ایستش سن همان خزان بر نه پس	شب وصل آید ز زبان سکا اندر کوه	۱
قد بر برک کلی آستک کو رینور شکر کل بر	توز کو تو رزم ز صفق ای ساقی کیت بام	۳
اوسته انوشتم او طوطی شکر خوا بی قصص	سینه آید غرافان اولوب ای بی قصص	۴
شکر حال دل زار بر میدان قصص	چاک آید رفت غم حوصله تقریری	۵
ایتم ز نه ز نکرین فم انبار بر قصص	قیمت غفنگه کسه بر بر لعل لبک	۶
	فوشه جاند قوم نه شهاب زنگا ای بی سعید	۷
	یوقدرا اول مصلکه دن کله بی بی مخلص	
کوج آید ی طبل رحیلن جالوبه تکیه ای بر	بهرما قونوب طولدی چون سرای ریخ	۱
هوی باغ او قور اولمش نغم سرای ریخ	بو تکیه کاده بیل کو چک موزن اولوب	۲
کورن لطایف مرغانی جانجای ریاض	نهال و غلای همایون نام وطن آید	۳
ایدر مناصد و عشره صلا ریاض	بخار دعوت ایچون ال صالوب می آید	۴
	لبیب کونکر بیدار کشت باغ و راعک ب	۵
	قاجر مده فرستی الدن کچور هوای ریاض	۶
خور نیمه سفوف ده یاغلی رعیف خاض	شکسته ایله بریزدی زاهد ریاض	۱
عناغ جور دن اندام کسمکه معراض	اودر زنی شوخی آیدر چین بروانی	۲

غالب دنیا به کلش حیض بیخندان ایکن	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
با که عرض بیت جو هر حسنه بنم قوتینان	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
دوشدری عاشقده میان صبره یه اتیان	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
مه رخند می رخ می مهد فانی آید قباک	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
دوشدری عاشقده میان صبره یه اتیان	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
حیفکیم یوقدرا بو کوسمده خریدار هنر	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
ایکی عالمتا بدر آقا بیلیمز بر نوری	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
شمدی محبوب زغان پنج ز محبوب	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
ایتمه هر نادان لعل نابی عرض قطف	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
یوقدرا بنا سنده اصلا فیض بیریتم	هم نظمه بو نواس اول هم فراتند ایکن	۸
شاه مالک حسن اولدی خراول مهن	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
کز بده ایلدی او کیم کردنی زیدان	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
در عمارت الطافنی کشتار آیدوب	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
او غمزه لرا اولدی بیلوان تکیه ناز	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
دوکلدی سینه نرم و کفید نیر باه	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
بو نوقا شمه کز خوا جکان بذر لطم	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
لبیب بیتی بر ایسه کویله نیر نیش	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹
ایتم حسنه ارباب کمال ایلدی	دوشدری دوشن اعبا راد لیب انوار جهان	۹

سویسو کوز کز دیر صحراره اغلط	4 ایمل یچون اول غزال نازدن مستی نط
سکرت وجد کلک شج جکویک یا بو	5 اول بی سیکون صرخساری کورون بچور
کل غلط سنبل غلط زکس غلط شنبو غلط	6 روی وزلف و چشم و خالک بانده بید
جانب فسدن ظهورشکر بند و غلط	7 فتنه در پیریم کرچیندن اول تق اشکار
فصحه خوان عشق دریا کلمه جازیب	8
صحن کفنا رنده لاجم پر کو غلط	
جان ویرمه در حبت ایل کوز غلط	1 با فزوی رخ آل و لب جان پر و ره و غلط
کر سیده بقا علیه رف دلیج و غلط	2 با قیله دیو ناره خدا بو یله وجودی
تخمین ایله رزیم بو کجه دونیره و غلط	3 بر پیغچه نیک دون یوزینه ایندی بجه
کوشی دلی ایله دی با شدن قره و غلط	4 عباسی عاصه لیکه چار پلوری او یاره
تحقیقه مجازی ایله ز فطره و غلط	5 دین دیره کی لایق فرق کیمینه یاره
چکمن یاغن سیغرا ایش بریره و غلط	6 بندا ایلر ایش خلوت ایدوب ساقی برنه
سنت بیلور ز بنسم جاز خزه و غلط	7 صحرا حشقا ایله رک بندوی رفیم

اعضای خا کسبله لبیا ایدوب لجام
صا رنشن ایدوی کوردم او کیمین بره و اغلط

دیگر سن اولمه بصد رنه فکر شختره	3
چمنده صحیفه ک اغیا رانله حلال ایتیم	4
اوشوخ حسننه ج ناز ایدوب کی بریا	5
طور غدر دودیره یا ننه یا لبیب	6
کسروه جای مناسب کلور کنی ارجان	
حقیقه در قناری که اهل حسد بر غلط	1
دهره اسناد امور ایتکله دهرون دلا	2
مالک جاه و ره یا سندن نلو کوشن ایلر	3
مست نخوت یاری کوردم دال چرخه	4
باهر ظن ایلر ایلر اغیا رالغون قانی	5
یاره آجیم مجلس اغیا راسراری	6
سلیم حیف لبیب ایتیم غلط اندر غلط	
بچه شمشک چشم پر روز کله ای عا غلط	1
نوش داروی خیال خطی دیر غلط	2
صا لری خطاک مسلمانا کی تحیم جوریک	3
بهای با جی بیت محسنه بدن استغرض	
صرام اوله سکال اول غنرت اول صفای	
با فخر و رینه آینه دن ایدر اعراض	
الغبط	
خاطرک خوش طوت کی لستر طوع و ناز	
سوز صحیح اما ک تعبیر سخن پرور غلط	
چاره یو قدر کزک نصیح کلیم هر غلط	
قالدی دل حیرتده خنک غلط خنک غلط	
ی غلط میکنی غلط ساقی غلط لانا غلط	
کیم طلسم با زوی غزه کوه کی یاز غلط	
خسته اعنته طبیعت ویردی دیک دارو غلط	
مصحف حسنک صحیح ایت صلو غلط	

1 قویم یوق محصول یوق بر در مدار انبار
 2 کویا المش کرویت قول ز کسر دارا
 3 فن جهلک دکن عالی سخن سکر ارا
 4 بر ضرر سز پهلوان بز مدر کر آراف
 5 زغم اید رفاق کذبین کام اسرار آراف
 6 سنده پیک دعوی دانش قیل گاه اولیب

دفتر لغات کیرم ایلا استغفار لاف

1 کیم ویر خورشید بنه که انجلا که هی کسوف
 2 ایلا شراب اضطرار بر وجه خوار و محو
 3 زخرف دنیا به مامل همچو ریات انشوف
 4 مایه جیب مجاس قالدیر ایلی زخوف
 5 و او عمر و اساکثر بر نخبه زان حروف
 6 محل جویرین کر بنیادین اهل سیوف

7 خالدهی برودنی مسیر کفر حیف لیب

همر پلک اکثر خجانت بیشتر هم راهلک خوف

1 بر زمانه بعضی باراندک سبت نیامیر
 2 لاف نکر ضبط ایدر شهر و دیاری کوسو
 3 ادعای علم و عرفان ایتر الا لاف زن
 4 نهم او ررم اولو بربر مجروح میت نایز
 5 جیفه بد بوی لافی هر کسه مشنوم اینک
 6 سنده پیک دعوی دانش قیل گاه اولیب

7

1 ایته باور که در دش دورانه قیل کسوف
 2 لایس کلاهی رفعت صافه راحت زره
 3 اوله کلای حلقه پوش عقل و دانش
 4 رایج بازار اعیانی سورلری خرمو سب
 5 شکر بو نلردن عیان ندر دید معدود اولان
 6 ایلیوب متروک وضع لایق اهل علم

7

1 ثابت منیه ال رخصا رک ایدر بخره التماع
 2 نازی سندن در کس لوب نازنینان
 3 سفله پرو کس مه و مهر و مجو مکلہ نما
 4 وار خننده برایش قاضی کلک بلید
 5 عاشقه اول کل افزدان ندر بر عیب

6 ره روز ملک ملا متدر لیب بی کسب

1 زه ما زار و لسون کاو بریرا کیکو دداع
 2 ایسته کورسون کومیندر بنده وار در شماع
 3 نو بهار عشق اولوب ایتم فراغ باغ و باغ
 4 با دهلکک بو لوم هم یساغ و هم یساغ
 5 ججهجه بلیدن ایتره لرغینه مسوت زراغ
 6 بندک یا قدم ساعدا قیدم داغ فراغ

6 دور دن ایلمک سوا ال حاجت عالم لیب

بمن اسیر در عشق اولوم حاجد لراغ

ضریح عاقد در غیر ایلرانی بخار لاف

بندر مجلسده رایج کالدر زار لاف

اول مردم چشمک زینه الکنه لایق	اولا که را بنیسده قبا بره چشم
قیمت ویریلور هر کسه کالاسنه لایق	صرف ایله نقد دلی هرک صفت
اولادی کو کل بریم یو یاسنه لایق	صد باره ایدوب نشان صفت کنونی
سلطان غمک همت والاکنه لایق	ملک دلی با جوج طلاق و لوری

برسا در غزل دوشتری لبیب طلاق
استا در مینک دکلا صراکنه لایق

رخکله اینده بر صفت بریم طلاق	بلاغت اوزره بیان اینده کله غرق
که دوشده لاله ایله غنچه بنینه بوناق	عجب نسیم کرم کونو ایندی نفاق
ندم که سر دهانک اولسنه استغلاف	جواب غنچه کی دریم اولم در کلان
فونک زلفی ایدر در مدنی استغراق	جیقینه کجی زخندان دلربا دن دل
ایدرسه خال لب مشکبارک استغراق	اعاف دائمی دیگر صراحی بر منک

بود کلونخ دعاغی دور ایله نطق
لبیب مصرعی نیشکر اولسه بر منک

پیشان ایلدی سنبلدی زلف پریشک	کوز اجوز چینه زکسه اول چمن قناد
بیورای شکر بار ملک دل کبرایت بر ملک	قتیل افروز شوق مقدر کله کسینه کتر

دیوم بو ما یه سودا ویر طلاق براق	بولوب طبیعت عاقله احترام قراق
میان عهدینه بندایتمه نفاق و فاق	کمند جنبه بل با علم او شخصک کیع
رهین مصدر طبع کله راشفاق و فاق	بو حرف علتی کل صرفه سعی بیت کله
حانه یوسک لانه ساز طلاق نفاق	اوصاف کدی صغیر سفیده ایلدن
طیب نکلوه کلورسه اگر مذاق حذاق	دماغ زهدک ایدر کله میله تنقیدن

همان نکلانه غصه اچمک الم چکنه
لبیب در ختزر ز میله افراق طلاق

حاصلی جنون عشقک عطفلا سهدا دی	اضطرالیک دفع ایچون صبرک دله عادی
به صدا بار و تدرنا میری وار فیا دی بونی	صنم انجم رخنده آه شبانه عدو بنیم
صدید کاه عشقک اهوکی جوق صیادی بونی	جوش میدین بر جباب اولش کلوزم
میفرسنگ جیف بر صاحب خرد دله عادی بونی	رند بیوه کوشه اولمنش نامزد خت عنبه
طعنه عشرت بیله بر بونیکه زکله عادی بونی	هپ نشان کجا او را دی نکل شتیم

قید زلفدن خلاص اولوق صیدایم بر لبیب
خاطری از ادم در کیم خاطر ازادی بونی

اعیار بندان اولم عطا یاسنه لایق	بن یارک اولام مده قاشانه لایق
---------------------------------	-------------------------------

۱	چلدی بریزه سورا خطر ندر عا شوق	۳	خردید بر بد رنگ اول قشقی که نه رنگ
۲	قوت آندی مال که خط او ماه خضای	۴	کوکل بریشدی که بی رنگ ایسمه رنگ
۳	امیدی تیغ بنجا بلمه کسدم ای که دون	۵	کورنجه لطفی مخصوص ناکسنا تر رنگ
۴	وارنجه غیره کل جنت لغیم اول رنگ	۶	خند فانی الوب صا تندی بوخوردن حیف
۵	افندی خلقه که اما تکی مستان بنام	۷	لبیب قیشکی بیلده زغانه سنگ
۶	سراج یاری کوکل آکلرک که نفی وار	۸	بکاکلیخه ددان اش جیم اول رنگ
۷	اولوریش ایشتمه رقیب انقلاب مایه	۹	بهی بیلابی زیارت بکاکلیخه اول رنگ
۸	جهانده غنجه مقصودی چورک آناه	۱۰	نه حکمت اولدی که هم خسته هم حکیم اول رنگ
۹	کریم سن نظر التفات ایله غیره	۱۱	که دون او موشه حادث بوکونم
۱۰		۱۲	چمنده کاه صبا و کهنی نیم اول رنگ
۱۱		۱۳	فقیر عشقه بیلم نیچون لیم اول رنگ

۱	لبیب منتظر ز سوز یله غیره کویلمه	۱۴	نصرتیق دریا اولسمه کاره ندر مالک
۲	که بزم معرفت شکر کن نیلیم اول رنگ	۱۵	ای خواججه صحیح اولسمه ایمان خلده
۳		۱۶	بزم کوزه مزردی کبارک وز رنگ
۴		۱۷	حکیم نه اولوردی عجب ایمان رنگ

۱	سختی دل هلاک اینسه نغم داروی اول رنگ	۱۸	کولر یوز طلقی دلدردی ضربی ایچق اصل رنگ
۲	ایدیر بیر این انصافنه در حال تی صغ	۱۹	که بر قاج باره داره ایمان حفظن تر رنگ
۳	بیز المکز کوزه فاند میله سرکه بخل کن	۲۰	بچه دمدر اسیر کورنجه ندران بجر رنگ
۴	لبی تیخا له داریم قانقا صبح مشعره	۲۱	شعورک قالدی آردی انزیمی بوکورد رنگ
۵	زرخا حصص عیار اول صدوق ایلم سوزی بینه	۲۲	کیمی عاشق کیمی مجروح کیمی خسته در دیور
۶	لبیبا قالدی شکر کحشران عرفانی	۲۳	لبیبا طوبی تری نبضک نشانی تیری ایطالک
۷	کیکلهمه صحنان اولسون کینت کلک جالاک	۲۴	دلجمی معظم جزا سیم ترکیب تری بکلک
۸	فلک ندر تر صلیک نیلیم عارفانه سنگ	۲۵	اوبی رحمة صفق کورنجه عانی کینه جالاک
۹	نفسج زرون دهنه مثال شعله تیار	۲۶	غبار الود اندزه ایله بیج جسم غن کلک
۱۰		۲۷	کورنجه خواجده روح بلا کورنجه ندر مالک
۱۱		۲۸	چیسیمه بایزیده عرفی ای صوفی مسوکلک

۱	لبیبا قالدی شکر کحشران عرفانی	۲۹	که کیمی خدی بیدارک ایچو انه سنگ
۲	کیکلهمه صحنان اولسون کینت کلک جالاک	۳۰	نه دکلر ایش چورک کلور ز بار ندر مالک

بندہ ہلہ قیس ایلدی اول سخری کل	سعی ایلدی فری جنونی ایلده تحصیل	1
بنا بر ہد دشمنہ چون طیر ابا بیل	دل کہبہ نی بقہ صقن اولوزراخر	2
باعث شجر علم ابدی اخراجہ کا قیل	سن کشفہ اول جنت ایک ایلدہ وای	3
ساقی کرم ایت اولدی ہولردم خلیل	ایام بہار اولدی کرت شینتم چکلک	4
تیمار جفا سیدلکا ایلدی بخوبیل	بر حصتہ وصلہ اوسیا ہی بچہ و عذک	5
ایردی لبیب اولسه شعور کی شعورک		6
کہ بلیلی کہ شاخ کلی طکلک تمثیل		
خواجہ کمان عشرتہ سوما بید کل	اولدی صحن کلشنہ پیرا بید کل	1
مہدا کلبن شیر شبنم دایہ کل	غنیہ لر در باغہ طفل نا زین	2
التجا بید بلیل استغنا بید کل	حکم شاہ عشقہ نامور در در	3
ای صبر بروج نزاکت آید کل	بقی صکر درون عیب محو بید	4
ایشہدوب کسب ابدی خلیہ با بیل	چون رخ دلدارہ تشبہ ایدلر	5
بولغہ نرک رخ یاری لبیب		6
باغدنت ایلدی استغرا بیل		
فغان و فرقتی اول کلن قولانہ صلا	صبا ہوای دل زاری یاری باغدنت صلا	7

صوفی قالمیورونیکوہ اولدی بو عبادت	کیم لکننہ اولدی رسمی ایلدک	3
لطیف لکننہ مقصدہ کبریا نین دکلی	کذب و حسد و بغض و نقای علی لک	4
خاطر لکننہ ایلدک کیم خلیہ اولد خا	بر قلی اولور قلب عزیمنی فری بانک	5
حسلی طبعک کل کل ایلدی اولد ایت	بیلیم کہ ندر فرقی بہار ایلد خزانک	6
بوسنہ روحش ایلدک عز اولدی لبیب		7
جلسندہ عجب فریب دکلی طر فانیک		
خال رویت کہ بزہ کوک اقبال ایلدک	خاتمہ نظر وی وعدہ قالی ایلدک	1
سینہ بیچیکہ کو یا نلکہ بیزان ایلدک	کہ در چشمکدہ مژدہ ک قبضہ بیکال ایلدک	2
فویوب اقدیر و صا الحکمہ بی حسرتہ	مشکل اغوشنی صاقی غمہ خلیال ایلدک	3
ایتدک دلبرہ رام و لب شیرینی بوس	اہای دلشہ نہ نوم و نہ خود بال ایلدک	4
تک و تاز طرب بوزیمین ز معین بوز لبیب		5
نوشن طبعک اعدالری یا عالی ایلدک		
نقش بند ہندہ بیعت اجلال ایلدک		6
حضرت شیخ افندی بہ ایلدک بوس		7
قطب الاقطاب معارف دینہ و صافہ		
اصول کسرت نش ایلدک بیک جمال ایلدک		

لبیبا عزالت باد کدر دن بشغمه فیض الم	۵
عجیبه معنی بیگانه نزل اشنا اوسم	
سکاپک شتونی واردر کو کلم	۱
فیسندن یاد کاردر کو کلم	۲
فور قوم زلفه باردر کو کلم	۳
مردا هوشکاردر کو کلم	۴
دائمانو بهاردر کو کلم	۵
قلعه استواردر کو کلم	۶
ساحل صیره جلدی انی لیب	۷
اشمید یلک در کناردر کو کلم	
نظیرا بینیم سلك اسیا د کلم	۱
بن ایلارک دیدیک سینه هاد کلم	۲
اله یاغده دوشتر صغده بن خناد کلم	۳
که بنده بکس زن دامن رجاد کلم	۴
اسیر روی دلم مال عطا د کلم	۵

هوای وصل ایله چون کا هواره بر مصلا		۲
دوشور سلاح فتوتله بزم رندان		۳
ظهور موسم خطور رواج بندر وصل		۴
بلای کجینه غمخندان خلاصک ایستریسک	۵	
لبیب کسی بی بر میک ایاغنه صالح		
خیله نطق ابدار دیبوری کو کلمی ایلم		۱
طره سی هاروت ایله یان باستی کلمی		۲
اول نهنگ حسی تقایر کنار وصله		۳
چیفدی مهدا شین کسینه در چون طفل		۴
ساغره صبا بی غم لیبیا بزنده	۵	
با در سزا اول مست حسن وانی کو خوش ایلم		
قبول ایتمز بنی اول شاه اسفنا رجام		۱
ریاض بخجی کزدم سر شتر تخینه در دم		۲
کتور مزیا دینه بکر بنی بخت بزرگ		۳
او دکلو دلدن عرض ازره در کلمه		۴
او طفل نازی بوسه تنگشک قوجنه		
کوکلی وشت هلو بوزی لوندرا واجانه		
نیج دقه اقمید کی طراغنه ضال		
دورنه رفعت جانز کل دست دعالم		
کل مقصود دیمه کلر کیش بن صبا		
غنا ایتمشدم خود که عالمه وفایم		
دوشتر دم دست و پای کندی نیک ناک		

نغمه سنجی با آطلا هرده ما هر در نغم

نغمه سنجی با آطلا هرده ما هر در نغم

نغمه سنجی با آطلا هرده ما هر در نغم

اولم

نکین و نش نقش بر عکس فلکله نامدار

مثال و در در غنا هم خزان و هم بهار اولم

در غمی ندم تا صبح سیر انظار اولم

اوسرو نازی غویب ایندم اما فتنه کار

او کلکله نزاره که در در جو که خیار اولم

لبیبا نامه نظم ایوب رسال یارانه

قصورین کتمه ریای فشان و موم و عهد اولم

سکوا خیم قدر ایودی کسب جلا شبنم

کرامتله بو کون کوستردی کنترین بر جوان

ضیا فغانه کلازاره بلبل صبا شبنم

سوز اقا بر ششم باش انظار شبنم

ادو شردی صفحه دیواره بهر صبح و صبا

بان طینت مرشد پیرک انابت کاریم

نقش دیوار فنا در محو و لو بر برون لبیب

نقش بندری تکیده سنده صان ساور در نغم

1. خلا ف خاطر اوزره دورینه جریخ مدار اولم

2. تراغنا روزنه انجانده الم نکمت و لکله کلک

3. بچون حسرتونه قویونک بین کی کی صوبه شایا

4. قیامتخیزه اشوب اولوی عشاقه خرا خندان

5. اولوب کویونک که خندان و ککر یارانه کوزان

6. لیبیبا نامه نظم ایوب رسال یارانه

7. ایوب کارو طینت بان غزل

1. امیدیدی اقباب روی یاره انما شبنم

2. مرید کلکتنی درویشی رو تا مض محبتدر

3. مکر سوز خشان غنچه در جمعیت تیشدر

4. حرارت فرصت عای بی با ندردی ایوب کلا

5. سنک رنگ رخکدن غنچه تصویر لیبیبا در نغمه

رخک آغچیه بیلکله خیله قیل و قال ایوب

ریاض عشق غزل فکری کلک خیا لیبیبا

صور لیسدر برکی اول بیچاره مه عرض کار لیبیبا

قالوب زینوروشن صفانه موم ایوب

یا کلکله دون اوشا صفت حسنه عرضا

می دشنام لعل جانستانک بهی علابیم

7. دکلهت ایسته انظار ایلر معرفت لیبیبا

بو نظریه لیبیا امریوه امثال ایوب

که کلزاره جهانه بیلر و بیغایی ال ایوب

دره دست جفا به طبل حاضر در نغم

اعتراف ایله که تار جتکله بر در نغم

دره مکلده بر دیر بیله هم در در نغم

کی کبی سوزا خلدون بزوم ناظر در نغم

مجلس لایوه سوکتا رظار بهر در نغم

8. هجوم دل پریش نیده در یوخسه دم کلزار

خوش رعنا غزل نظم و حصار

دکلهت ایسته انظار ایلر معرفت لیبیبا

بو نظریه لیبیا امریوه امثال ایوب

1. سوزا چدم قاصدکن قاصت شمشادی

2. محصل که رخک که غنچه لعلکله نزاره

3. کلکوز شین دلی خنجر غوره لرله عاشق نزاره

4. نه رام ایوبم سنی نه لعلکله موم ایوب

5. بنی جلا د چشم نازه ویردی فرط غنچه

6. امان زخم دل بر دفعه لطفکله نزاره

7. دکلهت ایسته انظار ایلر معرفت لیبیبا

بو نظریه لیبیا امریوه امثال ایوب

8. هجوم دل پریش نیده در یوخسه دم کلزار

خوش رعنا غزل نظم و حصار

دکلهت ایسته انظار ایلر معرفت لیبیبا

بو نظریه لیبیا امریوه امثال ایوب

1. سوزا چدم قاصدکن قاصت شمشادی

2. محصل که رخک که غنچه لعلکله نزاره

3. کلکوز شین دلی خنجر غوره لرله عاشق نزاره

4. نه رام ایوبم سنی نه لعلکله موم ایوب

5. بنی جلا د چشم نازه ویردی فرط غنچه

6. امان زخم دل بر دفعه لطفکله نزاره

10	صبا خطا ایله اول زلف یاره دکیکن	خدر که خاطر عشاق زاره دکیکن
11	درون کسینه هر دل مرغی شاه شکر	شکار در امکه شهر یاره دکیکن
12	شها فغان ایله بول کسه کوئی شاقی	نظام دلگش وارا اول دیاره دکیکن
13	هوای وصل ایله بحر امید نامندر	سن ای سفینه دل اول کناره دکیکن
14	صفاسی کزنت جوهر در جوهر اولک	
	لبیب دله کی زنگ غباره دکیکن	
1	وصلاک کا صحنی دل پر زنتیاق اولک	بوکر مبتلک دلسوز ارباب نیفاقی اولک
2	صراحی اوزره کا بهی کونکونیت ساقی	ستون سیم قصر عشره زربین رواق اولک
3	نذر بو تخکامی وضع نامطوع حکرد	ایدنله بیداق ارباب طبعی بیداق اولک
4	جوانبای زمان بوق بر بید محبت	نکاه و غمزه هر بطنه کار افاق اولک
5	بن ایکی سو طیسیم بیکرم قیل خنک	فضای کردنک با زبجه کا خنک اولک
6	لبیب کیم دیدی خال رخ دلاره لوبکیم	
	همیشه بخامندک اسیر عشاق اولکیم	
1	قدک معقول کورناز در طبع قیامک	خیال نازه در رفتارک اشعار غلامک
2	کورن شمشیر جبار بوی در بوی	قضا بر طعه خیر ایتدی دیوان مسلمان

6	ایتم امید اهرت امیر و وزیردن	اوم ادای نافیج ابن کثیر دن
7	جون طرف لغو در بر اول فی زمانا	عاندن در بر بار ز منوی ضمیمه دن
8	امسا کلهر طوبت نجاری نوم یزد	اولوم ز کام نغمه عود و عبیر دن
9	بر تو ذوات شخسه در عبیره کل	کلر ضیای مهر ملک هر منیر دن
10	بجراسته استفا کلام ایتمک لبیب	
	جیتیم یورلمه در آمانی غنیر دن	
1	امید مکرمت ذلار همیشه اهل دنیا	نه حاصلدر چناره عبرت ال دست نهادن
2	تعین شخسه همچنن اتقا قیله اوور	بو معنا کلنورک نرتو ابتله نرتو آدن
3	کمال اربابی عریان اولسه اکرامی	دلکدر صرحتی مصحفک جله مطلا دن
4	ملاک طیسنه ظالمک نظر مقرر در	که پنبه نش ایله سود مند اولن در
5	مجرد شکل ایله تقلیه کلر بان جوهر	ظهور ایلیری کا رسیف صادم موج ریاد
6	علاج ره روان عشق بره ملک بیدار کرد	اسر باد کوم اول یوز افغانی طمان
7	دل ایتدی جرمی سنک جورا کیمیم	بچون ای شاه بیداد انکسار لارک ریا
8	خیال کردنک ویرز قناعت کوم جوهر	اولوری نشه یارب ربا بخت رت بول
9	مشا ربالنار اولر لبیبیا نجانه نکل	سبقتی ان اولسه رانده کبیر شاد

اندر دغانای مغنجه عید الصلیکون	نشانی بوسه قالمش رخلکه هر طرفه	5
کریبانک کیرسه دستمه کیمه نصیله کن	فلک چاک کربانیم بیوردرد جان دانه	6
شاهشوردی دستنی واعظ افندی دردی	الوب معراضه قصصی شادک قصه یادانی	7
	عجب غبار کار فریشتدن اولر نی تنفسار	8
	ندوبو انش کیدک کویتمیزی بیلیدکن	
اقا که طوطی لحن اولر یعنی تم ایدر سو	خمن نه کاسه کاسه ز بهر جگر سو	1
عشرت دمنه رافت ایدر سو صوبه سو	نار جغای دور ایلد یا نغمه یورد کله	2
بیر صفای ایلدی قاین بدر سو	طوطوری درونی بنت زری الوری عاقبت	3
که قانی قینسوب اویر اغزن کور سو	شاکر دیدر صراحی می گاه اغدر	4
خمار ایلد مناد مدیرانه کور سو	قلمز نهی قالمورسه دخی بیان کول ایدر	5
کامچ او موزم طفل شالی کوز سو	که مجلس ایچره بیر صفانه وکیل اولور	6
عشرته باشی اوزره طوطی نینز کور سو	که طاس سباز جام و کیمی نیشته باز اولور	7
باز ایشینی رطل کرانه کور سو	ایرتیق میدن الیو دیروب اصل مجلس	8
خفله جنبش ایلم اغز و نوز سو	منیای می که صاق قزرافت و خیزدن	9
نابت طولک ایچر فخر خدن نیشته سو	اشراب اولنسه اربوی نظم ایلد	10

بکارا چ کله مضنون رنگین علامیدن	شراب لعلک افکار یلدی دلخون اولورنی	3
باقلمه مخلطی اشهر درالت اسم نامیدن	سختزه نامورلاک داخی کنایمی بر عیشر	4
	بیلیا کل جواب رسالی ایدر کورخونی بی	5
	برایکی بیت مشتاقانه یا ز نظم سلاطین	
غیبه لر لوله انبیب حجاب اولدی بولون	دین تنگی شکر ریز خطاب اولدی بولون	1
بینه ارباب حسد خانه خراب اولدی بولون	ایلدی قلمی معمار کا تک تعمیر	2
رنگ خجالت مه و خورشید نقاب اولدی بولون	عرض دیدار جهانتانای ایتدک که عجب	3
دامن کوهه فاند سراب اولدی بولون	از تین آه جیحوب بیکر بر سوزمان	4
در ایلد بیلک تصویر کبار اولدی بولون	کاسه کله اوزوب شعله نقاشی	5
	فکر نیکین شانه علم بو نوز سو ویب	6
	سراکت قلم رنگ خنیا اولدی بولون	
وقفا حاصل اولدین ای غنجه کیمک اولدین	عزای ایتدک بی سیم نزال اولدی قیله	1
خلمه حایر ز دکلمی بر خیر صورتی غریله	فراغوش ایلون صبح اولدم بو خنیا	2
دماغ عاتق اینر فوق شفا کوی کیمک	بکابر در ز غزلانک نواز سوز بولون	3
کیمک سلاک منیش کلمه علم و شیخ عیله	آه پیچیده صید کنای می طولک کورنی	4

نه

اولدن آینه خاطر عتاب زرم	۱	روز نشیوه کی ادا که اقدارم یوق	۲
اودلق زرق وریا اولسون نزاریم	۲	اقمه خجرت شتره خونجی ز اید	۳
چنده زکس چشمک کورخه خواریم	۳	ادیه دی وایه باضیا مشکو فلولوی	۴
صادم متاع را حتمی یوق بهاسنم	۱	دلوا اولدم اولمده نقد و فاسنم	۱
سنبل دیدمسه زلفه تو به خطانم	۲	کلی ز خطر نده بوی غضب وار بندوب	۲
هن عالم اول افک ایشته اوراکنم	۳	یوز دوزندیر رسه نازا بد بندوب	۳
ضمنا دلم مساعده در ادا فاسنم	۴	اغیاره اشکاره جهرام اولمده سنک	۴
لبریز غضب جین جفا زلف کیده	۱	وصلاک دنده بکوزره جانک ایدر	۵
سنبل سکا ز سار شو طرف کلده	۲	سوز و ایدر بسین افندی داسنم	۶
دیروزه کمران انتر اولور جا چخنده	۳	ال تیغده نایز قضا بیر لکده	۱
خلف طرفین اولیه تا وجه شهنده	۴	منع ایلمه افتاده لر ره کلده کمدن	۲
		رویک کلده سیه ایدر بنی بلبل	۳
			۴

چاک ایدر سینه می ای ظالم اوتیع ابرو	۱	اغلم ایتسک اکر تاز نکلان کلک رفرو	۱
اولدک اخر بده افروخستم قوروصانی	۲	قاجیر کصالده درشتی جان کیمسه	۲
بوسه چین اولمشن اغیاره چون رسا	۳	زنکنی بوزمشن لوب رنگ کلک اغیاره	۳
صا مشقده اوریلان قافلایه چیمه	۴	صا لیمه تون کیمیکه طرار عدو	۴
اوسیه چشم فتح کسترو غازی کوز	۵	کوز ایدر بر برینه چشم حسد له لوه	۵
حسن بازه جان یورور نور سلون	۶	اولدی مکتب قفسن بلبل و کبک و تپو	۶
	۷	سرمه کر دکدر فنی شکست ایتدی ب	۷
		اولدی صید حیف که ایلیم قلم نادره کو	
دون ایلی نوزرس جوان کیشتری بتر	۱	بوسه لاک فصلند فحق انواز اولد	۱
بدر زلفک متاعیدر دیوشام و کمر	۲	کوندر ر با دصبا بی تحفه کلشن کلشن	۲
بوسه لعلن قیلدی مو قوف ز غمونی	۳	ضبط محمول عمل تاخیر اولدی غم	۳
خانم اغیاره کار کیمسه صهان اولد	۴	دوشندی سیباخ غلک کوب ایدر ایدر	۴
	۵	کچ با قوچ کوبلر انا زغان کیمه لیب	۵
		راست سو بلی کچ با قو ووش اولدم بقیه بیزن	
اوروی نازکی ایتدی کیم نقاب زره	۶	نقاب نازیم حیف ایتدی نقاب زره	۶

ببینه سولیده لم ذم قیس و فرادی	5
عجب حسارتی وارد کرد کار فصلند	
کلمه خیلی مدار در غنچه	1
طفل جوین سوار در غنچه	2
میر عالی تبار در غنچه	3
ماید افتخار در غنچه	4
لعل باره نشسته آینه لبیب	5
کوزیمیرینه خار در غنچه	
اولوری حال سخن دقت خیال کوره	1
اوسته دل که کجیه خوابین بیال کوره	2
چمنده واری نهانک اونها کوره	3
ندامنی دل مغز و صکره ال کوره	4
او هر که فوشن بیم بویلم جلوه بیک	5
کمیت طبع ایبیا او بال و بال کوره	
ایرستوری دل بیچاره کوکلون کوشه	1
خطکون ایندی نظرونی افتاب و شمشیر	

شاهان نکرز جوهر کین سیف سپیده		برجین عشاب ایتمسون بروخی خونا	5
برد در کم ایله پیش ترازوی عقده		نیک و بدی فوق ایلمن زال فلندر	6
عشقاق حاضر اوسون اکاجان فلاغم		والی دیدیکی کجی لسیا یه نه دیرین	7
کوره حکمتی که شمدی جور دی تیا لغه		هر روز و شب اینکله شناه که نه	
هپ کیتدی ایل علم و معارف از لغه		اول طفل نورسل ایندی بکوس در لغه	1
همشیره سوز در در جو جانش با لغه		بیدار ایدی سهرله بریا ام جمنز	2
هرنا خلف که میل ایدر اولور از لغه		شهر ایزره شمه یلاک جهلانک زلمی	3
		پیرمغانک الما یچون یعنی رند	4
		اعیان ایندی اولدی نظلام سلف لوق	5
			6
		ایندی زینده اشک ترع اولور در لبیب	
		دیرسم که کیمیدی بالفه صندیه باغ	
جنون تزا ایدر ایدر مشن بچار فصلند		عجبت اولدی نوزون خط یا فصلند	1
تراکت ایلدی مطرب حصار فصلند		کبراس لعلک تقیه یه ایدر ب ایدر	2
کتاب عشق یا زربسقا فصلند		نمایش کل جنت زخله نه لافنی	3
شکفته داغ علم لاله زار فصلند		اوشکر با زغم که قیلور جحر اغافی	4

اغیاره مومیا اولمکن دلسکن بزه	انصاف قنده ای حکم آموز بیفخول	3
جانا تنزل ایلسک اولمز می بزه	بزه خانکیا بیه یوز سوره زانما بوش	4
ایندی معارضه کل اکا یکسمن بزه	برس غزالدی دستنه یار چدی کینک	5
علم وهدهر صایلسه نغمه عبید بزه	بیهض معارف اولان مفلخانده	6
اولوی لیبیب فرعه توفیق لیبیب		7
حساب رسده لقلقه زکیم خیم بزه		
تنی جنبا زلم آندی رسندن کسنم	زلقلقه بنده لکم دوشدی دیندن نه	1
کویجی حوق کشف وکلارا ایتدی کیندن	بولدی غنجه دهانک کی برغجه تر	2
جسمنی صاردی کسمن شهدی کفندن کسنم	صولت توشش بیراهنکی کوزن بزیلا	3
استخوان تنم اوغرمه شکندن کسنم	مومیا، مومیا لکی صاروب ایلعلاج	4
اولور اولماز کوزه بکوزه دیکه کفنا لیبیب		5
فرقی چوقدر کوز بیک فوری کفندن کسنم		
باشلر بلاکسی اولوی اولم اب ونا بیلیم	ویردی شکوفه رخنه صخره بایلم	1
مکمن اولیدی صحبت اولی جنابلم	دلاره بن دیلدن ایرار ایم غرضلم	2
روی تکاری کوز عدین اول کبابیلیم	واعظ نصیحت فرجه حقیقه لور بزر	3

2 رجمای مکتر میزاری ایلدی دلدرام	اوشکونوزنی یینا شتر دردی عاقبت کلمه	2
3 رقیب هر رنگ ایدی جنازه سینه	اقدی حوصله قوزغونان مثال تونوش	3
4 شو ثابتانه اولرله برهمه چا تدم	کوز غنجه سینه سن از قالدی کوز قلم	4
بو چا ریمیه دیر کیم خلعیت کیمین		5
لیبیب والی اگر قالمز ایسه دور بیه		6
1 قانور کسه بیر صفایک اگرک همتمه	صوباعلماهل ریایک اساک طالعتمه	1
2 بصیرت ایللی بیلور کوروق دهرچ کورک	دوروزنه دولی دکتر هزار رحتمه	2
3 بوکون نهالک ایدک کسب زرق واد	خدایک اولیه راضی مکر کفالتنه	3
4 زرا بیلر تیشی بزم جهانه فرق بیز	بقیمین علم پروانه ک صبا وتنه	4
5 عدا و صند بوز اولور ایدیمه کور	رقیب رو کیمهک بو سفر سلاصتمه	5
6 الشدی لعل شکر خند و خطا بزمه	مزاج غصه دست قنقن کفتمه شتر بتمه	6
شتا و صیف لیبیب خزان بزه کی		7
عقوصیم رخی کورک استقامتمه		8
1 ایتدی سیکه شهید صفت دور بزه	مار صفتش اولوی تدری وچمن بزه	1
2 بد کورک نفاقد کیم باور ایتدک	بیجا بو چین چکر و خوت ندرن بزه	2

الف

کلودی شنبه دن بر کون موز روزانه
 غبار باری سخن تو تیا در مسخینه
 اولو پیر پیچید تخت حکم حلوای بشینه
 صدفه با عذر اطفا سخن بزنده

خدا عری کون اقبال جلال فرزند
 دعا آید که بر صف ملائک کسونه

چیتو کلردن اشک کلاب هسته
 ویر رتفاحه رنگی افتاب هسته
 کلور افسانه دن یار نه خواب هسته
 صبا اول سوره ویردی بیج و تاب هسته
 ایدر عشاقنی بر بر حسا ب هسته
 اولو هر خانه صا حبس خراب هسته
 ایدر بنیا دسترون تراب هسته
 کلور سه معتبر در بر شتاب هسته
 ویر عاقل خریله جواب هسته

12 اگر نقد بد اینسه ناسه انک خواهی بودی
 13 زلال اتفاق محض مد زانرا یا نمیدونی
 14 خط در عهدی ارباب شقایه تو یلیم
 15 هله اوصافی کنجایش بذر حرد و طرول

16
 خدا عری کون اقبال جلال فرزند
 دعا آید که بر صف ملائک کسونه

1 عرفات المودی روین شراب هسته
 2 قور در روینی جام شراب هسته
 3 اویدی سکنه شتم عاقبت زها دوش
 4 خرامان اولوی بر آه المدی که قامت بازی
 5 اولان شب شوخنده از قام هندیه خطو
 6 خیال یار شزد دل قالمه ویرانی معرود
 7 دم پیر پیده که دم کرک ریزان اولدک
 8 چوسیل اولوز دوی خسته دولت ظهور
 9 لیبیا عبیدر تعجیل رأی مستفادک

4	فوست نمای بوسه دکله دیدر بودی	ایقظ فتنه ایتمه در قصه خوابله	5	اتحق رفیب غسدری بر شیدر تیب	اولسه نمله اول قاشی یاد لر با بیل
1	شکخ طره کر شخون بیدر ملک چین	در دزدانی عرف انار ز اولور بر کوی	2	یاسین آیدینه بیدر لاجون یاس که آیدینه	صناع بندر وصل دلا را کلمه تخمین
3	ایدر نقد دلن ارباب دانش قیبت	ویرر قطع جواب اول تیغ ابو تیغ	4	نزع ایدر سه جسم عاشقه نایز باه	دما دم کجودا شکر هندو در نظم زین
5	قلقدن سرفرو و رصفه کجا نه مشوره	دما دم کجودا شکر هندو در نظم زین	6	لبیبکس قصور نظکی در لاله اول	عجب کیم دوری طبع خود کیندن کت
7	قایلم نشا بدر غبت و شاع الصدرا لاد	شقای حضرت اصفدن ایجا رخصا بین	2	خلیل الطبع اسماعیل باشا که منجه	علاق فریان کسر جبرین قبول ایدینه
3	او کیم اجمال انداز اولو بی بر لرد ملامل	کورر خواننده یا مقبل یا خون بر شیدر	4	مشیه محترم دستوراکرم ناظم عالم	که عنوان صواب اراسی تو بریدی
5	نالی نیدر کون بواندن بیلر دی کوه	بونک رسم وقارین کوردی عفا ویردی	1	قاف	کوه

1	اوله فریادی دل اول شو خلك بکینه	طایغ درویر شیشه تکلیف جور بینه
2	ساحل راحت کورن بر بهو الله بر	حق سلامت ویره دوشنک بون بینه
3	کیمسه میز بن کیمک دختنه بجه لایح	نصف دل طرطیبیک صبح تخینه
4	کاه زلفک اللدم که ز خطک بون لایم	ناملی بولدم حنک چیننه باینه
5	کچر قو آبی برهیز وریاضه حلام	بو طبیعت زاهدی دور در کدایی
6		صفت خوشنظران که کینه لایحان
با فک بکزه لبیک خاطر کلین		
1	اچی مشرب قزل دیوانه در کین خوش	ایدر در پوش منیای اولور مجلسه
2	اولدن نامل نور بصیرت و صحت صفت	ایدر لر میل سر به جوب اری چشم مغصه
3	بعی انصافنا محرم اولوب غیار ایلم	ایدر سن اشنا که اشفاق دور در دره
4	ظهور خاصه اوقا تواقف عارف غایب	ویرری فیض صبح و شامنی فاطمه کوره
5	بیوردی کو حنک تیشه زلفک بندون کوزه	اگر توفیق بازو بند اولور سر مغصه
6	خارین بوز طوک ادعا نه فیصل ویریک کاف	ایچوردک کاسه کاسه فانی اولنم عزم
		7
		لبی و شش ساقه غریبه نوز طلوب کمال
		فرقلنه لبیبا ساغر بلوره غصوه

1	حکیم دروشن غنایم باقمه هیچ نقصانم	اطلس و بر سر خلك الم من عمر یانم
2	خیره چشم بر تو مندرد ای صریح دنی	کر کل خورشیدنک اورس تخنه تاوانم
3	بن او شاکه سولید عجا ز کوی حکمت	کیم فلاتون الهی باش اکر فرمانم
4	افاق عالم افروز سپهر صحت	همسرا و زلفه که کلدوم تا نامم
5	ایتم خود نینک آینه اسکندری	ویرسه لر او یزیم کوشه اوانم
6	عشق انای عصره پتخاندون کور	قالمسیون آهم جهنده شرمه داغام
7	با که دهرک لطفی وارستد بیلند	عذر جوری بندن اعلام بهیم آوانم
8		اوقسون با قسونه لبیل هل خور قیرو ب
		قید اولسون بو غزل مجموعه عرفانه
1	نه جاهل مشرب ایله التفات لایح	نه دهری مدرب ایله اعتبار ایا قرات
2	معارف عرض بد نل بشعور انسان نادان	کلاب افن نه بکزه جیفه بدوی چوان
3	نه غم جاهل فراز ایلر بوسوی معرفت کور	که مشبه رفوری خوفناک ورد خندان
4	سیر دل جا بلده عرض معارفن حلال	دکلمی یاسنه انهای غیر چاه قمرانه
5	جهول علم و عرفانه معارف عرضی بیل	نظیری صحیفه هدایا بلدر کار و ستاره
6	مقدم شکست ایترک لبیبا قدر عرفانه	مدایحنا صافشاد ایلرک عمر نایانم

مجنون نرسنی یا سا مجنونی لبیا
ایتر می نظیره عجبا ناب افندی

8

- 1 صوفی کجه بر زورق الوب کز کاشی روی
- 2 جوقق بار یاقوب تیدی کندیز نیازم
- 3 دون قریب عشا فک تجزیه ابدی نیست
- 4 یا دادا که حفظ اتمک ایچون بیت شک
- 5 کرد خط سبز نده اوین فالک کوکوبا

عذرین دیلوب ساقی بی دیلو لاشردی
دل تو ز نور پوران منرنی بیک کز اشردی
دستار لو ندانه سکا پیک پراشردی
عاشق منی صوفی کجه بر زورق الوب کز کاشی روی
بنسکا لیه بنداسکله سندن نیاشردی

وصف لب لعل نده کی صوفی ششردم
کیم کوکوبسه لبیا خط یا قوی قاشردی

6

- 1 دون بیر سفان ریزه قانی صاندی
- 2 میحو اصر اجهیلو غاز بو غازه کلدی
- 3 قانی غلط انداز ظهور ایتدی اولافت
- 4 صیغنه کسنی آکلهم صوم بوجی جامک
- 5 مجلسده مریدان رایا نار ایله زاید
- 6 ناز ایلم بنوب چیغوش ایکن صید قلو

برفقوه می ایچ دیو کتور دردی یاغدی
بنت زرزی طار لری تلمه نیلر یوشاندی
اغیاره باقوب ناوک چشم کلا اندی
ساقی نلک اعلی کسنی صید قاندی
اشکن دو کوکوز قریب زرزی صولادی
غانده سلک نیر قریب اول کله چاندی

دخلف یا دادا لیک لیک لوهان فران شید اولدی
در میجا ندوق محنت برون دار چین اولدی
لبی یا دام سکر بو شکر نده سکرین اولدی
بو صوم کیم ترک غیرت شیوه غیرت کون اولدی
صوفی لری عاصف کوزه دردی تو بون
بو نظر نوا دا بر بی بهار نگیل زین اولدی

اونا جهر کجه دون کوشنرف خانم تری
لبیا کوکوبسه بیت جز نیم شنه زین اولدی

7

- 1 کوزه می ترنج فلک کوردی کندی
- 2 مصرن شکر ستانی چکر خیل کزندی
- 3 اولور کوره ناره وکیل آه بلندی
- 4 زلفک صغی طوطودی بودل زاره کندی
- 5 کرسید بو کون رند میه ایتدی کندی
- 6 بون دیلیم عم زهره کی سفلیسندی
- 7 فکرا لیک صحرای سفاهنده دوتو کندی

- 1 حیاتل بر کجه لری یاغدی عجب نرسنی لبیا
- 2 مدار ستر کجه ندر دهان میکش حصار
- 3 مدار صغیم کیم تلخ ایتدی بارک چور نرسنی
- 4 حصول کاه منجی کله کوشنرف غیری اولدی
- 5 مدار ارباب صفوت چیز نده دردی
- 6 دوکلدی صغی به معنون زنگارن خاوم

- 1 جلا دجهان ایتدی لراول شاهلوردی
- 2 یا دایتمه لر قند لب لعلکی یوخسم
- 3 سوزدی اب کرم ایتنر سه کراطف
- 4 جوقق کیمسه سیر اولدی قوی کراقا
- 5 شیخ ایتنه حقدن باقوب نرسنی لبیا
- 6 رامش کوریم دیو وار نغمه مغزی
- 7 ای نفس بد آموز صواعق عزیزنک

1179	بزرگ مردک حاصله خالصانه بی	1
	سرمایه الهه غیبت واضح در کربان	2
	دیو شتر در او سجده کنی زاهدت بود	3
	ای خود فروزش بر تو نفعی دست عزت	4
	کلاه شنگلک اینم ز با ندانیت خنجر	5
	زاع وز عن که طوطی گلشن طراز اول	6
	ساعتش تسفل و کیف ز نای دل	7
	ویر ز لیب مجلسکه قهوه خانی	
	کوزن اولدی رخت خطاک استکار اولدی	1
	دوکوب فضا دی دله اشک نخ ناس روز	2
	ندربو الفک اصواج در بی المی	3
	بیانه قدرتی یوق ماجرایی جبرانی	4
	سور بوس لیکم و کنده اشک لیب	5
	فاجردی الهه اولان نقدی با حرام	
اولدی	عالم اصلاح اولدی اولان اولدی	1

رنگ برخ نرنگ دکهنوب یار لیب	7
اویسون دیوش لیسنی کل نپه یو یاتدی	
تار مار اولدی بو انا م وفا بازاری	1
نفرت ایند که باقی قورون مزین جان	2
اولدی سلیم ایوب صکره ظرافت کج	3
اولم هر مدبره ز ایر چه نویسن الفت	4
ذوق روحانی ارباب معارف دوز	5
بلم بومصغ ز بیا پر سوزک وار بی بیب	6
تار مار اولدی بو انا م وفا بازاری	
نقد اناک کرم ایراد الیم چرخ دینی	1
موسم هند و خطک کلکه اولدی لایم	2
تخته وصلدن الکرک و سوغ تبارک	3
اچسون نرنگ وصلدن شریط غفلت	4
فکر بزگان اولمسه زخم دیکش طوز نوب	5
سینم اولدی کرک بجز نه صدر سوزنی	

بزرگ مردک

1 با فک آینه احسنی نه یوز در دم
 2 اندک بو کجه بر صمدت لری ایسوی
 3 که بز جوق کشتک حسنی کردن جام
 4 مکر اول بیوا طنبور دلره بر و بجهون
 5 امان قدام ایدک بر می زمستان
 6 تبصص بر له بر می زاهد صاحب شام

7 دکدر کنبه خط فصل نوشا نوش و کلدز
 بیبا دست قدرت محسن باغ عشق جم
 1 ستمک اولوی فزونی خطی انشا اولوی
 2 ستمکشان جهان بجه بر زم آفاق
 3 بر اهل درد ایلم یار اولوی عشق شیز
 4 فرنگ زلفه دل و شکر کوی کلر او مقلد

5 لبیب تجر به آینه مک شکر تافت میش
 او فعال فتنه ایلم عما حب شکر اولوی
 6 ممکن دکلر جای وصالی کوزک صامعی
 اول خمونی افنگ که طور بر له وارسی

نولک ای جلا دنی ز جم ارمه قان اولوی
 سلیم کیم مردم چشم اولدی انسان اولوی
 کوز یوموب آجینه انوشنده مهران اولوی
 دن بنوز اغیا رایلم دکت و کریان اولوی

6 بو یلد رفتار ندر یانه بو یولم ای لبیب
 ز یوز مجوعه ارباب عرفان اولوی
 کیره عم زلف غم اندر خلمک شانه کی
 دو نیم باشکده دستار لوندانه کی
 بوز یلور یازی دکدر خط بیمانه کی
 ز ایدر بره حلال کوه زردانه کی
 کهنه بر حوضی قلان کلشن ویرانه کی
 خسته کوردک بین کجیدک بیج دیوانه کی
 غایب کوز لر نیک جلکسی افسانه کی
 خنجر غزه کسم صامه م یاران کی
 عرض حال ایلم او شکو الید دیوانه کی

نظر

2 تاکی بز روی غدارانه دن صین غضب
 3 دینه رغبتد بر یولر قچه اولدی بر وفا
 4 وصل قویبری آدینی چون کج اول اولوی
 5 جمله سن د امان صبرم کیجی ایلی جان حال

6 بو یلد رفتار ندر یانه بو یولم ای لبیب
 1 دو شمشک سلسله عشقکده دیوانه کی
 2 دال فوس کز مه امان فتنه دوران اولم
 3 سرور سودای خط لعلکی محو میز بند
 4 دون حلام دیر ایدک و خست نانه
 5 کل یوز زنگ کور میردی جیشتر ز نولم
 6 صورتک اره مدان حالیم مژم پلک
 7 دون بین مجلسی تهویدری اویدن خنک
 8 تن عشق قه یوق کوندر عجب لغوی وار
 9 زود بجهه اسیر آینه ای لبیب اولوی

دل تمسک ایدریوب تزکوه داوودی	دفع سود ایر آرگاه فی و کده عودی	3
شهره سبقت ایدر با کهنه غنچه دی	گذران ایتمه اگر باغچه ذکر لعلک	4
اه ایدوب مجره چینه دی نه سندان	عسبرین زلفک کوب کینه کن الی الی	5
خاطره صالحه قوه حاشیه و مسودی	یا ننه دو شمش ایدی واعظا و طهر	6
فوقدن قالدی بنه ایدر ایلیم بوی	سولا هوئی مریدا کله دی ناسوت اعزه	7

جشم جلا دین ایدر کار لیبایی نام
یا نه رحمت جگه کی خنخون اودی

کاولش رفاه حال ایلیم سوه دی	دور فلک نه ستره عجب اولوی مستی	1
رزنجون ایدر کندمی جریخ ال درکنی	سکرسته ایدر کجه بی دان ویر عادی	2
ای نا خدی غم موله دیوشه بوی لکنی	کرداب مرکه جاتمه در کشتی امل	3
محلوه جیدم ایدم ادراک بی بی	قیمم بوز لوی دفتر تمیز دن کوکل	4
عارف دو شوره ورطه انرا کله کنی	بن بن دیو کسورم کز نونا صلوه جوی	5
دلالم ویر کوکل بومعاشی بوسکنی	ایتم نوال در دلم دار فنا چیش	6

لیب یا ندیم لیب عارف بلا لیب
اصراقه جوهر اولوی کتیب خال معمولی

یار ایدری تا ریحینی باکم دل باغی	بند ایدری کوکل می دیمم تلفور دیو	2
عاشق شفق مرهمیدر باکسون باغی	خویرده سینه سن کوره کور چار کینه	3
محمود عشقه کافوه ملک وارز ابغی	کوکس صا تر بقیه بیت العناب زین	4
کورد کی نندی باکر بو خدا را قنغی	کجور فلک او ماه رخ می بندن ایلدی	5
دل اولوی خرمس غمه صان کهنه چار دانی	انظرانی چورش انک توره توره غم	6

باز بینه جیاسل اطفالم ای لیب ده
جبرخ ایدری پیل کین بی او غلان بیغی

اول سوری باغنه نه ممکن دور مدی	دولاب جامی و لسمه زنگ چور مدی	1
دوشنده خواجه فلک مثال بر تکی	شکل مجره صنوره دای سفید در	2
کورد کجه آرزو شتر برون کور کور	هر جد و لک تجر ایلیم بوجز نلکن	3
طوما ریغنه هر کل صد بر کی دور مدی	لطف خفینس ایتیم ایما خباب حق	4

رفع ایدر مزغبان غم خاطر ای لیب
هر قیه خوان لانی کلا افک او زوری

کرد علف کشیم دلان کور مدی	انفاس فیضی بخش روی العظم در	1
بوز کوره کوردی کعبه بوز کعبه کوردی	یعنی شتر لای خان موز منم قالدی بوی	2

121a	بزرگ نگاه غزه ایدر کس کاردن	الوق بیام شنبوه سبز هزاردن
	بزرگ نگاه غزه ایدر کس کاردن	اجز دی غیر ی چشمنی ز کس کاردن
	ایندی جهانی بیع ششردن اودنجه	بو قود ایلد خرامه کلوب اولمه منیر
	سیرایت ز فتنه خیز در اول فکیر	اشوب دهر و سحر و فسوان الکا پ کیر
	یوق کر چه نور حسبلکه بر ز بده قهور	یزیر قفام کانیده بیرون شماردن
	مهر ر خله نو خط شترک ایدر قهور	ای افتاب اوج طاعت یتر غرور
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	بب ارتفاع شاع نلک ایدوب کون ایدوب
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	حسبلک بولور زوالنی نصف نهاردن
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	ای صوفی دکه منظر به جای غضب دکل
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	رندلوان اولور شه نوره ز نمان بی دکل
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	ال جکسک ایاغ دانته داردن
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	ارباب عشق بن کی محجور حب دکل
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	سردی آه و سوز دلم بی سبب دکل
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	دوشدم غم زان فرقه بر کلهدار دن
	سایه کیمف عملی بولون عجب دکل	چون انقلاب دور ایلد در دهر بی کلان

قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	یوق قدر نبات رنک چمنه صفه آسور	ای غنچه اولور شه و ر باد غرور
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	مشاطه جماعه کوز کوز چیم کیم قهور
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	فصل خزان حسن اولور اول بهار دن
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	عکس اوزره در معامله جریخ ذوقون
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	مفتون دیو جهله نه کار ایستون
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	عکس صد ابرایمه هوس کوهسار دن
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	نظمه اتحان ایدیم نظر کوهری
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	لب شنه ایدنی لجه کس نه اب کوزی
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	در در و کلوری خاصه کوهسار دن
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	بن ویر سیم بو نظم دلایره رنک وزب
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	اما بوسمه ایتم ایدیم نطق دلفویب
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	معد و رطوبت بو شوری دل عشفار دن
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	اولنده چو کوز سبب حوول نخمنه بو یوز
قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	قلمزینده اولیجی کوز لر شکار دن	اول نخل عشوه کیمدی بو کوز لار دن

الوق

122a	جھان صورت پوری صورت	جھان صورت پوری صورت
	زعی زعی غان غان جھان جھان جھان جھان	زعی زعی غان غان جھان جھان جھان جھان
	اولوب فحیحہ خوان فال خیر اعدا ختمند	اولوب فحیحہ خوان فال خیر اعدا ختمند
	سوار اولسا اگر سلطان حضرت توسن نام	سوار اولسا اگر سلطان حضرت توسن نام
	غبار اسما ویر جمعیت اعلیٰ بی نام	غبار اسما ویر جمعیت اعلیٰ بی نام
	تجدید دستور دستور مجاہد بی بی اللہ	تجدید دستور دستور مجاہد بی بی اللہ
	زام ازنی تسلیم دست قدرت ایزد	زام ازنی تسلیم دست قدرت ایزد
	اگر وصفہ شنبہ ک واز ایسی عا ماز	اگر وصفہ شنبہ ک واز ایسی عا ماز
	سوار اولسا	سوار اولسا
	غبار اسما	غبار اسما
	مزمین بروز بری قطع در بومطلع غزا	مزمین بروز بری قطع در بومطلع غزا
	عدو مراثی با قسہ عکس بی سر بولور لایب	عدو مراثی با قسہ عکس بی سر بولور لایب
	ترود ایلمر هیکل با زوی نصر ندر	ترود ایلمر هیکل با زوی نصر ندر
	سوار	سوار
	غبار	غبار
	کوروب نام طبع بر کمال ایلمر حکیم	کوروب نام طبع بر کمال ایلمر حکیم
	زعی تقریر جانیخشا زعی تقریر کلین	زعی تقریر جانیخشا زعی تقریر کلین

7	اولسا بر طوطی لطیف ایدر جور جوی نوزون	دل بستہ لک بویرہ زہ نام ایدر جنون
	ادومہ وفا بی حرمہ ناما بکار دن	ادومہ وفا بی حرمہ ناما بکار دن
	بگزمہ فکر خام ایلمر کیسو بی غنبری	بگزمہ فکر خام ایلمر کیسو بی غنبری
	ہر بر کز ہدہ طو متش ایلمر نچہ دلای	سنبیل متشالی اجدہ نامک لنگلک اولای
	اولوی کشت در عقندہ دل روز کار دن	اولوی کشت در عقندہ دل روز کار دن
	پرز خیز خشمک ایلمر کسینہ نایب	برسکھ لطفک اولوی جاننا بزمہ صیب
	مشکل اولور کز عا شق اولور بیکدیغ	یوقور صفا ی طبع ایلمر چون دیش بیب
	معدور طوط بو شوی دل گفتار دن	معدور طوط بو شوی دل گفتار دن
9	حقار رفع ہر سخنگ سخن اولور اول	حسا در دخل ایدر کما خیل نیال
	مراثی طبعک اولسا ایلمر کز غلہ بر طلال	معجز دکل طوطی کلک شکر مقال
	سوزیلر مینا اول ایلمر بر غبار دن	سوزیلر مینا اول ایلمر بر غبار دن
	یارا نہ عرض مکر ایلمر زرتوق نام	بودر نیاز و عظمیر اہتمام ایلم
	صہب اولویوب بو نظر بندن کلام ایلم	خال لبیبی بوکس ایلمر رم احمد نام ایلم
	کوشن ایلمسون نظیرہ می بر مزار دن	کوشن ایلمسون نظیرہ می بر مزار دن
	نسیب کز خوملک چمنہ بی مہر اللہ	پاشا نلک نسیب کز اولدی کلک نظر صہب

جھان

۱۲۵	سوان زبیر جتی خود پای نایان	اسایشی ندام اندیسودا سر کرخت	بگذشت چون زکا کل هست هوایان
۱	مردانه پنجه نیز نذا و خرق عا در را	از ابر ناخن آمدن این مو را در را	از ابر ناخن آمدن این مو را در را
۲	نوبت چودام حکمت حق کرک را در را	با چشم اعتبار نکر این را در را	با چشم اعتبار نکر این را در را
۳	زین کرد پیش خطای غلط عم خود لبیب	زارا مکه پیشه خود نیز کرخت	زارا مکه پیشه خود نیز کرخت
۴	از دست قهلاصف دهر ها نصیب	جنت سرای و لب مرین رفت چون رفیب	جنت سرای و لب مرین رفت چون رفیب
۵	لیک لطمه خورم تا که بقدر سفر کرخت	اینست امید من که بکویند عن قرب	اینست امید من که بکویند عن قرب
۶	خمس مبارکت شده تخمیس جانسکار	ای داو هذرو رو دستور جم شعار	ای داو هذرو رو دستور جم شعار
۷	و حشمت نمایدار سخن من عجب مدار	پر که در ام میان دو مصراع در شمار	پر که در ام میان دو مصراع در شمار
۸	زکی تخمیس محمد	بیبیک کندهای غزیند	بهر جا که جو هر اعدا از ان بیور کرخت
۹	دلکش و دلشکار در غنچه	شاهد نوبهار در غنچه	شاهد نوبهار در غنچه
۱۰	باغده رونق نثار در غنچه	شو قینش هزار در غنچه	شو قینش هزار در غنچه
۱۱	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب	کلمه خیل مدار در غنچه	کلمه خیل مدار در غنچه
۱۲	صحیح کلشن اگا او نوب مکتب	صحیح کلشن اگا او نوب مکتب	صحیح کلشن اگا او نوب مکتب

۱۳	ایده همواره حسنیات کونا کون ایله زین	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۱۴	تخمین ایدره زک نظم الطیفین ایله در تخمین	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۱۵	صحیح ایله در	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۱۶	بر نام	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۱۷	همه جگنده در شبدیز طلال الی میرا	خوشا جایگسوار فارس لکن خندان
۱۸	لبیب اسما پیرام فالوده بی حسنه	راو نوب همیز خندان کتک منا معنا
۱۹	غبار آصفها در سوره در جشم کیمیا	ایمان بونکال ایدر سحر عون با در لیل دور
۲۰	لیک لطمه خورم تا که بقدر سفر کرخت	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۲۱	جنت سرای و لب مرین رفت چون رفیب	جنت سرای و لب مرین رفت چون رفیب
۲۲	اینست امید من که بکویند عن قرب	کل زیور چمن شد و ز کیمین بدر کرخت
۲۳	لیک لطمه خورم تا که بقدر سفر کرخت	بسیوسون کورا بیداری بزرگ ادب
۲۴	ای داو هذرو رو دستور جم شعار	در سینه ام جو حال از او دیده اند
۲۵	پر که در ام میان دو مصراع در شمار	تا از عرم او که ایغنی که کشیده اند
۲۶	بیبیک کندهای غزیند	عم سینه کوب و درد الم پر کرد کرخت
۲۷	شاهد نوبهار در غنچه	بوم است کار بان بوم کار بان
۲۸	شو قینش هزار در غنچه	این بو العجب که نام ز بیخ بیای من

بگذشت

کلوروفیق مذاق جان فینق بقلو اسندن	2	اگر دشنام اینستسم اول است شیرین
اندکری پالمور طلق ایر صفا سندن		او خالص نرم و تر بلوره کبزر در کج صفاست
الطقات رو چشنگ جان غشک جانف	3	بزم خاصک بجهت افزاد دل مهمانند
ستعار اولدی سنا سونلک وفا صیدانند		نامی اول بزم وفا پیریز نلک کو یا لبیب
ویررا حبه بیر ساهم نهوه یمنی	4	بو حاجی یوسف افندی قفول ایرو بجهت
امام ویریز اوزانه اوچوب یکنمی		عشق جماعت بزمندم دیو او ممه
عطای خودی عدو عدایر امیدارلی		عیشتر اندیه عنبر عیارینه قویش
لطف واکرامی تمام اولیجیق قالدور	5	کنخدا بیک کرمی وارا اوله بزمند بزه
دکک جالدیرر البنته جیتی جالدور		کلچیل عنبر ایلم خودی بجهتدن چنلن
برالتونه سوسلیوب منکون بو طلعیه		بالا کرمی بهار قیصده یه چمنی یکنایه
مصراع نظم طبعی برکیمسه ال صون	6	بزم خدیو دهر در قافا در می طعنه
شهبدر نمانینه جیتی برالتونه		ایتم بر غم حاسدا و معصوم علی فروت

الودننا

شهری اما او اشقی مشرب	مشق کو ستر سه کلله نجب	طفل جو بیک حو اردر غنچه
شتر فاندرا شهر لقبی	دینتم شایسته در اکا جلی	
هیب او جاق زام جمله جودانی	ایریشور خضره نسبت لبیبی	
	خیلی عالی تبار در غنچه	
زبیب و فرور سیدی کلله نونه	عند لیسان اولور دی اواره	
کیم بقوسم برک کفتاره	پاک فینکلکدره ازهاره	
	مایه افخا در در غنچه	
حاصل اخلاقنی ایروب تقدیب	قالمنی وضع ناسزا و غریب	
بو بجه حسن اولمش لکین کالغیب	ایتسه تقلید لعل یا ربیب	
	کوزیمینه خار در غنچه	
مقطعات لبیب	ادیب	
سوز لهندن استغشنان بوی کلاک سئل	اوسود الیل کلشن کلشن اه الیر کز سئل	
کلاب الوم بریم کوسر طریقه دلا	چیمقردی کوشنا دستار دن برد کتم سئل	

بر نصف اول عصفور بنام یک حرف از میان اجدا با و تا	1 F بم شد جز از فرشت نیم نام تام این را بنده با حرفی که میشود
و عنذریب و صادق تا شود بر شیب ره که بیان	2 F سما بنام کافی و کافی و اریاز سما بنام کافان برهنه با د از پوست
اوله اشفته اولوی عاز بنان علی زلفک کشی را اولدی اول سلسله دان سعدی	1 سما بنام با قوی مجنون بکار از بنان 2 بنام اسباب جنونی حسا بیلر این
باشنه سرود و در نریار یک اول قامت در د به در مان ایلر چا در و در لفلک	3 سما بنام امین 4 بیا عال اولسه نوله رو یک کل جملت ایلر رمضان ایلاو بنام کور صوب قد کلمه رو یک رسیده
ابراهیم بیلر برایی باره مدعی فکر دینی اولان شراب علاقم مست بی روبا	5 سما بنام 6 کتم ایدردم نایر شی بوق دیور باروق بنام کسکون جگنر عاز بار جا
سولنج اول خل دلاریه کو کل بر فکی لازم یادان ایلری حسارت که این نرس	7 سما با سیم 8 تاکیم اوله مانده شراب لغتی داغ بنام بقرات سما کاهد حش منه منظم و جینی نمره دار

ای وای که قالم ای طیب دل و جان حال دل زارینه لبیا ایخت	حسرت غریب و بیگس وی در مان اولش دهن داغلم مرثیه خوان
یارب کلا عصفیا فی تمام ایلشم سن نوی سبات ایدوب حلال ترن این	لادین بر صلووه و نر صیام ایلشم بهن در د ایلر چشمه حرام ایلشم
7 یارب بنم بوز غم او ز کز بنم قطع ایلشم جلی جانی کختر اجل	دل نرسنه جای رحمتک هیچ کینر قطعا رنک اسیدیمه تا شیر اینر
8 دل بر صلتک فکله اواره سیدر دل و بر دم اکا روز و شب از ارم	کیم مهر و مه او زنه کله وار کسیدر سینه مدله کی داغ و نشوره دل با سیدر
یارب اگر کله خذ لا غم سن که چه طیب لم یز نس کورن	اعدای بنی ظن ایل مسون بی شام بین داغی اسیر به در مان غم
بیب فاضلک نویلر بی	ایات معادر

9	تخمین کوب سحر ایزد زنی کربان و جان داری	جام
10	دیو بی زلف گشته بینها این سخن اوله	جام
11	بنام اولوی اشک دیده ملک این زمین	بنام رشکی
12	زنده خشت کی شد در دم صدمه عین دود	بنام رشکی
13	کور کعبه زلف بی پایانی دل یارک میانه	بنام رشکی
14	کور در کوه صفندی لیک با در خزنه	بنام رشکی
15	بنام رشکی عینت نمد خود کویک	بنام رشکی
16	بنام لعلک امش دیو بیز ارباب	بنام رشکی
17	بنام پیشه پسندیدن در کردل با تو اول	بنام رشکی
18	بنام لعلک کلنگی دلجوی و کور و زواد	بنام رشکی
19	بنام چون غزل قلبی نرم ابله دی با صبا	بنام رشکی
انجمنات از راه		
دم افکار و احساس کند بر در جنبش		

2	همیشه خیر اوله ای در نظیف و لطیف	دیکر
3	ارغی در دیو ال ایلی دی دوون با کوشان	دیکر
4	اولیه کا صحت و کاه صفت	دیکر
5	بومو کور در ایشتام یوله صنادی	دیکر
6	عطاسی جعفر و بی کشته زنده زین	دیکر
7	همان درد او زره در در او زره در او	دیکر
8	لبیبا اولوی بومصرع اکا نارغ بیلیه	دیکر
9	کلدی کل سنده کلنگه کلنگه غنچه زجاج	دیکر
10	خواه نا خواه الورا البته احوال کردن	دیکر
11	دعای غیب چو شزار حج از دعای حضور	دیکر
12	اوتونک خرمی ترک ایله دی لیلی و نه	دیکر
13	زات فرستاده فز کردنی	دیکر
14	کلانا ناظر قر او لکن	دیکر
15	دیکر شغای خسته بریمیزی بوغون بلبل	دیکر
16	دیکر دیوانه دیب که نا امید او بلبل قیارت و در طیب کل	دیکر